

Coperta colecției:
VASILE SOCOLIUC

Homer

~~ODISEEA~~

Traducere de
GEORGE MURNU

Studiu introductiv și note de
D. M. PIPPIDI

1

Ediție definitivă

Această ediție, deosebită de cele anterioare, este rezultatul modificărilor pe care George Murnu le-a introdus în ultimii ani ai vieții. *Toate drepturile asupra acestei versiuni sînt rezervate Editurii Univers*

București • 1971

Editura UNIVERS

=

,

miraculoase, am continuat munca mea, am lucrat zi și noapte cu o bucurie și plăcere unică. N-am cruțat nici o efortare, nici o jertfă de timp și nici o osteneală pentru ca, făcînd tot ce-i omenește cu putință, să înfățișez un Homer transfigurat așa încît să fie al nostru, al poporului nostru, și care, dacă Be poate, să fie mai bine actualizat decît în orice altă limbă străină.

GEORGE MURNU

I I

CÎNTUL I

O, muză, cîntă-mi mie pe bărbatul
Viteaz și iscusit, care-ntr-o vreme, Cînd
el cu măestria lui făcuse Pustiu din
ziduri sfinte de la Troia,⁵ Nemernici
amar de ani pe lume » Și cunosc pe
drumul lui tot felul De oameni, de
orașe și de datini, Și pătimi așa de mult
pe mare Silindu-se să scape de
primejdii

10 Și înapoi să-și ducă pe tovarăși*.[^]
Dar tot la urmă nu putu pe-aceia Să-i
mîntuie, oricît se străduise; Pieriră
din păcatul lor cu toții, *fr* C-au
lăcomit a ospăta, netoții, s
15 Din boii sacri ai Soarelui, și-acesta r.

¹ Nelipsită din nici un poem al antichității, invocarea muzei sau a muzelor oglindește convingerea cîntărețului homeric despre natura tainică a inspirației poetice. Cf., mai departe, VIII, 657-658 și Hesiod, *Theogonia*, 22-34.

² în originalul grec, singurul epitet aplicat lui Odiseu: *polytropos* („cel cu multe aspecte”, „cel în stare să se adapteze la felurite situații”) exprimă trăsătura de căpetenie a eroului care folosește nenumărate șiretlicuri, prototip al inteligenței mai curînd decît al forței.

¹⁰ Cum s-a observat deseori, această sumară evocare a cuprinsului *Odiseii* lasă la o parte lungi episoade ale poemului așa CAim îl citim azi: călătoria lui Telemah (cînturilejeri” și întîmplările lui Odiseu în Itaca (cînturile XIII—XX

Deșert făcu întorsul lor acasă. JDin toate
 aceste spune-ne și nouă vCeva, o, muză,
 fiică de-a lui Joe. Vitejii toți ceilalți care
 scăpară 20 Pe mare și-n război de cruda
 moarte Acum erau acasă. Doar Ulise, Deși
 cu dor de țară și soție, j Qpxit era-ntr-o
 peștera-adâncată >L f*& a. zinelor frunțașă,
 închinată, 25 Galifsp care-a vrut bărbat să-i
 fie. Dar când rotirea vremilor aduse Și ziua-n
 care zeu sorociră întorsul lui la insula Itacș[^],
 El nici atunci nu fu scutit de lupte 30 Și
 chiar între ai lui. De-aceea zeii Se îndurără
 toți, afară numai De-al mării domn Neptun,
 care pe dînsul Grozav fu îndîrjit pîn' la
 sositul în țara lui. Ci-n vremea asta zeul 35
 Era plecat departe, la poporul Etiopean ce stă
 la- capul lumii Și e-mpărțit în două, într-o
 parte

¹⁷ Aluzie, poate, la faptul că înaintea lui Homer alți poeți
 populari sau culti cîntaseră suferințele fiului lui Laerte.

²¹ Numele *Ulise* derivă din *Ulixes*: forma latină a numelui
Odiseu. Pașaniile învingătorilor Troiei în drumul lor spre
 casă formau în antichitate subiectul unei epoei cunoscute
 sub numele de. *IS'ostoi (întoarcerile)*, atribuit lui Hagias
 din Trezene.

²⁷ în traducere exactă, expresia folosită de poet e „toarseră”
 (*ephehlosanto*), ceea ce presupune credința după care „firul”
 fiecărei vieți ar fi tors de zeițele „torcătoare” — *Moirele*,
 mai cunoscute sub numele latin de *Parce*.

²⁸ Identificarea insulei astăzi numită Thiaki cu patria lui
 Odiseu, admisă în virtutea unei tradiții milenare și abia
 în veacul nostru pusă la îndoială de unii specialiști ai pro-
 blemelor homerice, poate fi acum socotită sigură, în urma
 săpăturilor arheologice executate în insulă începînd din
 anul 1930.

⁸⁴ „Zeul” — e vorba de Poseidon, pomenit cu puțin înainte.
 Neptun e numele latin al divinității. ³⁶ „Poporul
 etiopean” — în original *Aithi-opes* („Fețe-arse”):
 populații africane de localizare anevoioasă, numite astfel
 din pricina înfățișării lor neobișnuite pentru grecii coborîți
 din nord.

Locuitori spre răsărit și de alta
 Spre-apus de soare. Acolo zeul
 40 Se duse să ia parte la un praznic
 De-o sută de berbeci și boi. Și-n vreme
 Ge-acolo petrecea în ospetie
 Ceilalți nemuritori la Joe-n sală
 Se strînseseră-n Olimp, la sfat cu toții.
 45 Intîi și-ntîi Părintele-omenirii
 Și-al zeilor luă-ntre ei cuvîntul Gîndind
 la soarta lui Egist măritul, Ucis de
 tînărul Orest, vestitul Lui Agamemnon
 fiu, și zise: „Vai mie,
 50 Cum oamenii mereu pe zei defaimăy
 Și-nchipuie că de la noi vin toate
 fr Necazurile lor, ci dînșii singuri
 Cu-a lor păcate și-nrăiesc ursita. Așa
 Egist acum, în ciuda soartei,
 55 Luă-n căsătorie pe femeia
 Lui Agamemnon și-i ucise soțul La-
 ntoarcerea din Troia, și el totuși Știa
 năprasna ce urma să fie, Căci noi îi
 trimiseseam pe-al lui Argus

⁴³ „Joe” — Zeus, divinitatea supremă a panteonului homeric.

⁴⁴ Munte înalt în nordul Greciei; în Homer și în mitologia
 greacă îndeobște era socotit reședința obișnuită a zeilor.

⁶² Părerea după care zeii ar fi singurii care împart binele și
 răul, în chipul cel mai arbitrar, e afirmată cu tărie în *Iliada*,
 XXIV, 527 — 533 și în numeroase alte locuri ale poemelor
 homerice. Sub acest raport, pasajul pe care-l comentăm
 oglindește o concepție mai nuanțată, ceea ce a îndemnat
 pe unii cercetători să vadă în el „cea dintîi afirmare a libe-
 rului arbitru din istoria eticii europene”. (Gf. Introducerea
 pag. 14.)

⁵⁴ „In ciuda soartei”: adverbul *hypermoron* implică nesocotirea
 rînduiei din totdeauna stabilite, epcprimată de poet prin
 termenul *moira*, din a cărui accepție nu lipsește ideea unei
 ordini superioare voinței arbitrare a zeilor antropomorfi.

⁵⁶ După legendă, Agamemnon, regele Micenei, a fost ucis, în
 ziua întoarcerii victorioase de la Troia, de Egist și del
 propria-i soție Glitemnestra; episodul formează subiectul
 primei drame din trilogia lui Eshyl, *Orestia*.

⁶⁹ în mitologia greacă, Argus este paznicul cu o sută de ochi al
 tinerei Io, transformată în juncă de gelozia Herei, soția
 lui Zeus.

- 60 Ucigător pîndeț, pe zeul Hermes, Și-l
prevestise el să nu-l omoare Și nici să-i
ia soția, căci Oreste Pe-Atrid va
răzbuna, cînd va fi mare Și jindui-va
țara lui pierdută.
- \$5 Dar sfatul bun el nu vru sa-i asculte
Și toate acum și le plăti grămadă."
Grăi Minerva cea cu ochi albaștri:
„Părinte al nostru, tu, Saturniene,
Mai mare peste domnitorii lumii
- 70 Egist încalte-avu o moarte dreaptă;
Așa să piară păcătoși ca dînsul! Dar
pieptul mi se sfișie de jale Gîndindu-
mă la bietul, înțeleptul Ulise, care-
acum de multă vreme
- 75 Tot suferă nenorociri departe
De dregii lui, pe la mijlocul mării,
Într-un ostrov silhui, bătut de valuri,
Pe unde sade zîna cea născută Din
Atlas cel avan, care cunoaște
- 80 Adîncurile mărilor și singur
Proptește stîlpii nalți ce poartă cerul
De la pămînt. Gopila-acestui Atlas, Gu
sila-l ține-acasă de tot plînge
Nenorocitul, și-l descîntă-ntr-una
- 85 Cu vorbe blînde, dulci și mîngîioase

^{6*} Îndepărtat din Argos de sora-i Electra în momentul uciderii
lui Agamemnon, Oreste, unicul fiu al regelui asasinat, avea
; să revină în patrie pentru a-și răzbuna părintele, ucigînd
la rîndu-i pe Egist și pe Clitemnestra. Episodul constituie
V cel de-al doilea moment al trilogiei lui Eshyl: *Choephoroi*
(*Prinosul la mormint*).

⁶⁷ Numele latin al zeiței *Pallas Athena*. Interpretii mai vechi
redau adjectivul *glaukōpis* prin „cea cu ochi de buhă” sau
„de eucuveică” (cum traducea Ion Caragiani), yzîndu-se
în acest epitet supraviețuirea unui stadiu primitiv al reli-
giei grecești, cînd Athena era adorată sub înfățișarea unei
bufnițe.

⁶⁸ După* legendă, fiu al lui Saturn, străveche divinitate ita-
lică, identificat cu Cronos, numele grec al tatălui lui Zeus.

⁷⁹ Se credea că Atlas, fiul lui Iapet și al Glimenei, frate al lui
Prometeu, ar sprijini coloanele pe care se înalță cerul, sau,
după o altă tradiție, cerul și pămîntul.

Doar va putea să-și uite de Itaca. Dar el a,r
vrea măcar și fum să vadă Ieșind din vatra
lui, și-apoi să moara. Tu însă stai cu
inima-mpietrită, 90 Olimpiene. Nu-ți făcea
pe voie Cu jertfele-i Ulise-n larga Troie La
tabără-nre-ahei lîngă corăbii? De ce l-ai
urgisit așa pe dînsul?"

Dar Joe furtunosul îi răspunse: *——^

95 „Ce vorbă ți-a scăpat din paza gurii, I

Copila mea? Cum pot uita vreodată

s^ Pe acel dumnezeiesc Ulise care E

omul cel mai chibzuit și-aduse

Prisos de jertfe zeilor din slavă?

100 Neptun, el singur, cutremurătorul. I-

amar pornit asupra lui; nu-l iartă! Ca

de-al lui ochi orbi pe uriașul \

Ciclop, pe Polifem, cel mai puternic/

Din toți ciclopii, odrăslit din fiica.

105 Lui Forchis, domn al mării, de zeița

Toosa, care-n fundul unei peșteri Trăise cu

Neptun împreună. De-atunci Neptun nu-

1 pierde pe Ulise, li Ci-1 poartă-n veci

departe de-a lui țară.jp

110 Dar noi să chibzuim aici cu toții Să

mijlocim întorsul lui Ulise. Se va

dezmînia Neptun la urmă, Doar nu

va cuteza el, unul singur, Să deie

piept cu toți nemuritorii."

115 Adaose sclipind din ochi Miixerva:

„Părinte-al nostru, tu7 Saturniene, Mai

mare peste domnitorii lumii, E bine, dacă

zeilor le place întoarcerea napoi a lui

Ulise,

120 Pe vestitorul Hermes să-1 trimitem Să

spună zînei cea cu mîndre plete Nenfrînta

noastră, vrere, ca Ulise Prea-mult-pățitul

să se întoarne-acasa. Eu mă răped la

insula Itaca

- 125 Spre a-ndemna și-mbărbăta mai tare Pe
Telemah, feciorul lui Ulise, Să cheme
pe ahei la adunare, S-alunge el pe
toți ai Penelopei Obraznici pețitori
cari avuția-i
- 130 Părăduie și cu nemiluita
înjunghe oi și boi cornaci și dugleși,
Benchetuind mereu. Apoi pe dînsul
La Sparta-l voi petrece și la Pilos,
Orașul nisipos, să-ntrebe acolo;
- 186 Poate-ar afla ceva despre întorsul
Iubitului său tată, și-ntre oameni
Umblînd ar dobîndi el bună. vază.."
Așa vorbește Palas și încaltă
Sandale dalbe veșnice de aur,
- 140 Cu care ea se poartă tot ca vîntul Pe
apă, pe uscat fără hotare. Și-apucă
arma-i cea cu bold de-aramă O sulia
ffirtoasă, grea și mare, Cu care cete
de voinici doboară
- 145 Cînd ea, născuta din puternic tată,
S-avîntă-asupra lor înverșunată. Și
năvălind de pe Olimp se duse Și la
Itaca se opri-n cetate, Pe prag la
poarta curții lui Ulise.
- Cu lancea-n mîna ea părea că-i Mentas,

f 150

Al casei vechi prieten, domnitorul

¹²⁷ în lumea zugrăvită de *Iliada* și de *Odiseea* ahei reprezintă
seminția cea mai numeroasă din Grecia Centrală și Pello-
pones, în schimb, numele *Hellenes*, sub care totalitatea
triburilor grecești aveau sa rămîna cunoscută în istorie,
la Homer servește să indice pe locuitorii unui restrîns
teritoriu din Tessalia, *Hellas*.

¹³⁴ Situat în regiunea de nord-vest a Peloponesului, între gurile
riurilor Alfeu și Neda, Pilos-ul lui Nestor prezenta parti-
cularitatea de a se găsi în singurul punct al peninsulei
unde țărmul stîncos face loc unor dune de nisip: de unde
epitetul locului.

140.116 Versurile erau înlăturate în antichitate de criticul
Aristarch, care sublinia puțina lor legătură cu contextul
unde se citesc. Fiecare în parte figurează de altminteri
în locuri felurite ale *Iliadei* sau ale *Odiseei*.

Poporului din Tafos. Dete-acolo De pețitorii
cei trufași. Pe prispă Cu toții petreceau la
joc cu zarul Șezînd pe piei de boi uciși de
dînșii, în jurul lor stăteau, slujindu-i,
crainici Și harnici slujitori; de o parte
155 unii Amestecau cu apă-n oluri vinul, *
Ceilalți spălau la mese cu bureții Și le-
așezau năntea lor în pripă Și împărțeau la
160 toți belșug de carne. Pe oaspe-l vede
Telemah întîiul De unde sta-ntre pețitori,
cu suflet îndurerat, gîndind de-ar fi să-i vie
Cumva viteazul tată, din palatu-i Sa-
mprăstie pe pețitori, să-și ieie Din nou
domnia și stăpîn să fie Pe-averea lui. Și
165 cum sta el pe gînduri Așa-ntre pețitori,
zări pe zîna 170 Și-ntins la poartă merse
plin de ciudă, Că mult stătuse nepofit
străinul, S-apropie și-l apucă de mîna Și
sulița-i primînd, îi zise astfel:

175 „Noroc și bun sosit la noi, străine! (
Poftim la masă-ntîi și-apoi vei spune
Nevoia ce te-aduse.^a Așa grăindu-i,
Porni-nainte și-l urmă Minerva.

Cînd amîndoi intrară-n casa mare,
La stîlpu-nalt se duse el și lancea O
180 strînse-n toc frumos cioplit, pe unde

¹⁵² Tafos, insulă lîngă țărmul vestic al Greciei Centrale, la
vîrsarea în Marea Ionică a rîului Acheloos. Corăbieri și
negustori, ca toți vecinii lor din aceste părți, tafienii și-au
cîștigat în lumea veche faima de pirați cutezători.

¹⁵⁴ Textual: „cu pietre”, folosite ca jetoane într-un joc al cărui
caracter exact nu-l cunoaștem. Zarurile ajunse pînă la
noi din antichitate datează dintr-o vreme mai nouă.

¹⁷⁸ Încăperea centrală a palatului homeric, așa cum e descris
de poet și ni l-au pus sub ochi săpăturile arheologice, e o
sală mare lipsită de ferestre, avînd în mijloc vatra și slujind
ca loc de petrecere pentru oaspeții stăpînului. Femeile își
aveau iatacul lor retras, de care va fi vorba în alt loc al
poemului.

Erau și alte suliți, o grămadă, Lăsate de Ulise, și pe zîna O duse și-o pofti aci să șadă Pe scaun învelit c-o frumusețe 185
De lăicer cu feluri de podoabe, Cu scăunaș de răzimat picioare, Și-apropie de dînsa pentru sine Un scaun împeștrit,
Stătu departe De pețitori, ca nu cumva străinul, 190 De zarvă supărat între obraznici, La masa lui nemulțumit să fie
Și mai deoparte dînsul pe-ndelete Să-ntrebe despre dusul său părinte.

Aduse apă de spălat pe mină 195 O fată, în frumos ibric de aur,
Pe un lighean de-argint, ca să se spele Și-nt inse-o masă bine geluită. Apoi cinstita chelăriță-âduse Și-i dete pine și bucate
multe Și-l omeni cu tot ce-aveau păstrate. Și-un bucătar aduse-apoi friptura De carne felurită și mai puse Pe lîngă ei
cîte-un pocal.de aur Și un paharnic se purta pe-aproape 205 Și vin le mai turna amîndurora.

Lirtrară-apoi și pețitorii mîndri, Pe rînd șezură-n scaune și-n jețuri, Iar slujitorii apă le turnară Pe mîini ca să
200 &e spele; în panere 210 Ticsiră pîne roabele, feciorii Ulcioarele cu vin încununară. Cu mînile-ncepură-apoi mesenii
Să umble la gătitetele bucate,

Iar cînd de-ajuns mîncară și băură 215 Ei mai avură grijă și de alta,
De cîntec și de joc, dichisul mesei. O strălucită liră puse-un crainic

²¹⁷ „Liră”, în grecește *kitharis* sau *phorminx*: instrument muzical cu șapte coarde de lungimi egale și cutie de rezonanță, folosit de cele mai multe ori pentru a acompania cînturi monodice sau corale.

lr

în mînile lui Femiu, care bietul Cînta silit de pețitori la mese, 220 Și el frumos din strune sta să cînte.

Iar Telemah s-apropie cu capul, Ca nu cumva vrun altul să-l audă, Și zise-așa Minervei: „Dragă oaspe, Te-ai supăra de ce-am să-ți spun eu ție? 225 Acești netrebnici au numai o grijă, Să cînte și să joace; nu le pasă Căci din avutul altuia sembuibă Nepedepsiți, avutul celui care Va fi pierit, iar oasele-i albite 230 Zac putrezind pe undeva-ntr-o țară Sau sînt roșogolite de talazuri. De l-ar vedea-n Itaca-ntors pe dînsul, Cum ar dori ei toți să fie-ndată, In groaza lor, mai sprinteni de picioare 235 Decît bogați în aur și-n veșminte! Dar el muri acum de moarte crudă Și nu mai tragem noi nici o nădejde, Să spuie-oricine-ar fi că el se-ntoarnă. E dus de pe pămînt și nu mai vine. 240 Dar spune-mi drept, răspunde-mi la-ntrebare: De unde, cine ești? Și cum se cheamă Orașul și părinții tăi? In care Corabie-ai sosit? Și cum vîslașii Te-aduseră-n Itaca? Cine-s dînșii? 245 Că n-ai venit pe jos, de bună seamă. Mai spune-mi una drept și fără-nconjur, Căci voi să știu de vii înțîia oară Ori ești prieten părintesc? Și alții Prea mulți se perindară-n casa noastră, 250 Căci tata-a fost un om umblat prin lume.” Răspunse zîna cea cu ochi albaștri:

„Adevărat îți voi grăi. Sînt Mentee, : / Și înțeleptul Anhial mi-e tată.

---

²¹⁸ Numele revine și în cîntul XXII, 402 și urm.

²⁴⁸ într-o vreme cînd drumurile în afara propriului teritoriu puneau în primejdie libertatea și avutul călătorului, asemenea legături de ospetie ofereau unica posibilitate d* întreținere a unor relații pașnice de schimb.

- Sînt domnul tafienilor, poporul
255 Călătoreț pe ape. Aici cu soții Corabia mi-am abătut acuma Călătorind pe-ntunecata mare Spre alte seminții, după aramă De la Temesa și duc fier cu mine.
260 Corabia mi-e lîngă mal oprită, Departe de oraș, în schela Reitron Sub pădurosul Neion. Noi prieteni De mult sîntem, de la părinții noștri. . Ți-ar spune dacă-ntrebi pe moș Laerte,
265 Bunicul tău viteazul, despre care Aud că nu mai calcă prin cetate, Ci stă departe tot **făbind la țară**, C-o slujnică bătrînă ce-i dă hrană Și de băut, cînd bietul nu mai poate
270 De ostenit, după ce-abia se trage Prin țarină și-n vie. Venii acuma, Căci auzii că tatăl tău e-n țară. Dar văd că zeii calea i-o curmară, \Caci nu e dus de pe pămînt Ulise,
275 Ci-i viu, împiedicat pe largul mării, Într-un ostrov. Bărbați haini, sălbatici Acolo-1 țin pe undeva cu sila. Eu nu sînt ghicitor și nici de semne Tîlcuitor, dar iată-ți dau de veste
280 De mai nainte cum mă-nvață zeii Și cum socot că trebuie să fie. El n-o să mai rămînă multă, vreme Răznit de țară. Chiar de-o fi cu lanțuri

---

258.259 Localizarea Temesei a prilejuit discuții încă din antichitate: Tamassos în Cypru sau Tempsa în Italia de Sud, e vorba oricum de un loc bogat în aramă, deosebit de prețioasă într-o vreme cînd majoritatea armelor și a uneltelor era încă de bronz. Pasajul presupune o mai mare răspîndire în lumea greacă a fierului decît se putea crede după celelalte date ale epopeii, ceea ce a fost interpretat ca un indiciu de nouitate a întregului cînt.

261-262 Pomenite în acest unic text, nici Reitron, nici Neion nu pot fi localizate cu exactitate.

278.279 Ai_{uz} i_a cunoașterea viitorului prin interpretarea zborului păsărilor, practică de-a lungul întregii antichități.

De fier legat, va născoci un mijloc 285 De-ntoarcere, că prea-i dibaci și vrednic. Dar spune-mi tu adevărat și mie De ești cumva chiar fiul lui Ulise. Grozav îi semeni după ochi și față, Gă-l știu pe el, ne întâlneam adese 290 Nainte de plecarea lui la Troia Cu alți viteji din Argos pe corăbii; De-atunci eu nu-l văzui, nici el pe mine." Iar Telemah cuminte-așa-i răspunde:

„Ți-oi spune-adevărat, cinstite oaspe. 295 Sînt fiul lui, c-așa îmi spune mama, Dar știu și eu? Că nimeni de la sine Pe tatăl său nu-l poate ști vreodată. Mai bine însă mă nașteam pe mine Un om mai norocos, rămas acasă, 300 Stăpîn pe-avere pîn'la bătrînețe.

Dar vai, cel mai de plîns din toată lumea Se zice-a fi părinte-al meu, că, asta Voiai să știi." Grăi atunci Minerva:

„Dar zeii au făcut ca neamul vostru 305 Și-n viitor să aibă tot un nume, Căci are Penelopa fiu cuminte. Ci lămurește-mi mie încă una Și spune-mi drept. Ce-nseamnă lumea as Și-acest ospaț? Ce caută la tine? 310 E praznic ori e nuntă? Căci desigur Nu-i cislă-aici. Cum ei petrec în sală Benchetuind, îmi par de tot obraznici. S-ar mînia oricare om de treabă, Venind pe-aici, cînd ar vedea atîta 315 Neobrăzare." Telemah răspunse:

„Fiindcă-ntrebi și mă descoși, străine Să-ți spun. Bogată, binecuvîntată Fusesse casa asta cîtă vreme Bărbatul cel vestit trăia în țară. 320 Dar altfel vrură-acum nemuritorii

---

lui.

Cei scornitori de rele, că pe dînsul Necunoscut cu totul îl făcură, Mai mult decît pe-oricare om din lume, Căci nu l-aș fi jălit așa de tare, 325 De-ar fi pierit alături de tovarăși Pe cîmpuî de la Troia sau la sinul Prietenilor lui, după ce dînsul Ar fi gătat războiul. Toți aheii Aveau să-i nalte un mormînt și însuși 330 Lăsa un nume bun ca moștenire La fiul său. Dar azi fără mărire Vîntoasele-l răpiră și se duse Necunoscut și neștiut de nimeni, Lăsîndu-mi mie numai dor și jale. 335 Dar nu-l jălesc, nu-l plîng numai pe dînsul,

Că și-alt blăstem mi-au pus la cale zeei. \Toți tinerii fruntași de prin ostroave Din Same, din Dulichion, din Zachintos Gel păduros, precum și toți mai-marii 340 Din țară, din Itaca cea pietroasă,

Pe maica mi-o pețesc și-mi toac-averea. De teamă, ea nu poate să-i respingă Și nici să-ncheie-așa căsătorie Și ei îmi risipesc avutul casei, 345 Ba în curînd m-or pierde și pe mine." Se mînie Minerva-atunci și zise:

„Vai, cum ți-ar trebui acum Ulise U Gel dus, ca el să puie-o dată mîna A Pe-acești sfrunțați de pețitori! Dă, Doamne, 350 Pe loc să vie și să stea la ușă

Gu chivără, cu scut, cu două sulți,

⁸²⁸ Ga în *Iliada*, numele *Panachaioi* slujește să indice totalitatea seminturilor grecești asociate în expediția împotriva Troiei.

⁸³² Personificări monstruoase ale mișcărilor din atmosferă, în grecește e: *Harp yiai*.

⁸³⁸ Împreună cu Itaca-Thiaki, ostroavele pomenite în text (toate mai întinse și mai rodnice decît patria eroului) alcătuiau probabil o uniune asupra căreia domnise Odiseu înainte ca prelungita-i lipsă să fi slăbit legăturile ce uneau cele patru insule. Zachintos e Zante de astăzi; Same e Ghefalonia; localizarea insulei Dulichion e mai puțin sigură.

Așa cum îl văzui înțfia oară
Cînd bea și petrecea în casa noastră.
Pe vremea cînd venea de la Efira,
355 De-acasă de la Ilos Mermeridul, Căci
și acolo merse el cu vasul Umblînd
după otravă pierzătoare De uns săgeți
pe boldul de-aramă. Dar Ilos nu-i
dădu, fiindu-i teamă
360 De cei-de-sus, doar tatăl meu îi dete,
Căci prea-l iubea pe el. Așa Ulise,
De s-ar ivi-ntre pețitori acum, Ce
moarte grabnică și nuntă-amară Le-
ar da el tuturor! Dar stă în mîna
305 Celor-de-sus ca el să vie-n țară
Spre-a-i pedepsi. Deci te îndemn pe
tine, Să chibzuiești cum ai putea din
casă / Pe pețitori s-alungi. Ascultă e,
dară Și ia aminte sfaturile mele.
370 Pe-aheii cei viteji poștește-i mine
La sfat și spune-ți în vileag cuvîntul Luînd
pe zei ca martori. Sfătuiește Pe pețitori la
casa lor să plece împrăștiindu-se. Iar dacă
mama
375 Rîvnește-a se nunti, să se întoarcă La
tatăl ei cel mare și puternic. Părinții
ei au s-o mărite-acasă Și au să-i deie-
așa de multă zestre

³⁵⁴ Homer cunoaște cel puțin două așezări cu acest nume: una în ținutul thesprofiilor (Epirul de astăzi), alta în Argolida — Corintul de mai tîrziu.

³⁵⁸ în ciuda faptului că în *Iliada* și în *Odiseea* nu se folosesc săgeți otrăvite, tradiții pomenite întîmplător sau etimologia anumitor termeni dovedesc că într-o epocă mai veche otrăvirea vîrfurilor de săgeată era practică în chip obișnuit. Numele grec al otrăvii — *toxikon* — e un adjectiv format de la substantivul *toxon*, care înseamnă „arc”.

364.365 Textual: „pe genunchii zeilor”, expresie a stilului formular, epic.

⁸⁷⁸ Riguros vorbind, *eedna*, cuvîntul aci tradus prin „zestre”, înseamnă darul făcut de ginere socrului în schimbul miresei, obicei curent în lumea descrisă de Homer (mai departe XVIII, 354-360; cf. *Iliada*, IX, 146; XI, 242-244). Înstituția zestrei propriu-zise (*pherne*, *proix*) e mai recentă

Cum i se cade fetei lor iubite.
 380 Iar pentru tine am un sfat temeinic,
 De vrei s-ascuți. Alege-ți cea mai bună.
 Corabie cu douăzeci de oameni (Și pleacă-n
 lume,-ntreabă și pe alții • De tatăl tău cel
 dus de mult, că poate
 885 Ți-or spune ei ceva ori auzi-vei
 Vrun zvon purces din slavă, care face Pe
 oameni și mai lăudați să fie. Întîi te du
 la Pilos și întreabă Pe luminatul Nestor
 și de-acolo
 390 La Sparta, la bălanul Menelaos. Căci el
 din toți oștenii din Ahaia Sosi cel mai
 din urmă de la Troia. De-auzi că-n viață-
 i tatăl tău și vine, Mai poți s-aștepți un
 an, cu tot necazul;
 395 Dar dac-auzi că-i mort și nu mai este,
 Venind napoi, să-i-nalți mormînt în țară,
 Să-i faci o strălucită-nmormîntare, Cum
 ești dator, și să măriți pe mama. Gînd
 isprăvești și pui la cale asta,
 400 Gîndește-atunci cum vei putea mai bine
 Pe-acești nemernici să-i omori în casă Pe
 față sau cu vicleșug. Nu-ți sade Să fii
 copil, cînd ești așa de mare. N-auzi tu ce
 vestit ajunsse-Oreste
 405 În toată lumea, după ce răpuse

în societatea greacă, și această confuzie de termeni îndrep-
 tățește presupunerea că versurile 377 — 379 ar fi interpolate.
³⁸⁹ Domn în Pilos, cel mai bătrîn dintre capii de oști porniți
 împotriva Troiei, Nestor e o figură neuitată în galeria de
 eroi ai *Iliadei*. În *Odiseea* rolul lui e redus, dar nu mai
 puțin simpatic, cum se va învedera în cîntul al III-lea[^]
³⁹⁰ Al doilea fecior al lui Atreu, fratele lui Agamemnon și soțul
 Elenei, a cărei răpire de către Paris dăduse naștere, după
 legendă, războiului troian.
³⁹⁶ Firește, un mormînt gol (*kenotaphion*), așa cum obișnuiau
 grecii să ridice celor căzuți printre străini, multă vreme după
 ce credința care dăduse naștere acestui rit încetase de a
 mai avea rădăcini în sufletele lor.
³⁹⁹ 410 Autenticitatea acestor versuri, care prelungesc în chip
 nefiresc sfaturile Athenei, contrazicînd îndemnul din ver-
 surile 369 și urm., a fost cu drept cuvînt pusă la îndoială.

Pe-acel viclean Egist care-ucisese
 Pe tatăl său? Și tu dup-arătare,
 Prietene, ești prea frumos și mare
 Și deci destul de tare ca urmașii
 410 De bine să vorbească și de tine. Dar
 eu te las și mă cobor la mare, La
 vasul meu, căci oamenii m-adastă Cu
 nerăbdare-aeolo. Tu ai grijă Și ține
 minte sfaturile mele."
 415 Iar Telemah la rîndu-i zise: „Oaspe,
 Cu drag mi-ai cuvîntat ca un părinte Și
 vorbele-ți eu nu mai scot din minte, Mai
 stai însă puțin, cu toată graba Plecării
 tale, pînă faci o baie
 420 Să-ți răcorești și inima și trupul, Și-n
 urmă% plecare să te bucuri Primind un
 dar de preț și foarte mîndru, Odor de
 amintire de la mine Cum se cinstesc
 prietenii-ndesine."
 425 Minerva cea cu lucii ochi răspunse:
 „Nu mă sili să stau, că-i zor de ducă.
 Iar darul care-ți place să mi-l dăruie, Mi-
 l dai la-ntors să-l duc la mine-aeasă, De
 este-așa frumos, și eu pe urmă
 430 Să mă plătesc precum ți se cuvine."
 Așa vorbi Minerva și se duse,
 Ca pasărea zbură pe nevăzute.
 Ea-i dete lui curaj și bărbăție
 Și-n suflet îi trezi un dor și-o jale
 435 De tatăl său mai tare ca-nainte.
 Și-n sine socotind, uimit rămase; i
 Simți că fuse-un zeu și-ndată merse
 La pețitori el arătos ca zeii.

V

Iar între pețitori cînta cu lira-i
 440 Faimosul cîntăreț. Ei stau în juru-i
 Și-i ascultau cîntarea despre soarta
 Cea jalnică ce le ursi Minerva

⁴²⁵ Vezi mai înainte nota la versul 67.

Aheilor la-ntoarcerea din Troia.
 Din casa ei de sus luînd aminte
 445 (Dumnezeiescul cîntec Penelopa,
 ppopila preacuminte-a lui Icariu,
 înduioşată iese din odaie —Şi
 se coboară jos pe nalta scară, Nu
 singură, ci întovărăşită
 450 De două slujitoare. Cum ajunse
 La peţitori mîndreţea de femeie,
 Stătu pe pragul sălii măiestrite,
 C-un luciul văl acoperindu-şi faţa.
 Alături stau femeile-i cinstite,
 455 Şi zise-atunci de lacrimi podidită La
 înzeitul cîntăreţ: „Tu, Femiu, Mai ştii şi
 alte cîntece vrăjite, Isprăvi de oameni şi
 de zei, slăvite De cîntăreţi. Din ele cîntă
 unul
 460 La cei de faţă stîndu-le aproape, Iar ei
 să-şi beie vinul pe tăcute, Dar mîntuie-
 acest cîntec de durere, Căci nu mai pot
 de jalea ce m-ajunse. Mi-e dor în veci şi
 tot mi-aduc aminte
 465 De sufletul acela, de bărbatul A cărui
 veste merse pretutindeni Şi-i răspîndită-n
 Argos şi-n Helada." Dar chibzuitul
 Telemah răspunse:
 „De ce tu, mamă, nu laşi după voie
 470 Iubitul cîntăreţ să ne desfete.
 De-nvinuit doar nu sînt cîntăreţii, Ci
 Joe care-aşa cum vrea şi-i place

In lume fiecărui parte-i face. Să
 nu ne fie cu bănat că Femiu
 475 Ne viersuie-a danailor răstrişte,
 Căci oamenii mai bucuros ascultă
 Cîntarea cea mai nouă ce s-aude,
 îndură-te şi-ascultă şi tu, mamă,
 Că nu numai Ulise, ci şi alţii
 480 Aşa de mulţi au mai pierit în Troia.
 Dar du-te tu-n cămara ta şi vezi-ţi
 De stative, de furcă, şi sileşte Pe
 roabe ca să deie zor la lucru. De
 cuvîntări vor îngriji bărbaţii
 485 Şi mai cu seamă eu, stăpînul casei."
 Uimită ea se napoie-n odaie;
 Luase-aminte cu ce rost vorbise
 Băiatul ei. Suindu-se pe urmă
 Cu roabele-mpreună ea în catul
 490 De sus al casei, îşi plîngea bărbatul
 Cel dus de mult, pînă ce somn prielnic Pe
 pleoape lin îi picură Minerva.
 Făcură larmă-atunci şi gură multă
 în sala cea umbroasă peţitorii
 495 Cu toţii ahtiaţi după femeie. Dar
 Telemah aşa le zise-ntîiul:
 „Voi, peţitori ai mamei mele, care Vă
 bateţi joc de noi din cale-afară, Să stăm
 acum la masă să petrecem
 500 In linişte şi zarvă să-nceteze,
 Că-i bine s-auzim pe cîntăreţul
 Dumnezeiesc cu viersu-i plin de farmec.
 Iar mîne toţi să ţinem adunare Ca să vă
 spun cuvîntul meu pe faţă
 505 Şi fără-nconjur să ieşiţi de-aicea, * Din
 casa mea. Vă pregătiţi aiurea I, Ospetele,
 mîncăţi avutul vostru (/ Poftindu-vă
 pe rînd unii pe alţii, Iar de vă pare vouă
 mai cu cale
 510 Şi cu folos să irosiţi averea

⁴⁴³ Episoadele răzleţe ale acestor suferinţe, în antichitate cîntate în lungul poem al *Întoarcerilor*, atribuit lui Hagias din Trezene, se citesc în cînturile III şi IV ale *Odiseii*.

⁴⁴⁴ Iatacul femeilor (*thalamos*) face parte din planul obişnuit al oricărei locuinţe nobile din epoca homerică; el era situat deasupra sălii bărbaţilor (*megaron*), cu care comunica prin scara pomenită în versul 448.

⁴⁵⁷ în credinţa poetului, plăcerea procurată de poezie **nu-i** străină de oarecare vrajă (*thelxis*). La fel se exprimă Hesiod în versurile 96—103 ale *Theogoniei*.

⁴⁷³ E concepţia îndelung expusă de Ahile în *Iliada*, XXIV, 527 şi urm.

- De la un singur om, dați iama-ntr-înșă* Dar eu într-ajutor chema-voi zeii, Ca dînșii să vă dea răsplată dreaptă, La mine-n casă moartea să v-ajungă
- 515** Și nimenea să nu vă mai răzbune."
Așa el se răsti, iar ei cu toții^ Mușcînd de ciudă buzele cu dinții, Se minunau cum Telemah rostise Guvintele-ndrăznețe.
Dar îndată
- 520** Răspunse Antinou Eupitianul:
„De bună seamă, Telemah, chiar zeii Te-nvață să ne iei de sus și-obraznic Așa să cuvîntezi. Să nu dea Joe Vreodată să fii domn peste Itaca,
- 525** Cu toate că ai drept la moștenire." Dar Telemah lui Antinou îi zise: „Ți-oi spune verde, chiar dacă te mîinii: Aș vrea să-mi deie Cel-de-sus domnia. Socoti că ăsta-i răul cel mai mare
- 530** Ce pot să-l aibă oamenii pe lume? Dar nu e rău să cîrmuiești poporul, Că-ndată ți se-mbogățește casa Și ești mai prețuit de lumea toată. Ci domni mai sînt și alții în Itaca,
- 535** Bătrîni și tineri. Dintre dînșii unul Domnească, dacă-i mort acum Ulise. Eu vreau să fiu aici stăpînul casei Și-al robilor ce tata-i dobîndise." Iar Evrimah, feciorul lui Polibos,
- 540** Grăi-mpotrivă: „Telemah, se ține De zei cine să fie domn în țară.

---

625 Propriu vorbind, regalitatea homerică nu e ereditară, ci electivă, deși — în cele mai multe cazuri — între membrii aceleiași familii. Gf. mai departe versurile 534—536.

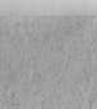
⁵³¹ în regimul de democrație militară descris în *Iliada* și în *Odiseea*, „regele” (*basileus*) nu e un monarh: puterile și inițiativa lui sînt mărginite de autoritatea unei adunări obștești și a unui sfat compus din capii unor grupe sociale în subordine. Gf. situația din Scheria, descrisă în cîntul VIII, 536 și urm.

640_541 Nu în înțelesul că regalitatea ar fi de drept divin, ci în același sens în care se spune că singuri zeii pot ști cine va ocupa locul lui Odiseu»

- Tu stăpânește-ți casa ta și-averea. Păzească Dumnezeu pe cine silnic Te va prăda de-avere, câtă vreme
- 545** Itaca-i locuită! Dar din parte-mi,
Preabunule, vreau să te-ntreb de oaspe, De unde veni el, din care țară Și unde-i s-află neamul și moșia? Ți-aduse știre de sosirea tatii?
- 550** Sau vine după treburi de-ale sale? Cum se sculă și repede o șterse Și n-așteptă o clipă să-1 cunoaștem! Părea că-i om de seamă după față." Iar socotitul Telemah răspunse:
- 555** „E dus pe veci și nu se mai întoarce Părintele-mi, o, Evrimah. De-acuma Nu cred în știri, să vie de oriunde, Și nici nu iau în seamă prevestirea Prorocului la noi chemat de mama
- 560** Și întreat anume. Dusul oaspe E Mentis, are tată pe-Anhialos Cel ortoman și-i domn peste poporul Din Tafos cel călătoreț pe mare." Așa vorbi, măcar că el știuse
- 565** Că-n oaspe a fost zeița întrupată
Iar peștorii iarăși se porniră La chef nebun, la cântec și la jocuri, Și petrecură pînă pe-nserate. Dar cum îi apucă la chef amurgul,
- 570** Plecară toți acasă să se culce.
Căzut pe gânduri, Telemah se duse Să doarmă în iatacu-i nalt, deoparte Clădit anume,-mprejmuit de-o curte De toată frumusețea. După dînsul
- 575** Pășii cu facile-aprinse Evriclea,

---

⁶⁷³ Aluzii izolate lasă să se înțeleagă că „palatul” lui Odiseu, înconjurat de o vastă incintă, cuprindea mai multe clădiri de locuit și cel puțin un „celar”, destinat păstrării avuțiilor stăpînului (cf. II, 454-469). „Iatacul” lui Telemah euna din clădirile risipite în curtea palatului, în legătură cu care săpăturile arheologice efectuate în Itaca n-au adus nici o lumină.

O roabă-a lui de treabă ce-a fost fiica Lui Op, odrasla lui Pisenor, și pe care Odată, când era în floarea vârstei, Cu-
averea sa Laerte-o cumpărase

580 Cu preț de douăzeci de boi, și-n casă O prețuia la fel cu-a *lui soție; Dar nu s-apropie nicicînd de dînsa, De teamă să
nu-și supere femeia. Cu Telemah a mers atunci bătrîna

585 Cu facle aprinse-n mînă; dintre roabe Doar ea-1 iubea mai mult, că din pruncie Pe Telemah la sînu-i îl crescuse.
Deschise ușa la iatacul trainic, Pe dăltuitul pat șezu flăcăul,

590 își scoase straiul moale și-1 întinse În mînile bătrînei pricepute. Ea straiu-mpături și, netezindu-1, în cui pe lîngă
patul lui îl prinse. Ieși pe urmă din iatac și ușa

595 De o verigă de argint o trase
Și de curea împinse-apoi zăvorul.

Iar Telemah acolo peste noapte, \ Culcat sub cerga-i moale de tigaie, M Visa la drumul ce-i croise zîna.

CÎNTUL II

A doua zi, cînd se iviră zorii Trandafirii, feciorul lui Ulise Din pațu-i se sculă, își puse haina, Cu sabia-?scutită se încinse,⁵ Și după ce pe dalbele-i picioare Legă frumoase tălpi, ieși din casă întocmai ca un zeu la-nfățișare. Și porunci la crainicii cu glasul Răsunător să strige și să cheme

10 Pe aheii cei pletoși la adunare. Crăiniră ei și-aheii s-adunară.

Iar cînd apoi era în păr soborul, Veni și el la sfat cu lancea-n mîină, Nu singur, că era-nsoțit în urmă
16 De doi ogari fugaci, în vremea așa Minerva-asupra-i revărsa din slavă Un har dumnezeiesc. Și toată lumea, Cînd el s-apropia, privea uimită, în jețul părintesc șezu voinicul,

20 Bătrîni îi făcură loc. Egiptiu

⁶⁸⁰ Valoare considerabilă, dacă ne gîndim că în *Iliada* o **sclavă** dată ca premiu și lăudată pentru iscusința ei în tot **soiul** de munci e prețuită patru boi (XXIII, '705).

---

¹⁰ Cum s-a relevat în nota la I, 531, în regimul de **democrație** militară, care e forma de organizare politică a **lunii homerice**, adunarea poporului are căderea de a lua **hotărîri în toate** problemele interesînd obștea.

²⁰ Capii grupelor sociale subordonate autorității **lui Odiseu**, în unele cazuri și ei purtători ai titlului de *basileus*. Numele *Aigyptios* („Egipteanul”) lasă să se bănuiască **legături între**

- Deschise vorba cel dintîi, moșneagul
 Ingheboșat, de-multe-știutorul. Căci fiul
 sau plecase în corăbii La Troia sub
 povăța lui Ulise,
- 25 Războinicul Antif, pe care-n urmă.
 Ciclopul cel sălbatic îl ucise In peșteră
 și-l pregăti de cină în urma celorlalți
 ai lui tovarăși. Gi mai avea trei fii, pe
 Evrinomos,
- 80 Un pețitor și el; ceialți acasă Vedeau
 numai de-a tatălui moșie. Dar tot pe-
 acela nu-l uita moșneagul, Ci-l tînguia
 și-l căina de-a pururi. De-aceea-
 nlăcrimat luă. cuvîntul:
- 35 „Itacieni, voi dați-mi ascultare. De
 cînd plecă măritul crai Ulise Cu armia-
 n corăbii, niciodată. Noi n-am avut nici
 sfat, nici adunare. Și cine-acum ne
 strînse? Ce nevoie
- 40 Așa-l sili pe el, bătrîn sau tînăr, Ga să
 ne-adune? Auzi el oare t Vreo veste că
 oștirea noastră vine Și răspicat vrea
 nouă să ne-o spuie Ga unul care-o știe
 de nainte?
- 45 Sau despre alte treburi de-ale obștii Va-
 nștiința și va întinde vorba? Un om de
 preț îmi pare cine-aduce Mulțimii un
 folos. Să deie Domnul Sa fie după
 gîndul bun ce-l are!”
- 50 Așa vorbi, iar fiul lui Ulise Se
 bucură că i-a venit a bine. Deci
 scoală-se voind să cuvînteze Și
 merge în mijlocul adunării
- familia acestui fruntaș itacianși Valea Nilului, a cărei
 legendară bogăție atrăgea — în adoua jumătate a mileniu-
 lui al II-lea î.e.n. — nu numai pe neguștorii, dar și pe **piratii**
din întreaga lume egeeană. Gf., mai departe, XIV, 328
 și urm. ²⁶Gf. IX, 370
 și urm.
- „Sfatul” — *thokos*, de cele mai multe ori *boule* — **format**
 din „bătrînii” pomeniți în versul 20; pentru „**adunare**”
 (*agora*), vezi nota la versul 10.

Și stă-n picioare. Crainicul Pisenor,
 5 Chitit la minte-i pune sceptru-n mîină,
 Iar el întii moșneagului răspunse:
 „Bătrîne, aci-i și-l poți cunoaște-ndată Pe
 cine-a strîns poporul; eu sînt doară, Căci
 prea mă doare jalea ce m-ajunse. &• N-am
 nici o știre despre-ntorsul oastei S-o spun
 curat aici ca unul care Ar ști-o de nainte,
 nici mi-e gîndul Să cuvînteze de treburile
 obștii, Ci numai de nevoia mea, de răul Cfc
 Ce-n casă mă lovi în două chipuri. Pierdui un
 tată bun, cîrmuitorul De-odinioară-al vostru,
 cel de-a pururi Ca un părinte blînd cu toți
 supușii. Și iat-acum un rău cu mult mai
 mare 70 Stă casa să mi-o năruie și-avutul
 Să-mi spulbere cu totul. Năvăliră Ca pețitori
 asupra maicii mele Și-n ciuda ei o tot peșesc
 feciorii Frunțașilor de-aici, din toată țara.
 75 Ei nu-ndrăznesc să meargă la Icaru, La
 tatăl, ei ce singur poate fiica Să și-o-
 nzeztreze el și s-o mărite Cu cine-ar vrea și
 i-ar veni mai bine, Ci-mi tabără la noi în
 toată ziua SO Și-mi taie oi și boi și capre
 grase, Benchetuiesc și beau fără măsură Și-n
 mare parte-averea-i risipită, Căci nu-i un om
 precum a fost Ulise Să-ndepărteze de la noi
 blăstemul. 85 Să ne-apărăm noi nu sîntem în
 stare

^M în alte împrejurări simbol al
 sceptrul servește aci să exprime caracterul »uie^« «*-----
 venției în discuție. La fel, în Atena secolelor V—IV î.e.n.,
 -vorbitorul chemat la tribună își va pune pe cap **o cunună**
de aur. Frate al lui Tyndareus, personaj altminteri
 necunoscut.

Cf. XV, 22.

⁷⁷ Originalul grec spune: „să hotărască darurile” (**pe care cel**
 ales ca ginere era ținut să le ofere socrului). **în legătură cu**
 această deprindere, vezi nota la I, 378.

Și dac-am face-o, vai de noi, căci bieții
 Sîntem cu totul nedeprinși la arme. M-
 aș apăra, dacă mi-ar sta-n putere, Căci
 90   prea-i nesuferită starea asta; în
       chip înjositor îmi piere casa. Să
 vă-nciudați și voi, s-aveți rușine, Că
 vede lumea de prin țări vecine. Vă
 temeți și de-a zellor mînie, Ga nu
 cumva,-ndîrjiți de-așa păcate, Pe voi
 95 acum să prindă dușmănie. în numele lui
 Joe și-al dreptății Ce întrunește oameni
 și-i desparte, Curmați, prieteni, jaful și-n
 cumplita-mi Durere mă lăsați să sufăr
 singur, Că nu vă dușmăni preabunu-mi
 100 tată Și nici un rău nu vă făcu vreodată,
 Ca voi acum să vă răstoarceți răul Și să
 mă dușmăniți lăsînd în voie Și păsuind
 așa pe-acei nemernici. Mai folosit aș fi
 eu dac-avutul Și turmele de voi mi-ar fi
 105 mîncate, Căci poate m-aș alege-apoi c-o
 plată. Doar m-aș ținea de voi prin tot
 orașul Și tot aș stărui pînă ce-averea De-
 a binelea mi-ar fi înapoiată. Dar astăzi
 mi-e zadarnică durerea, De voi, de
 110 nepăsarea voastră dată."
 Așa vorbi răstit cu ochii-n lacrimi Și la
 pămînt apoi trînti toiagul, 115 Și-a fost
 cuprins de milă tot poporul. Tăcură molcom
 toți; cu graiuri aspre Nu cuteză nici unul sa-i
 răspundă, Doar Antinou așa-l primi din
 gură! „Hei, tinere, care vorbești cu ifos, 120
 Tu, nenfrîmate, ce ne spui palavre Ca să ne
 faci de rîs și de ocară? De loc nu ți-s de vină
 pețitorii, Ci maică-ta, mehenghe nentrecută.
 Căci iată sînt trei ani și-acuma patru De
 cînd cu șiretenie ne'înșală, Dă tuturor
       nădejde și trimite

125

58

La fiecare vorbă, și momeală, Pe
 cînd ea are gînduri osebite. Mai
 născoci și-o altă-nșelătură:
 130 La stativele-n casă-i așezate Ea
       începu a țese-o pînzetură Subțire și
       prelungă,-apoi ne zise:
       «Voi tineri pețitori ai mei, acuma Cînd
       răposat e soțul meu Ulise,
 185 Mai așteptați și nu grăbiți cu nunta, Să
       isprăvesc întîi această pînză, Să nu mi
       se destrame urzitura, Că vreau să fie
       giulgiul lui Laerte, Cînd nemiloasa
       moarte o să-l culce,
 140 Ca nu cumva femeile-aheene
       Să aib-alean pe mine, că din parte-mi
       Fu socrul meu negiulgiuit la moarte,
       Cînd el agonisise-ațîta-avere».
       Așa ne spuse și-o crezurăm, proștii,
 145 Ea ziua tot lucra la pînza mare, Dar
       peste noapte la lumini de torțe Ea deșira
       tot ce lucruse ziua.
       Așa ne tot prosti trei ani de-a rîndul Și
       o crezurăm noi, dar iat-acuma,
 150 în anul cel de-al patrulea ne-o spuse
       Femeia care bine o știuse, Și noi am
       apucat-o și-am văzut-o Cum dînsa deșira
       frumoasa-i pînză. De-aceea și silită de
       nevoie
 155 Țesutul și-l găti pînă la urmă. Dar ca s-
       o știi și tu și tot poporul, Așa-ți răspund
       prin mine pețitorii: Dă drumul mamei tale
       și-o zorește Să ia de soț pe cine-o*
       sfătuieste
 160 Părintele-i și-i place ei mai bine. Iar
       dacă mult așa ne va mai fierbe Cu
       darurile ei și cu știința Ce cu prisos
       îi dăru Minerva —,

¹²⁹ Motivul „pînzei destrămate”, foarte popular **de-a lungul**
 întregii antichități, revine în alte două locuri în *Odiseea*:
 XIX, 177-203 și XXIV, 171-200.

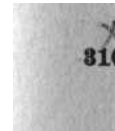

Poîntindu-vă pe rînd unii pe alții. Iar de vă pare vouă mai cu cale Și cu folos să spulberați averea De la un singur om, dați iama-ntr-însa. 200 Dar eu într-ajutor chema-voi zeii Ga să vă dea răsplata cuvenită Și-n casa noastră să v-ajungă moarte Nerăzbunată." Așa vorbi voinicul, Iar Joe cel cu ochii mari trimite 205 Doi vulturi care zboară de pe munte. Ei zboară un răstimp cum bate vîntul, Alăturați, cu aripile-ntinse, Dar cînd ei pe la mijloc se-arătară, Deasupra adunării zgomotoase 210 Rotindu-se, din aripi ei bătură, în ochii pețitorilor priviră Pieirea lor vestind, și sîșiindu-și Cu ghearele grumajii și obrajii, La dreapta o zbughiră prin orașul 215 Itacian. Și cînd văzură-aheii Aceste zburătoare, se ciudiră Și nu se dumireau ce o să fie. Dar al lui Mastor fiu, moș Aliterse, Viteazul care printre cei de-o seamă 220 Era mai bun tîlcuitor de semne Și la știința zilelor de mine, Cu bun temei așa-ncepu vorbirea: „Itacieni, voi dați-mi ascultare Să cuvîntez și să vă spun anume 225 Părerea-mi despre pețitori, căci mare E pacostea ce-i paște-acum pe dînșii, Doar nu va zăbovi prea mult Ulise Departe de iubiții lui. Aproape Fiind el undeva, le uneltește 280 Acestor procleți tuturor pieirea,

Ba vom păți-o și-alții mulți din țară,
De prin ostrovul limpede Itaca. Deci
noi să chibzuim cu mult năinte

"^Tterpret al zborului parilor. Cf., mai departe, versurile
253-255 și XV, 698.

61

și lasă Pe mine-aici,
că sînt cu mult mai
meșter Ca tine-n
prorocie. Cîte
păsări Nu zboară-n
veci sub soare! Dar
nu toate 255 Sînt

Cum s-ar putea
să-i înfrîmăm
odată 235 Ori ei
să-și curme jaful
de la sine Și asta
le-ar fi lor pe loc
mai bine. Eu nu
sînt ghicitor pe
apucate, Ci
știutor deplin
precum arată Ce-i
prevestisem lui
Ulise-odată 240
De-a fir-a păr cum
are să-i se-
ntîmple, Cînd el
cu oastea-i a
plecat la Troia. I-
am spus că după
multele-i pățanii
Și după ce-și va
pierde pe
tovarăși, în
douăzeci de ani
se va întoarce 245
La el acasă neștiut
de nimeni.

Și toate acestea se-
mplinesc acuma."
Dar Evrimah,
feciorul lui Polibos,
Așa se năpusti la el:
„Moșnege, Mai bine
du-te-acasă și
ghicește 250 La fiii
tăi, ca nu cumva
vreodată Să li se-
ntîmple vrun necaz,

o it tut cobî atîta Și
a d nu l-ai fi-ntețit
m e așa cu gura 260
e p Pe îndîrjitul
n a Telemah, că doară
i r Vei căpăta vrun
l t dar la tine-acasă
o e Din partea lui.
r CDar eu ți-oi
p u spune una, Și
i mspusa mea va fi
a t îndeplinită: De-1
z r mai smomești și-
ă e l mai întarți pe
- b tînar, 265 Tu
r u hîtru vechi și
e i știutor de multe,
a Chiar el întîi va
s s pătimi mai tare
ă Și tot nu va putea
p să-și facă voia.
i Apoi pe tine te-
u e om globi,
r bătrîne, Așa de
b i greu ca-n suflet
u ș să te doară 270
n i Ba chiar să-ți f*
ă t toată-
. u amărăciunea. Dar
U c eu pe Telemah în
l u fața lumii
î d²⁴⁴ Din aceștia, zece
s n reprezintă durata
e s războiului troian,
- u alți zece, rătăcirile
a l pe drumul
c u întoarcerii.
u C
m ă
n -
o a
f i m
i a i
p f i
i i p
e p
r u

62

asă. Părinții ei
au s-o mărite-
î acolo Și au să-i
l deie-așa de multă
s zestre Cum i se
2 f cade fetei lor
8 ă iubite. Căci nu se
0 t vor lăsa de loc
u aheii De greul
i lor petit. Doar nu
e ne temem De
s nime, nici de
c Telemah cel
2 p gureș, Nici vrem
8 e să' știm cumva
5 mde prorocia
a Zadarnică ce tu
mne-o-ndrugi,
a bătrîne, Ca astfel
2 s să te dușmănim
9 - mai tare. Avereai
0 o vom mânca-o fără
î milă Și ea va tot
n scădea pînă ce-
d amîna Nuntirea-i
e cu aheii
mPenelopa. De
n dragul ei noi
e așteptăm de-a
S pururi, Ne tot
ă sfădim rîvnindu-i
mfrumusețea Și nu
e umblăm la altele,
a cu care Ni-i dat
r să ne-nsoțim
g fieștecare." Iar
ă socotitul Telemah
e răspunse:
a „Voi, pețitori
l măriți, în treaba
a asta Eu nu vă rog
t și nici mai stau de
a vorbă.; O știu
t doar cei-de-sus și
ă toți aheii. Dar
l dați-mi mie-un
e vas să plec pe
i mare Și douăzeci
a de oameni să iau
c drumul Incoace-

ncolo, să mă duc la
Sparta Și la orașul
nisipos, la Pilos. Să-
ntreb de vine tatăl
meu, că poate Mi-ar
spune-un om ceva ori
auzi-voi Vrun zvon

p c toată I-o-
A a ncredințase
ș s cînd pleca la
a Troia Și-
- orînduise de
i bătrîn s-
asculte,

- Ga el să ție toate-n stare bună.
 Și, om cu cap, așa vorbi bătrînul:
- 315 „Itacieni, voi dați-mi ascultare Să
 cuvîntez. De-acum să nu mai fie Vrun
 domn stăpînitor pornit spre bine* Și
 cruțător și blînd și cu dreptate, Ci veșnic
 rău, tiran și făr-de-lege,
- 320 Căci iată cum a fost uitat Ulise De toți
 supușii lui, cu care dînsul A fost așa de
 bun ca un părinte! Dar nu mi-e chiar de
 pețitorii mîndri^ Că ei, minăți de cugete
 viclene,
- 325 Fac silnicii, ei doar își pun viața Cînd
 zilnic storc averea lui Ulise Gîndind că el
 e dus și nu mai vine. Ci mi-e de voi
 ceilalți, de tot poporul,. Că stați așa-
 mpietriți, nu faceți gură
- 330 Și nu-nfrînați odată pe nemernici,
 Măcar că sînteți mulți, iar ei o mîna."
 Dar Leocrit al lui Evenor zise:
 „Hainule, bezmeticule Mentor, Ce
 vorbă spui și-ndemni să ne-nfrîneze?
- 335 Să fie și mai numeroși bărbații,
 Cu greu ne^r bate și ne-or da în lături De
 la ospăț. Să vie chiar Ulise Pe mîndrii
 pețitori să-i afle-acasă Benchetuind și să
 poștească dînsul
- 340 Din sală să ne-nlătore; nevasta-i
 De loc n-o să se bucure de-ntorsu-i, Oricît
 e dorul ei de mare; el acolo Pieri-va
 mișelește, dacă luptă Cu noi care sîntem
 mai mulți la număr.
- 345 Deci vorba ta-i prostie. Hai dar, oameni,,
 Vă-mprăștiați la treburi fiecare. La drum
 pe Telemah grăbească-l Mentor Și
 Aliters, ei care sînt prieteni Cu tatăl său
 de mult. Dar cred că dînsul⁷
- 350 Chiar locului de-ar sta, și din Itaca Mai
 află știri și n-ar mai bate drumul."
 El zise și pe loc se sparse sfatul.
 Poporul tot* se răspîndi pe-acasă,

- Iar pețitorii spre palat porniră.
- 355 Dar Telemah s-a dus pe mal departe Și
 mînilor spălînd în mare-albastră, Minervei
 s-a rugat: „Ascultă, doamnă, Tu care ieri
 venitu-mi-ai acasă Și m-ai povățuit pe
 neagra mare
- 360 Să mă pornesc, să-ntreb de vine tata
 Cel dus de mult, ci nu mă las-aheii
 Să fac cum vrei, și mai ales mișeii,
 Trufașii pețitori". Așa se roagă.
 Minerva-atunci asemenea lui Mentor
- 365 La glas și la făptură-i se năzare
 Pe lîngă el și-i cuvîntează astfel:
 „Tu n-ai să fii nevrednic, slab de minte, O,
 Telemah, dacă bărbata fire A lui Ulise e
 sădită-n tine
- 370 Spre-a fi și tu ca el îndemînatic La faptă
 și la grai, călătoria Nu-ți poate fi-n
 deșert și fără țintă. Dar dacă nu ești fiul
 Penelopei Și-al lui Ulise, atunci mă tem
 că poate
- 375 Tu nu vei izbîndi după dorință. Puțini copii
 s-aseamănă cu tatăl, Ba cei mai mulți sînt mai
 prejos de dînsul, Puțini și cei mai buni. Dar
 cum în viață Tu nu vei fi nici prost și nici
 nevolnic,
- 380 Eu cuget c-ai să duci la capăt lucrul. Deci
 nu te mai uita ce pun la cale Și chibzuie să
 facă pețitorii Nesocotiți, că n-au ei cap, nici
 umblă Pe drumul drept, nici bănuiesc c-
 aproape
- 385 Li-i moartea și-n aceeași zi cu toții
 Vor fi răpuși. De loc n-o să-ntîrzie
 Plecarea ta pe calea cea croită. Căci
 eu ca părintesc al tău prieten Voi
 pregăti corabie și însumi
- 390 Te-oi însoți la drum. Deci du-te-acasă

³⁵³ Cf. Hesiod, *Munci și zile*, 724—725: „Niciînd, în zorii
 zilei, să nu oferi lui Zeus prinos de vin înainte de a-ți fi
 spălat mîinile; la fel și celorlalți zei: altminteri nu te-ascu¹. ta
 și nu-ți împlinesc rugile".

La pețitori, fă rostul de merinde
 Și-n vase-orînduiește-ți-le toate.
 Ia-n chiupuri vin și-n tari burdufuri toarnă
 Făină care-i mana și puterea
 Bărbaților. Eu strînge-voi din gloată
 Ortaci de drum tocmiți de bunăvoie.
 Și cum în schelă sînt atîtea vase
 Și vechi și noi, voi căuta-ntre ele
 Să văd care-i mai bun și pregătindu-l,
 400 Noi repede-o pornim pe largul mării."
 Așa-i vorbi Minerva, iar voinicul,
 Cum auzi al zînei grai, nu stete, Ci se
 grăbi spre-acasă cu mîhnire. Găsi pe
 mîndrii pețitori în sală. Pîrleau în curte
 405 vieri, jupeau la capre, Iar Antinou ieși
 nainte-i vesel, De mîna-l strînse și-ncepu
 el astfel:
 „Mai las-o moale, Telemah băiete, Și nu mai
 face gură, nu fi aprig, Nu-ți pune-n minte
 410 vorbă rea, nici lucru. Ci bea și ospătează ca
 nainte. Ți-om pune la-ndemîna noi de toate,
 Corabie și vîslitori pe-alese, Ca mai curînd s-
 ajungi la sfîntul Pilos, 415 Să-ntrebi de
 luminatul tău părinte." Iar Telemah lui Antinou
 răspunse:
 „Dar nu mai pot să stau cu voi trufașii Și
 să petrec în tihnă la ospete Și tot cu gură-
 nchisă. Nu vi-i vouă De-ajuns, o, pețitori,
 420 că-mi risipirăți Atît-avere dalbă pîn-acuma
 Cît eu am fost încă un prunc? Dar astăzi,
 Cînd eu sînt mare și-nțeleg prea bine Cuvîntul
 celorlalți și crește-n mine Și vlaga și
 priceperea,-am să caut Asupra-vă să fulger
 425 moarte-amară, Ori plec la Pilos, ori rămîn în
 țară. Pleca-voi în corabie străină Și tot
 zadarnic n-o să-mi fie drumul, De n-am un
 vas al meu, de nu-mi dați oameni C-așa vă
 vine vouă mai cu cale."
 430

Grăind smunci el mîna sa din mîna Lui
 Antinou. Și-n vreme ce de masă Se îngrijeau
 prin casă, pețitorii 485 Cu vorbe-
 nfruntătoare, cu batjocuri îl împroșcau. Și-așa
 zicea cutare Din tinerii semeți: „De bună
 seamă Gîndește Telemah sa ne omoare. Deci
 vrea s-aducă dînsul ajutoare 440 Din Sparta
 sau din Pilos nisiposul, Căci prea de tot se
 zbate după asta. Ori vrea s-apuce calea spre
 Efira, Ca el de-acolo, din mînoasa țară S-
 aduc-aici otrăvuri pierzătoare 445 Și-n vin
 să le strecoare și cu ele Pe toți să ne răpuie."
 Altul zise: „Dar cine știe dacă el pe mare
 Călătorind și lăinicind departe De-ai lui nu
 va pieri ca și Ulise. 450 Și ne-ar prii așa
 mai bine nouă, Ne-am împărți avutu-i tot și
 casa-i Am da-o mamei lui și celui care I-ar fi
 bărbat." Așa vorbeau flăcăii, Iar Telemah se
 coborî-n eclarul 455 Înalt și-ncăpător pe
 unde tata-i Avea grămezi de aur și de-aramă
 Și lăzi cu haine și de-ajuns în vase Ulei
 mirositor. Steteau-năuntru Înșiruite la perete
 chiupuri 460 Cu vin curat și vechi, o
 băătură
 Cu gust plăcut, dumnezeiesc, păstrată De
 dragul lui Ulise ca să beie Cînd el acasă s-ar
 întoarce-odată Sleit de-atîtea suferinți. Celarul
 465 Avea închisă poarta cu canaturi De
 scînduri groase, țapăn încheiate, Pe unde zi
 și noapte sta de pază

⁴⁴⁴ Cf., mai sus, nota la I, 358.

⁴⁵⁶ Sub formă de lingouri, de felul celor descoperite de arheologi cu prilejul săpăturilor din Creta și din alte locuri ale bazinului egeean.

Și-avea de toate grijă chelărița,
Bătrîna cea sfătoasă Evriclea.

470 Pe ea chemînd-o, Telemah îi zise:

„Măicuță, hai și scoate-mi în ulcioare Din
vinul cel mai bun păstrat de tine, Gîndind că
poate va veni vrodată Nenorocitul, vrednicul
meu tată, 475 De va putea să scape de la
moarte.

Vreo douăsprezece umple-mi și cu dopuri Astupă-
le vîrtos și în burdufuri Cușute bine toarnă, tu
fă, înă La moară măcinată și să fie 480 De
douăzeci măsurii făina toată. Tu singură să știi de
treaba asta. Să fie strînse toate la o parte, Căci eu
de-acolo le ridic diseară Cînd mama în iatac o să
se suie 485 Și are să se culce. Eu plec mîne La
Sparta și la Pilos nisiposul Să-ntreb de tata, s-
aflu dacă vine.”

Așa-i vorbi, iar maica Evriclea De
groază prinse-a se boci și astfel, 490 Cu
jale tînguindu-se,-i răspunse:

„Cum te-ai gîndit, tu, fătul meu, la asta? Și
unde vrei să mergi în largul lumii, Tu singur, fiu
iubit? Măritu-ți tată Pieri-n străinătate depărtată.
495 Și cum te-i duce,-ndată pețitorii Din urmă
vor pîndi să te omoare Cu viclesug și-or împărți-
ndesine întreagă-averea ta. Rămîi tu dară Și
bucură-te-n pace de-ale tale. 500 Nu trebuie să
suferi tu necazuri * Nemernicind pe marea cea
pustie.” Dar socotitul Telemah îi zise:

„N-ai grijă, maică, nu voi face asta De
capul meu, un zeu îmi dete sfatul.

⁴⁷⁹ Mai exact: „trecută prin rîșniță”, făina de o calitate supe-
rioară celei obținute prin simpla zdrobire a grăunțelor în
piuă.

505 Ci jură-te că nu vei spune mamei Nainte
de vreo unsprezece zile Și chiar mai bine
pînă ce n-aude Că eu sînt dus și n-o
apucă jalea, Ca nu cumva de plîns să-și
strice fața.”

510 Așa el zise, iar bătrîna face
Un strașnic jurămînt că nu-l va spune. Și
după ce se jură pe toți zeii, Ea scoate în
ulcioare vin și toarnă Făină în cusutele
burdufuri.

515 Iar Telemah apoi se-ntoarce-n sală, S-
amestecă-ntre pețitori. Într-asta La
altceva se mai gîndi Minerva:
Asemenea lui Telemah la față
Schimbîndu-se, ea colinda orașul,

520 Oprea pe oameni și le da de știre Și-
i îndemna spre seară să s-adune La
vasul iute-plutitor, pe care De la
feciorul falnic al lui Froniu, De la
Noemon îl ceru, și dînsu!

525 Cu drag îl jurui. Iar mai în urmă, Cînd
soarele-asfințise și amurgul întunecase
drumurile toate, împinse atunci corabia
pe mare Și-o pregăti cu feluri de
dichisuri

530 Purtate de un vas și pe la capul
Limanului o-nțepeni, și-ntr-însul
Gorăbieri se strînsesă-mpreună, Iar
zîna-nsufleți pe fiecare. Atunci și
alte mai făcu Minerva:

535 Se furișă în casa lui Ulise
La pețitori, le picură pe gene
Somn dulce-ademenindu-i, cînd beau vinul
Și cupele luîndu-le din mînă.

540 Cădeau de somn și nu mai stau la masă.

**L Apoi Minerva cea cu ochi albaștri,
Din nou la chip și-n glas leită Mentor,
Pofti pe Telemah afară-n față Palatului:
„Voinice,-i zise, iată

545 Stau gata-acuma soții tăi la vîsle,

Așa vorbi și grabnică zeița Porni nainte, el mergea în urmă. 550 Iar când spre vas se coborau la mare Pe prund, găsiră-acolo pe tovarăși Cu plete lungi. Și Telemah le zise: „Haidem, firtați, merindele s-aducem, Căci ele stau grămadă strînse-acasa. 555 Nimic nu știe mama de plecare,

Nici roabele, afară doar de una.”

Așa grăi și el purcesse-ntîiul, Iar ei din urmă. Toate le cărară Și-n vasul plutitor le-adăpostiră 560 Cum poruncise fiul lui Ulise.

El se sui la urmă-n vas, Minerva Naintea lui șezu pe după cîrma Corăbiei și Telemah alături.

Gorăbierii dezlegară vasul, 565 Apoi intrară și pe bănci șezură. Minerva le stîrni un vînt prielnic, Munteanul ce pe-ntunecata mare Sufla și șuiera cu-nverșunare. Iar Telemah, zorind pe-ai lui tovarăși, 57» Le-orîndui să puie-acum dichisul; Ei ascultau de vorba lui și-ndată Catargul cel de brad îl ridicară Și-l împlîntară-n grinda cea scobită Și bine-l arcăniră-n două laturi 575 Și-ntinseră pe el vintrele albe Cu bine răsucitele curele. Iar pînza se umfla, de vînt bătută, Și valu-ntunecat vuia în jurul Grindeiului corăbiei pornite; 580 Ea alerga și drum tăia pe ape. Iar când așa ei puseră dichisul

⁸⁸⁷ Vîntul de apus, austrul. Din Itaca spre^Pilos direcția exactă e NNV-SSE.

Corăbiei lor repezi și smolite, Turnară vin și cu ulcioare pline Făcură paos
zeilor cei pururi 585 Și mai ales Minervei cea cu ochii Strălucitori. Iar
zîna peste noapte Și pînă-n zori călători cu dînșii.

68

69

C Î NTUL III

Cînd soarele din strălucinda mare
Ieși pe bolta cerului de-aramă Spre-a
lumina pe zei și-orice suflare De pe
pămînul darnic în bucate, Sosiră ei cu
vasul lor la Pilos, A lui Neleu temeinică
cetate. Pe mal aveau pilenii sărbătoare
Cinstind pe-al mării zeu albastru-n plete.
Buhai murgani jertfeau pe-a lui altare

² în concepția despre univers a poetului homeric, cerul e un coviltir rigid, construit din aramă (cf. *Iliada*, V, 504 și XVII, 404). Izolată apare afirmația din *Odiseea*, XV, 437 (cf. XVII, 755), după care cerul ar fi de fier.

⁶ Regiunea din Peloponeș peste care domnea Nestor fiind în plină epocă clasică un ținut rural, lipsit de centre orășenești, aluzia la „temeinica-i cetate” a fost îndeobște socotită ca o invenție poetică. Abia în zilele noastre, cercetări arheologice pe locul presupusei reședințe a fiului lui Neleu au scos la iveală ruinele unui vast palat și, într-una din încăperile acestuia, un mare număr de tablete scrise într-o limbă abia acum în urmă descifrată, greaca vorbită de strămoșii elenilor câteva veacuri după pătrunderea în Peninsula Balcanică. Cf. introducerea la *Iliada*, ed. a li-a, pag. 8 — 10, și mai sus pag. 10, n. 3.

⁸ Epitetul *kyanokaites* înseamnă în grecește „cel cu plete de *kyanos*” (sau asemănătoare acestui soi de pastă sticloasă, colorată în albastru). Despre *kyanos* și utilizarea lui în lumea homerică, vezi și nota la *Iliada*, XI, 24.

10 În nouă șezători. La fiecare
Ședeau bărbații stol cîte cinci
sute Și vite aveau în față cîte
nouă. Gustau cu toții fripte
măruntaie Și zeului ardeau
alese buturi.

15 Iar călătorii traseră de-a dreptul Și
strînseră vintrelele,-odgoniră
Corabia-n liman, apoi ieșiră,
Minerva-ntîi, iar Telemah din urmă,
Și ea cu graiul i-apucă nainte:

20 „Tu, Telemah, să n-ai acum sfială
Cît de puțin. De-aceea doar pe mare
Călătoriși, ca tu să-ntrebi de tata,

i Ce soart-avu și ce pămînt l-ascunse. y
Să mergi întins la călărețul Nestor,⁷ 25 Ca
să vedem ce-o fi știind de dînsul. Tu roagă-te
de el să-ți spuie verde, Doar nu te va minți,
că-i prea cuminte.” Iar chibzuitul Telemah
răspunde:

„Dar cum să merg și să mă port cu dînsul?”

30 La grai cu rost nu sînt deprins, o,
Mentor, Rușine-i ca un tînăr sa întrebe
Pe un bătrîn.” Dar zîna-așa-l învață:

„La unele o să te-ajute mîntea, La
altele vrun zeu, căci nu-mi închipui

35 Că te-ai născut și ai crescut pe lume
Neocrotit de zei”. Așa vorbindu-i,
Porni nainte repede Minerva,

¹⁰ După unii interpreți, ar fi vorba de nouă rînduri de bănci, fiecare cu cîte 500 de locuri; după alții, de nouă locuri de adunare distincte, fiecare cu mai multe rînduri de bănci. Mai important de reținut e corespondența dintre aceste nouă „șezători” și cele nouă *polets* asupra cărora — după *Iliada*, II, 591—602 — ar fi domnit Nestor. Tot așa, amănuntul că la expediția troiană pilenii participaseră cu 90 de corăbii, fiecare purtînd un echipai de 50 de bărbați (*Iliada*, II, 602; cf. XVI, 170).

²⁴ Poemele homerice nu cunosc încă o cavalerie în înțelesul de mai tîrziu al termenului, ci numai care de luptă asemenea cărelor folosite de regii hittitiți și de faraonii egipteni (cf., mai departe, XIV, 373). „Călărețul” Nestor e deci numai „strunitorul de cai” Nestor, deprins să lupte din car, ca toți ceilalți conducători ahei și troieni.

Iar el păși pe urmele zeiței.
 Sosiră ei în toiul sărbătorii
 40 Pilenilor, pe unde sta moș Nestor Cu
 fiii lui. Tovarășii alături Ospățul
 pregăteau, frigeau la cărnuri Și în
 frigări înfeliu o parte. Dar cum
 văzură pe străini, grămadă
 46 Veniră toți, îi strinseră de mină, Și-i
 îmbiară-n rînd cu ei să șadă. Intîi dar
 Pisistrat Nestorianul S-apropie și pe-
 amîndoi de mîna Cu drag luîndu-i, i-
 așeză la praznic
 50 Pe blănuri moi peste prundișul mării,
 Pe-aproape de-a lui frate Trasimede, De
 tatăl lui. Le împărți friptură, Și vin
 turnă într-un potir de aur. Direse-apoi
 potirul spre Minerva
 55 Și zise-așa: „Închin-acum, străine,
 Stăpînitorului Neptun, căci tocmai La
 praznicul acestui zeu venirăți.
 Închină-te și-urează cum e data Și-
 ntinde apoi și soțului paharul
 60 Cu vin mieros; s-o fi-nchinînd și dînsul
 La zei, de care toți avem nevoie. El e
 mai mic, de-o seamă-ar fi cu mine, De-
 aceea-nții ți-1 dau potirul ție." Așa
 vorbi, și i-a-nmînat paharul.
 66 Se bucură Minerva de purtarea-i
 Cuminte și la locul ei, că-i dete Chiar
 ei întîi potirul cel de aur, Și-ndată pe
 Neptun ruga fierbinte: „Ascultă-mă,
 Neptun, zguduitorul
 70 Pămîntului, și nu te pune-n poară
 Cu noi cei rugători la-ndeplinirea
 Urărilor. Dar mai întîi de toate Pe
 Nestor și pe fiii lui mărește-i Și
 pentru marea sărbătoare-a jerfei
 75 Frumos pe toți pilenii răsplătește-i.
 Și fă ca Telemah, cînd ne-om întoarce,

⁴⁷ Fiul lui Nestor.

Să fi-mplinit chemarea pentru
 care Venirăm pe corabia cea
 iute." Așa ura și-ndeplinea ea
 însăși;
 80 Dădu apoi lui Telemah potirul
 Frumos îngemănat, cu care dînsul
 De-aseenea-nchină dumnezeirii.
 Pilenii rumeniră carnea toată, O
 traseră din foc, o împărțiră
 85 Și s-apucară de slăvitul praznic. Iar
 cînd de-ajuns mîncară și băură,
 Deschise vorba călărețul Nestor:
 „Mai bine acum cînd toți se
 saturară, Să întrebăm noi cine sînt
 străinii.
 90 Voi, oaspeți, cine sînteți și de unde
 Călătoriți pe-al apei drum? Cu
 treabă Veniți la noi sau hoinăriți pe
 mare Ca lotri care umblă în
 poghiazuri Și-și pun viața pustiind
 pe alții?"
 95 j[ar chibzuitul Telemah răspunse
 Cutezător, că-l sprijini Minerva Să-ntrebe
 despre dusul lui părinte. Și nume bun să-și
 capete-ntre oameni. Și zise-așa: „Tu,
 Nestor Neleiene, 100' Mîndria mare-a
 neamului ahaic,
 Mă-ntrebi cine sîntem; eu ți-o voi spune.
 Venirăm din Itaca de sub Neion Și nu e
 vorba de vro treab-a obștii, Ci de nevoia
 casei mele. Umblu 105' Să aflu știri
 despre vestitu-mi tată, Ulise multpățitul,
 despre care

⁸¹ Cu două toarte, după interpretarea plauzibilă a celor vechi. Cf. *Iliada*, VI, 220 și XI, 617 (cu nota la acest din urmă vers).

⁹³ „De demult — scria, în al V-lea secol î.e.n., Thucydide — elenii și barbarii care locuiau pe coaste și în insule, cum au început a călători pe corăbii unii la alții, s-au apucat depira-terie. Găzînd peste orașele neîmprejmuite cu ziduri... le prădau... Treaba aceasta nu era socotită pe atunci ca o rușine, dimpotrivă, făcea mai degrabă cinste. Dovadă unele triburi continentale, care și acum socot ca o fală să fii tîlhar vrednic" (I, 5; cf. Herodot, V, 6 și Xenofon, *Anabasis* VII, 2).

- Se zice că-n război, de tine alături,
Luase Troia. Despre toți vitejii
Ceilalți care luptară cu troienii,
110 Din auzite știm unde-și aflară
O moarte^amară. Numai el de Joe Menit a
fost necunoscut să piară. Nu poate apriat să
spuie nimeni Unde-a murit. L-or fi răpus
pe dînsul
115 Dușmanii pe uscat, sau chiar pe mare O fi-
nghițit de undele Amfitritei. De-aceea vin
și-ți cad eu la picioare Să-mi *spui* ce știi de
jalnica-i sfîrșire, De s-a-ntimplat s-o vezi
cumva cu ochii.
120 Ori auzit-ai povestind-o altul
Rătăcitor cu el, căci n-a fost nimeni Născut
pe lume mai de plîns ca dînsul. Să nu mă
cruți de milă sau rușine, Ci spune-aievea
ce-ai văzut ca martor.
125 Eu rogu-te, de ți-a făcut vrun bine
Vorbînd sau făptuind viteazu-mi tată
Și s-a ținut așa de vorba-i d ată
Odinioară-n Troia cînd nevoia Vă
copleșea pe toți aheii — adu-ți
180 Aminte acum și spune-mi adevărul."
Iar călărețul Nestor îi răspunde:
„Iubitul meu, tu-mi pomenești de greul Și
caznelor ce-avurăm noi aheii, Amarnici
luptători, în țar-aceea.
135 Vai, cîte-am pătimit pe murga mare
Cînd rătăceam pe vase după pradă
Minați fiind de-Ahile, cîte iară Prin
harțele din jur de sub cetatea Cea
mare-a craiului Priam, pe unde
140 Căzură-apoi vitejii cei de frunte!

---

¹¹⁶ Simplă personificare a mării la Homer. Amfitrita va deveni la poezii mai noi tovarășa și soția lui Poseidon, stăpînul apelor!

¹³⁷ După legendă, fiul lui Peleu și al zeiței Tetis, principalul erou al *Iliadei*.

- Acolo zace Aias cel războinic, Și-
Ahile, și Patroclu cel de-o seamă Gu
zeii de șoiman. Acolo zace Și
Antiloh, voinicul și alesul
- 145 Fecior al meu, neîntrecut în arme Și-
n repejunea lui. Și alte multe Pățirăm
noi atunci. Dar cine poate De-a fir-a-
păr să le înșire toate? Să stai și cinci
și șase ani de-a rîndul
- 150 Să-ntrebi de toate cîte suferiră
Săracii căpitani ahei la Troia, Că
tot nainte de-a-ncheia povestea Ți
s-ar urî și ai pleca în țară, Căci
nouă ani într-una fără preget
- 155 Cercam noi fel și chip-să-i dăm de capăt
Războiului, și Dumnezeu la urmă, Gu
chiu, cu vai, abia ne-a dat izbînda. Pe
vremea-aceea-n tabără nici unul Nu sta să
se măsoare cu Ulise
- 160 în agerimea minții; pe oricine
Grozav îl dovedea cu istețimea
Măritul tău părinte, că pesemne Ești fiul
lui. Uimit mă uit la tine Cum după
vorbă-i semeni. Nici n-ai crede
- 165 G-ar semăna un tînăr la vorbire
Așa cu el. Cît a ținut războiul,
Eu și Ulise nu ne dezbinarăm
Vreodată-n adunare și la sfatul
Bătrînilor, ci tot uniți, cu mintea
- 170 Și chibzuirea ne trudeam s-aducem
Oștirii noastre cel mai mare bine.
Dar cînd cetatea lui Priam luarăm,
Purceserăm pe mare, însă zeii

¹⁴¹ Fiul lui Telamon, craiul Salaminei, după legendă cel mai viteaz dintre greci după Ahile. U2Prietenul nedespărțit al lui Ahile, ucis de Hector pe cînd încerca să oprească înaintarea troienilor. Gf. *Iliada*, XVI, 777. ¹⁴⁴ în *Iliada.XV*, 569 —571. Antiloh e laudat de Menelau pentru vitejia și sprinteneala lui; în *Odiseea*, IV, 264 se dă amănuntul că ar fi fost ucis de Memnon.

Ne-
mprăștiară și
ne-a fost
întorsul **175**
Nenorocit,
ursit așa de
Joe,
Ga n-am
fost drepti
și-ntregi la
cap cu toții.
De-aceea
mulți avură
soartă
tristă,
Că-i urmări
urgia
pierzătoare
A
zînei cea
cu ochi
albaștri,
fiica **180**
Puternic
ului tată,
care
puse
La sfadă-
atunci pe
amîndoi
Atrizii.
Chemară ei
la sfat pe
toți aheii,
Pe
negîndite,
așa cum le-
abătuse,
Și-aheii
beți veniră-n
adunare. **185**
Iar ei le-au
spus cuvîntul
pentru care
Fu oastea-
ntrulocată.
Menelaos

Povățuia pe-
ahei s-apuce
calea
Pe largul
spate-al
mării;
Agamemnon
Nicipum
nu se-nvoia,
dorind mai
bine **190** în
loc să ție
oastea ca să-
nchine
Jerfiri de-o
sută de
juncani, s-
aline
Mînia cea
urgelnic-a
Minervei.
Dar nu știa
că n-avea el
s-o-mbune
N
esoco
titul;
nu
așa
de
iute
195
Se
mută
gîndu
l
zeilor
. Și
astfel
Rămase pe a
lor și se
ciocniră
Cu vorbe
grele-Atrizii,
și aheii
Se ridicară
din sobor cu
zarvă
De
negrăit și se-
mpărțiră-n

două. **200**

Și noaptea
învrăjbiți o
petrecurăm,

Că Gel-de-
sus ne-a dat
răstriște
mare.

Iar
dimineața
traserăm pe
mare
Corăbiile
unii și-
nluntrarăm

A

vutul
și
feme
i
frum
os
încin
se.

205
Ceal
altă
jumă
tate
din
oștir
e,

Fiind ținută-
n loc,
rămase-
a colo
Pe lînga-
Atride
Agamemno
n craiul.
Iar noi
suind în
vase-atunci
plecarăm
Ș

i
vase
le
plute
au
așa

de
iute!
210
Noia
nu-
ntins
un
zeu îl
netez
ise.

Gînd noi
sosirăm
în
Tenedos,
dornici

De casa
noastră,
zeilor
jerfirăm.

---

¹⁸¹ Cei doi fii ai lui
Atreu, Agamemnon și
Menelau.

Dar
încă
nu
vru
Joe
să
ne-
ntoa
rce
m,
Ne
milo
stiv
ul,
și
apri
nse
iară

215 A
certei
pară.
Dintre
noi o
parte
Sub
iscusitul

’
vrednicu
l Ulise
Se-
ntoarser
ă napoi
cu-a lor
corăbii
Spre-a
mulțumi
pe craiul
Agame
mnon,
Iar eu,
luîndu-
mi
stolul
meu de
vase,

220 Pornii
la drum,

simțind
că nu-i a
bine.
Plecă și
bătăiosul
Diomede
Zorind
pe-ai lui.
Tîrziu în
urma
noastră
Plecă și
el,
bălanul
Menelao
s, Și ne-
ntîlni la
Lesbos
în
răstimpu
l

225 Cînd
stăm la
chibzuri
încotro-i
mai bine
S-o
apucăm
în lunga
noastră
cale:
Mai sus
de Chios
cel
stîncos,
de-a
dreptul
Spre
Psiria
ostrovul,
și pe-
acesta
La
stînga
să-l
avem,
ori mai

280 la vale
De
Ghi
oș
să
coti
m
Mi
man
t
vînt
osul
?
Cer
eam
de
sus
un
sem
n să
ni
s-
arat
e,
Și
sem
nul
ni
se-
nve
der
ă și
spu
se
La
mijl
oc
să
răz
bate
m
larg
ul
măr
ii
De-
a
dre
ptul
cătr
e

insu
la
Eub
ea
235 Spre
-a
ne
feri
mai
iute
de
năp
astă.
Por
ni
un
vînt
șuie
răto
r să
sufl
e Și
repe
de
mîn
am
pe
căi
pesc
oase
Și
pest
e
noa
pte
la
Ger
est
sosi
răm,
Și
lui
Nep
tun
jerfi
răm
mult
e
butu
ri

240 De tauri
dup-atîta mers pe
ape.

In
ziua cea
de-a
patra-au
fost în
Argos
Corăbiil
e ce
vîsliră
soții
Viteazul
ui, de
căi
domolit
orul
Tidide
Diomed
. Iar eu
spre
Pilos

245 Mă

îndrumai, că nu
slăbi vreodată

²²¹ Fiul lui Tideu, unul din eroii ciclului teban (cf. *Iliada*, IV, 365 și urm.). în expediția împotriva Troiei, rolul lui Diomedea de prim-plan; vitejia lui e exaltată îndeosebi în cîntul al V-lea al *Iliadei*.

²²⁸ Mai tîrziu Psira/, situată la nord-vest de **insula** mai **mare** Chios.

²³⁰ Mimant: promontoriu pe tîrmul vestic al Asiei Mici, în dreptul insulei Ghios.

²³⁸ Promontoriu la extremitatea sud-estică a insulei **Eubea**.

Prielnic-adiere ce-o pornise
 De la-nceput un zeu pe-a noastră cale.
 Așa venii și n-auzii nimica, Tu, fătul
 meu; de-aceea nu știu care
 250 Dintre ahei pieri sau mai viază. Iar tot
 ce-am auzit, de cînd mă aflu în casa mea,
 poți ști-o de la mine. Ți-oi spune-o drept,
 așa cum se cuvine. Se zice c-a fost cu
 noroc întorsul
 255 Lăncerilor destoinici, mirmidonii,
 Minați de fiul cel slăvit și falnic
 Al marelui, viteazului Ahile.
 Asemenea și Filoctet, feciorul
 Măreț al lui Peant. Idomeneus
 260 Napoi și-aduse-n Creta oastea toată Cît a
 putut scăpa nevătămată, Căci nu-nghițise
 marea pe nici unul. Iar despre Agamemnon
 auzirăți Și voi, măcar că locuiți departe,
 265 Că el s-a-ntors și ce haină moarte I-a dat
 Egist vicleanul, care însă Amar o mai
 plăti. De-aceea-i bine Ca omul după
 moarte-un fiu să lase Ca să-l răzbune,
 cum a fost Oreste,
 270 Că el ucise pe omorîtorul
 Vestitului său tată. Gum se vede, Și tu
 ești, dragul meu, frumos și mare Și deci
 destul de tare, ca urmașii De bine să
 vorbească și de tine."
 275 Chitul Telemah răspunde: „Nestor,

²⁵⁵ Mirmidonii: seminiție aheană din ținutul Ftiei, în părțile
 Tessaliei (cf. *Iliada*, II, 681—685). ²⁵⁶ Neoptolemos, alteori
 numit și Pyrrhos. Cf., mai departe, IV,
 7-15 și XI, 679-725.

²⁵⁸ Arcaș faimos, domnitor peste patru cetăți din Tessalia
 (*Iliada*, II 716—725). Legenda spune că, mușcat de un scor
 pion și părăsit de ahei pe insula Lemnos, Filoctet — fără
 de al cărui arc era scris ca Troia să nu poată fi luată —
 avea să fie în cele din urmă readus printre ai săi de feciorul
 lui Ahile.

²⁵⁹ Despre Idomeneu și cele optzeci de corăbii ale lui, cf.
Iliada, II, 645-652 și, mai departe, XIV, 316-322.

Tu marea îal-a neamului ahaic,
 Prea bine-și răzbună Orest pe dînsul,
 ■Ga n-au să-l uite niciodata-aheii
 Și mare slavă-i vor cînta urmașii.
 280 Să-mi dea și mie-așa putere zeii
 Să mă răzbun pe pețitorii mamei,
 Că prea mă doare-a lor nelegiuire.
 Cum ris de mine-și fac și pun la cale
 Blestemății! Dar nu ursiră zeii 285
 Ca astfel de noroc s-am eu și tata.
 Deci trebuie să mă supun nevoii."
 La asta-i zice călărețul Nestor:
 „Iubitul meu, dă-mi voie de-o-ntrebare;
 Fiîndcă mi-amintești și spui acestea
 290 Și-aud că-n ciuda ta la tine-acasă
 Ca niște hoți se poartă pețitorii
 Cei mulți ai mamei tale, spune-mi mie:
 Te lași batjocorit de bunăvoie?
 Sau te urăsc locuitorii țării 295 Și-
 ascultă spusa vrunei zeu? Dar ce știi
 De nu se-ntoarce tatăl tău vrodată
 Și nu le va plăti nemernicia
 Sau singur, sau urmat de toți aheii!
 Să, fii tu drag Minervei cea cu ochii 300
 Strălumoșij precum a fost Ulise,
 Slăvitu-ți tată, de-ngrijea de dînsul
 La Troia, țara patimilor noastre,
 Că n-am văzut țind pe față, zeii
 Niciînd așa cum ajuta Minerva 305
 Fățiș pe tatăl tău. De-ar vrea tot astfel
 Să ție și la tine, să te-ajute,
 Gum și-ar uita de nuntă pețitorii!"
 Iar socotitul Telemah îi zise:
 „Eu nu mai cred, mărite doamne Nestor,
 310 Să văd de-acum urarea ta-mplinită,
 Căci prea e mare vorba ce-ai rostit-o;
 Ea mă uimește. Nu pot să-mi închipui

²⁷⁹ Dobîndirea unui nume bun prin isprăvi răsunătoare sau
 prin înfruntarea unui destin excepțional apăsător al grecilor
 ca o formă rîvnită de nemurire. Gf. *Iliada*, VI, 357.

Îndeplinirea ei nici dacă zeii Ar
vrea cu dinadins așa să fie."
315 Grăi Minerva cea cu ochi albaștri:
„Ce vorbă ți-a scăpat din rostul gurii, Tu,
Telemah? Să vrea un zeu, că lesne L-ar
izbăvi pe om și din departe. Dar eu aș vrea,
chiar după multe-amaruri,
320 Mai bine să mă-ntorc la mine-n țară
Să vad sosită ziua înturnării, Decît
să pier la-ntorsul meu acasă, Cum a
pierit sărmanul Agamemnon In cursa
lui Egist și-a Clitemnestrei,
325 Soția lui. Ci-i drept că nici chiar zeii
Nu pot scuti de moartea cea firească
Pe cine lor li-i drag, dacă-l doboară
Neîndurata soartă, mîna morții." Dar
socotitul Telemah răspuse:
330 „Să nu vorbim, o, Mentor, despre asta,
Deși ne doare. Nu-i nimica sigur De-ntorsul lui
Ulise. Pîn-acuma Pieirea i-au voit nemuritorii.
Dar voi să-l mai întreb acum pe Nestor,
335 Căci el cu-nțelepciunea și dreptatea
Întrece pe ceilalți; împărățit-a,
Precum se zice, vîrste trei de oameni
Și-n față-mi pare asemenea cu zeii. O,
Nestor Neleiene, spune-mi mie,
340 Te rog, tot adevărul. Cum se stinse Al
țării domn mai mare Agamemnon Și
unde-i fuse-atuncea Menelaos? Ce
moarte i-a urzit lui Agamemnon Egist
vicleanul, de-a putut răpune
345 Pe unul mai bărbat ca el? Ori poate

³²⁸ în concepția poetului, soarta (*Moiră*) reprezintă o forță ineluctabilă și irezistibilă, în fața căreia trebuie să cedeze arbitrariul divinităților antropomorfe. Zeus însuși nu i se poate opune, cum se vede limpede din episodul morții lui Sarpedon în *Iliada*, XVI, 433—443.

³³⁷ După *Iliada*, I, 250-252, în lunga-i viață Nestor ar fi văzut apunînd două generații de viteji. Pentru grecii din epoca clasică, o generație echivala cu o treime de veac.

Din Argosul ahaic Menelaos Lipsea, căci el
umbla pierdut în lume, De-a cutezat Egist
pe crai s-omoaie?" Iar călărețul Nestor îi
răspunse:
850 «Ți-oi spune toate, cum au fost aieve,
Copilul meu. Ți-nchipui și tu singur Cum
s-a-ntîmplat. Să-l fi găsit acasă în. viață pe
Egist venind din Troia Bălanul Menelaos,
nu țărîna
355 L-ar fi acoperit pe el la moarte,
Ci cîini și corbi l-ar fi mîncat pe dînsul,
Zvîrlit pe cîmp departe de cetate Și nu l-ar
fi jălit nici o femeie, Căci fapta-i fuse prea
nelegiuită.
360 Că-n timp ce noi ne războiam în Troia, El
huzurînd în fundul țării Argos Cea cu
pășuni de cai, umbla cu vorba Stăruitor să-
nșele pe soția Lui Agamemnon. La-nceput
respînse
865 Mărta Clitemnestra mîrșăvia, Căci ea
era de treabă și asupra-i Veghea un
cîntăreț, pe care-Atride, Plecînd la
Troia, dinadins îl puse Să-i străjuie
nevasta. Dar la urmă,
870 Cînd cei-de-sus meniră-a ei cădere,
Atunci Egist pe cîntăreț îl duce Într-
un ostrov pustiu și-l lasă-acolo Spre-a
fi mîncat de păsări răpitoare. Apoi
voios că se-nvoi cu dînsa,
875 O ia cu el acasă. Multe buturi Mai
arse pe-ale zeilor altare Și închină
la temple multe-odoare De țesături
și aur; lucru mare, Neașteptat de
dînsul, isprăvise.
880 în vremea asta eu cu Menelaos
Ca buni prieteni am plecat din Troia
Și amîndoi corăbiam pe mare.
Dar cînd eram la sfîntul Suniu, capul

³⁸³ Suniu: promontoriul Atticei, închinat Athenei și lui Poseidon care-și aveau aci templele, vizibile pînă departe.

Tinutului Atenei, iată Febos, 385 Cu blînde-
 i săgeți ochind, ucise Pe unul Frontis, fiul lui
 Onetor, Gîrmaciul lui Atride Menelaos, Gînd se
 ținea cu minele de cîrma Corăbiei ce alerga pe
 valuri, 390 Pe Frontis care-n lume n-avea
 seamăn La cîrmuit de vase pe furtună. Se-
 nlimăni acolo Menelaos, Cu toată graba lui, să-
 ngroape soțul, Să-și facă cea din urmă datorie.
 395 Dar cînd și el călătorind pe mare Cu
 vasele-i în fuga lor ajunse La muntele cel
 răsărit Malea, Străvăzător departe Joe-i dete
 Un drum nenorocit, stîrni asupra-i 400
 Vijelioase vînturi și cît munții Năprasnice
 talazuri, și în două Curmîndu-i flota, parte o
 împinse Spre Creta, unde locuiau cidonii Pe
 lîngă apa lui Iardan. Răsare 405 La capătul
 Gortinei, nalt și neted, Un stei de piatră-n
 mare, iar la stînga Talazuri grele Austrul
 alungă Spre limba de pămînt pe unde-i Festos,

385 „n graiul figurat al poetului, „blînde săgeți” ale zeului exprimă ideea unei morți neașteptate, lipsită de chinuri.
 388 Riguros vorbind, corăbiile epocii homerice n-aveau cîrmă; orientarea vasului se făcea cu ajutorul unei vîște de mai mari dimensiuni, nefixată de pupă și manevrată cu mîna.
 397 Promontoriu la extremitatea sud-estică a Peloponesului, faimos pentru anevoința de a-l ocoli din pricina furtunilor violente.

403 Gidonii erau o populație din nord-vestul Cretei. O apă cu numele Iardanos era necunoscută grecilor din epoca clasică; e vorba, poate, de o reminiscență feniciană, limbă în care cuvîntul *iardan* are semnificația comună de rîu.
 405 Oraș din Creta, la poalele muntelui Ida. În zilele noastre s-a descoperit aci o lungă inscripție cu caracter juridic, unul din cele mai importante „coduri” din epoca arhaică a Greciei.
 408 Una din capitalele Cretei preeleneice, pe țărmul de sud al insulei. Cercetările arheologice au scos aci la iveală ruinele impresionante ale unui palat datînd din mileniul al II-lea î.e.n.

- Și valuri mari iezește-o stană mică.
 410 Aci sosiră vasele; vîslașii
 De cumpănă cu chiu, cu vai scăpară, Dar
 vasele de stînci le sparse valul, Iar alte
 cincii corăbii, negre-n ciocuri, De apă și
 de vînt fiind purtate,
 415 Ajunseră-n Egipt. Și pe vremea
 Gînd Menelaos dup-averi, și hrană
 Cu flota-i colinda străinătatea,
 Egist în țară săvîrși urgia, Ucise
 pe-Agamemnon și supuse
 420 Poporul. Șapte ani domni el peste
 Micena cea cu aur mult. In anul Al
 optulea-i veni de sus veleatul: Întors
 Orest cel nobil din Atena Ucise pe Egist
 care-omorîse
 425 Qu viclesug pe scumpul său părinte; Și
 dup-acest omor dădu un praznic Argiilor,
 făcu înmormîntarea Mișelului Egist și-a
 urgisitei, Nevrednicei lui mame
 Clitemnestra.
 430 Și tot atunci sosi și Menelaos
 Viteazul aducînd avere multă, Pe
 cît putu să-ncapă în corăbii.
 Și tu, iubite, îndelung departe
 Nu pribegi lăsînd acas-avutul
 435 Și oameni desfrînați să nu te prade Avere
 ta-mpărțind și drum zadarnic Să bați în
 lume. Doar la Menelaos Te sfătuiesc și zic
 să mergi. El singur Venit-a de curînd de
 prea departe,
 440 Din țar-acelor oameni, de la care
 Nu poate-avea nădejde de-a se-ntoarce

⁴²¹ La fel ca în *Iliada* (VII, 180; XI, 46), cetatea de scaun a lui Agamemnon are în *Odiseea* faima unui oraș bogat, pe deplin confirmată de descoperirile arheologice făcute acolo în a doua jumătate a secolului trecut.

⁴²³ în miturile mai noi, Oreste nu va mai veni din Atena, ci din Crisa, oraș în Focida.

Tot omul care-i abătut de vifor
 Pe marele noian pe unde doară
 Nici pasări într-un an nu pot să zboare,
 445 G-aşa-i de mare,-ngrozitor noianul.
 Deci du-te tu la el cu-ai tăi pe mare,
 Ori, dacă vrei, pe jos. Tu ai teleagă
 Şi cai la îndemână, ba te-ajută
 Şi fiii mei, căci ei te pot petrece
 450 Pe calea ta spre sacrul Lacedemon
 Pe unde e bălanul Menelaos.
 Tu roagă-te să-ţi spună el ce ştie,
 Doar nu te va minţi, că-i prea cuminte."
 Aşa vorbi. Iar soarele-asfintise Şi
 455 amurgii. Atunci Minerva zise:
 „Frumos, ce-i drept, ai cuvîntat, bătrîne,
 Dar hai, tăiaţi voi limbi de pe altare
 Şi vin amestecaţi spre închinare
 Neptunului şi altor zei, ca-n urmă
 i
 460 Să ne vedem de somn, că-i tocmai vremea.
 Lumina-apuse acum, veni amurgul Şi la
 ospăţul zeilor nu-i bine Să-ntîrziem mai mult,
 ci să ne-ntoarcem." Aşa grăi, şi dinşii
 ascultară.
 465 Iar crainicii pe mâni le toarnă apă,
 Cu vin feciorii virfuiesc ulcioare. Ei
 gustă-ntîi şi-mpart la toţi potire,
 Aruncă limbi pe foc, apoi se scoală Şi-
 nchină vin. Iar după ce-nchină Şi-şi
 470 mulcomiră pofta cu băutul, Minerva-
 atunci şi Telemah zoriră Spre vasul
 albiat napoi să plece. Dar îi ţinu, aşa
 luîndu-i, Nestor:
 „Ferească Cel-de-sus ca voi să mergeţi La
 475 vasul vostru astfel de la mine Ca de la un
 calic, sărac cu totul, Ce n-are-un aşternut, un
 tol în casă Spre odihnire a lui şi-a unui oaspe.
 Ba niciodată n-are să se culce

⁴⁵⁰ Sparta, în Laconia, pe malul râului Eurotas.

480 Pe podu-unei corăbii tocmai fiul
 Viteazului Ulise, cită vreme Eu
 vieţuiesc şi am feciori acasă Ce pot
 primi pe cei ce vin la mine." Grăi
 Minerva cea cu ochi strălucii:
 485 „Că bine-ai zis, tu, dragul meu moş Nestor;
 Se cade Telemah să mi te-asculte, C-aşa e mai
 cu cale. El cu tine Să meargă la palatul tău
 să doarmă, Iar eu la vasul negru mă voi duce
 400 Spre-a da curaj la oameni şi-a le spune Ce
 trebuie, căci între ei eu singur Sînt mai
 bătrîn; ceilalţi care-l urmează Din
 dragoste, sînt tineri, toţi de-o seamă Cu
 inimosul Telemah. Acolo
 405 Dormi-voi în corabie-astă-noapte,
 Iar mine dimineaţă mă voi duce
 La cauconii cei viteji, la care Mă
 cheamă grea şi veche datorie, Iar
 tu pe Telemah, fiindu-ţi oaspe,
 500 Trimite-l c-o teleagă şi cu unul
 Din fiii tăi; dă-i caii cei mai sprinteni Şi
 mai voinici." Aşa vorbi Minerva Şi-apoi
 zbură deodată-n chip de vultur. Uimiţi
 văzură toţi minunea asta
 505 Şi Nestor se miră văzînd cu ochii;
 Luă de mîna pe fecior şi-i zise:
 „Iubitul meu, de bună seamă fi-vei
 Bărbat ales şi vrednic, dacă zeii Te
 însoţesc aşa din tinereţe.
 510 Nu poate fi la mijloc decît unul
 Din zeii din Olimp, şi-acela-i fiica
 Lui Joe, zîna cea biruitoare,

⁴⁸⁰ Textul grec nu vorbeşte de o *punte* („pod” în traducerea românească) pentru motivul că în epoca descrisă de poet corăbiile nu erau acoperite (cf. Thucydide, I, 10). Navigaţia fiind în cele mai multe cazuri o simplă plutire de-a lungul coastelor, în chip obișnuit echipajul își petrecea nopțile pe uscat.

⁴⁹⁷ Populație localizată de cei vechi pe țărmul vestic al Peloponesului, între Elida (la nord) și Messenia (la sud).

Minerva care printre-argii la Troia
 Cinstea și pe viteazul tău părinte.
 515 Ajută-ne, stăpino, și dă-mi mie,
 Iubiților mei fii, soției mele Cea
 vrednică de cinste, slavă, naltă. Ți-oi
 da prinos o juncă lată-n frunte,
 Neîmblinzită și neînjugată Și
 520 polei-voi coarnele cu aur.^a Așa
 ură, și-l auzi Minerva. Iar după asta
 călărețul Nestor, Următ de gineri și
 de fii, purcese Spre casele lui
 mîndre. Cînd sosiră Cu toții la
 525 palat, acolo-n sală Pe rînd șezură-
 n scaune și-n jețuri. Și cum veniră, în
 ulcior bătrînul Amesteca cu apă un
 vin dulce De unsprezece ani, ce-l
 530 deschisese Și-abia îl destupase
 chelărița. Din el stropind, se tot
 ruga de fiica Celui-de-sus ce-nvolbură
 furtuna, Iar după ce-nchină și băură
 Cît vrură ei, se duse fiecare La el
 acasă să se culce. Numai Pe
 535 Telemah, odrasla lui Ulise, L-opri
 acolo Nestor ca să doarmă Pe pat
 strujit în tinda cea cu boltă
 Răsunătoare, și cu el alături
 540 Pe Pisistrat, lăncer destoinic, steagul
 Voinicilor, fecioru-i care singur Mai
 rămăsese nensurat acasă. Iar Nestor
 însuși se culcă în fundul Înaltei curți.
 545 Soția lui, crăiasa, li pregăti cu
 toate cele patul. A doua zi cînd se
 iviră zorii Trandafirii, Gerenianul
 Nestor Din pat se scoală, iese și s-
 așază

⁵³⁸ Cum s-a arătat în alt loc, „palatul” homeric neavînd încăperi destinate oaspeților, aceștia erau obișnuit puși să doarmă în vestibulul (acoperit) al mării săli de ospăț (*megaron*).

⁶⁴⁷ Astfel numit după un oraș din Messenia unde Nestor își petrecuse tinerețea. Cf. *Iliada*, II, 328.

Pe pietrele cioplite, netezite, 550
 Strălucitoare marmură pe care Ședeă Neleu
 cel înțelept ca zeii. Dar el murise, și ca
 domn cu sceptrul Ședeă acuma Nestor, turn
 de veghe Al neamului ahaic. Din iatace 555
 ieșind, s-au strîns în juru-i toți feciorii,
 Ehefron, Strat iu și Perseu și-Aretos Și ca un
 zeu de chipeș Trasimede; Al șaselea fu
 Pisistrat voinicul. Aduseră și-l așezară-alături
 560 Pe Telemah. Le zise-atunci bătrînul:

„Gră,biți-vă, copii, să-mi faceți voia Ca
 să-mbunăm nainte pe Minerva, Că ne-a venit
 fățiș la sărbătoare. La cîmp să meargă unul
 cît mai iute 565 Să spună ca să mîne-ncoa
 văcarul O juncă de jerfit, și altul iară Să
 meargă și s-aducă de la vasul Lui Telemah
 pe toți ai lui tovarăși, Afară de vro doi. Și-
 n urmă altul 570 Să cheme pe Laerches
 aurarul Să poleiască, coarnele la juncă.
 Rămîneți voi ceilalți pe loc și spuneți
 Femeilor din casă s-aibă grijă. De-a pregăti o
 masă-n toată sala, 575 Să care-apoi și
 scaune și lemne

Și apă de spălat pe mini curată.”

El zise, iar ei toți se sîrguiră.

Veni și junca de la cîmp, veniră. Și cei
 de la corabia cea iute, 580 Și faurul cu
 sculele-i de-aramă, Uneltele-i de meșteșug,
 ilăul

⁵⁵⁴ Aluzia la feciorii (mai departe, și la ginerii) lui Nestor, strînși în jurul părintelui și socrului cu prilejul sacrificiului matinal, lasă să se înțeleagă că — la fel cu *genos-u* lui Priam — *genos*-ul lui Nestor locuia într-o singură, vastă locuință (cf. *Iliada*, VI, 250 și, mai sus, versurile 523 — 524).

⁶⁸⁰ Textual: bronzarul, după metalul cel mai frecvent întrebuințat în greaca epocii clasice același termen va indica pe „faur” în general, deci pe fierar.

Și cleștele cel tare și ciocanul Cu care el
 putea să bată aur. Veni și Palas spre a fi de
 față 585 La jerfele ce-aveau să-i deie.
 Nestor Dădu bucăți de aur lui Laerches. Tot
 el bătu și coarnele junincii Le polei cu ele,
 ca Minerva, Privindu-și darul, s-aibă
 bucurie. 590 De coarne duse junc-atunci
 Ehefron

Și Stratiu, iar din casă-aduse-agheasmă într-
 un lighean împodobit Aretos, în stîng-avea
 un coș cu orz. Acolo Veni și Trasimede-
 oșteanul vrednic 595 Cu o secure ascuțită-n
 mină

Să-njunghe vita; iar Perseu sta gata Cu
 vasul pentru sînge. Călărețul Moș Nestor
 începu să facă slujba Cu orzul, cu agheasmă
 și, zeiței 600 Rostindu-i calde rugi, zvîrli iii
 flăcări Un smoc de păr tăiat din capul vitei,
 Și-ndat-apoi, cînd ei sfîrșiră ruga, Și
 presărară orzul, Trasimede Cel neînfricoșat,
 venind aproape, 605 Izbi în ceafă vita cu
 toporul

Și coardele răzbindu-i, el îi frînse
 Virtutea vieții. Chiuiră-ndață Nurorile și
 fetele lui Nestor Și-a lui nevastă Evridice,
 fiica 610 Mai mare-a lui Climenos. După
 asta Ei junca ridicînd de pe pămîntul
 Umblat pe multe căi, o sprijiniră, Iar
 Pisistrat, podoaba tinerimii, O înjunghe.
 Cînd sîngele-i cel negru 615 Se scurse tot
 și n-avea viață-n oase, Pe loc o și tăiară-
 mbucățînd-o Cum se cuvine, buturile
 toate Și le-nveliră-n prapuri îndoite

5»i p.r.j. „agheasmă” nu se înțelege apă sfințită, ci apă lustrală,
 destinată spălatului minilor înainte și după sacrificiu.
 Cf. totuși, mai departe, versurile 603—605.

- Și puseră deasupra carne crudă.
 620 Ardea despicături atunci bătrînul Și
 peste ele picură vin negru, Iar tinerii
 țineau frigări în mină. Cînd coapsele-
 au fost arse și gustară Din măruntaie
 toți, înfeliară
 625 Și-nfrigăriră carnea cea rămasă.
 Tîind apoi frigările-ascuțite, Au
 început s-o frigă pe jărătic.
 în vremea asta dalba Policaste,
 Copila cea mai tînăr-a lui Nestor,
 630 Pe Telemah îl duse să se scalde. Și-l
 îmbăie și-l unse cu miresme, Și-l
 învăscu într-o manta și-o haină,, Și de
 la scaldă el ieși ca zeii La față de-
 ară,tos; apoi se duse
 635 Și s-așeză pe-alătura de Nestor, Iar
 cînd fu carnea friptă și luată De
 peste foc, șezură ei la masă.
 Trebăluiau în preajmă oameni harnici
 Și vin turnau în cupe mari de aur.
 640 Cînd ei de-ajuns mîncară și băură, Luă
 cuvîntul și-ncepu moș Nestor:
 „Copiii mei, aduceți telegarii
 Și înhămați-i, și grăbiți-i calea
 Lui Telemah¹⁴. Așa grăi, iar dînșii
 645 Cu drag îl ascultară. Căii repezi în
 pripă la teleagă-i înhămară. Iar
 chelărița puse vin și pine Și udătură
 ce o gustă domnii Din neam de zei.
 Sui apoi în carul
 650 Cel prea frumos băiatul lui Ulise,
 Și Pisistrat, alătura de dînsul
 Suindu-se, luă în mînă frîul Și
 telegarii și-i sili cu biciul, Iar ei
 voios zburară pe cîmpie,
 655 Lăsară Pilos, nalta lor cetate, Și
 cît e ziua hamul clătinară. Cînd
 soarele-asfinți și orice cale

660 Fu adumbrită, ajunseră la Fera, La
locuința lui Diocle, fiul Lui Ortiloh,
născutul din Alfeos. Acolo dînșii-și
petrecură noaptea, Iar el le dete
daruri de-ospeție.

665 A doua zi, cînd se iviră zorii
Trandafirii, ei înhămară caii Și-n carul
înflorat suind, plecară Pe poarta cea cu
bolți răsunătoare, Plesniră roibii, care-o
și zbughiră. Trecură prin ogoarele
cîmpiei

670 Și drumul pîn'la capăt și-1 făcură,
Așa-i purtau de rezezi telegarii.
în vremea asta soarele apuse
Și căile se-ntunecară toate.

⁶⁶⁸ Localitate necunoscută, undeva în drumul dintre Pilos și Sparta, de-a lungul văii râului Alfeu. Alt oraș, Fera în Messenia, la poalele muntelui Taiget.

⁶⁶⁹ După *Iliada*, V, 542 și urm., doi feciori ai acestuia, parti cipanți la expediția troiană, ar fi fost uciși de Eneas.

⁶⁶⁵ împodobit cu incrustații, sau aplice de bronz, sau chiar de metale prețioase. Cf. *Iliada*, IV, 226 și XXIII. 503.

oare, Și poposiră-acasă la slăvitul Războinic
Menelaos. Nemeriră 5 Gînd el cu oameni
mulți de-ai lui, la curte Benchetuia la o-
ndoită nuntă: Își mărita mîndrețe de copilă
Și-o trimitea la fiul lui Ahile Gel răzbitor
de cete, după vorba

C Î
N T
U L
I V

- 10 Ge-i dase și-i jurase el la Troia,
Și nunt-acum puneau la cale zeii.
El petrecea pe fata lui cu care,
Gu telegari departe, la orașul
15 Era stăpîn feciorul lui Ahile. Și
aducea pe fata lui Alector, Locuitor în
Sparta, ca mireasă Lui Mehapentes cel
voinic, feciorul - Mezin al lui, mlădița
unei roabe, %
20 Căci n-avu parte de la zei Elena
Să aibă alt copil, de cînd născuse
Pe Hermiona, fiica-i drăgălașă,
Sulegetă ca Venera de aur.
Așa benchetuiiau în casa mare

---

¹Hermiona. Gf., mai jos versurile 20-23.
^sNeoptolemos. Gf. III, 256 și, mai departe, XI, 679-725.

25 Și petreceau vecinii și tot neamul
Lui Menelaos. într-aceia iată Un cîntăret
dumnezeiesc cu lira-i Gînta¹, și-îT vreme
ce fîm&a el hangul, Doi călușeri se tot
roteau la mijloc. 30 Atunci la poarta
curții se opriră Din cale Telemah și al lui
Nestor Fecior chipos, cu carul lor, cu caii.
Ieși nainte și-i văzu pe oaspeți, Eteoneus,
slujitorul harnic, 35 Mai-marele-ntre
slugile domniei, Și se grăbi a înștiința
stăpînul. S-apropie de el și-i zise astfel:
„Mărite doamne, doi străini veniră,
Doi oameni care par a fi din vița 40
Puternicului Joe. Orînduiește
Ce-i de făcut: să dezlegăm noi caii De la
teleaga lor, ori e mai bine Să-i îndrumăm
în gazdă la un altul?" Dar se răsti bălanul
Menelaos: 45 „Eteoneus, fiu al lui
Boetos, Tu nu erai așa tehui nainte, Dar
iat-acuma buiguiești ca pruncii Nu furăm
și noi ospătați de alții De-atîtea ori pîn-
am sosit în țară 50 Și ne-a scăpat apoi
de cazne Joe? Dar hai, sloboade caii lor
mai iute Și adu-i pe străini aici la masă."
Cum auzi, el prin conac se duse Și
porunci la slugi ca să-l urmeze. 55 Ei caii
asudați îi deshămară
Și-n grajduri îi legară de căpestre Și le-
aruncară-apoi ovăz în iesle, Ovăzul cu orz
alb amestecară. Și traseră teleaga și-o
proptiră 60 De-al grajdului scînteietor
părete, Iar pe străini îi duseră-n palatul
Dumnezeiesc. Și ei privind la toate, Se
minunau de curtea-mpărăției. Părea că
strălucește-n tot palatul

05 Lumină ca de soare ori de lună.
Și după ce și-au desfătat privirea,
Ei fură duși la baie, de intrară
Și se-mbăiară-n calde lustruite.
Cînd roabele-i lăură, i-oleiră 70 Și-i
învăscură-n straie moi de lină,
Ei s-așezară lingă domn pe jețuri.
Aduse apă de spălat pe mină
O fată, în frumos ibric de aur,
Pe un lighean de-argint, ca să se spele
75 Și le întinse-o masă geluită.
Apoi cinstita chelăriță-aduse
Și dete pine și bucate multe
Poftindu-le din tot ce-avea păstrate,
Și-un bucătar aduse-apoi friptura
80 De carne felurită și mai puse
Pe lingă ei cîte-un potir de aur.
Cu mina craiul îi pofti și zise:
„Mîncăți întîi, vă bucurați. Pe urmă,
Cînd voi veți fi cinat cu noi la masă,
85 Vă întrebăm cine sînteți, că nu vi-s
Părinții dintr-un neam lipsit de vază.
De bună, seamă sînteți fii de oameni
Purceși din zei, de domni ce poartă sceptru."
Așa vorbi. Apoi luînd friptura, 90
Un spate gras de bou ce-i sta-nainte,
Ca parte-a lui de cînte, o puse-n față
Străinilor. Ei mîinile-ncepură
Să-ntindă la bucatele gătite.
Iar cînd de-ajuns mîncară și băură, 95
Numaidecît feciorul lui Ulise,
De Pisistrat apropiindu-și capul
Spre-a nu fi auzit de alții, zise:
„Ian uite, dragul meu, tu, Nestorene,

⁶⁶ Răspîndită de mulțimea obiectelor prețioase din palatul
lui Menelau, scînteierea ce reține privirile celor doi tineri
e explicată în versurile 100—104.

⁸⁸ Epitetul pompos, și care revine cu regularitate ori de cîte
ori e vorba de *basilei*, nu trebuie să ne înșele asupra fap-
tului că regalitatea homerică nu e o monarhie de drept
divin, ci o demnitate electivă. Gf. mai sus notele la I,
525 și 531.

Prin sala asta ce frumos răsună! Ce strălucire de argint, de aur, De-aramă și de chihlimbar și fildeș! Doar în Olimp de-o fi cumva la Joe Palat la fel. Ce frumuseți nespuse Și ce minuni! Uimirea mă cuprinde!"

105 Luă Atride seama când șoptiră Și le rosti cuvinte zburătoare:

„Copiii mei, nu-i nici un om pe lume De semuit cu Joe, căci palatul Și-avutul lui n-au moarte niciodată.

110 Doar între oameni pot să fie unii

Mai mult sau mai puțin bogați ca mine. Ci multe-am pățimit și multă vreme Pe lume-am rătăcit pînă ce adus-am Averea pe corăbii. Tocma-n anul

115 Al optulea venii din pribegia

Din Cipru, din Fenicia, din Egipt. Fusei la etiopi, la cei din Sidon Și la erembi, și-n Libia, pe unde La miei le crește coarnele deodată

120 Și oile pe an de trei ori fată.

Acolo nici stăpînul, nici păstorul Nu sînt lipsiți de brînză și de carne Și lapte dulce, că mereu tot anul Sînt alăptate oile și mulse.

¹⁰¹ Interpretii șovăie în traducerea genitivului *elektrou*, care ar putea veni fie de la nominativul *elektron* (chihlimbar), fie de la *electros* („electru” — cunoscutul aliaj de aur și argint). În legătură cu chihlimbarul, vezi nota la XV, 608.

¹¹⁷ Legăturile lumii egeene cu centrele meșteșugărești și neguțătoarești ale Feniciej se oglindesc într-o serie de episoade ale poemelor homerice. În special Sidonul, cel mai prosper din aceste centre — cel mai renumit pentru dibăcia meșteșurilor lui — e pomenit în *Iliada* (VI, 289—291; XXIII, 740—745), ca și în *Odiseea*, IV, 821; XIII, 394 și XV, 564.

¹¹⁸ Erembi, populație necunoscută, după toate probabilitățile din Asia Anterioară.

¹¹⁹ Versul era felurit înțeles încă din antichitate. După Aristotel, *Historia animalium*, VIII, 28, miei în cheștiune s-ar fi născut cu coarne; după Herodot (IV, 29), căldura Libiei ar fi favorizat creșterea lor rapidă.

125 Ci-n vreme ce mi-agoniseam avere Cutreierînd meleagurile-acele, Pe frate-meu un altul îl ucise Hoțiș, pe nevestite,
 prin trădarea Soției lui cea prăcletă. De-aceea

130 Eu n-am plăcere-a stăpîni averea; Veți fi știind și voi din auzite De la părinți, oricare vor fi dînșii, Că multe-am
 mai pățit; mi se prădase Palatul meu cuprinzător de multe

135 Și mari comori. Mai bine-aveam acuma A treia parte din avutul casei Și-n viață să fi fost aceia care Pieriră-atunci cît
 a ținut războiul Pe cîmpul de la Troia, așa departe

140 De Argos cel păscut de caii Adese Pe toți mă pun a-i tîngui și-a-i plînge Cînd stau în casă singur; ba cu plînsul Mă
 răcoresc, ba încetez, că iute De vaietul cel fioros te saturi.

145 Pe toți îi plîng și după toți mă doare, Dar nu așa ca după unul singur, De-a cărui amintire mi-este somnul Și masa de
 nesuferit, căci nimeni Din toți ai noștri n-a răbdat mai multe

150 Și mai cumplite cazne ca Ulise. Menit a fost să sufere sărmanul, Iar eu în veci să tot oftez de doru-i, Că-i dus de mult.
 Nici nu știm dacă dînsul E viu sau mort. L-o fi jălind bătrînul

155 Laerte și-nțeleapta Penelopa Și Telemah, pe care-l părăsise Abia născut acasă." Asta zise, Și Telemah, de dorul lui
 Ulise, Fu-nduioșat și-l podidiră lacrimi 160 Din pleoape pe obraji, cînd auzise Pe tatăl său. Și apucîndu-și haina Cea
 porfirie o trase peste față. Dar craiul îl ghici. Gîndi în sine Să-l lase-a pomeni de-al lui părinte 165 Ori să-l întrebe și
 să-l cerceteze.

Și tocmai cînd el cugeta la asta, Din
nalta-i, miremata ei cămară Veni Elena,
asemenea Dianei Cea cu săgeți de aur.
Iar Adrasta **170** Un scaun bine-făurit i-
aduse,

Alcipa un chilim de lînă moale, Iar Filo
un paner de-argint ce-i dase Alcandra, a
lui Polib soție, care Sălășluiau în Teba
din Egipt

175 Și-aveau în casă mare bogăție. Polib
atunci în dar lui Menelaos îi dade două
căzi de-argint și două Tripeduri și
talanți de aur zece. Deosebit îi dăru
Elenei

180 Nevastă-sa neprețuite daruri:
O furcă de-aur, un paner cu roate, întreg
de-argint și împletit deasupra Pe margine
cu aur. Scula asta, Cu tort ticsită, i-o
aduse-acuma

185 Și-o puse-n față Filo cămărașă,
Lungind deasupra-i furca cea de aur Cu
caier stînjeniu. Șezu Elena Pe scaunul ce-
avea pe sub picioare Un scaunel și
începu deodată

190 Pe soțul ei să-ntrebe: „Știm noi cine Sînt
oamenii care-au venit acasă La noi, tu,
preamărite-al meu bărbate? Mă-nșel
cumva? Ori adevăr \’oi spune? Dar inima-
mi dă ghes, că niciodată

195 Eu nu văzui atît-asemănare
La un bărbat și nici la o femeie, De stau
cruțită cînd mă uit! vezi colo Cum el
arată aidoma feciorul Nenvinsului Ulise;
îmi pare mie

200 Că-i Telemah, pe care el, vestitul
între bărbați, îl părăsise-acasă

¹⁷⁶ în a doua jumătate a mileniului II î.e.n., sub dinastiile a
XVIII-a și a XIX-a, Egiptul putea trece în ochii contem-
poranilor drept țara cea mai plină de aur, prada lungilor
campanii în Asia Anterioară, în Africa Orientală și în Nubia.

¹⁷⁷ Scăldători. Gf., mai sus, versul 68.

Abia născut, cînd voi v-ați dus la Troia,
Setoși de crunt război, ca să vă bateți De
dragu-unei nemernice ca mine."

205 Bălanul Menelaos îi răspunse:

„La fel gîndisem chiar acum, femeie.
Așa era întocmai și Ulise, Aceleași mîni,
aceeași uitătură, Același cap și tot aceleași
plete.

210 De el acum eu mi-adusei aminte Și
povesteam ce-aleanuri, ce obidă De dragul
meu a suferit sărmanul, Și-un plîns amar
purcuse atunci din ochii Flăcăului, și fața el
de jale

215 Și-acoperi cu haina porfirie."

Luă cuvîntul Pistrat și zise:

„Nălțate doamne, fiu al lui Atreus, E
drept ce spui, e fiul lui Ulise; Ci-i
cumpănit și se sfieste dînsul, Venit

220 așa cum e de-ntîia oară, Să nu
rostească vorbe negîndite In fața ta, de-
a cărui cuvîntare Ca de un zeu ni se
desfat-auzul. Ca să-l petrec, pe mine
mă trimise Părintele meu Nestor
225 călărețul, Căci prea dorea pe tine să te
vadă, Ca tu să-i dai un sfat la tot ce
are De spus sau de făcut, că multe
rabdă In casa lui un fiu al cărui tată

230 E dus, cînd n-are-apărători pe alții Și-i
singur cum e fiul lui Ulise, Ga tatăl său
e dus, și-acum nici unul Nu-l apără de
răutate-n țară." Grăi atunci bălanul

Menelaos:

285 „La mine-n casă-i, doamne, chiar băiatul
Acelui scump prieten, care bietul, De
dragul meu, s-a canonic o viață Și care
socoteam că între-ai noștri Mai scump
decît oricare-avea să-mi fie

240 De ne-ajuta pe noi stăpînitorul
De pe Olimp napoi să ne întorcem Pe
mare în corăbiile noastre,

I-aș fi zidit în Argos o cetate Și un palat,
și-acolo din Itaca 245 L-aș fi adus pe el cu
tot avutul, Cu fiul lui, cu toți locuitorii
Cetății lui, c-aș fi golit în Argos . Vreun
oraș din prejurimi, din cele Supuse mie. Aici
fiind aproape, 250 Ne-am fi-ntîlnit adese și
nimica Și nimenea n-ar fi putut să curme
Iubirea dintre noi și bucuria Pîn' nu ne-ar
fi acoperit viața Al morții nor cernit. Dar
fericirea 255 Ne-o pizmui un zeu, care pe
bietul Ulise singur nu-l întoarce-n țară."

Așa vorbi. Și toți cuprinși de jale Se-
nduioșară. Și plîngea copila Lui Joe-
atunci, Elena argeiana, Plîngea și
Telemah, chiar Menelaos Cu ochii-
nlăcrimați a fost și fiul Lui Nestor,
Pisistrat, că-și amintise De Antiloh, de
frate-său, viteazul Neasemuit, ucis de
Memnon, fiul Fălos al Aurorei. Și la
265 dînsul Gîndind, rosti cuvinte-naripate:
„De cîte ori te aminteam pe tine Și stăm
de vorbă între noi acasă, Moș Nestor ne
spunea, ca tu Atride, Ești omul dintre
toți cel mai cuminte. Deci dacă-i chip,
270 asculta-acum la mine. Nu-mi place mie
bocetul la masă. Doar o să vie ziua cea
de mine Și nu mă supăr dac-atunci jăli-
veți Pe orice muritor care s-ar stinge.
Că pentru bieții oameni numai una E
275 cinstea cea din urmă: să-ți tai părul Și
pe obraz să lași să-ți curgă lacrimi.
Doar a pierit și frate-meu, și n-a fost

²⁵⁸ Fiind, după legendă, fiică a Ledei și soră celor doi semizei
Castor și Pollux, Elena e pentru Homer odrasla lui Zeus
(*Iliada*, III, 199, 238, 418, 426). Poeții mai noi îi vor atri-
bui o altă ascendență și o legendă simțitor deosebită.

280 în oaste cel mai nebărbat din Argos.
Vei fi știind-o tu. Eu niciodată Nu fui
cu el și nu-l văzui. Se zice Că pe-
Antiloh nu-l întrecea nici unul în
repejune și-n războinicie."
285 Bălanul Menelaos îi răspunse:
„Iubitul meu, grăit-ai tot ce poate
Grăi și face-un om cu cap și-n vîrstă
Mai naintat ca tine. Nu mă miră; Ga
fiu al unui tată cum e Nestor,
290 Tu cugeti sănătos. Se vede lesne
Vlăstarul unui om pe care Joe L-a
fericit ca soț și ca părinte, Ga-i
dete necurmată bucurie, Tihnit să-
și ducă greul bătrîneții
295 în casa lui și feții lui să fie
întregi la minte și-osebiți în armee.
Lăsăm dar la o parte tînguirea Cu
care-am început și să ne punem Din
nou la cina. Apă să ne toarne
300 Din nou pe mini. De povestit e vreme
Și mine între Telemah și mine."
Așa vorbi, iar harnica lui slugă
Asialion pe mini le toarnă apă, Și
dînșii la bucatele gătite
305 încep să-ntindă minile grăbite.
Atunci Elena-avu o altă grijă: Pe
loc prelinse-n vinul lor de masă Un
leac ce-alină orice dor și jale, Un
balsam uitător de orice rele.
310 Oricine înghițea din el cînd vinul L-
amesteca cu apă într-o cană* în ziua aceea
nu-și uda obrazul Cu stropi de plîns, să fi
murit chiar mama Ori tatăl lui, ba chiar
naintea-i
315 Cădea zdrobit un frate-al lui sau fiul Și
el vedea sfîrșitul lor cu ochii; Așa de
bune, măestrite daruri Avea Elena date de
soția Lui Tonos, Polidamna din Egipt,
320 Pe unde țărna darnică-n bucate

Dă multe buruieni de leacuri bune Și rele
laolaltă amestecate Și oamenii mai mult
decît oriunde Sînt iscusiți Iecuatori de boale,
325 Căci ei se trag într-adevăr din Peon,
Vindecătorul zeilor. În urmă, Cînd puse
leacul și-ndemnă să toarne În cupe vinul,
cuvîntă Elena: „Nălțate Menelaos și voi fiii
Vestiților viteji, de bună seamă, Ca unul care
poate toate cele, Dă Joe bun și rău pe
330 lumea asta, Cînd unuia, cînd altuia. De-
aceea Sedeți acum de ospătați în sală Și vă
înveseleți de o poveste. Căci potrivite lucruri
vă voi spune. Eu n-aș putea să-nșir, să spun
anume Ce lupte-a dus netemător Ulise, Dar
iată una ce-ndrăzni să facă La Troia, unde-
avurați voi aheii De furcă mult. Tot trupul și-
l slușise Rănindu-se și îmbrăcat în zdrențe, în
chip de rob, se furișă-n cetatea Vrajmașilor și,
prefăcut, Ulise Părea un cerșetor, cu
340 totul altul De cum era el la corăbii.
Astfel Se furișă-n cetate, iar troienii Nu-l
bănuiau de loc. Doar eu pe dînsul îl cunoscu,
așa tiptil cum fuse, Și-l întrebam; el s-
ascundea istețul, Dar cînd pusei să-l spele
345 și să-l ungă, Și-l îmbrăcai și mă jurai
temeinic Că nu-l voi da de gol pînă ce dînsul
Nu va sosi-ntre corturi la corăbii, Ulise-
atunci și-a dat pe față taina. Pe mulți
troieni cu sabia răpuse

350

³²⁴ După opinia unanimă a celor vechi, Egiptul era patria prin excelență a medicilor. „întreaga țară e plină de vraci”, serie în această privință Herodot, care dă amănunte interesante despre organizarea lor pe specialități (II, 84).

³²⁶ Cf. *Iliada*, V, 401, 899.

355

Și se întoarse între-ahei și-aduse Atîtea
știri. Femeile troiene Cu hohot se boceau,
dar eu în mine 360 Mă bucuram, căci m-
apucase dorul

De-ntors acasă și-mi plîngeam orbirea
Ce Venera-mi dăduse, cînd la Troia
Ducîndu-mă departe de-a mea țară,
Mă-nstrăină de fata mea, de casa Și de
bărbatul meu, desăvîrșitul De bun și
de frumos și de cuminte." Aداuse la
asta Menelaos:

„E drept ce-ai spus tu despre el, femeie. În viața
mea am încercat și mințea Și sfatul multor oameni
370 mari și-umblat-am Pe lume mult, dar nu-mi

k văzură ochii Nici cînd un om așa cum fu
Ulise. Să vezi ce faptă mai făcu și alta El,
vajnicul bărbat, odinioară 375 În calul cel
de lemn cioplit, alături De noi, de toți frunțașii cei
din Argos, Cînd aduceam troienilor pieire. Venit-ai
tu atunci la noi, acolo, Minată de vreun zeu ce-a
vrut să deie 380 Troienilor izbînda. Te-nsoțise

Și Deifob cel arătos ca zeii,
De trei ori ocolit-ai matahala

Scobită pipăind-o și pe nume Strigat-ai pe
danai, pe toți frunțașii 385 Ascunși în cal
și îngînat-ai glasul

Soției fiecărui dintre dînșii.
Eu care stăm la mijloc cu Tidide
Și cu Ulise glasul ți-auzirăm.

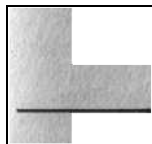
Dam zor atunci și eu și Diomedede
390 Să năvălim afară sau îndată
De-acolo să răspundem, dar Ulise
Ne-a potolit și ne-a-nfrînat năvala.
Atunci tăcură molcom toți aheii;

³⁸¹ Fiu al lui Priam, căpetenia troienilor după moartea lui Hector. O tradiție păstrată de Vergiliu, #m?ida, VI, 511 și urm., ni-l înfățișează ca soț al Elenei, văduvită prin moartea lui Paris.

Anticlos, singur, mai voia să schimbe 305 Cu
tine vorba, dar pe loc Ulise Cu mâni vînjoase i-
astupase gura Și ne feri de pacoste, țiindu-1 Așa
într-una pînă ce Minerva De noi atunci te-a
depărtat pe tine." 400 Mintosul Telemah la asta
zise:

„Nălțate-Atrid, stăpînitor de oameni, E și mai
dureros că toate-aceste Pe el de soartă crudă nu-l
scutiră, Și nu l-ar fi scutit, de-avea Ulise 405
Chiar inimă de fier. Dar hai să mergem Să ne
culcăm în pat, ca noi pe urmă, Dormind, de-odihnă
dulce s-avem parte." Cum zise el, Elena argeiana
La roabe porunci să care paturi • 410 în tindă
și să-mpăture-așternuturi Frumoase porfirii, să-
ntindă scoarțe Și moi velinți de-acoperit să puie.
Iar roabele ieșiră-apoi din sală Cu facile-n mâni
și așternură paturi. 415 Acolo-i duse pe străini
un crainic Și amîndoi în tindă se culcară,
Voinicul Telemah și al lui Nestor Fecior chipos. Iar
fiul lui Atreus Dormi năuntru-n casele înalte 420
Și-alătura de el dumnezeiasca Intre femei, cu
straiul lung, Elena. A doua zi, cînd zorile-nzoriră
Trandafirii, viteazul Menelaos Din patu-i se sculă
și-și puse haina, 425 Cu sabie-ascuțită se încinse
Și după ce pe daibele-i picioare Legă
sandale dalbe și din casă Ieși leit un zeu
la-nfățișare, S-apropie de Telemah și zise:
430 „Voinice Telemah, ce treabă oare

³⁹⁴ Numele nu mai apare în nici un alt loc din poemele homerice:
personajul trebuie să fi avut totuși rolul lui în ciclul epic!

Te-duce-aici pe largul spate-al mării?
A ta nevoie ori nevoia obștii?
Să-mi spui tu asta drept." Iar el răspunse:
„Nălțate-Atrid, stăpînitor de oameni,
Venii să-mi dai vr-o veste despre tata,
Mîncă-i casa-mi, dusă mi-e moșia,
La mine-acasă mișună dușmanii
Ce-mi tot înjunghe oi și boi grămadă,
Sfrunțații pețitori ai mamei mele.
De-aceea vin să-ți cad eu la picioare
Să-mi spui ce știi de jalnica lui moarte.
De s-a-ntîmplat s-o vezi cumva cu ochii
Ori auzit-ai povestind-o altul
Rătăcitor cu el, căci n^josi jiimeni

- l id
445 Născut pe lume mai.de plîns ca dînsul. Să
nu mă cruți de milă sau rușine, Ci spune-
aieve ce-ai văzut ca martor. Eu rogu-te,
de ți-a făcut vrun bine Vorbind sau
făptuind viteazu-mi tată
450 Și s-a ținut așa de vorba-i dată
Odinioară-n Troia, cînd amarul Vă
copleșea pe toți aheii, adu-ți Aminte-
acum și spune-mi adevărul." Adînc oftă
și zise Menelaos:
455 „Hei, doamne, niște păcătoși și fameni
Ar vrea să doarmă-n patul lui Ulise,
Bărbat așa de vajnic în putere! Cum
dacă cerbul adormindu-și puii Sugari în
cuibul unui leu puternic
460 Cutreieră păduri și paște iarbă
Pe văi, și cînd apoi se-ntoarnă leul La
cuibul său, dă puilor o moarte
Năprasnică, la fel Ulise-odată Zdrobi-va
pe mișei. Dă, doamne Joe,
465 Tu, Palas și Apolon, ca Ulise
Să fie așa cum fu odată-n Lesbos,
Temeinica cetate, cînd la sfadă Sări
din loc la Filomelianul,
⁴⁶⁸ Fiul lui Filomelos — probabil regele insulei unde poposeau
grecii.

De se luă la hartă el și strașnic li
 470 zdupui, și veseli fur-aheii; Așa să fie
 cînd va da odată De pețitori. Ce moarte
 fulgerată Și nunt-amară, avea-vor ei cu
 toții! Iar despre ce mă-ntrebi și-mi faci
 rugare, Nimic n-oi ocoli spre înșelare La
 475 povestit, ci toate cîte-mi spuse Adevărat
 Proteu, bătrînul mării Le-oi spune drept,
 nimic nu voi ascunde. Deși doream napoi
 să vin încoace,
 480 M-opriră prin Egiptet încă zeii, Căci nu le
 închinaseam, jerfe-alese De boi întregi, că
 zeii vor de-a pururi Aminte să-ți aduci de
 datorie. Pe marea văluroasă-n dreptul
 apei
 485 Egiptetul este ostrovul Faros,
 Departe ca de-o zi călătorie.
 Acolo-i un liman tihnit, pe unde
 Corăbierii se-ngrijesc de apă Și
 dau pe mare drumul la corăbii,
 490 Pe-acolo douăzeci de zile zeii
 Mă-mpiedicau și nu suflau pe apă
 Prielnice-adieri însoțitoare Plutirilor
 pe largul spate al mării. Se isprăveau
 merindele-mi și vlaga
 495 Tovarășilor mei, de n-avea milă Și nu
 mă izbăvea de rău acolo Copila lui
 Proteu, înfricoșatul Bătrîn al mării,
 zîna Idotea. Prea mult se-nduioșă cînd
 mă brodise Pe mal nemernicind pustiu
 și singur,

500

Departe de tovarăși care-n jurul

⁴⁷⁷ Divinitate marină, după nume de origine egipteană (la Herodot, II, 112, Proteu e un rege din Memfis), numită uneori de greci Phorky. Gf. mai departe XIII, 135 și 472.

⁴⁸² La origine, cuvîntul *hecatombe* implică ideea înjunghierii a *o sută de boi*; în texte mai recente numărul victimelor e de multe ori mai mic, dar sacrificiul, oricum, solemn.

⁴⁸⁵ Insulă în fața Alexandriei, devenită celebră prin clădirea celui dintîi „far” ridicat de Sostratos din Gnidos la începutul epocii elenistice.

Ostrovului se abăteau cu undiți Și
 pescuiau, de-aceea ea și-mi zise: «Așa
 copil zănatic ești, străine?
 505 Ori tu te lași voios și-ți place astfel
 Să stai tînjind? Că doar de multă vreme Stai
 pironit aci-n ostrov și nu poți Să-i dai de
 capăt răului, și-ortacii De foame ți se
 istovesc.» La asta
 510 Eu i-am răspuns: «Oricine ești, zeiță,
 Mărturisesc că nu de bunăvoie Rămîn aici; voi
 fi greșit pesemne Naintea domnitorilor din
 slavă. Dar spune-mi — zeii doar știu bine —
 care
 515 Nemuritor mă stînjiți pe mine
 Și calea mi-o-ngrădi și nu mă lasă S-o iau
 napoi pe marea cea pescoasă?» Așa-ntrebai,
 și ea-mi răspunse-ndată: «Rosti-voi numai
 adevăr, străine.
 520 Colind-aici un zeu bătrîn de mare
 Neșelător, Proteus Egipteanul, Ce
 știe toate-adîncurile mării Și e supusul
 lui Neptun. Să zice Că el e tatăl meu
 și născătorul.
 525 Pîndind aici, de poți să-l prinzi pe dînsul, Ți-
 ar lămuri tot drumul cît de mare-i Și cum pe
 apă să te-ntorci în țară. Și ți-ar mai povesti,
 de vrei, mărite, Ce bun și rău ți s-a-ntîmplat
 acasă
 530 De cînd bați cale trudnică și lungă.»
 Așa-mi vorbi, și eu zisei din parte-mi: «Arată-
 mi mie cum să pun eu mina Pe zeul cel
 bătrîn, ca poate dînsul De mine s-ar feri și-i
 anevoie
 535 Un om pe-un zeu să biruie vreodată».
 Așa-i vorbii, și ea pe loc răspunse:
 «Voi spune drept și apriat, străine.

⁶⁰³ Pentru eroii homerici, mari mîncători de carne friptă, peștele e încă un aliment disprețuit (cf., mai departe, XII, 459—461). Într-o vreme mai nouă, transformarea condițiilor economice îi va obliga pe greci să se întrețină în bună parte din pescuit.

Cînd soarele de-amiazi e-n cruci și adie
Zefirul, zeul moș atunci răsare
540 De unde stă ascuns sub valuri negre Și
merge de se culcă pe sub peșteri. Și
focile-n duium adorm în juru-i, Prăsila
vederoasei zîne-a mării, leșind din hău
și răspîndind duhoare
545 Nesuferită din străfund de mare.
Chiar mîne-n zori de zi te duc și-acolo
Te pun la pîndă. Tu alege-ți bine Trei
soți mai inimoși de la corăbii. Să-ți
550 La început el va umbla-ntre fofce Și le
va număra. Iar cînd pe toate Le-a
socotit și le-a văzut de-a rîndul, El are
să se culce printre ele Ca un păstor în
mijlocu-unei turme.
555 Voi, cum îl veți vedea lungit acolo, Să
v-aruncați asupra lui cu sila Și să-l
opriți din răspuseri în clipa Cînd el s-ar
repezi și-ar da să fugă; Va încerca el fel
și chip să scape,
560 Se va preface-n orișice făptură
De pe pămînt, și-n foc și chiar în apă.
Să nu-l slăbiți, cuprindeți-l mai zdravăn.
Dar cînd o să te-ntrebe el pe ține,
565 Cînd s-a culcat, pe loc, atunci, viteze,
Desprindeți pe bătrîn și dați-i drumul
Și-ntreabă care zeu te prigonește Și
cum să te întorci napoi pe mare.» Așa
grăind, ea se cufundă-n valuri.
570 Eu merg pe prundul de pe mal la vase
Cu inima, nespuse de tulburată Și cînd
ajung la vasul meu, la mare, De cină
mă-ngrijesc și peste noapte Culcîndu-ne
dormim pe mal. De-acolo,
575 A doua zi, cînd se iviră zorii
Trandafirii, o iau pe prundul mării Cea
lată-n căi, mă rog de zei fierbinte Și iau
cu mine trei aleși tovarăși,

Pe cei mai îndrăzneți. Zeița, care
580 Se cufundase-n mare, din afundul De
ape aduse patru piei de foc Abia
jupite toate, și cu ele Se-ncumetă pe
tatăl ei să-nșele. Și după ce sapă în
prund culcușuri,
585 Șezu și ne-așteptă pîn'ce venirăm La ea,
de tot aproape. Dup-aceea Pe rînd ne
culcă ea în gropi și-așterne Deasupra
fiecărui cîte-o piele. Dar groaznic ne-ar fi
fost atunci pînditul,
590 Că prea de tot ne otrăvea mirosul
Ucișător al focelor de mare, Că cine
poate să se culce-alături De-o lighioan-a
mării? Dar zeița Un mir dumnezeiesc,
nespuse de dulce,
595 Ne-aduse și sub nasul fiecărui
Ni-l puse ea și-mprăstie duhoarea
De la lighioane. Toată dimineața
Răbdarăm noi acolo și-adăstarăm.
Ieșiră droaie focile din mare
600 Și cînd pe țarm în șir se cuibăriră,
Ieși-n amiezi din mare și bătrînul.
Găsește rotofeiele de foc, Pe toate le
colindă, face seama. Intîi pe noi ne
numără-ntre ele
605 Și nici nu bănuie-nșelătoria.
Să pune-apoi și el pe jos și-adoarme.
Dăm țipăt noi atunci, sărim la dînsul Și-
l încleștăm cu brațele. Iar moșul Nu-și
uită meșteșugul vicleniei.
610 Intîi se face leu bărbos, pe urmă
Ba un balaur, ba gligan, ba pardos, Ba
pom înalt, ba apă curgătoare. Noi nu-l
slăbim de loc, îl ținem zdravăn Și cu-
ndîrjire. El, sătul la urmă
615 De multele-i năzdrăvănii, mă-ntreabă:
«Dar cine, Atride, s-a vorbit cu tine
Să stai pîndind și să m-apuci cu sila?
Ce vrei tu de la mine?» Zic din parte-mi:
«Tu știi, bătrîne. Ce te faci că nu știi

Și mă întrebi? Că doar de multă vreme Stau ținut aci-n ostrov și nu pot Să iscodesc un mijloc de scăpare Și-mi lincezește inima. Dar spune-mi, Ca zeu care știi toate., oare cine Din zeii toți mă-mpiedică pe mine Și calea-mi stăvili și nu mă lasă La-nțorsul meu pe marea cea pescoașă?» Așa-i zisei, iar el pe loc răspunse:

625 «Tu trebuie-nadins s-aduci lui Joe Și zeilor ceilalți frumoase jerfe Și-apoi să pleci ca să ajungi în țară Mai repede călătorind pe mare. Doar nu ți-i dat să vezi pe-ai tăi de-acasă, Și nici conacul, nici a ta moșie, Nainte de-a te-napoaia la rîul Purces din cer, Egiptul, și-a face Mărețe jerfe sfinte de o sută De boi nemuritorilor din slavă, Doar astfel îți vor da dorita cale.»

640 Așa-mi grăi, și inima-mi se frînse La sfatul lui de-a merge iar pe mare Drum lung și-anevoios către Egipt, Și totuși răspunsei: «De bună seamă Voi face așa cum tu mă-nveți, bătrîne. Dar spune-mi drept și lămurește-mi mie: Sosiră-acasă teferi toți aheii Pe cari în viață i-am lăsat la Troia Cînd am plecat în țară eu cu Nestor? Ori mai pieri de moarte crudă vreunul La-ntoarcerea-i pe mare sau la sinul Prietenilor lui dupa-ncheierea Războiului?» Iar el așa-mi-răspunse: «De ce mă-ntrebi de asta tu, Atride? Nu-i bine-a ști și a-mi cunoaște gîndul;

645 Mă tem că-ndată vei începe a plînge Cum auzi-vei toate de-amănuntul, Că mulți pieriră, mulți din ei scăpară.

„RhH purces din cer”: Nilul, ale cărui izvoare, cum se știe, au rămas necunoscute pînă aproape de zilele noastre.

- La-ntors muriră două căpetenii Din cele mai fruntașe-ntre aheii
660 Cei ferecați în arme de aramă; Tu-i știi pe cei care căzură-n luptă. Mai este unul viu, oprit pe mare. E
Aias, cel care pieri cu flota. Intfi Neptun l-apropie de Gira,
665 Nămornicele stînci, și de talazuri
El l-a ferit. Și-ar fi scăpat de moarte, Cu toată ura ce-i purta Minerva, De nu rostea cuvinte nenfrîinate In
marea lui orbire. Se fălise
670 Că peste voia zeilor va trece
Nevătămat și sigur largul mării. Neptun atunci cum i-auzi trufia, îndată cu mîni tari luînd tridentul,
Din răsputeri izbi în stîncă Girei
675 Și-o despică, în două, iar o parte Rămase tot pe loc; bucata ruptă, Pe care-ntîi în marea lui orbire Se
împlîntase-Aias, de-a fost pe urmă Purtat pe valul mării nesfîrșite,
680 Adînc se cufundă. Și astfel dînsul Pieri-necat în unda cea sărată.
Iar fratele-ți la-ntoarcerea-i cu flota Se smulse într-un fel de la pieire, Că-l izbăvi Junona cea-nchinată.
685 Dar tocmai cînd era pe-aci s-ajungă La plaiul nalt Malea, -nvolburarea Smuncindu-l, îl luă pe-ntinsul apei, De
tot ofta din greu, pîna la capul Ținutului, pe unde mai nainte

---

⁶⁶⁰ Epitet tradițional, oglindind împrejurarea că în echipamentul de luptă al timpului platoșa de bronz ocupa un loc esențial.

⁶⁶² Aias, fiul lui Oileus, căpetenie a locriilor despre care vezi *Iliada*, II, 527-535.

⁶⁶⁴ Așezarea exactă a stîncilor gireene nu era cunoscută nici celor vechi: unii le situau în vecinătatea insulei *Myconos*, alții lîngă Eubea.

690 Ședea Tiest și-acum avea locașul •
 Feciorul său Egist. Dar când la urmă întorsul
 îi păru de-acolo sigur Și vînt prielnic îi
 suflară zeei Și tot sosi cu oastea lui acasă,
 695 Cu drag își puse el picioru-n țară Și-și
 sărută îmbrățișînd pamîntul. Și multe lacrimi
 calde-i picurară Din ochii lui, cînd el văzu
 olatul Dorit al lui. Dar îl zări străjerul
 700 Cel așezat pe foisor de însuși
 Egist vicleanul pentru-a lui pîndire
 Și căruia îi jurise plată
 De doi talanți, așa că el tot anul
 Stătea veghind, ca nu cumva viteazul
 705 Pe neștiute să pătrundă-n țară
 Și cu putere de război să vie.
 Se duse-atunci la domnul său iscoada
 Să-i dea de veste, iar Egist îndată
 Urzi cea mai vicleană cursă. Alese
 710 Vreo douăzeci de oameni pe sprinceană Și
 la pîndiș i-ascunse; pe de alta Orîndui la
 curtea lui un praznic. Apoi purcese cu
 alai de care Spre a pofți pe craiul
 Agamemnon
 715 Cu gînd nelegiuit. L-aduse acasă Pe el
 care nimic nu bănuise Și după ospătare îl
 ucise Cum cineva ucide-un bou în staul.
 Și nu rămase nici un om din soții
 720 Lui Agamemnon și Egist, cu toții Pieriră,
 prin palat.» El asta-mi spuse Și-mi fu
 zdrobită inima. Pe prunduri

⁶⁹⁰ **Fiu al lui Pelops** și frate cu Atreu, tatăl lui Agamemnon. Dușmănia dintre cei doi frați și crimele lor au lăsat ecouri puternice în întreaga tragedie greacă. ⁶⁹⁹ Gum se știe, prima dramă din trilogia lui Eshyl, *Orestia*, începe cu monologul paznicului pus de Clitemnestra să pîndească întoarcerea soțului trădat, în chiar clipa cînd în zare licărește lumina vestitoare a biruinței. ⁷¹³ în epoca clasică, tradiția despre uciderea lui Agamemnon e cea înfățișată de Eshyl în drama cu același nume, după

Lasîndu-mă plîngeam; mi se scîrbise
 De viață și de-a soarelui lumină. Cînd
 fui sătul de plîns și zbuciumare, Mi-a
 zis nemîntătorul j[^]qsj[^]jnăriJL

«Dar nu mai plînge-așa mereu, Atride,
 Nimica doar nu folosim cu plînsul. Ci
 caută s-ajungi mei iute-n țară:
 730 Ori viu găsi-vei pe Egist ori poate
 Orest l-o fi răpus pe el nainte, Și
 tu poți fi de față la-ngropare.»
 Așa-mi vorbi, și inima-mi bărbată
 Se-nvioră, cu toat-a mea mîhnire.
 785 Și mai rostii cuvinte zburătoare:
 «Știu soarta celor doi viteji acuma, Dar
 spune-mi de celalt care-i pe mare Ori a
 murit, căci voi s-aud de dînsul, Deși mă
 doare». Iar Proteu răspunse:
 740 «E fiul lui Laerte din Itaca.
 Eu l-am văzut cu ochi scâldați în lacrimi,
 într-un ostrov, în casele zeiței Calipso,
 care-l ține cu de-a sila. Nu poate-n țară el
 napoi să vie,
 745 Că n-are vase cu lopeți și oameni Să-l
 ducă-n spatele întins al mării. Dar ție,
 preamărite, nu ți-e scrisa Ga orice om să
 mori de moarte-n Argos. ^m Trimis vei fi de
 zei la capul lumii,
 750 Pe cîmpii Elizei, pe unde sade
 Bălanul Radamantis, unde omul
 Trăiește mai ferice, că nu-i ploaie

care regele Micenei ar fi fost asasinat în propriu-i palat, îndată după întoarcere. În legătură cu versiunea poetului *Odiseii*, vezi mai departe XI, 521—525; 543—583; 593—620.

⁷⁸⁰ Situat undeva spre vest, aproape de țărmurile Africii, în condițiile climatice excepționale descrise în text, acest tărîm binecuvîntat, reședință a cîtorva aleși, reapare la poezii mai noi sub numele de „Insulele Fericiților”, identificate de unii comentatori cu insulele Canare.

⁷⁵¹ Fiul lui Zeus și al Europei, în tradiția mitologică posteroară unul dintre „judecătorii” lumii infernale, împreună cu Eac și Minos.

Și nici ninsoare, nu-i nici iarnă lungă,
 Ci pururea suflare lină-adie

755 Din Ocean și mîngîie pe oameni,
Căci tu ai pe Elena de soție
Și ei te țin de ginere-al lui Joe.>>

Așa vorbind, el se cufundă-n valuri. Eu merg pe prundul de pe mal la vase Cu inima nespus de tulburată. Și când
700 sosesc la vasul meu, lă mare, De cină mă-ngrijesc, și peste noapte Culcîndu-ne, dormim pe malul mării.

A doua zi, cînd se iviră zorii
765 Trandafirii, întîi de pe prundișuri
Corăbiile împinserăm pe mare,
Catargul ridicarăm la corăbii

<
Și-ntinserăm vintrole. Lopătarii, Suind apoi, se puseră pe laviți. Și stînd acolo-n șiruri, începură Să bată cu lopeți
albastra mare. Și iar oprii corăbiile-n apa Egiptului, rîu purces din slavă, Și-acolo închinai jefiri de-o sută De boi
770 întregi. Și după ce eu astfel Am potolit a zeilor mînie, Am movilit mormînt lui Agamemnon Ca numele-i neasfințit să
fie. Acestea isprăvind, pornii pe mare. Iar zeii vînt prielnic îmi suflară Și repede mă petrecură-n țară. Dar hai și mai
rămîi la mine-n casă Ca oaspe-al meu, să se-mplinească-ncalte Vro unsprezece, douăsprezece zile. Cu bine-atunci napoi te
voi trimite, Ți-oi face parte din frumoase daruri, Trei cai și o teleagă lustruită. Ba și-un potir frumos, să-nchini cu dînsul
La zeii care-ntorsul meu grăbiră." Istețul Telemah răspunse: „Atride,

775

780

785

Să nu mă ții pe-aici mai multă vreme. Un an întreg aş sta voios la tine Şi nu m-ar prinde dor de-ai mei, de-acasă, C-
aşa mi-e drag s-ascult a ta comoară
795 De spuse şi de povestiri. Dar soţii Nerăbdători m-adast-acum la Pilos, Căci prea m-ai zăbovit pe-aici la tine. Iar darul
ce mi-l dai, odor să fie De pus deoparte. Nu pot duce caii
800 La mine-n ţară;-i voi lăsa la tine Să fie-aici podoaba ţării tale, Căci tu domneşti pe o cîmpie-ntinsă Cu mult trifoi şi
grîu, ovăz şi cimbru Şi orz îmbelşugat. Iar în Itaca
805 Nu-s mari întinderi, nu e vreo livadă, Ci-i loc de păşunat numai de capre Şi prea-i nălţime ca să pască stave, Că nu-i
nici un pămînt încins de mare Bun de livezi şi de umblat cu caii,
810 Şi mai presus de toate-aşa mi-i ţara." La vorba lui zîmbi voios Atride, Cu mîna-1 netezi şi iar îi zise:
„Se vede după felul cuvîntării, Copilul meu, că eşti de viţă naltă.
815 Schimba-voi darul. Lesne o pot face. Ți-oi dărui cel mai de preț și mîndru Din multele-mi odoare ce-am în casă. Ți-
oi da o cană bine făurită, De-argint e toată, gura ei de aur,
820 Lucrarea lui Vulcan. Mi-a dărui-o
Fedim, viteazul domnitor din Sidon, Cînd eu, trecînd la-ntoarcerea-mi pe-acolo, în gazdă mă primi. Vreau scula asta Eu
ție să ți-o dau." Aşa-mpreuna
825 Vorbiră ei,' în vreme ce mesenii Intrară la conac şi oi minară Şi-aduseră şi vin din cel mai tare. A lor neveste
cu maramă dalbe

⁷⁵⁷ Gf., mai sus, nota la versul 258.

⁷⁷⁷ Cf., mai sus, nota la I, 396.

⁶²¹ Pentru faima de cizelatori a meşterilor sidonezi, vezi mai sus nota la versul 117 şi *Iliada*, XXIII, 743.

Purtau în coșuri pini. Și astfel dînșii
830 Se îngrijeau de-ospătul lor la curte.

Iar înaintea curții lui Ulise Stau petrecînd și
azvîrlind cu discul Și lancea pețitorii pe loc
neted, Pe unde-și lăfăiau nerușinarea; 835 Doar
Antinou și Evrimah cel mare, Fruntașii
pețitorilor, feciorii Cei mai de neam, ședeau pe
jos cînd fiul Lui Noemon s-apropie de dînșii Și
începu pe Antinou să-ntrebe: 840 „O,
Antinou, știm noi sau nu cînd vine Din Pîlos fiul
lui Ulise? Dînsul Cu vasul meu plecă, și mie
acuma Mi-ar trebui călătorind pe mare Să merg
pe la Elida, c-am pe-acolo 845 Douăsprezece
tepe supte încă

De muli nedomoliți și buni de muncă;
Vreau să-mi aduc și să-mblînzesc pe unul.”

Așa grăi, iar dînșii se mirară, Căci
nu credeau să fie dus la Pîlos, 850 Ci
că petrece în ostrov la țară

Pe lingă turma lui sau cu porcarul,
întreabă Antinou Eupitianul:

„Dar cînd plecă și care-i fură soții? Să-mi spui
tu drept. Luă voinici de-ai noștri 855 Sau robii și-
argați de-ai lui? Că doar și asta Putea s-o facă, și
mai spune-mi încă: Cum ți-a luat corabia? Cu
sila? Ori i-ai împrumutat-o de la tine, Rugat
fiind?” Iar Noemon răspunde: 860 „I-am dat-
o eu așa, de bunăvoie, Că ce-ar putea să facă
orișicine Cînd stăruie un om așa ca dînsul
îngrijorat? Cu greu s-ar da în lături, însoțitorii
lui sînt oameni tineri, 885 Fruntași din obște-
aleși dintre ai noștri,

⁸⁴⁴ Ținut în nord-vestul Peloponesului Mai tîrziu

Și-n capul lor vedeam pășind pe Mentor
Sau pe un zeu asemenea cu dînsul.
Dar e ciudat că ieri de dimineată Pe
Mentor l-am zărit din nou pe-aicea,
870 Deși plecase el atunci spre Pîlos.”

Așa vorbi, apoi se duse-acasă La
tatăl său. Cei doi rămași acolo
Stăteau mirați în sinea lor trufașă.
Făcură pe ceilalți să înceteze

875 Din joc și să s-adune laolaltă. Luă
cuvîntul Antinou și zise Mîhnit,
cuprins de aprigă mînie, Cu ochi
aprinși, învăpăiați ca focul: „Vai!
Telemah făcu un lucru mare,

880 Cutezător porni la drum pe ape. Ne-
nchipuiam că nu va fi în stare. În ciuda
noastr-a celor mulți, o șterse El un
copil, pe mare-și trase nava Și din popor
alese soți de frunte.

885 Deci tot mai rău de-acum o să ne fie.
Dar bată-l Cel-de-sus pe el mai bine
Nainte de-a-l ajunge bărbăția! Voi dați-
mi o corabie fugace Și douăzeci de soți,
ca la întorsu-i

890 Eu calea să-i ațin între Itaca
Și stîncile din Same, la strîmtoare,
Să fac să-i fie-amar călătoritul Pe
mare după tatăl său.” El zise Și
toți se învoiră, se-ndemnară

895 Și-ndată ridicîndu-se intrară în casa
lui Ulise. Penelopa Nu-ntîrzie-ndelung
pînă să afle. Ce unelteau în taină
pețitorii; O-nștiință doar bunul crainic
Medon,

900 C-afară-n curte le-auzise sfatul Cînd
planul lor și-l puseră la cale. Cum
merse el prin casă la crăiasa Să-i
dea de veste și păși pe pragu-i, Așa-
l primi cu gura Penelopa:

905 „De ce mi te trimiseră, o, Medon,
Măriții pețitori? Să spui la roabe

Și-aici să fie-acuma cel din urmă Ospăț al lor! G-aicea vă tot strângeți Și tot zvîntați averea asta multă Și-mi despoiați băiatul cel cuminte. N-ați auzit de la părinții voștri, 915 De cînd erați copii, ce bunătate De om a fost Ulise pentru dînșii? Căci nu nedreptăți-n popor pe nimeni Vr-odată el cu fapta sau cu graiul Cum fac de obicei stăpînitorii, 920 Iubind pe unii, dușmănind pe alții. El nu-și făcu de loc și niciodată Păcat c-un om. La voi însă se vede Pornirea și mișelnica purtare, Că n-aveți mulțumită pentru bine." 925 Dar cumpănitul crainic îi răspunse:

„De-ar fi aceasta, doamnă, cea mai mare Nenorocire! Dar mai este alta Cu mult mai mare și mai grea, urzită De pețitori. Ferească cel din slavă 930 De-a se-mplini! Pe Telemah ei cată Cu armele-ascuțite să-l omoare La-ntorsul lui acasă, că el dus e Să-ntrebe despre tatăl său la Pilos Și în Lacedemona." Asta-i zice 985 Și ea slăbește-n piept și în picioare Și amuțește-o vreme. I se umplu De lacrimi ochii, i se stinge glasul Înfloritor. într-un tîrziu întreabă:

„De ce plecă feciorul meu, o, Medon? 940 Nu-i trebuia să umble în corăbii, Telegile bărbaților pe mare Ce bat așa de mult noian de ape. Ori vrea să-i piară numele din lume?" Dar socotitul Medon îi răspunse: 945 „Nu știu, l-o fi urnit vrun zeu ori poate, De sine îmboldit, plecă la Pilos,

Să-ntrebe dacă tată-său se-ntoarce, Să afle despre soarta ce-avu dînsul".

Așa vestind-o, el napoi se trase Prin casa lui Ulise. Iar crăiasa De-o crîncenă durere îu cuprinsă, De nu putu să șadă ea pe scaun, Măcar că erau multe prin odaie, Ci se lăsă acolo, chiar pe pragul Mîndreții de cămară și se puse Pe vaiet tînguios și împrejurii Se văietau și roabele din casă, Și tinere și mai trecute, toate. Din greu oîtînd se plînse Penelopă:

„Luați aminte, îetelor iubite, Cum Cel-de-sus mi-a dat necazuri mie Mai multe decît altora născute, Crescute mari alătura de mine. Întîi pierdut-am un bărbat în lege, Cu inima de leu, cu-atîtea daruri, De nu>i găsești între danai pereche. De bun îi merse pomina prin Argos Și prin Helada. Iat-acum din casă Vîntoasele-mi răpiră și pe îiul Iubit al meu și slava-i mistuiră Și nu șt iui cînd el plecă în lume. Hainelor, nici voi n-avurăți grijă Din pat să mă sculați, știind prea bine Că el porni spre vasul lui la mare. De-aș îi știut cumva c-avea să plece, El negreșit ar fi rămas la mine, Cu toată graba lui, sau după dînsul M-ar îi lăsat pe mine moartă-n casă. Dar alergați, chemați-mi pe moș Doliu, Pe omul meu ce mi-i dăduse tata Cînd am venit aici, îngrijitorul Grădinii mele cu pomet. Mai iute Să meargă el să spuie-aceste toate La socrul meu Laerte. Poate dînsul

⁹⁷⁹ Despre sclavul cu acest nume va fi vorba, cu mai multe amănunte, în cîntul XXIV, 517 și urm.

985 Să-nchipuie un mijloc și să vie De-
 acolo sa se jăluie pe față La tot poporul
 care vrea și lasă Să piară neamul lui și-
 al lui Ulise." Luă cuvântul maica
 Evriclea:
 990 „Nevastă dragă, poți cu nendurare Să
 mă omori sau să mă cruți în casă, Eu
 tot mărturisi-voi adevărul. Știusem
 toate și-i dădui ce dînsul îmi porunci,
 și pîne și vin dulce, Dar mă făcu
 grozav să jur nainte Că nu ți-oi spune
 995 pînă ce n-or trece Așa ca la vr-o
 douăsprezece zile Sau pînă ce pofti-vei
 tu să afli De dusul lui, ca nu cumva cu
 plînsul Să ți se strice fața ta
 1000 frumoasă. Dar tu-mbăiată și-mbrăcăță-
 n straie Curate și de șerbe însoțită, Te
 suie-n casa ta de sus și-acolo, Născutei
 sfînte din ceresc părinte, Zeiței Palas
 roagă-te, că poate Chiar de la moarte
 1005 fiul să ți-l scape, Ci nu mai amarî pe
 necăjitul Moșneag Laerte. Nu cred doar
 ca zēii Așa de mult să dușmănească
 neamul Odraslei lui Arcesiu. Mai trăi-va
 Din el vreunul care sa mai ție Și
 1010 curtea și mănoasa lui moșie."
 Așa-i vorbi. Și doamn-atunci bocitul Și-
 l mulcomi, și-opri din ochi plînsoarea. Se
 1015 scald-apoi, se-mbracă în veșminte
 Curate și, de șerbe însoțită, Se suie-n
 casa ei de sus. Își pune în coșu-i orz și-
 ncepe-așa rugarea:
 1020 „Ascultă-mă, tu, fiică neînvinsă A
 zeului ce poartă vijelia! De ți-a
 jerfit vrodată buturi grase De boi și
 de berbeci Ulise-acasă,

1010 F_{iu} i_{ui} Arcesiu e Laerte, tatăl lui Odiseu și bunicul Iu
 Telemah. Gf. XVI, 140-143.

Mai adu-ți tu aminte-acum și scapă Pe fiul
 meu iubit și ocrotește-l
 1*25 De pețitorii cei haini și-obraznici." Rosti
 și dete-un țipăt de durere Și rugăciunea
 i-auzi Minerva.
 în vremea asta în umbrita sală
 Benchetuiau cu zgomot pețitorii.
 1030 Zicea cutare din trufașii tineri:
 „De bună seamă-acum ne face nuntă Crăiasa
 mult-pețită. N-are știre C-am pus la cale-a
 fiului său moarte." Așa rîdeau, dar nu știau
 sfîrșitul
 1#35 Urzirii lor. Iar Antinou le zise:
 „Abrașilor, feriți-vă-mpreună De orișice
 cuvînte-ncumetate, Să nu vă spuie cineva
 prin casă. Dar hai tăcuți sculîndu-ne să
 mergem
 1*40 Ga noi să facem cum ne-a fost vorbirea
 Plăcuta tuturor." Astfel zise Și-alese
 douăzeci de oameni zdraveni. Porniră spre
 corabia cea iute Pe prundul mării. Mai întîi
 dădură
 1945 Corabia spre afundișul apei,
 Catargul ridicară și-mpînziră;
 Trecură toate vîslele-n curele Pe
 rînd, lățiră albele vintrele Și duseră-
 ale vasului dichisuri
 1#50 Strădalnicii năieri. Opriră nava Pe larg.
 Apoi pe mal ei toți ieșiră. Cinară și-
 așteptară să-nnopteze.
 Iar înțeleaptă Penelopa-n catul De sus
 al casei se culcă flămîndă.
 1055 Ea nu-mbucă și nu bău nimica, De grija ce o
 tot rodea, de scapă De moarte fiul ei ori o să
 fie Răpus de pețitorii cei obraznici. Cum stă
 îngrijorat un leu cînd leota
 1060 De vînători vicleni îl împresoară, Așa ea se
 zbātu pînă ce somnul Cel molcom îi veni, și-
 n pat se-ntinse Și, adormind, se destinse
 întregă.

- Minerv-atunci închipui și alta:
- 1065 Ea plâsmui o umbră, o femeie
Asemenea copilei lui Icaru,
Iftima cea-nsoțită cu Eumelos,
Locuitor în Fera, și-o trimise La
curtea lui Ulise ca s-aline
- 1070 Suspinele și lacrimosul vaiet
Al tristei, tinguioasei Penelopa. Se
furișă-n iatac pe la cureaua De la
zăvor, stătu la cap și-i zise:
„Dormi, soră, tu, mîhnită Penelopa?
- 1075 Dar nu te vor lăsa pe tine zeii
Huzuritori să plîngi și să te smicuri
Că tot are să-ți vie-acasă fiul, Doar
nu păcătui el cu nimica." Răspunse
Penelopa cea cuminte,
- 1080 Ferice dusă pe tărîm de vise:
„De ce-ai venit aici, iubită soră?
In casa mea tu n-ai fost înainte, Că
prea de tot departe ți-i locașul. Mă-
ndemni să potolesc în mine-obida
- 1085 Și multele neazuri ce m-apasă,
Că-ntîi pierdut-am un bărbat în lege, Cu
inimă de leu, cu-atîtea daruri, De nu-i
găsești între danai pereche. De bun îi
merse pomina prin Argos
- 1090 Și prin Helada. Acum plecă și fiul Iubit al
meu, plecă în vas pe mare, Un biet copil
neînvațat cu greul Și nepurtat prin
adunări de oameni. De-aceea eu și-l plîng
mai mult pe dînsul
- 1095 Decît pe tatăl său. Mă tem și tremur
Ca nu cumva s-o pată ori în țara Pe
unde-i dus anume, ori pe mare,

¹⁰⁶⁶ În mitologie Icaru era tatăl Penelopei. Iftima, sora ei,
e pomenită în acest singur loc.

¹⁰⁶⁷ Eumelos, după legendă, e fiul lui Admet și al Alcestei —
„Zîna între femei", cum o numește *Iliada*, II, 714; cf.
și XXIII, 262-652.

¹⁰⁶⁸ Oraș în Tessalia; nu trebuie confundat cu Ferai sau Fera
din Messenia. Cf., mai sus, nota la III, 663.

- Că mulți dușmani îl pasc și-i vor pieirea
Nainte de-a soși la el în țară."
- 1100 Dar prizărita umbră-i zise iară:
„Tu fii pe pace, n-avea nici o grijă,
Căci fiu-ți(e-ntovărășit în cale De un
ocrotitor așa de mare Și de puternic,
c-ar dori oricine
- 1105 Să-l aibă-alături; e zeita Palas. Ea se-
ndură de plînsetele tale Și mă trimise-
acum să-ți dau de știre." Răspunse
Penelopa cea cuminte: „De ești o zeităte
și-auzit-ai
- 1110 Al zinei grai, mai spune-mi încă una: Mai
viețuiește bietu-mi soț Ulise Și vede înc-
a soarelui lumină? Sau este mort și dus pe
ceea-lume?" Din nou răspunse sarbăd-
aratare:
- 1115 „Nu pot să-ți spun de mai trăiește-anume
Ori este mort, că-i prost vorbitu-n dodii".
Așa grăind, pe la zăvorul ușii
Cu-a vîntului suflare se strecoară.
Din somn se scoală fiica lui Icaru
- 1120 înviorată, că-n puterea nopții
Așa curat i se sfetise visul.
Iar pețitorii se-ncorăbiară Și
apucară umeda cărare Voind în
cale zilele să-i curme
- 1125 Lui Telemah. Se află-ntre Itaca
Și Same cea cu mal stîncos la mijloc
Un mic ostrov ce-Asteria se cheamă Și
are el limanuri cu intrare. Din două
părți, de-adăpostit corăbii;
- 1130 Pîndind acolo-l adăstau aheii.

¹¹⁷ Adepții teoriei după care Itaca lui Odiseu ar fi actuala
Leucas (cf. mai sus, nota la I, 28) identifică Asteria cu
mica insulă Arcudi; pentru cei ce continuă să creadă că
Itaca e Thiaki, Asteria e insulița Dascalio.

C ÎNTUL V

Din patul luminatului Titono Zeița
dimineții răsărise Spre-a lumina
nemuritori și oameni. Atunci făcură zeii
sfat, în frunte Cu Joe care bubuie-n
văzduhuri Și nu-l întrece nimeni în
putere. Luă Minerva între ei cuvîntul Și
începu a înșira mulțimea De suferinți
răbdate de' Ulise, Căci nu uita, ci-i tot
păsa de dînsul Că sta ținut acasă de
10 Calipso. Și zise-așa Minerva: „Tată Joe
Și zeilor ceilalți, voi fericiții Și
pururii, de-acum să nu mai fie Vrun
domn stăpînitor pornit spre bine Și
cruțator și blînd și cu dreptate, Ci
veșnic rău, tiran și fărdelege. Căci iată
cum a fost uitat Ulise De toți supușii
lui, cu care dînsul A fost așa de bun ca
un părinte. El pătîmește rău și zace
bieful într-un ostrov în casele zeiței

¹ în mitologie, fiu al lui Laomedon și frate al lui Priam
soț al zeiței dimineții, Eos.

¹¹ Divinitate marină în mitologia elină, fiică a titanului Atlas.

² Localizarea insulei în care Odiseu avea să zăbovească șapte
ani a prilejuit și prilejuiește discuții din zilele criticilor

Calipso, care-l ține cu de-a sila,
De nu se poate napoia în țară,
25 Căci n-are năvi, nici lopătari să-l ducă
Pe spatele cel necuprins al mării. Și
unde pui că umblă să-l omoare, La-
ntorsul lui acasă, pețitorii , Pe fiul
lui, care s-a dus să-ntr&e
30 De tatăl său, să capete vreo știre La
sfîntul Pilos și-n Lacedemona." Dar Joe
furtunosul¹ îi răspunse: „Ce vorbă țî-a
scăpat din straja gurii, Căpîla mea? N-
ai pus chiar tu la cale
35 Ca pețitorii pedepsiți să fie La-
ntoarcere de mîna lui Ulise? Pe
Telemah petrece-1 tu acuma Cu
iscusiță, că doar poți, cu teafăr S-
ajungă el în țară și cu vasul
40 Din cale-i să se-ntoarne pețitorii." -,
Apoi el zise fiului său Hermes: —y
„Tu, care ești pTeTînganBelelalte Și
vestitorul nostru, mergi și spune Zeiței
cea frumos împletoșata
45 Nestrămutata-mi vrere, ca pățitul
Ulise-acum să se întoarne-acasă
Nepetrecut de zei și nici de oameni, S-
ajungă-n Scheria, mănoasa țară Ce-o
locuiesc feacii, deopotrivă
50 De fericiți ca zeii, și-unde dînșii

alexandrini pînă în epoca noastră, cînd un cercetător francez
care și-a închinat viața studiului *Odiseii*, Victor Bérard,
crede a o fi descoperit, sub numele de *Peregil*, la extremitatea
vestică a Mediteranei, între Gibraltar și țărmul african.

⁴⁸ După arătările poemului, „mănoasa țară” a feacienilor pare
să fi fost situată undeva la nord-vest de Itaca, destul de
departe de aceasta din urmă (cf. VI, 278). Încercările de a o
localiza, începute din Antichitate, au culminat în zilele
noastre cu silințele unor comentatori de a acedita nu numai
identitatea Scheria-Corfu (cf. Thucydide, I, -'5, 4; III,
70, 4), dar și de a regăsi în această din urmă insulă cadrul
precis al diferitelor episoade ce alcătuiesc cîntul al VI-lea.
⁴⁹ Despre firea și deprinderile feacienilor, după legendă cobori-
tori din Zeus (cf., mai departe, versul 503), se vorbește
îndelung în cîntul al VI-lea al poemului.

Cu drag îl vor primi dumnezeiește Și-l vor petrece-apoi c-un vas în țară, Cu daruri de la ei de-ajuns, cu aur Și-aramă și veșminte, atât de multe Cum n-ar fi

55 dobândit el niciodată Chiar dacă neatins venea pe mare Cu partea lui de pradă de la Troia. Căci e menit s-ajungă el să-și vadă Pe-ai lui și casa-i naltă și moșia."

Așa el porunci. Iar ȋlmes solul Ceresc ascultă. Pe picioare-ncaltă Sandale dalbe veșnice de aur Cu care el se poartă tot ca vîntul Pe apă, pe uscat fără hotare, Ia varga lui cu care după voie Pe oameni îi adoarme și-i

65 deșteaptă Din somn, și zboară-apoi deasupra țării Pieria, din slăvi se lasă-n mare Și-acolo dă o fugă peste unde Ca pescărelul care-n sînul groaznic Al sterpei mări, tot pescuit, își moaie Aripa deasă-n sărătură;

70 astfel Și Hermes se purta pe mii de valuri. Iar cînd sosi aproape de ostrovul 75 Cel depărtat, se repezi din apa I Cea viorie pe uscat și merse

"La peștera cea mare, unde zîna Sălășuia, și o găsi în casă.

Jăratîc mare-ardea în vatră. Lemne De

80 chedru și de tuia ce se taje Ușor, în vatră-arzînd, mireasmă dulce Imprăștiau departe-n tot ostrovul. La stative, lucrînd o pînzetură,

⁶⁵ Faimosul „caduceu", în cele mai vechi reprezentări o simplă varga, pe monumentele mai noi un baston înaripat, în jurul căruia se împletesc doi șerpi.

⁶⁸ „Pieria" forma oferită de manuscrise, e astăzi înlocuită în edițiile mai noi prin Peria (*Pereia*), transmisă de unii papyri vechi. Din punct de Vedere geografic, deosebirea stă în aceea că prima e o regiune a Macedoniei, cîta vreme cea de a doua e situată în Tessalia, la poalele muntelui Olympos.

Țesea zeița-n casă c-o suveică 85 De aur și cînta cu-atîta farmec. Iar peștera-mprejur era cu totul împădurită. înfloreau puternici Arinii, plopii, chiparoșii negri, Mirositori. Și-acolo zburătoare 90 Se cuibăreau, ba huhurezi, ba ulii, Ba ciori limboase ce trăiesc pe mare. Iar mai încolo podidea în jurul Bôltitei peșteri spornică-n putere O vie-nstrugurită. Și din patru 95 Fîntîni zidite-aproape-n șir și-ntoarse Cu fața osebit, curgea o apă Cu totul limpede ; -nverzeau alături Și-ntinse umede livezi cu țelini Și toporași. Privind mîndrețea asta,

100 Și-un zeu putea să stea uimit în față-i înveselindu-și sufletul și ochii.

Acolo stînd se minuna și Hermes. Și după ce cu drag privi la toate, Intră de-a dreptu-n peștera cea largă.

105 Cum îl văzu ea, floaraa-ntre zeițe, Calipso-l cunoscu pe el, căci zeii Ușor se pot cunoaște laolaltă, Oricît ar fi cu casa lor departe. Dar nu-ntîlni năuntru pe Ulise.

Uf* El sta pe mal jălîntLca...și înainte Și stîșimdu^și inima cu plînsul, Cu gemet, cu dureri. Căta cu ochii înlăcrimați spre marea cea pustie. Pe scaun luciu scînteios pofindu-l

115 Pe Hermes, astfel întrebă zeița: „Cinstite, scumpe Hermes cel cu varga De aur, oare ce-ai venit la mine Tu care nu prea vii încoace? Spune-mi Ce gînd te-adoce. Voia ta sînt gata

120 S-o împlinesc, numai de-aș fi în stare Și dacă s-ar putea-mplini. Dar vino întîi să te cinstesc ca pe un oaspe." Așa-i gră,i și-ntinse-o masă plină De-ambrozie și îi direse roșu

- 125 Nectar. Mînca și bea ucigătorul
Lui Argus, zeul vestitor, și-n urmă,
Gînd el se-ndestulă cu prînzul, zise:
„Pe mine, zeul, tu mă-ntrebi, zeiță, De
ce-am venit la tine. Eu voi spune
- 130 Tot adevărul, dacă mi-ai cerut-o, v f
Cu sil-am fost trimis încoa⁵ de Joe, Căci
cine-ar sta voios să umble-atîta întindere
pe apa cea sărată? Și nici măcar nu e pe-
aici aproape
- 135 Vreun oraș cu oameni care-nchină La
zei prinoase și jefiri alese De-o sută
de juncani. Dar peste voia Lui Joe nici
un zeu nu-i dat să treacă Și nici să facă
vrerea lui deșartă.
- 1*0 / El zice că la tine e bărbatul
} Cel mai nenorocit dintre bărbații
Ce nouă ani se războiră-n jurul
Cetății lui Priam. Și dacă-n anul
Al zecelea orașul cuceriră,
- 145[^] Se-ntoarseră napoi, dar ei în cale
[^]ăcătuiră față de Minerva. De-aceea
și asupra lor zeița Porni furtună grea,
cumplite valuri. Pe el numai l-aduse-
ncoace apa
- 150 Și vîntul.f Joe cere-acum din parte-ți
Cît poți mai iute să-l pornești pe dînsul,
Căci nu e dat să piară el departe De
dragii lui, ci e sortit să-și vadă Pe-ai săi
și casa-i naltă și moșia."/
- 155 Se-nfioră zeița și-i răspunsei
„Ah, cruzi sînteți, pizmași fără potrivă,
Voi, zeilor ce nu lăsați din pizmă Pe zîne
de a-și lua de soț pe-oricare Bărbat și-l pot
alege din iubire!
- 160 Așa a fost odată cu-Aurora,

¹²⁵ Epitet tradițional al lui Hermes, învingător al paznicului
cu o sută de ochi, Argus.

¹³⁷ *Hecatombe*. Vezi mai sus nota la IV, 482.
p.in necinstirea — în chiar templul divinității — a Cas-
sandrei, preoteasa Athenei, de către Aias fiul lui Oileus.

- Cînd ea cu Orion se însoțise.
Voi cei cu trai tihnit o pizmuirăți
Atîta vreme pînă ce Diana
Cea preacurată și cu tron de aur,
- 165 Ochindu-l în Ortigia, cu blînde
Săgeți ucise pe-Orion. Tot astfel
Cînd Geres cea cu plete mîndre-odată
Pe-o țelină de trei ori răsturnată
Se-ndrăgosti cu Iasion, învinsă 170 De
dorul ei; cum Joe-a prins de știre,
De sus îndată-l fulgeră pe dînsul.
La fel acum, voi, zeilor, din pizmă
Nu-mi păsuți să fiu cu cine-mi place.
Doar eu îl mîntuui după ce Joe 175
în mijlocul noianului cel negru
Trăsnind îi sparse vasul, și pe talpa
Corăbiei plutea Ulise singur.
Pieriseră toți bunii lui tovarăși,
Pe el numai l-aduse-ncoace apa 180 Și
vîntul. Drag mi-a fost și i-am dat hrană
Și-am juruit să-l fac fără de moarj[^]y-
Și fără batrînețe cît e veacul* < /*'♦/RM **** -
Dar dacă nici un zeu nu poate-nfrînge,
Nici poate face nemplinită vrerea
- 185 Lui Joe și el dinadins o cere
Să plece dînsul, ducă-se pe mare.
Eu nu-l trimit de fel, căci n-am corăbii,
Nici lopătari cu care să-i dau drumul
Pe spatele cel necuprins al mării.
- 190 L-oi sfătui voios și n-oi ascunde

¹⁶⁵ După unii interpreți, ținut fabulos, undeva în vestul medi-
teranean; după alții, dublet grec al insulei Delos, al cărei
nume — de origine semitică — ar avea același înțeles cu
Ortygia: „Insula Prepelitelor”.

¹⁶⁸ În Grecia epocii clasice, obiceiul era ca țarina săfîerăstur
nată de două ori pe an. Izvoarele mai vechi — Homer și
Hesiod — vorbesc frecvent de trei arături anuale. În sfîr-
șit, cel mai mare botanist al antichității, Teofrast, merge
pînă a recomanda patru arături pe an — în preajma iernii,
primăvara, în toiuł verii și în ajunul semănatului.

¹⁶⁹ Duh al fertilității pămîntului. După Hesiod (*Theogonia*,
969), din unirea lor s-ar fi născut *Ploutos* („Bogăția”).

Nimic spre a putea sosi cu bine Și sănătos la el în țară." Hermes Grăi: „Trimite-l chiar așa, dar iute. Ferește-te să nu-l întarți pe Joe, **195** Mi-e nu cumva să tabere pe urmă Asupra-ți, mînios fiind pe tine."

Așa zicînd, plecă ucigătorul Puternic al lui Argus. Iar cinstita Zeiță o porni spre inimosul **200** Ulise, fiind gata la porunca

Lui Joe. Ea-l găsi pe mal cu ochii Tot plîși. Tînjind el viața dulce Și-o irosea și-ofta de dorul țării, De cînd se săturase de zeiță. **205** De-aceea noaptea s-odihnea de silă Și peste voie-alătura de dînsa, Căci ea-l voia în peștera cea mare. Dar peste zi ședea pe mal el singur, Pe stînci, și se topea de dor, de jale **210** Și lăcrima cu ochii duși spre largul Pustiului noian al mării. Zîna S-apropie de el și-i cuvîntea:

„Sărace, nu te mai boci și viața Nu-ți risipi aici, că eu îndata **215** Voios te voi trimite. Ia toporul Și taie lemne mari și întocmește O plută largă, bate-asupra-i scînduri, Podește-o sănătos ca să te poarte Pe-ntunecata mare. Eu într-însa, **220** Ți-aduc bucate, apă și vin roșu

De-ajuns, ca nu cumva pe drum să suferi De foame și de sete. Ba și ha,ine Ți-oi da și-ți voi trimite dup-aceea Prielnic vînt, ca tu s-ajungi în țară **225** Cu totul neatins, dacă vor zeii Olimpieni cei mai presus de mine Gînd judecă și pun la cale treburi." Dar, îngrozit, se-mpotrivi Ulise:

„Tu n-ai gînd bun, zeiță, tu vrei alta **280** Și nu să mă trimiți, dacă-mi spui mie Să trec pe-o plută tot adîncul mării,

înfricoșata, groaznica genune, Pe unde nu trec nici corăbii negre Și cumpănite, chiar cînd bate vîntul
235 Cel priitor. Eu nu mă-ncred în plută Cu voia ta, de nu te-nduri, zeiță, Să juri un strașnic jurămînt, că alta Tu n-ai de gînd să faci cumva cu mine."

Zîmbi Calipso, fala-ntre zeițe,
240 Și-l netezi cu mina și-i răspunse:

„Ba te înșeli, tu, om în toată firea Să cugeti și să-mi spui așa prostie. Dar iată, eu mă jur cu dinadinsul Pe cer și pe pămînt și chiar pe riul

245 Din iad, care e Stixul, cel mai mare Și cel mai strașnic jurămînt al nostru, Că alta n-am de gînd să fac cu tine. Ba cuget și te sfătuiesc întocmai Cum aș gîndi să fac și pentru mine,

250 De-ar fi s-ajung la astfel de nevoie. Că nu sînt fără cale eu și nu mi-e Nici sufletul de fier, ci plin de milă."

Așa vorbi și merse ea nainte Pripindu-se, iar el pășea din urmă.

255 Cînd amîndoi în peșteră sosiră, El s-așeză în scaunul din care Se ridicase Hermes, iar zeița l-aduse de băut și de mîncare Din cîte feluri gustă muritorii.

260 Apoi șezu în fața lui Ulise Și zîne roabe harnic o slujiră Pe dînsa cu nectar și-ambrozie, Și începură ei atunci să umble Cu mîinile la-ntinsele bucate.

265 Iar cînd la masă pofta-și alinară, Deschise vorba-ntîi frumoasa zîna:

245Fluviu al lumii infernale, invocat de zei în jurămintele lor solemne. După o credință răspîndită în antichitate, izvorul lui era în Arcadia, unde ar fi curs un timp la suprafață, înainte de a dispărea în adîncimile pămîntului.

„Preaiscusite fiu al lui Laerte,
 Ulise, tu, din Cel-de-sus purcese,
 Așadar vrei acum să pleci acasă
 270 în țara ta? Dar totuși mergi cu bine.
 I De-ai ști tu însă cât mai ai să suferi
 Nainte de-a sosi la tine-n țară, Ai sta
 cu mine-aici în casa asta Și-ai fi
 nemuritor, deși duci dorul
 275 ^Soției tale și-o dorești de-a pururi.
 Ce-i drept, o fi ea trupeșă, frumoasă,
 Dar nu mă țiu eu mai prejos de dînsa, Că
 nu se-ncapē doar între zeițe Și muritoare-
 ntre cere nici una
 280 De frumusețe și de măreție."
 Ulise priceputul îi răspunse:
 „Nu-mi bănui, zeiță preacinstită,
 Că știu și eu deplin că nu-i ca tine
 Cumința mea nevastă Penelopa
 285 De mîndră la privit și de-arătoasă,
 Căci ea e o femeie muritoare, Iar tu
 ești o zeiță fără moarte Și fără
 bătrînețe. Dar eu totuși Mereu doresc
 și năzuiesc odată
 290 V S-ajung la mine, să mă văd în țară-
 Și de m-ar bate iar vrun zeu pe mare Eu
 voi răbda, doar știu să rabd necazuri,
 Căci multe am pățit, răbdat-am multe Pe
 valurile mării și-n războaie.
 295 Să fie și-asta una pe deasupra."
 Așa vorbi Ulise cu Calipso. In
 vremea asta soarele apuse Și se-
 nnoptă. Ei merșeră în fundul
 Boltitei peșteri, unde se culcară
 800 Și petrecură pînă ce-adormiră. A
 doua zi cînd se iviră zorii
 Trandafirii, Ulise-și puse straiul

²⁶⁸ în grecește: *diogenes*, în *Iliada* și *Odiseea* epitet frecvent aplicat *başileilor*, mari și mici. Cf., mai sus, nota la IV. 88.

³⁰² îmbrăcămintea obișnuită a bărbaților din lumea homerică se compune dintr-un soi de cămașă de in (*chiton*) și dintr-o

Și-și trase mantia pe el. Zeița Se învăscu
 în haină mare, albă Și gingașă, subțire;
 305 se încinse Cu-n brîu frumos de aur și-o
 maramă își potrivi pe cap, iar după asta
 Se îngriji de drumul lui Ulise. / Li dete
 dar un lung topor de-aramă _ Cu două
 ascuțișuri, c-o mîndrețe De coadă de
 310 măslin vîrtos legată, Ușor de mînuit. Apoi
 o bardă Cu lemnul bine lustruit și-1 duse
 La capătul ostrovului, pe unde Erau
 copaci mai mari, arinii, plopii Și brazii
 nalți pînă la cer, cu trunchiul Uscat de
 315 tot, călit de multă vreme, O chereștea
 ușoară la plutire.
 Zeița, după ce-i arată locul Cu arborii
 320 cei mari, se-ntoarse-acasă. El începu să
 taie-atunci, și lucrul Degrabă-1 mîntui. Cu
 totul zece Copaci trînti pe jos și cu
 toporul îi tot ciopli și-i netezi cu barda
 325 Că meșter și-i obli cu ciripia. Intr-ast-
 aduse sfredele zeița. Și grinzile le sfredeli
 el toate, Le potrivi pe urmă laolaltă Și le-
 nnădi cu scoabe și cătușe. Pe cît un
 maistru rotunjește fundul Unei corăbii
 largi de marfă, atîta De largă-și face și
 Ulise pluta. 1/

mantia de lînă (*chlaina*); cu ele e înveșmîntat în acest pasaj și Odiseu.
³⁰⁴ Spre deosebire de veșmîntul bărbătesc numit *pharos*, care e o amplă mantie de purpură, „haina” albă a zinei Calipso, indicată prin același termen, e probabil o lungă fișie de pînză, fără cusături, înfășurată în jurul trupului.
³³¹ „Largi”, în comparație cu cele destinate transportului oamenilor și, în genere, explorărilor marine, caracterizate prin forma lor alungită și prin extremitățile ridicate, de unde epitetul care le însoțește în poemele homerice: *orthokraitai* („care-și înalță coarșele”).

Pe deși diregi aşază podul cîrmei, îl
 pardoseşte bine cu lungi scînduri,
 335 Ciopleşte un catarg cu care-mbină
 Aninătoarea de vintrele albe, Şi-i face-
 o cîrmă plutei ca s-o mine Şi cu
 împletitură, de răchită O-mprejmue
 de-a lungul şi de-a latul
 340 Ga stăvilă de valuri. Dup-aceea
 El grămădeşte-n fund povară multă.
 Calipso-i mai aduce pînzetură
 De pînzuire catargul, iar Ulise Găti
 cu meşteşug şi pînzuire.
 345 Legă tot felul de frînghii, odgoane, Şi
 funii de slăbit sau strîns vintrele Şi-şi
 lunecă pe pîrghii pluta-n mare. Aşa el a
 fost gata-n patru zile, *lax* în a cincea
 din ostrov Calipso
 350 Îi dă drumul, după ce-l lăuse Şi
 miresmate primeneli îi dăse, ; Ea-i puse
 şi o utre cu vin negru,
 Şi un burduf mai mare plin de apă, 3
 Şi o traistă umplută cu mîerinde,
 355 Cu bunătaşi gustoase de tot felul
 Şi-i aburi prielnica ei boare.
 Voios Ulise pînzele şi-nvoaltă, Se
 pune-apoi la cîrma lui şi-ncepe Cu
 dibăcie să-şi îndrepte vasul.
 300 Nu-i cad o clipă genele-adormite,
 Căci ochii-şi-are pironiţi la stele,
 La Cloşca, la Văcarul care-apune
 Tîrziu, la Ursa, poreclită carul,
 Vîrtelnicul-în-loc şi ochitorul
 365 Lui Orion, şi care singur este
 Neasfinţit în Ocean; de-aceea

³⁸³ Cît se poate înţelege, o platformă ridicată peste nivelul
 plutei, pentru a feri pe navigatori de valurile mai înalte*
³³⁷ Vezi mai înainte nota la III, 388.
 362-366 indicaţiile referitoare la constelaţii lasă să se înţeleagă
 că, în gîndul poetului, plecarea lui Odiseu e presupusă a
 fi avut loc la începutul toamnei (septembrie-octombrie).

La stînga lui povăţui zeiţa Pe căpitan
 să bată drum pe mare. Călătoreşte el
 vreo zece zile,
 870 Ba încă şapte, şi-ntr-a optsprezecea I
 se iviră munţi umbroşi, pămîntul
 Feacilor, pe unde mai aproape Erau
 de el, şi-i se păru că vede Un scut
 apărător pe ceaţa mării.
 375 Neptun, care venea de la poporul'
 Etiopean, zărindu-l de departe,] Din
 munţi de la Solimi, plutind pe mare Mai
 rău se-ncruntă, dă din cap şi-n sine, „Vai,
 zice el, de bună seamă zeii 7
 380 S-au răzgîndit acum despre Ulise j
 Cît eu am stat la etiopi, căci iată
 Că el s-apropie şi-acum e-n ţara
 Feacilor, pe unde-i scris să scape
 De-amarnica restrîşte ce-l apasă.
 385 Dar las' că eu i-o fac din nou, s-o simtă'
 Cu vîrf şi îndesat." Aşa el zice <S~J Şi
 strînge norii, marea-ctr tridentul O
 tulbură, stîrneşte-o vijelie De-ncrucişate
 vînturi şi cu norii
 390 Uscat şi apă-nvăluie,-ntuneric
 Se-nalţă pîn' la cer. Dau iureş Austrul,
 Munteanul vîjîind şi Băltăreţul Şi
 Crivăţul, răscoală munţi de valuri. Slăbi
 la suflet şi-n genunchi Ulise V
 395 Oftă şi-n sinea lui bărbată zise:
 „Vai mie, bietul! Ce-o mai fi cu mine
 Pîn' la sfîrşit? Că tare mi-este teamă Să
 nu fi spus adevărat zeiţa

³⁶⁷ întreaga călătorie e închipuită ca desfăşurîndu-se dinspre
 vest spre est, din părţile Mediteranei Occidentale spre
 apele greceşti. E cunoscut că, după mărturia unui geograf
 antic, Strabon, grecii ap fi învăţat de la fenicienii deprin-
 derea de a se călăuzi pe mare după constelaţia *Ursoaicei*.
³⁷⁷ Pe coasta de sud-vest a Asiei Mici, în regiunea cunoscută în
 antichitate sub numele de Lycia.
 3W-393 Vînturile citate în text reprezintă aproximativ cele
 patru puncte cardinale, lucru relevat de altminteri în
 versul 404.

Că eu, nainte de-a sosi în țară
400 Voi pune vîrf durerilor pe mare; Aidoma i
 se-mplinește spusa. Vezi ce mai nori
 împresură tot cerul, Ce tulburată-i marea
 și ce vifor Se-nvolbură suflînd din patru
 unghiuri!
405 De-acuma-i gata, moarte grea m-așteaptă.
 De trei ori și de patru ori fericite Danaii
 care la război pieriră De dragul celor doi
 Atrizi în Troia! Muream mai bine și-
 ncheiam veleatul
410 În ziua cînd sodom venind troienii M-
 au năpădit cu sulii ferecate, Cînd
 străjuiam la trupul lui Ahile! M-ar fi-
 ngropat, m-ar fi slăvit aheii; Acum mi-
 e dat să mor așa de jalnic."
415 Abia gîndi el asta și-un năprasnic Talaz
 asupra-i vine cu putere Grozavă
 năvălind de sus, și pluta-i Răzguduie.
 El e zvîrlit departe De plută și din
 mîni sloboade cîrma,
420 Catargu-i sparge la mijloc furtuna
 Cea vajnică de-mponcișate vînturi
 Și-n mare cade mai încolo pînza Și
 beldia-i. Stă îndelung sub apă
 Ulise-atunci, nu poate să se salte
425 Deodată de sub valul cel năvalnic,
 Îngreuiat fiind de straie, darul Zeiței.
 Dar la urmă el răsare, Din gură-
 mproască unda cea sărată Ce-i șuruie
 pîraie de pe creștet.
430 Nu-și'uită pluta el, cu tot necazul, S-
 aține-n'valuri după ea și-o prinde, Se
 pune la mijlocul ei și scapă De
 cumpănă. Talazul acum poartă
 încoace-ncolo pluta după vînturi.
435 Cum toamna duce Crivățul un maldăr
 De încîlcit spiniș pe o cîmpie,

⁴¹² Episodul la care se gîndește Odiseu e povestit de umbra
 lui Agamemnon în cîntul XXIV, 47 și urm.

Așa și pluta-i dusă-heoace-ncolo
 De vînturi pe noian, și ba-i zvîrlită
 De Austru la Crivăț ca s-o poarte,
440 Ba e de Băltăreț încredințată
 Munteanului pe lăciu să-i dea goană.
 Ii vede pe Ulise-atunci copila
 Lui Cadmus, Ino Leucotea, zîna I
 Subțire-n glezne, care mai nainte
445 Era o muritoare, iar acum Ea are
 parte în afundul mării De cinstea unui
 zeu. Se-ndură dînsa, Că-l vede-
 orbecăind așa pe valuri Și chinuit,
 răsare din genune
450 Și zboară-n chip de scufundar, s-așază Pe
 vasul bine-ncătușat și zice: „De ce te
 urgisi zguduitoarul Pămîntului așa grozav
 pe tine, Sărmane om, urzindu-ți atît de
 multe
455 Nenorociri? Dar capul nu-ți va pune, Cu
 toată-nverșunarea lui. Fă însă \ Ce-oi
 spune eu, că-mi pari a fi cuminte\
 Dezbracă-te de-aceste haine, lasă S-o ducă
 vîntul pluta, iar tu-noată
460 Cu mîinile și năzuie spre țara Feacilor, pe
 unde tu scăpa-vei. C-așa e scris. Dar ia
 marama asta Vrăjită de la mine și-o
 încinge Sub pieptul tău; să n-ai pe urmă
 grijă
465 Că ți se-ntîmplă vreun rău sau moarte. Dar
 dacă pe uscat vei pune mina, Descinge-o de
 sub piept și-arunc-o-n mare Departe, iar tu
 pleac-apoi jncolo." Așa grăind, zeița-i
 dete vîlul
470 Și s-afundă în marea tulburată Ca
 scufundarul și sub valul negru Se
 mistui. Ingîndurat Ulise Stătu
 puțin, oftă și-n sine zise:

⁴⁴³ Divinitate marină după ridicarea ei în rîndul zeilor. Legenda
 spune că, într-o primă existență, Ino ar fi fost soția lui
 Athamas, rege în Orchomenos.

- „Vai mie! Nu cumva-mi întinde iară
475 Ō cursă vreun zeu cînd mă îmbie Din vas
să mă cobor? Mai bine încă Să n-o ascult,
căci eu văzui cu ochii Că prea-i departe
locul unde-mi spuse Că voi scăpa. De-
aceea fac ce-mi pare
480 Că-i lucrul cel mai bun; rămîn aicea Să
rabd orice durere pîn'ce pluta Se ține
încă bine cetluită. Ci cînd o fi sa mi-o
destrame vîntul, Mă pun atunci să-not,
că alt nimica
485 Mai bun de pus la cale nu-mi rămîne."
Cînd el așa se frămînta cu mintea, Neptun
răpede-asupra lui deodată O namilă de
val boltit și negru, Și-l mătură pe el. Cum
vîntul aprig
490 Suflînd răscoală un mănunchi de paie Și-l
spulberă pe cîmp încoace-ncolo, Așa și
lemnăria plutei valul O-mprăstie. Dar s-
apucă Ulise De-o grindă și o călări
strunind-o
495 întocmai ca un cal de călărie, Își
scoase haina ce-i dăduse zîna Și
grabnic se încinse cu marama, . Se dă
pe brînci în mare și se-ntinde Cu
brațele și prinde-apoi să-noate.
500 Neptun îl vede, dă din cap și zice:
„Mai oarbecă pe mare-așa, mai rabdă
Obidă multă pînă ce te-apropii De
oamenii cei înrudiți cu Joe, Că tot socot că
n-ai să te mai sature
505 De pătimit nenorociri". Cum zice,
El biciuie comoșii cai și-ajunge
La Ege, unde și-are el locașul
Palatul strălucit. In vremea asta
Minerva mai închipuie și alta:

⁶⁰³Feacii, a căror țară și ale căror instituții sînt descrise înde-
lung în cîntul VI.

⁵⁰⁷Din cele două localități cu acest nume mai bine cunoscute,
una e situată în partea de nord a Peloponesului, pe țărmul
golfului corintic, cealaltă în insula Eubea.

- 510** închise drumul vînturilor toate
Și-orîndui să stea pe loc tot vîntul
Și-acasă să se culce; doar pe unul
Dezlănțui, pe Crivățul vifornic De
frînse valu-n fața lui Ulise
515 Și-i înlesni cărarea spre poporul
Feacilor cei iubitori de vise, S-
ajungă neatins de mîna mortii.
Nemernici el încă două zile Și două
nopti bătut de valuri dese,
520 Și-i tot.părea că-l paște nenorocul.
Dar cînd a treia oară zorii zilei își
răsfirară pletele de aur, Tăcu
vîntoaica și era pe mare Senin cu
totul și nevînt. Ulise,
525 Săltat puțin pe-o creastă de talazuri,
C-o repede căutătură-n față Zări
atunci apropiat pămîntul. Cum nu mai
pot de bucurie fiii Cînd tatăl lor
înzdrăvenit se scoală
530 Din patul unde-a tot zăcut și chinuri
De-otravă a suferit de vreme lungă,
Topindu-se de-o boală ce-o iscase Un
duh afurisit, de care zeii Spre fericirea
lor îl lecură, Așa voios s-arată și Ulise
Cînd vede-n față-i răsărind uscatul
Și dealuri cu păduri. El tot înoată
Zorînd să-și puie pe uscat piciorul. Iar
cînd era de-acolo depărtare
540 De-un glas de om, atunci aude dînsul
Un clocot de la mal: vuia talazul Izbit
de stînci, se tot spărgea cu urlet
îngrozitor și-nspumega tot malul. Căci
nu erau limanuri, nici popasuri
545 Și-acioale de corăbii, ci doar coaste De
tancuri și de stînci prăpăstioase.
Slăbi la suflet și-n genunchi Ulise,
Oftă și-n sinea lui bărbată zise:
„Vai mie, că-n zadar îmi dete Joe
550 Să văd pămînt neașteptat, căci tocmai

Cînd străbătui acest noian de ape,
 Nu-mi pare nicăiri pe țarm să fie
 Un loc pe unde pot ieși din mare.
 Răsare-n față-mi zid de stîncărie;
 555 Răsunător acolo muge valul,
 Iar lingă țarm afundă este marea
 Și nu pot să mă țin pe amîndouă
 Picioarele, să scap de răul mării.
 Să ies mă tem, că m-ar răpi talazul
 560 Și m-ar izbi de-o țuguiată stîncă
 Și-mi poate fi zadarnică-ncercarea.
 Iar dacă-not pe-alături mai încolo
 Să cat liman sau vreo atezătură
 Pe mărgenișul mării, mă tem iară
 565 Să nu mă ia vârtejul să mă-ntoarcă %
 Napoi pe larg cu gemet greu din suflet.
 Ori nu cumva asupra mea s-asmuțe
 Vr-o zeităte din afund de mare j
 Vreuna dintre multele dihanii Hrănite
 570 de-Amfitrita cea slăvită, Că prea sînt
 urgisit de zeul mării." Și-n vreme ce
 el astfel socotise, Spre capătul stîncos
 îl duse valul. Gu trupul rupt, cu oasele
 zdrobite S-ar fi ales atunci, dacă
 575 Minerva Nu-i da un gînd: cu brațele-
 amîndouă Se prinse el de un colțan și-
 acolo Gemînd se greșină pînă, ce valul
 Trecu, și el putu să se dezbrace. Dar
 cînd se năpusti napoi talazul Răsfrînt,
 580 departe-l azvîrli-n vuitoare. Precum
 cînd caracatița se smulge Din cuibul
 ei, se ține de crăcane Pietriș mărunț,
 așa de colții stîncii Lipite stau fășii de
 piele ruptă Din brațele-ndrăznețe-a lui
 585 Ulise. Și-o undă mare-l înghiți pe
 dînsul. în ciuda soartei el pierea
 sărmanul, De nu-l trezea cu sfatul ei
 Minerva:

⁶⁷⁰ Gf. mai sus nota la III, 916. 140

590 Răzbate sus cu capul din talazul
 Cel năpustit spre mal și-o ia de-a lungul
 Uscatului și caută el în față-i Vreun
 liman sau vr-o așezătură, Și-noat-așa
 mereu pînă ce-apucă
 595 Pe gura unui rîu cu ape limpezi. Și cel mai
 bun acolo-i pare locul, Că-i neted,
 nestîncos, ferit de vînturi. Cum vede rîul
 curgător în față-i, Se roagă-așa de el:
 „Ascultă, Doamne,
 600 Oricare-ai fi. La tine vin, fierbinte Și
 mult te rog, dorind să fug de mare, De
 ciuda lui Neptun. De cinste-i vrednic Și
 chiar din partea zeilor tot omul Ce
 rătăcind s-ar milogi la dînșii,
 605 Cum eu acuma, dup-atîtea cazne,
 La tine vin și-ți cad smerit la unda
 Și la genunchii tăi. Aibi milă, Doamne,
 Sînt rugător, cer adăpost la tine." j
 Cum l-auzi, stătu din mersu-i rîul, j
 610 Opri talazul^jmtoli vârtejul -^
 În față>i^î^ladăposti pe dînsul Pe
 matca de la gura lui. Ulise Căzu pe
 loc de mîni și de picioare, Puterile-i
 secaseră pe mare.
 615 I se bolfise trupul, și pe gură., A"j,... Pe
 nas țîșnea dintr-însul șarătură., A" Acolo,
 fără glas, fără suflare Rămase leșinat; îl
 copleșise^ Preamarea-i trudă. Cînd la
 urmă prinse
 620 Să mai răsufle și să-și vie-n fire,
 Marama zînei de pe el desprinse
 Și-o azvîrli pe rîul scurs în mare.
 Un val puternic o luă cu sine,
 De unde-apoi o strînse Leucotea.
 625 S-abate de la rîu atunci Ulise,
 Prin papură se pleacă și sărută /.

599-600 |_n credințele superstițioase ale vechilor greci, fiecă
 curs de apă și îndeosebi rîurile mai importante erau consi-
 derate divinități. Ruga lui Odiseu oglindește această cre-
 dință, în legătură cu care vezi și nota la *Iliada* XXI, 132.

(/Pămîntul drag, dăruitor de hrană^v
Și, suspinînd, așa socoate-n sine:
„Vai mie, ce-o mai fi pînă la urmă 630
Și cum să fac? De voi petrece-o noapte
Muncit de griji pe lîngă rîu, mi-e teamă Ca nu
cumva răcoarea cea haină, Cu brumă din
belșug împreunată, Viața să-mi răpuie, așa
puțină 635 Și șubredă cum e, de zbuțumată,
Căci boarea nopții de la rîu e rece. De m-aș
sui la deal și-n umbra deasă Sub tufe m-aș
culca într-o pădure, Și frigul m-ar lăsa și
osteneala 640 S-am parte de plăcutul somn,
mi-e teamă Să nu fiu sfîșiat, mîncat de
fiare.”

Așa gîndi. Și socoti mai bine Să intre
în desișul din pădurea Crescută pe un
grind de lîngă apă. 645 Se tupilă aci sub
rămurișul
A doi măslini, din care unul rodnic, Cellalt
sălbatic, nimerise locul Pe unde niciodată
nu răzbise Nici adiere umedă de vînturi,
650 Nici raze de la luminosul soare,
Nici ploaie peste tot, așa prin ramuri Era-ndesit
și-mpleticit tufișul Sub care-aci se oploși Ulise.
Cu mîinile și-ncăpută din frunze 655 Un bun
culcuș, că mult a fost frunzișul Acolo scuturat
pe jos grămadă, De-ai fi putut acoperi cu dînsul
Doi oameni, ba și trei pe vremea iernii, Oricît de
aspru să fi fost iernatul. 660 Înviorat, cum îl
văzu, Ulise Se tolăni în pituliș la mijloc Și-
asupra-i movili un strat de frunze. Cum uneori
un om cînd n-are-aproape Vecini și stă la
capătul de țară 665 Pe sub cenușă-ascunde un
tăciune

142

670 Ca sîmbure de foc să i fie-n vatră, Spre-
a nu-și aprinde focul de la alții, Așa
Ulise se-nveli sub frunze. / Pe ochi îi
picură atunci Minervat/ Un somn
plăcut și pleoapele-i închise, Ca el să se
întreme cît mai bine De greul trudei
care-l istovise.

*** Merită relevată împrejurarea că nici în *Iliada*, nici în *Odiseea* nu e descrisă operația aprinderii focului, ceea ce ne împiedică să presupunem care era metoda întrebuințată atunci cînd lipsea jarul ascuns în cenușă.

143

t)

GINTUL VI

- Așa dorme⁶Ulise, copleșitul De trudă și nesomn, când iată-n țara Feacilor se coborî Minerva Și merse în cetatea lor. Feacii Nainte vreme locuiau în larga Hiperia, vecini cu îngîmfații Ciclopi, care mai tari fiind ca dînșii, într-una-i bîntuiau. Deci Nausitoos, Dumnezeiescul domn, de-acolo-i duse în Scheria, departe de-acei oameni
- 10 Iscoditori, cu zid orașu-ncinse, Zidi locașuri pentru zei, și case Și-ogoare le-mpă.rți. Dar 'el murise Și-acum domnea cumintele Alcinoos. La curtea lui se duse-atunci Minerva Voind s-
- 15 ajute-ntorsul lui Ulise. Se furișă zeița în iatacul

⁶ Numele înseamnă „Țara de sus”. Despre așezare nu se pot face presupuneri valabile, măcar că n-au lipsit homerizanți care s-o identifice cu regiunea din Italia unde mai târziu avea să se ridice orașul Gumae.

⁷Gf. mai departe, IX, 155 și urm.

¹⁰ Vezi mai sus nota la V, 48.

u-13 Activitatea atribuită lui Nausitoos corespunde din toate punctele de vedere aceleia desfășurate în epocile arhaică și clasică a istoriei grecilor de întemeietorii de colonii (*oikistai*), delegați să organizeze pe țărmuri depărtate cetăți de tipul metropolelor din patrie.

- Bogat-împodobit, unde-adormise
Domnița Nausicaa, deopotrivă
- 20 Cu zînele la chip și la făptură;
Cu ea dormeau, de-o parte și de alta La
ușă, două gingașe-odăiașe De-o frumusețe
dată lor de Grații, închise-au fost lucioasele
canaturi,
- 25 Dar zîna răzbătu ușor și iute Ca o
suflare pîn' la patul fetei, La
creștet îi stătu. Și întrupată Ca
fiica lui Dimant, corăbierul Vestit,
cu ea fiind de-o seamă fata
- 30 Lui Alcinou, prietenă iubită. Zeița-i
zise astfel: „Nausicaa, De ce pe
tine-așa de lăsătoare Te făcu mama?
Dalbele-ți veșminte Stau nelăute și
ți-i nunta aproape,
- 35 Gînd trebuie și tu să-mbraci mîndrețe De
straie și să dai la fel acelor Care te iau la
dînșii; doar cu asta Gîștigi un nume bun în
fața lumii” Și faci ca să se bucure părinții.
- 40 Să mergem dară la spălat chiar mîne De
timpuriu, de-ndată ce-nzili-va, Și eu vin să
te-ajut ca tu mai iute Să isprăvești. Știi bine
că de-acuma Tu multă vreme nu rămîi
fecioară.
- 45 C-au început a te peți frunțașii Feacilor,
feciori de neam ca tine. Te roagă dar de
preamăritul tată Să-ți fie gata-n zori de zi
căruța Cea trasă de doi muli, să-ți duci
podoaba
- 50 Da-mbrăcăminte, cingători și rochii, Ga să
le speli la rîu, că pentru tine-i Gu mult mai
bine-așa decît să umbli Pe jos, doar prea-i
departe de cetate Spălătoria.” Astfel
Minerva-i zice

¹ E vorba într-adevăr de o căruță de transportat poveri (*amaxa, apine*), cu patru roți, spre deosebire de carul de luptă sau de curse care avea numai două roți.

- 65 Și pleacă spre Olimp, pe unde zeii
 Și-au adăpostul lor de veci, pe care
 Nu-l bate vînt, nici ploaie, nici ninsoare,
 Ci nepătat de nori plutește-asupra-i
 Senin și orbitoare strălucire;
- 60 De-aceea și ferice-acolo zeii Petrec
 și se desfată ziua toată. Acolo
 merse Palas după sfatul Ce-1 dete
 fetei. Iute dup-aceea Pe tron de
 aur zîna dimineții
- 66 Ivindu-se, trezi pe Nausicaa.'
 Pe loc, de vis mirată^ dînsa merge
 Prin casă vrînd părinților să spuie
 Dorința ei, și-n sală întîlnește Pe
 amîndoi, pe mama stînd la vatră
- 70 Cu roabele și lînă porfirie
 Torcînd; pe tata, tocmai cînd la ușă Ieșea
 la sfat să meargă cu frunțașii Cei mari,
 chemat fiind de dînșii. Fata S-apropie de
 tata-i și se roagă:
- 75 „Tăicuță dragă, n-ai putea tu oare Să-
 mi dai căruța naltă și-nrotată Ca eu la rîu
 cu ea să duc podoaba De haine să le spăl,
 că sînt purtate? & Că doar și tu se cade s-
 ai pe tine
- 80 Veșmintele curate, cînd la sfaturi Stai cu
 frunțașii țării. Dup-aceea Ai cinci feciori
 acasă. Doi dintr-înșii Sînt cu femeii, dar
 trei sînt încă tineri Holtei; și ei, cum știi,
 vor tot cu haine
- 85 Abia spălate să se prindă-n horă. Și
 vezi, de toate astea eu am grijă."
 Așa grăi domnița. De rușine,
 Nu pomeni părintelui de nunta-i
 Apropiată. Dumerit de asta,

⁷² In originalul greț, acești frunțași sînt numiți *basilei*, ca Alcinoos însuși. După VIII, 540, numărul lor era de 12.

⁸² La fel cu Priam (*Iliada*, VI, 250) și cu Nestor (mai înainte, III, 554), Alcinoos adăpostește în palat întregul său *genos** fără a excepta pe feciorii însurați, cu nevestele și progenitura lor (cf. mai departe, X, 7 și urm.).

90 Răspunse fetei: „Scumpa mea copilă,
Cu drag îți dau și mulii și-orice alta, Poți
merge. Robii ți-or găti căruță ^ Naltă
și-nrotată și cu chelnă.”

Așa grăi și porunci pe urmă

- 95 La robi, iar ei gătiră o căruță
Așa cum zise, scoaseră-apoi mulii Și-
i înjugară la căruță. Fata Și-aduse
din cămară frumusețe De-
mbrăcăminte și o puse-n chelna
100 Căruței lustruite. Ba mai puse
Și mama-i un paner cu demîncare Și
udătură inimii plăcută Și vin turnă
într-un burduf de capră. Iar când
copila se sui-n căruță,
105 Ea-i dete în ulcior frumos de aur
Ulei de uns cu roabele la scaldă. Luă
pe urmă Nausicaa biciul Și frînele și
asmuți jugarii Cu șfichiul. Ei cu
tropot o porniră
110 Și-o-ntinseră la drum din răsputare, Și
duseră veșmintele și fata Nu singură,
ci întovărășită De alte fete slugi. Iar
când sosiră La rîu, mîndrețe de șivoi
pe lîngă
115 Spălătorii durate trainic, unde
Curg ape limpezi șuruind afară, De
curăță chiar rufe și mai negre,
Jugarii ele-acolo desjugară,
Lăsară pe-amîndoi să pășuneze
120 Pe lîngă mal din iarba lor gustoasă,
Iar fetele luară din căruță Veșmintele
și-n apă le-afundară

---

⁹⁷ Caracteristica principală a atelajului homeric e că nu avea șleauri: caii (respectiv catîrii) erau legați de un jug fixat la extremitatea oiștii. Dacă se rupea oiștea (accident foarte frecvent în descrierile de luptă din *Iliada*), caii rămîneau mai departe uniți prin jug; dacă se rupea acesta din urmă, fiecare cal în parte își recăpăta libertatea. O descriere circumstanțială a modului de a înhăma animalele la o căruță ca aceea din text se citește în *Iliada*, XXIV, 266 și urm.

Și-n albi le călcară pe-ntrecute
 Pripindu-se. Și după ce spălară
 12 Și curățiră hainele de toată
 5 Mînjală lor, pe rînd și cîte una
 130 Le-ntinsera pe țarm, pe unde prundul
 135 Era de tot albit de valul mării.
 La rîu apoi și ele se scăldară
 Și cu ulei se unseră pe piele
 Și la prînzit ședeau pe malul apei
 Și așteptau a rufelor zbicire
 La vipia de soare. Iar cînd ele
 Se saturară de mîncat, zvîrliră
 Maramele din cap și s-apucară
 La joc cu mingea, Începutu-l face
 Chiar Nausicaa cea cu brațe albe.
 Precum Diana, zîna ce petrece
 Cu arcul, vînătoarea, se coboară
 14 Din munți, din Erimant ori din mărețul
 0 Taiget adulmecînd voios mistreții
 145 Sau cerbii iuți și la vînat iau parte
 150 Și zînele cîmpene, ale lui Joe
 155 Căpile, de se bucură Latona,
 Stă mai presus de toate-atunci Dîana
 Cu capul și cu fruntea, de-o cunoaște
 Oricine-ușor, deși sînt mîndre toate,
 Așa-ntre roabe strălucea fecioara.
 Iar cînd apoi la jug ea-și puse muli
 Și-mpături veșmintele frumoase Și sta să
 plece înapoi, Minerva Găsi atunci cu
 cale să deștepte Pe fiul lui Laerte ca să
 vadă Pe galeșa lui Alcinou copilă, Ca
 dînsa să-l îndrume spre orașul Feacilor.
 În vremea asta mingea O repezi
 domnița dup-o fată, Dar nu o nemeri pe
 ea, și mingea Căzu adînc în sorbul apei.
 Ele

¹⁴⁰ Munte în Arcadia, regiunea centrală a PeloponesuluL

¹⁴¹ Șir de munți în Laconia, în vecinătatea Spartei.

160 De spaimă lung țipară, și Ulise,
 Trezit, stătu îngîndurat și-și zise:
 „Ah, unde sînt, ce țară-i iar, ce oameni
 Mai sînt pe-aici? Obraznici, răi, sălbatici
 Ori primitori de oaspeți și cu teamă
 165 De zei? Un glas am auzit, un chiot Ca de
 femei, de zîne cu sălașul Pe plaiuri nalte,
 pe-nverzite pajiști Și la izvoarele de rîu.
 Sau poate Sînt oameni grăitori cumva pe-
 aproape?
 170 Dar hai să-ncerc să văd cu ochii singur.”
 Așa vorbind, de sub tufiș se trage
 Ulise, frînge din desiș cu mîna-i
 Puternică o ramură frunzoasă, Cu care
 el și-i^cunse goliciunea.
 175 Și-ntocmai ca un>leu hrănit pe munte Ce-n
 sine bizuindu-se purcede, Bătut de ploaie
 și de vînt, cu ochii Focoși spre o cireada
 ori spre turma De oi sau după cerbi sirepi,
 că foamea-i
 180 Dă zor să sară garduri tari, s-apuce
 Din vitele adăpostite, astfel Era să
 deie buzna-atunci Ulise, Chiar gol,
 spre fetele cu plete mîndre Silit fiind
 de foame, de nevoie.
 185 Dar groaznic le păru, sluit cum fuse
 De sărătura mării, încît ele Care-
 ncotro fugiră speriate Pe malul
 prelungit de stînci. Dar fata Lui
 Alcinou stătu; o-nsuflețise
 100 Minerva dinadins desfricoșînd-o, De
 stete-n față-i, oblu, iar Ulise Se
 socoti o clipă, la genunchii Căpilei cea
 cu ochi frumoși să cadă, S-o milcuie
 de-aproape, ori cu graiuri
 195 Blașine din departe-așa s-o roage
 Să-i dea veșminte, orașul să-i arate.
 Și-așa gîndind, găsi c-ar fi mai bine
 Cu vorbe dulci s-o roage din departe,
 De teamă să n-o supere pe fată,

200 Când rugător i-ar fi cuprins genunchii.
 Deci el rosti cuvînt dibaci și dulce:
 „Te rog, domniță, în genunchi. Ești zîină
 Ori muritoare? Dacă tu ești una
 Din cele care locuiesc Olimpul,
 205 Eu după stat și față și făptură
 Te-aseamăn foarte cu-a lui Joe fiică
 Diana. Iar de ești o muritoare
 Pe acest pămînt, ferice sînt de trei ori
 Părintele-ți și maica ta și frații!
 210 Ce veseli vor fi ei de bună seamă,
 De dragul tău oricînd te văd pe tine,
 Așa frumos vlăstar, pășind la horă!
 Dar cel mai fericit din toată lumea
 E cel ce, biruind cu daruri multe
 215 De nuntă, te-ar lua la el acasă.
 Căci nu-mi văzură ochii o femeie
 Și nici un om cu tine deopotrivă;
 Privindu-te, uimirea mă cuprinde,
 în Delos doar văzui așa un luger
 220 De finic care fraged răsărise
 Pe lîng-altarul zeului Apollon,
 Căci eu, urmat de oameni mulți, și-acolo
 Umblai, un drum ce-avea să-mi fie-n urmă
 Izvor de multe-amaruri. Cum văzut-am
 Mlădiul copăcel, uimit în față-i
 Am stat eu îndelung, că n-a fost altul
 Mai gingaș din pămînt crescut ca dînsul.
 Așa uimit și-nmărmurit, femeie,
 Privesc și-n fața ta, și mă cutremur
 230 De tine să m-ating la rugămintea ;
 Dar mare, ba nespună mi-e durerea.
 Pe valul mării douăzeci de zile M-am
 zbuciumat și ieri abia putut-am

²¹⁴ Vezi mai sus nota la I, 378.

²²¹ în tot cursul antichității, insula Delos — locul de naștere al lui Apollon și al Dianei — a trecut drept reședința preferată a zeului, faimoasă pentru templul ridicat aci la o dată foarte veche, devenit repede un centru de pelerinaj panhelenic. Gf. imnul „homerice” *Către Apollon*, versurile 1-181.

Scăpa. De la ostrovul Ogigia 235 M-a tot purtat talazul și furtuna, Și-acum încoace m-a zvrilit ursita. Ca iar cumva și-aici să sufăr bietul; Mi-e doar că zeii n-au să înceteze, Ci au să-mi deie încă multe rele. Crăiasă, -ndură-te; tu ești înția De care-am dat în
 240 cale dup-atîtea Nenorociri și nu cunosc pe altul Din țara și cetatea asta. Arată-mi Orașul, dă-mi un țol să pun pe mine, De-i fi adus cu tine-o-nvelitoare. Și-n schimb cu asta cei-de-sus să-ți deie Tot ce dorești, și
 245 soț și casă bună Și plină de-nțelegere, căci nu e Nimic mai bun și mai frumos ca sfînta Unire-n gînduri care leagă soții In căsnicie, spre necazul celor Ce-i dușmănesc și multa bucurie A celor buni cu ei, de care
 250 lucru Ei înșii pot să-și dea mai bine seama."
 255 Iar Nausicaa i-a răspuns: „Străine, Nu pari om rău și nici sărac de minte, Dar singur Joe bunurile-mparte, Cum vrea, fieștecărui om pe lume, Ori bun ori rău, și el îți dete aceste
 260 Răstriști ca să le suferi cu răbdare. Ci dacă ești acum la noi în țară Și în cetate, vei avea și haine Și toate cele care se cuvine Să aib-un biet pribeag care se roagă. Ți-oi arăta orașul și ți-oi spune Cum se numesc locuitorii țării. Feaci li-i numele, iar eu sînt fiica Lui
 205 Alcinou mărinosul, care E domn peste feaci." Apoi domnița 270 Așa începe să dea zor la roabe:

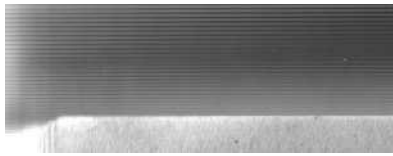
²³⁴ Insula zînei Calipso. Vezi mai sus nota la V, 22 și, mai departe, VII, 325. ²⁶⁷ Aceeași concepție, mai amănunțit expusă, în *Iliada*, XXIV. 525-533.

„Stați, fetelor. De ce fugiți din fața
 Bărbatului? Vă-nchipuiți că este Vreun
 dușman? Dar nu-i acesta omul De care să
 ne temem; ba nici unul Nu poate cu
 275 război să vie-n țara Feacilor, că prea țin
 mult la dînșii Nemuritorii, locuim noi
 doară Departe, cei din urmă pe noianul
 Bătut de valuri, și la noi nu vine Din
 altă parte nimeni. Iar acesta Veni
 280 încoace pribegind sărmanul Și-acum se
 cade să-ngrijim de dînsul, Că doar trimiși
 de zei ne vin străinii Și cerșetorii. Lor
 li-i drag puținul Ce-l dai. De-aceea dați-i
 de mîncare Și de băut străinului, scăldați-
 285 1 La rîu, pe unde-i loc ferit de vînturi.”
 Așa grăi și roabele statură.
 Zorindu-se-ntre ele după-ndemnul 290
 Domniței, îl poftiră pe Ulise
 La loc adăpostit; manta și haină I-
 alăturar-apoi ca să se-mbrace, Ba-i
 deteră și-uiei în vas de aur Și-n rîu îl
 mai poftiră să se scalde. Dar șerbilor
 295 le zise-atunei Ulise:
 „Stați, fetelor, așa mai la o parte Ca să
 mă spăl pe trup de sarea mării Și să mă
 ung; de mult neuns mi-e trupul[^]. Că mi-e
 rușine să m-arăt la fete Neimbrăcat.”
 300 Feriră ele-nlături Și spuseră domniței. Iar
 Ulise Se coborî la rîu ca să se spele De
 sărătura care-i cotropise

²⁹⁹ Sentimentul nu e comun în lumea descrisă de Homer. De cele mai multe ori, sclave și slujitoare spală și ung cu uleiuri pe oaspeți, fără ca unii sau celălalte să manifeste în această privință vreo sfială (IV, 67-69; VIII, 624; X, 97). Mai mult, în cel puțin o împrejurare, acest serviciu e făcut lui Telemah nu de roabe, ci de „dalba Policaste”, una din fiicele lui Nestor, cu prilejul vizitei feciorului lui Odiseu la Pilos (III, 633-635).

Tot spatele și umerele-i late,
 805 Și capu-și curați de jegul mării.
 Iar cînd a fost spălat și uns cu totul
 Și îmbrăcat cu hainele ce-i dase
 Fecioara, iată pe ascuns Minerva Mai
 mare-1 face și mai plin pe dînsul
 810 Și lasă păr tufoș și creț să-i curgă
 Din creștetu-i ca floarea de zambilă,
 întocmai cum turnînd argint și aur
 Un meșter mare, învățat de Palas, Dă
 lucrului său frumusețe rară,
 815 Așa zeița revărsă mîndrețe
 Pe umerii, pe capul lui Ulise.
 El după asta se sui și stete
 Pe malul mării strălucind de haruri
 Și frumusețe. Se uita mirată
 820 La el domnița și la roabe zise:
 „Luați aminte, am să vă spun o vorbă.
 Cu voia unui zeu ceresc bărbatul Acesta
 vine-aici între ai noștri, întli păru că nu-i
 un om de seamă,
 825 Și-acum arată ca un zeu din slavă.
 Dă, Doamne, s-am un soț ca el, să steie
 La noi, să-i plac-aceia să s-așeze! Dați,
 fetelor, străinului mîncare Și băutură.”
 Roabele-auzind-o,
 880 Cu drag o ascultară pe domniță Și-i
 duseră mîncare, băutură. Și lacom tot
 mînca și bea pățitul Ulise, căci de
 mult el flămînzise. Dar Nausicaa cea
 cu brațe albe
 885 Gîndi să plece-acum, culese toate
 Veșmintele, le puse în măestruta
 Căruță, înjugă la ea și mulii Tari
 de copită,[^] se sui și dînsa vȘi
 începu să-nvețe pe Ulise:
 840 „Străine, hai să mergem în cetate Ca să
 te duc la tatăl meu acasă, Să vezi pe toți
 mai-marii noștri-acolo. Dar fă mai bine
 așa, că-mi pari cuminte: Cît om umbla pe
 cîmp și printre țarini,

345 Cu pas grăbit să vii după căruță Cu fetele, eu merge-voi nainte. Dar cînd ne vom sui-n oraș, sub zidul înalt ce-l înconjoară, e de-o

parte Și de-alta un frumos liman, intrarea 350 E-ngustă pe uscat. Pe drum de-a lungul Sînt trase legănatele corăbii In cîte un șopron fieștecare Și-aici e locul de-adunare-a obștii Cu templul dalb al lui Neptun alături, 355 Lespeduit cu pietre mari e locul. Acolo se lucrează la tot felul De scule de-ale vaselor, la pînze Și la otgoane, se cioplesc și vîsle. Că nu știu de săgeți și arc feacii, 360 Ci numai de corăbii, de vîntrele Și de lopeți, cu care ei de-a pururi Cutreieră voioși albastra mare. Mă tem că ei, fiind cam răi de gură Și prea obraznici unii dintre dînșii, 365 M-or cleveti la spate cînd voi trece, Și poate vrunul mai de rînd ar zice De m-ar vedea: «Dar cine-o fi străinul Chipos și mare după Nausicaa? Unde-l găsi? Te pomenești că-l face 370 Bărbat al ei. Pe un pierdut pe mare Și-o fi adus cu ea din depărtare, Căci n-avem noi pe alții mai aproape, Sau e vrun zeu care-a venit din nalturi, De ea rugat fierbinte, ca să-i fie 375 Bărbatul ei statornic. Ba mai bine Și-ar fi găsit un mire-n altă parte, Pe unde bate lela. I-o jignire Purtarea-i față de feaci, de mulții Feciori de neam care-o peșesc pe dînsa.» 380 Așa va zice, și-asta pentru mine Ar fi ocară. Ciudă mi-ar fi mie Și pe-altă față care-ar face asta, Cînd, peste voia tatălui și-a mamei Și-a celor dragi ai ei, naintea nunții 385 Ar cuteza să umble cu bărbații.

Deci sfatul meu ascultă tu, străine, De vrei să ai mai timpuriu norocul, Trimis de tata, să te-ntorci acasă, Cum dai acolo de
dumbrava sfîntă
390 De plopi a zînei Palas, unde curge Fîntîna și-unde-a lături e-o livadă Și înflorește țarina, moșia Iubitului meu tată, depărtare
Cît poate, bate-un glas de la cetate,
395 Aține-te pe loc; așteapt-acolo Cît e nevoie pînă ce sosi-vom La tatăl meu acasă. Cînd vei crede Că noi vom fi sosit, atunci
pornește Și vino în cetate. Acolo-ntreabă
400 De casele iubitului meu tată, Mărinimosul Alcinou. Dar lesne Le poți cunoaște: și-un copil la ele Te poate îndrepta, căci n-
au feicii Zidite case mari cum este curtea
405 Lui Alcinou viteazul. Dar îndată Cum nemerești în casă și-n ogradă, Să treci mai iute-n sală drept la mama. Ea stă la vatră lingă
foc, proptită Cu scaunul de stîlp, și toarce caiet
410 De purpură de-o frumusețe rară, Și-n dosul ei stau roabele-așezate. Alătura de dînsa sade tata Pe jețul său cel răzimat
asemeni Și ca un zeu el stă și gustă vinul.
415 Tu treci pe-alături, la genunchii mamei Aruncă-te cu brațe rugătoare Ca să te bucuri c-ai să vezi mai iute Sosită ziua-ntoarcerii
acasă, Oricît ai fi tu locuind departe.
420 Cîștigă-ntîi pe mama, c-ai năidejde Să-ți vezi atunci iubiții tăi și casa

---

⁴⁰⁸ Cum s-a relevat și cu alt prilej (cf. nota la *Iliada*, II, 407), în încăperea principală a palatului homeric, care e sala de reuniune și de ospete, mijlocul e ocupat de o vatră fixă, încadrată de patru coloane. în ruinele de la Tirinh această vatră centrală are un diametru de 3,30 m.

425 Frumos zidită și-a ta scumpă țară."
 Așa-i vorbi și sfichiui jugarii Cu biciul
 sclipitor, iar ei în pripă Plecară de la
 rîu și o porniră Mai repede sau mai pe
 430 îndelete. Se pricepea doar la minat
 domnița Și-i biciuia cuminte ca să
 poată Urma pe jos cu roabele Ulise.
 Cînd soarele sfințise, ei sosiră, La
 falnica dumbravă sfînt-a zînei Minerva,
 unde s-a oprit Ulise Și-ndată s-a rugat
 435 așa de fiica Puternicului Joe:
 „Neînvinso, Tu, fiica furtunaticului
 Joe, Ascultă-mă încalte-acum, căci n-ai
 vrut Nainte ruga să-mi ascuți vreodată,
 440 Cînd zeul mării, cutremurătorul Slăvit,
 căta sa-mi puie capăt vieții. Fă tu să
 fiu primit prietenește, Cu milă de
 feaci." Așa-i fu ruga. Minerva-l auzi,
 dar ea pe față Nu îndrăzni a se sfeti, de
 teama Ce-avea de unchiul ei, de zeul
 445 care Fierbea mereu de ciudă pe Ulise,
 Nainte de sosirea lui în țară.

C I N T U L V I I

Iar pînă se ruga Ulise, mulii
 Duceau pe Nausicaa spre cetate Și
 ea sosind acasă la vestitul Palat,
 opri în curte. Acolo frații, ⁵ Ca
 zerii de-arătoși, o-nconjură, Jugarii
 sloboziră și năuntru Veșmintele
 cărară. Iar domnița Se duse în
 cămara-i unde focul I-aprinse o
 bătrîna slujitoare,
 10 Evrimedusa care fuse-aleasă Și-
 adusă de corăbii din Apira
 Plocon lui Alcinou ca unul care
 Domnea peste feaci, slăvit de
 obște Ca.zerii. Ea crescuse de
 copilă
 15 Pe Nausicaa. Focul îi aprinse Și
 cina-i pregăti acum bătrîna. În
 vremea asta se sculă Ulise Și o
 porni către oraș. Minerva
 Prielnică pe drum sub ceață
 deasă
 20 L-acoperi, ca nu cumva-
 ntlîndu-l Vreun feac mai dîrz
 să-l ia la vale

⁴³⁸ Epitet obișnuit al lui Poseidon, la Homer și la poeții vechi
 îndeobște/

⁶⁻⁷ Ga numeroase alte locuri ale poemelor homerice, versurile
 oglindesc o prețuire a muncii care va dispărea din lumea
 greacă o dată cu înmulțirea numărului sclavilor și cu gene-
 ralizarea relațiilor sclavagiste.

¹¹ Regiune necunoscută altminteri.

Și să-1 întrebe cine-i. Dar în clipa Când
el era să intre în orașul Plăcut și drag îi
răsări Minerva 25 în chip de fată cu
ulcioru-n mână Și-n fața lui stătu. Ulise-
o-ntreabă:

„Copilo, n-ai vrea să mă duci la casa Lui
Alcinou, pe-aici stăpînitorul? Eu sînt un
biet străin venit încoace 30 Din locuri
depărtate și pe nimeni Nu știu în țara și-n
cetatea asta." I-a zis Minerva cea cu ochi
albaștri:

„Ți-arăt eu casa ce dorești, tu, taică
Străine, că doar craiul șade-aproape 35 De
tatăl meu cel bun. Eu merg nainte, Tu vino
după mine pe tăcute Și nu ochi și nu-ntreba
pe nimeni. Nu suferă pe-aici locuitorii Și nu
primesc în gazdă pe străinii 40 Veniți din
altă parte. Ei ca meșteri Deplin încrezători în
iuți corăbii Colindă largul mării cum li-i data
De la Neptun, fiindc-au vase repezi Ca aripa și
gîndul." Asta zise 45 Minerva și-l călăuzi
grăbită, Iar el pășea tăcut în urma zînei, Și nu-
l simțiră lopătarii meșteri Când el trecu pe
uliți între dînșii, Căci nu-l lăsa vădit
înfrișoșata 50 Minerva bine-mpletoșata,
asupra-i Lățea cu drag un vâl de ceață sfîntă.
Mirat privea Ulise te limanuri, Ce loc de
adunare, ce zid mare Și lung și cu pîrcane-
aveau feacii 55 În ochii lui păreau minune
toate.)

Gînd amîndoi ajunseră la curtea

Frumos zidită, începu Minerva:

„Poftim, străine taică, aici e casa De care
m-ai rugat să-ți spun. De intri, 60 Găsești la
masă pe frunțașii țării.

Tu du-te drept năuntru, n-avea teamă,

Că-n toate cele izbîndește omul

158

Cutezător, de-oriunde ar fi să vie. Cum
intri-n sală,-ntîi să câți pe doamna.

- 65 Areta se numește ea și este
De-aceiași neam cu Alcinou, că doară Pe
Nausitoos îl născu al mării Stăpînitor
Neptun și Peribea, Cea mai chipoasă-ntre
femei, copila
- 70 Mezin-a lui Evrimedonte, craiul
De uriași semeți care-ntr-o vreme
Pieri și el o dată cu poporul
Nelegiuit. Neptun și Peribea
Avură fiu pe Nausitoos, domnul
- 75 Feacilor. Dintr-însul odrăsliră
Rexenor și-Alcinou. Dar unul, încă
însurățel și nelasînd în urmă Copil, muri
atunci străpuns de arcul De-argint al lui
Apollon. După dînsul
- 80 Rămase-o fată, și-asta-a fost Areta Cu care
Alcinou se însoțise, Ginstind-o cum pe lume
nu-i cinstită Nici o femeie care duce casă Cu
un bărbat. Așa de mult din suflet
- 85 A fost și e de fiii săi iubită
Și de popor ca și de însuși craiul, Că
toți, de cîte ori o văd pe dînsa, Ca pe un
zeu o tot grăiesc de bine Și-o laudă,
cînd trece prin cetate.
- 90 Căci tare-i cumpănită și cuminte Și-mpacă
ea în sfada lor pe oameni Când le voiește
binele. De-aceea Cîștigă pe crăiasa, c-ai
nădejde Să-ți vezi atunci pe dragii tăi și
casa
- 95 Cea răsărită și-a ta scumpă țară."

^J Riguros interpretate, cuvintele originalului lasă să se înțerească că Areta era sora lui Alcinoos, născută din aceeași părinți. Căsătoria între frați e frecventă în lumea mitului și în straturile cele mai vechi ale legendei (fără a insista asupra perechii Zeus-Hera, cf., mai departe, X, 7—9); în plină epocă istorică, practica apărea însă nefirească, și aceasta explică încercarea din versurile 75—80 (de cei mai mulți șocotite interpolate) de a prezenta legătura dintre cei doi frați ca o căsătorie între rude mai depărtate.

- Așa vorbind, plecă apoi Minerva
Din desfătata Scheria pe marea
Pustie și sosi la Maratona Și în
Atena cea cu drumuri late
- 100** Și-acolo ea se furișă-n locașul Temeinic al
lui Erehteu. Ulise Spre casele lui Alcinou
purcese Și stete mult pe gânduri înainte
De-a trece-al casei luciug prag de-aramă»
- 105** În față-i strălucea ca o lumină
De soare ori de lună tot palatul. Gu-aramă
ferecați erau pereții De-o parte și de alta,
de la ușă Și pînă-n fund; avea chenar
albastru
- 110** Și ușa spre palat era de aur.
Doi cîni stăteau în laturi la intrare,
Durați din aur și argint de mina Măeastr-
a lui Vulcan, ca să vegheze La casele
crăiești, fiind ei astfel
- 115** Scutiți de bătrînețe și de moarte.
Iar de la prag și pînă-n fundul sălii
Vedeai înșiruindu-se de-a lungul Peretilor
cîte un rînd de jețuri, Pe care stau întinse
lăicere
- 120** Din țesătură gingașă, subțire, Lucrată de
femei. În sala asta Se adunau, mîncău și
beau frunțașii Feacilor, că-n veci aveau de
toate. Feciori de aur pe frumoase-altare

⁹⁸ Localitate în Attica, unde în anul 490 î.e.n. avea să fie cîștigată cea dintîi mare biruință a grecilor asupra perșilor.

¹⁰¹ Erehteu, rege legendar al Atticeii, despre care vezi *Iliada* II, 547-549.

105-110 „Placaje” de metal prețios pe pereții reședințelor „regale” n-au fost pînă acum scoase la iveală în lumea egeeană; ele sînt însă cunoscute în Orient și în Egipt. Gît privește „chenarul albastru”, e vorba de o frită de *kyanos*, pastă sticloasă folosită nu numai la decorarea locuințelor (ca la Tirinth, bunăoară), ci și la împodobirea armelor (cf. *Iliada* XI, 24).

¹¹³ Numele latin al zeului-meșter Hefaistos, faurul OlympuluL

¹²⁴ Statui de adolescenți purtători de facke, așezate pe postamente de-a lungul sălii. Acesta fiind unicul pasaj din poe-

- 125** Steteau țind în mîna facke-aprinse
Și noaptea dau mesenilor lumină.
Iar în palat erau cincizeci de roabe.
O parte măcinau sub piatră grîul
Roșcat, iar alta tot țesea pînzeturi
- 130** Și altele torceau. Din mîna toate
Mișcau cu hărnicie ca frunzișul Pe
plopu-nalt. Iar pînzele țesute
Sclipeau parcă era prelins pe ele
Ulei, că doar pe cît întrec feacii
- 135** Pe toți la cîrmuitul de corăbii, Pe-
atîta sînt femeile la dînșii Mai
pricepute la țesutul pînzei, Căci
dar le dăruise cu prisosul Minerva,
și să știe-a face lucru
- 140** Frumos de tot și vrednice să fie.
Iar lîngă poartă, afară de ogradă, Vedeai în
față o grădină mare De patru fălci. În ea-
nfloreă tot felul De pomi frumoși, și mari, ba
peri, ba **rodii**,
- 145** Ba dulci smochini și meri cu mere mîndre, Ba
verzi măslini. Iar pomii toți, și vara Și iarna în
tot anul, nu-și pierd rodul, Și lipsă nu-i de el,
ci la suflarea Zefirului sporește și se coace.
- 150** Și tot se trece pară lîngă pară,
Măr lîngă măr și strugur lîngă strugur Și o
smochină lîngă alta. Acolo Vedeai sădită și-
o duroasă vie; Pe-un neteziș într-un sorin
pe-alocuri
- 155** Se coace via; parte e culeasă
Și strugurii se calcă-n cramă, parte
De floare-i scuturată și-are acuma
Ciorchina verde, parte-i pîrguită.

mele homerice unde se pomenește un astfel de sistem de luminat, e probabil că ne găsim în fața unei **interpolări**.
¹²⁸ Cu ajutorul rîșnițelor (cf. XX, 138 și urm.); **moara pusă** în mișcare de apă n-avea să fie descoperită decît în epoca elenistică. 144-146 Q₀ excepția măslinului, nici unul din pomii **fructiferi** aci înșirați nu-i pomenit în *Iliada*.

- 160 La capăt rînduite în tot chipul
Verdețuri cresc și înverzesc de-a pururi. Mai
sînt două fîntîni, din care una Împrăstie
pîraie prin grădină, Cealaltă eurge-n
dreptul casei nalte Sub pragul curții, unde
orașenii
- 165 Tot vin și cară apă. Așa mîndrețe De
daruri zeii au făcut la casa Lui Alcinou,
de-a stat uimit Ulise Naintea lor. Iar
după ce la toate Privi de-ajuns, trecu pe
prag și-n sală
- 170 Intră deodată și găsi la masă
Pe toți mai-marii și frunțașii țării Cînd ei
din cupe închinau lui Hermes, Dibaciul
pînditor, ucigătorul Lui Argus, cărui dînșii
totdeauna
- 176 La urmă-i închinau, cînd după masă
Aveau să meargă-n pat. Ulise trece
Prin sală tănuît sub umbra cetii
Lăsate de Minerva, pîn-ajunge La
craiu Alcinou și la Areta.
- 180 Cu brațele s-aruncă la genunchii Crăiesei,
iar zeiescul întuneric Se dete-n laturi. Toți
tăcură-n sală Mirați privindu-l. Zise-
atunci pribeagul: „Areto, fiic-a
preamăritului Rexenor,
- 186 Eu mult-pățitul vin și cad la tine
Smerit, la soțul tău, la toți mesenii, Pe
care rog să-i dăruiască zeii Cu viață norocită
și să-și lase Copiilor în casă fiecare
- 190 Averea lor, moșia hărăzită
De obștea țării. Iar pe mine-acasă

¹⁶⁰ Dintre legumele noastre, Homer pomenește prazul, bobul, mazărea și ceapa.

¹⁷¹ Titlurile grecești corespunzătoare înseamnă, strict interpretate, „conducătorii” și „sfetnicii” — potrivit atribuțiilor din timp de război și de pace ale celor ce le poartă.

¹⁹⁰⁻¹⁹¹ Între privilegiile de care se bucură regii homerici e și folosința unui domeniu (*temenos*), pus la dispoziția lor din ogoarele obștești. Cf. *Iliada*, VI, 194, cu nota respectivă.

- Curînd să mă trimiteți, că departe De-
ai mei de mult nenorociri tot sufăr." Așa
rostind, șezu el în cenușă
- 195 Pe lîngă vatră. Toți tăcură molcom.
Intr-un tîrziu grăi atunci viteazul Moș
Eheneu, cel mai bătrîn și-ntîiul La
vorbă-ntre feaci, știut la multe Și de
demult, și-nțelepțește zise:
- 200 „Crai Alcinou, nu-i bine, nici se cade
Să șadă lîngă vatră pe cenușă Străinul.
Toți nerăbdători adastă Răspunsul tău.
Ridică de la vatră Pe oaspe și poștește-l
pe un scaun
- 205 Cu ținte de argint și zi la crainici
Să toarne vin ca să-nchinăm lui Joe
Fulgerătorul, care ocrotește Pe
rugătorii vrednici de cinstire, Iar
oaspelui s-aducă chelărița
- 210 De cină din merindele păstrate."
Aude craiul cel de viță-naltă Și pe
Ulise-l ia de mîină,-l scoală De jos
de lîngă vatră și-l poștește Pe scaun
luciu, ridicînd de-acolo
- 215 Pe fiul său voinic, pe Laodamas,
Ce-aproape-i sta, că cel mai drag îi fuse.
Aduse apă de spălat pe mîină O fată
în frumos ibrice de aur, Cu un lighean
de-argint, ca să se spele
- 220 Și-ntinse-o mîină bine geluită. Apoi
cinstita chelăriță-aduse Și-i dete
pine și bucate multe Și-l omeni din
tot ce mai păstrase. Mîinca și bea
Ulise răbduriul,
- 225 Iar Alcinou a zis unui paharnic:
„Tu, Pontonou, mai drege vin și-mparte-l
La toți în sală să-nchinăm lui Joe
Fulgerătorul, care ocrotește Pe rugătorii
vrednici de cinstire".
- 230 Iar Pontonou un vin mios în cană
Cu apă-amestecînd, închină-ntîiul Și-
mparte-apoi la toți potire pline.

Iar după ce-nchinară și băură Pe voie, Alcinou luă cuvîntul:

- 235 „Fruntași și sfetnici, dați-mi așcultare Să spun care mi-e vrerea și porunța: Voi duceți-v-acuma după masă La voi
acasă să dormiți, iar mine De dimineață noi chema-vom sfetnici Mai mulți și-n sala asta ospăta-vom Pe-acest străin și
zeilor vom face Frumoase jerfe; apoi avea-vom grijă Pe mare să-l pornim pe noul oaspe Ga, petrecut de noi, el fără
caznă Și-alean s-ajungă bucuros în țară Mai repede, oricît de lung e drumul, Ca nu cumva să dea în vremea asta De
rău sau de năpastă pînă-și pune P#cioru-n țara lui.. Acolo însă Odată duș, va suferi ce soarta Și crudele-ursitori îi
- 240 sorociră La naștere. De-o fi cumva străinul Vrun zeu nemuritor venit din slavă, E semn atunci că pun la cale zeii Ceva
neașteptat, căci ei nainte De-a pururea ni s-arătau pe față La strălucitele jefiri de-o sută De boi, ședeau și ospătau
alături De noi. Și cum se întîlneau cu vr-unul De-ai noștri călător în cale singur, De loc nu se fereau, fiindcă sîntem
Cu ei de-aproape-așa cum sînt ciclopul Cu limba cea sălbatică gigantiu." Ulise priceputul îi răspunse:
- 245 „Nu cugeta la asta, Alcinoe, Nu seamăn eu cu zeii cei din slavă Nici după stat și nici după faptură, Ci
seamăn cu oricare om din lume. Ba chiar dacă voi știți niscaiva oameni Mai greu loviți și prigoniți de soartă, Cu ei
m-aș potrivi în suferință.

26X-252 vezi nota la I, 27.

270

250

255

260

- Mai multe încă, mult mai multe-amaruri Eu aş avea de spus, de-ar fi ca toate Răstriştile-mi să-nşir, să spun tot răul
- 275 Ce mi se trage de la zei. Dar mie-mi Dați voie să cinez, deși mă doare, Căci nu-i nimica mai sfruntat pe lume
Ga pîntecul grețos ce te silește Să te gîndești la el, cu tot necazul
- 280 Nespus ce-l ai și jalea care-o suferi Cum sufăr eu; el îmi dă ghes într-una Să-mbuc, să beau, să uit de suferință Și
să-l îmbuib. Dar voi pe mînecate Grăbiți, vă rog, în țară să mă duceți
- 285 Pe mine bietul dup-atîtea cazne
Ge-am pătitit. Să-mi văd odat-averea Și curtea mea și oamenii de-acasă Și-apoi să mor!" Așa vorbi Ulise Și toți
se învoiră și-ndemnară
- 290 Să-l ducă-n țara lui, căci el vorbise Frumos și drept. Iar după ce-nchinară Din cupe și băură cît poftiră,
Plecară ei acasă să se culce.
Rămase-n sală doar Ulise-aproape
- 295 De craiul Alcinou și de Areta. În vremea asta slugile veniră Și ridicară tot ce-a fost pe masă. Crăiasa,
cum văzu îmbrăcămîntea De pe Ulise, mantia și haina,
- 300 Frumosul port țesut de ea-mpreună Cu roabele-i, îl cunoscă și zise:
„De una-ntîi te-ntreb pe tine, oaspe, De unde, cine ești? și cine-ți dete Veșmintele ce porți? N-ai spus tu oare
- 305 Că ai venit pierdut fiind pe mare?" Ulise priceputul îi răspunse:
„Crăiasă,-i greu de povestit de-a rîndul Ce-am pătitit, că prea-mi dădură multe

²⁷⁶⁻²⁸³ Vulgaritatea acestor reflecții, ca și împrejurarea că în restul cîntului nu se mai vorbește de mîncare, discuția conti-nuînd neîntreruptă pe alte teme, trezește îndoielei legitime asupra autenticității tiradei.

»

³⁴⁴ În original - „săptezeci zile”. Numărătoarea hebdomică a zilelor n-avea să devină familiară grecilor decît în era noastră.

Să sufăr cei-de-sus. Dar voi răspunde La ceea ce mă-ntrebi și vrei să afli: E un ostrov ce-i zice Ogigia Departe-n mare. Acolo sade
310 fiica Lui Atlas, vajnica, măiastră zână Calipso cea cu plete mîndre. Nimeni, Nici om, nici zeu, nu umblă pe la dînsa-Pe mine
nenorocul doar mă-mpinse La vatra ei, sărmanul, cînd furtuna Cu fulgerul de foc trăsîndu-mi vasul Cel iute, mi-l sfărmasă chiar pe
largul Noianului cel mohorît și-acolo Pieriră soții mei cei buni. Eu însă, Cu brațele-apucîndu-mă de talpa Corăbiei, fui dus vreo nouă
zile, Iar într-a zecea noapte neagră zeei 325 M-apropie de-ostrovul Ogigia, în care sade vajnica zeiță Calipso cea cu plete mîndre.

Dînsa Prietenestf mă primi în gazdă, Mă omeni și mă-ngriji și-adesă îmi jurui viață fără moarte Și fără bătrînețe cît e veacul, f.
315 Dar nu putu de loc să mă cîștîge. Șezui acolo șapte ani de-a rîndul Și straietele dumnezeiești ce-mi dase Calipso mi le tot udam cu
plînsul.

Dar cînd veni în roata vremii anul Al optulea, ea mă-ndemnă și-mi zise Să plec, după vreo veste de la Joe Sau poate că ea însăși
se schimbase. Și mă porni în plută cetluită. Și-mi dete multe daruri, vin și pîne, Cu haine-mpărătești și-un vînt prielnic Și încropit.
Călătorii pe mare Vreo două săptămîni și jumătate. Abia atunci mi s-arătară munții

320

330

166

335

850

355

300

365

370

375

385

Umbroși de pe cuprinsul țării voastre Și mi se limpezi săracul suflet. Dar mai aveam de suferit o groază Din partea lui Neptun, stăpînul mării, Ce vînturi îmi stîrni și-mi puse stăvili În calea mea și-mi răscoli noianul Nemărginit de ape. Nu-mi da valul Răgaz ca să mă port în plută bietul, De tot gemeam. În urmă vijelia Îmi risipi și pluta. Și de-a-notul Adîncul străbătui pînă ce vîntul Și apele, luîndu-mă, de-al vostru Hotar m-apropiai. Aici talazul, De-aș fi ieșit, mi-ar fi dat brînci și-odată M-ar fi izbit de seninări înalte Și-n loc afurisit. M-am dat în lături Și iar am prins să-not pîn' ce ajuns-am La rîu, pe unde mi-a părut că-i locul Mai potrivit, un colț de mal mai neted Cu stîncile și-adăpostit de vînturi. Mi-am dat răpez și am căzut acolo.

Se înserase-atunci, venise-amurgul, Iar eu ieșind, las rîul, merg departe, Mă culc între tufișuri. Frunză multă Pe mine-adun și-un zeu revars-asupra-mi Un somn adînc. Pe sub frunziș, acolo, Cu suflet trist, dormii întreagă noaptea Și dimineața pîn' la miezul zilei. Dar după-amiază, pe la apus de soare, Mă deșteptai. Zării pe malul mării Mai multe roabe-ale copilei tale Jucîndu-se; între ele, ca o zîină, Era și dînsa. Mă rugai domniței, Și ea mă-ntîmpină cu-o-nțelepciune Ce n-ai fi așteptat de la cei tineri, Fiind nesocotiți mai totdeauna. Mi-a dat cu prisosință vin și pîne, M-a pus să mă-mbăiez în rîu, și-n urmă Mi-a dat și-aqeste haine. Iată, doamnă, Deși-s mîhnit, v-am spus tot adevărul."

Răspunse Alcinou: „Ba cred, străine, Că nu făcu de fel cum se cuvine Copila mea, căci nu te-aduse acasă La noi, venind cu roabele împreună, 390 Doar ea întâi de tine-a fost rugată". Şe-mpotrivi Ulise-atunci: „Viteze, Nu-nvinui pe fată pentru asta, Căci prea e cumsecade. Mă poftise Doar ea să vin cu roabele-mpreună, 395 Dar n-am vrut eu, de teamă şi ruşine ^ Ca nu cumva de asta să te superi, Căci omul e pizmaş şi prepuielnic." Grăi la rîndu-i Alcinou: „Străine, Nu-i felul meu zadarnic să mă supăr 400 Cînd n-am temei; întîi-şi-ntîi dreptatea. Să deie Joe, Apollon şi Minerva Ca tu, cuminte-aşa cum eşti şi cugeti . La fel cu mine, să te-aşezi în ţară
La noi, să poţi să te însori cu fata-mi 405 Şi ginere să-mi fii! Ți-aş da eu casă Şi-avere, dac-ai sta de bunăvoie, Că nimeni să te ție pe nevrute Nu poate-aici. Ferească-ne de asta Cei din Olimp! Trimiterea-ți acasă, 410 Să știi tu bine, o sorocii pe mîne.
Tu poţi atunci să dormi pe drum în tihnă, Ai mei te-or duce-n linişte pe mare Şi vei ajunge-n ţară şi la tine Şi-oriunde vrei, de-ar fi chiar mai departe 415 De locul cel mai depărtat Eubea,

Cum spun ai noştri toţi care-l văzură
Cînd dus-au pe bălanul Radamântis
Spre a vedea pe Titios, odrasla
Pămîntului. Acolo ei sosiră,

- 420 Pe netrudite calea-şi isprăviră
Numa-ntr-o zi şi-acasă se-nturnară.
Vedea-vei singur tu ce minunate Corăbii
am şi cum îmi ştiu voinicii, Vîslind, s-
azvîrle-n slavă unda mării."
425 Aceste-i zise craiul. Iar viteazul
Se bucură şi se ruga: „Dă, Doamne,
Ga Alcinou să facă tot ce spuse Şi eu
s-ajung în ţară!" Aşa vorbiră Ei
amîndoi. Zori atunci Areta
430 Pe roabe în pridvor s-aşeze patul Cu
aşternuturi mîndre de porfiră Şi cu
velinţe şi cu cergi lătoase. Ieşiră ele
din cămări cu facle Şi'bine patu-n
pripă l-aşternură,
435 Apoi mergînd poftiră pe Ulise:
„Străine, scoal' şi vino; gata-i patul".
Şi el avu plăcere să se culce. Aşa dormi
Ulise în pridvorul Răsunător pe pat
lucrat cu dalta.
440 Iar Alcinou se duse la culcare
Năuntru-n curte-alături de crăiasa,
Femeia lui ce-i pregătise patul.

⁴¹⁵ Cum s-a remarcat cu dreptate, versul privitor la Eubea nu se explică decît presupunînd că poetul care l-a scris trăia pe coasta Asiei Mici; pentru un grec din Grecia ori din Arhipelag, Eubea e, dimpotrivă, foarte apropiată.

⁴¹⁷ Vezi mai sus nota la IV, 751. Despre această călătorie nu se pomeneşte în vreun alt text.

⁴¹⁸ Gf. mai departe, XI, 780-790.

⁴³⁰ Vezi mai înainte nota la III, 538.

CINTUL VIII

A doua zi, cînd zîna dimineții Cu
degete trandafirii răsare Măritul
Alcinou din pat se scoală, Așijderea se
scoală și Ulise, 5 Cuceritorul cel de
viță naltă. Porni nainte Alcinou spre
locul De sfat ce-aveau lîngă liman
feacii. Sosînd acolo, ei lîngă olaltă Pe
bănci de piatră netedă șezură.

Minerva-atunci, în chipul unui crainic
10 Solit de crai, umbla prin tot orașul Punînd
la cale-ntorsul lui Ulise. Și cuvînta de-
aproape fiecărui:

„Voi, sfetnici și frunțași ai țării, haideți
La sfat ca să cunoașteți pe străinul Venit
15 acuma proaspăt la locașul Lui Alcinou, un
rătăcit pe mare, Bărbat la chip aidoma cu
zeii”.

Așa fel colăcea pe fiecare,
Și toți veneau în grabă spre-adunare.
20 Gêmeau de oameni treptele de piatră
Și mulți cătau la fiul lui Laerte
Și nu-și luau privirea de la dînsul,
Un har de sus Minerva-i revărsase 4
Pe față și pe umeri, și-l făcuse
25 Mai plin, mai răsărit la-nfățișare,

Ca tuturora drag să fie dînsul,
Temut de toți și vrednic de cinstire,
Să biruie la-ntregerile multe Ce-
30 aveau să-i puie vîna la-ncercare. Iar
după ce cu toții s-adunară, ^ Luă
cuvîntul Alcinou și zise:£/"
„Voi sfetnici și frunțași ai țării mele,
Luați aminte tot ce vă voi spune,
35 Să știți care mi-i voia și porunca.
Acest străin necunoscut de nimeni v
Ca om pribeag veni la mine-acasăv
De unde nu știu, de la soare-apune
Sau dinspre răsărit. Acum el cere
40 Gu totul înadins ca să-l trimitem
Și roagă asta negreșit să fie.
Noi să zorim trimesul lui acasă ^
Cum am făcut nainte și cu alții ,v
Căci nimenea sosind aici la mine
45 Nu zăbovi prea mult și nu se plîNSE,
Că nu-l petrecem noi la el acasă.
Deci hai să dăm pe mare o smolită
Corabie, din lucru-abia ieșită.
Corăbieri să fie pe sprinceană V.
50 Din obște-aleși cincizeci și doi de tineri\
Leğați ia vas'lopețile de laviți Și toți
apoi veniți la mine-acasă, Ca voi curînd
să-mi pregătiți ospățul. Eu tuturor de
toate vă făc parte. Așa demînd
55 vîslașilor cei tineri. Ceilalți, frunțașii
purtători de sceptru,, Veniți la mine, la
palat, în sală^~x Să-l ospătăm pe-
acest străin. Nici^unui Să nu lipsească.
Ba și Demodocos, Dumnezeiescul
cîntăreț, să vie Poftit de voi, căci muza-
i dete darul Să cînte-așa frumos ca
nimeni altul, Să desfăteze astfel pe
oricine, Cînd de la sine e pornit pe
cîntec."

⁵⁶ Vezi mai sus notele la I, 531 și II, 10.

65 Aşa rostind, naintea lor purcese,
 Urmară purtătorii cei de sceptoru, Şi-
 un crainic după cîntăreţ se duse.
 Iar cei aleşi, cincizeci şi doi la număr,
 Spre mal porniră toţi după poruncă.

70 Şi cum pe prundul mării se lăsară,
 Spre-adîncul apei lunecară vasul,
 Catargul îndreptară,-l împinziră,
 Lopeţile legară de curele Cu şart pe
 rînd, şi-ntinseră vintrele.

75 Şi după ce spre larg opriră vasul, La curte
 s-au suit. Acolo-ndată Pridvoarele şi
 sālile şi-ograde Huiiau de oameni strînşi,
 bătrîni şi tineri. Iar craiul pentru masa
 tuturoră

80 Douăsprezece oi a pus să-njunghe, Opt
 vieri colţaţi şi graşi şi o pereche De
 boi chiloşi. Ei vitele jupiră, Le
 pregătiră bine şi făcură O masă de ţi-
 era mai mare dragul.

85 Sosi apoi şi crainicul şi-aduse Pe
 scumpul cîntăreţ, pe care muza
 Nespus îl îndrăgise, dar îi dase Şi bun
 şi rău: vederea i-o luase Şi-i dăruise-n
 schimb vrăjitul cîntec.

90 Pe el îl puse Pontonou să şadă în
 mijlocul mesenilor pe scaun Cu
 ţinte de argint, proptit acolo De
 stîlpu-nalt, şi de cuier îi prinse
 Deasupra-i lira-i dulce sunătoare

95 Şi-l dumiri cum poate s-o desprindă.
 Apropie de el şi-o masă dalbă Şi un
 paner cu bunătaţi şi-o cupă, Ca el să
 bea oricînd avea plăcere.

Mesenii începură-atunci să umble **100** Cu
 mînila la masă şi să guste Bucatele ce stau
 în faţă gata. • Iar cînd de-ajuns mîncară şi
 bă,ură, | Povăţuit de muză cîntăreţul,
 Luîndu-şi lira din cuier, se puse Isprăvile
 vitejilor să cînte.

105 Instrună el atunci vestitul cîntec, De care
 merse vestea chiar în slavă, Sfădirea lui Ulise
 şi Achile,¹⁰⁶ Cum ei cu vorbe grele se sfădiră
110 La un bogat ospăţ de sărbătoare, Iar
 Agamemnon, fruntea vitejimei, Se bucura că se
 certau vitejii Din fruntea oastei lui, căci el
 într-asta Vedea-mplinit ce-Apollon îi menise
115 Proorocind în capiştea-i din Pito, Gînd el
 trecuse pragul să-l întrebe, Fiind pe-atunci
 aproape începutul Războiului dintre ahei şi
 Troia Cu vrerea preaputernicului Joe. **120**
 Povestea asta o cînta slăvitul Maestru cîntăreţ,
 iar el, Ulise, Cu-a lui vînjoase mîni luîndu-şi
 straiul Cel lung şi porfiriu, pe cap şi-l trase
 Şi-acoperi aşa frumoasa-i faţă. **125** Se ruşina
 de oameni, să nu-l vadă Cum lacrimile-i picurau
 din gene, Dar cum oprea cîntarea-i cîntăreţul,
 El se ştergea de plîns, lua veşmîntul De peste
 cap şi ridicînd potirul **130** Gu două toarte,
 începea să-nchine

La zei. Iar cînd pornea din nou să cînte
 Iubitul cîntăreţ după îndemnul Mai-marilor
 cei desfătaţi de cîntec, Şi-acoperea din nou
 Ulise capul **135** Şi-nduioşat se tînguia cu
 jale.

Ci nimenea nu prepunea că plînge, Doar
 craiul luă seamă şi-nţelese, Căci auzea
 cum el ofta din suflet, De unde-i sta pe-
 alătura, şi zise **140** Feacilor cei
 iubitori de vîsle:

„Luaţi aminte, voi fruntaşi şi sfetnici.
 Destul avurăm parte deopotrivă

¹⁰⁶ Gîntă acompaniat de liră. Poemul la care se face aluzie ca
 şi împrejurarea care l-ar fi prilejuit nu ne sînt
 cunoscute.

¹¹⁵ Numele vechi al localităţii Delfi, faimoasă pentru sanctua-
 rul oracular al lui Appolon.

- De masă și de cîntecul din liră,
însoțitorul meselor bogate.
- 145 Ieșind acum să ne-ncercăm puterea
La jocuri de tot felul, ca străinul
La-ntoarcerea-i să poată spune-acasă
Prietenilor lui ce mult întrecem Pe
alții cînd e vorba de trei jocuri:
- 150 De trîntă, și de salt și de-alergare."
Așa grăind, pași nainte craiul,
Ceilalți urmară-ndată după dînsul.
Iar crainicul în cui lăuta prinse,
Apoi luă pe Demodoc de mîină,
- 155 Din sală-1 scoase și-1 porni pe calea
Pe unde-o apucaseră fruntașii
Feacilor să stea privind la jocuri.
Sosiră ei la locul de-adunare,
Veniră mulți, roia pe cîmp norodul.
- 160 Voinici se ridicară o grămadă, Stau
gata Elatreu și Acroneos Și Ochial,
Nauteu și Anhialos Ponteu și
Eretmeu, Proneu și Toon, Primneu
și Anabesineu și fiul
- 105 Lui Polineu cu numele-Amfialos
Tectonianul. Gata-i și potriua
Urgelnicului Marte, Evrialos, Și
Naubolide cel întii de mare Și
falnic între toți locuitorii
- 170 Feaci după slăvitul Laodamas. Și
trei feciori de-ai craiului săriră
Dumnezeiescul Clitoneu și Haliu Pe
lingă Laodamas pomenitul. Ei la-
nceput din fugă se-ntrecură.
- 175 De la un semn le sta nainte drumul
Tipsie-ntins. Deodată ei cu toții Se
repeziră-nspulberînd cîmpia. Mai
bun alergător era-ntre dînșii
Mărețul Clitoneu. Cît e de lungă

¹⁶⁸ Lira. Gf. nota la I, 217.

¹⁶⁶ Fiul lui Tecton („Dulgherul")

180 O brazdă trasă de un mul cînd ară,
Atît a mers naintea lor și dînsul. Apoi
se întrecură și la trînta Cea trudnică, și-
i dovedi trîntindu-i La lupta Evrial pe
toți aleșii, 185 Iar Amfial bătu la
săritură.

Mai bun trăgaci fu Elatreu cu discul, Dar
la ghiontit îi covîrși feciorul Lui Alcinou,
voinicul Laodamas. Iar după ce cu toții
petrecură 190 înveselindu-și inima la
jocuri, Tovarășilor zise Laodamas:

„Veniți, prieteni, să-ntrebăm străinul, i / De
știe și-a-nvățat vreun joc și dînsul, */. Că uite
ce legat e la făptură, 195 Ce șolduri și ce
pulpi, ce mîni și brațe Și ce vînjos cerbice și ce
spate Și zdravăn piept! El nu-i bătrîn, e numai
F armat de cazne multe, căci nimica Mai
groaznic decît marea! Cît de tare Să fii, te
zdrumecă." Iar Evrialos Răspunse: „Bine spui,
tu, Laodamas. Dar du-te de-1 poștește să ia
200 parte".

Cum l-auzi, se duse Laodamas Și-i zise-așa:
„Străine taică, vino Și tu cu noi ca să te bați
la jocuri, De-i fi deprins ceva. Dar mi se
205 pare Că te pricepi. Doar cinstea cea mai
mare A omului în viață vine numai Din tot
ce-i poate mîna și piciorul. Deci hai la joc și
grijile-ți alungă, Ga nu s-amînă mult călătoria-
210 ți. / Ți-i trasă doar corabia pe mare Și
soții tăi sînt gata și te-adastă", Ulise-așa-
i răspunse: „Laodamas, 215 Ce mă siliți și
mă-mboldiți pe mine?"

claratie, nu e
epoca homeri
învîgătorii L
de cea mai rîvnită faima.^w

^ bucu/at statornic

De joc îmi arde mie, cînd m-apasă Atîtea griji, în urm-atîtor patimi Și trude ce-am trudit? Eu stau alături De voi în adunare-aci, dar dorul 220 Ce-n mine port mă cere-acum acasă, Și rog de-aceea craiul și poporul." Dar Evrialos se răsti la dînsul:

„Ba nici nu pari, străine, tu, un meșter La felurite jocuri ce se joacă 225 De oameni după datină străveche,

Te-asemeni cu un om din rîndul celor Ce umblă prin corabie în capul Vîslaşilor neguțători pe mare, Un om ce ține seama la-ncărcatul 230 Corăbiei, un păzitor de mărfuri Și bunuri șterpelite de la alții. N-ai mutră tu de luptător la jocuri." Horiș privind la el, grăi Ulise:

„Nu sade bine ce spui tu. Se cheamă 235 Că ești nechibzuit. Dar vezi ca zeii Nu-i dăruie pe toți cu-aceleași daruri La vorbă, la făptură și la minte. La-nfățișare unu-i mai becisnic, Dar e împodobit cu darul vorbei, 240 Și toți privesc la dînsul cu plăcere Cînd el nestîngherit le cuvîntează Frumos și c-o smerenie plăcută. În adunări se bucură de vază Și ca un zeu e-ntîmpinat pe uliți, 245 Iar altul, chiar dacă-i chipos ca zeii, Dar n-are haz și nadă la vorbire. ^ Așa și tu, ești falnic la privire, Și nici un zeu n-ar fi putut trupește Mai mîndru să te-nchipuie pe tine, 250 Dar ce folos că n-ai teme la minte. M-ai supărat vorbind cum nu se cade. Eu nu-s de fel nepriceput la jocuri Cum mă defaimi, ci printre căpetenii Socot c-am stat de-a pururi cîtă vreme 265 Ma bizuiam în vlaga tinereții Și-n vîrtoșia celor două brațe.

Dar azi m-au ros nevoile și-amarul, Am pățimit doar mult, am dus războaie Și-am răzbătut amarnicele valuri.

260 Dar și așa cum sînt, bătut de soartă, Mă pun cu voi, căci m-ai rănit la suflet Și m-ai urnit cu vorba ta deșartă." Cum zise, chiar cu straiul pus pe dînsul, Luă un disc mai rotofei, mai zdravăn /

265 Ca rotocolul ce-aruncau feacii, Și-l azvîrli cu brîncă lui rotindu-1. Și piatra vîjîi. Se pitulară Deodată la pămînt buimaci cu toții De repejunea pietrei. Bolovanul

270 Zburînd ușor din mîna lui ajunsese Departe peste ținta tuturoră. Un semn acolo-i însemna Minerva întruchipată ca un om și zise:

„Ți-ar dibui și-un orb, străine, semnul 275 De mine pus, căci el se osebește De toate celelalte și e-ntîiul, V Cu mult nainte. Fii dar tu pe pace Măcar în acest joc. Nu poate nimeni într-asta să te-ajungă ori să bată."

280 Cum auzi, se-nvioră Ulise, Se bucură că vede-n adunare Un soț mai bun, prietenos cu dînsul. De-aceea și grai mai cu nădejde Feacilor: „Ajungeți-m-acuma,

285 Flăcăilor. Eu pot să bat îndată Din nou cu piatra, s-o reped pe-atîta Ori încă mai departe. Ba poștească Și toți ceilalți, oricine vrea și-i gata La orice joc cu mine să se puie,

290 Căci prea m-ați îndîrjit. Mă pot întrece Cu trînta și la ghionturi și la fugă Cu toți feacii, nu resping pe nimeni, Afară doar de unul Laodamas, Căci el mi-e gazdă. Cine doar s-ar pune

---

264 o piatră de această formă. Cf. mai departe, versurile 267 și 269.

295 La-ntrecere cu gazda-i? I-un
zânatic
Și de nimic oricine-ar sta să
lupte
Cu cel care-l primește ca pe-
un oaspe
Pe un pământ străin.

Păcătuiește

în tot ce-are mai sfânt.

300 Dar nu ți-u seamă

De ceialalți și nu mă dau în lături,
Ci vreau pe ei să-i cerc în luptă dreaptă,
Gă-n hanțele bărbaților eu nu sînt
Cu totul slab. Sînt meșter să port arcul
Cel lustruit și aș putea întîiul

335

305 Să nimeresc ochind cu el în gloata
Vrăjmașilor, oricît de mulți tovarăși
Mi-ar sta pe-alături gata să-i săgete.

340

Doar Filoctet mă întrecea cu arcul
Cînd noi aheii săgetam la Troia.
310 Pe toți ceilalți ce mai trăiesc pe lume
Pot zice că-i lăsam cu mult în urmă.
Doar cu vitejii de nainte vreme
Eu nu mă-ncumetam, ca bunăoară

345

Cu Ercul, cu Evrit Euhalianul.
315 Ei se luau în arcuri și cu zeii,
Drept care și muri Evrit cel mare
Și nu-l ajunse acasă bătrînețea,
Apolon îl ucise de mînie
Că-l tot stîrnea la întrecut cu arcul.
Cu lancea bat departe cît un altul
Nu poate cu săgeata. Mă tem numai
Să nu mă-ntreacă vrunul din picioare,
Căci m-am spetit grozav hîrșit de valuri
Și nici n-aveam mereu în vas merinde,

355

325 De-aceea și genunchii îmi slăbiră."
Așa el le vorbi. Ceialalți cu toții
Tăcură molcom. Numai craiul zise:
„Străine, tare ne-ai plăcut cu vorba.
Tu vrei s-arați a ta destoinicie,

360

⁸⁰⁸ Cf., mai sus, nota la III, 258 și *Iliada* II, 714.

³¹⁴ Semizeul Heracles era socotit în legende nu numai ca un viteaz fără seamăn, ci și ca un arcaș temut (mai departe, XI, 825 și urm. Euritos din Oichalia, în Messenia, fusese și el un țintaș renumit, al cărui arc a ajuns mai tîrziu în mîinile lui Odiseu (XXI, 45 și urm).

865

Fiind jignit de-aceasta-n fața lumii.
 Cu tine însă nu se poate prinde
 In vrednicie nici un om cuminte;
 Ascult-acum să-ți spun și eu din parte-mi,
 Ca tu când vei petrece odat-acasă
 La masa ta cu fiii, cu nevasta,
 Aminte să-ți aduci, să spui și altor
 Viteji pe-acolo, care ni-i puterea
 Și ce ni-i dat de Dumnezeu să facem
 Mereu din moși-strămoși. Nu stăm în frunte
 La greul joc al ghiontului și-al trînteii,
 Dar sîntem alergaci și la corăbii
 Neîntrecuți. Ne plac întotdeauna
 Benchetuirea, cîntecul și hora
 Și schimb de haine, calde băi și patul.

178

Voi așa de mult pe alții
 jucăuș La cîntece, la joc și-n alergare j
 i feaci, Ca și Ja cîrmuitul de corăbii.
 mîndri S-aducă iute cineva lăuta
 a Lui Demodoc de-acasă de la mine."
 horei, Așa demîndă Alcinou slăvitul,
 i Și crainicul pornește ca s-aducă
 Jucați Lăuta covățită de la curte. Se
 ca să scoală și cei nouă-aleși de obște.
 vă Judecători ce pun la cale bună Și-
 vad- orînduiesc băteștiștea și jocul,
 acum Făcură neted și lărgiră locul De
 străin ul! horă și de-ntrecere-ntre dînșii. Și
 Și- crainicul veni și-aduse lira Lui
 ntors Demodoc, iar el ieși la mijloc, Și-
 acasă, n jurul lui se-ncinsera feciorii, A
 la ai tinereții floare, jucăușii, Și
 lui să începură-a tropăi din talpă Și-a
 spuie frămînta pămîntul de la horă.
 Că Căta la ei Ulise cum se saltă
 batem Și scapără picioarele sub dînșii.
 noi Și-n sine se tot minuna
 privindu-i.

179

- 370 Iar Demodoc porni apoi să cînte Cu
lira lui cîntare minunată De
dragoste-ntre Venera și Marte. Cum ei
întîi pe-ascuns se întîlniră In casa
lui Vulcan și se iubiră.
- 375 Iar Marte-i dete daruri o mulțime Și
necinsti el patul și-așternutul
Beteagului Vulcan stăpînitorul. Dar
Soarele-i zări la drăgostire Și-ndată
lui Vulcan îi da de știre.
- 380 El, cum aude vestea otrăvită, Ga
meșter faur intră-n fierărie.
Clocește-un gînd amar de răzbunare,
Pe trunchi își pune marea nicovală
Și bate cu ciocanul, face lanțuri
- 385 Ce nu se rup și nu se pot desface,
Ca, tot ce prind, în veci să nu desprindă
Și după ce își făurește cursa, Turbat pe
Marte, în iatac se duce, Pe unde-și are
patul și-așternutul.
- 390 Picioarele de pat le împresoară Jur
împrejur cu legături le leagă Și
altele mai prinde pe deasupra, Anină
de tavan rețea măruntă, Subțire-
ntocmai ca păienjenișul,
- 395 De nici un om n-ar fi putut zări-o Și
nici un zeu, cu-atîta istețime O
făurise el rețeaua toată.
Iar după ce la pat și-ntinse mreața, Se
prefăcu că pleacă-apoi spre Lemnos,
- 400 Getatea-ntemeiată cu tărie
Și țara lui din toate cea mai dragă.
Dar zeul Marte nu veghea zadarnic.
Deci cum văzu că el se depărtase, Se
duse-n casă la vestitul faur,

370-514 fot lungul episod al dragostelor Afroditei cu Ares era socotit ca adăugat încă din antichitate. După *Iliada*, XVIII, 372, soția lui Hefaistos n-ar fi fost de altminteri Afrodita, ci Charis („Grația”).

³⁹⁹ Insulă din Marea Egee, care poartă și astăzi acest nume, nu departe de Troia.

- 405 Nu mai putea de dragul Citereii
De Venera cea falnic-înstemată.
Abia venise zîna de la Joe,
Puternicul ei tată, și șezuse Pe
scaun în iatac, și iată Marte
- 410 Se furișă și-o apucă de mîină
Și începu s-o-mbie: „Vino, dragă, Să
ne culcăm în pat și să petrecem. Căci
nu mai este soțul tău acasă; E dus
acuma undeva la Lemnos,
- 415 La sintienii cei cu grai sălbatic”.
Și ea găsi plăcere să se culce. El
se suiră-n pat și se culcară.
Dar iată dimprejur că se lăsară
Rețelele cu meșteșug ascunse
- 420 Deasupra lor, de nu puteau să miște Nici
să ridice brațul și piciorul. Văzură dar că
nu mai pot să scape. Atunci se înturnă
slăvitul meșter Nainte de-a se coborî la
Lemnos,
- 425 Căci Soarele-i pîndi și-i spuse-ndată.
Adînc mîhnit la curtea lui se duse, De
ciudă capiu stete el în tindă, Tîpă
virtos, chemă pe zei și zise: „Părinte
Joe, zeilor cu toții, \
- 430 Veniți încoace să vedeți cu ochii
Cum Venera-și tot bate joc de mîie,
Căci eu sînt șchiop, se dă fără rușine în
dragoste cu urgisitul Marte, Că e chipos și
sprinten de picioare,
- 435 Iar eu beteag. Dar cine mi-e de vină?
Cei doi părinți ai mei și nimeni altul.
Să nu mă fi născut era mai bine!

⁴⁰⁵ Afrodita, adorată în Gitera, insulă la extremitatea sudică-a Peloponesului.

⁴¹⁵ Cei mai vechi locuitori ai insulei, originari din Tracia.

⁴²⁵ Pentru greci și romani, de-a lungul întregii antichități, Soarele a trecut drept divinitatea „atovărătoare” și „atostiuătoare”. De-aci frecvențele invocații de i se adresau, de a pedepsi pe făptuitorii rămași necunoscuți ai oricăror fără-delegi.

- Ian uite cum în patu-mi se culcară! în patul meu se drăgostesc mișeii I
- 440 Și eu să-i văd în față-mi și să sufăr.
Dar nu cred eu să le mai deie mâna ,
Să stea măcar o clip-așa-mpreună,
Oricît ar fi iubirea lor de mare.
Lehamite de pat o să le fie,
- 445 Căci am să-i țin tot astfel în robie
Sub lanțul meu pînă ce tata socru Să-
mi napoieze pe de-a-ntregul zestrea Ce
datu-i-am pe fata-i cea sfruntată, Căci
ea-i frumoasă, dar e desfrînată."
- 450 „Așa striga, și zeii s-adunară N în
casa-i pardosită cu aramă. Veni Neptun
ce-mpresură pămîntul, Veni și Hermes,
darnic în foloase, Veni și-Apollon lung-
săgetătorul.
- 455 Zeițele, mai gingașe din fire, Rămaseră
pe-acasă de rușine. La ușa lui Vulcan
statură zeii Cei dătători de bunuri și-
ncepură Să rîdă-n hohot lung privind
la cursa
- 460 Ce le urzise faurul cuminte.
Și-așa ziceau de-aproape laolaltă:
„La capăt bun nu duce mîrșăvia.
Cum cel greoi ajunge pe cel iute! Așa
Vulcan, cu toată-ncetineala-i,
- 465 SMăcar că-i schiop, dar el cu meșteșugul
îl mrejuî pe zeul cel mai sprinten Din
tot Olimpul și plătește Marte De-
acum a preacurviei șugubină." Așa ei
laolaltă-au cuvîntat. Iar fiul
- 470 Lui Joe, Apollon, întreba pe Hermes:
„Tu, olăcare, darnice de bunuri, N-ai
vrea așa, încatușat în lanțuri, Să
dormi în pat cu Venera de aur?" Și
Hermes lui Apollon îi răspunse:
- 475 „Dă, Doamne, așa să fie și cu mine
Să mă cuprindă mult mai dese lanțuri,

⁴⁴⁸ Vezi mai sus nota la I, 378.

De trei ori și de patru ori pe-atîtea,
Chiar zeii și zeițele să-mi vie Cu toții
martori, numai dat să-mi fie Să dorm în
pat cu zîna frumuseții!"

Așa grai, și-au rîs cu poftă zeii.
Nu însă și Njeptun, stăpînul mării, Ci
de Vulcan, de preaslăvitul meșter, Pe
Marte se ruga să-1 despresoare -- Și-
așa rosti cuvinte-naripate:

„Dă-i drumul, că eu stau chezaș din parte-mi.,
Că tot ce-i drept îți va plăti el însuși în fața
noastră, după cum ți-e voia". Dar nu se învoia
vestitul meșter:
„Neptun, nu cere asta de la mine, E rău
să stai chezaș unor nemernici, Dar cum pot
eu să te silesc pe tine, De-mi scapă din
capcana asta Marte Și nu vrea să-mi
plătească datoria?" 495 Neptun cutremur-
de-pămînt îi zise:

„Chiar dacă Marte nu va vrea să-ți deie
Tot ce-i dator și va fugi de tine, Atunci
avea-vei plata de la mine".

Vulcan răspunse: „Nu pot, nici se cade,
Ca unchi al meu, să te dezic pe tine".
Așa vorbi și desfăcu el lanțul. Cum
au scăpat de-a lanțului tărie, /
Deodată amîndoi se repeziră, în Tracia
se duse zeul Marte, Iar Venera cea
galeșă la Chipros, în Pafos, unde-i
fumeșă altarul. Și Grațiile-acolo o-
mbăiară Și-o unseră cu strălucite
miruri, Cu care zeii se-nfrumusețează,
Și-n straiie desfătate o-mbrăcară,
Mîndrețe la privit ca o minune. Așa
cînta cu lira-i cîntărețul Și bucuos îl
asculta Ulise Cu toți ceilalți vîslași
vestiți pe lume.

⁵⁰⁰ Fiu al lui Zeus care era frate cu Poseidon, Hefaistos este*
dar nepot al acestuia din urmă.

„Te-ai lăudat, frunțașule-ntre oameni, Că jucătorii ți-s prea buni și iată, S-adeveri. Uimit mă uit la dînșii." Iar Alcinou se-nveseli de asta, Și de cuvînt feacilor le zise:
„Frunțași și sfetnici, dați-mi ascultare, Străinul mie prea cuminte-mi pare, Deci hai să-i facem dar de ospetie Cum ni se cade. Voi sînteți cu toții Douăsprezece-a obștii căpetenii. Cu mine treisprezece. Fiecare Aduceți-i cîte-o manta curată Și-o-mbrăcăminte și-un talant de aur. Să-i dăm mai iute laolaltă toate, Ca el la masă, avîndu-le-ndemîna, Să plece cu mai multă bucurie. Iar Evrial c-un dar și-o vorbă bună Să vie și cu dînsul să se-mpace, Că nu-i vorbi așa cum se cuvine." Se învoiră toți și porunciră,

Trimiseră pe crainici după daruri. ^

La rîndu-i Evrial luă cuvîntul:

„Crai Alcinou, frunțașule-ntre oameni,

Supus poruncii tale, cu străinul 555 Eu am să mă-mbunez. I-oi da din parte-mi

Chiar sabia ce-o vezi aici, cu limba

întreagă din aramă, cu plasele

De-argint, cu teac-abia fildeșuită,

Și sabia-i va fi neprețuită." 560 Grăi și-i dete sabia țintatăA/

Cu ținte de argint și totodată

Așa-i ură: „Noroc, străine taică 1

De s-a rostit vreun cuvînt mai aspru,

îndată să-1 ia vîntul și să-1 ducă! 565 Și facă zeii ca să-ți vezi nevasta

Și-n țara ta s-ajungi, fiindcă suferi

Nenorociri departe de prieteni."

„Iubitul meu, răspunse-atunci Ulise,

Fii sănătos, noroc să-ți deie zeii 570 Și nu cumva să te căiești pe urmă

De darul ce mi-ai dat și de-mpăcare". Așa vorbi și sabia o-ncinse.

Cînd soarele-asfinți, avea Ulise

Și celelalte daruri lăudate, 575 Pristavii le-aduseseră la curte

Și-acolo le primiră-apoi feciorii

Lui Alcinou și-n sală le-așezară

Pe lîngă jețul mamei preacînstite.

Măritul Alcinou stătu în frunte; 580 Ceilalți venind ședeau în jețuri nalte.

Iar Alcinou îi zise-atunci crăiesei: „Femeie, adu-ncoace, tu, o ladă

Mai dalbă decît toate și mai bună,

Așteme-ntr-însa o mantă și-o haină 585 Și puneți apă la-ncălzit în cadă

Că el, fiind scaldat, cînd o sa vadă

Cum stau podoabă în lad-atîtea daruri \J

Aduse de feacii cei de frunte,

Să fie vesel petrecînd la masă 590 Și auzind sărbătoreșcul cîntec.

Iar eu îi dăruiesc această cupă

Și-așa pe dînsu-l agrăi: „Străine, Fii sănătos! Și cînd te-i duce-n țară, Să nu mă uiți, că-ntîi și-ntîi tu mie îmi datorești răsplata pentru viață.” 635 Viteazul îi răspunse: „Nausicaa, Odraslă a lui Alcinou măritul, Dea Dumnezeu s-ajung odat-acasă, Să văd și ziua-aceea mult dorită, C-atunci și-acolo pururea la tine 640 M-oi închina ca la dumnezeire, Căci tu de moarte m-ai scăpat, copilo”. ^ Așa vorbi și s-așeză aproape De craiul Alcinou. Se împărțiră Bucatele, se pregăti și vinul. 645 Venind apoi și crainicul aduse Pe mult iubitul cîntăreț al curții, Pe Demodoc cinstitul tuturoră. în mijlocul mesenilor, proptindu-l De stîlpu-nalt, îl ajută să șadă. 650 Ulise-atunci tăie o halcă grasă Din spatele de porc — dar mai rămase Mai mult păstrat — și crainicului zise: „Dă carnea asta pentru ospătare Lui Demodoc. Vreau să-l cinstesc din parte-mi, 655 Cu tot necazul meu, că doar tot omul Se-nchină cîntăreților cînstindu-i, Căci muza i-a-nvățat pe ei să cînte Tot felul de cîntări, iubiți fiindu-i.” Și crainicul luă și-ntinse carnea în mînile lui Demodoc, iar dînsul

660 Se bucură primind-o. Și-ncepură La masă toți cu mînile să umble,; Iar cînd de-ajuns mîncaxă și băură, Lui Demodoc așa-i vorbi Ulise:

665 „O, Demodoc, pe tine eu te laud \i Mai mult decît pe-oricare om din lume^ Sau muza te-a-nvățat sau chiar Apollon, Căci prea zici bine tot ce făptuiră Și pătimiră și trudiră-aheii, De parc-aieve-ai fost și tu de față Ori altul ți le-a spus din auzite.

Dar treci acum la alta și ne cîntă Ge-a fost cu
calul cel de lemn, pe care Epeos îl clădi cu
ajutorul 675 Minervei și Ulise în cetate
Drept cursă-l duse-apoi, ticsindu-l jCu
Ioameni care pustiiră Troia. De-i povesti
așa frumos și asta, Mărturisi-voi tuturor
în lume 680 Gă-n adevăr dumnezeiesc și-i
darul."

Așa grăi. Și el, stîrnit de muză, Porni să
cînte și-ncepu povestea De unde-aheii, lagărul
arzîndu-și, S-au prefăcut că pleacă pe corăbii,
685 Pe cînd ceilalți în jurul lui Ulise S-aflau
în Troia-nconjurați, în calul De lemn ascunși,
troienii doar ei înșiși Trăsese-ră în cetățuie
calul. In preajma lui steteau atunci dușmanii
690 Nedumeriți, vorbindu-și cîte toate, Dar
trei păreri găsiră mai cu cale: Să fie calul
spintecat cu arma Sau prăvălit pe stînci de
pe cetate Ori ca un dar mareț lăsat să fie 695
Spre a-mbuna pe zei. Și tocmai asta jpin urm-
a fost părerea cea primită. vFuse-se doar ursit
să piară Troia Din oara cînd ar fi cuprins într-
însa O namilă de lemn în care-aheii, 700
Fruntași de arme toți, steteau grămadă,

Troienilor ducînd prăpăd și moarte. \i El
mai cînta pe urmă cum vitejii v Ieșind
glotiș din cal și părăsindu-și \ f Pîndișul
adîncat, prădară Troia 705 Și care
încotro lățea pustiul.

Și cum Ulise crunt ca zeul Marte
Se îndrepta cu mîndrul Menelaos

683-710 E episodul faimos al căderii Troiei, cîntat de Arctinos
în poemul intitulat *Iliupersis* (astăzi pierdut), apoi de Ver-
giliu în emoționanta carte a li-a a *Eneidei*.

⁷⁰² Locuitorii din Argos, în Pelopones, ținut cîrmuit în epopoe
de Agamemnon și de urmașii lui.

Spre casele lui Deifob, pe unde, Dînd piept în
luptă crîncenă, la urmă 710 învinse cu povața
ei Minerva.

Așa cînta maestrul, iar Ulise
S-a pus pe plîns și lacrimi de sub gene \
Pe-obraji îi picurau. Gum o femeie
Cu brațele s-aruncă și-și tot plînge
715 Bărbatul care cade-n fața oastei
Și a cetății lui, cînd de pieire
Își apără copiii și orașul;
Cum vede ea că el murind se zbate,
S-aruncă asupra lui bocind cu vaiet, 720

Dar de la spate-o tot țintesc dușmanii
Cu lăncile și-o duc așa-n robie
Să sufere-n strădanie și-obidă
Și-i se topesc obraji de durere
Și tînguire vrednică de milă,
725 Așa plîngea de jalnic și Ulise.
Ci nimeni nu prepuse că el plînge, \
Doar craiul luă seama și-nțelese, y
Căci auzi cum el ofta din suflet,
De unde-i sta pe-alătura, și zise

730 Feacilor cei iubitori de vîsle:
„Fruntași și sfetnici, dați-mi ascultare,
Iar Demodoc din liră să-nceteze,
Nu place tuturor cîntarea asta.

De cînd ședem la masă și se puse
735 Dumnezeiescul cîntăreț să cînte,
Sărmanul oaspe-a tot gemut cu jale.
Pesemne l-o fi copleșit mîhnirea.
Să tacă Demodoc și să petrecem,
G-așa-i cu mult mai bine, doar de dragul

740 Acestui oaspe vrednic de cinstire
Cu daruri scumpe noi am dat ospățul
Și-am pus la cale-a lui călătorie.
Că pentru cine nu-i netot cu totul,
Străinul rugător e ca un frate.

⁷⁰⁸ Vezi mai înainte nota la IV, 381.

⁷⁴⁴ În lumea descrisă de Homer, călătorii și străinii în căutare
de adăpost se socoteau ocrotiți de Zeus. Violența împotriva

745 De-aceea dar nici tu cu istețime Să nu
ne-ascunzi nimic la întrebare, Străine, ci
mai bine-i să-mi spui verde, rCe nume
ai de la părinți, de-acasă, ViȘi cum te
cheamă cei de prin cetate

750 Și din împrejurimi la tine-n țară?
Că nici un om, de neam, ori prost, pe lume,
Născut odată, nu-i lipsit de-un nume; La
naștere-l dau tuturor părinții. I Mai spune-
mi țara, neamul și orașul

755 | Din care ești, ca dus să fii acolo
j De-ai noștri cu pricepere de-a dreptul.
N-avem cîrmaci și cîrme noi feacii,
»Cum au la vase alții. La ai noștri
j Chiar vasele știu cugetul și gîndul

760 XBărbaților și unde-i o cetate Și țarină
mănoasă-a orișicărui Și repede străbat
noianul mării, Pe ceață și pe negură; n-
au teamă De-o spargere de vas sau
potopire. Dar auzii pe tatăl meu

765 odată, Pe Nausitou, vorbind despre
mînia Ge-ar fi avînd Neptun pe noi
feacii, Că pe străinii cei pribegi îi
ducem Napoi la ei nevătămați pe
mare. De-aceea și zicea el că odată

770 Corabia lucrată cea mai trainic, La-
napoierea-i din călătorie Pe ceață ne-o
va frînge și orașul Ni-l va-ngropa pe
sub un munte mare. Așa spunea
bătrînul meu, dar asta Va fi sau nu,

775 cum vrea stăpînul mării. Ci mai
răspunde-mi tu și povestește-mi Cu de-
amănuntul, drept, oare pe unde Ai
rătăcit și-n care țar-ajuns-ai, Ce oameni
ai văzut și ce orașe?)Și unde-s

780 oameni silnici, răi, sălbatici,

lor era judecată ca o mare nelegiuire. Cf ♦ și nota la *Iliada*%
XXIV, 152. ⁷⁵⁷ Vezi mai înainte nota la III, 388.

785 Și unde primitori și de-omenie !Și
temători de zei? Și-n urmă spune-mi, De
ce tot plîngi și-adînc oftezi în tine La
povestirea soartei care-avură Danaii la
războiul de la Troia? Doar zeii vrur-
așa: ursiră moartea Vitejilor, ca-n urma
lor să fie Un cîntec pentru cei care-or
să vie. Ori ai pierdut vreo rudă pe la
Troia, Bărbat ales, vrun ginere, vrun
790 socru, Cei care, după rudele de sînge,
Sînt mai iubiți de noi? Ori un tovarăș
Prietenos și bun? Căci un prieten,
Gînd e un om, întrece și pe-un frate."

795

⁷⁸⁶ Alt nume generic dat participanților la expediția troiană,
de cele mai deseori numiți de poeți *abei* (cf., mai înainte,
nota la I, 127).

⁷⁸⁹ Răspлата destinelor excepționale, după concepția unanimă a
celor vechi, în ochii cărora gloria apărea ca forma cea mai
sigură a nemuririi (cf., mai departe, XIX, 433—439). Imple-
tind această idee cu aceea despre rolul eminent al artei,
Horațiu avea să scrie: „Viteji de seamă au mai fost mulți,
și înainte de Agamemnon: neplînsi și neștiuți zac însă în
uitare, pentru că le-a lipsit poetul inspirat...” (*Ode*, IV,
9, 25-28.)

CÎNTUL IX

Ulise iscusitul îi răspunse:

„Crai Alcinou, frunțașule-ntre oameni, De bună seama e Frumos s-ascuți Un meșter cîntăreț precum i-acesta ⁵ Cu viers dumnezeiesc. Eu cred că nu e Nimic mai drag și mai plăcut în viață Ca ziua cînd e vesel tot poporul Și-n sală șed mesenii-n șir și-ascultă Pe cîntăreț, iar mesele sînt pline
10 De pîne și friptură și-un paharnic Aduce vin în casă scos și-l toarnă Mesenilor în cupe. Mie-mi pare Că asta-i tot ce-i mai frumos pe lume Dar ție-ți place să mă-ntrebi pe mine
15 Și vrei să știi necazurile-mi grele,

¹³ Afirmația e în totul conformă cu modul de viață al unei societăți aristocratice, pentru care nimic nu putea fi mai plăcut decît să audă proslăvindu-i-se isprăvile. Ea nu-i străină nici de o înclinare general greacă de a disputa în jurul cupelor pline, ceea ce explică locul important ținut de genul „convivial” în literatura Elădei antice.

¹⁴ Începutul poveștii lui Odiseu, deseori imitat în epica vea curilor mai noi, n-a găsit răsunset mai credincios decît în sufletul lui Vergiliu, al cărui erou, la începutul cîntului al II-lea din *Eneida*, se adresează Didonei cu cuvintele: „...Po runcești regină, /Să-mi răscolesc cumplita mea durere, /Să spun cum grecii au surpat puterea. /Și-mpărăția cea de plîns a Troiei...” (Trad. Th. Naum.)

Ca tot mai mult să gem gîndind la ele.
Dar, vai, de unde să încep și unde Să isprăvesc? Că multe patimi zeei Cerești mi-au dat să sufăr. Vă voi spune Intîi ce
20 nume port ca să-l cunoașteți Și voi, și dacă scap cumva de moarte, Prieten să vă fiu, deși mi-e casa Departe de voi toți. Eu sînt Ulise, Laertianul de-ale cărui fapte

26 Și maștrii vorbește toată lumea Și-a cărui slavă pîn'la cer ajunse. Eu locuiesc Itaca, limpezitul Ostrov, pe unde-i muntele Neritul Cu freamăt de păduri, la-nfățișare
30 Măreț, și unde împrejur sînt multe Și apropiate insule, precum e Zachintul păduros, Dulichiu, Same Itaca-i cea mai delungată-n mare Și scundă spre apus, iar celelalte
36 Sînt mai spre răsărit. Pietroasă, aspră-i Itaca, dar ca bună mamă crește Feciori voinici. Și-apoi nimic mai dulce Ca țara mea nu pot vedea pe lume.

Mă tot oprea să stau la ea Calipso în
40 peșterile ei, frumoasa zîină, Dorind să-i fiu bărbat, Ba chiar și Circe Mă descînta la curtea ei din Aia Să stau, dorindu-mă bărbat, vicleana. Dar n-au putut în veci să mă cîștige, Că-n lume nu-i nimic mai
46 scump ca țara Și-ai tăi părinți, chiar dacă ți-este casa Bogată pe pămînt străin departe De-ai tăi. Dar hai să povestesc acuma întoarcerea-mi cu multele-i necazuri
60 Ce-mi dete Joe, cum plecai din Troia.

²⁷ Vezi mai înainte nota la I, 28.

³² Din cele trei insule înșirate de Odiseu, Zakinthos își poartă și astăzi numele antic; Same a devenit Chefalonia; singură Dulichion n-a putut fi identificată cu certitudine.

⁴² Vezi mai departe X, 186 și urm.

Din Ilion fui dus de vînt spre țara
 Ciconilor, pe la Ismar, și-acolo
 Surpai cetatea, ucisei bărbații,
 Femeile luînd și-avere multă,
 55 Le împărțirăm între noi, ca nimeni Să
 nu fie lipsit de parte dreaptă. Dam zor
 atunci de-acolo să purcedem La fugă
 mai curînd, dar bieții oameni Ai mei de
 loc nu m-ascultau, nebunii^
 60 Și-acolo lacom beau la vin, și turme
 De oi și boi cornaci tăiau pe maluri Și
 ospătau. In vremea asta unii ---
 GicmriiTugari în ajutor chemară Pe alți
 ciconi învecinați cu dînșii
 65 Și care erau mai mulți și mai războinici Și
 locuiau mai spre uscat, destoinici La
 luptă de călări și, la nevoie, Ga
 pedestrași. In zori de zi veniră Ei gloată
 cîtă frunză, cîtă iarbă
 70 Dă-n primăvară. Iată dar că soartă
 Cumplită ne-aștepta pe noi sărmanii,
 Meniți să suferim atît de multe. Se-
 nșiruiră ei și s-apucară. De bătălie-
 aproape de corăbii,
 75 Și lănci zburau de-o parte și de alta. De
 dimineață la-nceput, cît ziua Era în toi,
 ținurăm piept cu toții Și ne-apărarăm
 bine de vrăjmașii Mai numeroși ca noi.
 Dar mai spre seară,
 80 La desjugatul boilor, ciconii

înîrînsără pe-ahei și-i fugăriră.
 în vremea ast-ai noștri cîte șase
 Tovarăși de corabie pieriră,
 Iar toți ceilalți scăparăm de 1^
moarte.
 -acoîo namtaram plini de jale
 De pierderea iubiților tovarăși, Dar
 mulțumiți că noi scăparăm teferi.
 Nainte de-a pleca însă pe vase, De
 00 trei ori am strigat pe fiecare Din
 bieții soți care-au murit pe cîmpul
 De luptă cu ciconii. Dar pe mare
 Sîrni un vifor Joe-adunătorul De
 nori, de-a fost năprasnică furtună
 95 Și-acoperi cu nori p^mînt și mare.
 Și vasele mergeau pieziș, furtuna Le
 zdrențuise pînzele. De teama
 Primejdiei vintrele și catarge
 100 Lăsarăm jos și repede minarăm
 Corăbiile spre uscat. Acolo Noi
 două nopți și două zile-ntr-una
 Culçați zăcurăm, copleșiți de trudă
 Și de mîhnire. A treia zi, cînd plete
 De aur zorile își răsfirară, Catarge
 105 ridicarăm, pînze albe Destinserăm,
 la visle ne-așezarăm, Iar vîntul și
 cîrmacii minau flota Și sănătos aș
 fi ajuns în țară, Dar cînd coteam
 110 Malea, mă respinse Un val
 puternic răscolit de Crivăț, Și m-
 abătu departe de Citera.

ⁱⁱ în poemele homerice, Ilion e numele cetății de scaun a lui Priam; Troia, în schimb, servește să indice cînd ținutul peste care domnea bătrînul rege, cînd orașul lui de reședință.

^M Popor trac locuind pe țărmul de nord al mării Egee, la poalele muntelui Ismaros, între insulele Thasos și Samothrake. în războiul cu Troia ciconii luaseră parte ca aliați ai lui Priam.

sa-w Atacul împotriva ciconilor e un exemplu grăitor al chipului .cum se desfășurau și erau judecate în lumea descrisă de poet asemenea expediții de pradă, care constituiau principala îndeletnicire a războinicilor ahei din a doua jumătate a mileniului al II-lea î.e.n.

89-90 Pentru ca sufletele morților neîngropați să-și urmeze tovarășii în patrie, unde urma să li se ridice un mormânt fictiv (cf., mai înainte, notele la I, 396 și IV, 777).
108-no Q_a s₁ treacă din Marea Egee în Marea Ionică, Odiseu trebuia să ocolească întregul Pelopones, și aceasta, într-o vreme când călătoriile pe mare se reduceau aproape exclusiv

194

la navigarea de-a lungul coastelor sau în văzul insulelor, constituia o întreprindere plină de primejdii. Gorăbierul ce nu izbutea să se strecoare prin strimtoarea dintre Capul Malea și Gitera risca să fie împins de vânturi spre țărmurile Cretei și ale Egiptului, cum se întâmplase cu Menelau (III, 395 și urm.), cum i se întâmplă și lui Odiseu.

195

13*

1

De-aici turbate vânturi mă purtară Pe
 marea cea pescuasă nouă zile
 Plutind, iar într-a zecea poposirăm In
 țara lot of agilor, ce-au hrana
115 Din flori. Suindu-ne pe țarm acolo,
 Luarăm apă. Iute toți pe urmă Se
 puseră-a prinzi pe la corăbii. Iar când
 de-ajuns mîncarăm și băurăm, Eu mi-
 alesei vreo doi oșteni și-un crainic
120 Și-i trimesei să cerceteze cine
 Sînt oamenii cei mîncători de pîne In
 țar-aceea. Ei, luînd cărarea, Curînd de
 lotofagi s-apropiară, /Dar lotofagii nu
 voiră moartea
125 Tovarășilor mei, ci-i îmbiară
 Din hrana lor, din lotus, ca s-o guste.
 Dar care cum mînca din road-aceea¹¹⁴ Ga
 mierea de gustoasă, n-avea poftă Napoi
 să vie, să ne dea de veste.
130 Deci soții mei voiau să steie-acolo Cu
 lotofagii spre-a mînca din lotus Și a uita
 de-ntorsul lor în țară. Eu însă i-adusei
 atunci cu sila, Deși plîngeau. Smuncindu-
 i spre corăbii,
135 Sub laviți îi legai. Dădui poruncă Pe
 urmă celorlalți iubiți tovarăși Să intre cît
 mai repede-n corăbii, Ca **nu** cumva din
 lotus să se-nfrupte **Vreunul și** să uite de-
 a lui țară. **140** Ei **intră iute și pe bănci**
 s-așază **în șir și-ncep vlsind să bată**
 marea. **De-aici plutim nainte cu mîhnire,**
Sosim în țara unde șed ciclopîi

¹¹⁴ în descrierea țării „mîncătorilor de lotus” stăruie **amintirea** anumitor triburi de pe coasta de nord a **Africii, a căror prin-
 cipală** hrană era constituită din **fructul numit de** botaniști *Zizyphus lotus Desfontaines*. în secolul al V-lea i.e.n., o
 astfel de seminție, numită încă „a **lotofagilor**”, **trăia pe**
 țărmul Syrtei Mici, azi golful Gabes (Herodot, IV. 177).

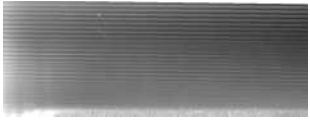
¹⁴³ Textual: „ochi-rotunzi”, astfel numiți după **principala ca**»
 racteristică a acestui popor fabulos.

Cei procleți și trufași, care, cu totul
145 Încrezători în zei, nimic la dînșii Nu
 seamănă cu mîna lor, nici ară, Dar nearat,
 nesămănat pămîntul, Udat numai de ploii ce
 cad din nouri, Le dă de toate, grîu și orz și
 via
150 Ce-aduce vin din struguri mari și spornici. N-
 au loc de sfat, nici lege n-au ciclopîi. Ci șed
 pe culmea munților în peșteri Și fiecare-și
 vede de-a lui casă Și unora de alții nu le
 pasă.
155 Un mic ostrov cu mari păduri în dreptul
 Limanului ciclopilor se-ntinde, Nu tocmai
 chiar aproape, nici departe, Și capre negre-
 acolo sînt puzderii, Căci nu le-nspaimă
 umbletul de oameni
160 Și nici nu intr-acolo vînătorul
 Ce-nfruntă greul prin păduri și-aburcă Nălțimi
 de plai. Nu vezi în tot cuprinsul Nici arături,
 nici turme. Tot ostrovul E nelucrat,
 nesămănat și văduv
165 De oameni, și hrănește numai capre
 Căci n-au ciclopîi rumene corăbii,
 Nici meșteri de corăbii să lucreze
 Frumos podite vase ce colindă Cetăți
 de oameni mulțumind atîtea
170 Nevoi, c-ade^e oamenii bat marea
 Cu vasele spre-a se vedea-ntre dînșii,
 Un mijloc și de-mbogătit ostrovul,

¹⁵¹ în raport cu modul de a gîndi al grecilor, trăsături esențiale
 ale vieții în societate. Pentru poet, așadar, legendele despre
 ciclopîi înfățișează un mod de existență ce s-ar putea numi
 „presocial”.

¹⁵⁵ Silințele de a localiza țara ciclopilor și împrejurimile ei,
 începute din antichitate, continuă în zilele noastre cu încer-
 carea de a acredita opinia după care întregul episod ar avea
 ca teatru golful napolitan — țărmul presărat cu „ochi ro-
 tunzi” ai vulcanilor stinși avînd în preajmă-i, la mică dis-
 tanță, „insula caprelor” (*Capri*) și „insula cea mică” (*Nisida*).

¹⁶⁶ Epitet inspirat de deprinderea de a vopsi în această culoare
 părțile laterale ale prorei (cf. XI, 168 și XXIII, 342). Restul
 corăbiei era smolît, și deci negru.

I

Căci el nu-i sterp, ci ar rodi de toate La vremea lor. Pe marginile mării
175 Sînt pajiști umede și moi, și via Nemuritoare-ar crește pretutindeni, Ușor le-ar fi aratul și la vreme S-ar secera îmbeșugate
lanuri Neconținut, că prea e gras pămîntul.
180 Limanul li-i îndemînat și n-are
Nevoie de frîngîii de prins, de-otgoane. Ca și de căngi de-nșepenit corăbii. Intr-însul poposind corăbierii, Pot sta pînă ce vor
pofți și vîntul
185 Le-ar bate priitor. Apoi, în capul Limanului, e-o peșteră sub care Dintr-o fîntînă curge-o frumusețe De apă și-mprejuru-i plopi
se-nalță. Acolo țarmuirăm noi și parcă
190 Un zeu ne îndrepta prin noapte-amurgă, Dar nu-l puteam zări, căci pe la vase Era-ntuneric beznă și prin luciu Se-ntunecase
luna pe sub nouri. De-aceea nici ostrovul nu-l văzurăm
195 Cu ochii și nici apa-nvălurată
Spre mal, pînă ce nu ne-nlimănirăm. Cînd poposirăm noi, de la corăbii Desprinserăm vintrele,-apoi ieșirăm Și noi pe buza
mării, ne culcarăm
200 Și așteptarăm zorile să vie.
A doua zi, cînd zîna dimineții Cu degete trandafirii răsare, Ne minunăm cutreierînd ostrovul. Iar Nimfele, copilele lui
Joe,
205 Zgorniră capre negre pentru masa Tovarășilor mei. De la corăbii Luarăm iute-ncovoiate arcuri Și sulii lungi, și osebiți în
cete Vreo trei, luarăm caprele la țintă.
210 Curînd ne-a dat un zeu vînat de-a volna. Douăsprezece vase mă urmară, De fiecare cîte nouă capre La sorț căzură, numai mie
zece.

- Apoi șezurăm noi și cât e ziua
215 De mare pînă-n seară ne-ospătarăm Cu mult prisos de carne, cu vin dulce, Doar mai aveam vin roșu la corăbii, Că chiupuri
multe-umpluse fiecare Din noi cînd cuceriserăm orașul
220 Ciconilor. Ne tot uitam spre țara Ciclopilor, de noi apropiată, Și fumul lor vedeam, auzeam glasuri De oameni, behăit de oi
și capre. Dar în amurg, cînd soarele-asfințise,
226 Culcați pe malul mării adormirăm.
A doua zi cînd se iviră zorii, Eu strîng pe toți ai mei și iau cuvîntul
«Rămîneți voi pe loc, iubiți tovarăși, Că eu mă duc cu vasul meu, cu soții-mi
230 Să văd ce neam de oameni sînt aceia; Sînt oare-nverșunați, haini, sălbatici Sau primitori de oaspeți și cu teamă De zei?»
Așa zisei și după asta Mă înluntraî în vas, dădui poruncă
235 La soți să intre, să dezlege vasul. Ei intră iute și pe bănci s-așază Pe rînd și-ncep vîslind să bată marea. Cînd noi sosirăm în
țar-apropiată, Vedem cum lîngă mare-n fund se-nalță
240 O peșteră de dafini adumbrită Și multe vite-acolo, oi și capre, Dormeau și-aveau o strungă mare Cu-mprejmuire trainică din
stane De piatră, de stejari și brazi nămornici.
245 Un mal de om pe-aici și-avea sălașul. Păștea el singur turmele departe Și nu umbla cu alții. Singuratic Stetea cu gînd pornit
spre cumplitate. Era o nămetenie ciclopul,
250 De stai crucit privindul. N-avea seamă C-un om de pine mîncător, ci singur De s-arăta, părea un vîrf de munte înalt și-
mpadurit. Eu poruncit-am Atunci la soții mei să stea pe lîngă

255 Corabie și-acolo să vegheze
 Și mi-alesei din ei vreo doisprezece
 Mai buni și o pornii luînd cu mine
 într-un burduf de capră vinul negru
 Desfătător ce mi-1 dăduse Măron
 260 Al lui Evantes fiu, carea a fost preot
 Al lui Apollon la Ismar, că fiul
 I-am ocrotit și i-am cruțat femeia
 Și viața lui, căci locuia-n dumbrava
 Cea deas-a lui Apollon. Scumpe daruri
 205 Îmi dase el, talanți de aur șapte
 Lucrați frumos, un vas de-argint și-n chiupuri
 Douăsprezece vin curat și dulce
 Și minunat ce nu-1 știa nici una
 Din slugile-i din casă; numai dînsul
 270 Știa, nevasta lui și chelărița.
 Cînd ei îl beau acest vin roșu, dulce,
 în orice cupă plină, turnau apă
 De douăzeci măsuri, un miros strașnic
 Dumnezeiesc se-mprăștiă din cană,
 275 De nu mai putea nimăni după dînsul.
 Umplui cu el burduful meu de capră Și
 mai luai în traistă merinde, Căci
 socoteam că repede-o să vie Asupra-mi
 un bărbat grozav de tare, înverșunat,
 280 nelegiuit, sălbatic.
 La peșteră curînd ne pomenirăm, Dar nu
 era în peșteră ciclopul, Ci după turmă la
 pășune grasă. Intrarăm dar și ne uitam la
 toate Mirîndu-ne. Stau coșurile pline De brînză
 285 și vuia întreg oborul De iezi și miei ce
 osebite garduri îi despărteau: cei timpurii
 de-o parte, Cei mijlocani de alta, și mezinii
 290 Deosebit. Vedeai apoi cum zêrul

²⁸¹ Vezi mai înainte nota la versul 52 din acest cînt.

²⁷² Deprinderea — generală în Grecia veche — de a bea vinul numai amestecat se explică prin tăria și dulceața acestuia de fiecare dată lăudate de poet. Proporția pare să fi fost de trei măsuri de apă pentru una de vin.

Se prelingea din vase, din sistare Și căzi
 cioplite. Soții mei săracii Se tot rugau ca
 să luăm brînzetul Și sa, ne-ntoarcem, ba
 apoi și turma 295 De iezi și miei spre nava
 noastră iute S-o bărăim și s-apucăm pe
 mare. Eu n-ascultai, deși era mai bine De-i
 ascultam. Voiam să văd ciclopul Și ospetia
 lui. Dar el, păgînul, 300 Cu soții mei
 cumplit avea să fie.

Făcurăm foc atunci, întîi jerfirăm,
 Apoi luînd din caș ne ospătarăm Și-n
 peșteră-așteptăm pînă ce pică Și el cu
 turm,-avînd o grea povară 305 De uscături
 ca să-ncropească cina. Cînd le trînti pe-
 afară, făcu troscot, De ne cutremurarăm și-
 ntr-o clipă Ne traserăm în fundul vîgăunii.

în peștera cea largă el își mînă 310
 Mînzările și-n strungă lasă numai Berbeci și
 țapi, afară-n fața stîinii. Apoi luînd un stei
 grozav l-aruncă Pe la intrare și o-nchide, o
 stîncă •—Ce de jos mai nu puteau urni-o
 315 Nici douăzeci și două de căruțe
 Cu patru roți, oricît ar fi de bune; Așa era
 pietroiul pus la ușă. S-așază el apoi și mulge
 capre Și oi pe rînd și-apleacă-apoi sugarii 320
 Din lapte jumătate îl încheagă Și-l strînge în
 panere împletite, Cellalt îl toarnă-n vase ca de-
 acolo Să-l bea pe urmă la-ncropitul cinei. Și
 după ce, grăbit, el face asta 325 Și-aprinde
 foc, ne vede și ne-ntreabă:

«Dar cine sînteți voi? De unde bateți Al
 mării drum, străinilor? Cu treabă Veniți la
 noi sau hoinăriți pe mare Ca niște hoți ce
 umblă în poghiazuri 330 Și-și pun viața
 pustiind pe alții?»

Așa ne-a zis și inima de frică
Ne-a înghețat, când i-auzirăm glasul
înfrișat și namila văzurăm.

- Dar totuși i-am răspuns: «Venim din Troia,
335 Sîntem ahei și drumul rătăcirăm La-
ntoarcerea napoi, fiind sărmanii Bătuți
de vînturi pe genunea mării Și
apucarăm altă cale; așa vru Pesemne
Cel-de-sus. Noi facem parte
340 Din oastea lui Atride Agamemnon,
De care merse pomița pe lume,
Doar cucerii puternică cetate Și
potopi oștiri nenumărate. Venirăm
să-ți îmbrățișăm genunchii
345 Ca să ne dai vrun dar de ospetie
Ori altfel să ne-mbii cu tot ce-i'data La
oaspeți. Teme-te de zei, preabune. Noi
cerem adăpost la tine. Joe Pe oaspeți
și pe rugători răzbună,
350 El paznicul de oaspeți cumsecade.»
«Străinule, nebun ești ori venit-ai De
prea departe, de mă-nveți să tremur De zei,
să mă feresc de-a lor minie?
355 Nu vrem să știm de Joe noi, ciclopii,
Și nici de zei, sîntem mai tari ca dinșii.
Nu frica ce-aș avea de dușmănia Din
ceruri, ci doar pofta mea m-ar face Să cruț
pe tine și pe-ai tăi. Dar spune-mi
360 Pe unde-oprit-ai nava? Aici aproape Ori
mai departe, pe la capul țării? Eu vreau s-o
știu.» Așa-ntreba ciclopul Și mă-ncerca, dar
n-avea să mă-nșele Pe mine încercatul. Și
eu una
365 I-am ticluit: «Neptun, zeul Cutremur,
Corabia mi-a țândurit izbînd-o De
stîncile din capul țării voastre, De un
colțan, și mi-a-necat-o vîntul. Doar eu
cu cei de-aici ne mîntuirăm
370 De moarte-amară.» Nu mai răspunse avanul
Nimic, sări cu brațele întinse

La soții mei și apucînd cu laba-i Dintr-înșii
doi, așa-i trînti pe țărna Ca niște* ținci, de li se
scurse-ndată 375 Tot creierul stropind
pămîntul. Trupul Le ciopîrți și-și pregăti
ospătul. Și prinse să-i înghiortăie ca leul
Crescut pe munți. Mîncă de-a valma carnea Și
mațele și măduva cu oase, 380 Iar noi
plîngeam văzînd cruzimea asta Și mîinile-
nălțam spre cer cu jale. Căci n-aveam încotro.
Dar cînd ciclopul Grozava burtă-și ghițui cu
carnea De oameni și se răcori bînd lapte 385
Curat, se tolăni în vîgăună

Colea-ntre oi. In sinea mea bărbată
Gîndeam atunci de dînsul să m-apropii
Și de la coapsă sabia-mi tăioasă
Să scot și să-i-o-nfig în piept pe unde
890 Eu dibuiam că-n prapuri e ficatul
învăluit. Dar mă ștruni o teamă:
Pieream și noi aci de moarte crudă,
Căci nu puteam de la intrarea naltă
Cu brațele să dăm în lături stîncă
395 Ce-o prăvălise el. Și cu suspine
Noi așteptam să vie dimineata.
A doua zi, cînd zorile de aur
Cu degete trandafirii mijiră,
El foc aprinde, mulge mîndra turmă,
400 Frumos pe rînd și-apleacă-apoi sugarii,
Iar după ce grăbit el face asta,
Înhață încă doi și ospătează.
Apoi'ridică steiul de la ușă
Ușor de tot și-și mîna turma grasă
"S 405 Din peșteră și iar prăvale steiul^
La locul lui cum ai lăsa să cadă Ușor pe
tolba de săgeți capacul. Cu huiet mult
ciclopu-și mîna turma La deal pe plai.
Eu rămăseși în urmă 410 Și-n mine
chibzuia ce rău i-aș face
Ca să-mi răzbun pe el, să-mi dea Minerva
Mărire. Unul îmi păru că-i planul

Mai nemerit. In țarc avea ciclopul O boată verde de măslin, tăiată 415 Ca s-o călească- anume și s-o poarte. Privindu-l, noi i- asemănam ciomagul Cu un catarg de la un vas de marfă De douăzeci de rînduri de lopeți, Așa de gros și lung era toiagul. Am retezat dintr-însul o bucată Ca de-un 426 brățat și soților am dat-o S-o netezească. Ei o neteziră Și la un capăt eu am țuguiat-o. La focul arzător apoi călind-o, Am îndosit-o bine sub gunoiul Ce-n peșteră zăcea în mari mormane, Zorii apoi pe soți să 425 tragă sortii, Să iasă-acea care să cuteze Cu mine ridicînd să-mplînte parul în ochiul uriașului, îndată Ce-adoarme el. S-aleseră cei patru Ce eu doream să fie aleși și-n urmă Al cincilea fui eu. Spre seară dînsul Veni din nou cu oile-i bîrsane Și le zori spre peștera cea largă. Nici una n-o lă, să din strung-afara, Sau doar că bănuî ceva ori poate C-așa vru Dumnezeu. Apoi ciclopul Umflînd pietroiul-l pune la intrare, S-așază 435 asupra-i, mulge oi și capre Frumos pe rînd și-apleacă-apoi sugarii. Și după ce degrabă face asta, Mai prinde doi și-și pregătește cina.

Atunci de el m-apropii cu o cupă 445) De minunat vin negru și-i zic astfel:
«Poftim și bea după-nghițirea cărnii De om, să vezi ce vin era la fundul Corăbiei pierdute. Voiam ție Să ți-l închin, de te-ndurai de mine Și mă lăsai să plec napoi acasă, Dar tu ești mînios nevoie-mare. Nemilostive, cum să vie oare

450

De-acum să caute-adăpost la tine
Un om din lumea-ntreagă? Nu faci bine.»
455 Așa-i zisei. Primi atunci el cupa Și-o deșertă deodată. Foarte vesel Era de-această dulce băutură Și mi-a cerut ca să-i mai dau o dată:
«Fiibun, mai dă-mi și spune-mi cum te cheamă,
460 Să-ți dau și eu un dar de ospetie, De care să te bucuri. Că și țara Ciclopilor e darnice și scoate Vin bun din struguri mari ce-i crește ploaia. Dar ăsta-i din nectar și ambrozie.»
465 Și-i adusei din nou o cupă plină, De trei ori îi dădui, de trei ori prostul Goli paharul. Dar apoi, cînd vinul I se sui la cap, eu cu blîndețe Zisei: «Mă-ntrebi de lădatu-mi nume,
470 Cicloape? Eu ți-l spun, dar tu drept oaspe Cinstește-mă c-un dar cum ți-a fost vorba. Mă cheamă Nimeni. Astfel îmi zic soții, Părinții mei și oamenii cu toții.» Dar el răspunse-ndată fără suflet:
475 «Pe Nimeni, după soții lui, la urmă Eu l-oi mîncea și-acesta ți-o fi darul.» Așa rostind, el se răstoarnă, cade Pe spate cu grumazu-ntors și somnul Atotdomolitor îl domolește.
480 Și cum e-ngreuiat de băutură, Din gură varsă vin, bucăți de carne. Atunci eu bag sub spuza multă parul Și-l las pînă să ardă. Dau poruncă Și- mbărbătez pe toți ai mei tovarăși,
485 Ca nu cumva de frică să dea dosul. Cînd paru-n foc stă gata să s-aprindă,, Măcar că-i verde, și începe tare A sen-roși, atunci îl iau din vatră, M-apropii de ciclop. Ceilalți alături
490 Îmi stau; un zeu curaj nebun ne-nsuflă,. Ai mei înșfacă parul, și țuguiul îl afunda, ră-n ochiul lui. Eu grabnic Mă salt în sus și- nvîrt. Precum cînd unul

O grindă de corăbii sfredelește
 495 Cu sfredelul, ceilalți de jos unealta O-
 nșfacă de-o curea de ambe laturi ^ Și
 repede o mișcă, de se-nvîrte
 Mereu tot sfredelind, așa și-n ochiul
 Ciclopului roteam noi arzătorul
 500 Tăciune, de curgea în juru-i sînge. Se
 pîrjoliră pleoape și sprîncene, Se mistui a
 ochiului lumină Și ochiul sfîrîia din
 rădăcină. Precum cînd un fierar, gătind un
 mare
 505 Topor sau un hîrleț, în apă rece înfige
 fierul ars, călindu-l astfel Și oțelindu-
 l, sfîrîie-atunci fierul Grozav, așa tot
 sfîrîia și ochiul Ciclopului, cînd
 răsuceam noi parul.
 510 Și groaznic el gemu. Boltita stîncă
 Vui de glasul lui, iar noi de spaimă
 Ne depărtarăm iute. El își smulse
 Din ochi țuguilud de-atîta sînge Și,
 scos din fire, l-azvîrli departe.
 515 Răcnea din răspuțeri chemînd ciclopul
 Ce-n peșteri împrejur și-aveau sălașul
 Pe culmi vîntoase. Glasul auzindu-i,
 Ei care dincotro veniră-aproape De
 peșteră și-ndată-l întrebă
 520 Ce-l doare: «Polifem, ce caznă oare Te face să
 țipi astfel peste noaptea Tihnită și ne sperii
 nouă somnul? Ți-o fi răpind vrul om din
 strungă turma? Sau te omoară cineva hoțește
 525 Ori silnic?» Polifem din văgăună

504-507 operația de călire a fierului aci descrisă (poemele home-
 rice nu cunosc un termen special pentru oțel) lasă să se bă-
 nuiască un progres în prelucrarea acestui metal despre care
 nu există urme în restul epopeii. S-a presupus deci, nu fără
 temei, că ne-am găsi înaintea unor versuri interpolate.
 520 în grecește numele înseamnă: „Renumitul”, „Mult vestitul”.
 La poeții mai mici, figura ciclopului — simțitor umanizată
 — apare cîteodată ridiculă, alteori mișcătoare, ca în idila
 a XI-a a lui Theocrit, în care-și cîntă dragostea pentru
 frumoasa Galathea.

Așa le zise: «Nimeni mă omoară
 Hoțește, dragii mei, și nu cu sila».
 Dar i-au răspuns ciclopul: «Dacă nimeni
 Nu-ți face rău și silă, cînd ești singur, De
 boala cea de Dumnezeu trimisă Nu poți să
 530 fii scutit. De-aceea roagă Pe tatăl tău
 Neptun ca să te scape.»
 Grăind așa, plecară. Eu în mine
 Rîdeam că i-amăgi scornitul nume
 535 Și gîndul năzdrăvan care-mi venise.
 Dar tot gemînd și copleșit de chinuri,
 Ciclopul dibuind, de la intrare Ridică stîncă și
 pe ea s-așază, Se-ntinde-apoi cu brațele să
 prindă 540 Pe vrul care-ar fi ieșit cu turma,
 Așa tehuî el mă credea pe mine. Chiteam
 atunci și căutam un mijloc Mai potrivit să
 mîntui de piere Pe soții mei, pe mine. Urzeam
 planuri 545 Și gînduri de tot felul, fiind vorba
 De viață, doar aproape era mare Primejdie, și-
 un gînd mai mult ca toate Mi se păru mai
 bun. Erau în turmă Berbeci lătoși, și zdraveni,
 mari și mîndri Cu lîna laie. Atunci eu pe
 tăcute Berbecii, cîte trei luînd, deolaltă li leg
 cu mlădioasele curmeie Pe care se culca
 550 ralegiuitul Ciclop. Cel mijlociu purta pe unul
 Lîna noi, iar alții doi mergeau alături Ferindu-ne
 de-o parte și de alta. Deci trei berbeci cărau
 pe cîte unul Din soții mei. Dar mai era și-un
 altul, Berbec ortoman, frunțașul turmei. 560
 Ferul-apucaî din spate și sub burta-i
 555 Mițoasă mă lungii și-ntors sub dînsul,
 Eu grap-așa mă tot țineam de lîna-i Cea
 falnică și tot răbdam în mine. Așa
 stăturăm și-așteptam cu jale Să vie
 dimineața. Iar cînd zorii Trandafirii în
 cer se revărsară,

565

207

Zoreau atunci berbecii spre pășune, Iar
oile tot behăiau nemulse Cu ugerii
lor ghiolcură de lapte.

570 Dar schingiuit de cazne-nfricoșate
Stăpînul lor îi pipăia pe spate
Berbecii toți care-i treceau nainte
Stînd oblu. Dar el nu simți, netotul,
Că ei erau legați prin lîna deasă.

575 In coada turmei o luă spre ușă Berbecele
îngreuiat de blana-i Tufoasă și de mine
care astfel M-am priceput. Dar Polifem
pe dînsul li pipăi și-i zise: «De ce oare,
580 Drăguțul meu berbece, pleci la urmă Din
peșteră? tu care niciodată Nu rămîneai
de oi, ci tot nainte Cu pașii mari mergeai
să paști din floarea Cea moale-a ierbii?
Și-ajungeai întîiul

585 La rîu și năzuiai napoi spre seară La
stîna cel dintîi? Acum tu însă Rămîi de
tot în urmă. Ori plîngi ochiul Stăpînului?
Mi-l scoase un nemernic Gu haita de
mișei după ce lotrul

590 Cu vinul m-amețise, acel Nimeni
Ce tot nu-l cred scutit acum de moarte.
Hei, dac-ar fi să ai un gînd cu mine Și s-
ai tu darul vorbei să-mi spui unde S-o fi
ascuns de crunta mea mînie,

595 Cum creierul, din tidva lui izbită, Pe jos
îl împrășcam în văgăună! Mă ușuram
atunci de tot amarul Ce mi-l făcu
netrebnicul de Nimeni.» Rostind el ast,-
aretului dă drumul.

000 Cînd eu mă depărtai puțin de strungă,
Intîi mă desprinsei de sub berbece, Pe
urmă-i desfăcui și pe tovarăși, Apoi
minarăm turma-aceea grasă Și iute de
picior și prin coclauri

005 O tot gonirăm noi pîixă ce furăm
La vasul nostru. Mult se bucurară
Tovarășii că noi scăparăm teferi,

Iar pe ceilalți cu vaiet îi jăliră.
Eu nu-i lăsam să plîngă, ci cu semne
Din ochi i-opream, și-i tot zoream să-
nluntre
Cioporul de berbeci' ca să purcedem
Curînd pe apa-amară. Și ei grabnic
Intrară-n vas, pe bănci la rînd șezură
Și prinseră vîslind să bată marea.

015 Iar cînd eram departe cît ajunge Un
glas de om, atunci batjocorindu-l,
Strigat-am la ciclop: «Hei, n-avuși parte,
Cicloape tu, oricît ești de puternic, In
peșteră să te hrănești cu carnea
Tovarășilor unui om nevrednic. Tu
trebuia să-ți ispășești păcatul, Mișelule,
care-ndrăznești acasă La' tine să îmbuci
pe bieții oaspeți. Așa s-au răzbunat pe
tine zeii.»

625 * Dar el atunci și mai dihai se-ntartă,
De smulge tancul unui munte mare Și ni-
l repede, dar el cade-n fața Corăbii
noastre cea cu botul negru. Era pe-aci s-
ajungă chiar la cîrmă Și clocoti răzbit de
stîncă valul, Dar el tălăzuit napoi
năvalnic Corabia că,tre uscat împinse, De-
a fost pe-aci s-o dea de mal. Eu însă O
sprijinii c-o stinghie prelungă. Sileam și
îmboldeam pe soți cu semne Din cap să
se încovăie spre vîsle, Ca să ne
strecurăm de la năpastă Și ei se tot
plecau vîslind nainte.

040 Iar cînd făcurăm noi un drum pe mare
De două ori mai lung, dau iar un chiot
Spre uriaș. Dar soții mei de-alături,
Oprindu-mă, se roagă blînd de mine:
«Abrașule, de ce tu fiara asta O mai
întarți? Că el c-o lovitură Din mare
045 spre uscat împinse vasul, De-am zis în
noi c-aici ne-o fi sfîrșitul. S-audă iar un
grai sau o strigare,

- Trăgaci cum e, c-o stană colțuroasă
Și țeasta și corabia ne-ar sparge.»
- 650 Dar inima ei nu-mi putură-nfrînge Și
iar strigai la el din răspuseri:
«Gicloape, dacă cineva te-ntreabă
De-a ochiului tău groaznică sluire, Să
zici că te orbi cuceritorul
- 665 Ulise-al lui Laerte din Itaca».
Iar el gemînd răspunse atunci: «Vai mie!
Mi-se-mplinește-o veche prorocie. Trăia pe-
aci un om ales și mare, Un zodier
neîntrecut, Telemos
- 660 Al lui Evrimos fiu, care-ajunsesese
Bătrîn printre ciclopi și el îmi spuse Că
toate aceste aveau să mi se-ntîmple Și că
Ulise-avea să-mi ia vederea. De-aceea
eu tot așteptam să vie
- 665 Un om chipos și mare, și-n virtute
Neînfrînt, dar iată, un pitic ca tine Și
slab și de nimic îmi scoase ochiul,
Puterea-mi domolind cu băutura, Dar ia
mai vino-ncoace tu, Ulise,
- 670 Să te cinstesc cu daruri de-ospeție, Să rog
ca să te-ajute zeul mării Pe drum, Neptun
slăvitul, că doar eu sînt Feciorul lui, el
zice că mi-e tată Și singur el, de-o vrea, mă
face bine,
- 675 Dar nici un altul dintre zei și oameni.» La
vorba lui răspund și eu din parte-mi: «Hei,
de-aș putea să te dobor pe tine Și-n iad să
te răped cum sigur este Că zeul mării nu-ți
mai drege ochiul».
- 680 M-aude el și brațele-și înalță
Spre cer și lui Neptun așa se roagă:
«Cutremur-de-pămînt Neptun, tu, zeul Cu
plete-albastre, dacă eu ți-s fiul Cu-adevărat
și zici că-mi ești părinte
- 685 Ascultă-mă și fă să nu ajungă
La casa lui Ulise din Itaca!

⁶⁸² Vezi mai înainte nota la VI, 438.

Iar dacă-i scris cumva pe-ai lui să vadă
 Și vatra lui și țara, el s-ajungă
 Pe vas străin, tîrziu de tot, și-n stare
 690 De plîns, să-și piardă soții, să-l aștepte
 Nenorocirile acasă.» Așa-i fu ruga Și-l auzi
 Neptun. Apoi ciclopul Luă un stei de piatră
 și mai mare Și învîrtind îl repezi cu toată
 4>95 Puterea-i de neînchipuit, în dosul
 Corăbiei, dar cît pe-aci să cadă
 Deasupra cîrmei. Clocoti dar marea
 Izbită de pietroi și valu-mpinse Corabia
 iiainte. O clipă numai
 700 Și-a,vea s-o dea de mal. Dar cînd sosirăm La
 locul unde celelalte vase Steteau grămadă
 la popas și soții Ne așteptau și suspinau cu
 jale, împinserăm pe prund acolo vasul
 705 Și noi pe mal ieșirăm. Și berbecii
 Ciclopului luînd, îi împărțirăm, Și-avu din
 ei tot insul parte dreaptă. Dar la-mpărțire
 mie pe deasupra Tovarășii mi-au dat pe cel
 de frunte.
 710 Eu închinîndu-1 zeului furtunii, Lui Joe,
 domnului stăpîn a toate, Pe-altaru-i
 coapsele-i arsei, dar jerfa El nu-mi
 primi, ci cugeta în ce fel Corăbii și
 tovarăși să-mi cufunde.
 716 Șezurăm noi atunci și, cît e ziua De mare
 pînă-n seară, ne-ospătarăm Cu mult prisos de
 carne, cu vin dulce.
 Dar în amurg, cînd soarele-asfințise, Ne-
 ntinserăm pe mal și adormirăm.
 720 A doua zi, cînd se iviră zorii
 Grăbii pe soți silindu-i să se-nluntre Și
 vase să dezlege. Ei intrară Degrabă
 toți, pe bănci la rînd șezură Și prinseră
 vîslînd să bată marea,
 725 De aici pornim nainte plini de jale De
 pierderea iubiților tovarăși, Dar mulțumiți
 că noi scăparăm teferi.

211

C Î N
 T U L
 X

n
 s
 e
 -
 a
 t
 î
 t
 e
 a

 f
 e
 l
 u
 r
 i

 d
 e

 b
 u
 c
 a
 t
 e
 ,
 Ș
 i

 d
 e

 f
 r
 i
 p
 t
 u
 r
 i

 t
 o
 t

 f

u
 m
 e
 g
 a

 p
 a
 l
 a
 t
 u
 l

 Ș
 i

 g
 e
 m
 e

 d
 e

 p
 e
 t
 r
 e
 c
 e
 r
 i

 t
 o
 a
 t
 ă

 z
 i
 u
 a

 ,
 Iar
 noaptea
 pe

covoare și pe
paturi

Să
pat
e-
n
le
m
n
ei
do
rm
cu
-a
lor
cin
stit
e
Ne
ve
ste

No
i
so
sir
ăm
în
cet
ate
La
mî
nd
rul
lor
pal
at.
O
lu
nă
-
ntr
ea
gă
Eo
l
mă
gă
zd

20

u
i
ș
i
d
e
-
a
-
m
ă
r
u
n
t
u
l
M
ă
î
n
t
r
e
b
a
d
e
T
r
o
i
a
ș
i
d
e
f
l
o

t
a
9

ziseră
privind unul
la altul:

«Vez
i,
doamne,
cum
Ulise se
tot face
Iubit și
prețuit
de toată
lumea
In
orișicare
țară și
cetate!
Și de la
Troia
duce el
grămad
ă
55 De
mîndre-
odoare,
partea
lui de
pradă,
Iar noi
care-am
făcut
aceeași
cale Ne-
ntoarce
m toți la
vetre cu
mini
goale.
Și-
acum,
de
dragul
lui, Eol
îi dete
Și-
aceste
daruri.
Să
vedem

mai
iute
60 Ce
bogăție
de argint
și aur

O
f
i-
n
b
u
r
d
u
f.
»
A
ș
a
g
r
ă
ir
ă
-
n
t
a
i
n
ă
Ș
i
s
f
a
t
u
l
r
ă
u
î
n
v
i
n
s

e pe
tovarăș

2

i.

65 B
70 u
75 D
80 O
85 N
90 I
95 S
A
D
105

Cu r
tot v
oft îs
atu li
l me t
u. o
Ap ri
oi d
de i
aco n
lo p
M r
îh o
n n st
i i ia
t t no
i t a
i t st
i i r
c c
ă l
l
ă t
t o
r r
i r
r
ă m
m
a i
i d
e p
a r
t t
e e
,
I a
C
ă
c i
n u

110

lată, C-
abia e
noapte
și se
face
ziuă.
îndată
ce
intrară
m în
limanul
120 C
e l
m
i n
u n
a t
,
c u
s e
n i
n
ă r
i
î n
a l
t e
î n
c o
n

125

aici statui.
Dar nu
văzurăm
oameni
Muncind
la câmp,
nici boi la
arătură,

1B5 Ci numai
fum
rotocolea
pe-allocuri.
Aleg
atunci doi
soți și cu
un crainic
Și
poruncesc
să
cerceteze
cine Sînt
oamenii
cei
mîncători
de pîne în
țara asta.
Ei se
coborîră

---

^{1X1} După unii, numele
cetății lui Lamos ar fi
fost nu Lestrigonia,
c'yTelepylos („Cea
cu porți depărtate”).
De o localizare,
firește, nu poate fi
vorba, măcar că n-au
lipsit comentatori
care s-o situeze pe
coasta sardă a
strimtorii Boni-facio.

140 Și merseră pe-un neted șleau, pe care
 Din plaiurile nalte spre cetate Cărau
 locuitorii lemnăria, Și-acolo,-n dreptul
 zidului cetății, Ei dau de-o fată. zdravănă,
 copila 1-15 Lui Antifate lestrigonul. Dînsa
 Venise după apă la fîntina Cu und-așa de
 limpede, Artachia, De unde s-adăpa întreg
 orașul. S-apropiară și-ntrebară dînșii 150 Pe
 fată cine-i domn în țar-aceea Și care-i sînt
 supușii. Ea îndată Le arată palatul unde
 sade Părintele-i ca domn. Iar ei intrară La
 vederoasa curte și găsiră 155 Pe doamna
 cît un munte și-o sfecliră. Ea repede chemă
 din adunare Pe soțu-i cel vestit, pe
 Antifate, Iar el le pregăti o moarte cruntă.
 Pe unu-l prinse și-l mîncă degrabă. 160
 Ceilalți fugind veniră la corăbii.

Apoi el dete-un strigăt prin cetate. Atunci
 de pretutindenii năvăliră Puzderii
 lestrigonii cei puternici, Și nu ca oameni,
 ci ca uriașii. 165 Suiți pe stînci,
 rostogoleau pietroaie Cu greu urnite de
 bărbați. Și-ncepe Un huiet și o valmă-
 ngrozitoare De oameni care mor, de vase
 sparte. Străpunși ca niște pești apoi luară
 170 Pe soții mei și-i duseră spre-a-i face
 La ei grețos ospăț. In vremea asta, Cît a
 ținut măcelul de la schelă, Eu sabia mi-o
 scot de lingă coapsă, Ratez cu ea frînghii
 de la corăbii 175 Și-mbărbătez îndată pe
 tovarăși Și poruncesc să deie zor la vîsle Ga
 să putem scăpa de răutate. Ei toți de frica
 morții începură Să dea din vîsle și să-
 mproaște spumă 180 Și grabnic de sub
 streșina de stîncă

216

O șterse vasul meu, iar celelalte
 Pieriră acolo împreună toate.
 De-aci pornim nainte plini de jale
 De pierderea iubiților tovarăși, Dar
 mulțumiți că noi scăparăm teferi.
 Ș'ajungem la ostrovul Aia,jindjeu
 ^eje^jtouaQa^^Cif^ o^zeiță

185

^eje^jtouaQa^^Cif^ oț Cu'grai de
 om și-amarnica, o soră De-un sînge cu
 sălbaticul Aietes 190 Care-i născut din
 luminosul Soare Și de-a lui Ocheanos
 fată Persa.

Acolo poposirăm noi cu vasul Și în liman
 intrarăm pe tăcute Călăuziți de-un zeu. Pe mal
 ieșirăm Și-ntinși stăturăm două nopți și zile,
 Sleți fiind de trudă și durere. f A treia zi,
 cînd se iviră zorii Cu pletele-aurii, luînd o
 lance Și-o sabie-ascuțită-n grabă mare Mă sui
 de la corabie pe-o culme Să văd pe cîmp de nu
 lucrează oameni, S-aud un glas de-al lor. Și
 200 stînd acolo Pe-un colț de stîncă, mi-a părut
 că iese De pe pămîntul larg, din casa
 Circei, 205 Un fum prin stejăriș, de prin
 desișuri. Și cum zării fum negru, eu în minte
 Mi-am pus să merg să aflu ce-i pe-acolo. Ci,
 socotind, găsi ca mai cu cale La vas să merg
 nainte, lîngă mare, 210 Tovarășilor mei să dau
 merinde Și să-i trimit pe ei să cerceteze.

¹⁸⁶ O țară Aia în părțile Caucazului e pomenită de Herodot și de Apollonios din Rhodos, în legătură cu legenda Argonauților. Pornind de la o citire diferită a numelui, căruia i se atribuie o origine semitică (*Aiait* = *nesos Kirkes*, la rîndu-i identificată cu *Monte-Circeo* pe coasta tireniană a Italiei), unii cercetători din zilele noastre au susținut ipoteza unui izvor fenician, din care poetul s-ar fi informat despre un sector al Mediteranei pe care grecii, se pretinde, n-aveau să-l exploreze decît cîteva secole mai tîrziu.

¹⁸⁷ Ca substantiv comun, numele zeiței înseamnă „pasăre de pradă”.

217

Dar la întors, cînd eu m-apropiasem De vasul meu, atunci fiind eu singur, De mine se-ndură un zeu și-n cale 215 Imi scoase un cerboi cu coarne nalte, Ce cobora din pajîstea pădurii Ca să s-adape-n vale, căci fusese De vipie cuprins. Cînd el din codru Ieșea, deodată-n spate prin spinare 220 Li nimerii și-l străbătui cu lancea. El boncăind căzu în praf și viața Zbură din trupul lui. Iar eu pe dînsul Suindu-mă, smuncii din rană-i lancea Și o lăsai lungită jos, pe urmă 225 Rupsei la buruiene și nuiete, Făcui o-mpletitură mlădioasă Ca de-un brățat și înnodai cu dînsa Picioarele cumplitei nămetenii. Luînd-o-n spate-apoi, căci pe un umăr 230 Eu nu puteam s-o port numai c-o mîină, G-așa de mare-a fost sălbăticuinea, Spre vasul meu pornii proptit în lance Și o trîntii pe jos naintea năvii. Apoi prinsei a-nsufleți pe oameni 235 Și cu blîndețe așa-i luai de-aproape:

«Iubiții mei, oricît de mult ne doare, Tot nu pierim, de nu ne vine ceasul. Cu ce avem în vasul nostru hrană Și de băut, să ne-ospătăm noi bine, 240 Să nu lăsăm să ne doboare foamea.»

Așa zisei și-ndată m-ascultară. Ei și-aruncară haina de pe față Și se uitau la cerbul de pe malul Pustiei mări și se mirau cu toții 245 De-acest vînat, jivin-așa de mare. Și după ce privind se desfătară, Ei mîinile-și spălară și-ncepură Să-și facă un ospăț slăvit. Și astfel Șezurăm noi atunci, și cît e ziua 250 De mare pînă-n seară ne-ospătarăm Cu mult prisos de carne, cu vin dulce.

-Spre amurgit, la scăpatul de soare, Ne-ntinserăm pe țarm și adormirăm. A doua zi, cînd se iviră zorii 255 Trandafirii, strînsei pe soți și astfel Le cuvîntai: «Tovarăși, ascultați-mi Cuvîntul meu, cu tot necazul nostru. Iubiții mei, noi nu știm unde-apune Luminătorul soare, cînd coboară 260 Pe sub pămînt, și nici de unde vine La răsărirea lui. Deci hai mai iute Să căutăm un chip de-ncredințare. Dar mie mi-e că nu-i, căci pe o culme Suindu-mă, pe-o stîncă prăvălată, 265 Văzui că-i un ostrov încins de-o mare Nemărginită și e scund ostrovul, Iar pe la mijloc fum văzui cu ochii Ieșind din stejăriș, de prin desișuri.»

Așa zisei. Și ei, cînd auziră, 270 Cu inima zdrobită-și amintiră Isprăvile lui Antifat, cruzimea T k l l t mincător de oameni

Și începură a plînge cu bocire Și ă vărsa din ochi un rîu de lacrimi 275 Dar ce putea să le ajute plînsul?

Eu împărții atunci în două cete Pe soții mei cei cu pulpare mîndre Și orînduii mai-mare cîte unul. Sub mine-a fost o parte, iar cealaltă 280 Sub Evriloh cel arătos ca zeii.

Clătirăm sortii într-un coif de-aramă Și cum ieși la sort cutezătorul, Bărbatul Evriloh', porni nainte Și douăzeci și doi de inși cu dînsul 285 Purceseră plîngînd și ne lăsară

Pe noi în urmă toți cu plîns și jale.
Găsiră într-o vale din pădure
Palatul Circei ridicat din piatră
Frumos cioplită pe-o nălțime-a văii.

ZlliaAa, epitet obișnuit al aheilor, prevăzuți cu aparatou de bronz ale pulpelor.

290 Pe-mpreajma lui stau lei și lupi sălbatici,
 Dar împlinziti de farmecele zinei. Deci nu se
 repeziră ei la oameni, Ci se sculară numai
 în picioare Și detera, din coada lor cea lungă.
 295 întocmai cum se gudură dulăii
 La un stăpîn ce vine de la masă, Că
 tot le-aduce cîte-o-mbucătură., Așa la
 ei se gudurără leii Și lupii cei cu
 gheare oțelite,
 300 Dar soții înghețară cînd văzură
 Grozavele dihăanii și statură La
 poarta zinei cea cu mîndre plete. Din
 casa s-auzea cîntînd zeița Cu viers
 fermecător, de unde dînsa
 305 Țesea o pînză mare, măestrită Ca
 orice lucru gingaș și subțire,
 Dumnezeiesc țesut de vreo zeiță.
 Grăi atunci Poliț, bărbat de frunte,
 Tovarășul cel mai iubit și vrednic
 310 De cîste pentru mine: «Dragi tovarăși,
 Frumos mai cîntă-n casă. Pare-o zîină Sau o
 femeie care stă și țese Vro pînză mare, de
 răsună toată Cămara ei, dar să strigăm mai
 iute.»
 315 Așa vorbi, iar ei chemînd strigară.
 Ieșind zeița-ndată le deschise
 Lucioasa poartă și-i pofti năuntru. Ei
 toți prostește după ea intrară Și
 numai Evriloh rămase afară,
 320 Temîndu-se de-o cursă. Pe tovarăși
 Zeița-i duse-n casă, unde-i puse La
 rînd să șadă-n scaune și-n jețuri Și-
 apoi le pregăti o torocală De brînză,
 de făină și de miere
 325 Cu vin din Pramne, și-n mîncarea asta
 Amestecă și farmece cumplite,

¹Pomenit aci și în *Iliada*, XI, 639, într-un context similar,
 vinul de Pramnos pare să fi fost un vin tare, roș, folosit
 mai ales ca leac.

Ca[^]-siLuile țara lor cu totuL Și
 după ce le-o dete și-o-nghițiră, Ea
 repede-i bătu apoi cu varga
 330 Și-i duse și-ntr-o cdcină-i închise, Și
 porci erau cu fața și cu glasul, Cu
 părul și cu trupul, dar la minte Erau
 întregi întocmai ca nainte.
 Așa stăteau închiși plîngînd săracii,
 335 Iar Circe le-aruncă atunci nutrețul,
 Grămezi de jir, de ghindă și de coarne,
 Mîncare-obișnuită pentru porcii Culcați
 pe jos. Iar Evriloh, dînd fuga, Se-ntoarse
 la corabie să spuie
 340 Ce soartă tristă-avură bieții oameni. El
 se silea, dar nu putea din gură Sa-
 ndruge-o vorbă, așa era de tare
 îndurerat. Cu ochii plini de lacrimi Se
 văieta. Dar cînd, uimiți cu toții[^]
 345 li întrebau, ne povesti el felul
 Pieirii celorlalți ai lui tovarăși:
 «Ne-am dus, după porunca ta, Ulise,
 Prin stejăriș și-n vale nimerirăm Un dalb
 palat din piatră netezită,
 350 Zidit acolo pe tăpșanul văii. Aci
 cînta fermecător o zîină Sau o femeie
 care sta-n cămară La stative lucrînd
 o pînză mare. Tovarășii cu strigăt
 o chemară,
 355 Iar ea, ieșind, îndată ne deschise
 Lucioasa poartă, ne pofti năuntru.
 Ei toți orbește după ea intrară Și
 numai eu mai rămăsei pe-afară
 Temîndu-mă de-o cursă. Ei cu toții
 360 Se mistuiră-acolo și nici unul
 Din ei nu se rvi. Eu multă vreme
 Statui pîndind și-i așteptai zadarnic.»
 Așa grăi. Eu atîrna de umăr O
 spadă mare în argint țintată,
 365 De-aceea și luai ou mine arcul Și
 repede-l grăbii să mă conducă Pe-același
 drum. El mi-apucă genunchii

Cu minile-amîndouă și de mine
 Se tot ruga și-mi cuvînta cu vaiet:
 «Să nu mă duci acolo, preamărite,
 Silindu-mă, ci las' să stau pe-aceia.
 Doar știu că nu mai vii nici tu de-acolo
 Și nici nu vei aduce pe vreunul
 Din soții tăi. Mai bine luăm fuga
 Cu-ai noștri de pe-aci. Mai este vreme
 De-a ocoli nenorocirea noastră.»
 Așa vorbi. Eu mă răstii la dînsul:
 «Tu, Evriloh, rămii pe loc aicea,
 Tot bea și-mbucă lingă vasul nostru
 Afund și negru. Singur mă voi duce,
 Că prea de tot nevoia mă silește.»
 Așa-i zisei și de pe lingă mare,
 De lingă vas, pornii la deal. Dar iată,
 Cînd eu s-ajung, trecînd prin valea sfîntă,
 La casa naltă-a vrăjitoarei Circei,
 Mi-ieși nainte Hermes cel cu varga
 De aur. Părea-ntocmai ca un tînăr
 Cu barba și mustaț-abia mijită
 În cea mai mîndră floare-a tinereții.
 Luîndu-mă de mînă-mi zise astfel:
 «Nenorocite, unde umbli singur,
 Neștiutor de țară, prin coclauri?
 Că soții tăi de-aici, din casa Circei,
 Închiși au fost și stau acum cu porcii
 În staul bine-mprejmuît. Ori poate
 Tu mergi să-i scoți? Nu crede că de-acolo
 Te-ntorci napoi; pierdut vei fi cu dinșii.
 Dar eu te voi feri de rău pe tine;
 Ia leacul ăsta minunat și intră
 În casa Circei; numai el putea-va
 Să-ndepărteze-a ta nenorocire.
 Să-ți spun eu toată măestria Circei:
 Va face-o torocală și-ți va pune
 Un leac vrăjit în pine, dar cu asta
 Ea nu te va putea vrăji pe tine,
 Căci nu te lasă leacul bun de pază
 Ce eu ți-l dau. Ți-oi spune de-amănuntul
 În ce chip să te porți. Cînd Circe asupra-ți
 Ea-mi zise: «Du-te-n cocină acumă
 Și culcă-te cu toți ai tăi tovarăși».
 445

426 Lipsit de înțeles în limba greacă, cuvîntul *moly* pare să fie
 de origine feniciană; numele unei plante cunoscute de bota-
 niști ca *halimus triplex*.

Cu mînile-amîndouă și de mine Se tot ruga și-mi cuvînta cu vaiet: 370 «Să nu mă duci acolo, preamărite, Silindu-mă, ci las'să stau pe-aceia. Doar știu că nu mai vii nici tu de-acolo Și nici nu vei aduce pe vreunul Din soții tăi. Mai bine luăm fuga 375 Gu-ai noștri de pe-aci. Mai este vreme De-a ocoli nenorocirea noastră.» Așa vorbi. Eu mă răstii la dînsul: «Tu, Evriloh, rămîi pe loc aicea, Tot bea și-mbucă lîngă vasul nostru 380 Aîund și negru. Singur mă voi duce, Că prea de tot nevoia mă silește.» Așa-i zisei și de pe lîngă mare, De lîngă vas, pornii la deal. Dar iată, Gînd eu s-ajung, trecînd prin valea sfîntă, 385 La casa naltă-a vrăjitoarei Circe, Mi-ieși înainte Hermes cel cu varga De aur. Părea-ntocmai ca un tînăr Cu barba și mustaț-abia mijită în cea mai mîndră floare-a tinereții. 390 Luîndu-mă de mîna-mi zise astfel:

«Nenorocite, unde umbli singur, Neștiutor de țară, prin coclauri? Că soții tăi de-aici, din casa Circei, închiși au fost și stau acum cu porcii 395 în staul bine-mprejmuît. Ori poate

Tu mergi să-i scoți? Nu crede că de-acolo Tentorci napoi; pierdut vei fi cu dînșii. Dar eu te voi feri de rău pe tine; Ia leacul ăsta minunat și intră 400 în casa Circei; numai el putea-va Să-ndepărteze-a ta nenorocire. Să-ți spun eu toată măestria Circei: Va face-o torocală și-ți va pune Un leac vrăjit în pine, dar cu asta 405 Ea nu te va putea vrăji pe tine, Căci nu te lasă leacul bun de pază Ce eu ți-l dau. Ți-oi spune de-amănuntul în ce chip să te porți. Cînd Circe asupra-ț*

Va năvăli cu varga ei prelungă,
410 Din teacă țrage-ți sabia-ascuțită
Și sai la dînsa gata să faci moarte. Ea speriată-atunci o să te-mbie Cu dînsa să te culci. Tu patul zînei Să nu-l disprețuiești, de vrei ca slobozi 415 Pe oameni să ți-i lase și de tine Să poarte grijă. Dar întîi silește-o Să jure jurămîntul cel mai mare Al zeilor, că n-o să mai încerce Vrun pocinog mai rău să-ți facă ție, 420 Că după ce te va goli de arme, Ea n-o să moaie inima din tine Și-a ta virtute.» Zisf el și-mi dete O buruiană smulsă din țărîină Și-mi spuse cum e felul ei: o floare 425 Ga laptele, cu rădăcină neagră, De zei numită moly, anevoie Să, o dezgroape omul, însă zeii Pot orișice. Plecă pe urmă Hermes Prin păduraticul ostrov spre piscul 430 Olimpului, iar eu spre casa Circei Și inima mi se bătea pe cale.

La poarta zînei cea cu mîndre plete Stînd, eu strigai. Ea m-auzi și-ndată Ieșind deschise poarta lucitoare 435 Și mă pofti. Eu trist mersei în urmă, Iar ea mă duse-n casă și mă puse Pe jeț frumos lucrat, bătut cu ținte, De-argint, sub el cu scăunaș de razim Picioarelor. Într-un pahar de aur 440 Ga.ți o torocală,-n care puse Un leac să beau, voindu-mi ră,u zeita. Dar cînd mi-o-ntinse și-o băui și totuși Fui nevrăjit, lovindu-mă cu joarda, Ea-mi zise: «Du-te-n cocină acuma 445 Și culcă-te cu toți ai tăi tovarăși».

niști ca *halimus triplex*.

Eu trag din teacă sabia și tabăr
Asupra-i ca și când aş vrea s-o spulber[^]
Ea țipă tare, aleargă și-mi cuprinde
Genunchii și cu vaiet cuvîntează:

450 «Ce om ești tu? Și unde ți-s părinții
Și țara ta? Uimită sînt că n-ai fost Vrăjit de
leacul cel băut de tine, Doar biruie puterea lui
pe-oricine De cum îl ia și peste dinți îi trece.

455 Tu singur ești nebiruit de farmec;
Pesemne ești Ulise iscusitul, De care-mi spuse
Hermes cel cu varga De aur, că la-ntorsul lui
pe mare Veni-va de la Troia. Dar hai pune-ți
în teacă spada și-amîndoi alături Apoi să ne

suim pe patul nostru, Ca după ce ne
460 vom iubi-mpreună S-avem credință
unul către altul.»

"[^]Așa-mi vorbi, iar eu zisei: «O, Circe*. De
465 ce te rogi să fii blajin cu tine, Cînd tu în
casa ta pe-ai mei tovarăși I-ai prefăcut în vieri
și-acum pe mine,. Țiindu-mă pe-aici, cu viclenie
Mă-mbii să intru în iatac la tine, 470 Să ne
suim în patu-ți, ca tu astfel, Eu dezarmat fiind,
să faci din mine Un om fără curaj și bărbăție.
De patul tău eu nu vreau să m-apropii,. De nu
te-nduri, zeițo, chiar acuma 475 Să juri cu
jurămîntul cel mai mare Că nu-mi urzești vreo
altă răutate.»

Așa-i vorbii. Ea se jură degrabă Cum
eu cerui, și numai cînd jurase Și
încheiase jurămîntul mare, M-am dus la

480 patul strălucit al CirceL

În vremea asta patru slujitoare Se
hărniciau prin locuința zînei, Copile de
păduri și de izvoare, De sfînte rîuri care
curg în mare. 485 Din ele una așternea
pe jețuri Covoare dalbe porfirii deasupra

Și dedesubt pînze de in. A doua Avea de-
ntins în faț-acestor jețuri Frumoase mese
de argint, pe care 490 Punea panere de-
aur, iar a treia
într-un ulcior de-argint turna vin dulce Și
împărțea cite-un pocal de aur. A patra se
grăbi s-aducă apă Și sub cazan un mare foc
s-aprindă, 495 De clocotea într-însul
lautoarea.

Cînd fierse apa-n vasul cel de-aramă, Mă
puse-n baie, prinse să mă spde Cu apă din
cazan amestecată Cu cea din cadă, dulce
răcoreală 500 Pe capul meu, pe umeri pînă-
mi scoase Din mădulare truda sleitoare.

Cînd mă lău și cu ulei mă unse, Ea mă-
nțoli cu-o mantje-aratoasă Și cu unstrai de
pus desubt. Pe urmă 505 Mă duse-n casă,
mă pofti pe scaun Cu ținte de argint, cu flori
frumoase Și cu un scăunaș pentru picioare.

Aduse apă de' spălat pe mînă O fată, în
frumos ibric de aur, 510 Pe un lighean de-
argint, ca să mă spele Și-ntinse-o masă bine
lustruită. Apoi cinstita chelăriță-aduse Și
dete pine și bucate multe, Mă omeni cu tot
ce-avea-n păstrare 515 Și ma pofti zeița la
mîncare.

Eu n-aveam chef și stăm cuprins de grijă Și mă
tameam de altă pataramă. Dar cum văzu
zeița că stau astfel Cu mînilor nentinse la
bucate 520 Și copleșit de o mîhnire mare, S-
apropie cu graiuri zburătoare:

«De ce, Ulise, stai așa ca mutul, Strici
inima-ți și nu te-atingi de hrană Și nici de
băutura? Te temi poate 525 De-o cursă iar?
Dar n-avea nici o grijă, Că ți-am făcut un
jurămînt amarnic.»

Așa-mi vorbi; eu răspunsei: «Dar cine,
De-o fi om drept, s-ar îndura, o, Circe, Să
530 stea de hrană și de băutură Nainte de-a fi
oamenii lui slobozi Și de-a-i vedea în față?
Dacă totuși Mă-mbii cu dinadins să stau la
masă, Sloboade-mi soții dragi, să-i văd cu
ochii.»

Așa zisei. Cu varga-n mână Circe 535 Ieși
din casă și deschise ușa Cotețului și scoase pe
tovarăși Ce semănau cu vieri de nouă vremuri.
Ei după asta-n față-i toți statură. Ea între
dînșii se purtă și-i unse C-un leac deosebit pe
fiecare, Și de pe trupul lor curgea tot părul
540 Crescut după unsoarea-afurisită. Ce le-o
dăduse Circe vrăjitoarea. Iar oamenii deodată se
făcură Mai tineri, și mai mari, și mult mai
mîndri De cum erau înainte. Ei pe mine M-au
cunoscut și m-au luat de mînă Și i-a pălit un dor
545 și-un plîns cu hohot, De răsuna vîrtos întreg
palatul, De-a fost chiar și zeița-nduioșată.

S-apropie de mine-atunci și astfel îmi
zise dînsa, fala între zîne:

«Tu, preamărite fiu al lui Laerte,

Preaiscusite meștere Ulise,

Coboară-te la vas pe prundul mării

Și la iedec întîi să trageți vasul

Și-n peșteră v-adăpostiți avutul

Cu toată zestrea vasului și iute

555 Să vii napoi, s-aduci și pe tovarăși».

Așa-mi grăi. Și inima-mi bărbată

La-ndemnul ei a fost înduplecată.

Și mă grăbii spre vas, pe prundul mării;

Găsii aci pe dragii mei tovarăși,

560 Plîngeau duios, vărsau un rîu de lacrimi,

Precum vițeii, cînd la țarc sătule

De la pășuni vin vacile la țară,

Le ies înainte și cu toții zburdă,

Și nu-i încape-ocolul, sar și-aleargă Pe lîngă
muma lor mugind într-una, 570 Așa și soții
mei, cînd mă văzură, Plîngînd spre mine toți
se repeziră; Și-nchipuiau că și sosiră-n țară Și
în cetatea țării lor pietroase Pe unde se
născură și crescură, Și-mi cuvîntară cu-ochii
plini de lacrimi:

575 «Măria-ta, așa ne bucurarăm De-a ta
venire, parcă ne-nturnarăm Napoi acasă pe
pămîntul nostru. Dar spune cum ceilalți ortaci
pieriră?» 580 Eu blînd le răspunsei la
întrebare:

«întîi pe prund corabia să tragem

Și-n peșteră să ne-ndosim avutul

Și toată zestrea vasului. Pe urmă

Dați zor mai iute să veniți cu mine

585 Ca să vedeți cu toții pe tovarăși

Cum beau și ospătează în locașul

Ziesc al Circei și-au belșug de toate.»

Așa vorbii, și-ndată m-ascultară,

Doar Evriloh i-opri pe toți și zise:

590 «Ah, vai de noi săracii! Unde mergem?

De ce voiți nenorocirea asta, La curtea Circei

să vă dați devale? Că vieri sau lupi ori lei din

voi va face, Ca noi cu sila să-i păzim conacul.

595 Așa făcu ciclopul, cînd ai noștri La stîna

lui intrară cu Ulise Cel îndrăzneț, și din a lui

prostie Pieriră și ei, bieții.» Asta zise Și

cugetai din teacă, de la coapsă, 600 Să-mi

trag odată sabia cea lungă Și capul să-i ratez și

jos pe glie Să-l las rostogolit, măcar că dînsul

Era cu mine înrudit de-aproape. Dar soții mei

se puseră-mpotriva 605 Și mă-mpăcară-așa cu

vorbe blînde:

«Măria-ta, noi să-l lăsăm pe dînsul

Aici pe mal să privegheze vasul, De te-

nvoiești, iar pe noi toți tu du-ne

- La casa sfînt-a Circei». Cum grăiră,
610 La deal o și porniră dinspre mare.
 Dar nici chiar Evriloh nu stete-n urmă
 La mare singur, ci veni-mpreună Temîndu-
 se de-amenințarea-mi cruntă. La curtea ei
 într-asta puse Circe
- 615** Să spele cu-ngrijire și să ungă Cu
 mirodenii grase pe tovarăși, Cu straie
 să-i îmbrace și cu mantii De lînă
 moale. La sosirea noastră Pe toți la
 masă-n sală-i nimerirăm
- 620** Bench'etuind. Cum se văzură soții Și-
 și spuseră pățaniile toate, Plîngeau cu
 vaiet, de vuia palatul, S-apropie și-mi
 zise-atunci zeița:
- «Tu, preamărite fiu al lui Laerte,
625 Preaiscusite meștere Ulise,
 Lăsați acum jălania. Și eu știu
 Ce greu ați dus pe mare, ce necazuri
 Și pe uscat dușmanii vă făcură.
 Deci hai mîncăți și beți, ca iar să prindeți
 Curaj, s-aveți tărie ca pe vremea
 Cînd voi plecarăți de la vatra voastră,
 Din asprul vostru plai. Acuma sînteți
 Lipsiți de vlagă și de bărbăție,
 Că nu-ncetați aminte să v-aduceți
 De-a voastră-anevoioasă pribegie,
 Căci prea v-au fost necazurile multe.»
 Așa vorbi. Și inima bărbată De
 vorba ei ne-a, fost înduplecată. Un
 an întreg ramaserăm acolo
- 640** Și ne-ospătarăm cu belșug de carne Și
 cu vin dulce. Cînd se scurse anul Și se
 rotiră vremi și luni trecură Și zile
 lungi veniră iar, iubiții Tovarăși mă
 chemară și-mi grăiră:
- 645** «Nenorocite, nu uita de țara
 Părinților, de ți-i venit cu viață
 Să poți scăpa și să ajungi odată
 La casa ta cea naltă, la moșie».

- Și inima cu spusa mi-o muiară.
650 Șezurăm noi atunci, și cît e ziua De mare
 pînă-n seară ne-ospătarăm Cu mult prisos
 de carne, cu vin dulce.
 Dar prin amurg, cînd soarele-asfințise,
 Ei adormiră-n sala cea umbroasă*
- 655** Iar eu am mers la patul dalb al Circei Și-
 mbrățișîndu-i rugător genunchii Zisei în
 ascultarea ei: «O, Circe, Te rog să faci
 așa cum juruiseși Și să mă lași să plec la
 mine-a'casă,
- 660** Că nu mai pot nici eii, nici bieții "oameni
 Ai mei care mă-nconjură pe mine Și
 inima-mi tot frîng cu jăluitul Cînd tu te
 depărtezi». La vorba asta, Ea, zîna între
 zîne, - așa îmi zise:
- 665** «Preaiscusite nobile Ulise,
 La mine aici cu sila nu rămîneți. Dar
 mai nainte cată voi s-o-ntindeți Pe-o altă
 cale, să intrați în lumea Cealaltă, la
 împărăția morții.
- 670** Acolo unde-mpărătește Pluton \
 Și Persefona, crîncena zeiță, -■Ca să-
 ntrebati nemuritorul suflet Al mortului
 din Teba Tiresias, Prorocul orb și-ntreg
 la minte, care,
- 675** Deși e mort, e dat de zîna morții Tot
 firoskos și înțelept să fie, Pe cînd
 ceilalți ca niște umbre zboară.»
 Așa vorbi. Și inima mi-o frînsă
 Șezui în pat și mă pornii a plînge
- 680** Și silă mai mi-era mie de viață

⁶⁷⁰ în mitologia elină mai cunoscut sub numele de Hades, stăpînul lumii infernale.

⁶⁷¹ Alteori numită în mitologie Goră, fiica Demetrei, îndrăgită de Pluton și răpită de acesta pentru a și-o face soată.

⁶⁷³ Prorocul orb al cărui rol e atît de mare în întreg ciclul legendelor țebane (bunăoară în dramele lui Sofocle *Regele Oedip* și *Antigona*) murise înainte de începerea războiului cu Troia. Gf., mai departe, XI, 122 și urm.

⁶⁷⁷ Soarta sufletelor în lumea de dincolo, lipsite de consistență și conștiință. Gf., mai departe. XI, 280 și urm.

Și de lumina soarelui. La urmă,
Sătul de tînguire și de zbućium,
Zeitei răsponsei: «Dar cine oare
Mă va povăćui la cfrum, o, Circe?

685 Ga" nici un vas caiătornd pe mare
P P j T pe tărîmul morćii.»
bii i i ~ l i

Și-nfeg^cum vorbii ea-mi zise~lnie:
-rPrgajcusite nobile Ulise,
De călăuza tie să mTTTpeșe.

690 Gatărgu^alta^ntinde pînze" albe
ȘiTai așa^Un vint de miazănoapte
Cflrabia"" ti-o va" mina pe valuri. Dar
cînd vei trece i'lul Oceanul Pe unde-i
malul scund și-a Persefonei

695 Dumbravă cu plopi mari, cu sălcii sterpe,
Oprește-ți vasul pe Ocean și du-te u
singur în lo#așuf trist și umed l zeului
din iad. -Piriflegeton Și braćul apei
Stixului, Cocitul,

700 Acolo curg în^Aheront. O stîncă Stă la-
mbucarea celor două rîuri Clototitoare.
Urcă-te pe-acolo Și fă așa cum te-oi-nvăća,
viteze. Să sapi o groapă ca de-un cot în
cruce

705 Și morćilor să-nchini într-însa paos.
întîi să fie mied, apoi vin dulce Și al
treilea tot apă. Peste ele Făină albă
să presari. Pe urmă

---

⁶⁹³ Pentru Homer, *Okeanos* e un fluviu care înconjură lumea locuită (*Iliada*, XVIII, 607—608), izvorul tuturor apelor de pe pămînt (*Iliada*, XXI, 195-197).

^{698.900} în grecește, *Pyriphlegethon* înseamnă „rîul de foc”; *Kokytos*, „rîul tînguirilor”. Numele corespund rostului ce li se atribuie în lumea subpămînteană.

⁷⁰⁰ j^u di_n nord-vestul Greciei, în ținutul thesproćilor, transformat de imaginaćia populară în fluviu al infernului. În această ordine de idei, se poate face observaćia că, în vreme ce *Iliada* nu cunoaște decît un singur fluviu subpămîntean, Styxul, *Odiseea* citează alte trei, pomenite în versurile precedente.

⁷⁰⁴ înțelege: „o groapă ca de-un cot de fiecare parte”, deci o groapă pătrată.

- Să tot te rogi de țeștele deșerte
710 A morților, să jurui că-n Itaca
Sosind, le vei jertfi la tine-acasă, O vacă
stearpă, vita cea mai bună, Și pe altar le
vei ticși tot* felul De bunătați și că lui
Tiresias
715 Deosebit jerfi-vei un berbece
Cu totul negru, fala turmei voastre. Iar
după ce te vei ruga de morții Vestiți ca
oameni, un berbece-njunghe Și-o oaie
neagră, capul lor întoarce "
720 Spre beznă, iar tu du-te mai încolo Spre
valurile râului cel mare. Aci veni-vor
morții cu duiumul. Dă zor atunci ca
viteje-njunghiate Și-ntinse jos să le
jupoaie soții
725 Și să le ardă. Rugi apoi înalță
Cumplitei Persefona și lui Pluton
Puternicul. Iax tu de lângă coapsă
Să tragi din teacă sabia-așcuțită

- Să nu dai voie țestelor deșerte
730 A morților de sînge să s-atingă Nainte de-
a-ntreba pe Tiresias. La tine-atunci,
frunțașule-ntre oameni, Prorocu-ndată va
veni să-ți spuie Ce cale-ai de bătut și cât
de lungă
785 Și cum va fi întorsul tău pe mare.»
Așa-mi grăi. Și-a zorilor zeiță Pe tron
de aur răsări în zare; Iar zîna mă pofti
să-mbrac veșminte, Manta și strai, în
vreme ce ea-și puse
740 O rochie mare, albă și subțire
Și plină de mîndrețe. Mai încinse

---

⁷¹² Nici culoarea, nici sexul animalelor de jertfă nu sînt indife-
rente. Zeilor subpămînteni li se sacrifică de fiecare dată vic-
time negre.

⁷²⁰ *Erebos*: aici obscuritatea lumii infernale, are în unele cosmo-
gonii înțelesul de „întuneric primordial”, cel dintîi element
desprins din haos.

Un brîu frumos de aur și-o maramă
 Ea-și potrivi pe cap. Eu dup-aceea
 Mersei prin casă și-ndemnai de-aproape
 745 Cu grai blajin pe toți ai mei tovarăși:
 «Destul v-ați odihnit cu somnul dulce.
 Să mergem, că de-acum avem noi sfatul
 Măritei Circe». Așa zisei, și-ndată Se-
 nduplecară-n sinea* lor bărbată.
 750 Dar nici de-acolo nu-i dusei cu mine
 Nevătămați pe bieții mei tovarăși. Era-
 ntre ei Elpenor cel mai tînăr, Nici prea
 războinic, nici întreg la minte. El se
 răzni de soții lui și-n casa
 755 Cea sfînt-a Circei adormi deoparte
 Umblînd după răcoare, căci fusese
 îngreuiat de vin. Trezit de larma Și
 vuietul tovarășilor care Porneau la
 drum, el se sculă deodată,
 760 Uită s-o ia napoi pe scara naltă Și
 apucînd pe-acoperișul casei, De sus
 căzu în cap și-și rupse gîtul La-
 ncheieturi și sufletu-i se duse Pe
 cealaltă lume. La plecare
 765 Eu cuvîntai iubiților tovarăși:
 «Voi socotiți că noi plecăm acasă
 La noi în țară. Dar din partea Gircei
 Ni-i dată altă cale, spre locașul
 Cumplitei Persefona și-al lui Pluton,
 770 Ca sufletul lui Tiresias, mortul Teban, să,
 întrebăm.» Ei auziră Și inima de jale li se
 frînse, Și stau pe loc, se văietau și părul
 Și-l tot smulgeau, dar bocetul și plînsul
 775 Nu foloseau nimic. O apucarăm
 Spre vasul nostru și la mal sosirăm-
 Indurerați, cu ochii plini de lacrimi.

în vremea asta lîngă vasul negru Legă
o oaie neagră și-un berbece 780. Zeița
Circe, care nevăzută ~ Ușbrjpe^ lîngă, noi
se furisase, Căci cirie poate pe un jggu să-
l vad^C^^jT'TîT'iae nu
vreiTînsj^jeu^
 saxTîncolo?

⁷⁵⁵ Aluzia oarecum învăluită se precizează în versurile 760—761,
 de unde rezultă că Elpenor dormea la răcoare pe acoperișul
 în formă de terasă.

CÎNTUL XI

Iar cînd am fost la vas pe lingă mare,
Intîi pe apă, lunecarăm vasul, li puserăm
catargul cu vintrele Și vitele luînd apoi
intra_răm 5 Și noi mîhniți, cu ochii uzi de
lacrimi.

De după vasul cel cu botul negru
JJ Cuvîntătoarea, vajnica zeită Cu J>ăr
de^auf," Circe, ne trimise Un vînt
prielnic umflat or de pînze,

g nfiirrij. iar noi, dI Dichisurilor
toate-ale corăbiei, Stăm liniștiți. Doar vîntul
și cîrmaciul Minau pe mare vasul. Cît e
ziua Cu pînzele destinse văsurăm. 15 La
urmă, soarele-asfinți și toate Cărările din
lume s-adumbriră,

Ajunseră,m la capătul de ape
Pe-afundul Ocean, unde-i^cetatea
Poporului cimejiâBr, de-a pururi
20 învăluit în ceață și-ntuneric, **

234

¹⁸ Vezi mai înainte nota la X, 693.

¹⁰ Cimerienii aci pomeniți sînt un neam fabulos. între ei și cimerienii pomeniți de Herodot și de Strabon ca locuitori ai Peninsulei Taurice (Crimeea de astăzi) nu-i, firește, nici o* legătură, măcar că n-au lipsit comentatori înclinați să localizeze „țara învăluită în ceață” pe țărmul de nord al Mării Negre.

Că-n veci nu-1 vede luminosul soare,
Cînd el spre cerul înstelat se suie Și
spre păjnînt la vale se coboară, Ci
bezna urgisită cotropește Pe bieții
muritori. Sosind acolo Cu vasul,
poposirăm. Ne luarăm Namaiele cu
noi și-o apucară,m Pe lingă Ocean
pîna, ce furăm La locul unde ne
spusese Circe.

80 Acolo Evriloh și Perimede
Ținură, cele două jerfe-aduse. Eu
sabria-mi trăsese atunci din teacă,
Șăpai o groapă de un cot In
Mănerin^ turmar într-însa Tpaosj
Și Jup^aceea Tapă! Peste ele
-~f^*~*« Pe urmă
MŞrfot" rugai de țestele deșerte A
morților, le jurui că-n țară
Sosind, le voi jerfi la mine-acasă
^iira^Sroalp^i P

40
Și pe altar le voi ticsi tot felul
De bunătați și că, lui Tiresias
Deosebit jerfi-voi un^berbece ^)
45 Cu, totul negru, fala **turmei noastre.**
Iaf^tfailwai țî mă, rugai acolo
Ngro^tdelor de umbre, pusei mîna Pă
oi; și le-njunghiai în groag-a^eea,
Și?5Iuruia într-însa fsînge negru/
50 Atunci din bezna T-^rdîintrinulțime
De suflete de morți, feciori, neveste,
Moșnegi sărmani și fragede copile Cu
pieptul de curînd cuprins de jale Și
mulți străpuși de suliți ferecate,
55 Bărbați răpuși în luptă, toți cu arme
Insîngerate. Se-mbulzeau spre groapă
Roind de pretutindeni cu un yuJfI
Asurzit^.* îngălbenii de spaimă. Zolfi
atunci ca vitele-njunghiate

¹ Vezi mai înainte nota la X, 704.

60 Și-ntinse jos să le jupoaie soții
 Și să le ardă, rugii apoi să-naște
 Cumplitei Persefona și lui Pluton
 Puternicul, iar eu de pe la
 coapsă Scosei din teacă sabie-
 ascuțită

65 Și nu dam voie țestelor deșerte
 A morților de sînge să s-atingă
 Nainte ca să-ntreb perT^sias."^
 întâi s-apropie de TffmeT umbra
 Tovarășului meu Elgenor, care

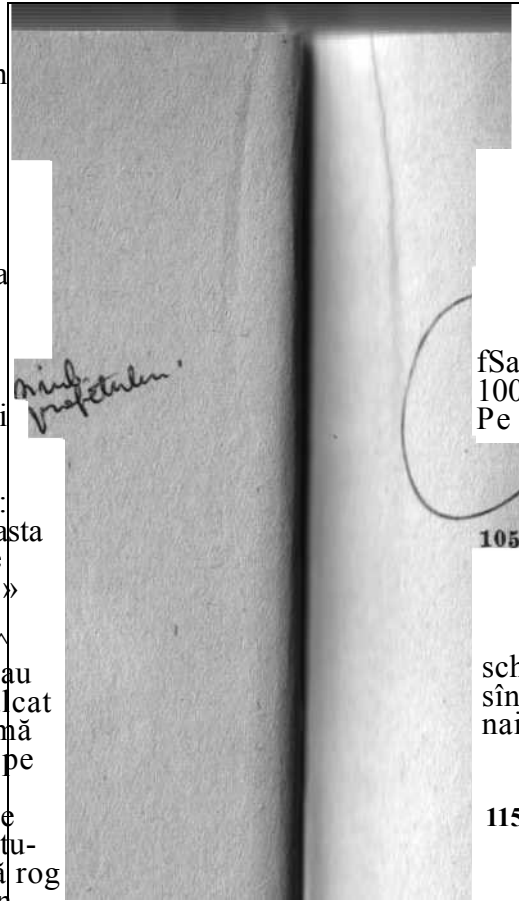
70 Nu fuse încă astrucaFiub glie,
 Căci trupul lui pe loc îl
 părăsisem Neplîns și nengropat
 în casa Circei, Fiind siliți atunci
 să facem alta. Mă prinse mila,
 lăcrimai zărindu-l

75 Și-l apucați cu vorbe zburătoare:
 «Elpenor, cum veniși pe lumea asta
 De ceață și-ntuneric? Tu mai iute
 Sosiși pedestru decît eu cu vasul.»
 Așa-i vorbii, iar el gemu și zise:

80 «Mărite tu, dibaciule Ulise,
 Necumpătul la vin și nenorocul)M-au
 dat de mal. In casă sus la Circe, Culcat
 fiind, eu mă trezii deodată Și nu mă
 dumerii la coborîre S-o iau napoi pe
 scara cea înaltă Ci apucînd-o pe-
 nvelișul casei, Căzui în cap și mi se
 rupse gîtul La-ncheieturi, iar sufletu-
 mi ajunse Pe-acest tărîm. Acum mă rog
 de tine în numele alor tăi lăsați în

90 urmă Și care nu-s de față, pe soția,

⁶⁸ După o concepție dominantă în poemele homerice, lămurit exprimată în *Iliada*, XXIII, 68 și urm., sufletele morților nu-și găsesc odihna înainte ca trupul să fi fost îngropat. Cum Elpenor n-a avut parte de înmormîntare, prezența lui în lumea subpămînteană ar putea părea în contradicție cu credința amintită, dacă din context n-ar reieși că umbra tovarășului lui Odiseu n-a fost primită în Hades, ci rătăcește în preajma lăcașului infernal pînă la împlinirea ritului funerar.

mă-nscrumi

Și i cu arm^^

Pe tata care te crescui pe tine De
 mic, pe Telemah, pe care singur
 Acasă l-ai lăsat, că j&u știu bine Că
 tu plecînd de pe tărîmul morții Te
 vei abate în ostrovul Aia
 Cu vasul tău frumos lucrat. Acolo Te
 rog să-ți amintești de mine, doamne.
 fSa, nu mă, lași napoi la despărțire
 100 NepTini^și^engropat^^ca^să, nu superi
 Pe îMIffii^ ^eirffmffimeT^

î ^ T " i

105 Fă-mi asta, și-n mormînt înfige-mi
 Cu care eu vislesamMntre tovarăși. >J
 Așa-mi grăi lsi-1 limștii cu vorba:
 «Voi face tot ce m-ai rugat, sărmane». Așa
 schimbaram noi cuvinte triste, 110 Cînd peste
 sînge eu țineam cuțitul Deoparte și-mi stătea-
 nainte umbra Tovarășului tot grăind cu mine.
 Veni și-al mamei suflet dup-aceea,
 Al răposatei Anticlea, fiica Lui
 115 Autolicos domnul. O lăsasem în viață
 biata, cînd plecai la Troia. Mă prinse
 riila și-ncepui a plînge Cînd o văzui.
 Ci nu putui, cu toată Nespusa mea
 durere, să dau voie De sînge să s-
 apropie nainte Să-ntreb pe Tiresias.
 120 Dar ajunse Și sufletul prorocului din
 Ttebsf/ Ţiind un sceptru poleit de
 aur. Mă cunoscu și-ndată el îmi zise:
 125 «Mărite-al lui Laerte fiu, Ulise
 Preaiscusite, ce-ai lăsat, sărmane, A
 soarelui lumină și venit-ai Să vezi pe
 morți și jalnica lor țară? Dar ferii în lături
 de la groapă, trage-ți

¹¹⁵ Despre acest bunic al lui Odiseu, vezi mai departe XIX, 516 și urm.

L

130) Jungherul ca să pot să beau din sînge *IȘi*
adevăr să-ți spun.» Rosti el asta Iar eu
cîrmind, băgai în teafă arma. Bău dar el din
mohoriul t^inge^ Și-mi cuvîntă din gur-apoi
prorocul Neîntrecut: «Tu cauți,
135 preamărite, întorsul dulce-n țara ta și-
acasă. Dar zeul ți-l va face greu să fie,
Că nu scapi de Neptun care te paște In ciuda
lui că i-ai orbit feciorul. 140 Dar cît de
mult veți pătimi voi totuși Puteți ajunge,
dacă vrei să birui Dorința ta și-a soților în
ziua Gînd, izbăvit de-ntunecata mare, Vei
poposi cu vasul în ostrovul Trinăcria. Găsi-
veți voi acolo (5 turmă de oi grase și-o cireada
De boi, avutul Soarelui ce vede Și-aude
145 tot. Dacă le cruți și cauți De drumul tău,
puteți, cu tot amarul Ge-ați suferi, s-
ajungeți în Itaca. De nu le cruți, eu îți
menesc pieirea Corăbiei și-a celorlalți
țovarăși. Și sirtgur dacă "scapi, te vei
150 înfoarce Tîrziu și prost pe vas străin în
urma Prăpăstuirii soților în mare. Și-n
casă vei găsi nenorocire: Bărbați obraznici
care-ți storc avenea Pețind și înzestrînd pe-a
ta soție De viță-naltă. Dar sosind acolo,
155 Le vei plăti de-ajuns nelegiuirea. Iar
după ce din lance vei ucide Cu-
nșelăciune ori în luptă dreaptă

¹⁴⁵ *Trinăcria* („Insula cu trei vîrfuri”, „Insula triunghiulară”) e
numele Siciliei la istoricii și geografii mai noi. Autorul
100 *Odiseii* o numește *Trinahia* („Insula în formă de
trident”, „Insula tridentului”), ceea ce nu corespunde
aspectului ei adevărat și îndreptățește presupunerea că nici
poetul, nici auditorii lui n-aveau cunoștințe directe dōspre
¹⁵⁸ marea insulă din vest.
în alți termeni: oferind daruri pentru a obține mîna. Cf.
mai înainte, nota la I, 378.

Pe pețitori acasă, ia-ți o s
îndemînată și apucă drumul
165 Și mergi pînă ce-i da de niște oameni
Ce nu-s deprinși cu marea și nu gustă
Bucatele din sare potrivite, Nici știu
de rumenitele corăbii Și nici de vîsle,
aripele-oricārei
r?0 Corăbii. Eu ți-oi spune care-i semnul Cel
mai vădit spre-a nu da greș în cale. Cînd
alt drumeț te va-ntîlni pe tine Și zice-va
că ai pe dalbul umăr Lopată-n loc de
vîslă, -nfige-acolo
175 In glie vîsla, lui Neptun închină
Frumoase jerfe, un taur, un berbec 1 ^ Și
un grăsun. Apoi venind acasă,)
Mărețe jerfe sfinte de o sută De boi să-
nchinii la zeii cei din slavă,
180 La toți pe rînd. Iar moartea-ți în afară De
mare o să-ți fie prea ușoară: Muri-vei
doar împovărat de-o lungă Și verde
bătrînețe și-mprejuru-ți Cu totu-ndestulat
va fi poporul.
185 Acestea ți le spun pe nemînițite.»
La asta rāspunsei: «O, Tiresias, -f
De bună seamă-așa meniră zeii. Dar
spune drept și lămurește-mi mie: Văd
sufletul iubit al mamei mele,
190 Tăcut el șade-alătorea de sînge Și nu cuteaz-a
se uita în față La fiul său și-a cuvînta cu
dînsul. Cum poate ști că eu sînt? Spune-mi,
doamne.» Așa zisei. El repede-mi rāspunse:
195 «Ușor mi-i să ți-o spun, ascultă dară.
Oricare mort vei fi lāsāt să vie Să bea
din sînge, drept grāi-va ție, Iar cel
respins, napoi va merge iară.» Așa
vorbînd, se trase-n beznă umbra
200 Lui Tiresias domnul, după spusul
Cuvintelor dumnezeiești. Eu însă De
loc nu mă urnii pînă ce mama Veni
și se-nfruptă din sînge negru.

^Puternic arzător, de cum se duce /
 Din oase albe viața, și ca visul / Se-
 naripează sufletul și zboară. Dar caută
 să ieși mai iute-n lume
 290 Și ține minte tot ce vezi, ca-n urmă
 Femeii tale să le spui acasă.» Așa
 schimbarăm între noi cuvinte.
 La-ndemnul preamăritei zîne-a morții
 S-apropiară-atunci femei și fete
 295 De oameni mari. Și droaie s-adunară In
 jurul gropii cea cu sînge negru. Eu
 cugetam cum pot să-ntreb pe toate, Și
 una-mi păru mie mai cu cale: Luînd de
 pe la coapsa mea vînjoasă
 300 Tăioasa lungă spadă, nu dam voie Să bea
 din sînge toate dintr-o dată. Se
 perindară ele cîte una, Iar eu pe toate le-
 ntrebam de-a rîndul. Intîi văzui pe Tiro
 cea născută
 305 Din tată-ales. Ea povestea că-i fiica
 Lui Salmoneu cel nobil și femeia
 Odraslei lui Eol, Creteu/Odată
 Iubise ea pe Enipeus, rîul
 Dumnezeiesc, frumos cu ape limpezi
 310 Ca nici un altul pe pămînt: de-aceia Și se
 plimba la apa-i curgătoare. Atunci
 Neptun, cumplitul zeu Cutremur, Leit
 viteazul Enipeu, la gura Acestui rîu
 vîrtejitor cu dînsa
 315 Se-mpreună. O-ntunecată undă Se-
 ncovăie în jurul lor și naltă Ca
 muntele-i împesură și-ascunse Pe
 zeu și pe femeia muritoare.

293-449 Lunga listă a femeilor celebre din mitologia și legenda greacă — fără legături cu întîmplările lui Odiseu și destul de stîngaci introdusă — e un adaos mai nou.

³⁰⁶ Fiu al lui Eol, strămoșul legendar al eoliienilor, Salmoneu înfruntase pe Zeus, cu care îndrăznea să se compare, pretinzînd să i se aducă jertfe. Ga pedeapsă, fusese trăsînit și zvîrlit în infern. Gf. Vergiliu, *Eneida*, VI, 585 și urm.

³⁰⁸ E vorba de rîul cu acest nume din Tessalia; exista și un al doilea în Macedonia.

Descinse-al fetei brîu și, adormind-o,
 320 O drăgosti Neptun, și după asta
 Luîndu-i mina glăsui: «Femeie, Te
 bucură că te-ai iubit cu mine, Căci
 la-ncheierea anului vei naște
 Mîndrețe de copii, că niciodată
 325 Zadarnică nu-i dragostea cu zeii. Tu
 caută de-acești copii și crește-i. Dar
 du-te-acum acasă, ține-ți gura Și nu
 mă spune nimănui, că eu sînt Neptun
 care cutremură pămîntul.»
 330 El zice și s-afundă^n valul mării.
 Iar Tiro de la el născu doi gemeni, Pe
 cei doi crai Neleus și Pelias, ^ Doi
 slujitori puternici ai lui Joe. Bogat în
 turme, petrecea Pelias
 335 Pe-ntînsele cîmpii de la Iolcos, Neleu
 ședea în nisiposul Pilos. Pe urmă din
 Creteu născu crăiasa Pe Feres, pe Eson
 și pe-Amitaon Cel iubitor de cai.
 Văzui pe urmă
 340 Pe fiica lui Asopos, Antioga
 Ce se fălea că-n brațele lin Joe
 Dormise-odată și născu pe Zetos Și
 pe Amfion, care întemeiară Și-
 nzidurără-ntîi orașul Teba,
 345 Că nu puteau să locuiască dînșii,
 Oricît erau de tari, în larga Tebă,
 De n-ar fi fost cu zid împrejmuîță.
 Pe urmă mai văzui și pe Alcmena,
 Soția lui Amfitrion și mama
 350 Lui Hercule cutezător ca leul,

³³⁴ După legendă Neleu e tatăl înțeleptului Nestor și întemeietorul familiei Neleizilor. Pelias, rege în orașul Iolcos din Tessalia, unchi al eroului Iason, avea să-l trimită pe acesta din urma în căutarea faimoasei „lîni de aur”.

³³⁸ Eson (Aison) e tatăl lui Iason, căpetenia expediției Argonauților; Amitaon, întemeietorul orașului Pilos. Feres nu-i cunoscut.

³⁴⁰ Asopos e numele mai multor rîuri din Grecia continentală; aci e vorba de cel din Beoția.

Viteazul care se trăgea din Joe.
 Văzui apoi și pe Megara³ fiica Lui
 Creon inimosul și femeia Lui
 Hercule, nenfrîntul în putere.
 355 Văzui și pe frumoasa J[^]gujaste, Pe
 mama lui Edip, aceea TeT^{*****}*
 Făcu păcat grozav pe neștiute
 Luîndu-și fiul de bărbat /iar dînsul
 Luă pe mama-i după ce ucise
 360 Pe tatăl său; ci-ndată despre asta Pe
 muritori înștiințară zeii. El mai
 domni peste Cadmei în Teba Cea
 desfătă, mistuit în patimi Cu-a
 zeilor voință pierzătoare
 365 Dar dînsa, de durere copleșită,
 Își prinse-un lanț amar de-o grindă naltă
 Din casa ei și merse pe tărîmul Cu porți de
 fier pe veci închis al morții. Și astfel lui
 Edip lăsă în urmă
 370 Nespuse chinuri, toată-acea urgie
 Ce vine din blăstemurile mamei.
 Ba mai văzui și pe chipoasa
 Femeia lui Neleu, care-o luase
 De dragul frumuseții și-i dăduse
 375 De nuntă mii de daruri. Fuse fiica
 Mezină-a lui Amfion Iasianul Ce
 stăpînea odată a lui Minias Cetate,
 Orhomenul. Ea, crăiasă Fiind în
 Pilos, odrăsli podoabă
 380 De fii, pe Nestor și Periclîmenos,
 Nepregetat la fire, și pe Hromiu. * Ea
 mai născu și pe voinica Pero, Minune
 de femeie, de-o pețiră Vecinii toți; dar
 nu vru s-o mărite
 385 Părintele-i decît cu cine poate
 Din mîna lui Ificle din Filaca

localitate în Tessalia. în mitologia
 elină turma aci pomenită fusese furată de Ificlos de la Tiro,
 maica lui Neleu.

S
 ă
 i
 a
 c
 u
 s
 i
 l
 a
 v
 a
 c
 i
 l
 e
 c
 o
 r
 n
 a
 c
 e
 ,
 F
 r
 u
 n
 t
 o
 a
 s

³⁵⁵ în tradiția mai nouă (la Sofocle, între alții), mama lui Oedip poartă numele de Iocasta.³⁸⁶ Filaca (*Phylake*) e o.

e ingur Neprihănitul ghicitor
, Melampus
g 890 îi jurui că poate să le-aducă
r Răpindu-le. Fu-mpiedicat el însă
e Cu voia unui zeu: îl înșfăcă
l Văcari țărani și țapăn îl legară.
e Dar când trecură luni întregi din
anul
d 895 Cel roditor și vremile
e veniră, îl slobozi Ificle cel
puternic, Căci el ghicise
m craiului tot felul De
i ghicitori, de se-mplinise voia
n Lui Jupiter. Apoi văzui pe
a Leda,
t 400 Nevasta lui Tindar, cu care[^]însa
. Născu doi fii cu inima bărbată;
Pe Castor, de sirepi domolitorul,
Ș Pe Polux, luptătorul bun cu
i pumnii, Care-amîndoi sînt vii pe
s sub pămîntul
405 Cel roditor. Acolo, chiar de Joe
Cinstiți fiind, o zi trăiește unul,

O zi cellalt și mor pe rînd asemeni,
Dar au de cinste parte ca și. zeii.
Văzui pe Ifimedia, soția
410 Lui Aloeu. Es[^]îrr-'S'pîise că-mpreună
Fusese cu Neptun și-avu cu dînsul Doi
fii, pe ©tos arătos ca zeii Și pe vestițul
Efiălt, vitejii Cei mai înalți și mîndri
ce-i crescuse
415 Pămîntul "după Orion slăvitul. La
nouă ani erau înalți de nouă Brățate și
de nouă coți de-a latul. Și-a'menițau
chiar în Olimp cu zeii Să stea la luptă
crîncenă și-aprinsă,

---

³⁸⁹ Fiul lui Amitaon, pomenit în versul 338.
401-408 ⁿ *Odiseea*, și tot așa în *imnul* „homeri" care le e închinat
(XXXIV), Castor și Pollux sînt socotiți fii ai lui Tindar,
într-o versiune mai nouă a legendei, părintele lor e Zeus
însuși, iar cei doi frați — Dioscurii — se învrednicesc de
onoruri divine. Marea răspîndire a cultului lor are loc în
ultimele veacuri înaintea și în primele veacuri ale erei
noastre.

420 Cătau pe-Olimp s-așeze plaiul Osa Și
peste Osa muntele Pelion Gel
păduros, ca ei să suie cerul, Și
izbuteau, de-ar fi putut s-ajungă In
toiul tinereții. Inșă fiul
425 Lui Joe și-al Latonei cea cu plete De
aur, Febos, îi zdrobi nainte De-a fi
mijit sub tîmpla lor tuleiul Și-a fi
acoperit a lor bărbie O barbă deasă și
frumos crescută,
430 Văzui apoi pe Eedra și pe Procris, Și
pe-Ariadna cea frumoasă, ITTca Lui
Minos" cel avan, pe care-odată Tezeu
din Creta o ducea spre țara Cetății
sfinte-Atena, dar de d'însa
435 El n-avu parte, că-n Ostrovul Dia
Nainte-o fulgeră din arc Diana, Cum
fuse de la Bacchus mărturia. Văzui și
pe Climena și pe Mero, Ba și pe
urgisita Erifila,
440 Care-și vîndu bărbatul ei pe aur
Neprețuit. Dar eu cu de-amănuntul Nu
pot să spun și să numesc pe toate
Nevestele și fetele de oameni Viteji
vestiți cîte văzui; nainte
445 De-a isprăvi, s-ar scurge noaptea sfîntă.
Ș-apoi acuma-i vremea de culcare Ori stau
aici, ori merg la vas cu soții, Iar voi veți
îngriji de-a mea plecare

⁴³⁰⁻⁴³¹ *Qeie* ^ei eroine mitologice au fost toate victime ale unei pasiuni nenorocite. Fedra și Ariadna, mai cunoscute, sînt fiicele lui Minos și ale Pasifaei; Procris, soția lui Ghefalos, e copila lui Pandion, rege legendar al Atenei. Gf. Ovidiu, *Metamorfoze*, VI, 682; VII, 694, 840 și urm.

⁴³⁵ Lingă țărml de nord al Cretei, nu departe de cetatea lui Minos, Gnosos.

⁴³⁸ Prima, în mitologie soție a lui Filacos, em ica lui Ificlos, pomenit în versul 386; a doua, mamă a eroului Lacros, ucisă de Artemis.

⁴³⁹ Legenda spunea că, fiind cîștigată de Polinice cu prețul unei salbe lucrute de mîna lui Hefaistos, Erifile, soția lui Amfiaraos, își îndemnase soțul să participe la o expediție împotriva Tebei, în care avea să-și găsească moartea.

Și cei-de-sus." Așa vorbi Ulise
450 Și-ascultătorii toți tăcură molcom
Cuprinși de farmec în umbrita sală.
Dar zise-Areta cea cu brațe albe:
„Feacilor, ce fel vă pare vouă Acest
bărbat fălos la chip și mare
455 Și cumpănit la minte? El mi-i oaspe. De-
aceeași cinste parte-aveți cu toții. Deci
nu' grăbiți plecarea lui, nu-i faceți Pe
jumătate darurile aceste De care dînsul
are-așa nevoie,
460 C-aveți voi, slavă zeilor, acasă
Destule-averi." Moș Eheneu viteazul,
Cel mai bătrîn feac, luă cuvîntul:
„Prieten, iată, tocmai după mintea Și
socotința noastră cuvîntează
465 Crăiasa cea cuminte, ascultați-o. Dar
lucrul și cuvîntul stau în mîna Lui
Alcinou." La asta zise craiul:
„Acest cuvînt va fi, cît am eu zile
Să poruncesc feacilor, dibacii
470 Corăbieri. Dar oaspele, cu toată
Dorința-i de-a se-ntoarce, să mai rabde,
S-aștepte pînă mîne, cînd voi strînge Tot
darul dăruit. De pregătirea Plecării lui
vor îngriji cu toții.
475 Dar mai cu seamă eu care-s mai mare
Peste norod." Grăi atunci Ulise:
„Crai Alcinou, frunțașule-ntre oameni,
De-ați zice voi un an să stau pe-aicea
Plecarea-mi pregătind și îmbiindu-mi
480 Bogate daruri, eu voios aș face-o, C-aș fi
mai folosit dac-aș ajunge Cu mîinile mai
pline-odată-n țară Căci m-ar iubi și m-ar
cinsti mai bine Oricine m-ar vedea întors
acasă."
485 Iar Alcinou adaoase la asta:
„Tu nicidecum nu semeni, o, Ulise, A
om' viclean și-amăgitor ca alții, Puzderia
de oameni ce-i hrănește Pămîntul negru
răspîndiți pe lume

490 Și care ticluiesc așa minciuna,
 De n-o mai poți cunoaște. Tu ai farmec Pe
 buza ta și cumpănă la minte, Și ca un cântăret
 așa de meșter Ai povestit necazurile-amare 495
 Ce-ai pățimit și tu și toți aheii.
 Dar spune-mi drept, urmează mai departe,
 ț*De-ai dat cumva pe-acolo și de alții yCu zeei
 deopotrivă, dintr-aceia Cu care ai fost la Ilion
 alături 500 Și care apoi pieriră. Noaptea asta
 I-așa de lungă, e nespuse de lungă. /Și nici nu-i
 vremea de dormit în casă. "Minuni de-acestea
 spune-mi. Până-n ziuă Aș sta s-ascult, de-ai
 vrea tu încă-n sală 505 Să-mi povestești din
 patimile tale." Ulise cel cuminte așa-i răspunse:
 „Crai Alcinou, frunțașule-ntre oameni E
 vreme vorba de lungit, e vreme Și de dormit.
 Dar dacă vrei și-ți place 510 Să mai ascuți, cu
 drag ți-aș spune-acestea Și altele mai triste,
 cum fu soarta Tovarășilor mei pieriți în urmă,
 Ei care-ntîi scăpaseră-n războiul De vaier plin
 ce-avurăm cu troienii 515 Și la întors pieriră
 din urzeala Unor femei haine. Dup-aceea, Când
 sufletele-mprăștie-n tot locul Zeița preamărită
 Persefona Și nu se mai vedea nici o femeie, 520
 Veni spre mine-ndureratul suflet Al craiului
 Atride Agamemnon Și altele-mprejuru-i se-
 ndesiră, Tot suflete de-a celor care odată Cu
 el în casa lui Egist muriră.
 525 |Bău din sînge negru și-ntr-o clipă
 Mă cunosc și începu a plînge în
 hohote/cu ochi scâlțați în lacrimi,
 Se-ntinse el dorind să mă cuprindă,

⁵²⁴ Vezi mai sus nota la IV, 712.

Dar n-avea-n sine vîlaga și tăria
 580 Ce-avuse mlădiosu-i trup odată.
 Cum îl văzui, eu lacrimai de milă
 Și-așa-i rostii cuvinte zburătoare:
 «Tu, doamne-al nostru, preaslăvite-Atride,
 Ce moarte te lăți pe tine? Oare
 535 Te potopi cumva Neptun pe mare
 Sîfîrînd un vifor de cumplite vînturi?
 Sau pe uscat vrăjmașii te loviră Cînd le
 răpeai cirezi și turme mîndre Ori căutai să
 cucerești cu arma
 540 Cetatea cu femeile-mpreună?»
 Așa-l întreb și umbra lui răspunde:
 «Tu, fiu din viță naltă a lui Laerte,
 Preaîscusite, meștere Ulise, Nici zeul
 mării viața nu mi-o stinse
 545 Sîfîrînd suflare grea de-nviforare,
 Nici pe uscat vrăjmașii mă loviră, Ci
 moartea mi-o urzi prin viclenie Egist
 eu blestemata mea soție Și-n casa lui
 poitmdu-ma la masa,
 550 Ga pe un bou în staul mă ucise. Așa
 murii de moarte ticăloasă Și soții-mi fură
 înjunghiați în juru-mi Neîncetat, cum
 sînt tăiați grăsunii De refenea, de nuntă
 ori de praznic
 555 La casa unui om cuprins și mare.
 Te-ai nemerit la moartea multor oameni
 Uciși în crunt măcel ori singuratici, Dar
 ai fi stat înduioșat mai tare, De-ai fi
 văzut cum noi zăceam în sală
 560 Morți între mese pline de ulcioare Și
 cum podeaua fumega de sînge. Am
 auzit sfișietorul țipăt Al fetei lui
 Priam, Casandra, care Murea
 măcelărită lîngă mine
 565 De mîna trădătoarei Clitemnestra, Iar eu
 răzbit de sabie dușmană, Din brațe dam
 pe jos, trăgeam de moarte, Dar ea din
 fața mea fugi sfruntată Și nici nu se-
 ndură în clipa morții

570 Măcar să-nchidă ochii mei și gura, /
 Că nu-i nici o ființă mai haină Și mai
 neobrăzată ca femeia Ce-și pune-n minte așa
 nelegiuire Ca fapta fioroas-a Clitemnestrei,
 575 De soț ucigătoare. Și eu bietul
 Credeam că la întorsul meu acasă
 Voi fi primit cu drag de-ai mei, de fiii
 Și șerbii mei. Dar dînsa, suflet negru
 Mai mult ca alta, nu numai pe sine
 580 S-acoperi de veșnică rușine,
 Ci terfeli de-acum cu ea-mpreună
 Pe orișice femeie cît de bună.»
 Așa grăi și-i răspunsei îndată:
 «Vai, ce mai urgisit a fost din partea
 585 Lui Joe bietul neam al lui Atreus De la-
 nceput în urma uneltirii Muierilor! Ce mulți
 ahei pieriră Din pricina Elenei, cită vreme Pe
 tine, cînd erai plecat departe, 590 Mi te săpa
 vicleana Clitemnestra!» Așa-i vorbii, iar el pe
 loc răspunse:
 «De-aceea niciodată c-o femeie Să nu ^
 fiidg'Vnt moale, niciodată Să riu-i
d^cofgrL, gijidurile t^ai^ 595 Ci parte
 spuneai, parte-ascunde bine. Dar moartea ta,
 Ulise, n-o să vie De la femeie, prea-i doar
 cumpătată Și cumsecade fiica lui Icaru,
 Soția ta cuminte, Penelopa. Era nevastă
 600 tînără pe vremea Cînd noi plecarăm la
 război. La sînu-i ținea copilul care-acum e-
 n rîndul Bărbaților. Noroc de el! Ca mine
 Acasă-i va veni iubitul tată Și-l va vedea,
 iar el o să-și cuprindă Pe tată-său așa cum se
 cuvine. Nevasta-mi însă nici măcar privirea
 Nu mă lăsă să-mi satur la-ntîlnirea Cu fiul
 005 meu, căci m-a răpus nainte.

610 Un sfat eu îți mai dau, tu ține-1 minte. Pe-
 ascuns și nu pe față să-ți apropii Corabia de
 țara ta iubită, Căci nu te poți încrede în
 femeie. Dar spune-mi drept și lămurește-mi
 mie: N-ai auzit voi oare de trăiește
 615 Copilul meu în Orhomen sau poate în
 nisiposul Pilos ori în Sparta Cea largă pe la
 moșu-i Menelaos? N-o fi murit doar pe
 pămînt Oreste.»
 620 La întrebare-i răspunsei: «Atride, De ce
 mă-ntrebi tu asta? N-am eu știre De-i mort
 sau viu; e prost vorbitu-n dodii.» Așa
 schimbarăm noi cuvinte triste Și stăm
 625 mîhniți, cu ochii plini de lacrimi. Veni apoi
 și umbra lui AJbJ-Le, Feciorul lui PeJeu, și-al
 lui Patroclu, Și sufletul lui Antiloh șoimaim],
 Și al lui Aias care fuse-ntîiul De mare și-
 arătos după mărețul Fecior al lui Peleu.
 630 Atunci Ahile Cel iute de picior, nepotul
 falnic AJ lui Eac, mă cunoscui și-mi zise Cu
 plîns și cu suspin: «Laertiene, Mai e ceva
 mai greu să faci, sărmane? Cum ai putut să
 vii tu pe tărîmul Noptatic, unde și-au
 685 locașul morții Nesimțitori becisnicele^{uin}bre
 Debameni răposati?» Răspund eu astfel:
 «Ahile, fiu al lui Peleu, viteze
 640 Frunțaș între ahei, a fost nevoie

610.613 După elogiile acordate Penelopei în versurile 597 — 599,
 ultimul sfat al lui Agamemnon — întrerupînd șirul decla-
 rațiilor privitoare la Oreste — apare cu totul nelogic. Ne
 găsim cu siguranță în fața unui adaos recent, destinat să
 „explice” purtarea lui Odiseu după debarcarea în Itaca.
 625.628 Despre Ahile, Patroclu și Antiloh, vezi notele la II, 137,
 142 și III, 144. Epitetele laudative ce însoțesc numele lui
 Aias arată că e vorba de fiul lui Telamon, în legătură cu
 care vezi nota la III, 141 și, mai departe, versurile 731—762.
 632 Fiul lui Zeuș, tatăl lui Peleu; după moarte, unul din judecă-
 torii lumii infernale.

Să vin la Tiresias ca &ă⁴

Vrj^{us}laQi[^] Jn

Ostrovjtaca. Pîn-acum ~3e-XE5îâ

TEu nu irT-apropiai, nu fui în țară,

645 Și tot mă zbucium, viața mea-i amară.

Ga tine însă norocit, Ahile,

N-a fost nici unul, nici o să mai fie.

Cît ai trăit pe lume, noi aheii

Ca pe un zeu te preamăream și-acuma

€50 Tu ești aici în fruntea tuturor.

Deci nu te plînge c-ai murit, Ahile.»

Iar el îndată mi-a răspuns: «De moarte

Să nu-mi dai mîngîiere, tu, slăvite.

Mai bine-aș vrea să fiu argat la țară,

655 La un sărae eu "prea puțină

Dî i id fi i

Decît aci

în iad să fiu mai mar

Cu voi alături luptător de frunte

Sau n-a venit? Mai spune-mi de-ai vreo știre

660 Cumva despre Peleu, viteazu-mi tată.

De dînsul mai ascultă mirmidonii?

Ori nu mai vrea de el să știe nimeni

În Ftia și-n Helada, că-n picioare

Și-n brațe e slăbit de bătrînețe,

665 Și nu-i sînt eu sub razele de soare

Într-ajutor precum am stat de tare

Odinioară cînd, spre apărarea

Danailor, pe cîmpul de la Troia

Eu seceram a dușmănimii floare.

670 În starea-aceea de-aș mai merge-acasă

La tatăl meu, chiar numai pe-o minută,

Ce-nfricoșat mi-ar fi atunci avîptul

Și brațu-mi greu de apropiat najuîtea

Mișeilor ce siluiesc pe tata

C75 Și-l scot de la domnie!» Astfel zise,

Eu răspunsei: «De tatăl tău Peleus,

în toate-alesul, n-auzii nimica.

⁶⁶³ Ftia, regiune în Tessalia, de unde era originar Ahile. Helada, tot un canton al Tess.aliei, înainte de a deveni numele Greciei îndeobște.

De fiul tău Neoptolem ți-oi spune Așa

cum vrei, adevărat în totul. 680 Căci eu

pe mare l-adusei din Schiros

La tabără-ntre-ahei și cînd în preajma

Cetății Troia stăm la sfat cu toții, De-a

pururi el întii lua cuvîntul Și nu greșea de

loc la cuvîntare; 685 Doar eu și Nestor îl

puteam întrece. Iar cînd pe cîmpul de

război cu arme Dam luptă noi aheii și

troienii, El nu sta înapoi ascuns în gloată

Și nici în a bărbaților desime, 690 Ci

alerga naintea tuturor

Și-n arme nu se da bătut de nimeni. Ce mulți

dușmani în toiul crunt ucise! Nu pot să spun și să

numesc mulțimea De oameni ce-i zdrobi în

apărarea 695 Oștirii noastre. între ei de-o pildă Fu

Evrîpil, feciorul lui Telefos, Bărbat vestit, cu care

mai căzură Grămadă-ai lui tovarăși, chetienii, De

dragul unor daruri ce nevasta 700 Lui Evripil

primise de la Troia. Neoptolem după mărețul

Memnon Era la chip bărbatul cel mai mîndru Pe

care l-am văzut. Iar cînd la urmă Noi căpitanii am

intrat, în calul 705 Ce-l făuri Epeos și eu fusem

Însărcinat a-nchide și-a deschide

Ascunzătoarea asta-așa de bună, Frunțașii toți

și domnii începură Să tremure-n genunchi, să

șteargă lacrimi,

⁶⁸⁰ Legenda spune că, înainte de venirea la Troia, Ahile trăise în Schiros, la curtea regelui Licomedes. Cu una din fiucele acestuia — Deidamia — avusese pe Neoptolem, care crescuse lîngămaică-sapînă ce — după moartea Peleianului — fusese chemat să participe la războiul troian. Cf. *Iliada*, IX, 661 și, mai înainte, nota la III, 256.

⁸⁹⁸ Populație de neam misian, supușii lui Euripilos.

⁷⁰¹ în mitologie, fiul Aurorei și al lui Tithon, regele etiopienilor, Memnon participase la războiul troian ca aliat al lui Priam, fiind ucis de Ahile.

710 Dar nu văzui îngălbenind vreodatg A lui
 Neoptolem frumoasă față și nici de pe obraz
 să șteargă lacrimi. Ba el se tot ruga de noi
 fierbinte Din cal să năvălim și-umbla cu
 mina 715 La suliță și la minerul spadei
 De-a pururi gata pe troieni să-i zvînte.
 Iar cînd a lui Priam cetate-naltă O
 cucerirăm, el luîndu-și partea De
 plean, un dar de preț, plecă pe mare
 720 Nevătămat, căci nu fusese dînsul Rănit
 de șuliți ori atins de-aproape De-o
 sabie cum se brodește-adesă La-nclștet
 în război, că nu alege înverșunat-a
 bătăliei valma. »
 725 Așa-i zisei, iar umbra lui Ahile
 Cu păsuri mari se depărtă-n livada
 De asfodel, voios fiind de vestea Că
 fiul lui e luptător de frunte.
 Iar celelalte suflete mîhnite
 730 Steteau și mă-ntrebau fieștecare
 Ce le dorea. Doar sufletul lui Aias,
 Odrasla lui Telâmon, sta deoparte,
 C-avea încă necaz de biruința
 Ce cîștigasem eu la judecata
 735 De la corăbii pentru armătura
 Cea mîndr-a lui Ahile și pe care
 Cinstita-i mamă Tetis o pusese
 Ca o răsplată-a-ntrecerii în arme,
 Și judecau Minerva și troienii
 Robiți de noi. Mai bine-n lupt-aceea
 740 Nu biruiam! Că-n schimb cu-acele arme

731-762 Legenda spune că după moartea lui Ahile, armele-i
 divine urmînd să aparțină fruntașului grec socotit a fi făcut
 cel mai mare rău dușmanului, Odiseu fusese proclamat
 învingător de un „juriu” de troiene robite; umilit, Aias
 Telamonianul își luase viața. Mîndria rănită a eroului,
 neînduplecat în hotărîrea de la care nu-l putuseră abate
 nici rugile tovarășei de viață, nici lacrimile unui copil
 iubit, trăiește în una din cele mai mișcătoare drame ale
 lui Sofocle.

Pămîntul înghiți pe-un om ca Aias, Rărbatul
 cel mai arătós și vrednic în arme între-ahei
 după Ahile. 745 Eu începui să l iau mai cu
 blîndețe:

«Tu, Aias, fiu al marelui Telâmon,
 Nici mort nu ți-a fost dat să uiți mînia
 Ce ai pe mine pentru armătura Cea
 blăstemată, pacostea ce zeii
 750 O deteră danailor. Că iată
 Ce turn de pază pentru ea pierdură în
 tine-aheii și te plîng cu toții De-a
 pururi deopotrivă cu Ahile. Dar nu-i de
 vină altul decît Joe,
 755 Căci el grozav mai urgisi oștirea
 Danailor și moarte-ți dete ție. Dar
 vino mai încoace, preamărite, S-auzi
 măcar o vorbă de la mine. S-
 astîmperi supărarea și mîndria.»
 760 Așa-i vorbii. Nimica nu-mi răspunse;
 Tăcut se trase el napoi și merse Spre
 beznă printre celelalte umbre. Dar el mi-
 ar fi vorbit cu toată ciuda Ori eu mai
 stăm încă cu el de vorbă,
 765 De nu eram grăbit să văd și alte
 Nenorocite suflete, vedenii De oameni
 morți. Atunci văzui pe Cel falnic, al
 lui Joe fiu. Cu scepti Leit în aur el
 ședea pe scaun
 770 Și judeGgj^^jiioi^rV iar ei în juru-i
 Ș jeGg^Efi^inoHv iar ei în jurui
 Stau în pîckraref sau ședeau la curtea
 Cu poarta largă-a iadului și-acolo
 Cătau s-audă de la el osînda.

ⁿⁱ Rege legendar al Cretei, împreună cu Eac și Radamante
 unul din judecătorii lumii infernale. În zilele noastre, voca-
 bulul e interpretat ca un titlu regal mai curînd decît ca
 un nume propriu. Notabil, oricum, e că în textul pe care-l
 comentăm Minos, Orion și Heracle continuă în lumea de
 dincolo îndeletnicirile lor de pe pămînt, ceea ce contravine
 concepției homerice despre soarta sufletelor. Pentru acest
 motiv, versurile 768 —855 au fost socotite interpolate încă
 din antichitate.

în luncade[^]asfodel zării în urmă
 775 Pe uriașul[|]Jnonl în goană Luînd
 sălbăticiunile, pe care El însuși le ucise
 în coclauri De munte cu-o măciucă din
 aramă De nesfărmat. **Și mai** văzui pe fiul
 780 Slăvitei Țărne, y itio[^]i zaplanul.
 El lung de-o sută și cincizeci brațate
 Zăcea pe jos. Doi zgriptori stau alături
 Și pliscul și-nfigeau în măruntaie Și-i
 ciuguleau ficatul, dar cu mîna El nu
 785 putea înlătura pe zgriptori, Căci vru să
 siluiască pe soția Lui Joe, pe Latona cea-
 nchinată, Gînd ea mergea la Pito prin
 orașul Cel cu frumoase[^]locuri Panopeus.
 790 Văzui și pe jtgnt/allcare-n picioare
 Stetea în iaz cu unda pînă-n barbă Și suferea
 cumplit. Murea de sete, Dar n-avea de băut
 nimic să-mpumne, Căci cum se apleca să
 bea bătrînul 795 Pierea-nghițită apa și sub
 dînsul

⁷⁷⁴ Această „luncă” de-afodei ”recheamă în minte jCîmpulelyseu”, reședința morților de seamă (IV, 747—757). Planta însăși — un soi de crin cu bulbul comestibil — trecea în epoca clasică drept floare funerară; nici etimologia însă (care nu e greacă), nici înțelesul cuvîntului în limba de unde a fost împrumutat nu sînt de ajuns de limpezi.

⁷⁷⁵ Murișor îndrăgit de Eoș, zîna diminutiv. Cf., mai sus, V, 160-166.

⁷⁸⁰ Cum s-a relevat și cu alt prilej (cf. nota la *Iliada*, XXII, 352), în concepția homerică despre viața de dincolo ideea unei răsplăți — în bine sau în rău — a faptelor săvîrșite în viață nu ocupă nici un loc. Pasajul referitor la Titios, Sisif și Tantal constituie din acest punct de vedere o excepție și e motivul pentru care în chip unanim e considerat ca o adăogire recentă.

⁷⁹⁰ Rege al Lydiei, părinte al lui Pelops și al Niobei, Tantal — ale cărui bogății erau fără număr și a cărui trufie nemăsurată — s-ar fi făcut vinovat, după o legendă, de faptul de a fi furat de la un ospăț al zeilor nectarul și ambrozia cu care aceștia se hrănesc; după alta, de a fi oferit zeilor în chip de mîncare carnea propriului său fiu, sacrificat pentru circumstanță.

H

Uscat și negru s-alegea pămîntul
 Deasupra-i atirneau frunzoase ramuri
 De pomi înalți și-ndoldurați de poame,
 Ba peri și rodii, meri cu mere dalbe,
 800 Ba dulci smochini și verzi măslini **în
 floare.**
 Dar cum dedea moșneagul să **le-ajungă,**
 Le vîntuia spre nori deodată **vîntul.**
 Văzui și pe T^SSisif trudind amarnic:
 Purta un stei ae piatră uriașă Cu
 805 brațele-amîndouă și spre-o culme Se
 încorda din mîni și din picioare S-o-
 mpingă tot la deal, dar cînd sta **gata** S-o
 suie-n vîrf, o strașnică tărie O da
 napoi și-afurisita piatra Se tot
 810 rostogolea pîn' la cîmpie. Iar el zorea
 și-o împingea spre culme Și tot curgea
 sudoarea de pe dînsul Și capul lui
 plutea în prăfărie. Maj iTitJ^Tii pe
 urmă și-arătarea
 815 Lui ^HHer^{cu}J[^]vînjosul, care singur
 Se bucură-ntre zei pe la ospete Și
 ține pe zeița tinereții, Pe Hebe
 cea subțire-n glezne, fiica Lui Joe
 și-a Junonei ce se poartă
 820 Cu tălpi de aur. Imprejuru-i
 oameni Care încotro țipau de
 spaima morții Fugind ca niște
 pasări, iar viteazul, Asemeni unei
 noști întunecate Țiindu-și arcul
 8 H scos și cu săgeata Pe coardă
 pusă, cu privirea cruntă Țintea și
 parca sta să mai săgete. Și-avea o-
 nfricoșată cingătoare Pe pieptul
 lui, un săbier de aur împodobit
 880 cu chipuri minunate De urși și
 de mistreți, de lei cu ochii
 Scînteietori, de încleștări și harțe

¹¹⁰⁸ Trăsătură comună a numeroaselor variante ale mitului **Ini** Sisif e șiretenia personajului, caracterizat printr-o inventivitate egalată doar de lipsa lui de scrupule.

Și-omoruri de bărbați. Făuritorul

- Acestui săbier pusese-atîta Știință-n el, că
n-ar fi fost în stare
- 835 Să facă alt nimica mai de seamă.
Cum mă văzu, mă cunoseu viteazul Și
zise așa cu vaiet către mine:
«Sărmane nobil fiu al lui Laerte,
Preaîscusite meștere Ulise
- 840 Și tu de bună, seamă duci tot greul
Ce mi-l purtam și eu cîndva sub soare.
Deși eram născut de tata Joe, Născutul
din Saturn, osînda totuși Mi-era fără de
marginii. Evristeus,
- 845 Un muritor cu' mult mai slab ca mine,
Supus fiindu-i, mă însărcinase Să-
ndeplinesc eu munci anevoioase Și chiar
încoace mă trimise-o dată De-aiei s-aduc
pe fiorosul Cerber,
- 850 Că nu-și închipuia ceva mai trudnic Și
mai primejdios ca truda asta. Eu cinele
înșfăcai și din locașul Lui Pluton îl
scosei, avînd povață La drum pe zeul
Hermes și Minerva. >>
- 855 Așa vorbind, el se întoarse-n bezna
Lui Pluton înapoi. Eu tot acolo Statui
în loc s-aștept ca să mai vie Vrun alt
viteaz din cei care pieriră Naintea mea.
Și-aș fi văzut eu încă
- 860 Pe Piritou și pe Tezeu, slăvite Vlăstare
de-ale zeilor, dar roiuri De morți se-
nghesuiră-atunci cu vuiet Asurzitor și-
ngălbenii de teamă Ca nu cumva mărta
Persefona
- 865 Din iad spre mine să trimită capul

⁸⁴⁸ Numele latin al lui Cronos, fiul lui Ouranos și tată al lui Zeus, răsturnat din domnia cerului de acesta din urmă.

⁸⁴⁹ Gîinele cu trei capete, paznicul neadormit al lumii infernale. Cf. Hesiod, *Theogonia*, 311, 769 și urm.

860 Primul, fiu al lui Ixion, rege legendar al lapișilor; al doilea, fiul lui Egeu, regele Atticeii, erou al unui ciclu de legende din numărul cărora mai cunoscută e aceea despre hipta lui cu Minotaurul, monstrul cretan căruia Atena era ținută să-i închine anual un tribut de sînge.

Gorgonei, iazma cea îngrozitoare.
De-aceea eu spre vas plecai în pripă
Și oamenilor poruncii să între Și să
dezlege vasul. Ei intrară Și repede
la vîsle s-așezară. Și unda curgătoare
ducea vasul Pe Ocean întîi cu
lopățitul, Apoi și pe-adierea cea mai
bună.

870

••« Monștri feminini cu chipuri înspăimîntătoare (frecvent reprezentate de artiștii greci din epoca arhaică), Gorgonele erau asociate în credința populară cu legenda lui Perseu, fiul lui Zeus și al Danaei.

G Î N T U L X I I

Gînd de pe rîul Ocean trecurăm Pe
valurile mării larg deschise Și țarmuirăm
la ostrovul Aia, Pe unde sade zîna
dimineții Și soarele răsare, acolo vasul îl
traserăm pe prund, iar noi ieșirăm Pe mal,
unde dormirăm pînă-n ziuă.

A doua zi, cînd zorile-nzoriră
Trandafirii, eu trimisei tovarăși La Girce
după trupul lui Elpdnor. Tăiarăm trunchiuri
de copaci îndată, Durarăm rug de ars, pe
unde malul Era mai nalt, prohodul
începurăm Cu suflet trist, cu ochii plini de
lacrimi, îi arserăm noi trupul și-armătura,
15 Mormîntu-i movilirăm și deasupra Un stur
de piatră-i puserăm și vîsla-i îndemînat-
asupra o-mpîntarăm. Și-n vreme ce noi
îngrijeam de asta, A prins de veste Circe că
venirăm Din iad și dichisindu-se, în grabă
Veni la noi cu Nimfele-mpreună, Cu pine,
cu fripturi și cu vin roșu Și-oprindu-se-ntre
noi așa ne zise:

Jâ

•Nu se poate da o explicație valabilă afirmației **după car»**
Eos și-ar **fi** avut locuința în aceeași insulă cu Girce.

•• «Săraci de voi, încă fiind în viață
| i dus pe ceea lume și-așa murirăți
Dr două ori, cînd alții mor o dată.
(Ii hai luați bucatele și vinul,
Mlncati și beți din nou cît este ziua, •0
Oă-n zori de zi la drum porni-veți mine.
Dar nu vă temeți: eu v-arăt ce cale
Să. apucați. Vă deslușesc în țgate,
Ca nu cumva^sajiiicăpeți jn_cursă
I Vi rnejdioasă și să clați, yē mare
•& Saupescat, de vreo nenorocire.
Și-Itmâr să "pătimiti.» Așa ne^ zise
Și ne supuse inima vitează.
Ne puserăm atunci și cît e ziua
De mare pînă-n seară ne-ospătarăm 40 Cu mult
priso de carne, cu vin dulce. Gînd fu amurg și
soarele-asfințise,
La palamare soții mei dormiră.
Zeiț-atuaci, luîndu-mă de mîină,
Deoparte de popasul lor mă duse 4â
Să șed și-alăturîndu-se de mine,
Mă întrebă de tot ce eu văzusem,
Iar eu în șir îi povestii de toate.
Atunci mărita Circe-mi zise mie: «Așa se
isprăviră toate aceste, \$0 Dar tu asoultă-
acum ce eu și-oi spune
Și-un zeu de sus și-o va aduce-aminte. întfi
și-ntfi sosi-vei lâ sirene,
Acele care-ademenesc pe oameni;
Pe toți care s-apropie de ele. *5
Oricine-aproape merge fără știre
Și cîntecul sirenelor aude
Napoî acasă nu se mai întoarce
Și nu-și mai vede pruncii și femeia,
E dus, nenorocit pe totdeauna*
HO Gă-1 farmecă sirenele cu viersul

^M Kmnei-păsări, închipuite ca locuind într-o insulă din apro-
pierea țăastei amalfitane, acolo unde pînă astăzi un grup
de mici insule poartă numele de „Sirenuse”.

Răsunător, de unde-ntro livadă Stau ele-ntre mormane de-osăminte, De trupuri moarte, putrede de oameni. Deci tu îndreaptă cîrma pe
de lături 65 Și moaie ceară dulce, astupă auzul Tovarășilor tăi, să nu le-audă Nici unul dintre ei. Numai tu singur Poți să le-auzi, dar

după ce de dînșii Vei fi legat de mâni și de picioare, 70 Stînd oblu în corabie la trunchiul Catargului cu funiile prinse In jurul lui, ca
astfel să te bucuri De cîntecul măestrelor sirene. Iar de te rogi și ceri de la tovarăși 75 Să te dezlege, ei să nu se lase,
Ci să te-nnoade cu mai multe lanțuri. Iar după ce vă strecurați din fața' Sirenelor, eu nu-ți spun de-amănuntul Ce cale vei avea s-apuci
încolo; 80 Mai chibzuie cu mintea și tu singur, Dar lămuri-voi ce fel este drumul Pe-o lătura și ce fel pe de alta. Răsar deoparte
seninări înalte, De care se izbesc vuind talazuri 85 De-ale Amfitritei cea cu ochi albaștri. *Izbitete* le cheamă acestea zeii Și nici o
zburătoare nu le trece, Nici înseși porumbițele sfioase Ce-aduc la tatăl Joe ambrozia. 90 Mai sfîrtică din ele cîte una
De-a pururi stînca netedă, dar Joe Părintele trimite-n locu-i alta, Ca iar să fie numărul același. Din vasele plutașilor ce-acolo 95 S-
apropie nici unul nu mai scapă. Talazurile mării și un vifor De foc mistuitor de-a valma poartă Răzlețele lor țânduri, trupuri moarte. Un
singur vas, cum știe lumea toată,

100 Vestitul Argo, plutitor pe mare,
 Pe-alătura putu sa se strecoare
 Venind de la Aietes, dar și dînsul
 S-ar fi izbit de-acele stînci înalte,
 Junona însă-l petrecu de dragul 105 Lui Iason. Iar de cealaltă parte
 Sînt două stînci din care una-ajunge
 Cu țuguiata-i culme pînă-n slavă
 Și-un nor întunecos o împresoară
 Neconținut, de niciodată vara, 110 Nici toamna culmea-i nu se însenină.
 Nici ar putea s-o suie, s-o coboare
 Vrun om din lume, de-ar avea din fire
 Chiar douăzeci de mîni și de picioare,
 Căci netedă-i, de parcă-i lustruită. 115 La mijloc are-o peșteră-nnoptată
 Ce dă spre-apus, în beznă. Într-acolo
 Minați voi vasul, falnice Ulise.
 Un om voinic din vas ochind cu arcu
 Nu poate fundul peșterii s-ajungă. 1-O .Acolo stă-ncuibătă Scila, care
 Cu glasul de cățel grozav mai latră,
 Dihania cîinoasă-n fața cărei
 Un om, ba chiar un zeu și-ar pierde firea,
 Căci are cîte șase labe slute 1-5 Și șase guși prelungi, de fiecare,
 Un'cap spăimîntător cu trei șiraguri
 De dinți de criță deși și plini de fierea
 C3rnitei morți. Ea trupul pîn' la mijloc
 Și-l are cufundat în văgăună, 180 Iar capetele și le ține-afară
 Din fiorosul hău și-n jurul stîncii

ioo-105 Pornit să găsească „lîna de aur” pentru unchiul său Pe-lias, eroul mitologic Iason avea să călătorească, însoțit de o mîna de tovarăși aleși, pe corabia Argo, rămasă memorabilă în analele legendarelor explorări maritime ale grecilor.

¹⁰² Rege legendar în Golchida, pe țărmul caucazian al Mării Negre, posesor al „lînii de aur” și tatăl Medeei, a cărei pasiune pentru Iason avea s-o împingă să-și trădeze părintele, ca să-și salveze iubitul.

¹⁸⁾ Monstrul mitologic cu șase capete poartă un nume care în grecește înseamnă „Cățeaua”.

Ea lâcomind tot pescuiește-acolo
 Delfini și cîni de'mare și tot soiul
 De pești mai mari ce cresc în sinul mării
 135 Cu miile. Nicicînd corăbierii
 Nu s-au mîndrit c-ar fi scăpat acolo
 Nevătămăți, căci iazma cîte unul
 Cu fiecare cap din vasul negru
 L-apucă și la sine-i duce pradă.
 140 Cealaltă stîncă ai s-o vezi mai scundă,
 Ulise. Amîndouă sînt aproape
 Ga de-o săgetătură. În cea din urmă
 E-un mare și-nfrunzit smochin sgUmtic.
 Sub el stă bala cea din zei,(J3aribda)
 145 ȘJL soarbe ape negre. Hig. 5e _____ ^
 Pe gi^sloboade apa ^^

g^ p ^ ^ J j ^
 O-nghTte^groaznic. Dar ferească zeii Să
 firiic^Dto^pliijd ea^oarbe valul. Ntt-
 pOafe să te mEtuie"lîici în s u și i Naptun
 150 de rău. O iei de tot aproape De stîncă
 Scilei cîrmuind pe-alături -Corabia de
 zor, că-i mult mai bine Să pierzi
 "tiintr-însa numai șase oameni Decît pe
 toți deodată.» Așa zise Și eu o încercai
 155 atunci: «Zeiță, Mai spune-mi înc-
 adevărat, putea-voi Cumva să%scap cu
 zile de turbata Haribda și să lupt numai
 cu Scila, Cînd ea va încolți pe-ai mei
 tovarăși?» Așa-ntrebai și ea-mi
 160 răspunse-ndată:
 «Abrașule, ți-i iară de războaie* Și
 bătlîi? Nu tremuri nici de zeii
 Nemuritori? Nu-i Scila muritoare. E-
 un rău nepieritor, avan, sălbatic Și
 IM greu, de nênvins, și cu nimica Nu-i vii
 de hac. De zăbovești aproape De stîncă
 ei ca sa te bați cu dînsa, Mă tem că ea
 din nou sârind la tine Te-ar nimeri cu
 capetele-i multe

U4 „Virtejul" sau „Sorul", altă înfricoșătoare **personificare**
 mitologică a primejdiilor mării.

170 Și ți-ar smunci cu ele mulți tovarăși;
 Deci tu. răpecte-ți vasul cît mai tare
 Și strigă-n ajutor pe Crateida, Pe-a
 Scilei mumă ce-a născut această Urgie-
 a lumii. Dîns-atunci opri-va
 175 Răpezul ei din nou. Apoi sosi-vei
 La insula Trinacria, pe unde Pasc
 vite de-ale Soarelui, vro șapte
 Cirezi de boi și alte șapte turme
 De oi bîrsane grase, cîte cînzeci
 189 De capete de fiecare turmă,
 Nu fată ele, nici nu mor, și zîne
 Cu păr de aur pasc aceste turme,
 Lampetia și Faetusa, fete De-a
 Soarelui Hiperion și-a zînei
 186 Neera care, după ce pe ele
 Născutu-le-a și le-a crescut, departe
 În insula Trinacria le duse
 Și le-așeză, ca oile și boii
 Cei părintești să ție-n veci sub pază.
 ttto De-ți vezi de drum și cruți aceste vite,
 Sosi-veți voi acasă, cu tot răul Ce-ați
 pătimi. De nu le cruți pe ele, Prevăd că
 vas și oameni tu vei pierde, Iar dacă teafăr
 vei scăpa, sosi-vei
 105 Tîrziu și prost de tot, după pieirea
 Iubiților tovarăși pîn' la unul.»
 Așa vorbi, și-ndată zorii zilei
 Pe tronul lor de aur se iviră.
 Napoi pŕcese din ostrov zeița.
 400 Eu mă șuii ŕTe vas, dădui poruncă
 Tovarășilor mei să intre iute, Să
 dezjtgoane vasul. Ei intrară Și
 repede pe lavițe șezură Și așezați
 pe rînd, ei începură
 205 Cu vislele să bată-albastra mare.
 De după vasul cel cu botul negru
 Glăsuitoră, vajnica zeiță Cu plete
 mîndre, Circe, ne trimise Un vînt
 prielnic umflător de pînze,
 \$10 Soț bun de drum. Iar noi dup-așezarea

Dichisurilor toate-ale corăbiei
Stăm liniștiți. Doar vîntul și -cîrmaciul
Mînau pe ape vasul. Eu într-asta
Cu suflet trist ziceam către tovarăși:
215 «Iubiții mei, nu-i bine numai unul
Ori doi să știți ce a venit zeița, Mărita Girce.
Eu voi spune-o vouă,-Ga să, ne dumerim cum
noi putea-vom Pieri pe drum sau să fugim de
moarte. 220 îmi spuse-ntîi să ne ferim de
viersul Sirenelor dumnezeiești, de lunca Cea
înfiorată-a lor. Numai eu singur Gîntarea să le-
aud, dar voi pe mine Vîrtos să mă legați întîi
cu funii 225 încinse de catarg, să stau acolo
Lipit de el, dar oblu în picioare, Iar de vă rog și
cer să mă desfaceți, Voi și mai mult în lanțuri
să mă strîngeți.»

Și-n vreme ce destăinuiau aceste
230 Tovarășilor mei, în pripă-ajunse
Și vasul meu, zorit de vînt puternic,
La insula măestrelor sirene.

Atunci deodată, coneni suflarea Și fu
nevînt și liniște; adormise 235 Un zeu
vînzolul mării. Se sculară Tovarășii,
vintrelele învoalte Le strînseseră și-n vas le-
adăpostiră, Șezură-apoi pe laviți și-
ncepură Cu vîslele de brad frumos cioplite
240 S-albească-n spume apa. Eu într-asta
înfeliai cu un cuțit de-aramă O roată mare
de gălbuie ceară Și-o frămîntai cu mînilor
mi vînjoase. Ea se muie sub strașnica
tărie 245 La arșița de soare, și cu dînsa
Eu astupai auzul fiecărui Tovarăș. Ei pe
mine mă legară De mîni și de picioare la
catargul Corăbiei cu funiile prinse 250
De-acest catarg, de stăm acolo oblu.

266

Șezură-apoi pe laviți și-ncepură
Gu vîslele să bată-albastra mare.

Iar cînd eram departe ca de-un strigăt
De om, după ce repede-o pornisem,
Sirenele corabia-mi văzură Iiii cotitura
țărmlui aproape Și viersuiră-așa cîntare
dulce:

*1.

«tto

«Ulise lăudate, vino-ncoace, Tu, slava
nalt-a neamului arhaic, Oprește vasul
să ne-auzi cîntarea, Căci nu vîsli vrui
om pe-aici cu vasul Vreodată, fără să
ne-audă glasul Ca mierea de plăcut din
gura noastră. Și cum ne-aude, oricine se
desfată Și-nvață mult, că noi cunoaștem
toate Isprăvile ce-au săvîrșit, cu voia
Cereștilor, aheii și troienii Pe șesul larg
din Troia. Ba cunoaștem Și toate cîte se
petrec pe lume.» Așa ziceau sirenele cu
viersul Fermeacător, iar eu aveam
plăcere Să tot ascult și mă rugam de
oameni Cu semne din sprîncene să-mi
dea drumul, Dar ei se tot plecau vîslind
mai tare. Ba Evriloh și Perimede,
-ndată Sculîndu-se, mai țapăn mă
legară, Mă strînseseră cu legături mai
multe. Apoi cînd noi trecurăm mai
departe De n-auzeam nici cîntecul, nici
viersul Sirenelor, iubiții mei tovarăși
Și-au destupat urechile de ceară Cu
care le-astupasem, iar pe mine Mă
desfășură și mă sloboziră.

H70

Abia de la ostrov ne depărtarăm
Și-un abur ca un fum văzui în față-mi
Și auzii un clocot de talazuri. Se-
nfricoșară toți și le scăpară Lopețile
din mîni, de pleoscăiră Izbite-n apă.
Stete-acolo vasul, Căci nu mai fu
împins de zor nainte De vîsle lungi.
Dar eu, pășind pe podul

267

Corăbiei, mă dam lângă tovarăși Și-
 așa-i povățuiam cu graiuri Lînde:
 «Iubiții mei, nu sîntem la **primejdii**
 295 Neîncercați; doar cumpăna de față
 Nu e mai grea decît acea din vremea
 Cînd ne închise-n peștera-i boltită
 Ciclopul cu înfricoșata-i silă. Dar și
 de-aici vă va scuti cu bine
 300 Destoinicia, mintea mea și sfatul Și-odată
 veți gîndi cu drag la asta. De-aceea faceți
 voi cum eu voi spune: Să stați pe bănci și-n
 brazda-afundă-a **mării** Să dați mereu din
 vîsle. Poate Joe
 305 Ns-ajută să ne smulgem de la moarte.
 Gîrmaciule, tu să-mi ascuți porunca. Ia
 seama, căci la mîna ta e cîrma Corăbiei
 adinei. Abate vasul Departe de-acel fum
 și de talazul
 310 învolburat și năzuie spre stîncă,
 Să nu dea buzna* vasul dimpotrivă
 Pe nesimțite și să ne primejdui.»
 Așa zisei. Ei m-ascultară iute.
 Dar nu mai pomenii de Scila, răul
 315 De neînlăturat. Mi-era ca soții
 De teamă să nu-și lepede din mînă
 Lopetile și să s-ascundă-n fundul
 Corăbiei. Atunci uitai de sfatul
 Anevoios al Circei, care-mi spuse
 ~ă nu mă înarmez. Pusei eu
 totuși "estita-mi armătură, o
 pereche De sulii înșfăcai, șuii
 podișul Corăbiei. întîi pîndeam
 acolo Să văd ieșind din peșteră pe
 Scila
 325 Ce-amenința cu moartea pe tovarăși, Dar
 n-o puteam zări de nicăiera. Și ochii mi-
 obosii cu-adulmecarea Dihaniei pe
 mohorîta stîncă.
 Ne căinam și străbăteam strîmtoarea.
 330 De-o parte-aveam pe Scila, pe de alta
 Haribda groaznic înghițea din apa

Sărat-a mării. Cînd apoi din gură
 O revârsa, se-nvălmășea întregă
 Și clocotea întocmai ca fiertura
 885 într-un cazan de sub o focăraie Și spumă se
 lăsa pe cele două Nălțimi de stînci. Dar cînd
 sorbea din **apa** Sărat-a mării, se vedea năuntru
 Cu totu-nvălmășită și pe stîncă
 340 Urla cumplit, iar pe deasupra locul Ni
 s-arăta de sub prundișul negru, Și toți
 atunci de spaimă-ngălbeniră. La stîncă
 ne uitam cu groaza morții. Dar Scila de
 pe vas răpi vro șase
 845 Tovarăși mai voinici și mai cu suflet.
 Cînd eu privirea mi-arancai spre **oameni-**, Din
 vasul meu văzui în slăvi deasupra-mi Picioare
 de-ale lor și mîni zburate. Ei mă chemau și
 mă strigau pe nume
 850 în oara cea din urmă, cu durere.
 Cum un pescar pe-o streșină de piatră
 C-o beldie în mare-aruncă cornul De
 bou cîmpean cu nada pentru peștii
 Mărunți și pescuind apoi pe unul
 355 L-azvîrle pe uscat unde se zbate, Așa
 se zvîrcoleau și bieții oameni In zbor
 spre stîncă, unde la intrare Dihania-i
 înghiortăia, iar dînșii Cu țipete se
 întindeau spre mine
 360 In zbucium fioros. Nimic mai jalnic
 Ca asta ochii nu-mi văzură-n lume,
 Oricît am pătimit umblînd pe mare.
 Iar cînd scăparăm noi de stînci, de **Scila** Și
 de Haribda-nfricoșata, iată
 365 Ne pomenim la insula cea sfîntă A
 zeului. Acolo erau boii Cei falnici și
 frunțoși, oi multe grase

⁸⁶² Ga s-o ferească de mușcăturile peștilor, cei vechi **obișnuiau**
 să treacă sfoara undiței — imediat deasupra **cîrligului** —
 printr-un corn scobit. Cf. *Iliada*, XXIV, 78.

De-a Soarelui Hiperion. Eu încă
 Eram în vas pe mare când deodată
 370 Am auzit mugind din staul boii și
 turma behăind la stăuină. Și-mi
 adusei aminte de povața Prorocului
 din Teba, Tiresias și-a zînei cea din
 Aia ce pe mine
 375 Mă sfătuisese-așa de mult să-nconjur
 Ostrovul sfînt al Soarelui, izvorul De
 bucurie a lumii. Cu mîhnire Zisei
 atunci așa către tovarăși:
 «Cu tot necazul, voi luați aminte,
 380 Tovarăși, să, vă spun care-i menirea Lui
 Tiresias și a Circei, zîna Ce-așa de mult
 m-a sfătuit să-nconjur Acest pămînt al
 Soarelui, izvorul De bucurie-al lumii, căci
 acolo
 385 Ziceau că cal mai groaznic rău ne-așteaptă
 Deciocoliți cu negrul vas ostrovul.» Dar
 cuvîntarea-mi inima le frînse, iar Evriloh
 se și stropși la mine:
 «Amarnic ești, Ulise. N-ai pereche
 390 De inimos și nu mai cazi de trudă, De
 parcă ești de fier în toate cele.
 Tovarășii tăi nu mai pot de caznă și
 de nesomn. Tu nu-i lași să coboare
 Oleacă pe uscat, ca în ostrovul
 305 Încins de ape să cîneze-n tihnă,
 Ci ne silești zadarnic toată noaptea Să
 orbecăm pe-ntunecata mare, Departe
 de ostrov. Înfricoșate sînt vînturile
 noaptea, sînturgia
 400 Corăbiilor. Incotio fugi-vei
 De pacoste, când viforos, năprasnic Ori
 Austrul ar bate, ori Munteanul
 Vîjîitor, acele două vînturi Ce mai
 grozav pe mare sparg corăbii

405 Nesocotind pe zei? Să ținem seamă Că-i
 noapte-ntunecoasă, să rămînem Pe mal
 lîngă corabia cea iute și să cinăm. Apoi
 în zorii zilei Să ne-ncorăbiem, să
 tragem vasul
 410 Spre largul mării, ș-o luăm nainte.»
 Așa grăi și soții se-nvoiră. Știui
 atunci ce pacoste ne-așteaptă și le
 rostii cuvinte-naripate:
 «Voi mă puteți sili de bună seamă,
 415 O, Evriloh, deoarece sînt singur.
 Îdar faceți-mi un jurămînt puternic și toți
 Îjurați că dacă nimeri-vom Vreo cireada sau
 vro turmă mare, Pe nimenea din voi n-o să-
 l împingă 420 Păcatul greu dintr-însele s-
 omoare
 Vreo oaie sau vreun bou, ci pașnic foamea V-
 astîmpărați cu ce vă dete Circe.» și cum cerui,
 ei repede jurară. Și-ndată ce rostiră
 jurămîntul, 425 într-un liman afund băgarăm
 vasul Spre-o apă dulce. Soții mei ieșiră și cina
 cu-ngrijire pregătiră. Iar cînd de-ajuns mîncară
 și băură, Plîngeau gîndind la dragii lor tovarăși
 430 Răpiți din vas și-nfulecați de Scila, și-i
 plînseră mereu pîn-adormiră.
 Iar cînd a fost a treia parte-a nopții și
 stelele pâliră, Adunătorul De nori atunci porni
 un vînt năvalnic, 435 De vîfor uriaș, pămînt
 și mare Acoperi cu nori și pînă-n zare Se-ntinse
 noapte neagră. Dimineața, Cînd zorile
 trandafirii veniră, Noi vasul într-o peșteră-
 adîncată 440 Ni-l traserăm și ne înlimănim
 În peșteră, locaș frumos de zîne. Atunci făcui
 cu soții adunare și cuvîntai așa la fiecare:
 «Prieten, e-n corabie mîncare 445 și
 de băut. De boi să nu ne-atingem,

271

³⁶⁸ Textual: „Soarelui, fecior al lui Hiperion” (cf. Hesiod, *Theogonia*, 371 — 374). Mai tîrziu, cele două divinități solare apar în mitologie contopite într-una singură, Helios-Hiperion.

Ca nu cumva să o pățim, că boii
 Și oile de-aici sînt ale unui
 Puternic zeu, al Soarelui ce vede
 Și-aude tot.» Așa vorbii, iar dînșii
 450 Se-ndupleară-n sinea lor bărbată.
 O lună-ntreagă Austrul acolo
 Bătu mereu. Din cîte vînturi suflă,
 Doar Austru] bătu și Băltărețul.
 Iar cînd avură pîne și vin roșu,
 456 Tovarășii de loc nu lăcomiră
 La boi, poftind din ei să-și facă hrană.
 Dar cînd apoi secătuiră toate
 Merindele din vas, ei de nevoie Se
 puseră să prindă pești și pasări.
 460 Mîncau ce le pica în mîni și-n undiți
 Încovoiate, căci mureau de foame.
 Atunci de-a latul eu luai ostrovul
 Să rog pe zei ca să-mi arate drumul
 Întoarcerii. Iar cînd mă depărtasem
 465 De soții mei cutreierînd ostrovul,
 Găsesc un loc nebîntuit de vînturi
 Și după ce mă spăl pe mîni acolo,
 Mă rog de zeii toți, locuitorii
 Olimpului, iar ei îmi picurară
 470 Un dulce somn pe pleoape. Intr-aceea
 S-apucă Evriloh să dea la oameni Un
 sfat nenorocit: «Iubiți tovarăși Bătuți
 de soartă, sfatul ascultați-mi: E crudă
 orice moarte pentru oameni,
 475 Dar ce-i mai jalnic e să mori de foame.
 Deci hai să punem mîna noi pe boii
 Cei mai aleși ai Soarelui și-ndată Sa
 facem jertfă zeilor din sla^ă. Iar dacă
 vom putea sosi în țară,
 480 Să ridicăm puternicului Soare
 Hiperion, biserică bogată,

In care noi s-aducem o mulțime De
 daruri scumpe. Dacă el de dragul
 Cornoșilor juncani va prinde ciudă
 485 Și va voi să ne scufunde vasul Și
 zeii toți l-or asculta pe dînsul, Mai
 bine-odată să mă-nghită valul, Să
 pier, decît încet să mă tot mistui
 Într-un ostrov pustiu.» Așa le zise
 490 Și se-nvoiră toți ceilalți tovarăși.
 Zăpsiră-ndată boii cei mai falnici Ai
 Soarelui, căci nu erau departe De vasul
 cel cu botul negru boii Cei falnici și
 frunțași, și-mpresurîndu-i Rugară-se de
 405 zei, cu frunză verde De la stejarii nalți
 îi presărară, Că n-aveau la jertfit orz
 alb în vasul Frumos podit. Iar după
 rugăciune Ei boii înjunghiară și-i
 jupiră Și coapsele tăiară și cu prapur
 500 În două-mpăturit le-acoperiră Și puseră
 deasupra cărnii crude. Dar n-aveau vin
 să-nchine peste-arsură, Stropeau cu apă
 și găteau friptură De măruntaie. După
 ce pe urmă Ei coapsele le arseră cu
 505 totul Și toți din măruntaie se-nf rupt ară,
 îmbucățiră carnea cea rămasă Și-o
 petrecură în frigări. Într-asta Blajinul
 somn îmi zboară de pe gene Și-o iau
 spre vas, mă duc pe malul mării. Dar
 610 cînd pășind m-apropiai de vasul
 Legănător, simții arsura dulce De
 carne friptă. Strig atunci cu vaiet Spre
 zeii fără moarte: «Tată Joe Și voi
 515 ceilalți nemuritori ferice, De bună
 seamă grea nenoroțire E somnul greu
 cu care m-adormirăți.

⁴⁸¹Vezi mai înainte nota la IV, 503.

⁴⁹¹*Piona neon*: „lăcaș bogat”, în înțelesul de „templu m re”.
 De notat că în poamele homerice mențiunile de temple sînt

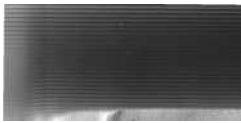
rare și că, cu o singură excepție, aluziile privesc sanctuare
 de pe pămîntul Asiei Mici (*Iliada*, II, 540. Gf. IV, 498 și
 VI, 88). ⁴⁹⁶Vezi mai înainte versurile III, 603 și
 următoarele.

I-o grozăvie fapta săvârșită
 520 De soții mei care-au rămas în urmă.»
 Grăbit-atunci se duse-n haină lung
 Lampetia spre cer să dea de veste La
 Soarele Hiperion, că boii Tăiasem
 noi, și el cuprins de ciudă
 5*25 Pe loc nemuritorilor le zise:
 «Părinte Joe și ceilalți cu toții
 Voi zeilor nemuritori ferice, Să
 pedepsiți pe soții lui Ulise,,
 Laertianul, care, peste seamă
 530 Siluitori, îmi căsăpiră boii,
 De care mă tot bucuram în mersul Spre
 cerul înstelat ori când din slavă Mă
 coboram spre câmpuri de iznoavă. De nu
 mă vor despăgubi de vite,
 535 Cum se cuvine, eu pe ceea-lume
 Voi scăpata și lumina-voi morții. »
 Iar Joe nouratecul răspunse:
 «Tu, Soare, luminează-aici pe zeii
 Nemuritori, pe muritorii oameni
 540 De pe pământul darnic în bucate și
 las' că eu cu sclipitorul fulger
 Gurînd voi sparge vasul lor cel iute
 În mijlocul noianului cel negru».
 Aceste toate mi le-a spus Galipso
 545 Frumos-împletoșata care-mi zise Că
 le-auzise de la Hermes, zeul Soliilor.
 Iar când mă coborîsem La vas spre
 mare, începui să mustru Pe soții
 mei, pe rînd pe fiecare,
 550 Dar nu puteam găsi noi leac, că boii
 Erau junghiați. Și începură zeii îndată-n
 urmă semne să ne-arate: Piei se tîrau,
 înfrigărite cărnuri Mugeau la fel, ori
 crude-au fost ori fripte,
 555 Și-un muget ca de bou li era glasul.
 Se ospătară-apoi vro șase zile
 Tovarășii cu boii cei mai falnici Ai
 Soarelui. Dar când aduse Joe A
 șaptea zi, se potoli furtuna,

5B0 Noi iute-n vas intrarăm și minarăm
 Spre largul mării ridicînd catargul
 Și desfășînd asupra-i pinze albe.
 Iar cînd ostrovu-n urmă-ne lăsarăm Și
 nicăieri nu mai vedeam uscatul,
 505 Ci numai cer nemărginit și mare,
 Atunci un nour negru-ntinse Joe
 Deasupra năvii noastre adîncate Și
 marea se întunecă sub dînsul. Puțin
 noi mai departe-naintarăm
 570 Și iat-atunci vîjîitor Munteanul Veni
 suflînd cu mare-nviforare, De la
 catarg frînghiile-amîndouă Le rupse
 vijelia, și catargul Căzu napoi, se
 prăbușiră-n fundul
 575 Corăbiei dichisurile-i toate,
 La cîrmă grinda se izbi de capul
 Cîrmaciului și-i zdrumecă deodată
 întreaga țeastă, de căzu sărmanul Ca
 un cufundător din podul năvii
 580 Și sufletu-i bărbat pieri din oase.
 Tună și Joe și trăsni deodată
 Corabia; se zgudui ea toată De
 trăsnetul lui Joe fulgerată Și-o
 înecă mirosul de pucioasă.
 585 Tovarășii din vas se răsturnară
 Și-n preajma lui erau purtați prin valuri
 Ca niște ciori; astfel le luase zeul Pe
 veci nădejdea-ntorsului acasă. Eu
 orbecam cu vasul pîn' ce unda
 590 De talpa năvii desfăcu pereții Și
 singură ea dusă fu de valuri. Din
 talpă smulse volbura catargul, Dar
 peste grindă o curea de piele De
 bou era zvîrlită și cu dînsa
 595 Curînd legai grindeiul și catargul Și,
 așezat călare pe-amîndouă, Fui dus
 pe apă de turbate vînturi. Atunci
 Munteanu-și potoli vârtejul.
 Veni pe loc un vînt de miazănoapte, Și
 mă-ntristă; să măsur iarăși drumul

- Spre-afurisita de Haribda! Astfel Plutii o noapte-ntreagă. In faptul zilei Mă pomenii din nou la stînca Scilei. La groaznica Haribdă, care lacom
- 005** Sorbea din unda cea sărat-a mării.
Dar eu mă salt în sus, m-agăț de naltul Smochin și mă-nceștez de el acolo întocmai ca un liliac. Intr-însul Eu nu puteam picioarele să-mi sprijin
- 610** Și nici să-1 urc, departe-i fuse trunchiul Și ramurile-i atîrnau departe Prelungi și mari umbrind cu totul iazma. Mă tot țînui pe loc pînă ce dînsa Napoi să voamă talpa și catargul;
- 615** La voia mea tîrziu ele veniră. Abia în ceasul cînd judecătorul Se scoală pentru cină de la sfatul La care el descurcă multe pricini De-a tinerilor, cele două lemne
- 620** Iviră-se dinpîntecul Haribdei.
Mă las și eu de mini și de picioare De sus din pom și pleoscăi în vuitoare Pe lîngă cele două grinzi, la mijloc, M-așez pe ele și încep vîslitul
- 625** Cu mînile-mi. Părintele-omenirii Și-al zeilor nu-i dete voie Scilei Pe mine să mă vadă, căci altmintreli Eu nu scăpăm de crîncenă pieire. De-aici mai rătăcii vreo nouă zile
- 630** Și-abia-ntr-a zecea zi m-ajută zeii S-ajung la Ogigia, la ostrovul în care sade vajnica zeiță Galipso, cea cu plete mari de aur, Ce cuvîntează ca o muritoare.
- 635** Ea mă primi și îngriji de mine.
Dar ce să-ți mai înșir și despre asta? Am povestit-o ieri la tine-n casă Soției tale vrednice și ție, Și mi-e urît din nou să spun un lucru
- 640** Ce limpede fu povestit odată,^a

CINTUL XIII

Așa vorbi și toți tăcură molcom, Cuprinși de farmec în umbrita sală. Dar ia cuvîntul Alcinou și zice: „Ulise, odată ce-ai sosit aici 5 în casa-mi naltă și cu prag de-aramă, Te-ntorci la vatra ta de bună seamă . Și nu mai rătăcești de-acum pe mare, Oricît ai pătimit. La fiecare Din voi care în sala curții mele

- 10** Ca sfetnici beți de-a pururea vin **negru** Și ascultați pe cîntăreț la masă, Vă dau poruncă și vă zic: în lada Cea lustruită pus-am pentru oaspe Veșmintele și-odoarele de aur
- 15** Bogat-împodobite și-o grămadă
De alte daruri, cîte-au fost aduse
De sfetnicii feacilor la mine.
Dar să-i mai dăm cîte-un triped mai **mare** I
Și cîte un lighean de fiecare; *V*
- 20** Le-om strînge noi de la norod pe urmă Și-om fi plătiți, că-i greu ca unul **singur** Să dăruiască-așa de multe daruri."
Așa le zise Alcinou, și dînșii Găsiră sfatul lui plăcut. Pe urmă

---

²⁰ După o deprindere generală la acești „păstori de noroadă”; cf., mai departe, XIX, 258.

- 25 Plecară toți acasă să se culce.
A doua zi, când se iviră zorii
Cu degete trandafirii, în grabă Se
duseră la vas sfătuitoarii Și-
aduseră-a bărbaților podoabă,
- 30 Arama. Alcinou, umblînd prin navă,
El însuși strînse odoarele de-aramă
Sub lavîțe, ca nu cumva pe oameni
Să-mpiedice la mersul lor pe mare
Gînd da-vor zor vîslind. Apoi la curte
- B5 Se-ntoarseră și pregătiră prînzul.
Dumnezeiescul Alcinou ca preot în
cinstea lor jertfi atunci un taur vLui
Joe, zeul norilor cei negri, Stăpînul
lumii. Goapsele-i scrumară,
- 40 Apoi șezînd se-nveseleau cu toții La
marele ospăț, iar între dînșii Gînba
dumnezeiește cîntărețul Cînsit de tot
poporul, Demodocos. Ulise întorcea
mereu privirea
- 45 Spre luminosul soare, vrînd mai iute Să-
l vad-apus, că prea-i era să plece. Precum
plugarul poftitor de cină, Cînd ziua-
ntreagă-n țelină-i trag boii Murgani
vîrtosul plug, cu drag se uită
- 50 La soarele-asfințit, că poate merge
La cină, deși cade de picioare, Așa
cu drag văzu atunci Ulise C-'a
scăpătat lumina cea de soare. Și-
ndată la feaci rosti cuvîntul
- 55 Și îndeosebi lui Alcinou îi zise:
„Grai Alcinou, fruntașule-ntre oameni.
Vă rog după-nchinarea de potire
Trimiteți-mă sănătos acasă, Și voi cu
bine rămîneți. *Ce iată*
- 60 E gata tot ce-mi fuse mie voia, Și
darurile dragi și pregătirea Călătoriei
mele. Să dea zeii Să-mi fie spre noroc și
la întorsu-mi La mine-acasă să-mi gădesc
tot bună 65 Nevasta și pe-ai mei voinici
și teferi!

- Și voi, pe-aici rămașii, s-aveți
parte De fii și de soții! Să vă dea
zeii Tot binele, să fie tot norodul
Ferit de rău!" Așa grăi, iar dînșii
- 70 Cu toții se-nvoiră și-ndemnară
Pe oaspe să-l petreacă-ai lor în țară,
C-așa de cumsecade cuvîntase. Iar
Alcinou pristavului îi zise: „Tu,
Pontonoe, drege vin cu apă
- 75 Și toarnă de băut la toți în sală Ga
să-nchinăm întîi Celui din slavă Și-
apoi pe oaspe să-l pornim în țară”
Iar Pontonou amestecă vin dulce
Cu apă și-mpărți pe rînd. Mesenii,
- 80 De unde stau pe scaune,-
nchinară La zeii fericiți care-au
locașul In cerul larg. Sculîndu-
se, Ulise Intinse-Aretei cupa-
ngemănată Și-așa-i ură cu
graiuri zburătoare:
- 85 „Urez, crăiasă, veșnic să te
bucuri Pîn-or veni, cum vin la
toată lumea, Necazul bătrînețelor
și moartea. Eu, despre mine, plec,
iar tu petrece În casa asta și te-
nvesește
- 90 Cu fiii tăi, cu craiul, cu norodul!”
Așa grăind, Ulise sare pragul Și
pleacă. Iar cu el trimite craiul Pe
crainic să-l petreacă pîn' la mare,
La vasul lui. Din partea ei Areta
- 95 Pornește după el mai multe roabe,
Din care una-i cară subveșmîntul
Și mantia spălată, alta-i duce în
spate lada, alta vin și pîne.
Cînd ei la vasul plătitor sosiră,
- 100 Aceste toate le primiră-ndată
Și ca merinde-n vas le-
adăpostiră Aleșii-nsotitori ai
lui Ulise

⁸³ Vezi mai înainte nota la III, 81.

⁹⁶ în grecește, *chiton*: un soi de cămașă sau tunică din
pînză de in, purtată pe piele. Cf. și nota la V, 302.

Și-i așternură, lui pe podul cîrmei Un așternut, ca el un somn să doarmă. Tăcut intră și se culcă viteazul, Iar ei pe rînd șezură cîte unul Frumos pe bănci, dezotgoniră vasul De piatra bortelită; apoi cu vîsla Tot pleoscăiau plecîndu-se pe lavițL
110 Iar lui Ulise-i vine atunci pe pleoape Un somn așa de lin, așa de dulce Și-adînc, aproape-asemena cu moartea. Cum caii, cîte patru de teleagă, La joc pe cîmp deodată toți iau fuga Pocniți de bici, de saltă-n vînt și repezi Bat drumul lor, așa din coadă Vasul Se tot sălta, și-ntunecat talazul Vîrtos răsunător vuia din urmă. Și vasul se-ncurca cu totul țapăn Și sigur. Nu l-ar fi ajuns nici șoimul, Cea mai ușoară pasăre din lume, L Așa de iute despica noianul In repezeala lui, ducînd cu sine Pe-acel bărbat ca zeii de cuminte, Ge-așa de mult în viață pătimise în harță cu bărbații la războaie Și-n zbucium greu cu valurile mării. Dar el în tihn-
115 acum dormea; uitase In somnul lui de tot ce el răbdase. Gînd se ivi luceafărul deasupra, îndatinatul sol al dimineții, S-apropie de insulă și vasul]Pe mare plutitor. E pe pămîntul Itacei un liman ce-i zice schela **185** -Lui Forchis, zeul celstrăvechi al mării;

¹¹⁸ Informații spicuite în cele două epopei, și cu deosebire în *Iliada*, unde descrierile de felul acesta sînt numeroase, lasă să se înțeleagă că în mod obișnuit carele de luptă sau de călătorie erau trase de doi cai și numai excepțional de trei, socotind și calul de rezervă, menționat în unele rare cazuri (*ct.Iliada*, VI, 181). Acolo unde, ca în pasajul pe care-l comentăm, se menționează atelaje de patru cai, e vorba fără îndoială de versuri adăogate.
120 ¹¹¹ Vezi mai înainte nota la IV. 477.

125

130

- Acolo-s două naintate maluri Rîpoâse,-nevoiate peste schelă, De-o apără de-\aluri mari de-afară, De vînturi care suflă dimpotrivă.
- 140 Năuntru-i stau neprinse de otgoane Corăbiile poposind la locul Opririi lor. Se nalță-n fundul schelei Cu frunză deasă un măslin și-
alături I-o peșteră umbroasă, desfătăată,
- 145 Zeițelor naiade închinată.
Intr-însa erau vase și ulcioare De piatră, unde roiuri de albine \ își lasă-n faguri mierea pentru zîne^ Mai sînt în ea vătale mari de
piatră
- 150 La care-aceste zîne țes cu mina
Veșminte porfirii, minune mare.
Acolo sînt și ape curgătoare, —^^
Iar peștera-i cu dcuă porți; pe una, Cea despre Crivăț, se coboară oameni;
- 155 Cealaltă-i despre miazăzi, sfințită;
Pe ea nu umblă oamenii, ci zeii. jj De-a dreptu-n schela asta cunoscută Corabia și-o-împinseră feacii. Ea, repezită, pe uscat
ajunse
- 160 Cu talpa jumătate, așa de vrednici Erau plutașii care-o repeziră. Ieșind din ea pe urmă lopătarii, Intîi din pod luară pe Uli'se ?
—N Cu așternut cu tot și-l așezară
- 165 Pe prund, așa cum somnul îl pălise; Apoi din vas îi scoaseră și-avutul₇ Cu care din îndemnul inimoasei Minerva,-l dăruiseră slăviții
Fruntași feaci, cînd el plecă în țară.
- 170 Și-avutul lui grămadă-l înșirară La rădăcina pomului, departe De drum, ca nu cumva trecînd pe-acolo Vreun drumeț să-i fure din
avere Nainte de trezirea lui Ulise.
- 175 Pe urmă ei spre țara lor plecară.

Dar nu-și uită Neptun amenințarea,
 Cu care-nfricoșase pe Ulise Intîia dată,
 și-ntrebă pe Joe: f „Nălțate Joe,
 printre zei eu fi-voi

180 De tot disprețuit, de nu țin seamă De
 mine niște muritori, feacii, Măcar că sînt
 din neamul meu. Crezusem Acum că
 numai după multe patimi La casa lui se
 va-nturna Ulise.

185 Eu nu vrui doar să-i fac nentoarsă calea,
 Căci tu-i dăduseși semne dimpotrivă.
 Gi-n iuțea lor corabie pe mare îl duseră-
 adormit pe el feacii Și-l scoaseră-n
 Itaca, ba-i dădură

190 Puzderie de daruri, și aramă
 Și aur și veșminte, așa de multe
 Cum n-ar fi dobîndit el niciodată,
 Chiar dacă neatins venea pe mare
 Cu partea lui de pradă de la Troia."

195 Răspunse Joe-adunător de nouri:
 „Vai, ce spui, preaputernice al lumii
 Zguduitor? Că nu te-nfruntă zeii; Ei
 anevoie-ar cuteza să-nfrunte Nesocotind
 pe cine-i mai de cinste

200 Și mai presus de ei. Iar de te-nfruntă Un
 om care se bizuie-n putere, Tu poți să
 te răzbuni pe el în urmă; Deci fă cum
 vrei, cum inima ta cere." li zise-atunci
 Neptun, zguduitorul

205 Pămîntului: „Aș face eu îndată
 Cum spui, stăpîne-al norilor, dar veșnic
 Mă tem și mă feresc de-a ta mînie. j'Ci
 azi eu vreau pe marea cea murgie sSă
 spulber al feacilor vas mîndru

210 La-ntorsul de la drum, ca ei de-acuma
 Cu totul să se lase, să-nceteze \ De-a mai
 trimite oameni, și-o s-acopăr ^ Cetatea
 lor pe sub un munte mare." Răspunse
 Joe-adunător de nouri:

215 „Iubitul meu, așa îmi pare mie
 C-ar fi mai bine: cînd de la cetate

Privi-vor toți feacii cum plutește
 Corabia, tu s-o prefaci în stană Pe
 lingă mal, dar tot un fel să fie,

220 Ca lumea toată-n față-i să se mire. \ Și-
 apoi orașul să le-ngropi sub munteJ\j
 Cînd vorba-i auzi zguduitorul
 Pămîntului, Neptun, plecă degrabă
 La Scheria, pe unde stau feacii,

225 Și-acolo așteptă pînă ce-ajunse De tot
 aproape, repede minată Corabia, s-apropie
 de dînsa, îi dete-un pumn și-o prefăcu în
 piatră Și-o-nțepeni pe loc și dup-aceea

230 Plecă departe. Ziseră-ntre dînșii Plutașii
 cei slăviți de buni, feacii, Privind unul la
 altul mai de-aproape: „Vai, cine a-
 nțepenit pe mare vasul Cînd el se-napoia și
 s-arătase

235 Pe apă-ntreg?" Așa zicea tot insul,
 Căci nu știa de unde vine asta.
 Dar Alcinou îi desluși: „O, doamne, De
 bună seamă se-mplinește spusa Și
 prorocirea cea de mult a tatei.

240 Că-i supărat pe noi Neptun, căci teferi
 îi ducem noi pe toți la ei acasă. /
 De-aceea și spunea că el odată Pe-
 nnegurata mare ne va sparge
 Mîndrețe de corabie la-ntorsul

245 Din calea ei și-o să ne-ngroape orașul Sub
 prăbușirea unui munte mare. Așa spunea
 bătrînul și-acum iată Gum toate se-
 mplinesc. Dar hai cu toții

¹⁸ în antichitate insula Corfu — Scheria lui Alcinooș —
 purta numele de Kerkyra sau Korkyra, inteligibil în
 limba greacă. După o ipoteză recentă, insula ar fi fost
 astfel botezată de fenicieni, în a căror limbă kerkur
 înseamnă corabie. Kerkyra ar fi dar „insula în formă de
 corabie" și e semnificativ că marinarii greci din zilele
 noastre o numesc „corabia" (Karavi), din pricina unei
 înfățișări care poate fi pusă în legătură cu legenda pie-
 trificării vasului întors din Itaca.

Să facem cum voi spune eu. Cu dusul **250**
1 Străinilor să încetați cu totul,
De s-ar mai pripăși cumva în țară. Și să
jertfim vreo doisprezece tauri Pe-alese lui
Neptun, ca să se-ndure De noi, de toți, să nu
ne-ngroape orașul, **255** Sub prăbușirea
muntelui cel mare."

Așa le zise. Dînșii se temură Și
pregătiră jertfele de tauri. Și lui
Neptun stăpînitorul mării Gîrmuitorii
și fruntașii țării **260** Feacilor
rugarea-și înălțară,
Impresurînd altarul. Intr-aceea Se
deșteptă unde dormea Ulise în țara lui, dar
n-o putu cunoaște, Că prea de mult lipsise
el din țară **265** Și negură lățise-n juru-i
fiica

Lui Jupiter, Minerva, ca să-l facă Necunoscut
și-n toate să-l învețe, Ca nu cumva să-l afle
cetățenii, Nevasta și iubiții lui nainte **270** Ca
peștorii să plătească toată Obrăznicia lor. De-
aceea dară Și craiului în față-i se părură
Străine toate, drumuri lungi, limanuri
Adapostoase, țărături răsărite **275** Și arbori
înfrunziți. Atunci viteazul Sculîndu-se, privi în
juru-i țara, Gemu apoi și se bătu în coapse Cu
palmele și tînguios își zise: r „Ah, unde sînt?
Ce țară iar, ce oameni **280** Mai sînt pe-aici?
Obraznici, răi, sălbatici? Ori temători de zei și
bune gazde? Și unde-mi duc averea asta multă,
Și unde să mă vîntur eu? Mai bine Ea rămînea
la cei care mi-au dat-o **285** Și eu soseam la
altul dintre domnii Puternici, care mă primea
pe mine Și înapoi mă trimitea în țară! Acum
eu nu știu unde-oi strînge-a'erea. Dar nici pe
loc s-o las, că mi-este teamă

290 G-ajunge-n mina altora. Vai mie,
Că n-au fost oameni buni și cumsecade
Cîrmuitorii și fruntașii țării Feacilor,
de m-au adus pe mine Altundeva.
Ziceau doar că m-or duce

295 Pîn' la Itaca limpede ivită,
Dar n-o făcură. Pedepsească-i Joe,
Ocroitorul celor care-l roagă De
adăpost și poartă grija lumii Și
pedepsește-orice păcat. Ci haide,
300 Odoarele să-mi văd și să le număr, Ca
nu cumva, cînd ei napoi plecară, Să-mi
fi luat în vas ceva din ele."

Așa grăind, el numără mîndrețe De
sucle, de căldări și de tripoduri

805 Și aurul și mîndrele veșminte,
Dar nu lipsea nimic. Plîngea pe urmă
Și tot se tînguia de dorul țării Și
jalnic se tîra pe malul mării Cu
clocot mult. Dar îi veni aproape

810 Minerva, luînd chipul unui june
Păstor de oi, un om de tot subțire Ca
un fecior de crai. Purta pe umăr O
preafrumoasă mantie-ndoită Și-
avea sandale-n dalbele-i picioare
Și-o cață-n mină. O văzu Ulise Și
bucuros s-aprope de dînsa Și-așa
cu vorbe-naripate-i zise:

„Prietenă^Tiîndcă ești întîiul Pe care-l
întîlnesc în astă parte,

820 Fii cu noroc și nu-mi ieși în cale
Ca un dușman, ci mîntuie-mi averea,
Mă scapă și pe mine. Me rog ție Ca la
un zeu și-ți cad și la picioare.

Grăiește-mi drept și-nvață-mă tu bine:
325 Ce neam de oameni, ce bărbați, ce țară
Vor fi pe-aici? E un ostrov acesta Pe
apă limpezit ori malul unui Uscat
mănos ce stă plecat spre mare?"
Răspunse zîna cea cu ochi albaștri:

330 „Străine, ești copil sau vii tu oare
De prea departe, de mă-ntrebi pe mine
De-acest pământ? El nu e doar cu totul
Lipsit de faimă, că-l cunoaște-o lume
Din răsărit și din apus de soare. E
325 aspru și de neumblat cu caii Și nu-i
de loc sărac, măcar că nu e Așa de-
ntîns. El din belșug rodește Și grîu și
vin. E umed totdeauna De ploii, de rouă
spornică-n rodire. Și-i bun de
340 pășunat de boi și capre Și are-n codri
arbori de tot felul Și nesecate-adăpători.
De-aceia [Și numele-i Itaca, o, străine,
\jAjunse pîn' la Troia ce se zice Că-i țară
depărtată de Ahaia." Așa-i vorbi. Se-
nveseli Ulise De drag că-și vede țara,
după spusa Copilei viforaticului Joe,
Minerva Palas. Vorbe-naripate Rosti
atunci, dar nu și-adevărate, Ci iară s-
apucă de scornitură, Căci mintea-i se
350 rotea iscoditoare:
„Mai auzisem eu despre Itaca Din
largile ținuturi ale Cretei, 355 'Depart
peste mare. Dar acuma Venii și eu cu
lucrurile-acestea. Lăsai o parte, tot așa de
multe, La fiii mei și o pornii de-acolo,
Căci omorîi pe-a lui Idomeneus Fecior, pe
Orsiloh, voinicul care Din fugă dovedea la
drum pe-oricine, Căci el voia să-mi ieie
toată prada Din Troia, pentru care
suferisem Așa de mult trudindu-mă-n
războaie Și-n harță cu amarnicele valuri,
Că neslujind pe cîmpul de la Troia Sub
tatăl său, eu nu-i făcusem voia, Ci pe
ostașii mei mînam la luptă.

Vezi mai înainte nota la III, 259.

286

''.-
I'''

Cînd el se cobora de pe la țară 870 Cu
un tovarăș, lîngă drum pîndindu-l, îl nimerii
c-o lance ferecată. Pe cer era o noapte-
ntunecoasă Și nici un om nu se văzu; în
taină Eu zilele-i curmai. Și cum pe dînsul
375 li ucisei cu ascuțiș de-aramă,
Mersei îndată la un vas, la mîndrii
Fenicieni și mă rugai, din prada
Plăcută le dădui cu stăruința Ca dînsii
să mă scoată ori la Pilos, 380 Ori la
Elida, sfînta țară unde
Domnesc epeii. Dar un vînt puternic Pe ei din
Creta i-azvîrli departe, In ciuda lor, căci n-au
vrut să mă-nșele, De-acolo rătăcind, sosirăm
noaptea 385 Pe-aici unde abia-n liman
intrarăm, De nici la cină nu mai cugetarăm,
Deși de hrană-aveam nevoie mare, Și-așa
ieșind din vas, noi ne culcarăm. Pe mine,
obosit fiind, mă prinse 390 Un dulce somn,
iar lucrurile mele Luîndu-le din vas, ei le-
așezară Pe mal, unde pe prund eu mă
culcasem. Apoi intrară-n vas și o porniră
Spre bine-locuîtul Sidon, iar eu bietul 395
Fui oropsit cu inima-ntristată." Așa vorbi
Ulise, dar Minerva Zîmbi la el și-l netezi cu
mina Și prefăcută-apoi într-o femeie
Frumoasă, trupeșă, cunoscătoare 400 De
lucru măestrit, îi zise astfel:
„Dibaci ar fi în renghiuri și-n tertipuri
Oricine te-ar întrece-n șiretenii; De hac nu
poate chiar un zeu să-ți vie. Abrașule,
nesățiosule 405 De viclenii, nici chiar la
tine-n țară Tu nu te lași de-nșelăciuni, de
snoave Și scornituri așa de scumpe ție De
mic copil? Să nu vorbim de astea, Că ne
pricepem noi la măestrie,

287

410 Căci tu ești între oameni fără seamăn
De bun la sfat, la ticluit de vorbe, Eu
între zei pe lume sînt vestită De
știutoare și de iscusită. Tu însă n-ai
știut că eu sînt Palas Minerva ce-am pe
415 Jupiter de tată Și care-n toate treburile
tale Te sprijin totdeauna și te apăr Și te
făcui iubit de toți feații. Acum venii
să mă-nțeleg cu tine Și să-ți ascund
averea ce ți-au dat-o Cu voia și cu
420 sfatul meu, măriții Frunțași feaci la-
ntorsul tău acasă; Să-ți spun și cîte
patimi ai să suferi La curtea ta. Tu du-te
de nevoie, Dar nici unui bărbat să nu
destăinui Și nici unei femei a ta venire,
425 C-ai rătăcit pe drum, ci pe tăcute Tu
suferă mulțimea de pățanii Și răutatea
oamenilor rabdă." Ulise iscusitul îi
răspunse:
„Pe tine, zîno,-i greu să te cunoască
480 La întîlnit un muritor, să fie Oricît de
priceput, căci tu la față Te schimbi în fel
și chip. Știu însă una, Că tu erai cu
mine-așa de bună Cît am luptat la Troia
noi aheii. Dar cînd cetatea lui Priam
485 luarăm Și înapoi plecarăm în corăbii Și-
un zeu ne-mprăstie pe noi aheii, Pe tine,
o, fiic-a zeului cel mare, Eu nu te mai
văzui și nici în vasu-mi Nu te zării
venind ca să mă aperi De vr-un necaz.
440 Și-am pribegit cu pieptul Mereu cuprins
de jale pîn' ce zeii M-au izbăvit de rău,
pînă ce-n țara Feacilor m-ai întărit cu
graiul Și m-ai adus tu singură-n cetate.
Acum mă rog de tatăl tău, de tine —
445 Căci eu mă tem că nu sînt în Itaca, Ci pe
olat străin și că din gură

288

450

Mă ispitești ca să mă-nșeli pe mine —
Să-mi spui tu drept dac-am sosit în
țară." Minerva cea cu ochi albaștri-i
zise:

„Tot chibzuit, același ești, Ulise.
Deci nu pot să te las, sărac de tine,
Om bun de gură, priceput,
cuminte. Oricare altul, după
pribegie Venind în țară, ar fi cătat
să-și vadă La casa lui copiii și
nevasta,

460 Dar tu nimic nu vrei să știi de asta,
Pîn' nu-ți vei încerca întii soția Ce
ți-a rămas în casă tot aceeași Și
zilele și nopțile-și petrece Jălind
mereu. Știi și niciodată

465 Nu mă-ndoi c-ai să te-ntorci în țară Și
c-ai să pierzi pe toți ai tăi tovarăși. Dar
nu vrui să mă pun în dușmănie Cu
unchiul meu, Neptun, care pe tine Se
înciudase că-i orbiseși fiul.

470 Ci haide-acuma să-ți arăt Itaca Și să
te-ncredințez. Pofitim limanul Lui
Forchis, zeu străvechi al mării. Iată
Măslinul înfrunzit în capul schelei Și
peștera umbroasă, desfătă,

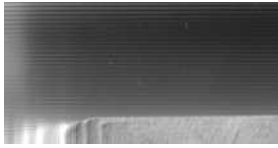
475 Zeițelor Naiade închinată,
Boltita văgăună-n care-adesse Tu
aduceai jertfiri de vite alese
Zeițelor. Mai iată și Neritul Cel
păduros." Așa-i grăi, tot jurul

480 Desnegură și se văzu meleagul.
Se bucură Ulise și fu vesel De
țara lui și sărută pămîntul
Dăruitor de hrană. Apoi cu brațe
întinse-ndată se rugă de zîne:

485 „Zeițelor Naiade, fiice ale
Preanaltului, eu nu credeam vrodată
Să vă mai văd. Vă bucurați acuma
De cuvioase rugi. Eu altă dată Vă
voi aduce și prinoase vouă,

490 De-ar fi cu noi să fie bună fiica
Lui Joe, -nvingătoarea, să mă
lase

289

Pe mine-n viață și să-mi crească fiul." Minerva cea cu ochi albaștri-i zise:

„Fii liniștit și n-avea grija asta, 495 Ci hai în fundul minunatei peșteri, Odoarele-ți s-adăpostim mai iute, Ga ele să-ți rămână neatinse, Apoi să chibzuim noi împreună Cum poate fi mai bine pentru tine". 500 Așa zicea și-n peșteră zeița Căta ascunzătoare, iar Ulise l-aduse-aproape-odoarele de aur, De-aramă și veșmintele frumoase Ge-i deteră feicii. Și-apoi bine 505 Le-orîndui pe jos, iar Palas, fiica Lui Joe, puse-o stană la intrare. Ei s-așezară apoi la rădăcina Măslinului cel sfânt și plănuiră ^Pierzarea peștorilor obraznici. 510 Grăi Minerva cea cu ochi albaștri:

„Năltate fiu al lui Laert, Ulise, Socoate tu cum vei lovi mai bine Pe-acei sfrunțați care la tine-n casă De-anțert stăpîni cu totul se făcură, 515 Pețind pe-a ta nevastă în făptură Ca zînele și dăruindu-i daruri De nuntă. Dar ea tot jălind, așteaptă Să vii. De-aceea și pe toți înșală, Dă tuturorora vorbă și momeală, 520 Pe cînd ea are gînduri osebite." Ulise iscusitul îi răspunse:

„Vai, negreșit, era să am eu soarta Lui Agamemnon și să pier acasă, De nu mă-nștiințai de toate-aceste, 525 1 Zeiță, tu. Deci hai croiește-mi planul 'Cu'care să-mi răzbun pe ei. Alături Să,-mi stai și tu și mult curaj în mine Să pui ca mai demult cînd noi la Troia Surpam ale cetății turnuri mîndre. 530 De-ai vrea să-mi stai alătura tot astfel Năpregetînd, tu, cea cu ochi albaștri, Chiar cu trei sute de bărbați m-aș bate

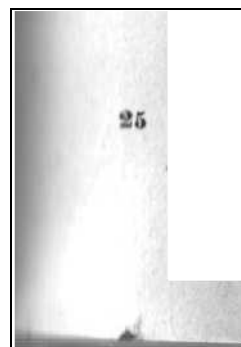

Proptit și însoțit cu drag de tine, Nălțată dumnezeie." Iar Minerva
585 La asta-i zise: „Eu de bună seamă Voi fi cu tine, nu te-oi pierde-o clipă Din ochii mei la săvârșirea faptei. Și mulții pețitori ce-ți
storc averea Cu sângele și cu stropitul creier
540 Din țeasta lor vor întina pământul. Dar hai să fac să nu te știe nimeni.^ Zbîrci-voi pielea-ți netedă pe trupul i Cel mlădios și te-oi
cheli cu totul De părul tău bălai și peste tine
545 Voi pune doar o zdreanță, ca oricine Văzîndu-te, să se îngreșeze. Frumoșii ochi ți-oi înroși, ca astfel Să te arăți schimonosit cu
totul La pețitori, la fiul, la nevasta,
550 Pe care i-ai lăsat la tine-acasă.
Intîi și-ntîi vei merge la porcarul Eumeu, care-ți păzește ție porcii Și-ți este binevoitor și ție, La fiul tău, ca și la Penelopa, «
555 Soția ta cuminte. Nemeru-1-vei l
La staniștea de porci, pe lingă turmă La Stana- Corbului, pe la fîntîna Ce-i zice Aretusa, unde porcii S-adapă-n apa neagră și cu
ghindă
560 Gustoasă se hrănesc și tot se-ngrașă. Să stai acolo și șezînd cu dînsul Să-ntrebi de toate pînă ce m-oi duce La Sparta, unde sînt
femei frumoase, Pe Telemah, să-l chem aici, Ulise,^
565 Pe fiul tău care se duse-n largul
Lacedemon, la craiul Menelaos,
Să afle veste despre tine, dacă
Tu mai trăiești." Răspunse-atunci Ulise: „De ce nu-i spuseși tu care știi toate?
570 Ai vrut și el să pătimească bietul, Tot pribegind pe marea cea pustie, Să-i stoarc-averea alții?" Iar Minerva La asta-i zise: „Așa
grozav de dînsul

Sa n-ai tu grijă :-l petrecui eu însămi,
575 Ga el, umblînd pe-acolo, să s-aleagă
G-un nume bun. De loc nu se trudește,
Gi-n tihnă la palatul lui Atride
Petrece și-are din belșug de toate. E
drept că-i stau la pîndă pețitorii
580 în vas smolit, dorind să-i facă felul
Nainte de-a ajunge el în țară, Dar nu
cred asta; mai curînd pămîntul li va-
nghiți pe unii dintre dînșii,
Nemernicii care-i mănînc-averea."
585 Așa vorbi și dete-n el cu varga,
Zbîrci pe dînsul netezimea pielii și
capu-i dezgoli de părul galben. Făcu
ca trupul lui întreg să fie Brăzdat ca
de bătrîn moșneag și ochii,
590 Frumoși odată,-i înroși cu totul;
L-acoperi c-o zdreanță și c-o haină
Slinoasă, jerpelită și-nnegrită De fum
grețos. Pe urm-asupra-i puse O blană
rară-n păr, de cerb fugarnic
5#5 Și-i dete un toiag și-o prăpădită
Ruptură de desagă innădită Cu
baiere. Iar după ce-mpreună Ei
astfel se vorbiră, spre ținutul
Dumnezeiesc, Lacedemonul, zîna
€00 Purcese după fiul lui Ulise.

10

15

dînsu-i dobîndise.
 îl nimeri-n pridvorul lui, pe unde
 Durase el acioală-mprejmuită Cu zid înalt,
 rotată, mîndră, mare Pe loc învederat.
 După plecarea Stăpînului și fără de-
 ajutorul Lui moș Laerte și-al stăpînei sale,
 Cu gard de spini, cu stane mari de piatră El
 staulu-și făcu, bătu în juru-i Uluci de pari
 mai deși, tăiați din miezul Stejarului, și-
 nchipui cotețe Douăsprezece-n staul lîng-
 olaltă, Culcușuri pentru porci, și-n tot
 cotețul S-adăposteau cîte cincizeci de
 scroafe Cu godăcei. În vremea asta vierii
 Mîneau pe-afară mai puțini la număr; Se-
 mpuținau fiind mîncăți la mese De
 pețitori. Le trimitea porcarul Mereu pe cel
 mai gras din toată turma Și-n totul mai erau
 la număr încă Trei sute și șaiszeci. Pe
 lingă turmă

C Î
 N
 T
 U
 L
 XI
 V

293

Porni
 nd de la
 liman,
 sui Ulise
 Pe un
 colnic de
 piatră
 prin
 pădure,
 Spre
 culmea
 unde
 zîna-i
 semnuise
 Că stă
 porcarul
 ce-avea
 grijă
 mare
 De-
 avutul
 lui mai
 mult
 decît
 oricare
 Din robii
 care

el:	ume	d
80 „J	u	a
35 oe	porc	t
40 și	arul:	
45 cu	„De-ar	s
50 i	fi să-mi	ă
65 7	vie	-
0o	oaspe-	l
t	aci,	
ce	străine,	n
po	7	e
fte	5	s
ști	C	o
m	h	c
ai	i	o
cu	a	t
-	r	
na		d
di	a	i
ns	l	n
'	t	
str	u	p
ăi	l	a
ne		r
„C	m	t
ă	a	-
m	i	m
-ai	n	,
pr	e	
im	n	C
it	o	ă
aș	r	c
a	o	i
cu	c	
bu	i	d
nă	t	e
tat		
e.	c	l
"	a	a
A		
da	t	J
us	i	o
e-	n	e
at	e	
un		s
ce	„Tot	î
a	nu	n
E	mi-e	t

80 t
85 P
P

00
294

Ș
i
-
m
b
u
c
ă
ț
i
n
d
u
-
i

î
n

f
r
i
g
ă
r
i

î
i

t
r
e
c
e

Ș
i

r
u
m
e
n
i
n
d

a

105 O
du
ce
-
nd
at
ă
în
fri
g
ă
ri
fie
rbi
nt
e
Și-
o-
nti
nd
e
lui
Ul
ise

Du
p-
ac
ee
a
Fă
in
ă

p
o
i

f
r
i
p
t
u
r
a

t
o
a
t
ă
,

110 a
h20
125
130
r
ă
j
m
a
și
i
c
h
i
a
r,
c
î
n
d
t
a
b
ă
r
ă
-
n
tr
-
o
ț
a
r
ă
S
tr
ă
i
n
ă
și
li
-
i
d
a
t
d
e
s

înt
păzi
te
De
oam
en
bun
i ce
cară
-n
toat
ă
ziua
La
pețit
ori
o
capr
ă
dint
re
cele

M
\$
5
”
Dar
cin
e e,
pri
ete
ne,
băr
bat
ul,
De
car
e
spu
i c-
atît
a-i
de
put
ern
ic
Și-
avu
t,
car

e
t
e
-
a

c
u
m
p
ă
r
a
t

p
e

t
i
n
e

Ș
i

z
i
c
i

c
ă
-
n

u
r
m
ă

s
e

s
f
î
r
ș

i
î
n

c
i
n
s
t
e
a

itiO Lui
Aga
mem
non?
Spu
ne-
mi
mie.
Poat
e
Cum
va-l
cuno
sc,
dacă
-i
așa
de
mare

Căci
știe
Joe
negr
eșit
și
zeii
Ceil
alți
de
n-aș
pute
a să-
ți
dau
de
știre
De

l e
1 i
0
H

297

Tot mint așa și nu vor drept să spuie.
De vine vrun pribeag la noi în țară, Se
duce-ntins la doamna și s-apucă S-o-
mbete cu palavre. Ea-l primește
175 Și-l ospătează și de toate-ntreabă,
Se văietă și-i curg din pleoape lacrimi,
Cum face o femeie care-și pierde
Bărbatul în străini. Chiar tu, bătrîne,
Ai ticlui degrabă o poveste,
180 De-ai ști că-ți dă un țol și-o haină Ca
să te-mbraci. Ci pe Ulise cîinii Și
pasărilor repezi îl jupiră Și-i sfîșiară
carnea de pe oase Și-acum e mort. Ori
îl mîncară peștii
185 Pe mare și-osemintele-i acuma Zac pe
uscat kub prund acoperite. Așa pieri
lăsînd în urmă jale La toți ai lui și mie
mai cu seamă. Căci n-oi mai nimeri
stăpîn ca dînsul
190 De bun la sjiflet, orișunde-aș merge,
Chiar de m-aș duce la părinți acasă Pe
unde sînt născut și mă crescură Săraccii
ei. Nu-i plîng așa pe dînșii, Deși
doresc să-i văd, să fiu acolo
105 La'mine-n țară, cît mi-e dor de dusul
Stăpîn al meu Ulise, al cărui nume Mi-
e oarecum să-l spun, măcar că nu e * De
față el, căci mă iubea pe mine Așa de
mult și-avea de mine grijă.
200 Cînstit îmi e și drag, deși-i departe."
Grăi atunci Ulise răbduriul:
„Prietene, fiindcă tu cu totul Te-
mpotrivești și zici că nu mai vine Și
ești mereu necrezător, de-aceea
205 Cu jurămînt și nu așa în dodii Ți-oi
spune eu că va veni Ulise. Să-mi dai și-
un aldămaș de veste bună: Cum dînsul
va sosi la el acass, Îndată să mă-mbraci
cu țoale dalbe,
210 C-o haină și-o manta. Mai înainte Eu
nu le voi, deși mi-e grea nevoia.

Ca poarta cea din iad grețos mi-e omul
Cînd minte nevoit de sărăcie. Iau martor
între zei pe tatăl Joe
215 Și masa ospătoas-a lui Ulise,
Și vatra lui, la care eu vin astăzi, C-
așa cum zic o să se-ntîmple toate. Chiar
estimp va veni Ulise-ncoace, Pe la-
nceput ori la sfîrșitul lunii
220 Acasă va fi el și pedepsi-va Pe
oricine își bate joc de fiul Și de
soția lui." Eumeu răspunse:
„Nici eu plăti-voi buna ta vestire Și
nici Ulise nu mai vine-acasă.
225 Gi bea-ți în pace, moșule, potirul Și să
vorbim de altele. De asta Să nu mai
pomenești, c-așa mă doare Cînd de stăpînul
meu mi-aduci aminte. Dar să lăsăm
deoparte jurămîntul.
280 Dea Dumnezeu să vie el, slăvitul, Așa
cum eu doresc și Penelopa Și mîndrul
Telemah și moș Laerte!
Acuma alt pojar nestins pe mine;
Mi-e jale de feciorul lui Ulise,
285 De bietul Telemah, pe care zeii
Să crească drept ca bradul îl făcură, La
față minunat și la făptură, De cugetam că
n-o să fie dînsul Pe lume mai prejos de-al
său părinte.
240 Dar mintea sănătoasă i-o atinse
Vrun zeu sau poate-un om, că el se duse
Sl-ntrebe despre tatăl său la Pilos, Iar
pețitorii Cei trufași în cale-i Pîndesc și-
adastă-ntorsul lui acasă
245 Spre a stîrpi sămîrița lui Arcesiu Itacianul
cel măreț ca zeii. Dar să-l lăsăm pe el, ori
cade-n cursă, Ori scapă teafăr ocrotit de
Joe. Gi spune-mi tu necazurile tale.
250 Pe nemiņițe, moșule, grăiește-mi

²⁴⁵ Tatăl lui Laerte, deci bunicul lui Odiseu. Cf. XVI, 140-141.

De unde, cine ești? Și cum se cheamă
 Orașul și părinții tăi? În care Gorabie-ai
 sosit? Și cum vislașii Te-aduseră-n Itaca?
 Cine-s dî'nșii?

255 Că n-ai venit pe jos, de bună seamă."
 Grăi atunci Ulise iscusitul:
 „Curat și drept ți-oi da răspuns la toate
 De-ar fi s-avem noi doi acum în casă Pe
 multă vreme hrană și vin dulce

260 Ca în răgaz să ne-ospătăm la masă,
 Pe cînd ceilalți și-or căuta de treburi,
 Abia-ntr-un an aș încheia povestea
 Pătăniilor mele care toate t
 Le-am îndurat, c-așa voiră zeii.

265 Mi-e tata om bogat din Creta largă. El a
 născut și a crescut la curte Și alți copii,
 mai mulți, cu-a lui soție, Toți legiuiri; eu
 sînt născut de-o roabă Și țiiitoare-a lui,
 dar ca la fiii

270 Cei legiuiri ai săi ținea la mine
 Părintele meu Castor Hilachide,
 El care-atunci era privit de obștea
 Cretanilor întocmai ca și zeii, Ca
 om bogat și norocos, ca tată

275 De fii slăviți. Dar cînd l-ajunse moartea Și
 se călători pe ceea-lume, Puind la sorți
 averea-i și-o-mpărțiră Băieții lui
 neobrăzați, iar mie Nu-mi dară mai
 nimica, ba-mi luară

280 Și casele. Dar mă-nsurai c-o fată De
 bogătași, și asta mulțumită
 Destoiniciei mele, căci eu n-am fost
 Netrebnic și lipsit de vrednicie. S-au
 dus acuma bunurile-mi toate.

285 Dar cred că tu privind în mine paiul,
 Cunoaște-vei ce spic din el crescuse,

²⁷⁷ Alături de unele pasaje din *Iliada* (V, 157; XII, 409; XV, 185), versul pe care-l comentăm oferă o mărturie interesantă a transformărilor petrecute în societatea descrisă de Homer, caracterizată prin dezvoltarea proprietății private și destrămarea relațiilor gentilice.

Căci m-au bătut nespuse de multe valuri.
 Curaj îmi dase Marte, iar Minerva
 Războinicie. Cînd voinici de frunte

290 Eu mi-alegeam ca să mă pun la **pîndă** Și
 stăm să fac pîrjol în dușmănie, Nicicînd
 nu-mi șovăia bărbata fire, Ci m-
 aruncam naintea tuturoră Și doboram
 cu arma pe oricare

295 Vrajmaș pe care-l ajungeam din fugă.
 Dar plugăritul și gospodăria Ce
 crește vlaste mîndre nu-mi plăcură, Ci
 totdeauna mie dragi îmi fură Vislitele
 corăbii, bătălia,

300 Săgețile și sulitele lucii,
 Păcate ce cutremură pe alții, Dar eu
 le-am îndrăgit fiindu-mi date De cei-
 de-sus, căci oamenii au daruri Și
 gusturi osebite. Chiar nainte

305 Să plece-aheii la război cu Troia,
 De nouă ori m-am pus în fruntea oastei Și-
 a vaselor în luptă cu dușmanii. Și-aveam
 noroc din plin să-mi curgă **toate*** Luam din
 pradă ce pofteam pe-alese

310 Și multe-mi mai picau la sorți în urmă.
 Și casa mea curînd se-mbogățise, De
 fui puternic și mărit în Creta.
 Dar cînd la urmă Joe tunătorul
 Ne îndreptă pe calea urgisită,

315 Pe care se topi atîta lume,
 Cretanii m-au silit cu preavestitul
 Idomeneu să duc la Troia flota Și
 n-aveam încotro, așa de tare Fu
 glasul obștii. Nouă ani pe-acolo

320 Luptarăm noi, aheii, iar în anul Al
 zecelea noi, cucerind orașul,
 Plecarăm cu corăbiile-n tară,

*-³¹² Pasajul e din cele ce oglindesc mai bine atitudinea «fD-
 cilor din epoca arhaică față de piraterie, socotită ca o înde-
 letnicire permisă, dacă nu de-a dreptul laudabilă. Cf. **mai**
 înainte nota la III, 93.

Un zeu însă ne-mprăştie pe mare, Iar mie,
bietul, gînd hain îmi puse Mintosul
32S Joe. Am rămas acasă O lună numai,
vesel că-mi văd fiii, Nevastă-mea şi
venurile mele. Pe urmă mi-a venit să plec
pe mare Departe spre Egipt, pregătindu-
mi 380 Corăbii cu neîntrecuţi tovarăşi.

Vreo nouă vase-am pregătit şi-ndată
Gorăbieri strînsei pe lingă mine.
Vreo şapte zile chefură soţii
Iubiţi ai mei. Eu jerfe o mulţime
Le împărţii, ca zeilor să-nchine
Şi ospăţ să-ntindă ei şi pentru sine.
A şaptea zi plecam din Creta largă
Pe vînt frumos şi bun de miazănoapte.

340 Călătorim ca pe un curs de apă
Şi nici o navă nu-mi păţi nimica,
Ci toţi stăturăm sănătoşi şi teferi
Şi ne minară vîntul şi cîrmacii.

În zile cinci sosirăm noi la riul,
Strălucitor Egiptul, şi-acolo
Opii încovoiatele corăbii.

345 Eu soţilor atunci dădui poruncă
Pe lingă năvi cu arme să s-aţie
Spre paza lor şi rezezii iscoade
Să meargă la vedeli şi să vegheze;
Dar dînşii ascultară de trufia
350 Şi de pornirea lor şi s-apucară
Deodată să despoaie frumuseţea
De ţar-a egiptenilor, să care
Femei şi prunci şi pe bărbaţi s-omoare,
Şi larm-ajunse repede-n cetate.

355 Cum auziră zarva, egiptenii
Din zori de zi veniră şi tot şesul
Fu plin de călăreţi şi de pedestri
Şi arme lucii. Joe tunătorul

³⁴⁰ În toxtele greceşti *Aigyptos* e deopotrivă numele **Egiptului** în Nilului, pe care, în cîntul IV, 753, poetul îl socoate „riu purces din slavă”.

Sili atunci la fugă ruşinoasă
Pe soţii mei, de nu-ndrăzni nici unul
Să ţie piept, așa-i împresurase
De pretutîndeni răul. O mulţime
De-ai noştri-au fost ucişi cu lănci de-aramă,
365 Iar alţii fură duşi de vii la munca
Cea silnică. Dar mie-mi dete Joe
Un gînd — muream mai bine-acolo
Şi mă găsea veleatul în Egipt,
Căci tot nu mă scuti nenorocirea —
370 Din cap scosei îndată coiful mîndru,
Şi scutul de pe umere şi lancea
Din mînă lepădai, mersei în faţa
Telegii împăratului, genunchii-i
Prinsei şi-i sărutai, iar el de mine
375 Se îndură şi mă feri de moarte
Şi mă pofti să şed în car şi-acasă
Mă duse pe cînd eu plîngeam cu lacrimi,
Dar mulţi de-ai lui năval-au dat la mine
Cu lăncile şi-au vrut să mă omoare,
380 Nebuni de ciudă, însă împăratul
I-a-ndepărtat, căci se temea de Joe
Ocrotitor de oaspeţi, care vajnic
Se mînie cînd vede răutatea.
Eu şapte ani atunci statui acolo
385 Şi printre egipteni avere mare
Mi-agonisii, căci toţi îmi dau de toate.
Dar cînd sosi şi m-apucă şi anul Al
optulea, atunci veni la mine Un
mîncinos fenician, un şoltic Ce multe
390 rele mai făcu la oameni. Şi el,
mehenghi amăgitor mă duse Cu dînsul
în Fenicia, pe unde Şî-avea el casa şi-
ale lui. Acolo Mai petrecui un an
întreg la dînsul.

³⁷³ Ca regii hittiti, ca şefii troieni şi anei în faţa Troiei, faraonii egipteni foloseau care de luptă, deseori înfăţişate pe monumelele Văii Nilului. Cf. mai înainte nota la III, 24.

³⁸⁹ în *Odiseea* reputaţia fenicienilor e detestabilă; lucru explicabil, ţinînd seamă de metodele lor „comerciale”, anevoie de deosebit de piraterie. Cf. mai departe versurile 533—639.

Gînd zilele și lunile trecură
 Și vremile se perindară-n cursul
 Acelui an, el ticlui minciună
 Și mă sui-n corabie pe mare
 40 Spre Libia, ca eu o-ncărcătură
 Să duc cu el, ci doar ca să mă vîndă
 Pe preț mai bun pe mine. De nevoie
 Mersei cu el pe vas, cu tot prepusul,
 Iar vasul pe vînt bun de miazănoapte
 405 Plutea frumos în larg deasupra Cretei,
 Dar Cel-de-sus îi soroci pieirea.
 Deci cum în urmă noi lăsarăm Creta
 Și nu se mai zărea vro altă țară,
 Ci numai cer și mare, iată Joe
 410 Un nor întunecos atunci trimise
 Deasupra năvii noastre și noianul
 Se înnegri sub el. Deodată Joe
 Tunînd trăsni corabia ce-ntreagă
 Se zgudui lovită de-a! lui trăsnet
 415 Și-o răzbătu duhoare de pucioasă.
 Toți oamenii se răsturnară-n apă
 Și-n jurul năvii duși erau prin valuri
 Ca niște ciori. Așa făcut-a zeul
 Nentoarsă calea lor. Dar mie Joe,
 42 Cu toat-a mea durere-mi puse-n mîină
 Catargul cel nescufundat al năvii
 Ca iar să scap de cumpănă; -ncleștîndu-l
 Cu brațele, purtat eram de vîntul
 Îngrozitor. Și astfel nouă zile
 425 Fui dus, iar într-a zecea noapte neagră,
 Mereu rostogolindu-mă, talazul
 Cotropitor m-apropie de țara
 Tesproților, al căror crai, bărbatul
 Fidon, avu de mine grijă fără plată,
 43 Căci fiul său nainte mă-ntîlnise
 Gînd eu eram sfîrșit de frig și trudă.
 El mă luă de mîină și m-aduse
 La curtea lui, la tatăl său acasă,

^{4X1} În părțile Epirului de astăzi. Tesprotii treceau drept prieteni ai celor din Ifaca. Gf. XVI, 530.

Și-mi dete de-nvăscut îmbrăcăminte,
 Manta și haină dedesubt. Acolo
 4:35 Am auzit ceva despre Ulise.
 Spunea doar craiul că-l avuse-n gazdă Și-l
 ospătase, cînd venea în țară. El mi-arătă
 averea ce Ulise Pe-atunci agonisise,
 aramă și-aur
 440 Și fier din greu lucrat, vistierie Cu care
 cineva pînă la neamul Al zecelea-ar
 putea hrini o casă. Așa erau odoarele-i
 de multe La curtea lui. Și mai spunea el
 craiul
 445 C-ar fi umblat Ulise la Dodora Să
 cerceteze oracolul lui Joe De la stejarul
 cel cu plete nalte, De felul cum în țara-i
 roditoare Sosi-va el, de mult plecatul,
 oare
 450 Pe față sau pe-ascuns? Cu închinare La zei
 în casă-i se jura el mie Că vasul fuse
 tras atunci pe mare Și oamenii stau gata
 să-l petreacă în țara lui, dar m-a trimis
 pe mine
 455 Nainte, că s-a nimerit să plece
 Un vas tesprotian înspre Dulichiu,
 Mănosu-n grîu. El porunci la oameni De
 mine s-aibă grijă, să mă poarte La craiul
 lor Acast. Ei se-nvoiră
 400 Să-mi facă rău, să mă cufunde-n valul
 Urgiei și mai mult. Și cum pe mare De-
 ajuns de mal se-ndepărtase vasul, Ei au și
 pus la cale-a mea robire, M-au
 dezbrăcat de mantie și haină

⁴⁴⁰ Deși, cum s-a relevat în nota la I, 258, mențiunile fierului și ale uneltelor de fier sînt mai frecvente în *Odiseea* decît în *Iliada*, prelucrarea acestui metal era încă rudimentară. Așa se explică folosirea unui epitet care înseamnă „prelucrat anevoie” și care se întîlnește și în *Iliada* VI, 48. ⁴⁴³ Localitate în Epir, faimoasă pentru străvechiul sanctuar al lui Zeus, în preajma unui stejar oracular. Oracolul e pomenit și în *Iliada*, XVI, 228; legenda întemeierii lui se citește în Herodot, II, 52-57.

4<5 Și altele mi-au pus, niște bulendre,
 Rupturile ce tu le vezi cu ochii. Iar
 oînd spre seară-au fost aici pe cîmpul
 Ostrovului cel limpede Itaca, Ei cobză
 m-au legat c-o răsucită
 470 Frînghie pe corabie și-n grabă
 Ieșind la țarm s-au așezat la cină. Pe
 mine-apoi m-au dezlegat chiar zeii Ușor
 de tot. Și după ce cu zdreanță Mi-acopăr
 capul și de-a lungul cîrmei
 475 Frumos cioplite mă cobor, mi-apropii De
 mare pieptul și-o apuc de-a-notul Și
 lopățesc cu brațele-amîndouă Și repede
 mă depărtez de dînșii Și ies pe mal. O
 iau la deal, pe unde
 480 Era desișu-unei păduri frunzoase
 Și-aci mă tupil și mă culc. Cu grele
 Suspine ei umblară după mine. Dar
 cînd văzură bine că-i zadarnic De-
 a mai căta, la vas se-napoiară.
 485 Ușor m-adăpostiră înșiși zeii
 Și mă luară apoi și mă-ndreptară Pe-aici
 la casa unui om cuminte, Că-mi fuse dat
 să mai trăiesc pe lume." Eumeu îi zise:
 „Hei sărac de tine!
 490 Că tare m-ai înduioșat, străine,
 Gu de-amănuntul povestindu-mi mie Cît
 ai răbdat și pribegit. Dar vorba Ge-mi
 spui despre Ulise-mi pare goală Și nu te
 cred. De ce să minți degeaba,
 495 Tu om bătrîn? Știu bine eu că zeii
 Nu suferă cu nici un chip să vie
 Stăpînul meu; că-n luptă cu troienii
 El n-a căzut sau n-a murit la sînul
 Prietenilor lui după-ncetarea
 500 Războiului. Măcar atunci aheii
 I-ar fi făcut mormînt, și slavă mare
 Putea să lase el ca moștenire La
 fiul său. Dar azi fără mărire
 Vîntoasele-l răpiră. Eu deoparte
 505 La turme stau și nu merg în cetate,

De nu cumva mă cheamă Penelopa,
 Stăpîna mea-nțeleaptă, dacă-i vine De
 undeva vreo știre. Toți în casă Se pun
 atunci și-ntreabă despre toate,
 510 Și cei mîhniți de lipsa-ndelungată A
 craiului, și cei voioși c-au parte
 Nepedepsiți de-avere. Inșă mie Nu-mi
 place să descos, să-ntreb pe nimeni De
 cînd m-a păcălit cu povestirea-i
 516 Un om etolian care-omorîse
 Pe un bărbat și după ce pe lume
 Nemernicise mult, veni la mine. Eu îl
 primii cu drag. Dar el îmi spuse Gă-n
 Creta l-a văzut pe crai, pe lîngă
 520 Idomeneu, unde dregea corăbii
 Stricate de furtuni. Zicea că vine La
 vară sau la toamnă împreună Cu
 oastea lui și-adiuce-avere multă. Și
 tu, jălos moșneag, dacă te-aduse
 625 La mine soarta, nu căta pe voie
 Să-mi faci mințind și amăgind, că doară
 Nu pentru asta te-oi cinști și-n gazdă Te
 voi ținea, ci pentru că mi-e mie De Cel-de-
 sus care-ocrotește oaspeți
 630 Și pentru că de tine mi-este milă."
 Ulise i-a răspuns: „De bună seamă
 Ești prea necrezător, dacă pe tine Nu-i
 chip să te cîștig și să te-nduplec, Măcar că
 m-am jurat. Dar hai să facem
 535 Prinsoare-acum, și să ne fie martori
 Amîndurora cei din slavă, zeii
 Olimpiani, că dacă se va-ntoarce
 Stăpînul tău pe-aici, în casa asta, Tu
 mă îmbraci ou o manta și-o haină
 540 Și mă trimiți pe urmă la Dulichiu,
 Pe unde vreau să fiu. Dacă nu vine
 Stăpînul tău așa cum spun, tu pune
 Păstorii tăi atunci să mă răpeadă La
 vale de pe stîncă asta mare,
 545 Ca nici un om calic să nu cuteze
 Să umble cu minciuni." Eumeu îi zise:

„Ce nume bun de om cinstit și vrednic Mi-aș căpăta, străine, printre oameni, Și-acuma cât visez și dup-aceea,
550 De-ar fi ca asta să fac eu și viața
Să-ți curm așa, când te-am adus în casă Și mi te-am ospătat? Cu bună voie Mai pot apoi să mă închin lui Joe? Dar iată-i vremea
cinei. Numai soții
555 Să vie-acasă mai curînd, să facem Plăcută cină în coliba asta."
Așa vorbiră între ei, și-ndată Se-ntoarseră cu turmele păstorii, Și porcii și-i închiseră în cocini
5f>0 Pe la culcușul lor și vuiet mare Stîrni sălășuirea lor în staul. Strigă atunci porcarul la tovarăși:
„Alegeți vierul cel mai gras din turmă Și-aduceți-l ca să-l înjunghi în cinstea
505 Străinului din țară depărtată,
Să-l mai gustăm și noi care de dragul Acestor porci cu colții albi ne zbatem Mereu și ne-amărîm de mult, dar alții Se bucură
nepedepsiți de rodul
570 Trudirii noastre". Așa grăi la oameni Și despică el lemne cu toporul Tăios de-aramă. Aduseră ei porcul Cel îngrășat, un mascur de cinci
vremurî, Și-l așezară jos pe lingă vatră.
575 Ca om cuminte nu uită porcarul
De cei-de-sus. Tăie un smoc din capul
Rîtanului și ca începătură
în foc îl azvîrli; ură pe urmă
La zei pentru întorsul lui Ulise
580 Cel înțelept și c-o despicătură Luată de pe jos unde-o lăsase Cînd lemnele-a tăiat, izbi în mascur Și el rămase mort. li înjunghiară
Păstorii și-l pîrliră, apoi îndată
585 îl ciopîrîră. Și luînd porcarul
Bucăți de pretutindeni, carne crudă, Le înveli în prapuri și făină

Le presură și le-azvîrli în flăcări, înfeliară tot ce mai rămase,
 590 Și după ce-n frigare le-nțepară, Le rumeniră-apoi cu toată grija. Le scoaseră felii-felii și-n străchini Ei puseră grămadă carnea
 toată. Porcaru-n urmă se sculă s-o-mpartă,
 595 Fiind un om cu totul drept. Friptura în șapte o-mpărți pe rînd. O parte O prinosi la nimfe și lui Hermes, Al Maiei fiu, urînd, iar
 celelalte Le dete fiecărui dintre dînșii.
 600 Pe musafir cinsti cu lungul spate Al porcului. Se-nvoioșă Ulise Și zise-așa: „Eumeu, urez eu ție Să fii mereu așa de drag lui Jce
 Precum îmi ești tu mie, că-mi faci parte
 605 De bunătați, măcar că sînt în starea în care sînt". Porcarul îi răspunse:
 ..Biet oaspe-al meu, mărimea și petrece Cu tot ce-ți stă în față la-ndemîna, Căci Dumnezeu ne dă, ori nu, de-a pururi
 610 Așa cum vrea, fiind atotputernic".
 Grăi el astfel și-nchină-nceputuri De jerfe la nemuritori. Vin negru Stropi pe jos și-ntinse lui Ulise Potirul plin, iar el șezu
 aproape
 615 De-al lui mertic. Le împărți din pine Mesaulios, pe care-l dobîndise Porcarul singur după ce plecase Stăpînul său și fără de-ajutorul
 Lui moș Laerte și-al stăpînei sale;
 620 îl cumpără cu banii lui din Tafos. Cu mînil-ncepură apoi cu toții Să umble la gătitelne bucate, Și cînd de-ajuns mîncară și băură,
 Mesaulios luă rămășița pîinii,
 625 Iar ei, sătui de pită și friptură, Cu toții se grăbiră să se culce.
 Veni o noapte aspră-ntunecoasă Și cerul tot ploua fără-ncetare

308

309

Și vîjîia Munteanul, vînt puternic
 680 Și-n veci ploios. Ulise-ncepe vorba Voios să-ncerce pe porcar, să vadă De scoate el cumva și-i dă sumanul Ori va sili pe altul să -l deie,
 C-așa de mult se îngrijea de dînsul:
 035 „Ascult-acum, Eumee, și cu toții Tovarăși voi ceilalți. Am să mă laud Cu ce-am să spun, că mă stîrnește vinul Zălud care și pe-
 nțelept îl face " Să cînte fără cumpăt și să rîdă
 640 Copilăros, să joace și să-ndruge Cuvinte ce mai bine-ar fi tăcute. Odată însă ce-am deschis eu gura, Nu pot s-ascund. Ah, cum nu-s încă
 tînăr Și plin de vlagă cum am fost odată,
 645 Cînd cetele minarăm noi sub Troia Și le-ntocmirăm ca să stea la pîndă! în frunte-a fost Ulise. Menelâos Și eu al treilea. Ei aveau
 porunca. Dar cînd sosirăm noi pe la cetate,
 650 Sub zidu-nalt, ne tupilăm sub arme Și ne culcăm acolo, pe-mprejurul Orașului între hățișuri dese, Prin stuhuri și prin locuri
 mocirloase. Bătu un crivăț și veni o noapte
 655 De pomină, un ger; zăpadă rece De sus ca bruma se lăsa de deasă Și țurțurii sporeau de peste scuturi. Dar toți ceilalți aveau suman și
 haină Și liniștiți dormeau cu spete-ascunse
 660 Sub pavăză. Eu singur la plecare
 Lăsai la soți sumanul meu ca prostul, Căci nu gîndeam de loc să-mi fie rece Și-naintai așa numai cu scutul Și-ncins cu-a lui curea
 scînteietoare.
 665 Dar cînd fu straj-a treia peste noapte Și stelele-asfîntiră, eu cu cotul Trezind de lîngă mine pe Ulise, Așa-i zisei, el m-auzi deodată:

310

- «Tu, fiu de viță naltă al lui Laerte,
670 Preaiscusite, meștere Ulise,
M-am dus pe copcă, frigul mă omoară Căci n-am sumanul; mă împinse naiba Să viu așa-mbrăcat numai c-o haină, Nu-i chip de-acuma să
mai scap cu zile».
- 675 Așa-i zisei, iar el, ca om destoinic La sfat și-n luptă, iscodi un mijloc Pe loc și-ncet îmi zise: «Taci acuma, Să nu te-audă careva de-
ai noștri». Apoi grăi, în cot proptindu-și capul:
680 «Prietenii, ascultați. Veni la mine,
Pe când dormeam, un vis de sus. Căci tare De tabără ne-am depărtat. Deci meargă Să spuie cineva lui Agamemnon, Păstorul oastei, să
trimită oameni
685 Mai mulți.» Cum zise el, și sare Toas, Al lui Andremon fiu, grăbit și scoate Sumanul porfiriu și dă o fugă Spre tabără. Eu bucuros iau
straiul Lui Toas și mă culc și-adorm sub dînsul
690 în tihnă pînă-n ziuă. Cum nu-s tînăr
Și zdravăn ca atunci! Mi-ar da, vezi bine, Un țol vreun porcar din cei din staul Din dragoste și cinste pentr-un astfel De om voinic.
Acum însă cu toții
695 Mă aesocot, căci port rupturi pe mine."
Eumeu îi zise: ..Moșule, vorbit-ai Frumos de tot; nimica fără cale Și de prisos n-ai spus. Avea-vei dară Și haine ce poștești și toate
cele
700 Ce se cuvin unui sârman ce vin,e Jăluitor. Dar mîne dimineața Din nou rămîi cu zdrențele pe tine. Căci n-avem multe haine-aici și
sarici De primenit; tot insul are una.
705 Dar las' că vine fiul lui Ulise Și el îți dă și sarică și haină Și are să te-ndrepte unde-ți place."
Și după ce vorbi așa, se scoală Și pe la vatră așaza pat și-așterne

- 710 Deasupra-i blăni de capră și de oaie, Și-
Ulise-n pat se culcă; peste dînsul
Porcarul zvîrle-un țol mai gros și mare
Ce el l-avea de schimb pe vreme aspră.
Așa dormi Ulise și pe-aproape
- 716 Dormiră și ceilalți păstori mai tineri.
Porcarul însă nu vru să se culce Pe
stratul lui, departe de-a lui turmă, Ci
merse-afară înarmat să doarmă. Se-
nveseli Ulise, că de-avutu-i
- 720 Gata porcaru-n lipsa lui de-acasă. Întîi își'
prinse sabia-ascuțită Pe umerii vînjoși,
apoi își puse Sumanul gros și bun la vînt,
și-asupra-i Cojoc de capră mare și-
ncălată,
- 725 Apoi luînd o lance țuguiată,
Cu care s-apăra de cîni și oameni, El merse
să se culce unde porcii Dormeau sub stînci,
la loc ferit de Crivăț.

CÎNTUL XV

Minerv-atunci se coborî în largul
Lacedemon la fiul lui Ulise Ca să-i aduc-
aminte, să-l îndemne Napoi să plece-acasă.
Și zeita 5 Găsi pe Telemah și pe-al lui
Nestor Fecior dormind într-un pridvor la
curtea Lui Menelau slăvitul. Numai fiul
Lui Nestor moleșit doimea în tihnă; Pe
Telemah somn dulce nu-l mai prinse,
10 Trezit fiind în umbra nopții nalte De-a
tatălui său grijă. Stînd aproape, Minerva
cea cu ochi albaștri-i zise:
„Nu-i bine-acum, o, Telemah, departe
De casă să te porți, să lași pe-acolo
15 Și averea-ți și bărbați fără rușine. Mă
tem că ți-or minca averea toată Și-or
împărți-o între ei, și drumul Ți-ar fi-n
zadar. Deci hai mai iute cere Lui
Menelau viteazul să te lase
20 Să pleci, ca tot să mai găsești acasă
Pe maica-ți neasemuită. Află Că o
silesc și tatăl său și frații Să ia de

soț
pe

Evrimahos, fiindcă E cel mai darnic
peșitor și-ntrece

25 Pe toți cu zestrea-i dată. Mi-e ca dînsa Să
nu-ți ia peste voia ta de-acasă

Ceva din bunuri. Știi cum e femeia,
 Ea caută mai de folos să fie La casa
 celui care-o ia pe dînsa

30 Și nici nu vrea să știe, nici îi pasă
 De răposatu-i soț și de copiii Născuți
 nainte. Du-te dar și-ncrede Avera ta
 femeii care-ți pare Gă-i cea mai cu
 credință, pîn'ce zeii

35 Ți-or seoaate-n cale vrednica soție.
 Mai am încă un sfat să-ți dau, ia seama. Pe
 la strîmtoarea cea dintre Itaca Și stîncile
 din Samos stau la pîndă Fruntașii pețitori
 ca să te-omoare

40 Nainte de sosirea ta în țară.
 Dar nu cred c-au să poată, ba pămîntul Ii
 va-nghiți pe ei, pe ticăloșii Ce-ți toacă
 moștenirea. Deci abate-ți Corabia cea
 bună de la malul

45 Ostroavelor, călătorește noaptea,
 Prielnic vînt îți va-sufila din urmă
 Un zeu care veghează și te-ajută. Gînd
 vei sosi la malul țării tale, Corabia și
 oamenii sloboade-i

50 Să meargă spre cetate, tu ia drumul Și
 du-te mai întîi pe la păstorul Care-ți
 păzește porcii și ți-e omul Mai
 credincios. Petrece-acolo noaptea Și
 mîna-l la oraș să înștiințeze

55 Pe buna Penelopa ca să știe
 Că tu venit-ai sănătos din Pilos".
 Așa vorbind, ea în Olimp se-ntoarse.
 Iar Telemah trezi atunci pe fiul Lui
 Nestor c-o blandă din picior și-i zise:

60 „Scoal', Pisistrat, și-nhamă telegarii
 La, carul lor, să ne vedem de cale".
 Răspunse Pisistrat Nestorianul:
 „Oricît, o, Telemah, grăbit ni-i drumul,
 Nu-i chip să mergem noaptea pe-nțuneric.

65 Curînd miji-vor zori. Așteaptă dară întîi
 s-aducă-Ătrid și-n car să-ți puie Din
 parte-i daruri scumpe și cu vorbe

Prietenești să te petreacă dînsul,
 Căci oaspele mereu și-aduce-aminte

70 De gazda care dragoste i-arată."
 Abia grăi și zorii se iviră. S-
 apropie de dînșii Menelaos. Sculîndu-
 se din pat, de la nevasta-i Elena cea
 cu păr de aur. Grabnic,

75 Cum îl simți, feciorul lui Ulise Pe el
 își puse-o haină sclipitoare Și-și
 aruncă pe umerii cei zdraveni Un'lung
 veșmînt; ieși de-acolo, merse Spre
 domnitor și-i zise-așa flăcăul:

80 „Mărite-Atride Menelaos doamne,
 Dă-mi voie ca să piec de-acum în țară,
 Mi-e tare dor să mă întorn acasă".
 Iar el răspunse: „Telemah, din parte-mi
 Eu nu te mai opresc aci pe tine,

85 De vrei să pleci. Ba chiar m-ar prinde ciuda
 Pe ga2;da care-n dragoste și-n ură E prea
 pornit și ri-are vro măsură: Mai bine-i
 cînd e cumpănă la toate. E deopotrivă rău
 să-ndemni pe-un oaspe

90 Să plece peste voie sau să-mpiedici Pe
 cel grăbit cît stă la tine. Cată Să ții la
 oaspe și să-l lași să plece Cînd ar
 poffi. Ci stai pîn-oi aduce Și-n carul
 tău voi pune scumpe daruri

95 Ca să le vezi cu ochii, pîn-oi spune
 Femeilor s-așeze ospătu-n sală Din ce avem
 de-ajuns păstrate-n casă. Dar e frumos,
 cinstit și-ți prinde bine Să stai întîi la
 masă, și pe urmă 10# Să-ncepi călătoria
 pe pămîntul
 Nemăsurat de-ntins. Iar dacă-ți place Prin
 Argos s-o apuci și prin Helada, Pun ham la
 cai și însumi vin cu tine; Te duc în lume
 prin orașe. Nimeni 165 Pe noi n-o să ne
 lase la plecare Nedăruiți. O să ne dea s-
 aducem Măcar un dar, vrun triped de aramă
 Vrun vas, doi telegari, vrun tas de aur."

110

115

120

125

130

135

140

145

Iar chibzuitul Telemah răspunse:

„Mărite doamne-Atride Menelaos, Voi să mă-ntorn acum la mine-acasă, Căci la plecare nu lăsați pe nimeni De pază pentru bunurile mele. Mă tem că tot umblînd să-mi cat pe tata, Să nu pier însumi eu, sau de la mine Din casa mea tot rostul să nu-mi piară.”

Cum auzi acestea, Menelaos Nevestei și femeilor deodată Orîndui s-așeze-ospăț în sală Din ce aveau de-ajuns păstrate-n casă. Sculat din pat, veni atunci la dînsul Eteoneu, feciorul lui Boetos, Căci el și-avea șederea mai aproape. Pe dînsul îl grăbi s-aprindă focul, Să frigă carnea; sluga se supuse. Și el se pogorî într-o cămară Cu bun miros, nu singur, ci-mpreună Cu fiul Megapent și cu Elena.

Sosind pe unde-avea el lucruri scumpe, Atrid luă dintre odoare-o cupă Gu două toarte; fiului său spuse Să ia un vas de-argint. Elena stete Pe lîngă lăzi, pe unde-au fost tot felul De țesături, cu mîna ei lucrate. Dintr-însele luă atunci ea, zîna Intre femei, o pînză, cea mai mare Și mai frumoasă în alesătură, Și care strălucea ca un luceafăr Și se afla sub clit în fundul lăzii. Ei merseră prin casă dup-aceea La Telemah, și-i zișe Menelaos:

„Dea Dumnezeu, o, Telemah, să-ți fie Întoarcerea cum o dorești din suflet! Din cîte-odoare am la mine-n casă Ți-6i face darul cel mai scump și mîndru: Acest ulcior lucrat cu măiestrie, întreg de-argint cu buzele-aurite, Lucrarea lui Vulcan. Mi-l dete mie Fedim războinicul vestit și craiul

150 Sidonului, cînd eu trecui pe-acolo
La-ntorsul meu. Cu drag ți-l dăruî ție."
Zicînd așa el îi direse cupa Cu două torti; voinicul Megapentes li puse-n față'-i aducînd luciosul
155 Ulcior de-argint. Elena-mbujorata S-apropie de el cu țesătura, Și-l agrăi: „Și eu ți-oi face darul Acesta, fătul meu, spre
amintire Din lucrurile mele, ca din parte-ți
160 Să-l dai de ziua nunții mult-dorite Miresei tale. Pîn-atunci să steie Păstrat la maica-ți dulce-n vistierie. Urez ca tu s-ajungi
cu bucurie La casa ta și-n țara ta iubită."
165 Așa grîind, îi puse daru-n mină El vesel îl primi. Luă feciorul Lui Nestor aste bunuri și le strînse In coșul de la car privind
la toate Inminunat. Bălanul Menelaos
170 Pe amîndoi feciorii-i duse-n sală, Șezură-acolo-n scaune și-n jețuri. Aduse apă de spălat pe mîină O fată, în frumos ibric de
am*, Pe un lighean de-argint, ca să se spele
175 Și le întinse o masă lustruită. Apoi cinstita chelăriță-aduse Și dete pîne și bucate multe, Poftindu-le din tot ce-aveau păstrate.
Tăie friptură fiul lui Boetos
180 Și le-mpărți cîte-o bucată; fiul
Lui Menelau turnă în cupe vinul.
Iar cînd de-ajuns mîncară și băură, Legară caii Telemah și fătul Lui. Nestor, carul zugrăvit suiră,
185 Trecură-ndată poarta cu pridvorul Răsunător. A mers cu ei și-Atride, In dreapta lui țiind o cupă de-aur Cu vin desfătător,
ca la plecarea Să-nchine paos ei. Și stînd naintea
190 Telegii lor, uă amîndunora

317

„Noroc, băieți, și-nchinăciune spuneți Lui Nestor, care bun ca un părinte Mi-a fost întotdeauna cîtă vreme Ne-am războit la
Troia noi aheii!”
195 Iar cumpănitul Telemah răspunse:
„I-om spune-așa cum zici tu, preamărite, Cînd vom sosi la el. S-ajute zeii S-ajung în țară și să pot spune-acasă, Găsind pe
tatăl meu, că de la tine
200 Mă-ntorc și-avut-am parte de tot felul De semne de iubire și-o grămadă De prețuite-odoare.” Asta zise, Și de la dreapta lui
zbură un vultur Ținînd în gheare-un alb gîscan nămornic
205 Și blînd, răpit de undeva din curte. Bărbați, femei îl urmăreau pe vultur Cu țipete, dar el în zbor din dreapta S-apropie de
gloată, dete fuga Naintea telegarilor. Voinicii
210 Se-nveseliră, cum văzură asta, Și prinseră curaj. Luă cuvîntul Și întrebă întîi Nestorianul:
„O, doamne Menelaos, oare nouă Ni-i semnul arătat de sus, ori ție?”
215 Stătu puțin pe gînduri dîm_nitorul Ca el, luînd aminte, să răspundă Mai nimerit. Dar i-apucă nainte* Elena cea cu straiul
lung și zise: „Luați aminte; voi ghici cum zeii
220 Mă-nvață și cum cred c-are să fie. Cum vulturul ce vine de pe plaiuri Pe unde e născut și-și are puii, Răpi gîscanul cel
crescut în curte, Așa Ulise, după multe patimi
225 Și' pribegii, acasă se va-ntoarce Și crunt plăti-va. Oare și acuma E poate-n casa lui și-urzește moarte La pețitorii toți.”
Grăi la asta Cumintele fecior al lui Ulise:
280 „Așa să dea Olimpianul, soțul Junonii, care bubuie-n văzduhuri!

Eu ție-atunci m-oi închina acasă Ca la un Dumnezeu." La vorba asta El dete bici la cai, și ei de-acolo 285 Spre câmp luară fuga prin cetate,

De rîvn-aprinși. Și cît e ziua hamul Și-1 clătinară-n trapul lor nainte.

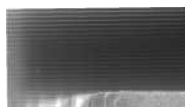
Iar cînd apuse soarele și-amurgul Umbrise toate căile, sosiră 240 In Fera-acasă la Diocle, fiul Lui Orsiloh, născutul din Alfeos. Acolo înnoptaseră și gazda Le dete daruri scumpe de-ospeție. A doua zi cînd zorile-nzoriră 246 Trandafirii, ei înhămară caii

Și carul împestrițat apoi suiră, Trecură-ndată poarta cu pridvorul Răsunător și caii șfichiuiră, Iar ei zburară plini de voie bună. 250 Curînd sosiră la cetatea naltă, In Pilos. Zise-atunci așa la fiul Lui Nestor, Telemah: „Nestoriene, Tu vrei să-mi juri c-ai să-mi faci pe voie? Ne lăudăm că sîntem buni prieteni 255 De la părinți și-n vîrstă deopotrivă, Iar calea ce-o făcurăm împreună Ne va mprieteni mai mult. Oprește Pe-aici și nu mă duce mai departe De vasul meu, ca nu cumva bătrînul 200 Acasă peste voie-mi să mă ție Poîtindu-ma să stau la el ca oaspe. Eu trebuie curînd s-ajung în țară."

Grăi. Și Pisistrat gîndi în sine Ce fel să-1 poată mulțumi mai bine. 265 Și-n mintea lui găsi el mai cu cale Spre malul mării să-și abată caii Pe unde-i fu corabia și-ntr-însa El puse-n partea cîrmei frumusețe De daruri, de veșminte și de aur

---

¹⁴⁰ Vezi mai înainte nota la III, 663.

270 Ce-i dase Menelaos, și cu vorba Așa-l iuți: „Te suie-n vas acuma Nezăbovind, zorește pe tovarăși Să pleci pînă ce n-ajung
eu acasă Ga să vestesc pe tata. Doar știu bine
275 Că inima și mintea zice-n mine: Poruncitor și aprig cum e dînsul, Aici veni-va singur să te cheme Și nu te lasă. Cred că
fără tine Nu pleacă el și-a ta împotrivire
280 Prea mult l-ar supăra." Zicîndu-i asta, Asmute caii cei cu dalbe coame Spre Pilos înapoi și-ajunge-acasă Numaidecît. Iar
Telemah, silindu-și Tovarășii, așa le dă poruncă:
285 „Tovarăși, pregătiți cu tot dichisul Corabia, să ne suim într-însa Și s-o întindem iute". Așa le zise; . Voios îl auziră ei și-
ndată
Se înluntrară și pe bănci șezură.
290 Așa el se trudea. Și-n dosul năvii Jerfea de drum și se-nchina MinerveL Dar iat-atunci s-apropie de dînsul Un om fugar din
Argos, de departe^ Un ghicitor, care-omorîse-acolo
205 Pe un bărbat. El se trăgea din casa Și neamul lui Melampus care-odată Trăia în Pilos cel avut în turme Ca om cuprins într-o
măreață curte. Dar el apoi la alt popor se duse
300 Fugind de țara lui și de Neleus
Bărbatul, domn slăvit ca nimeni altul, Ge-avere multă pe un an i-oprise Gu sila; iar el, pus în bente grele, Stătu legat în casa
lui Filacos
305 Și pătimea nespuse pentru copila
Lui crai Neleu și-n marea lui orbire "La care-l împinsese-nfricoșata

- Zeit-a răzbunării. Dar el scapă De pacoste și turma mugitoare
- 810 Spre Pilos o aduce din Filaca Și astfel se răstoarce de rușinea Făcută de Neleu și însoțește Pe frate-său acasă c-o femeie; Iar dînsul pleacă-n altă țară,-n Argos
- 315 Gel pășunat de cai. Acolo-i fuse Sortit să se așeze, peste mulții Argii să fie domn. Luînd femeie El și-ntemeie casă naltă unde Se nasc doi fii puternici: Antifates
- 820 Și Mantiu. Antifates a fost tatăl Lui Oicleu cel inimos, de unde Se trage Amfiiaiôs, care bietul, Deși iubit de Joe și de Apollon, Dar tot n-atinse pragul bătrîneții,
- 325 Căci a pierit la Teba după darul Primit de-a lui nevastă. El avut-a Ga fii pe Amfilohos și pe-Alcmeon. Iar Mantiu a născut pe Polifides, Apoi pe Cleitos, cel frumos, pe care,
- 330 De frumusețe, a zorilor zeiță Pe tron de aur îl răpi să-1 facă Nemuritor; viteazul Poliiides Proroc a fost orînduit de Apollon, Neîntrecut de oameni cînd murise
- 835 Amfiarau. De ciudă pe-al său tată Fugi de-acasă la Hiperesia, De unde-apoi ghicea la lumea toată. Feciorul lui numit Teoclimenos Veni acum la Telemah pe vremea
- 340 Cînd el pe lîngă vas cu închinare Și cu urări de drum se pregătise, Și-așa-i grăi cuvinte zburătoare:
„Prietene, fiindcă te întîmpin Jertfind în acest loc, te rog pe **jertfe**,

²Cf. mai înainte XI, 389.

32

0

M5-32. vezi mai înainte nota la XI, 439.

*** Oraș în Ahaia, pomenit și în *Iliada*, II, 573.

21 ~

321

Odiseea

- 345 Pe zeul cărui te închini, pe tine
Pe oamenii din jurul tău, grăiește-mi Adevărat și nu-mi ascunde, cine Ești tu? Din ce părinți? Din care țară?" Iar chibzuitul Telemah răspunse:
- 350 „Ți-oi spune drept așa cum e, străine, Mi-e neamul din Itaca și Ulise E tatăl meu, de-a fost cumva vreodată, Căci el acum muri de moarte tristă. De-aceea și luînd un vas și oameni
- 355 Venii să-ntreb de dusul tată." Zise Teoclimenos cel chiprfs ca zeii:
„Și eu din țară-mi fug și vin la tine, Căci am răpus un om de-ai noștri, și-are Și frați și neamuri multe el în Argos
- 860 Cel pășunat de cai, și ei sînt foarte Puternici între-ahei. Și fug de dîșii Ferindu-mă de-osîndă și de moarte, Că mi-este scris să pribegesc în lume. Deci ia-mă-n vas, ca pe-un fugar ce-ți cade
- 865 Milcuiitor. Mă tem că m-or ucide,
Că-mi pare că sînt urmărit." Răspunse Chititul Telemah: „Ți-oi face voia Și de la vas eu nu te voi respinge. Urmează-mă, te-om ospăta pe-acolo
- 870 Cu ce avem." Așa-i vorbi și lancea Cu vîrf de-aramă i-o luă și-o-ntinse Pe podul șovăielnicei corăbii. Pe urmă se sui și el pe vasul Drumeț pe mare. S-așeză spre cîrmă
- B75 Feciorul lui Ulise și pe-aproape Teoclimen. Vîslașii dezlegară Otgoanele și Telemah, zorindu-i Pe toți, le porunci să puie năvii Dichisul tot. Ei^-au supus în pripă
- 880 Și ridicînd catalgu-l împlîntară Prin scobitura grinzii de la mijloc Și-1 cetlură cu frînghii, lățiră Vintrele albe prinse de curele Vîrtos sucite. Zîna cu ochi lucii,
- 885 Minerva, vînt prielnic le trimise

322

ti*

Și-l repezi năvalnic ea din slavă, Ca vasul să alerge cât mai iute Să taie unda cea sărat-a mării. I Muțiră așa de-a lungul pe la Crunos Si Halchis cea cu apele frumoase. Când soarele-asfinți și orice drumuri Se-ntunecară, vasu-mpins de vîntul Ajutător s-apropie de Fea Spre coastele Elidei, țara sfîntă Unde domnesc epeii. Și de-acolo Trecu pe la ostroave cât mai iute Feciorul lui Ulise dat pe gînduri, Că nu știa de scapă el sau moare.

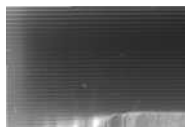
«tio
100
III
Cina pe-atunci Ulise cu porcarul în țara lui și-alătura de dînșii Cînau ceilalți păstori. Dar mai pe urmă, Când ei de-ajuns mîncară și băură, Vorbînd Ulise, și-ncercînd să vadă De vrea porcarul să-î mai ție-n gazdă Și stăruie-n sălaș să mai rîmîie Sau are să-l îndrume spre cetate, Le zise astfel: „Ascultați, Etunee Și voi ceilalți tovarăși! Vreau ca mine S-o iau la drum, să mîniec spre cetate, Ca să cerșesc, să nu vă stau povară Pe capul tuturor. Dar dă-mi povață Și călăuză bună-n drumete, Și să mă car. Eu singur de nevoie Voi colinda cetatea să ved poate Mi-a-ntinde cineva vrun drcb de pîne Și vrun pahar. Și cum ajung la casa Măritului Ulise, sa duc veste Domniței înțelepte și să intiu In cercul pețitorilor cei mîndri. Mi-or da ei poate vro îmbucătură Din multele bucate ce-au la masă. Frumos și harnic voi sluji la toată

ut-sto Amîndouă aceste localități nu ne sînt cunoscute din alte texte. ^{M1}Port pe coasta Elidei. Cf. *Iliada*, VII, 135.

- Porunca lor. Că eu ți-oi spune una,
 Ia seama tu și-ascultă: cu-ajutorul
 425 Lui Hermes, zeul sol care podoabă Și
 cinste pune-n tot ce face omul, Nu-i
 nimeni să mă biruie de harnic Când
 este vorba foc s-aprind și lemne
 Uscate să despic, să-mpart la masă
 436 Și carnea să o frig și vin din cană Să
 torn cum fac cei mici slujind în casă Pe cei
 mai mari." Dar supărat Eumeos Așa-i
 grăi: „Vai, ce-ți veni, străine? Pesemne-
 aeolo vrei să-ți lași tu pielea
 485 De umbli să te-amesteci în mulțimea
 De pețitori, a căror semeție Și
 nenfrînare pîn'la cer ajunse. Nici
 robii lor nu sînt așa ca tine; Sînt
 tineri și-mbrăcați cu haine bune,
 440 Au părul dres și fața lor frumoasă Și mesele
 lor lucii împănate De pîne și de carne și de
 vinuri. Rămîi dar. Nu se supără nici unul Pe-
 aici de stai; nici eu, nici alt tovarăș.
 445 Iar cînd veni-va fiul lui Ulise,
 Te va-mbrăca în haină și-n cămașă Și te
 va duce-oriunde ți-ar fi voia." Ulise
 mult-pățitul îi răspunse:
 „Fii drag Ceîui-de-sus cum mi-ești tu mie
 450 De drag, Eumeos! Doar tu-mi puseși capăt
 Nemernicirii și răstriștii grele. Nimic mai
 rău decît să fii un lainic Și fără căpățîi.
 Afurisitul De pîntec e de vină că necazuri
 455 îndură bietul om ce-ajunge-n lume Hoinar,
 lovit de soartă și durere. Dar dacă mă
 oprești pe-aici și stărui S-aștept pe
 domnișorul meu, vorbește-mi De mama și de
 tata lui Ulise,

⁴¹⁷ In original: *sidereon ouranon* („pînă la cerul de fier"). In
 privința acestei curioase concepții, vezi mai înainte nota
 la III, 2.

- 4tt0 Pe care la plecare-l părăsise
 Pe pragul bătrîneții. Spune-mi dacă
 Trăiesc și văd lumina cea de soare,
 Ori au murit și sînt pe ceea lume."
 Mai-marele peste porcari îi zise:
 465 „Ți-oi spune drept, așa cum e, străine.
 Mai viețuie Laert și se tot roagă De Cel-
 de-sus să-i ia din trup viața, Să moară-n
 casa lui. Grozav mai geme Jălindu-și fiul
 dus, nevasta-i bună,
 470 A cărei moarte-i căsună otravă De-alean
 și bătrînețe timpurie. Iar dînsa s-a topit
 de moarte tristă Tînjind după slăvitu-i
 fiu. Dă, Doamne, Sfirșit așa de crud să n-
 aibă nimeni
 475 Din cei care mi-s dragi în casa asta Și-
 mi fac un bine! Gît a fost în viață, Cu
 toată-a ei mîhnire, mi-era mie Plăcut s-o-
 ntreb și să vorbesc cu dînsa, Gă mă
 crescui-mpreună cu Gtimena,
 480 Copila ei cea trupeșă, mezină, Cu care
 am crescut eu împreună, Ci n-am fost
 mai puțin iubit ca dînsa, Iar cînd ne-
 ajunse draga tinerețe, Pe ea o măritară-
 atunci la Same
 485 Luînd comori de zestre, iar pe mine
 Bătrîna mă-nțoli frumos în haină Și
 în cămașă, -mi dete-ncălțăminte Și mă
 trimise-apoi la țară. Totuși Mai tare
 mă iubea pe mine. Acuma
 490 De toate aceste sînt lipsit; dar zeii Cei
 fericiți dau spor trudirii mele, In care
 stărui și de unde-mi vine Și hrana,
 băutura și prisosul ' Ce-l dau la oaspeți
 vrednici de cinstire.
 495 Dar nu pot eu s-aud de la stăpîna O
 vorbă dulce, nici să văd vrîun bine, De
 cînd pe casa ei căzu năpasta,
 Nemernicii de pețitori. Că tare Mai
 au nevoie slugile să steie
 500 De vorbă cu stăpîna și să-ntrebe

De cîte toate, să mai ia mîncare Şi băutură, ba şi să mai ducă Ceva cu ei la țară din mulțimea De lucruri care-i bucură pe dînşii."

505 Ulise iscusitul îi răspunde:

„Vai că de mic, porcarule Eumeos, Răznitu-te-ai departe de-a ta țară Şi de părinți! Dar spune-mi adevărul: Prădat a fost oraşul larg în uliți

510 Pe unde-aveau părinții tăi locaşul? Sau că, rămas tu singur pe la turma De oi sau boi, luîndu-te-n corăbii Vrăjmaşii te vîndură la stăpînul Acestei case pe un preț de seamă?"

515 Mai-marele peste porcari răspunde:

„Fiindcă-ntrebi şi iscodeşti, străine Şezi liniştit şi-ascultă pe tăcute Şi bea voios din vin. Prea lungi acuma Sînt nopțile şi ți-i destul răgazul

520 Să dormi sau să ascuți şi să te bucuri. Nu-i bine să te culci devreme, strică Şi multul somn. De vor ceilalți tovarăşi, Şi au plăcere, meargă să se culce. Dar mine dimineață, din merinde

525 Luînd ceva, să plece după turma

De porci domneşti. Iar noi, aci-n colibă Gustînd din băuturi şi din bucate, Să mai petrecem pomenind trecutul De suferinți amare. Şi-n durere

530 Se bucură cine-a răbdat neazuri

Prea multe şi-a tot pribegit pe lume. De-aceea şi-ți răspund la întrebare: I-o insulă ce Siria se cheamă, Poate- auzişi de ea; este deasupra

585 Ortigiei şi soarele pe-acolo

Se dă napoi. Nu-i tare locuită,

---

⁶³³ După vecinătatea-i cu Ortigia Delos (mai jos, nota la versul 535), patria lui Eumeu pare a fi fost insula din Arhipelag numită astăzi Syra.

⁶³⁵ Vezi mai înainte nota la V, 165.

Ci-i roditoare și-n pășuni mănoasă, Bogată-n oi și-n vin și-n grâu. Acolo Nici foamea nu pătrunde, nici vreo boală fi40 Grețoasă nu mai chinuie vreodată Pe bieții oameni. Dacă prin cetate Imbătrânește-un neam din ei, Apollon Venind cu arc de-argint și cu Diana, Blajin îi săgetează si-i doboară. 515 Acolo sînt două cetăți, și toate Le-au împărțit în două între ele. Și-asupra lor domnea fălos ca zeii Părintele meu Gtesiu Ormenides. Veniră-atunci corăbierii meșteri, 550 Fenicienii, hoți mehenghi, Vo navă De jucărele și de fleacuri plină. Era în casa tatii o femeie Feniciană mare și chipoasă Și harnică la lucru de minune. 555 Viclenii negustori o amăgiră. Și unul dintre ei, cînd ea se duse Să spele, în corabie-o cuprinse Și-o drăgosti cu dragoste ce scoate Din minți pe o femeie, suflet moale, 500 Oricît ar fi de treabă și cuminte. Și prinse-apoi s-o-ntrebe cine este Și dincotro-i venită. Ea îndată Conacul tatii i-arătă și-i zise:

«Mă laud că sînt din Sidon, orașul 565 Avut în bronz. Sînt fiica lui Aribas' Cel prea bogat. Cînd eu de pe la țară Veneam cîndva, tîlharii cei din 'Tafos Răpitu-m-au și m-au adus încoace Și m-au vîndut acasă la bărbatul 570 Ce șade-aicea, și-a plătit el bine.»

Iar cel care o-ndrăgi pe-ascuns îi zise:

«Întoarce-te cu noi la tine-acasă Să-ți vezi părinții, curtea lor cea naltă, Că ei trăiesc și sînt avuți acuma». 575 Femeia zise atunci: «Așa să fie,

De vreți, corăbieri, să-mi dați cuvîntul, Să vă jurați că-ntreagă și neatinsă

Acasă mă veți duce». Așa le zise Și cum ceru cu toții se jurară.

580 Iar după ce roștiră jurământul, Ea-i sfătui așa: «Tăceți acuma, Să nu-mi vorbească dintre voi nici unul De m-ar găsi pe drum sau la fântână, Ca nu cumva să meargă oarecine

585 Acasă să mă spuie la bătrînul Și bănuind, el să mă lege-n lanțuri Și vouă să vă caute pierzarea. Gîndiți la asta și zoriți cu strînsul Merindelor de drum. Apoi cînd plină

590 Corabia va fi cu de-ale gurii, Voi repede să-mi dați de știre-acasă. V-aduc și aurul ce-i la-ndemîna, Ba chiar v-aș da voios și altă plată, Căci eu la curte-acolo cresc pe fiul

595 Lui Ctesiu, prunc deștept ce tot cu mine Pe-afară umblă; eu l-aș duce-n navă, Și mult folos avea-veți de la dînsul, Gînd o să-l vindeți în străinătate.»

Așa vorbi femeia și purcese 000 Spre curtea cea frumoasă, Negustorii Au stat la noi un an întreg și marfă Au neguțat și-au încărcat cu dînșii Corabia. Și-apoi cînd au fost gata De-a se porni, ei au trimis pe unul 005 Să-nștiințeze pe femeie. Vine dînsul, Un hoțoman, la tatăl meu acasă C-o salbă tot din aur și din boabe De chihlimbar. Și roabele și mama

⁶⁰⁸ Mărturiile textelor privitoare la utilizarea **chihlimbarului**] în lumea homerică au fost confirmate de descoperiri **arheo-** logice, la Micene și în alte părți. Mai greu e de **spus de** unde-și procurau aheenii această substanță **rară, pe care** în epoca clasică oamenii din jurul Mediteranei **o aduceau** din țările Nordului. Sigur e doar că una din căile **de pătrundere** trebuie să fi fost Marea Adriatică: marele **drum** al ambrei, care sub Imperiul Roman avea ca **punct terminal** Aquileia, în al II-lea mileniu î.e.n. se sfîrșea, **poate, la** Pilos.

Umblau cu ea și-o cercetau cu ochii «no Și-i dau un preț. Iar pe tăcute dîpsul îi face semn femeii și-apoi pleacă Spre mare. Mă luă atunci de mină Femeia și pe loc mă duse-afară. Găsi în sală mese și pahare, 015 Acolo stau mesenii împreună

Cu tatăl, dar acum la adunarea Poporului plecaseră cu toții. De-aici luînd în pripă ea trei cupe De aur și-ndosindu-le la sîn, cu ele Fugi, iar eu, copil fără de minte, Msrgeam în urma ei. În vremea asta Veni amurgul, soarele apuse Și drumurile toate s-adumbriră. Pășind noi iute, la liman sosirăm 025 Pe unde-a fost corabia. Străinii Atunci ne înluntrară și băturăm Noi drum de ape. Cerul ne trimise Un vînt prielnic. Șase zile-ntr-una Plutirăm zi și noapte. Într-a șaptea 080 Diana-arcașa fulgeră cu arcul

Pe-acea muiere, de căzu în fundul Corăbiei cum cade o corlă-n mare. Ei o zvîrliră ca sa fie hrană La foce și la pești. Și singur bietul 085 Eu am rămas îndurerat în mine.

Purtat de apă și de vînt, ajunsese vasul Fenician la insula Itaca. Aici X^aert mă cumpără cu plată, 040 Și-așa m-am pomenit în țara asta." Intîmpină din grai atunci Ulise:

„Ce mult m-a-nduioșat a ta poveste, Eumeu, de toate cîte-ai spus și cîte Ai suferit! Ci Dumnezeu îți dete Pe lîngă rău și bine: după multe 645 Nevoi te-ai aciolat aici la casa

Unui om blînd ce cu băut și hrană

050

Te-mbie din belșug și bun ți-i traiul.
Iar eu după-ndelungă pribegire Am
655 poposit pe-aici." Așa vorbiră Și
adormiră, dar puțină Vreme, Căci
zorii curînd pe cer mijiră.

660

Tovarășii lui Telemah într-asta,
Sosind la țarm, în pripă dezlegară
Vintrele, aplecară-apoi catargul Și tot
vîslind înlîmăniră vasul, 11 otgoniră
și-l încătușară. Ieșiră-apoi și ei pe
malul mării, Gătiră masa, dreseră-
apoi vinul. Și cînd de-ajuns mîncară
665 și băură, Luă cuvîntul Telemah și
zise: „înaintați cu vasul spre cetate,
Eu merg pe la păstorii mei la țară
Și, după ce îmi văd de trebi, diseară
Cobor înspre oraș. Și apoi mine, In
670 faptul zilei, eu vă-ntind o masă De
bun sosit, ospăț frumos de carne Și vin
mieros." Atunci Teoclimenos Așa-
ntrebă pe fiul lui Ulise:

670

„Eu încotro s-apuc, copile dragă?
675 La care casă pot să trag, la care
Bărbat dintre mai-marii din Itaca?
Pot merge eu la maică-ta de-a dreptul,
în casa ta?" Iar Telemah răspunse:

675

„La casa mea te-aș fi poftit eu însumi
680 Să mergi, c-avem de toate pentru oaspeți.
Dar ție nu-ți poate prii pe-acolo Că nu
sînt eu și nu te vede mama, Căci rareori se
arată ea prin casă La pețitori, ci stă
departe-n rîndul De sus al casei, unde
șese pînza. Ți-oi spune eu un alt bărbat
la care Să mergi, la Evrimah, feciorul
mîndru Al bunului Polib, la care-acuma
Ca la un zeu privesc itacienii.

680

685

690

695

700

705

710

715

720

Căci el e mai de seamă și dorește Mai
 mult să ia pe mama, s-aibă sceptrul
 Părintelui meu dus. Dar știe domnul
 Olimpian, care-n văzduh tronează, De n-or
 sfârși-o jalnic ei nainte De nunta lor." Abia
 vorbi și-n clipă La dreapta lui zbură
 atunci un uliu, Sol iute zburător al lui
 Apollon. O porumbiță-ncătușase-n gheare
 Și-o tot smulgea și-mprăștia din pene La
 mijloc între Telemah și navă. Teoclimenos
 îl pofti pe-acesta Departe de tovarăși și-
 apucându-l De mână,-i zise: „Tinere,-acest
 uliu Cu voia unui zeu din dreapta zboară.
 Eu l-am văzut din față și-nțeles-am Că e
 un semn. O casă mai domnească Nu-i alta
 cum i-a voastră în Itaca. Vi-i vouă dat să

fiți	prietenie, Ce daruri ai din parte-
mereu	mi, că oricine, Privindu-te, te-ar
puterni	ferici pe tine."
ci." Iar	Așa vorbi și zise lui Pireos, Un
chibzu	credincer al lui: „Tu, al lui Clitos
itul	Fecior Pireos, cel mai bun tovarăș
Telem	Din cei care la Pilos mă-nsoțiră:
ah	Pe-acest străin să-1 duci la tine-
răspun	acasă, Cinstește-1, ospătează-1 și ai
se:	grijă De el pîa-oi veni". La asta
„Să	zise Pireos, bun lăncer: „De-ar sta
fie-așa	pe-aceia, O, Telemah, oricît de
cum ai	multă vreme, Eu grijă am să-i
grăit,	port și nu va duce Vro lipsă el ca
străine	oaspe". După asta în navă se sui și
! Să	pe tovarăși Zori să se înluntre, să
vezi	dezlege Otgoanele. Intrară dinșii
ca	iute
mîne	
ce	

In navă și pe bănci se așezară.
Iar Telemah legă sandale dalbe
725 Și țapăna lui lance ferecată Luă pe
podul năvii. Dezlegară Otgoanele
vîslașii; o porniră Pe mare spre
cetate, după vrerea Lui Telemah,
feciorul lui Ulise.
730 în vremea asta repede pe-acesta
Picioarele-l purtau pînă ce-ajunse La
cocina cu mii de porci, pe unde
Dormea-n sălaș porcarul bun la suflet
Și credincios, care-și iubea stăpînii.

CÎNTUL XVI

Ulise și porcarul prin colibă Făcură foc
la vatră dimineța, Gătiră prînzișorul și
porniră Cu turma pe păstori. Cum îl
văzură 5 Pe Telemah, zăvozii nu-l
lătrară, Cînd el s-apropie; se gudurară Pe
lîngă el. Ulise luă seama Cum se codeau
dulăii și de-aproape Un tropot auzi. De-
aceea-ndată
10 Și zise lui, Eumeu: „De bună seamă,
Vrun cunoscut sau vrun tovarăș vine.
Nu-l latră cîinii, dau numai din coadă,
Și-aud un tropăit." El nu rostise
Cuvîntu-ntreg, și iată că fecioru-i
16 Stătu în tindă. Se sculă porcarul, Uimit
fiind, și olu-n care vinul Amesteca-i
pică din mini și-n fața Stăpînului
pășind, deodată prinse A-l săruta pe
cap, pe ochii mîndri
20 Și minile-amîndouă; calde lacrimi li
picurau. Cum un duios părinte
Primește după zece ani de zbucium Pe
fiul său venit din țări străine, Pe fiul
sinimr și născut tîrzm, tot astfel
25 Pe Telemah îmbrățișa porcarul Și-
l săruta mereu parcă scăpase

Din mâna morții și-i zicea cu plîns:
 „Venit-ai, Telemah, lumina-mi dulce? Eu
 nu credeam că te mai văd vrodată 30 De
 cînd la Pilos ai plecat pe mare. Copile, vino-
 n casă cît mai iute, Privindu-te, de drag să-mi
 satur ochii, C-abia întors ai și venit la mine.
 Tu nu vii des ca să ne vezi la țară
 35 Pe noi păstorii, stai doar în cetate,
 C-așa ți-i voia să privești grețosul
 Duium de pețitori." Ghititul tînăr
 Așa-i răspunse: „Iată intru, taică.
 Venii în treacăt numai pentru tine,
 40 Ga să te văd cu ochii, să-mi spui dacă
 Mai stă acasă mama ori cu altul S-a
 măritat și patul lui Ulise Părăginit
 l-acopere pustiul Păinjeniș." Grăi
 atunci porcarul:
 45 „Ba stă și rabdă-n casa ta și-adastă,
 Dar plînge și se mistuie de jale Și
 noptile și zilele-i sînt negre".
 Așa vorbind, îi ia din mină lancea, El
 intră, sare pragul cel de piatră.
 50 Ii dă Ulise scaunul să șadă, Dar
 Telemah se pune împotriva Așa
 din grai oprindu-l: ^ § i sijn tot
 sălaşul nostru eu Un loc să șed.
 Aci e omuLc.,&r.e
 55 JSIFașterne inie-^T Astfel zise dînsul; La
 locu-i merse de șezu Ulise. Porcarul
 așternu pe jos grămadă De ramuri verzi și
 blănuri pe deasupra Și-aici se puse fiul
 lui Ulise.
 60 I-alătură în blid apoi porcarul
 Friptura lor cea din ajun rămasă
 Și-n grabă pîne mai ticsi-n panere
 Și vin mieros amgstecă în cupă;
 Șezu pe urmâ-n fața lui Ulise.
 65 Ei minib-ntindeau la masa gata.
 Și cînd de-ajuns mîncară și băură
 Voinicul iatrebă porcarul: „Taică,

De unde vine-acest străin la tine?
 Cum l-au adus la noi corăbierii? 70
 Și cine-s ei? Că nu putea în țară Să vie
 el pe jos." Eumeu îi zise:

„Ți-oi spune drept așa cum e, copile. Se
 laudă că e cretan și zice Că-n pribegie-a
 colindat prin multe 75 Orașe-n lume cum îi
 fuse scrisa

Și-n urm-acum, fugind pe-ascuns din vasul
 Unor tesproți, veni la mine-n staul. Eu ți-l
 predau și fă ce vrei cu dînsul, Că rugător
 spre tine se îndreaptă." 80 Dar chibzuitul
 Telemah răspunse:

„Eumeu, mă doare mult ce-mi spui tu mie.
 Cum pot primi eu pe străin în casă? Sînt tînăr
 doar și-n brațe nu mă bizui Să-nlătur un dușman,
 dacă mărnfuntă. 85 Și mama îndoită stă pe
 gînduri: Sa stea la mine s-aibă grija casei
 Cinstind crivatul tatei și de teamă De gura lumii?
 Sau să ia pe unul Dintre ahei care-o peștește acasă
 90 Și-i cel mai bun și dă mai multă zestre. Dar pe
 acest străin, fiindcă-i oaspe La casa ta, am să-l
 îmbrac în haină Și-n mantie, dalbă îmbrăcăminte,
 ' I-oi da și-o sabie ascuțită-n două, 95 Sandale
 de-ncălțat și l-oi trimite Oriunde va pofti. De vrei
 tu însă, Poți să-l mai ții și să-ngrijești de dînsul.
 Eu straietele-i ți le trimit încoace Și hrană de tot
 felul ca să nu te 100 Ingreuie pe tine, pe
 tovarăși.

Eu n-aș lăsa cu noi să vie-acolo La curte printre
 pețitori, că prea e Nebun-a lor trufie și de dînsul
 Ei pot să-și bată joc și-atunci pe mine 105 Prea
 mult mă va durea, că-i anevoie Ca unul singur,
 cît ai fi de tare, Să birui pe mai mulți; te bat prin
 număr." Dar mijloci Ulise mult-pățitul:

„Prietene, să ierți că iau cuvântul,
110 Dar inima grozav mi se sfișie,
Cînd eu v-aud vorbind că pețitorii Tot uneltesc
blăstemății la curte In ciuda ta, deși ești așa
mare. Dar spune-mi: Suferi tu de bună voie?

115 Sau nu te vrea poporul și ascultă De
glasul unui zeu? Sau tu învinui Pe frații-n
care poți să te mai bizui Cînd luptă grea se-
ncinge cu dușmanii? Hei, de-aș fi fost așa
voinic ca tine, Cu-același suflet! Să fi fost
acuma Feciorul lui Ulise ori el însuși

120 Venit din pribegie — că mai este
Nădejde de-a veni — pe loc atuncea Răteze-mi
capul un bărbat, oricine, De nu intram în casa
lui Ulise Și nu-i zvîntam aci pe toți mișeii! Iar
de mai pridideau cu-a lor mulțime,

125 Fiind eu singur, aș fi vrut mai bine Să
mor în casa mea ucis de dînșii **130**

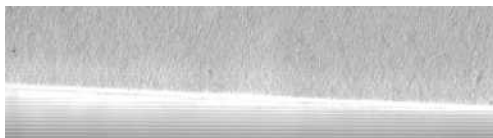
Decît mereu să văd nemernicia, Pe oaspeți
bruftuiți și îmbrîncite In chip obraznic roabele
prin casă Și vinul tot secătuit și hrana
Zadarnic irosită, și-asta-ntr-una **185** Și fără
capăt." Telemah răspunse: „Străine, eu vorbi-
voi adevărul Adevărat. Nu-i supărat pe mine
Și nu mă dușmănește tot poporul Și n-am să-
nvinui frați care n-ajută **140** La-ncăierare-n
lupta cu dușmanii.

Căci Dumnezeu a dat la neamul nostru Cîte un
singur fiu: străbunu-Arcesiu Avu numai pe
unul, pe Laerte; Laerte avu pe tatăl meu
Ulise **145** Și el pe mine numai unul singur
Și-acasă mă lăsă și n-avu parte

¹¹¹ Vezi mai înainte nota la I,

525.

336

De fiul său. De-aceea și vrăjmașii
Nenumărați îmi mișună prin casă. Toți tinerii
fruntași de prin ostroave, Din Same, din

150 Dulichiu, din Zachintos Cel păduros,
precum și toți mai-marii Din țară, din Itaca
cea pietroasă, Pe maica mi-o pețesc și-mi
storc averea. De teamă ea nu poate să-i
respingă Și nici să-ncheie-așa căsătorie,

155 Și ei îmi risipesc avutul casei, Ba-ndată
mă vor pierde și pe mine. Dar asta de la cei-
de-sus se ține. Tu du-te, taică, mai curînd și
spune **160** La maică-mea-nțeleapta Penelopa,
Că-s sănătos și m-am întors din Piloș. Eu stau
aici, iar tu, după ce da-vei De știre numai ei,
să vii încoace, Că mulți mă pasc și vor a mea
pierzare". **165** Eumeu porcarul i-a răspuns la
asta:

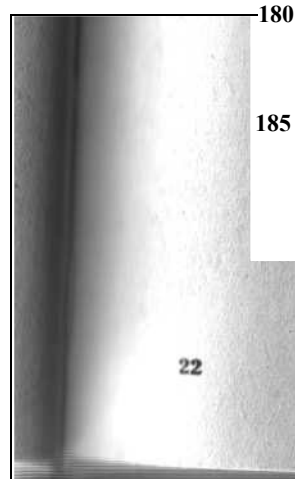
„Știu și-nțeleg. Povățuiești pe unul Ce
cugetă la fel. Dar spune-mi mie Deschis și
drept: pot eu cu drumul ăsta Și bietului Laert
să-i dau de știre? **170** Că el nainte, cît era de

mare
Mîhnirea lui de dragul lui Ulise, Vede de
munca de la cîmp și-n casă Mîncă și bea
cu slugile-mpreună Oricît poftea. Acum
însă, din ziua **175** De cînd spre Piloș ai
plecat pe mare, Aud că nu mai bea, nimic
nu-mbucă Și nu mai umblă pe la cîmp, ci
sade, Se văietă și plînge și suspină Și i se
topește carnea de pe oase". Iar chibzuitul

Telemah răspunde:

„E dureros, dar să-1 lăsăm pe dînsul
Cu toată jalea. JDacă omul singur Ar
fi s-aleagă tot ce-ar vrea pe lume, Eu
mi-aș alege-ntîi venirea tatii. Tu dă-le
lor de veste, apoi te-ntoarce Și nu te
mai abate pe la țară După Laert, ci
spune maicii mele

337

190

195

200

205

210

215

220

225

La el să mine repede și-n taină Pe chelăriță ca să-nștiințeze Pe-al meu bunic." El zise și păstorul Zori la drum. Eumeu luă în mână Opincile, le încălță și-n urmă Purcese spre cetate. Iar Minerva Luă îndată seama că plecase Porcarul din sălaș și merse-acolo. S-asemăna la chip cu o femeie Frumoasă, trupeșă și pricepută La lucru de minune. Dînsa stete în dreptul ușii, se ivi doar numai Viteazului, dar nu putu s-o vadă Și nici s-o simtă Telemah, că zeii Nu tuturorora aidoma s-arată. Ulise doar și cîinii o văzură, Ci n-o lătrară. Mîrîind, de frică Se traseră deoparte. Din sprîncene Făcu zeița semn; ulmă Ulise, Ieși din casă și trecu sub zidul înalt al curții și-i stătu nainte.

Minerva-l agrăi: „Laertiene, Mult iscusite meștere Ulise, JDestaină-te și nu te mai ascunde De fiul tău,-ca pregătind sfîrșitul Și moartea pețitorilor să mergeți în falnica cetate. Alături fi-voi Curînd și eu, sînt gata de bătaie." Așa grăind, cu varga ei de aur L-atinse pe viteaz. Pe trup îi puse Veșmînt frumos și mantie curată Și statul îi mări și tinerețea. Și fața-i iar i se smezi și-obrajii I se-mpliniră, părul pe bărbie I se-nnegri. Zeița după asta Se-napoie. Ulise merse-n casă, Iar fiul său se buimăci văzîndu-l Și de cutremur se uita în lături, De teamă să nu fie un zeu, și zise:

^GjLJbotul altu-mi pari acum, străine, Ai altă haină și-altă-nfățișare.

230 De bună seamă ești un zeu din slavă;
 îndură-te ca să-ți închin prinoase
 Plăcute, daruri scumpe, odoare de-aur; Doar cruță-mă." Răspunse-atunci Ulise:
 „Eu nu-s de loc un zeu. De cejn-asemeni Cu zeii? Eu sînt bietul tău părinte,
 285 .Acela *duQ^caz&j^ezL^șuieTi* Așa de mult năpăstuit de oameni Necruțători." Așa vorbi, și fiul Tșî sărută ; -i curgeau pe față
 lacrimi Ce pîn-atunci le tot iezise-ntr-însul.
 240 Dar Telemah tot nu voia să creadă Gă-i tatăl său și cuvînta: „Tu nu ești Părintele-mi Ulise. Mă smomește Un zeu, ca să suspin, să
 plîng mai tare. N-o poate făptui schimbarea asta
 245 Un muritor în voie, dacă nu vrea
 Un zeu să-l facă ba moșneag, ba tînăr. Erai un om bătrîn adinioarea Și-n zdrențe învăscut, și iat-acuma Ești ca un zeu locuitor în
 cerul
 250 Nemărginit." Ulise cumpănitul
 Răspunse-așa: „O, Telemah, nu-ți sade Să stai uimit și să te miri atîta, Că-ți vezi pe tata-n casă. Nu mai vine Un alt Ulise-aici.
 Chiar eu sînt bietul
 255 Ce după pribegiri și patimi multe în anul douăzeci mă-ntorc în țară. Iar ce-ai văzut o datoresc zeiței; Ea m-a făcut așa cum vrea,
 căci poate, Aci milog, aci voinic și tînăr
 260 Și îmbrăcat în strai frumos, că-i lesne Ca zeii cei locuitori în cerul Nemărginit, pe oameni să-i înalțe Sau să-i afunde-n iad."
 Aceasta zise, Apoi șezu. IarJTelemah cu vaiet,
 Cuprinse pe-al_ .ajji_ t^tft bun și 1flflHmji V
 p_ .jj_ ^tft \$ 1fl 265
 din ochi. Pe amîndoi 22*
Bocirri^og^Tiși Începură
 A plînge-n hohot, mai duios și jalnic
 Ca pajura sau vulturul cu gheare

- 270 **_**jjicoyoiate, cînd le fură puii
 Nezburători, din cuibul lor, țărani.
 Așa de trist plîngeau și de sub gene
 Șiroaie le curgeau. Și-amurgul serii
 I-ar fi găsit jălind așa-mpreună,
275 De nu-ntreba pe taică-său feciorul:
 „Pe care vas te-aduseră în țară
 Vîslașii, tată? Gine-s ei? Că doară
 Tu nu puteai veni aci pedestru.”
 Ulise mult-pățitul îi răspunse:
280 „Ți-oi spune drept, așa cum e, copile.
 M-aduseră feacii, vîslitorii Vestiți de buni,
 care petrec pe mare Pe toți străinii
 pripășiți la dînșii. Pe cînd dormeam, m-
 aduseră-ntr-o navă
285 Și mă lăsar-aicL Și mă cinstiră Cu
 daruri scumpe, aur și aramă Și straie
 din belșug. Păstrate toate-s în peșteră-
 ndosite după sfatul Celor-de-sus. Mă
 sfătui Minerva
290 Să vin încoa' spre a urzi omorul
 Vrajmașilor. Dar numără-i să aflu Ce
 număr sînt și cine-s pețitorii, Ca
 socotind cu inimă vitează Să văd dacă
 noi doi putea-vom singuri
295 Neajutați să biruim sau poate
 Să cerem ajutor și de la alții.”
 Iar Telemah mirat îi zise: „O, tată,
 Tot auzeam de-a ta mărire naltă, Că ești
 războinic și-nțelept, dar mare Cuvînt mi-
300 ai spus și-uimirea mă cuprinde. Nu pot doi
 inși să lupte doar cu oameni Așa de mulți
 și de puternici. Nu sînt Nici zece și nici
 douăzeci dușmanii, Ci mult mai mulți.
 îndată ști-vei care
305 Li-e numărul. Feciorii din Dulichiu

804-316 Aceste versuri, care dau o listă pueril de lungă a preten-
 denților Penelopei (108 + 10 slujitori), au fost încă **din**
 antichitate socotite interpolate.

- Cincizeci și doi din neam ales cu toții,
 Urmați de șase oameni. Iar din Same
 Sînt douăzeci și patru. Din Zachintos
 Vro douăzeci de-ahei, și din Itaca
310 Sînt doisprezece, toți bărbați de **frunte**.
 Mai e și Medon crainicul și Femiu,
 Dumnezeiescul cîntăreț, și încă Doi oameni
 meșteri la-mpărțit friptura. De i-om lovi pe
 toți deodată-n casă,
315 Mă tem să nu plătești prea scump **pedeapsa**
 Păcatelor și-amar să nu ne fie. Dar vezi
 tu, poate-ți vei aduce **aminte** De-un
 ajutor, de vrunul care-alături De noi ar sta
 cu drag spre apărare”.
320 îl desluși Ulise încercatul:
 „Ți-oi spune eu, ia seama tu și-ascultă.
 Socoti că nu ne-ar fi de-ajuns Minerva Gu-
 Atotputernicul de sus și-i bine Să cerem
 ajutor de la vrun altul?”
325 Răspunse Telemah: „Apărătorii
 Ce-i amintești sînt buni. Deși prin **nouri**
 Stau sus de tot ascunși, ei au domnia Și
 peste zei și peste lumea toată.” Adause la
 ast-apoi Ulise:
330 „Ei n-or sta mult departe de bătaia
 Cea crîncenă, cînd la palatul nostru Va
 fi să se aleagă biruința Intre dușmani
 și noi. Tu du-te-acasă De cum se va
 crăpa de zi și umblă
335 Cu pețitorii. Mai tîrziu pe mine
 Porcarul mă va duce la cetate în chip
 de cerșetor bătrîn și jalnic. Iar dacă
 m-or bațjocori prin casă, Tu rabdă-n
 tine, orice-o fi să sufăr;
340 Chiar dacă de picior m-ar da afară
 Și m-ar ochi cu arcul, tu, privindu-i,
 Să te-nfrînezi. Numai blajin cu **graiul**
 Tu roagă-i cu prostia să-nceteze. Ei n-
 au s-asculte, că sosit li-i ceasul.
345 Ia seama dar la ceea ce ți-oi spune:
 îndată ce Minerva luminată

M-ar învăța, din cap un semn ți-oi face.
 Tu strînge toate armele din sală, Le-
 ascunde-n fundu-unei cămări înalte.
 350 De-ntrebă și le-or cere pețitorii,
 Adoarme-i tu așa cu vorbă dulce: «Le-
 am scos de-aicea, de la fumul sălii, Că
 nu mai sînt cum ele au fost odată, Cînd
 tata le-a lăsat plecînd la Troia;
 355 S-au înnegrît de-a focului arsură.
 Dar ce mai mult mă-ndeamnă, este gîndul
 Ce-mi dete Cel-de-sus: mă tem că poate,
 Buimaci de vin, v-ați apuca de sfadă Cu
 armele, v-ați bate laolaltă
 360 Și-ați rușina ospățul și pețitul,
 Căci armele pe om îl trag la sine.»
 Păstrează pentru noi vro două săbii Și
 două sulii și-ncă două scuturi, Ca să
 le-avem cînd vom sări la dînșii.
 365 Pe ei orbi-i-va Joe și Minerva.
 Dar ia aminte vorba ce ți-oi spune:
 De ești aieve-al meu și os din mine,
 Nici unul să nu afle că Ulise E-n țară,
 nici Laerte, nici porcarul
 370 Și nici o slugă, nici chiar a ta mamă.
 Noi singuri, eu și tu, să știm purtarea
 Femeilor, să încercăm și care Din robii
 noștri ne cinstesc și-au teamă De noi, și
 care nu mai vor să știe
 375 Și te înfruntă cît ești tu de mare."
 Feciorul mîndru Telemah răspunse:

⁸⁶⁵ „Casa mare” a palatului homeric neavînd ferestre, ci abia o deschizătură în acoperiș, fumul focului din vatră nu întîrzie să producă înnegrirea pereților și a obiectelor păstrate în sală. Cf. *Iliada*, II, 407, cu nota respectivă.

⁸⁸¹ În textul grec: „căci fierul singur îl atrage pe om la sine”, ceea ce ar presupune o mai îndelungată familiarizare cu armele din acest metal decît o lasă să se bănuiască alte mărturii ale poemului, dacă autenticitatea întregii tirade, care începe cu versul 345 și sfîrșește cu versul 365, n-ar fi fost cu drept cuvînt pusă la îndoială.

„Mă vei cunoaște, o, tată, mai pe urmă
 Ce fel sînt eu. Că-n mine nu mai zburdă
 Copilării. Ce-mi spui, îmi pare mie
 380 Că de folos nu poate să ne fie.
 Te rog să chîbzui bine, căci în vreme Ce
 tu vei zăbovi umblînd la țară Să ncerci
 pe-ai noștri să le vezi purtarea, Mișeii cei
 de-acasă-n toată voia
 385 Ne'vor prăda din gros fără cruțare. Nu
 iscodi decît numai pe roabe Și vezi tu
 care-și bate joc de tine Și care-i fără
 vină. Deocamdată Eu n-aș vrea să-
 ncercăm pe slugi la țară.
 390 S-o facem mai pe urmă dac-aieve
 Ai semn de sus.” Ei astfel își vorbiră.
 În vremea asta vasul ce-adusese Pe
 Telemah cu soții de la Pilos Ajunse la
 Itaca. Cum vislașii
 395 Intrară în adînc liman, smolita
 Corabie de țarm apropiară, Dădură jos
 dichisurile-i toate Și daruri minunate-
 apoi voinicii I-aduseră lui Clitiu. Pe
 un crainic
 400 Trimiseră la curtea lui Ulise Spre a vesti-
 nțeleptei Penelopa Că Telemah sosi și e la
 țară. Făcu să vie vasul la cetate, Ca nu
 cumva de teamă încă doamna
 405 Să ducă grijă, lacrimi să mai verse.
 Cu crainicul se întîlni porcarul Cînd el
 veni s-aduc-aceeași știre. La curtea
 cea domnească ei sosiră Și crainicul,
 oprindu-se-ntre [roabe,
 410 „Crăiasă,-i zise, ți s-a-ntors feciorul”.
 Ș-apropie de dînsa și porcarul Și-i
 spuse tot ce-orînduise fiul.

³⁹⁹ Clitiu e tatăl lui Pireos, căruia la sfîrșitul cîntului XV Telemah îl încredințase pe Teoclimenos (710—715). „Darurile minunate” sînt cele dăruite de Menelau și Elena la plecarea din Sparta.

Și când solia-și isprăvi, se duse
 La turmă părăsind în pripă curtea.
415 Mîhniți și plini de jale pețitorii
 Ieșiră-atunci din sală prin ogradă Și-
 acolo s-așezară-n dreptul porții. Luă
 cuvîntul Evrimah și zise:
 „Prietenii, lucrul îndrăzneț și mare
420 Acuma s-a-implinit: călătoria
 Lui Telemah. Noi nu-l credeam în stare.
 Dar hai s-alunecăm un vas pe apă, Pe cel
 mai bun; și lopătari să-i punem, Ga ei să
 ducjă veste cît mai iute
425 Să vie-acasă grabnic soții noștri."
 Dar încă nu rostise-ntreg cuvîntul Și
 Amfinom, întors spre mare, vede Pe
 apa-adîncă din liman o navă Cu oameni
 care strîng vintrele albe
430 Și poartă vîsle. Rîde el și zice:
 „Să nu trimitem după ei pe nimeni,
 Căci iată-i, sînt aici. Vrun zeu pe dînșii
 I-a înștiințat sau înșii ei văzură
 Corabia trecîndu-le nainte
435 Și n-o putur-ajunge." Asta zise.
 Sculîndu-se, ei merseră cu toții
 Spre malul mării, pe uscat dădură
 Corabia, dichisurile-i luară
 Corăbierii harnici. Pețitorii
440 Purceseră-n duium spre adunare, Nu
 păsuiră între ei pe altul Nici tînăr,
 nici bătrîn. Luă cuvîntul Atunci și
 zise Antinou: „O, doamne, Cum zeii
 l-au ferit de răutate
445 Pe Telemah! Ședeau pe culmi vîntoase Și
 schimb făceau mereu cît este ziua
 Pîndașii noștri. Cum venea amurgul Și
 peste noapte, nu ne odihnim Vrodată
 pe uscat, ci tot pe mare
450 Umblarăm în corabia cea iute
 Și zorile-așteptarăm tot pîndindu-l
 Pe el să punem mîna, să-l răpunem.
 Un zeu doar l-a putut aduce-acasă.

Dar noi aici să-i uneltime pieirea, **455** Să
 nu ne scape nicidecum din mîna, Căci nu
 cred pînă cînd viază dînsul Să izbîndim, că
 ager e la minte Și priceput. Și nu ne au la
 suflet De loc pe noi nici oamenii din țară.
460 Deci hai la lucru. N-așteptați ca **dînsul**
 Să cheme pe ahei la adunare; Mă tem că n-
 are să se lase. Intr-însul Va fierbe el;
 sculîndu-se, va spune, Naintea tuturor, că
 moarte crudă-i **465** Urzirăm noi, ci-n cale
 nu-l brodirăm. Ei auzind de fapta rea, cu
 ciudă Se vor scula-mpotrivă și mi-e tare
 Să nu ne facă rău și să ne-alunge Din țară,
 să ne pomenim deodată
470 înstrăinați. De i-apucăm nainte Să-l
 omorîm departe de cetate, La cîmp sau și
 la drum, să punem **mîna** Pe tot avutul
 lui, și deopotrivă Să-l împărțim. Doar
 casa s-o dăm **mamei**
475 Lui Telemah, s-o aibă ea-mpreună Cu
 cine-i va fi soțul. Dacă asta Nu vi-i
 pe plac și vreți să mai vieze Și să-și
 păstreze-averea moștenită, Să încetăm
 de-a ne-ntruni pe-aicea
480 Și-a ne-ndopa din dulcea lui avere. Să
 stăm la noi acasă fiecare Și să pețim
 cu daruri pe femeie. Ea va lua pe eel
 care-o s-o-mbie Cu zestre mai bogată
 și-o să-i fie
485 Sortit ca soț." Atunci luă cuvîntul
 Și Amfinom, fiu mîndru de-al lui **Nisos**
 Aretiade, domnul din Dulichiu, Ostrov
 bogat în grîu și în pășune. In fruntea
 pețitorilor sta dînsul
490 Și mai vîrtos plăcea el Penelopei

rîndu-i, Nisos era fiul lui Aretos.

- Cu vorba lui, c-a fost mai bun la fire.
El sănătos gândind, așa le zise:
„Eu n-aș vrea, o, prieteni, să-l răpunem
Pe Telemah. Grozav e să dai morții
- 495 Pe-un fiu de domn. Să cerem mai nainte
Povață de la zei. Iar dacă astfel Va fi
dreptatea zeului cel mare, I-oi pune
însumi capul și-nțeți-voi Pe toți ceilalți.
Dar dacă împotriva
- 500 Stau cei-de-sus, v-aș sfătui la asta Să
nu ne mai gândim." Așa le zise, Și
vorba lui plăcu. Apoi îndată Sculîndu-
se, cu toții-naintară Spre curtea lui
Ulise. Cum intrară,
- 505 Șezură ei pe jețuri șlefuite Grăiașa
Penelopa cea cuminte Găsi atunci cu
cale să s-arate La pețitorii cei semeți
și-obraznici. Aflase doar că se urzește-
omorul
- 510 Lui Telemah la curte; i-o spusese
Pristavul Medon, că știuse sfatul. Se
duse dar în sală, însoțită De odăiașe.
Cum sosi acolo La pețitori, ea se opri
pe pragul
- 515 Frumoasei săli, acoperindu-și fața
C-un luciul văl. Ea începu să certe
Pe Antinou și se răsti la dînsul:
„Tu, Antinou, sfruntate și haine, Ți-
a mers zadarnic buhul că-n Itaca
- 520 Tu bați pe toți vîrstenii tăi cu mintea
Și cu Vorbitul. Ba ești dimpotrivă. De
ce, zărghite, unelțești omorul Lui
Telemah și nesocoti străinii Adăpostii
la noi sub ocrotirea
- 525 Gelui-de-sus? Nici nu-i iertat să cauți
Tu rău să-i faci> nici el să-ți facă ție.

⁵¹⁴ Nu pentru că așa ar fi fost deprinderea în lumea homerică (cf. comportarea Elenei la Sparta: IV, 167 și urm.), ci dintr-o sfială proprie Penelopei. Gf. mai departe XVII, 247-248; XVIII, 240-243 și 275-276.

Nu știi c-aici la noi al tău părinte S-a oploșit
cînd a fugit de teama Poporului? C-aveau grozavă
ciudă 630 Pe el, că se-nhăitase cu tîlharii De
tafieni și păgubise neamul Tesproților care erau
de-ai noștri. Stau gata să-l omoare și să-l facă
Bucăți pe el, să-i prade-averea-i multă. 585
Dar furia le-o potoli Ulise

Și-n loc i-opri. Iar tu, drept mulțumire, Acum
îi spulberi casa necinstind-o, îi ceri nevasta și-i
omori copilul Și mie sufletu-mi zdrobești. Te
rog dar 540 Să încetezi și să îndemni la bine
Și pe ceilalți." Iar Evrimah răspunse:

„Tu, fiică înțeleaptă-a lui Icariu, Te-ncrede-n
noi și nu mai duce grijă. Gît eu trăiesc și-am
ochi să văd pe lume, 545 Nu-i nimenea și nu
va fi vrodată Un om care-ndrăzni-va să s-atingă
De Telemah. Iti dau aci cuvîntul Și ii-va cum
zic eu. Pe loc țîșni-va Cernitu-i sînge-n jurul
lăncii mele. 650 Căci și pe mine-adesiori Ulise
în brațe m-a luat, mi-a pus în mîna Fripturi și
vin mi-a dat să beau. De-aceea Și Telemah
mi-e drag ca nimeni altul; Deci nu te teme c-
ar putea să-i vie 655 Omorul de la pețitori, că
moartea

Ce vine de la zei nu-i chip s-o-nlături."

Așa-i vorbi ca s-o mai îmbuneze, Dar el
gîndea pieirea lui. Iar dînsa Suindu-se-n
cămările strălucii 660 Și-a plîns bărbatul pînă
ce pe pleoape Un somn plăcut îi picură
Minerva.

Se-ntoarse pe-nserate și văcarul
La Telemah și la Ulise. Dînșii

631 Vezi mai înainte nota la I, 152.
582 vezi mai înainte nota la XIV,

Junghiaseră un porc de-un an și-acuma 565 Se
pregăteau de cină. Iar Minerva S-apropie de ei și
cu o varga Pălindu-l pe Ulise, -l face iară Bătrîn
să fie și-nțolit în zdrențe, Ca nu cumva păstorul
să-l cunoască 670 Cum l-ar vedea, să meargă-
apoi la doamna Să-l spuie și să-i dea pe față
taina. Și Telemah îi glăsui întâiul:

„Veniși, Eumeu. Ce zvon mai e-n cetate? Se-
ntoarseră de unde stau la pîndă 675 Nemernicii
sau mai pîndesc și-acuma

Pe drumul meu spre casă?^a El răspunse:

„Eu nici nu m-am gîndit să-ntreb de asta, Să
cercetez cutreierînd orașul. Mi-era să duc mai
repede solia 580 Și să mă-ntorc napoi. Dădui în
cale

De-un vestitor trimis de-ai tăi tovarăși, Un
crainic iute de picior ce-nțiu Pe maica ta
vesti. Știu sigur una, Căci am văzut cu ochii
mei: sosisem 685 Aproape de oraș, pe unde-i
Dealul Lui Hermes, cînd odată văd că intră O
navă repede-n limanul nostru. Erau într-însa
oameni mulți; grămadă De paveze și lănci în
toată nava. 590 Mi s-a părut că-s ei, dar nu
știu bine.”

Așa grăi, ci Telemah surise La
tatăl său privind cu dinadinsul, Dar se
feri de slugă să nu-l vadă.

Iar ei, după ce lucrul încetară,
595 Făcură masa și se ospătară.
Și cînd de-ajuns mîncară și băură,
Cătară de culcuș și parte-avură De
darul somnului și de odihnă.

CÎNTUL XVII

A doua zi cînd se răsfirea zorii
Trandafirii, și-ncață pe picioare Sandale
dalbe fiul lui Ulise Și ia pe urmă lancea
potrivită 6 în pumnul lui și spre oraș
pornind-o, Porcarului său zise: „Mă duc,
taică, Pe la oraș ca să mă vadă mama.
Mă tem că nu-și va conțeni ea plînsul
Nesuferit și lăcrimosul vaiet

- 10 Pin' nu mă va vedea. De-aceea ție Așa-
ți demînd: Ia tu și du-n cetate Pe-
acest sărman străin; cerșeasc-acolo El
hrana lui și, cine vrea să-i deie O
pîne și-un pahar de vin. Eu nu pot
- 15 Tot natul venetic să-l port pe spate,
Că prea sînt necăjit. Dacă străinul S-
ar supăra, mai rău i-o fi lui însuși, Că
mie-mi place s-o spun verde.” Zise Lui
Telemah la ast-atunci Ulise:
- 20 „Prietene, nici eu nu vreau pe-aicea
Să fiu oprit. Mai bine cerșetorul
Cerșească prin oraș sau pe la sate;
Mi-ar da fieștecare după vrere. Eu nu
mai sînt acum de vîrst-aceea
- 25 Ca să rămîn aici pe lîngă staul, Să
mă supun în toate la porunca Unui
stăpîn. Tu du-te, că pe mine

Curînd mă va călăuzi păstoriul Trimis
de tine, -ndată ce la vatră 30 M-oi
încălzi și soarele-o să vie,
Că prea sînt proaste hainele pe mine Și-o
pat cumva-n răcoarea dimineții. Apoi aud
că-i drum pin⁷ la cetate." Așa-i grăi. Iar
Telemah din staul 35 Ieșind, porni, și-n
mersul lui cel iute Dușmanilor chitînd urzea
pieirea.

Iar cînd ajunse la mărăța-i curte, De-
un stîlp înalt își răzimă el lancea Și-ntră
în casă peste prag de piatră. 40 **Iutii** îl
vede doica Evricea

Care-așternea prin sală blăni pe jețuri
Frumos lucrate. Ea cu ochii-n lacrimi Se
duse drept la el. îl înconjoară Și celelalte
slugi a' lui Ulise, 45 Cu dragoste-l primesc
și-l tot sărută Pe cap, pe umeri. Iese atunci
din casă Și Penelopa-ntocmai ca zeița Diana
sau ca Venera de aur. Plîngînd, de drag
cuprinde-n brațe fiul, 60 Pe ochi frumoși,
pe cap îl tot sărută, Apoi cu glas duios
începe a-i zice:

„Venit-ai, Telemah, lumina-mi dulce? Eu
nu credeam să te mai văd vrodată, De cînd
pe-aseuns și făr-a mea-nvoire 55 Plecat-ai
în corabie spre Pilos

Ca tu să-ntrebi de dragul tău părinte.

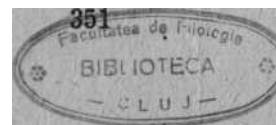
Dar spune-mi mie ce-ai văzut pe-acolo."

Iar chibzuitul Telemah răspunse:

„O, mamă, nu trezi mîhnirea-n, mine 60
Și nu mă-nduioșa, c-abia scăpat-am De
moarte crudă. Dar mi te-mbăiază Și-
mbracă-te curat și împreună Gu șerjbele la
tine sus te suie Și juruie că boi întregi pe-
altare 65 Vei prinosi la zeii toți din slavă,
Ca doar Fulgerătorul să ne-ajute La
răzbunare. Eu mă duc mai iute De-aici la
piață să poftesc străinul

- Care-a venit cu mine împreună
70 La-ntorsul meu de-acolo. Eu nainte li
trimesei cu bunii mei tovarăși Și la
Pireos stăruii să-l ducă La el acasă,
s-aibă toată grija Să-l ospăteze și să-i
facă cinste
75 Pîn' la soșitul meu." El asta zise; Ea
nu rosti nici un cuvînt. Se duse De
se-mbăie și în curate haine Se
învăscu și jurui prinoase De boi
întregi la zeii toți din slavă,
80 Ca doar Fulgerătorul să-i ajute La
răzbunare. Telemah din curte Ieși
apoi cu sulița-i în mîină Urmat de-
ogari cu sprintene picioare. Minerva-
asupra-i revărsă un farmec
85 Dumnezeiesc, de se uitau la dînsul
Uimiți cu toții cînd venea. Și-ndată
Se sbrînsură-mprejuru-i pețitorii Și-n
față-i dulce cuvîntau, ci-n sine Voiau
pierzarea lui. Dar el de gloată
90 Se depărta și merse-acolo unde
Sedeau Autifos, Mentor și Aliterses,
Prietenii lui părintești din vremuri.
Iar ei amănunțit îl întrebară De
drumul lui. S-apropie de dînsii
95 Pireos, luptător vestit din lance, El pe
străin îl duse prin cetate La adunare.
Telemah în grabă Veni pe lîngă oaspe,
iar Pireos întîiul zise: „Telemah, pornește
100 Mai repede pe slugi la mine-acasă Ca
să-ți trimit odoarele ce-Atride Ți-a dăruit."
Iar Telemah răspunse:
„Pireos, nu știu care-o fi sfîrșitul. De
m-or ucide-n taină pe la curte 105 Și-or
împărți averea-mi petitorii,

⁸¹ Primul nu-i pomenit în nici un alt loc al poemului; despre
Mentor și Aliterses s-a vorbit în cîntul II, versurile 218 și
urm., 309 și urm.

Vreau tu să le păstrezi acele daruri
 S-ai parte tu mai bine decît unul
 Din pețitori. Iar dacă lor eu însumi
 Le vin de hac și capăt le voi pune,
 110 Tu bucuros să mi le-aduci la mine,
 Ca astfel să mă bucur." Și cum zise,
 Pe bietul de străin îl duse-acasă.
 Iar cînd sosiră-n casele-i frumoase De
 locuit, veșmintele-și lăsară
 115 Pe scaune și-n jețuri, și intrară în
 netezite scalzi să-și facă baie . Și după
 ce femeile-i spălară Și-i unseră cu
 miruri, îmbrăcară Veșmînt pe ei și
 mantii moi, lînoase,
 120 Apoi ieșind din căzi șezură-n jețuri.
 Aduse apă de spălat pe mîină O fată, în
 frumos ibric de aur, Pe un lighean de-
 argint, ca să se spele Și le-ntinse-o masă
 șlefuită
 125 Și dete pîne și bucate multe,
 Poftindu-le din tot ce-aveau păstrate.
 Iar Penelopa pe un jeț se puse
 Naintea lor pe la usciorul sălii Și
 mai torcea din caier fir subțire.
 130 Au prins atunci ei mîinile să-ntindă
 Cu toții la bucatele din față. Iar cînd
 de-ajuns mîncară și băură, Luă întîi
 cuvîntul Penelopa:
 „Eu, fătul meu, mă sui acum la mine
 135 Și-acolo iar mă culc în așternutul
 De jale-al meu, stropit de mii de lacrimi,
 De cînd Ulise a plecat la Troia. Nainte
 de-a veni din nou la mine Trufașii
 pețitori, tu n-ai vrut mie
 140 Să-mi spui curat de-ai auzit că vine
 Părintele-ți." Iar Telemah răspunse:
 „Ți-oi spune, mamă, numai adevărul.
 Ne duserăm la Pilos și la Nestor,
 Bătrînul domn. El mă primi la curte,
 145 Mă ospăta și mă-ngriji cu totul
 Prietenos, întocmai ca un tată

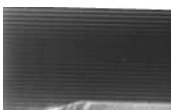
Pe fiul său plecat de multă vreme
 Și de curînd sosit din altă parte;
 Așa de bine îngriji de mine 150 Cu
 fiii lui măriți. Dar el îmi zise
 Că n-auzi de la'vrin om din lume
 De viețuie sau este mort Ulise.
 De-aceea. mă-ndreptă la Menelaos
 Cu telegari și cu teleagă bună.
 155 Acolo eu văzui și pe Elena,
 Femeia pentru care pătimiră
 Așa de mult aheii și troienii
 Cu voia zeilor cerești. îndată
 Mă întrebă războinicul Atride 100 De
 ce-am venit la el în desfătutul
 Lacedemon. I-am povestit eu toate
 Așa cum sînt, și el atunci îmi zise:
 «Hei, doamne, niște păcătoși și fameni
 Ar vrea să doarmă-n patul lui Ulise,
 165 Bărbat așa de vajnic în putere!
 Cum dacă cerbul, adormindu-și puii
 Sugari în cuibul unui leu puternic,
 Cutreieră păduri și paște iarbă
 Pe văi și cînd se-ntoarnă leul 170
 La cuibul său dă puilor o moarte
 Năprasnică, la fel Ulise-odată
 Zdrobi-va pe mișei. Dă, doamne Joe,
 Tu, Palas și Apollon, ca Ulise
 Să fie așa cum fu odată-n Lesbos, 175
 Temeinica cetate, cînd la sfadă
 Sări din loc la Filomelianul,
 De se luă la harță el și zdravăn
 îl zdupui, de fură veseli toți aheii;
 Așa să fie cînd va da odată 180 De
 pețitori! Ce moarte fulgerată
 Și nunt-amară avea-vor ei cu toții!
 Iar despre ce ma-ntrebi și-mi faci rugare,
 Nimic n-oi ocoli spre înșelare

163.192 pasajul repetă întocmai spusele lui Menelau din cîntut
 IV, 455-478.

La povestit, ci toate cîte-mi spuse
 185 Adevărat Proteu, bătrînul mării,
 Le-oi spune drept, nimic nu voi ascunde.
 El zise că-l văzu mîhnit de moarte Într-
 un ostrov în casele zeiței Galipso, care-
 l ține cu de-a sila.
 190 Nu poate-n țară el napoi să vie,
 Căci n-are vase cu lopeți și oameni
 Să-l ducă pe întinsul spate-al mării.»
 Așa-mi vorbi Atrid, vestitu-n arme. Cu
 asta isprăvii călătoria
 195 Și mă-ntorsei. Îmi dară vînt prielnic
 Nemuritorii și-napoi pe mare Mă
 petrecură repede în țară."
 Acestea-i povesti. Iar Penelopa îl
 auzi cu inima mișcată.
 200 Grăi Teoclimen atunci la dînsa:
 „Femeie preacinstit-a lui Ulise,
 Nimica nu ne lămuri Atride,
 Ascultă-mă, că eu pe nemînițite Voi
 proroci și nu ți-o voi ascunde.
 205 Eu pot să jur acum și iau ca martor
 întîi pe Joe, zeul cel mai mare Și
 mai puternic. Martoră iau vatră Cea
 sfînt-a marelui Ulise, unde M-
 adăpostesc, c-aici i-acum Ulise,
 210 Aici în țară, stă pe loc sau umblă Și află
 el ticăloșia asta Și groapă peșitorilor le
 sapă, Cum judec după piaza ce-am
 văzut-o Și am adus-o-ndată la știința
 215 Lui Telemah, cînd mă găseam pe mare."
 Ură atunci și zise Penelopa:
 „Străine, fie-ți vorba împlinită! Să
 vezi îndată ce prietenie, Ce daruri ai din
 parte-mi! Că oricine,
 220 Cum te-ar veda, te-ar ferici pe tine."
 Așa ei laolaltă cuvîntară.
 Iar înaintea curții lui Ulise
 Steteau la joc și azvîrleau cu discal
 Și lancea peșitorii pe loc neted,

226 Pe unde-și lăfăiau neobrăzarea.
 Iar cînd fu vremea de cinat, veniră De
 pretutindeni de la țară vite, Că le-
 aduceau păstorii ca nainte. Într-asta
 Medon, care-a fost un crainic
 280 Ce le plăcea mai mult și sta de față
 La masa lor, așa-i pofti pe dînșii:
 „Băieți, destul cu toții petrecurăți La
 joc aici. Veniți acum la curte Să pregătim
 ospățul. Bine-i ca la vreme
 285 Să stăm la masă." Ei îl ascultară;
 Sculîndu-se, curînd se-napoiară.
 Iar cînd au fost la curtea cea frumoas
 De locuit, veșmintele-așezară Pe scaune
 și-n jețuri și-ncepură
 240 Să-njunghe mari berbeci și capre grase,
 Vieri încălați și-o vacă cîrezară,
 Merindea lor de cină. Iar vătaful
 Porcarilor și-Ulise atunci din staul Se
 îndemneau să plece la cetate.
 *if> Porcarul începu întîi: „Străine, Tu azi
 poștești să mergem în cetate, Cum
 porunci stăpînul meu. Dar totuși Eu aș fi
 vrut să fi rămas la staul Ca păzitor, ci
 mie mi-e rușine
 1160 Și teamă mi-e de el să nu mă certe Pe
 mine-apoi, și cade greu muștrarea
 Stăpînilor. Deci hai acum să mergem, Că-
 n bună parte ziua-i-naintată. Apoi. spre
 seară o să-ți fie rece."
 16S Ulise iscusitul îi răspunse:
 „O știi și eu și cuget tot ca tine, Ci
 hai la drum și fii tu călăuza-mi. Dar dă-
 mi și un toiag, dac-ai vreunul Tăiat
 cumva pe-aici ca să mă sprijin,
 BttO Că ziceți voi că lunecoasă-i calea."
 Așa grăind, el și-aruncă pe umăr
 Dosaga-i proastă, toată bortelită, (Iu
 baiere făcute din frînghie. Porearu-i
 dete-un băț să-i facă voia Și o
 porniră. Iar de pază-n urmă

Rămaseră păstorii și zăvozii.

Eumeos își ducea-n oraș stăpînul In chip
de cerșetor bătrîn și jalnic, Proptit în băț și
jerpelit în zdrențe. 270 Pășiră ei pe-o cale
gloduroasă Și 'cînd s-apropiară de cetate
Sosiră la fîntîna cea frumoasă De unde s-
adăpau locuitorii, Fîntîna curgătoare ce-o
durase 275 Itacos și Neritos și Polictor. Era
încercuită de-o dumbravă De plopi setoși de
apă și unda-i rece Curgea de sus din st încă.
Iar deasupra Era clădit frumos altar de nimfe,
280 La care se-achinau jertfind drumeții.
Acolo-i întîlni pe ei feciorul Lui Doliu,
Melanteu. Mîna el capre Alese dintre cele de
la turme, Merinde pentru pețitori. Din urmă
285 Veneau și doi păstori. Și cum căprarul
Văzu pe* călători, la ei cu gura Se năpusti și
începu să-i certe Urît și-amarnic ocărînd pe-
Ulise: / „Ce potriveală! Un netrebnic
duce 290 Pe alt netrebnic. Cum îi tot adună
Un zeu pe cei de-o teapă împreună! Porcare,
prăpăditule, pe unde Mai duci cu tine
spurcăciunea asta Și boala asta de calic,
blăstemul 295 Ospetelor, ce umărul și-l
frecă De multe uși, cerșînd o bucatură, Nu
săbii, nici căldări. Ci dă-mi-1 mie Ca paznic
și măturător la staul, Să-mi care frunză
pentru iezi și-acolo

²⁷⁵ Itacos pare să fie eponymul insulei. Neritos amintește muntele
cu același nume din Itaca. Un Polictor e amintit în cîntul
XVIII, 386 ca tată al lui Pisandru, unul din pețitorii
Penelopei.

*^M Desigur altul decît credinciosul Doliu, lăudat în cîntul
XXIV, 516 și urm.

- 800 Sa bea din zar, să vezi cum el se-ngrașă.
Dar nărăvit cum e la trîndăvie, El n-o să
fie bun de nici o treabă, Că-i place să se
tupile-ntre oameni, Cerșînd să-ndoape
burta-i nesătulă.
- J105 Dar eu ți-o spun și-așa are să fie: De
merge la conacul lui Ulise, E vai de
el, că multe scăunașe Vor rezezi
asupra-i pețitorii Și coastele i-or
frînge." Astfel gura
- 310 Și-mbălura și-n treacă lui Ulise
Ia dat prostește-n șale cu piciorul,
Dar nu-1 putu înlătura din cale, Că
țapăn se propti Ulise. Dînsul Stătu la
chibzuri, se gîndi să sară
- 815 La el cu bîta și să-i curme viața
Sau chiar de jos să-l umfle de picioare
Și să-l izbească de pămînt cu capul.
Dar se ținu și se-nfrîna Ulise. Ci pe
căprar în ochi privînd, porcarul
- 820 Îi sudui. Apoi cu mîni întinse Ură
fierbinte: „Zîne de izvoare, Voi
fiicele lui Joe, dacă vouă V-a arș pe-
altar Ulise-odată buturi De iezi și
miei, învăluite-n prapuri,
- 825 Urarea-mi ascultați: să vie dînsul,
Stăpînul nostru, să-l aducă zeii, Ca-ți
scoate el din țeastă atunci tot fumul Și fala
asta care-o porți și țanțoș Te arăți mereu,
cînd umbli prin cetate,
- 880 Pe cînd păstorii răi fac jaf în turme."
Iar Melanteu căprarul îi răspunse:
„Vai, ce mai latră cinele, vicleanul! Hei
las' că pe corabie l-oi duce Odată eu,
departe de Itaca,
- 885 Și-acolo-1 vînd și iau preț bun pe dînsul,
Trăsni-1-ar cu-a lui arc de-argint Apollon
Pe Telemah în casa lui chiar astăzi! Ori
pețitorii să-1 răpuie-ntocmai Cum s-a
răpus departe și Ulise."
- 840 El asta zise și-i lăsă în urmă,

Căci ei păseau agale. Tot se duse Și fu-n curînd la curtea lui Ulise. Intră acolo-ntre bărbați și-n fața Lui Evrimah se puse.
felia dîn'sul

345 Ținea mai mult și parte din friptură-i Făcură cei care slujeau la masă. I-aduse atunci și chelărița pîne.

Venind apoi Ulise și porcarul Statură aproape. în auz le-ajunse
350 Răsunetul unei cîntări, că Femiu Din nou cînta din liră. Iar Ulise, Luînd de mină pe porcar îi zise:

„Ce lesne-i să cunoști mîndreța asta De case-a lui Ulise și-ntre atîtea'

865 Să le-osebești! Vin rînduri după rînduri; Și-ograda e cu șart împrejmuită Cu zid și streșini, și-are porți cu două Canaturi
îmbinate de minune. Cu armele nu-i nimeni să le calce. De bună seamă oameni mulți năuntru Caută de-ospețe, că fum se-nalță
De la fripturi și sună viers de liră, Cu care zeii mesele-nsoțiră." Eumeu porcarul i-a răspuns: „Tu lesne Te-ai priceput, că nu
ești slab de mînte. Dar să vedem cum facem noi acuma. Ori intri tu întîi în casa mare, Te furiși între pețitori și-afară Stau
singur eu. Ori, dacă vrei mai bine

370 Așteaptă tu și eu mă duc nainte. Dar nu întîrzia, să nu te vadă Pe-afară cineva și să te bată Sau să te-alunge. Chibzuieste
bine." Răspunse mulpățitul crai Ulise:

375 „Doar știi și eu și cuget tot ca tine; Ci mergi nainte. Eu rămîn pe-aceia, Că-s învățat la brînci și la bătaie, Eu pot să rabd,
că pătimit-am multe Pe mare și-n război. Și asta una

---

³⁵⁴ Vezi mai înainte nota la I, 573.

110 Să fie pe deasupra. Nu se poate Să înfrînez și să ascund în mine Cumplita foame blăstemată, care Amar mai chinuiește biata lume, Că pentru ea corăbii se-narmeză **116** Și mări străbat și-aduc nenorocire La neprieteni." Astfel ei vorbiră. Un cîne tolănit atunci ridică Urechile și capul, bietul Argos Al lui Ulise, -ogarul care-odată •iO El însuși îl crescuse, dar n-avu parte De dînsul, că plecase el la Troia. Nainte vreme-l înhăitau bărbații Cu ei ca să vîneze cerbi și iepuri Și căprioare. Dar de cînd se duse **S95** Stăpînul său, sta oropsit deoparte, Culcat pe bălegarul care fuse Naintea porții aruncat grămadă Din grajd de muli și boi, pînă ce robi i Să-l care apoi spre-a gunoi cîmpia. **400** Acolo sta bătrînul cîne Argos Mîncat de jeg, de viermi și de gîngăanii. Dar cum simți c-alătura-i Ulise, Clăti din coadă și-și bleji deodată Urechile, dar nu putu să vie **405** Aproape de stăpînul său. Ulise,

Deoparte stînd, o lacrimă își șterse Dar nu-l văzu de loc al lui tovarăș. Apoi îndată începu să-ntrebe:

„Eumeu, așa mă mir de bietul cîne, μο Că zace pe gunoi, căci tare-i chipeș. Dar nu știu dacă el pe lîngă asta Mai fu și iute de picior sau numai Așa un cîne ca oricare altul, Ce stă pe lîngă mese și pe care

- Probabil cel mai vechi text grec menționînd folosirea îngră-șămîntului animal la îmbunătățirea solului. Mai tîrziu Xenofon (*Oeconomica*, XX, 4) și marele botanist Teofrast (*Histeria plantarum*, II, 7, 1) vor recomanda insistent gunoitul ogoarelor pentru obținerea unor recolte bogate.

415 Stăpînii-1 țin la ei de frumusețe."

Eumeu îl desluși: „Este copoiul Aceluia care-a murit departe. De-ar fi rămas la trup și-n hărnicie Precum era cînd l-a lăsat Ulise, 420 Pe loc te-ai fi uimit de repejunea și de virtutea lui. Că prin adîncul Pădurii dese nu-i scăpa la goană Nici-o jivină, că-n adulec fuse Neîntrecut. Acum însă nevoia 425 L-a copleșit că i-a pierit stăpînul Pe loc străin, iar slugile n-au grija și știrea lui. Că robii, cînd stăpînii Nu poruncesc, s-abat din calea bună, Căci Dumnezeu pe oameni îi despoaie 430 De vrednicia lor pe jumătate,

Gînd ei ajung în stare de robie."

Așa vorbi. Apoi intră în curte și merse drept la pețitori în sală. Atunci lui Argos i-a fost dat să moară, 435 îndată cum pe domnul său văzuse întors la douăzeci de ani acasă. Iar Telemah naintea tuturor Zări prin sală cum venea porcarul și repede-i făcu un semn poftindu-l. 440 Iar el în jur privind, luă un scaun De pe la masă, unde fripturarul Ședea și împărțea fripturaria La pețitori, cînd ei mînceau în sală, și scaunul îl puse-n fața mesei 445 Lui Telemah și s-așeză pe dînsul. Un crainic îi aduse o bucată De carne și din coș i-aduse pîne.

Gurînd apoi se strecură și-Ulise în chip de cerșetor bătrîn și jalnic,

---

429.431 Versuri rămase proverbiale, pentru a exprima decăderea fizică și morală decurgînd din starea de sclavie. Tristul lor adevăr avea să fie tot mai dureros resimțit pe măsura trecerii de la robia patriarhală a epocii homerice la sclavajul evoluat al perioadelor clasică și elenistică.

410 Proptit în băț și jerpelit în zdrențe, Șezu la ușă pe un prag de frasin Și-aci se răzimă el de usciorul De chiparos,
 pe care-odinioară Cu meșteșug îl șlefui un meșter
455 Și îl obli frumos pe ciripie.
 Iar Telemah, dintr-un paner de pîne Luînd un codru și friptură multă Cît mînile-amîndouă-i încăpură Și pe
 porcar poftind apoi la sine,
400 I-orîndui așa: „Tu astea dă-le
 Străinului ce stă în prag și-nvață-1 Să umble el cerșind la fiecare Din pețitori. Rușinea-i nerozie La nevoiași.” îl
 auzi porcarul
465 Și merse-apoi pe lîngă el și-i zise:
 „Străine, acestea ți le dă băiatul Stăpînului și el te mai învață Să umbli și să ceri la fiecare Din pețitori, că
 zice că-i prostie
470 Rușinea la un om lipsit”. Ulise
 Voios ură atunci: „Dă, doamne Joe, Ca Telemah să-mi fie între oameni De-a pururi fericit, să-i fie toate
 Dorințele-mplinite”. Asta zise
475 Și le primi cu mînile-amîndouă, Și-n față-i jos le puse pe desagă, Și cît hori în sală cîntărețul, El îmbuca
 mereu. Iar cum zîngarul Dumnezeiesc și-a încetat cîntarea,
480 Cinase și Ulise și-ncepură
 Să lărnuie prin sală pețitorii.
 Ivindu-se Minerv-atunci pe lîngă, lise,-l învăța bucăți de pîne -adune de la domni, să vadă cine
485 Sînt buni și drepți și care sînt nemernici, Deși de moarte n-avea să mai cruțe Pe nici un pețitor. Și el purcese
 Să Din dreapta fiecărui să ceară Și mîna și-o întinse la tot insul,
490 De parc-a fost milog de multă vreme.

Iar ei îl miluiau și-i dau pomană, Dar se uitau nedumeriți la dînsul, Se întrebau dar cine-o fi, de unde Să fi venit? Iar Melanteu le zise: 495 „Voi, pețitori crăieșei preacinstite, Să ascultați să spun cine-i străinul. Pe dînsu-l colaci pe-aici porcarul, Dar nu știu bine din ce neam se trage.”

Iar Antinou îndată pe-Eumeos 500 îl dojeni: „Cumetre, tu, porcure, Ce l-ai cărat pe-acesta în cetate? Doar n-avem noi destui calici și scîrbe De cerșetori, a meselor năpastă? Ori nu șocoti destul c-atîția oameni 505 Mănînc-aci de la stăpîn averea Și mi-ai poftit încoace și pe-acesta?” Lui Antinou așa-i plăti Eumeos: „Tu, Antinou, cît ești de domn și mare, Tot n-ai vorbit frumos. Dar cine merge 510 De capul lui să cheme de pe-aiurea Un om, de nu-i în slujba obștii Cum e un vraci, un ghicitor, un meșter Zidar, un cîntăreț care desfată Pe toți cu viersul lui? Numai aceia 515 Pe tot pămîntul sînt poftiți de oameni, Ci nimenea pe un milog nu-l cheamă Să stea pe capul lui. Dar tu de-a pururi Ești cel mai aspru între domni aicea Cu oamenii din casa lui Ulise 520 Și mai dihai cu mine. Insă mie De fel nu-mi pasă pînă ce viază La curte înțeleaptă Penelopa Și Telemah cel arătos ca zeii.”

Dar Telemah îi zise: „Taci din gură 525 Și nu-i răspunde tu cu vorbă multă, Că-i datina lui Antinou, amarnic

⁶¹¹ și urm. E de reținut prețuirea arătată în aceste versuri și în alte pasaje ale poemului muncii manuale, care n-a început a fi disprețuită decît mai tîrziu, pe urma înmulțirii sclavilor și a diferențierii ocupațiilor „servile” de cele „liberale”.

Să ne jignească tot cu vorbe grele Și asupră-ne s-asmuțe și pe alții”. Apoi spre Antinou se-ntoarse dînsul: 680 „O, Antinou, întocmai ca un tată De fiul său tu îngrijești de mine Cînd stărui ca acest străin să fie Gonit de-aici cu sila. Dar de asta Ferească Domnul! Ia tu de la masă 585 Și dă-i de toate lui. Eu n-am să-ți bănuie, Ba chiar te și îndemn. Și despre asta Să nu te temi de mama, nici de vruna Din roabele din casa lui Ulise. Dar alta ai pe suflet: vrei mai bine 640 Decît să dai, să te îmbuibi pe tine.” Dar Antinou lui Telemah răspunse:

„Ce spui tu, Telemah, așa cu ifos Și scos din fire. De i-ar da cu toții Cît eu îi dau, el ar putea departe 546 De-aici trei luni întregi să ție casă.”

Așa-i grăi. Și apucînd deodată Un scăunaș pe care el sub masă, Cînd ospăta, ținea picioare dalbe, l-l arăta amenințînd. Dar domnii 650 Ceilalți cu toții deteră pomană, Cu pine și cu cărnuri ei umplură Desaga lui. Și cînd venea Ulise, Napoi la prag, să guste din pomana Ce-avu, ling-Antinou s-opri și astfel 555 îi zise: „Dă-mi, prietene, că-mi pare Că nu ești cel din urmă, ci întîiul între ahei, că ai înfățișare De împărat. De-aceea se cuvine Să-mi dai mai mare halcă decît alții 560 Și pretutindeni te-oi slăvi. Odată Trăiam și eu mai norocit pe lume, Cu tot belșugu-n casă, și adese Mai dam și vrunei biet pribeag, oricare Să fi fost el și orișice nevoie 565 Să-l fi adus. Și slugi aveam o turmă Și alte multe bunătăți, cu care Duci trai ca lumea și bogat te cheamă.

Dar Joe mă pierdu, c-așa-i fu vrerea.
 Mă-mpinse spre Egipt, cale lungă
 670 Cu derbedei vînturători de mare,
 Ca să mă piardă. Acolo eu pe riul
 Egiptul oprii și pe tovarăși
 Povățui să steie la corăbii Spre
 paza lor și rezezii iscoade
 575 Să meargă la vedeli și să vegheze.
 Dar dînșii ascultară de trufia Și de
 pornirea lor și începură Deodată să
 despoaie frumusețea De țar-a
 egiptenilor, să care
 580 Femei și prunci și pe bărbați s-omoare
 Și larm-ajunse repede-n cetate. Cum
 auziră zarva, egiptenii Din zori de zi
 veniră și tot șesul Fu plin de călăreți
 și de pedestri
 685 Și arme lucii. Joe tunătorul Sili atunci
 la fugă rușinoasă Pe soții mei, de nu-
 ndrăzni nici unul Să ție piept, așa-i
 împresurase De pretutindenî răul. O
 mulțime
 590 De-ai noștri-au fost uciși cu lănci de-aramă,
 Iar alții fură duși de vii la munca Cea
 silnică. Pe mine mă predară Unui străin ce
 oaspe fuse-acolo întîmplător, ca să mă ia
 la Chipros,
 595 Anume Dmetor, fiul lui Iasos,
 Stăpînitor în Chipros. Iar de-acolo
 Venii încoace-acum ca vai de mine." Dar
 Antinou așa-l primi cu gura:
 „Ce zeu dușman mi-aduse astă ciumă
 600 Și-această boală-a mesei? Stai la mijloc
 Așa cum stai, departe de-a mea masă,
 Să nu te pomenești degrabă-n Chipros
 Și în Egiptul amar, tu care Cerșești
 cu îndrăzneală și sfruntare
 •06 Și mi-i colinzi pe toți cu calicitul,
 Iar ei îți dau cu ghiotura. N-au preget
 Și milă nicidecum cînd este vorba Din
 bunurile altora să deie,

364

Căci ei cu toții au destul." Ulise
 610 Feri în lături de la el și zise:
 „Vai, ești frumos, dar n-ai un dram de minte; Tu
 n-ai da unui scăpătat nici sare Din casa ta, tu,
 care șezi la masa Străinului și nu te-nduri o pîne
 «16 Să-mi dai măcar, deși ai mult-avere".
 Așa-l picni. Și Antinou mai tare
 Se îndirji și crunt privind la dînsul,
 Așa-i rosti cuvinte zburătoare:
 „Tu n-ai să te mai cari de-aici cu buna,
 620 Obraznice, dacă mă-nfrunți pe mine".
 Apoi luă un scăunel cu care-l Izbi la
 dreapta-n spate pe la umăr, Iar el rămase
 țapăn ca o stană, Că nu-l putu clinti din loc
 izbirea, 625 Și stînd tăcut, clăti din cap și-n
 sine Amar gîndi. Se trase-apoi și stete Din
 nou pe prag, lăsă desaga-i plină Și zise
 pețitorilor, Ulise:
 „Voi, pețitori ai preamăritei doamne, 680
 Guvîntul ascultați-mi. Vă voi spune Ce mă
 învață inima din mine. Doar nu-i atîta jalea
 și mîhnirea Cînd omul e lovit în bătălia Ce-o
 duce pentru bunurile sale, 635 Cirezi de boi
 sau turme de oi albe. Dar Antinoos mă lovi pe
 mine Pentru un pîntec păcătos și-amarnic Ce-
 așa de rău mai chinuiește lumea. Dar dacă
 mai sînt zei și zîne Furii 640 Și pentru
 cerșetori, ajungă-l moartea Pe Antinou nainte
 de nuntire!" Dar Antinou Eupitianu-i zise:
 „Stai și îmbucă-n pace ori pleac-aiurea Străine
 tu, ca nu cumva-auzindu-ți 645 Cuvintele, să
 mi te ia de labă ț
 Sau de un crac voinicii și prin casă
 Tîrîndu-te să-ți sfîșie tot trupul".
 Așa răcni și toți peste măsură Se
 înciudară și ziceau din gură:

365

r
e
i

n
o
p
ț
i

l
-
a
v
u
i

l
a

m
i
n
e

î
n

c
o
l
i
b
ă
ă
,
T
r
e
i

z
i
l
e

î
l

ț
i
n

u
i.
C
ă
-
n
ț
i
l
a
m
i
n
e
V
e
n
i
f
u
g
a
r
d
e
p
e
u
n
v
a
s
p
e
m
a
r
e,
D
a
r
î
n
c
ă
n
u
-
și
p
u
t
u

g
a
t
a

p
o
v
e
s
t
e
a

6
9
5

N
e
n
o
r
o
c
i
r
i
i

l
u
i

.
C
u
m

o
a
r
e
c
i
n
e
Se uită la un
cântăreț cum
cânta,
Deprins de
zei, povești

fermecătoare Și
cu nesaț
dorește el s-
asculte
Cântarea lui,
tot astfel și
străinul **700**
Mă fermeca pe
mine stind la
vatră. El zice
că-i prieten cu
Ulise De la
părinți și
locuiește-n
Creta, Pe unde-
i al lui Minos
neam. De-acolo
El, vînturat
prin lume, dus
de valuri **705**
Și suferinți,
sosi la noi
acuma. Cic-
auzi că viu este
Ulise Și chiar
pe-aici aproape
s-află-n țara
Tesproților și-
aduce mult-
avere." Luă din
nou cuvîntul
Penelopa: **710**
„Te du și-l
cheamă-ncoa'
să-mi spuie
singur în fața
mea. Iar ei să
șad-acolo Și să
petreacă-n sală
sau pe-afară,
Doar sînt cu
voie bună, căci
avutul întreg și
neatins și-l au
în casă, **716**
Din pînea și
din vinul lor
se-nfruptă
Doar robii lor,
că vin în toată

650

„Prietene
Antinou, e o
rușine

Să dai
așa-ntr-
un biet
milog.
El poate
O fi vr-
un zeu
ceresc.
Adesea
zeii Ga
oameni
venetici
și-n
multe
chipuri
Orașele
străbat și
cerceteaz
ă

655

Ticăloșia și
dreptatea
lumii."

A
șa-i
zice
au
cu
ciud
ă
pețit
orii;
El
nu
voia
de
vorb
a lor
să
știe.
Iar
Tele
mah
simți
cum

660

cre
ște-
ntr-
îns
ul
Ne
spu
să-
ndu
rer
are,
băt
ut
fiin
du-
i

Păr
inte
le.
Dar
el
din
och
i
nu
sco
ase
O
lacr
imă

Mo
cni
nd
ră
ma
se-
aco
lo,
Clă
ti
din
cap
și
cru
nt
gîn
di
în
sin
e.
C

665
Femeilor
le zise: „Așa pe
tine,

O,
Antin
ou, să
te
Ioveas
c-
Apoll
on!"
Adaus
e
Evrin
oma:
„Dacă
zeii
Ne-ar
împli
ni
asupr

675

680

685

a
6
E
i
S
D
E
S
S
t
ă
p
r
i
n
ă
'
d
e
-
a
r
t
ă
c
e
a
î
n
s
a
l
-
a
h
e
i
i
'
6
*
3

r
e
i

n
o
p
ț
i

l
-
a
v
u
i

l
a

m
i
n
e

î
n

c
o
l
i
b
ă
ă
,
T
r
e
i

z
i
l
e

î
l

ț
i
n

u
i.
C
ă
-
n
ț
i
l
a
m
i
n
e
V
e
n
i
f
u
g
a
r
d
e
p
e
u
n
v
a
s
p
e
m
a
r
e,
D
a
r
î
n
c
ă
n
u
-
și
p
u
t
u

g
a
t
a

p
o
v
e
s
t
e
a

6
9
5

N
e
n
o
r
o
c
i
r
i
i

l
u
i

.
C
u
m

o
a
r
e
c
i
n
e
Se uită la un
cântăreț cum
cânta,
Deprins de
zei, povești

fermecătoare Și
cu nesaț
dorește el s-
asculte
Cântarea lui,
tot astfel și
străinul **700**
Mă fermeca pe
mine stind la
vatră. El zice
că-i prieten cu
Ulise De la
părinți și
locuiește-n
Creta, Pe unde-
i al lui Minos
neam. De-acolo
El, vînturat
prin lume, dus
de valuri **705**
Și suferinți,
sosi la noi
acuma. Cic-
auzi că viu este
Ulise Și chiar
pe-aici aproape
s-află-n țara
Tesproților și-
aduce mult-
avere." Luă din
nou cuvîntul
Penelopa: **710**
„Te du și-l
cheamă-ncoa'
să-mi spuie
singur în fața
mea. Iar ei să
șad-acolo Și să
petreacă-n sală
sau pe-afară,
Doar sînt cu
voie bună, căci
avutul întreg și
neatins și-l au
în casă, **716**
Din pînea și
din vinul lor
se-nfruptă
Doar robii lor,
că vin în toată

	650	d	străinul,	a	ui
	„Prietene	iC	Femeilor le	s	la
	Antinou, e	u	zise: „Așa	F	mi
	o rușine	m	pe tine, O,	S	ne
	Să dai		Antinou, să	386	în
	așa-	a	te loveasc-		col
	ntr-un	u	Apollon!"		ibă
	biet	z	Adause		„Tre
	«65 milog.	i	Evrinoma:		i
	El	-	„Dacă zeii		zil
	poate	n	Ne-ar		e îl
	O fi	ț	împlini		țin
	vr-un	e	asupra lor		ui.
	zeu	l	blăstemul		Că
665	ceresc.	e	Nici unul n-		-
	Adesea	a	ar vedea		ntîi
	zeii Ca	p	ziua de		la
	oamen	t	mîne". Iar		mi
	i	a	Penelopa-		ne
	veneti		atunci urmă:		Ve
670	ci și-n	P	„Bunico, Ei		ni
	multe	e	toți îmi sînt		fug
	chipuri	n	grețoși, că		ar
	Orașel	e	pun la cale		de
675	e	l	Ticăloșii.		pe
	străbat	o	Dar mai		un
	și	p	ales hainul		vas
	cercete	De Antinou,		pe	
	ază		ca moartea		ma
680	Ticăloș	C	mi-i de		re,
	ia și	ă	negru. Un		Da
	dreptat	-	biet străin		r
	ea	n	milog		înc
	lumii."		colindă sala		ă
685	Așa-i	s	Și cere doar		nu-
	ziceau cu	a	pomană de		și
	ciudă	l	la dînșii		put
	pețitorii;	a	împins de		u
	El nu		sărăcie. Toți		gat
690	voia de	m	umplură		a
	vorba lor	e	Desaga lui		po
	să știe.	s	și numai el		ves
	Iar	e	c-un scaun		tea
	Telemah	i	La dreapta-		
	simți		n umăr îl		Se
	cum	f	izbi din		uit
	crește-	u	spate." Așa		ă
	ntr-însul		grăi		la
	Nespusă-	l	femeilor		un
	ndurerare	o	crăiasa De		cîn
	bătut	v	unde sta-n		tăr
	fiindu-i ¹	i	iatacul ei.		eț
	Părintele.	t	Ulise Cina		
	Dar el		în vremea		

700

cum
cînt
ă,
Dep
rîns
de
zei,
pove
ști
ferm
ecăt
oare
Și
cu
nesa
ț
dore
ște
el s-
ascu
lte
Cînt
area
lui,
tot
astf
el și
străi
nul
M

is
e
D
e
lă
pă
ri
nț
i
și
lo
cu
ie
șt
e-
n
Cr
et
a,
Pe
un
de
-i
al
lui
M
in
os
ne
a
m.
D
e-
ac
ol
o
El
vî
nt
ur
at
pr
in
lu
m
e,
du
s
de
va
lu
ri

705
710 \$
715 „D

i
l
o
r
,
c
ă

v
i
n

î
n

t
o
a
t
ă

z
i
u
a

L
a

n
o
i
ș
i
-
n
j
u
n
g
h
e

b
o
i
ș
i

o
i
ș
i
c
a
p
r
e
,
Ș
i
c
h
e
f
u
i
e
s
c

ș
i
b
e
a
u
f
ă
r
ă
m
ă
s
u
r
ă
Ș
i

-n
ma
re
par
te-
av
ere
a
ne-
o
bă
ură
.
Că
ci
nu
-i
un
om
așa
cu
m
fu
Uli
se
Să
sca
pe
cas
a
de
ur
gie
.
O,
Do
am
ne,
De
-ar
fi
să
vi
nă
el,
s-
aju

720

n

d
e
u
r
g
i
e.
O
,
D
o
a
m
n
e,
D
e-
ar
fi
s
ă
vi
n
ă
el
,
s-
aj
u
n
g
ă-
n
ța
ră
,
C
e
re
p
e
d
e-
m
p
re
u
n
ă

725

Grozav mai răsună, iar Penelopa Voioasă rîse-atunci și pe Eumeos Grăbi din nou cu vorbe zburătoare:

730 „Dă fuga, cheamă-ncoace pe străinul Să vie-aici să stea în fața-mi. Nu vezi Cum fiul îmi răspunse cu strănutul? De bună seamă are să fie moarte La pețitori, nici unul n-o să scape. Eu ți-oi mai spune una, ține minte: De voi vedea că oaspele-mi nu minte, Am să-l îmbrac frumos cu haine nouă.”

Cum auzi, porcarul merse-aproape De el și astfel îl vesti: „Străine taică, Te cheamă buna Penelopa, maica Lui Telemah, dorește să te-ntrebe De soțul ei, de patimile tale. Gînd va vedea că spus-ai adevărul, Te va-mbrăca frumos în haine nouă De care ești

740 lipsit mai mult, că hrana O poți cerși din om în om, ca foamea Să ți-o alini; ți-o poate da oricine.” Ulise i-a răspuns:

„Eumeu, îndată Aș povesti pe nemiņite toate La fiica lui Icaru. Doar știi bine Ge-a fost cu bietu-Ulise, căci avurăm Aceeași soartă tristă. Dar mi-e teamă De pețitori, că-s mulți și răi la suflet, De-ajunse neobrăzarea lor și sila Pînă la cerul cel de fier. Că iată, Chiar adineauri, cînd umblam prin sală Și nu făcusem nici un rău, hainul De Antinou mă și pocni în spate Și mă duru. Și nu

745 vru să m-ajute Nici Telemah pe mine, nici un altul. Deci roagă pe ștăpîna ța s-aștepte, Cu toată graba ei, pînă-n spre seară Și-atunci să stăm la vatră, să mă-ntrebe

™ Cf. mai înainte nota la III, 2.

750

368

mmm

755

700

De ziua cînd bărbatu-i se va-ntoarce, Că port pe mine haine rușinoase, Cum știi că eu întîi venii la tine."

765 Cum auzi, se-napoie porcarul, Și cînd să treacă pragul, Penelopa li întrebă: „Eumeu, nu vii cu dînsul? Ce pregetă milogul de nu vine? O fi așînd de cineva el teamă Din cale-afară? Ori i-o fi rușine Prin casa mea să vie? Cerșetorul, De-i rușinos, își dăunează singur." Întîmpină din grai Eumeu porcarul:

770 „El zice drept cum ar gîndi tot omul Voind a se feri de înfruntarea Unor trufași. Te roagă dar pe tine S-aștepți pînă ce are să-nsezeze. Și-ar fi și pentru tine doar, stăpînă, Mai bine așa, ca singură de vorbă Să stai cu el." Iar Penelopa zise:

„Înțelepțește cugetă streinul, Oricine-ar fi. Căci nicăieri pe lume Nu-s oameni cu purtare mai sfruntată Și mai fărădelege ca la mine."

785 Așa vorbi crăiasa, iar porcarul, Cum isprăvi, se duse prin duiumul De pețitori și-acolo-n șoaptă zise 79 0 Lui Telemah,
775 apropiindu-și capul De el, ca nimeni vorba să n-audă:

„Iubitul meu, eu plec să-mi văd la țară De porcii mei, de trebile de-acolo, De-a mea și-a ta avere. Iar tu vezi-ți De toate-aici, dar mai întîi de tine. Ia seama să n-o păți, că-s o mulțime Acei care te pasc. Dar bată-i Domnul Nainte de-a fi noi răpuși de dînșii!" Iar socotitul Telemah răspunse:

800 „Așa voi face, taică. Tu cinează Și pleac-apoi. Dar vino mini devreme

805 Și adu vite de junghiat pe-alese
 Și las' c-aici am grijă eu și zeei
 De toate cele." Mai șezu porcarul
 Pe jețul bine răzuit. Și-n urmă,
 Sătul de băutură și mâncare,
 810 Plecă la turmă și lăsă el sala Și-
 ograda plină de mesenii care Se
 veseleau la joc și la cântare, Pe
 când se cobora amurgul serii.

CÎNTUL XVIII

Atunci veni un cerșetor ușernic
 Spre a cerși-n Itaca, un nemernic
 Neîntrecut în lăcomie, gata De-a
 pururi pe mâncat și băutură, 5 Fricos
 și slab, dar mare la făptură.

Arneos îi ziceau, că astfel mama-i

*

10 La naștere-1 numi, dar pețitorii
 îl porecliră Iros-trepădușul,
 Căci el mergea s-aducă știri la oameni,
 Oricînd era trimis. Și cum venise,
 Din casă-i vru s-alunge pe Ulise,
 15 Și cică-lind așa-i toca: „Ia-ți talpa,
 Tu, moșule, din tindă și te cară,
 Că de picior te-azvîrl acum afară.

Nu vezi cum toți m-asmuță și-mi fac semne

Să te înșfac? Dar mie mi-e
 rușine.

Hai scoală-te, ca nu cumva s-
 ajungem

Să ne-apucăm cu brațele la
 sfadă."

⁸ Lungul episod al luptei cu Iros (1—208), ca și acel al apariției Penelopei în sala ospățului (209—392), au fost și sînt suspectate ca puțin autentice de un mare număr de critici. Același lucru se poate spune și despre alte pasaje sau versuri izolate din acest cînt în care repetițiile și contradicțiile sînt numeroase, iar acțiunea stagnează.

S-a
încruntat
la el și-a
zis Ulise:

20 „Eu nu-ți fac rău, sărmane, nici pe tine
Nu te grăiesc de rău și nici te pizmui De tot
ce capeți, cât or fi de multe, Iar pragul ăsta pe-
amîndoi ne-ncape. Nu trebuie să pizmuiești pe
alții. 25 Tu pari a fi un biet milog ca mine,
"Iar tot norocul de la zei ne vine. Dar nu mă
înteți la-ncăierare Și nu mă îndârji. Deși sînt
astfel, Moșneag cum vezi, te pot umplea de
sînge Pe buze și pe piept. Și-așa de mine M-
oi liniști, că nu te-i mai întoarce Napoi aici
30 la curtea lui Ulise." Dar cerșetorul se răsti
la dînsul:

„Vai, ce ușor mai troncăne-ăcest foite, De
parcă-i o cenușăreasă cloanță. Imi vine să-l
zdrobesc, să-i dau cu pumnii, Să fac din
35 falcă jos să-i cadă colții Ca la un vier
bîntuitor de holde. Hai, te șumete-acum, ca
toată lumea De-aici pe noi la harță să ne
vadă. Dar cum te-i pune tu c-un om mai
june?"

40 Așa naintea naltelor canaturi Pe
repezitul prag în toată voia Se tot
sfădeau milogii. Luînd seama La
asta, Antinou cu poftă rîse Și zise
pețitorilor: „Prietenii, Așa ceva-i
45 nepomenit pe lume: Ce haz și ce
petrecere ne-aduse Un zeu în casă!
Acest străin și Iros Se ceartă și sînt
gata să se-nhațe. Hai repede să-i
punem la bătaie."

50 La vorba lui ceilalți atunci săriră
Cu hohote de rîs și ocoliră Pe
jerpeliții cerșetori. Și astfel Le zise
Antinou: „Luați aminte Ce-oi spune,
falnici pețitori. Pe focul Din vatr-aici
sînt puse burți de capre Ce le-am
umplut cu sînge și grăsime Și le
păstrăm de cină. Care-acuma

372

60 Din doi va dovedi și-o fi mai tare,
Să vie să-și aleagă din bucate
Oricare parte-ar vrea, și numai dînsul
Va rămînea mereu cu noi la masă Și
n-om lăsa pe alt orbeț să vie
65 Pe-aicea la cerșit." Așa le zise Și
vorba lui plăcu. Atunci Ulise Cel
iscusit, șurubărind cu mintea, Luă
cuvîntul: „Dragii mei, nu poate Un
om bătrîn topit de suferințe,
70 C-un tînăr să dea piept. Însă mă-mpinge
Haina foame să-mi gălesc sfîrșitul în
pumni aci. Dar faceți-mi nainte Cu toți
mare jurămînt că nimeni, Pe Iros
părtinind pe nedreptate,
75 Nu-ntinde mina spre-a lovi în mine,
Ca astfel un potrivnic să mă-nvingă."
Și toți jurară cum ceru Ulise. Și
după ce rostiră jurămîntul, Grăi din
parte-i Telemah: „Străine,
80 De te îndeamnă inima și firea
Viteaz-a ta pe-ăcest calic să-nlături, Să
nu te temi de nimeni dintre-aheii Ce
sînt de față. Cine te-ar atinge S-ar bate
cu mai mulți, că eu sînt gazda
85 Și-apărătorul tău. Și sînt cu mine
Frunțașii Antinou și Evrimahos, Doi
oameni cumsecade." Așa el zise Și se-
nvoiră toți. Atunci Ulise Cu zdrențele
se-ncinse pe la mijloc
90 Și dezgoli el coapse mari și mîndre
Și pieptul, umeri lați, vînjoase brațe.
Minerva sta pe-aproape și-l făcuse
Mai împlinit. Și foarte se mirară De
dînsul pețitorii toți. Și unul
95 Zicea privind pe altul'mai de-aproape:
„Biet Iros și-a făcut de cap el singur. Ia
vezi acest moșneag ce pulpi arată De sub
bulendre!" Astfel cuvîntară, Și inima lui Iros
peste seamă 100 Se tulbură. Dar slugile cu
sila-1

373

Încinseră și-l duseră la harță Așa cum fu cuprins de-nfiorare, De-i tremura chiar carnea de pe dînsul. Dar Antinou se și grăbi să-l certe: 105 „Gămanule, de n-ai fi fost mai bine Sau nu te-ai fi născut, dacă te sperii Și prea de

tot te temi de-un om ca dînsul, Moşneag cum e, topit de suferinţe. Dar una-ţi spun şi iute-are să fie **110** Aşa cum zic. Dacă te bate acesta

Şi-o fi mai tare, te-oi zvîrli pe-o navă Şi te-oi trimiţe-ndată peste mare în ţara lui Ehetos, domnul care E pacostea oricărui om din lume. **115** Urechile şi nasul o să-ţi taie Cu-arama nemiloasă şi ruşinea Ți-o va stîrpi şi o va da de crudă S-o-nhape cîinii." Asta el îi zise Şi-un tremur şi mai straşnic îl cuprinse **120** Pe cerşetor. îl duseră la'mijloc Şi braţele-amîndoi îşi ridicară. Atunci Ulise cugetă în sine Sau să-l izbească greu ca el să cadă Nensufleţit, sau blînd numai lovindu-l **125** Să-l lase'jos lăţit. Şi mai cu cale-i Păru să-i dea o blîndă lovitură, Ca nu cumva să-l bănuiasc-aheii.

Cînd braţele amîndoi nălţară, Iros Lovi în umăru-i cel drept, Ulise **130** Ghionti în ceafă-i, sub ureche, osul îi zdrumecă, de-l podidi pe gură Un sînge roşu şi bufni deodată Lungit în praf, de-i clănţăniră diftţii Şi din picioare bocănea pămîntul. **135** Cu braţe-ntinse peţitorii mîndri Rîdeau să moară. Şi luînd Ulise Pe Iros de picior prin tîndă-l duse Vintriş în curţe la pridvorul porţii. Şi-acolo-l răzimă de zidul curţii,

¹¹⁹ Numele acestui căpcaun, „schiloditor de oameni”, nu apare decît aci şi în cîntul XXI, 403.

140 îi puse-n mână un toiag și-i zise:

„Aici să șezi și să păzești ograda De câini și porci. Nu face pe stăpînul Cu cerșetorii și străinii, scîrbo, Ca să n-o păți mai rău.” Așa el zise **145** Și-și aruncă pe umere desaga-i, Ruptura lui cu băieri răsucite. Se-ntoarse și din nou pe prag se puse. Iar pețitorii toți intrară-n sală, Rîdeau cu poftă și-l primeau zicîndu-i: **160** „Să-ți dea, străine, Joe și toți zeii Ce tu dorești mai mult și-ți place tie, Că-l întercași de la cerșit în lume Pe-acest nesățios. Noi peste mare Cîrînd l-om mătrăși pe la Ehetos, **155** Cumplitul crai schiloditor de oameni.”

Așa vorbiră dînșii, iar Ulise Se bucură de vorba ce-auzise Și Antinou îi puse-o burtă mare Cu sînge și grăsime împănată. **160** Iar Amfinom luînd de prin panere Vro două pini, le dete lui și-i zise Urînd așa cu un pahar de aur:

„Noroc, străine taică! Să dea Domnul Să fii ca mîne fericit, că multe **165** Sînt relele ce astăzi te apasă.” La asta i-a răspuns așa Ulise:

„O, Amfinom, tu prea îmi pari cuminte. Așa ți-a fost și tata, c-auzit-am De numele-i frumos, că fost-a Nisos **170** Dulichianul bun și-avut. Dintr-însul

Tu ești născut și pari un om temeinic. De-aceea-ți spun, ia seama și ascultă: Din tot ce-n lume mișcă și răsuflă, Nimic mai șubred pe pămînt ca omul. **176** Nu crede el c-are să dea vrodată De rău pînă ce zeii-i dau norocul Să-i meargă toate-n plin și-i pot genunchii. Iar cînd trimit răstriști asupra-i zeii, Le rabdă el pe vrute, pe nevrute,

180 Căci mintea-i se tot schimbă după ziua
Ce-o luminează Cel-de-sus. Pe vremuri,
Și eu aveam noroc de toate-n lume,
Dar prea mult am năpăstuit pe alții,
Căci ascultam orbește de putere

185 Și-n taică-meu și-n frați mă bizuisem.
Să nu fie dar omul niciodată
Nedrept și rău, ci-n sine să se-mpace
Cu darurile ce-i făcură zeii.

Văd răul care-l fac și pețitorii,

190 Cum prad-averea și aduc necinste
Soției unui om care departe

De țară și de-ai lui nu cred să steie
Prea mult; el e pe-aci, e foarte-aproape.

Dar Dumnezeu pe-ascuns să-ți ducă pașii

195 Spre casa ta, să nu dai ochi cu dînsul
La-ntorsul lui încoace-n scumpa-i țară,
Că sfada dintre pețitori și dînsul
Nu poate să se-ncheie fără sînge,
Cînd el s-ar furișa în casa asta."

200 Așa vorbi, stropi din vin și cupa
Golind o-napoie lui Amfinomos, Frunțaș de
oameni, care-apoi se duse în sală trist. Tot
da din cap, simțise Că nu-i a bine. Totuși
el de moarte 205 Nu fu scutit, că-l ferecă
Minerva, De-a fost răpus de sulița și brațul
Lui Telemah. Șezu el iar pe scaun De unde
se sculase din mulțime.

Atunci Minerva cea cu ochi albaștri 210
In minte puse fetei lui Icariu, Mintoasei
Penelopa, să s-arate La pețitori să-i bucure
mai tare, De soț și fiu să fie prețuită Mai
mult ca înainte. Și-ntr-o doară 215 Ea rîse și
grai: „Tu, Evrinomo, Ca niciodată inima îmi
cere Să mă înfățișez la ei, cu toate Că-mi sînt
nesuferiți. Aș vrea eu totuși La fiul meu să
spun o vorbă bună, 220 Să nu se bage-ntr-
una prin duiumul

De pețitori care grăiesc în față-i
Frumos și-n dos îi cugetă pieirea,"
Iar chelărița Evrinoma-i zise:

„Copila mea, e drept ce-mi spui tu mie.
225 Te du și spune și nimic n-ascunde
La fiul tău. Ci-ntîi coboara-n baie
Și unge-ți tu obrazii cu miresme,
Sa nu te duci cu fața-așa zoită De
plîns. Urîță-i veșnica bocire.

230 Căci iată mare ți-a crescut copilul, Așa
cum te-ai rugat de zei fierbinte Să-1 vezi
voinic pe el, mijindu-i barba." Răspunse
înțeleaptă Penelopa:

„Cu toată grija ta de mine, Evrinomo,
235 Să nu mă sfătuiești să merg la baie Și cu
miresme să mă ung, că zeii Din slavă
frumusețea-mi veștejiră, De cînd bărbatul
mi-a plecat pe mare. Dar spune Ipodamiei
să vie

240 Cu Autonoe ca să-mi steie-alături
Cînd voi intra la pețitori în sală, Că
singură între bărbați să intru
Rușine mi-i." Așa vorbi, și baba
Prin curte merse ca să dea de știre

245 Și zor la slugi să vie la crăiasa.

Minerva-atunci a pus la cale alta: Somn
dulce-asupra fetei lui Icariu Ea revărsă, de
adormi culcată Și toate-ncheieturile-i slăbiră
250 Pe loc deodată-n patu-i. Zîna-ntr-asta O-
mpodobi cu daruri fără moarte, Ca astfel ea
pe-ahei să-nminuneze. Lău întîi obrazu-i
dalb cu mirul Dumnezeieștei frumuseți, cu
care Se unge înstemata Citereia, Cînd
merge ea la hora fermecată A grațiilor. Și-i
făcu făptura Mai mare și mai plină și mai
albă Ca fildeșul. Apoi plecă Minerva.

²⁵⁵ Vezi mai înainte nota la VIII, 405.

- 260 Veniră odăiașele din curte;
Tot vorovind, din somn o deșteptară.
Ea șterse-atunci cu mâna ei obrăjii
Și zise-așa: „O ațipire blîndă
Mă-nvăluî pe mine greu cercată.
265 Ah, de mi-ar da Diana preacurată
Acum pe loc o moarte-așa de lină
Să nu mai plîng, să nu-mi mai mistui veacul
De dorul unui soț cu-atîtea daruri,
Că nu e altul într-ahei ca dînsul.”
- 270 Rostind acestea, doamna se coboară
Din casele-i de sus strălucitoare. Nu-i
singură, urmată e de două Femei însoțitoare.
Cum ajunge La pețitori podoaba de femeie,
275 Stătu pe pragul sălii măestrite, C-un
luciu văl acoperindu-și fața;
Alături stau femeile-i cinstite.
Pe loc slăbiră în genunchi bărbații,
Cuprinși fiind de farmecul iubirii
280 Și toți doreau s-o aibă de soție.
Dar ea lui Telemah rosti cuvîntul: „N-ai
minte și pricepere deplină,
O, Telemah. Erai copil tu încă
Și tot mai bine judecai cu mintea.
285 Acum ești mare-n floarea tinereții,
Și un străin de ți-ar vedea statura
Și frumusețea, te-ar ținea de fiul
Unui bărbat ferice, și n-ai totuși
Priceperea și mintea cuvenită.
Ce-i asta care s-a-ntîmplat la curte?
290 Să lași pe-acel străin să fie astfel
Batjocorit? Ce hulă și rușine
Te-așteaptă-n lume, dacă tot străinul
Venit în casa noastră o să pată
O înfruntare-așa de dureroasă.”
295 Dar socotitul Telemah răspunse:
„De-a ta^ minie, o , mamă, nu mă supăr.
Dar eu pricep și văd în toate cele
Ce-i bun și rău. Eram copil nainte,

- 300 Dar nu pot toate să le văd temeinic.
Mă tot izbesc la dreapta și la stînga
De-acești mișei și nimeni nu mi-ajută
Dar sfada dintre Iros și străinul Nu s-
a iscat din vrerea lor. Străinul
- 305 A fost mai tare. Jupiter, Minerva
Și tu, Apollon, faceți voi acuma
Bătuți să-și plece capul pețitorii
Afară-n curte unii, alții-n sală, Să
stea acolo cu puteri zdrobite
- 310 Așa cum stă la poart-acum și Iros
Clătind din cap ca omul în beție,
De nu-l mai țin picioarele să steie
Și nici să plece înapoi acasă, Că-i
toropită vlaga lui întregă.”
- 315 Iar Evrimah îi zise Penelopei:
„Tu, fiic-a lui Icaru, preacuminte
Femeie Penelopa, dac-aheii Din Argos,
din cetatea lui Iason, Pe tine te-ar
vedea în casa voastră,
- 320 Ar ospăta din zori de zi o droaie
De pețitori mai mulți, că-ntreci pe toate
Femeile, de mare, de frumoasă
Și de cuminte”. Zise Penelopa:
„Tot binele-mi, mîndrețea și făptura-mi,
325 ”O, Evrimah, mi le topiră zeii, De
cînd s-au dus spre Ilion aheii Cu care
a fost și soțul meu Ulise. O, de-ar
veni el paznic vieții mele, Mai mare,
mai frumoasă mi-ar fi slava.

³¹⁸ *Tason Argos* din textul grec înseamnă „Argos, cetatea ioniană”, mai curînd decît „cetatea lui Iason”, dat fiind că acesta din urmă e un erou tessalian și că nici un episod al legendei lui nu se petrece în Argos.

322 Pentru poetul homeric, idealul de frumusețe feminină e nedespărțit de ideea unei oarecari mărimi. Eroinele cele mai faimoase pentru farmecul exercitat asupra bărbaților sînt, în epopee, femei de talie înaltă: Elena, Andromaha, Penelopa. Mai remarcabil e că opinia e împărțită și de Aristotel, după care mărimea e una din condițiile frumuseții (*Poetica*, VII, 1450 b 37) și în judecata căruia „fintele mărunte pot fi plăcute și bine proportionate, dar nu frumoase” (*Ethica Nicomaheia*, IV, 7, 1123 b 7).

330 Dar astăzi sufăr greu, c-atît de multe
 Nevoi ursit-asupra mea trimise. Ulise la
 plecarea lui din țară, Luîndu-mă de mîna
 dreaptă-mi zise: «Femeie, nu cred eu că toți
 aheii 335 Se vor întoarce teferi de la Troia.
 Se *zice că troienii sînt războinici Cu sulița, cu
 arcul, cu minatul De cai sirepi, mijloace care
 soarta Războiului o hotărâsc mai iute, 340
 Deci nu știu dacă păsui-vor zeii Să vin napoi
 ori voi pieri la Troia. In lipsa mea, să te
 gîndești acasă La scumpii mei părinți, cum
 faci acuma, Ba și mai mult. Cînd vei vedea c-
 ajunge 345 Copilul nost' la vîrsta tinereții,
 Mărită-te cu cine vrei și lasă Căminul tău.»
 Așa rosti Ulise Și zisa lui se împlini în toate.
 Veni-va noaptea cînd avea-voi parte 350 De
 nuntă tristă eu sărman-al cărei Noroc mi-a fost
 luat de Joe. Tare Mă doare însă inima de una:
 Purtarea pețitorilor nainte Era în lume alta.
 Aceia care 355 Pețesc femeie de neam bun și
 față De om bogat și se întrec s-o aibă, Aduc ei
 înșii oi și boi anume De ospătat prietenii
 miresei. Ba dau și mîndre daruri; nu se-
 ndoapă 360 Cu sila din avutul altor oameni."

Așa vorbi. Se bucură Ulise Că ea-i smomea
 spre dînsa pentru daruri Și-i priloștea cu vorbe
 unse-n miere, Dar ce gîndea era cu totul alta.
 365 Iar Antinou Eupitianul zise:

„Tu, fiic-a lui Icaru, Penelopă
 Cuminte, numai să primești tu daruri Cu
 care vor să te cinsteasc-aheii. Nu-i bine
 să-i respingi. Noi nu vom merge

370 Napoi pe la moșie, nici aiurea,
 Nainte de-a te mărita cu unul Dintre
 ahei, mai osebit în toate."

Acestea zise Antinou. Și spusa-i
 Plăcu la toți. Trimise fiecare

375 Pe cîte-un om ca să-i aducă daruri.
 Aduse Antinou o rochie mare Cu-
 alesături de-o frumusețe rară.
 Douăsprezece sponci avea de aur Și
 toate potrivite. Aduse-ndată

380 Și Evrimah o salbă măestrită De aur
 care avea-mbinate boabe De
 chihlimbar ca razele de soare, Aduse
 sluga lui Evridamante Cercei cu cîte
 trei bogate pietre,

385 Din care strălucea o frumusețe, De la
 Pisandru, fiul lui Polictor, I-aduse
 sluga un gherdan, podoabă Nespuse de
 mîndră. Astfel fiecare I-aduseră cîte
 un dar aheii.

390 Apoi la dînsa se sui ea, zîna Intre
 femei, și fetele-mpreună Pășind
 purtau comoara dăruită. Atunci s-au
 pus să joace pețitorii, Să cînte viers
 fermecător, și astfel

395 Se desfătau. Ei așteptară pînă Pe
 înserat. Și cînd erau în toilul
 Petrecerii, veni amurgul serii.

⁸⁷⁶ în original: *peplos*, cuvînt cu care se indică în epopee un
 veșmînt purtat direct pe piele, principala piesă a costu-
 mului feminin. Gîndîndu-se dintr-o lungă bucată de stofă
 de cele mai multe ori colorată, înfășurată în jurul trupului,
peplos-ul nu era cusut, ci fixat prin „sponcile” pomenite
 în versul 378, în cazul nostru în număr de 12.

³⁷⁸ Pe numele lor grec *peronai*, aceste „sponci” (în latinește:
fibulae) erau niște agrafe de tipul acelor noastre de siguranță,
 adesea din metal prețios, constînd dintr-un arc terminat
 la una din extremități printr-un ac flexibil, la cealaltă,
 cu un cîrlig destinat să fixeze acul după trecerea lui prin
 stofă. în textul ce ne reține atenția, „toartele” pomenite
 în versul 379 sînt cîrligele celor 12 agrafe, în grecește *kleides*.
 «sa Vezi mai înainte nota la XV, 608.

Si-ndată trei luminători în sală
 Au așezat spre-a lumina-ncăperea
 400 Și-n jurul lor au pus grămezi de lemne
 De mult uscate, despicate proaspăt,
 Și facle între ele. Și luminează
 Făceau pe rînd la făcliere-n sală
 Femeile în casa lui Ulise.
 405 Dar el le zise lor atunci: „Voi, roabe
 A domnului cel dus de mult Ulise,
 Duceți-vă-n odăi unde-i mărita Crăiasă,
 toarceți lîngă ea cu furca Și-o-nveseliți
 cu scărmănatul linii Șezînd în casă. Aici
 410 în locul vostru Voi face eu luminează
 tuturora. De vor s-aștepte ei chiar pînă-n
 ziuă, Eu n-oi slăbi, că multă mi-i
 răbdarea.”
 Așa Ulise cuvînta, iar ele Rîdeau și se
 415 uitau una la alta. Dar rău îl cicălea
 îmbujorata Melanto, a lui Doliu fată,
 care Fusese îngrijită și crescută Ca un
 copil al său de Penelopa, Ba-i da de toate
 și-i făcu pe placu-i, Și totuși ea mîhnirea
 420 Penelopei Nesocotea și se ținea într-una
 Cu Evrimah și se iubea cu dînsul. Așa-1
 certa Melanto pe Ulise Și-1 ocăra:
 „Sărace, tu, străine, De bună seamă ești
 smintit, de nu vrei
 425

⁸⁹⁸ Cum s-a relevat în legătură cu palatul lui Alcinoos (mai înainte nota la VII, 124), cum rezultă din însuși episodul recunoașterii lui Odiseu de Euriclea (mai departe, XIX, 503 și urm.), marea sală unde se desfășoară acțiunea descrisă în text nu era luminată decît de focul vetrei. Mențiunea celor trei „luminători” (*lampteras*), în care lemne amestecate cu torțe ard nu se știe în ce fel, apare deci neclară și îndreptățește presupunerea că textul original a fost în aceste două cînturi sensibil remaniat.

⁴¹⁷ Soră cu Melanteu, pomenit în XVII, 282 și urm.

Să mergi la han sau poate la vrun faur Ca să
 te culci și-mi stai aici și-mi dondăi Așa
 cutezător între mulțime 430 Și de nimic nu-ți
 pasă și de nimeni. La cap ți se sui pesemne
 vinul Ori ești din fire-așa, de ți-i vorbirea în
 hohote. Ori ți-ai ieșit din sine, Că l-ai bătut pe
 cerșetorul Iros? 435 Dar mi-i să nu se scoale
 vreun altul Asupra ta mai mare decît Iros Să-ți
 dea în cap mai zdravăn, să te-alunge Din sala
 asta potopit de sînge.” Pieziș privind la ea, grăi
 Ulise: 440 „Nerușinato, merg să-i spun
 îndată Lui Telemah de-obrăznicia asta; Aici pe
 loc bucăți o să te taie.” De-amenințarea lui se
 speriară Femeile și prin odăi fugiră. 445
 Slăbiseră-n genunchi de frică toate Gîndind că el
 vorbise cu-nadinsul. Stătu atunci în locul lor
 Ulise Pe lîngă făclierele arzătoare Și lumina
 privind la toți bărbații. 450 Dar altele i se-
 nvîrteau în minte, Gîndiri ce-aveau să fie
 împlinite.

Iar pe trufașii pețitori Minerva De loc
 nu-i mai lăsa să înceteze Cu-amarnicele lor
 jigniri, ca astfel 455 Tot mai adînc să-1
 doară pe Ulise. Deci Evrimah, feciorul lui
 Polibos, Ia cel dintîi cuvîntul între dînșii
 Să-ntarte pe viteaz și face hazul
 Tovarășilor lui: „Luați aminte,

⁴¹⁷ Originalul grec nu vorbește de „han”, ci de un loc de adunare și de sfat (*leschey*) a cărui natură nu apare lămurit din context. Gît privește atelierul faurului, și el un punct de întîlnire a celor fără treabă, taclalele de aci sînt prezentate de Hesiod ca un mijloc de a pierde vremea, împotriva căruia se simte dator să-și prevină fratele, iubitor de asemenea distracții (*Munci și zile*, 493 și urm.).

460 Voi, pețitori ai preamăritei doamne, Să spun
ce-n minte mi-a venit. Sosirea Acestui om
la curtea lui Ulise Nu-i peste voia zeilor.
Lumina De torțe vine parcă de la dînsul Și
de la capul lui, că n-are bietul Un păr în
465 cap." Apoi către Ulise El cuvînta: „Străine,
vrei la mine Argat să fii, de te-aș lua în
fundul Moșiei mele, că-ți va fi simbria De-
ajuns, să-mi faci acolo niște garduri Și să-mi
sădești copaci? Ți-aș da de hrană Pe-un an
470 întreg, ți-oi da și-mbrăcăminte, Sandale să te-
ncalți. Dar tu la rele Te-ai nărăvit și n-o să
ai plăcere La lucru să te pui, că vrei prin
lume Să umbli ca un cerșetor, să-ți ghiftui
Nesățiosul pîntece." Ulise Gel iscusit așa i-a-
475 ntors cuvîntul:
„Hei, Evrimah, că nu e sfada noastră Pe la
480 cositul ierbii primăvara, Gînd ziua-i lungă,
eu să am o coasă Cu șart încovoiată și tu alta
La fel și-atunci să ne fi pus la lucru Pe
nemîncate pînă la-nnoptare, G-am fi avut
destulă cositură. Ori boi să fi minat, jugari de
485 frunte, Tot mari și aprigi și sătui de hrană,
De-o vîrstă și-o putere, tari ca piatra, Pe un
pămînt de patru fâlci, cu glie

⁴⁶⁸ Despre folosirea lucrătorilor liberi în lumea homerică, mai ales la muncile cîmpului, s-a vorbit în nota la XIV, 140. Aci e vorba de o muncă ingrată, săvîrșită „la capătul țării”, expresie cu care se indică de obicei pămînturile necultivate, rezervate pentru pășunat.

⁴⁷⁹ și urm. În legătură cu prețuirea muncii manuale în lumea homerică, cf. mai înainte notele la VII, 6 și XVII, 511. și mai departe XXIII, 231 și urm.

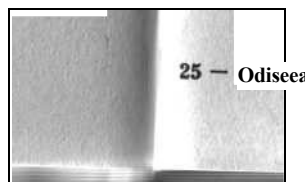
⁴⁸⁹ înțelesul termenului *tetragyon* era departe de a fi limpede chiar pentru cei vechi. După un scholiast, ar fi vorba de suprafața pînă în care se arată într-o singură zi de un muncitor

490 Ușor de-arat, să fi văzut atuncea De pot
să trag eu brazde necurmăte. Ba chiar și
astăzi, dacă cel din slavă Război ar fi pornit
cumva de-oriunde Și-un scut aș fi avut și
două sulți 495 Și-un coif de-aramă potrivit
la tîmple, M-ai fi văzut la lupt-atunci în
frunte Și nu m-ai fi jignit așa rostindu-mi
Ponoase pentru lăcomie. Taie Mă-nfrunți cu
asta și n-ai pic de suflet. 500 De pari aici
om mare și puternic, E pentru că te afli
între oameni Puțini și nebărbați. De-ar fi să
vie Ulise-ncoace, n țara-i de moșie, Oricît de
larg-ar fi această poarta, 505 Pe loc s-ar
îngusta, cînd ai zbughi-o Pe-aici prin tindă s-
o tulești afară." Așa-i vorbi, iar Evrimah mai
tare Se îndîrji și-i zise crunt privindul:

„Nemernice, ți-oi arăta îndată, 510 Să-ți
iei tu nas în faț-atîtor oameni Și-obraznic să
vorbești fără să-ți pese. La cap ți se sui
pesemne vinul Ori ești din fire-așa, de ți-i
vorbirea In bobote, ori ți-ai ieșit din sine,
515 Că l-ai bătut pe cerșetorul Iros?"

El zise asta și-apucă deodată Un
scăunel. Ulise-atunci, de frica Lui
Evrimah, se puse pe genunchii Lui
Amfinom Dulichianul, astfel Că Evrimah
520 lovi în mîna dreaptă Pe un paharnic, de-i
căzu ulciorul Sunînd pe jos, iar el,
gemînd, pe spate Bufni în praf. Și zarv-
atunci făcură în sala cea umbroasă
pețitorii.

priceput, cu o bună pereche de boi (definiția dată de **Pliniu** unui *iugerum* roman). în această ipoteză, *tetragyon* ar echivala cu aproximativ 25 ari. Nu-i exclus totuși ca o *gye* să fi fost egală nu cu un sfert de *iugerum*, ci cu un *iugerum* întreg; în care caz, *tetragyon*, reprezentînd 4 *iugera*, ar fi totalizat circa 100 de ari.

Și nu cumva stăpîna-ți de mînie Să-ți
 poarte-alean ori soțul ei să vie,
 110 Că doar mai e nădejde. Dacă dînsul Va fi
 pierit și nu se mai întoarce, Dar iată,
 slavă Domnului, băiatu-i Crescu și vede
 tot și nu-l însală Isprăvile nici uneia din
 roabe,
 115 Că nu mai e copil." Acestea-i zise.
 Dar l-auzi-nțeleapta Penelopa Și se
 răsti la dînsa dojenind-o:
 „Obraznico, sfruntato, văd eu bine Ce
 mișelie faci, dar vei plăti-o
 120 Cu capul tău. Știai doar tu, desigur,
 Căci auziseși singură din gură-mi C-
 aveam de gînd să-ntreb aci în sală Pe-
 acest străin de soțul meu, căci tare Mai
 sufăr după el/⁴ Rostind aceste,
 125 Ea zise chelăriței Evrinoma:
 „Tu, Evrinomo, adu-un jeț și-aruncă O
 blană peste el, să stea de vorbă Cu
 mine-aici străinul, să m-asculte, Că vreau
 să-l mai descos." Această-i zise
 130 Și slug-aduse repede un scaun
 Cu șart strunjit și-asupra-i puse-o blană,
 Pe care-apoi se așeză Ulise Și începu a-l
 iscodi crăiasa:
 „Străine, -ntîi am să te-ntreb de unde
 135 Și cine ești? Și unde ți-i orașul ?
 Și-ai tăi părinți?" Răspunse-așa Ulise:
 „Femeie, nici un om din largul lumii
 Nu poate să te-nvinuie pe tine: Slăvitu-ți
 nume pîn'la cer ajunse
 140 Ca slava celui mai ales și vrednic
 Stăpînitor care, în veci cu teamă De cei-
 de-sus, domnind peste mulțime De oameni
 tari, s-arată-n cîrmuire Dibaci și drept.
 Sub el pămîntul negru

¹¹² în original: „cu voia lui Apollon”, „cu ajutorul lui Ape
 Ion”.¹¹⁴ Un tablou al belșugului adus popoarelor de
 cîrmuitorii drept
 se citește și în Hesiod, *Munci și zile*, 225 și urm.

115 Dă grîu și orz și pomii gem de roadă,
 Și vitele se înmulțesc, și marea Dă
 pește mult și-i fericit poporul. Mă-
 ntreabă deci în casa ta de toate, Dar
 nu de neamul meu și de-a mea țară, Ca
 150 nu cumva, de ele pomenindu-mi, Să fiu
 cuprins mai tare de mîhnire. Că prea
 sînt greu lovit și nici se cade Să stau
 bocînd și tînguînd în casa Unui străin.
 155 Urît e să te vaieti Neconținut. Și mi-e
 că poate astfel Voi supăra pe-o slugă
 sau pe tine Și socoti-vei c-am băut; de-
 aceea Mă-neacă plînsul." Zise
 Penelopa:
 „Tot darul meu, mîndrețea și
 160 făptura, Străinule, mi le topiră zeii, De
 cînd s-au dus spre Ilion aheii Cu care-a
 fost și soțul meu Ulise. O, de-ar veni el,
 paznic vieții mele, Mi-ar fi mai mare,
 mai frumoasă slava! Dar azi tînjesc
 amar, c-atît de multe Nevoi ursit-
 asupra mea trimise. Toți tinerii frunțași
 de prin ostroave, Din Same, din
 Dulichiu, din Zachintos Cel păduros,
 170 precum și toți mai-marii Din țara
 noastră limpede Itaca, în butul meu mă
 cer și-mi storc averea De-aceea nu mai
 pot căta de oaspeți, De rugătorii de-
 adăpost, de crainici, Ai obștii slujitori.
 175 Și-n veci mă mistui De dorul lui Ulise.
 Pețitorii Zoresc nuntirea, eu i-amîn și-
 nchipui Înșelăciuni. Intîi un zeu îmi
 dete În minte să încep o țesătură. Și-
 ndată eu la stative'-n cămară M-am pus
 să țes o pînză, foarte lungă Și gingașă,
 180 iar lor le-am zis în urmă: Voi, tineri
 pețitori ai mei, acuma, Cînd răposat e
 soțul meu Ulise, Mai așteptați și nu
 dați zor cu nunta,

- 185 Să isprăvesc întâi acaastă pînză, Să
nu se mai destrame urzit ura, Că
vreau să fie giulgiul lui Laerte, Cînd
nemiloasa moarte o să-1 culce, Ca nu
cumva femeile-aheene
- 190 Să aib-alean pe mine, că din parte-mi
Fu socrul meu nepînzuit la moarte,
Cînd el agonisi atîta-avere. Așa le-am
zis și dinșii mă crezură. Eu ziua tot
lucram la pînzătură,
- 195 Dar peste noapte, la lumina torței, Eu
deșiram tot ce lucrasem ziua. Așa-i tot
amăgii trei ani de-a rîndul.
Dar cînd trecură patru ani și vremuri Și
luni și zile multe se-ncheiară,
- 200 Slugi mîrșave,-mpietrite, mă trădară;
Veniră peste mine pețitorii, Mă prinseră
și rău m-amenințară. De sil-atunci mi-am
isprăvit țesutul. Dar azi eu nu mai pot
scăpa de nuntă
- 205 Și nici găesc un chip. Apoi părinții
Grozav dau zor să mă mărit. Pe urmă
Copilu-mi s-a trezit și nu mai poate, Cînd
vede că-i se spulber-avuția. De-acu-i bărbat
și-n cea mai bună stare
- 210 Să-și poarte grija casei și să-i deie Mărire
Cel-de-sus. Te rog eu totuși Să-mi spui tu
mie care ți-este neamul, De unde ești.
Doar nu te tragi, cum spune Povestea, din
stejar și nici din piatră."
- 215 Ulise iscusitul îi răspunse:
„Femeie precinstit-a lui Ulise, Tu nu-
ncetezi să-ntrebi care mi-e neamul? Am să
ți-o spun, deși o să-mi pricinui Mai multă
jale decît am. C-așa e,

²¹⁴ Aluzia e la unele vechi legende grecești, potrivit cărora la începutul Firii oamenii s-ar fi născut din arbori sau din pietre. Un ecou al lor stăruie în mitul celor cinci „neamuri” povestit de Hesiod (*Munci și zile*, 143 și urm.), altul în povestea potopului la Ovidiu, *Metamorfoze*, I, 381 și urm.

- 220 Cînd omu-i dus, pierdut de mult ca mine
Din țara lui, pribeag prin multe-orașe,
Zdrobit de suferinți. Răspund eu totuși
La tot ce-ntrebi și iscodești. I-o țară Ce-i
zice Creta, mîndră, roditoare,
- 225 Cu ape-n jur, că e-n mijlocul mării,
Și oamenii foiesc în ea puzderii. Pe-
ntinsul ei sînt nouăzeci de-orașe. Cu
fel de fel de limbi: ahei și mîndri
Eteocreți, cidonieni alături
- 280 De dorienii războinici și de oameni
Dumnezeiești, pelasgi. Intre orașe E
unul mare, Cnossos, unde Minos Fu
rege tot la nouă ani și cel mai
Apropiat de Joe, Minos, tatăl

²²⁴ în poemele homerice Creta apare ca o insulă prin excelență bogată și populată. Această faimă s-a dovedit pe deplin întemeiată în urma cercetărilor arheologice întreprinse în ultima jumătate de veac la Gnossos, la Festos și în alte locuri, săpături ale căror rezultate, revoluționînd cunoștințele noastre despre lumea egeeană în mileniiile III—II î.e.n. au deschis un nou și important capitol în istoria universală.

²²⁹ Cu numele de eteocreți aveau să fie cunoscuți pînă tîrziu, în epoca clasică, urmașii locuitorilor preelencici ai Cretei. Pentru cidonieni, vezi mai înainte nota la III, 403.

²³⁰ Singurul loc din poemele homerice unde e pomenită această ultimă venită dintre seminiile de greci coborîte în cursul mileniului al II-lea spre pămîntul viitoarei lor patrii. După cronologia îndeobște admisă, pătrunderea dorienilor ar fi avut loc între 1200—1000 î.e.n.

²³¹ Și aceasta e o populație preelencică, vorbind o limbă necunoscută, menționată de tradiție în diferite puncte ale Greciei continentale și insulare.

²³² În partea de nord a insulei, nu departe de actualul port Candia. Incepînd din 1900, s-au făcut aci săpături arheologice de o însemnătate excepțională, scoțîndu-se la iveală un vast ansamblu monumental, mărturie grăitoare a unei civilizații rafinate, înainte necunoscută.

²³³ Altfel spus: „domnea pe cîte nouă ani”. După o legendă păstrată în dialogul pseudo-platonic *Minos* (p. 319 E), regele Cretei ar fi fost ținut să cerceteze din nouă în nouă ani peștera sfîntă de pe muntele Ida, pentru a sta de vorbă cu Zeus și a primi legi pentru poporul său. Cf. Strabon, *Geographia* X, 4, 8, 19, XVI, 2, 38.

§35 Părintelui meu nobil Deucalion. Că
 Deucalion mă nascu pe mine Și pe
 Idomeneu, care-n corăbii Plecă-
 ntovărășind pe Atrid la Troia. Eton mi-i
 numele vestit și eu sînt
 240 Mai mic de ani, iar dînsul e mai mare Și
 mai viteaz. Acolo pe Ulise Eti l-am
 văzut și datu-i-am și daruri De ospetî,
 că-n mersul lui spre Troia De la Malea-l
 abătuse vîntul
 245 Și-l adusesese-n Creta. Poposise Pe-
 Amnisos rîul, unde-i văgăuna Ilitei și-i
 anevoios limanul; D-abia aci s-adăposti
 de vifor. Suindu-se-n cetate, a prins
 îndată
 250 Să-ntrebe de Idomeneu, de care
 Zicea că-i este drag, cinstit prieten. Dar el
 era plecat în năvi la Troia De zece sau de
 unsprezece zile. Eu l-am luat, l-am ospătat
 la mine
 255 Cu tot ce-avui mai bun, cu toată grija, C-
 aveam de toate și de-ajuns în casă. Și celor
 care-l întovărășiră Le-am dat de toate
 din avutul obștii, Făină, vin și boi ca să-i
 înjunghie,
 260 Să-i sature pe toți. Acolo două —
 Sprezece zile zăbovir-aheii; I-oprea
 sălbatic vînt de miazănoapte, De nu
 puteau să steie pe picioare. Vrun zeu
 dușman l-o fi stîrnit și numai
 265 În ziua cea de-a treisprezecea vîntul Se
 potoli și ei atunci plecară."
 Așa scornea el basme cîte toate
 Asemeni cu-adevărul. Și crăiasa îl asculta
 și tot plîngea cu lacrimi

²⁴⁴ Vezi mai înainte nota la III, 397.

²⁴⁶ Portul cel mai apropiat de Cnossos: astăzi Amisos.

²⁴⁷ După *Iliada*, XI, 269 și urm., Ilitiile (la plural) ar fi zîne
 ale nașterii, personificări ale durerilor facerii. La poezii
 mai noi, o unică zeiță cu aceste atribute e pomenită ca fiică
 a lui Zeus și a Herei.

²⁶⁸ Vezi mai înainte nota la XIII, 20.

110 Și se topea la față. Cum adese
 Pe culmile de munți se moaie neaua
 Ce vîntul de apus o troienise Și o
 dezgheață-acuma Băltărețul Și la
 topirea ei se umplu rîuri
 176 Zăpor la vale, așa obrajii mîndri
 Ai Penelopei se muiau la plînsul
 Bărbatului care-i stătea aproape.
 Se-nduioșă de mil-atunci Ulise, Cînd o
 văzu jălind, dar lui sub pleoape-i
 •80 Statură ochii nemlădii întocmai Ca
 coarnele sau fierul. El în sine
 Viclean și-ascunse lacrima. Crăiasa,
 De mult jălit și tînguit sătulă, Mai
 răspică din nou: „Acum, străine,
 286 Eu voi să-ncerc să văd dacă-ntr-aiepe
 Primitu-l-ai pe soțul meu acolo La
 casa ta-mpreună cu voinicii Care-l
 urmau, cum tu îmi povestiseși. Să-mi
 spui dar cum era-mbrăcat Ulise
 MO Și ce fel era el și ce tovarăși
 Avea cu dînsul?" El la asta-i zise:
 „Sînt ani la mijloc și e greu, femeie, Ca să-
 ți răspund. Sînt douăzeci de vremuri, De cînd
 trecu pe-acolo și se duse
 H95 Din țara mea. Dar totuși eu voi spune
 Așa cum mi se pare. Avea Ulise O
 mantie pe dînsul, porfirie, Țesută-n
 două cu fir des. Cheotoarea-i Cu-
 ngemănite sponci era de aur
 m>0 Și-nflorituri avea în față-i haina.

⁸⁷⁸ Boreas, vîntul de nord.

^{aBS} „Cheotoarea" e o fibulă de «tipul descris în nota la XVIII,
 378.

⁸⁰⁰ Pînă nu demult, întemeiați pe autoritatea unui scholiast
 antic, traducătorii înțelegeau versul 227 al textului grec
 în sensul că iedul și cinele ar fi fost brodați pe mantia lui
 Odiseu. Descoperirile arheologice recente, familiarizîndu-ne
 cu operele meșterilor giuvaergii din Creta și Micene, au
 impus interpretarea după care scena în chestiune ar fi fost
 înfățișată pe placa de aur a fibulei.

Cu labele-i ținea-nhățat un cine Un ied
bălțat de ciută, ce privindu-l Se tot
zbătea. Se minunau cu toții De-aceste
chipuri măestrite-n aur, Cum sta ogarul să
305 sugrume puiul, Și-acesta se tot zvîrcolea
în gheare, Voind să scape. Am văzut pe
dînsul Cămașa-i moale, lucie, subțire Ca
foaia unei cepi uscate. Tocmai Că soarele
lucea. Desigur multe Femei la dînsul
310 galeș se uitară. Dar nu uita un lucru ce ți-
oi spune: Eu nu știu dacă el le-avea de-
acasă Cumva aceste haine sau că poate I Ie-
o fi dat pe mare vrun tovarăș Ori un
prieten, căci avea Ulise Prieteni mulți,
315 fiind puțini ca dînsul între ahei. Și eu i-
am dat din parte-mi O sabie de-aramă și-o
frumoasă Manta țesută-n două, porfirie, Și-
un strai pîn' la pămînt. Apoi spre cîinste L-
am petrecut pe el pîn' la corăbii Și-un
320 crainic mai trecut avea cu dînsul. Pot spune
cum era și el: cu umeri Rotunzi, cu părul
creț, cu fața smeadă Și Evribate se
numea. Ulise Ținea la el mai mult ca la
oricare De-ai lui, fiind el om întreg la
325 minte."
Așa el zise, și-o stîrni mai tare La
tînguit, cînd ea văzu că-s bune
Dovezile-arătate de Ulise. Iar după ce
de-ajuns gemu și plîNSE, Se ușura și
330 mai luă cuvîntul:
„Străine, -ntîi mi-a fost de tine milă,
De-acum vei fi cînstit și oaspe-n casă.
Veșmintele de tine pomenite,
Eu însămi i le-am dat împăturite
335 Și scoase din odaie. Adăugasem
Lucioasa cheotoare ca să-i fie Podoabă
lui. Eu nu-l mai văd pe dînsul întors
napoi acasă-n scumpa-i țară.

340

396

Plecă în ceas nenorocit Ulise Să
vadă neagra, urgisita Troia."
El i-a răspuns: „Femeie
345 precinstită A lui Ulise, nu-ți
strica frumoșii Obraji, nu-ți frînge
inima jălindu-ți Bărbatul dus. De asta
nu te-nvinui, Căci orișice femeie-și
plînge astfel Pe soțul dus al tinereții
350 sale, Cu care-avu copii, dar care nu e
De seama lui Ulise cel asemenea Cu zeii,
cum se zice. Alină-ți jalea Și-ascultă-
mă, căci adevăr voi spune, Deschis și
drept, așa cum eu în treacă Am auzit
355 de-ntorsul lui Ulise. Trăiește el pe-aici,
aproape, -n țara Cea rodnic-a tesproților
și-duce Cu sine-avere, multe-odoare
scumpe Ce strîNSE din popor, dar pe
tovarăși El îi pierdu-n corabie prin
360 valuri Venind de la Trinacria, căci Joe
S-a mîniat și Soarele pe dînsu], Că
-soții lui îi vătămără boii. I-a înghițit
pe toți talazul mării Și doar pe el, suit
pe talpa năvii, îl scoase unda pe uscat
365 în țara Feacilor cei înrudiți cu zeii.
Iar ei din toată inima-l cînstiră Ca pe un
zeu și multe-i dăruiră Și sănătos în țară-
l petrecură. De mult era sosit pe-aici
Ulise, Dar lui i se păru c-ar fi mai bine
370 Să umble țară multă dup-avere, Că-
ntrece el pe toți în dibăcie Și nimeni
nu s-ar măsura cu dînsul. Așa îmi
povesti Fidon, stăpînul Tesproților, și
cînd la zei în casă Se închina, el se
375 jură la mine C-atunci pe mare-o navă
fuse trasă

³⁶¹ Vezi mai înainte nota la XI, 145. 397

880 Și că pe mal stau gata vîslitorii Ca să-
l petreacă-ncoace pe Ulise. Dar craiu-ntîi pe
mine mă trimise, Că se brodi un vas atunci
să plece De la tesproți încoace spre Dulichiu
885 Mănosu-n grîu. El însuși mi-arătase
Averile-adunate de Ulise. Cu ele s-ar putea
hrăni o casă Pînă-ntr-a zecea spiță, așa de
multe Erau la curte strînsele odoare. El mai
spunea că dus era viteazul Pe la Dodona ca

s-audă sfatul Lui Joe din stejarul nalt, de
390 felul Cum el, cel dus de mult, să vie-n
țară. Pe față ori pe-ascuns. Așa Ulise E
teafăr și curînd va fi acasă. De-acuma mult
el nu mai stă departe De țară și de-ai lui. Și
pentru asta Eu pot să jur. Iau chiar acum
ca martor Pe Joe, Dumnezeul cel mai mare
Și mai puternic, martoră iau vatra Cea
sfîntă-a lui Ulise, unde astăzi M-adăpostesc,
c-așa va fi întocmai Cum eu îți cuvîntez.

Chiar estimp vine Ulise-aici, pe la-ncheierea
400 lunii Sau la-nceputul lunii viitoare."

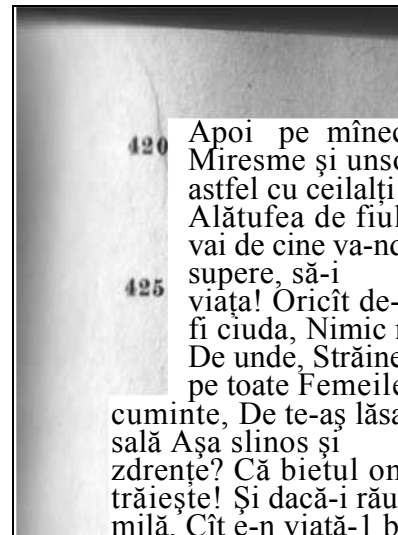
Cuminte Penelopa îi răspunse:

„Străine, fie vorba-ți împlinită! Să vezi
îndată ce prietenie Precum și daruri vei
avea din parte-mi! Te-ar fericin-ntîlnindu-te
405 oricine. Dar eu mă tem c-almintreli o să
fie, Că nici Ulise nu mai vine-acasă Și
nici tu n-ai să fii trimis la tine, Că nu-s
aici stăpîni cum a fost dînsul — De-a fost
vreodată — gata de primire Și de trimis
410 străinii cumsecade.

Voi, fetelor, spălați-1 pe picioare Și
puneți-i un pat cu așternuturi, Cu
cergă și cu-nvelitori curate

415

398

Și cu velinți și
perne sclipitoare,
De cald să-i fie
pînă dimineața.
Apoi pe mînecate dați-i baie,
420 Miresme și unsori de curățire, Ca
astfel cu ceilalți să șadă-n sală
Alătufea de fiul meu la masă. Și
vai de cine va-nrăzni pe dînsul Să-1
425 supere, să-i amărăscă
viața! Oricît de- 480 nfricoșată i-ar
fi ciuda, Nimic nu izbîndește-aici.
De unde, Străine-, ai ști că eu întrec
pe toate Femeile de bună și
cuminte, De te-aș lăsa să ospătezi în
sală Așa slinos și 485 învâscut în
zdrențe? Că bietul om așa puțin
trăiește! Și dacă-i rău și n-are-un pic de
milă, Cît e-n viață-1 blestemă cu toții, Iar
după moarte-i defăimat în lume. Dar
dacă-i bun și făcător de bine, Străinii-i
poartă numele departe 440 Și-1 laudă
multimea pretutindeni."

Ulise-a zis: „Femeie preacinstită A lui
Ulise, fiu al lui Laerte, Veșmintele, velințele
curate Le-am oropsit din ziua cînd pe plaiul

Gel troienit al Cretei mă răznisem Pe vas
445 mînat de vîsle lungi. De-aceea Gulca-mă-
voi cum mă culcam nainte în noști de
veghe. Cîte noști dormit-am Pe un culcuș
sărac și prost de paie Și-am așteptat să vie
zorii zilei! Nu-mi place să mă spele pe
450 picioare Vreo slujnică; nu vreau să dea de
miné Nici o femeie-n slujba casei tale, Afară
dacă nu e vreo bătrînă 455 De treabă și ca
mine de pățită;

Doar numai ei încrede-m-aș să-mi spele
Picioarele." Răspunse Penelopa:

„Din toți străinii care de departe Ca
oaspeți îmi veniră-aici, străine, 460
Nici unul n-a vorbit așa ca tine,

399

530 „Tu singur, Autolicos, dă-i un nume,
 Oricare-ar fi, odraslei fiicei tale Căci tare ți-
 este drag”. Răspunse dînsul:
 „Tu, ginere și draga mea copilă, Să-i dați
 u& nume-așa cum vă voi spune. Fiindcă vin
 aci plin de-n-ciudarea Ce-n sufletu-mi făcu
 585 mulțime dintre Bărbați, femeii de pe
 pămîntul rodnic, Să-i fie dară numele Ulise.
 Iar cînd va crește mare și-o să vie La
 curtea mamei sale, la Parnesos, Unde-i
 avutul meu, i-oi da dintr-însul Și vesel va
 pleca el de la mine.”
 540 De-aceea și-o porni la el Ulise Ga bunul
 său să-i dea bogate daruri. Cum l-au văzut
 bătrînul și copiii, Primitu-l-au cu brațele
 deschise, Cu vorbe dulci. Bunică-sa
 545 Amfitea, Cu drag îl strînse-n brațe pe
 Ulise Și-l sărută pe cap, pe ochii mîndri.
 Iar Autolicos porunci la fiii Cei lăudați ai
 lui să-ntindă masa. Ei bucuros porunca i-
 auziră Și-un bou cincar luînd, mînară-n
 550 curte, îl jupoiară-apoi și-l dichisiră, Cu-
 ndemînare carnea-nfeliară Și în frigări
 feliile trecură. Le fripseră, le rumeniră
 bine Și-n urmă între ei le merticiră. Și peste
 555 zi pîn' la apus de soare Se ospătau, și
 parte deopotrivă Avea la masa asta
 fiecare. Cînd soarele-asfinți și fu-ntuneric,
 Ei adormiră și gustară somnul. A doua zi
 cînd zorile-nzoriră Cu degete trandafirii,
 560 feciorii Lui Autolicos cu ogari plecară
 565

⁶³⁷ Textul grec implică un joc de cuvinte între numele propriu *Odysseus* și verbul *odyssomai* („a fi mînios, a fi supărat p& cineva”).

Și merșeră spre a vîna la țară. Era cu ei
 și falnicul Ulise. Suiră plaiul nalt și
 păduratic Parnesos, pe vîntoase văi
 sosiră. 570 Gînd soarele abia ieșind din
 rîul Cu ape-adînci și line, Oceanul, își
 răsfiră peste cîmpii lumina, Ajunse-
 alaiul într-o vîgă,ună.

Aeolo-ntr-un desiş cuiba mistrețul, 575
 Pe unde niciodată nu răzbise Nici rază de la
 luminosul soare, Nici ploaie nicăieri, așa pe-
 aeolo Era stufos bungetul, și sub dînsul
 Zăcea frunzișul scuturat grămadă. 580 Dar
 cum i-ajunse la urechi un tropot De oameni
 și de haită la năvala Ce-a dat spre el, din
 cuibul lui mistrețul Zburlit țuști nainte, și
 pe-aproape De ei stătu cu ochii 'ca
 văpaia. 585 înții la el se repezi Ulise
 Și-asupra-i ridicînd prelunga-i lance, Cu
 mîna-i grea sta gata să-l străpungă. Dar i-
 apucă nainte-atunci gliganul Și-l încolți pe
 la genunchi și-n fugă 590 Pieziș din
 carne-i rupse o fișie
 Cu colțul lui, dar nu-i pătrunse osul.
 Ulise-l nimeri la dreapta-n spate Și-l
 străbătu cu lancea-i sclipitoare. Prin colb
 se prăvăli icnind mistrețul 595 Și-
 nțepeni pe loc. Iar de Ulise Avură grijă
 repede feciorii Lui Autolicos, rana i-o
 legară Cu meșteșug și sîngele-i curmară Cu
 descîntări. Apoi se înturnară 600 Pripiti la
 casa lor. Iar Autolicos Și fiii lui deplin îl
 vindecară. Și după ce-i făcură scumpe
 daruri, Ei fericit pe dînsu-l petrecură în
 țara-i de moșie. Iar părinții 605 La-
 ntorsul lui virtos se bucurară Și-l
 întrebară toate cu-amănuntul

De rana lui, de tot ce pătimise.
 Iar el cu șart le povesti cum firea
 L-a încolțit pe el la vânătoare
 610 Pe muntele Parnesos, unde merse
 Cu verii lui mistrețul să-l vîneze. De
 rana-i veche dete-acum bătrîna
 Și^ pipăind o cunoscū îndată,
 615 Lăsă să-i cadă în lighean piciorul,
 Se răsturnă și zuru ligheanul.
 Și apa fu vărsată jos. Iar doică
 Șimți și bucurie și mîhnire
 Și lacrimi îi dadură-n ochi și glasul
 620 îi amuți. Dar iute duse mîna
 La barba lui Ulise-atunci și zise: „Tu,
 fătul meu, ești negreșit Ulise,
 Dar nu putui să te cunosc nainte
 De-a-mi pipăi cu mîna mea stăpînul”.
 Așa grăi. Apoi spre Penelopa
 625 Ea ochii și-aținti voind să spuie
 Că soțul ei e chiar acolo-n casă.
 Dar Penelopa nu putu s-o vadă, C-
 aiurea Palaș i-abătuse mintea. Ci
 dibuind și apucînd cu dreapta Pe
 doica de grumaz, cu stînga dînsul O
 trase-aproape și răstit îi zise:
 „Vrei, doica, să mă pierzi? Tu care-odată
 La sînu-ți m-ai crescut, și dup-atîtea Necazuri
 635 ce-am avut pînă ce astăzi In douăzeci de ani s-
 ajung în țară? Dar dacă m-ai ghicit și-un zeu
 la asta Te-a luminat, să taci, ”*OSL* nimeni altul Să
 nu știe că sînt aici. Că altfel O vorbă-ți spun
 și ea vk fi-implinită. Cînd eu cu ajutor de
 sus;voi pune capăt Mișeilor odată, nici pe tine,
 640 Deși-mi ești doică, nu te cruț în oară Cînd voi
 ucide și pe celelalte Femei care slujesc la
 mine-n casă.” Dar i-a răspuns bătrîna cea
 cuminte:
 „Ce vorbă, maică, .ți-a scăpat din gură* Tu
 645 știi ce tare și nenduplecată

E firea mea. Eu pot să stau tăcută
 Ca piatra sau ca fierul. Ba pot spune
 650 Și altceva, s-o ții tu minte asta
 De-o fi vrun zeu cu mîna-ți să
 doboare Pe pețitori, am să-ți arăt
 eu care Femei din casă ți-au făcut
 rușine Și care-au fost de treabă.”
 Dar Ulise
 655 Din grai întîmpină: „De ce tu, doică, Să
 mi le spui pe ele? Nu-i nevoie. Iau seama
 doar și eu la fiecare Și-oi ști cum sînt. Tu
 taci, păzește-ți gura Și-ncrede-te în zei.”
 Acestea-i zise,
 660 Iar doica o zbughi prin toată sala
 S-aducă apă de lăut picioare,
 Căci ap-adusă toată-i se
 vărsase. Iar după ce-l luă pe el și-l
 unse Cu-mbălsămat ulei, atunci de
 vatră
 665 S-apropie cu scaunul Ulise
 La încălzit și zganca el sub trențe
 Și-acoperi. Iar Penelopa-i zise:,
 „Voi să te mai întreb puțin,
 străine, Căci iată-i vreme de odihnă
 dulce,
 670 De-i chip s-adormi cînd ești cuprins de jale.
 Dar mie mi-a fost dat nemăsurate Dureri
 să sufăr. Zilele-mi de-a pururi Mi le petrec
 cu plîns și cu suspinuri Și-mi văd de lucrul
 meu și-al celor care-mi
 675 Lucrează-n casă. Dar cînd vine noaptea
 Și-adorm cu toții, eu veghez în patu-mi Și
 tînguioasă inima-mi se bate Sub ascuțite
 griji nenumărate, întocmai cum
 Privighetoarea, fiica
 680 Lui Pandareus, în dumbrava verde
 La începutul primăverii cîntă
 Frumos de tot sub des frunziș de
 arbori, Tot schimbă viersul
 răspîndind o ploaie

⁶⁷⁹ în această versiune a legendei, fiica lui Pandareu, soția
 lui Zetos — *Aedon* — își ucide din greșeală copilul, pe
Itilos; urmărită de mînia soțului, e transformată de zei în
 privighetoare. Altă variantă se citește în cîntul XX, ver-
 surile 82 și urm.

- 085 sunete și-și plînge pe Itilos,
Născutul ei cu Zetos împăratul,
Odoaru-i drag pe care din prostie
Ea singură-l răpuse-odinioară, Așa
și-n mine sufletul se zbate Invăluit
și îndoit de-a pururi.
- 090 Ori să rămîn cu fiul meu și toate întregi
să le păzesc, slujitorimea Și-averea-mi
și locașul sfînt și mare, Sau să-mi aleg
din pețitori pe care Socot fruntaș și
darnic la-nzestrare.
- 095 Băiatul meu| cît fu copil și tînăr
Necopt la minte, nu vru să mă lase Să
părăsesc a soțului meu casă, Să mă
mărit. Dar azi cînd el e mare Și-n anii
tinereții, mă tot roagă
- 700 Să plec din casă., Dînsul nu mai poate
Cînd vede cum averea-i storc aheii.
Dar tîlcuiește visul meu și-ascultă:
Se-ndoapă-n casă-mi douăzeci de gîște
Din grîul presărat în apă. Eu mă bucur
- 705 Privind la ele. Dar un vultur mare, Cu
ciocul coroiat, venind din munte Pe
toate le sugrumă și le-omoară Și ele
cad grămadă-aici în curte, Iar vulturul
în slăvi se-nalță iară;
- 710 Eu tot plîngeam și mă boceam în visu-mi
Că-mi potopise gîștele din curte. Dar
vulturul, venind napoi, se puse Pe-
acoperiș și glăsuind ca omul Mă liniști
și-mi zise: «Fii pe pace,
- 715 Tu fiică laudată-a lui Icariu,
Nu-i vis, ci-i lucru-aiëve, și-o să fie
Cum ai visat. Gîscanii tăi din curte
Sînt pețitorii. Eu am fost nainte Un
vultur, dar acum îți sînt bărbatul
- 720 Sosit aici să dau o moarte crudă La
pețitorii toți» Așa el zise Și mă trezii
din somn. Cătai prin curte Și iar văzui
acolo cum gîscanii Din albie-nghițeau
mereu grăunțe."

725

730

La asta dînsul i-a răspuns: „Femeie,
Doar nu-i de tîlcuit ălmintreli visul; Te
desluși-n visare chiar Ulise Cum are' să
se-ntîmple. Pețitorii Pieri-vor toți: e
limpede. Nici unul^ Din ei nu va scăpa
din mina morții." Dar Penelopa-i zise:
„îngăimate Și fără rost sînt visele,
străine, Și-arareori se izbîndesc la
oameni. Pe două porți trec visele deșerte
: Una-i de corn, cealaltă e de fildeș. Și
care vin pe poarta cea de fildeș Te-
nșală, c-aduc vorbe nemplinite. Iar
care vin pe poarta cea durată Din
cornul șlefuit, se-ntîmpl-aiëve Acelui
care-n somnu-i le visează. Dar visul
meu spăimîntător eu nu cred Să fi
trecut pe-aici. Că pentru mine Și fiul
meu ar fi nespun de bine. Dar ia aminte
ce voi spune acuma:

- 745 Veni-va ziua urgisită-n care M-oi
depărta de casa lui Ulise, Căci iată, eu
voi pune-aci la luptă Securile pe care
bietu-Ulise Le-nșiruia în sală cîte două —
750 Sprezece cum se pun în șir proptele
Cînd se lucrează talpa de corăbii. . El sînd
departe, și-arunca săgeata, Și ea trecea prin
găurile toate De la securi. Acum, la lupta
asta, Voi face să se-ntreacă pețitorii. Și cine
mai ușor va-ntinde arcul Și va răzbate cu
756 săgeata toate Securile, bărbat al meu să
fie; îl voi urma și părăsi-voi casa

734 Precizările referitoare la cele două porți ale viselor se
leagă de o superstiție răspîndită în lumea veche și ale cărei
ecouri sînt numeroase în literaturile greacă și latină. Ver-
surile 734-737 din textul pe care-l comentăm, de pildă,
sînt traduse întocmai de Vergiliu în cartea a Vi-a a *Eneidei*,
893—896.

760 Cea plină de-amintiri de tinerețe,
De bogăție și de frumusețe, De care
cred că chiar în vis o dată îmi voi
aduce-aminte." El îi zise: „Femeie
prea-nchinat-a lui Ulise,
765 De Ioc nu amina tu lupta asta, Că-ți
va sosi bărbatul înainte Ca
pețitorii tai să puie mâna Pe arc, să-
ntindă coarda și să treacă Prin fier
săgeata lor". Iar Penelopa
770 Răspunse-atunci: „De-ai vrea să șezi, străine
Și de urît așa să-mi ții în sală/ De loc nu
s-ar lipi de mine somnul. Dar oamenii nu pot
să stea de-a pururi Neadormiți, că asta le-a
775 fost dată De cei-de-sus. De-aceea eu la
mine Mă sui și iar mă culc în așternutul
De jale-al meu, stropit de mii de lacrimi De
cînd Ulise a plecat pe mare. Să vadă neagra,
blestemata Troia, Acolo eu mă culc, tu dormi
780 în casă. Ți-așterni pe jos sau las' să-ți
puie patul."
Așa vorbind, ea se sui în catul
Strălucitor de sus și o-nsoțiră
Femeile. Iar cum ajunse-acolo, Ea se
785 porni pe plîns după Ulise, Bărbatul
ei, pînă ce blînd Minerva Pe
pleoape-i picură odihnă dulce.

C Î NTUL XX

In tindă sta culcat Ulise. O blană De bou
neargăsită-și tăvălise Și-asupra-i multe
piei de oi junghiate De-ahei și cu un țol
1-acoperise⁵ Pe dînsul Evrînoma. Sta
în patu-i Neadormit viteazul, tot cu
mintea La moartea pețitorilor. Ieșise
Din cas-atunci un rînd de roabe care S-
aveau cu pețitorii și-ncepură
10 A rîde și-a se veseli-mpreună
Și sufletu-i se-nviforă. Prin minte-i
Trecură multe gînduri: să dea buzna
Pe toate să le-omoare? Ori să lase Pe
data cea din urmă să se-nhaite
15 Cu tinerii? Și inima într-însul
Urla. Cum o cățea dă roată-n jurul
Căteilor plăpînzi și latră la un
Necunoscut și-i gata să se-nhațe, Așa
lătra și inima într-însul,
20 Că-i sîngera de ciudă-n faț-atîțpr
Blăstemății. In piept își da cu pumnul
Și inima-și certa: „Mai rabdă încă, O,
inimă. Tu ai răbdat odată Ceva mai
fioros, pe cînd ciclopul

⁵Vezi mai înainte nota la III, 538.

25 Nesățios înfuleca pe soții
 Voinici ai mei. Te-ai stăpînit acolo
 Și tare-ai stat pînă ce sfatul minții
 Din peșteră te-a scos, unde crezuseși
 Că vei muri." Așa el se muștrase
 30 Și domolită sinea lui rămase
 Ga luntrea otgonită, dar în patu-i
 Se, răsucea Ulise în tot chipul.
 întocmai cum pe un jăratîc mare
 Un om rotește pîntecul de capră
 Ce-i împănă cu sînge și grăsime,
 Voind mai iute carnea-i să se frigă,
 Așa în pat se tot suceă Ulise
 Și chibzuia cum el să pună mîna
 Pe șleaht-aceea de sfrunțați, el singur
 Fiind, vrăjmașii mulți. Veni la dînsul.
 Din cer atunci Minerva ca femeie,
 La creștet îi stătu și-i zise astfel:
 „Ce stai veghind, tu, cel mai neferice
 Din muritori? Aici ți-i doară casa
 45 Și-n casă ți-i femeia și copilul
 Cum orice tată l-ar dori să fie.”
 Ulise i-a răspuns așa Minervei:
 „Ce-mi spui, zeiță,-i prea frumos și bine,
 Dar inima-mi se tot frămîntă-n sine Și
 50 chibzuie cum pot să pun eu mîna Pe șleahta
 de sfrunțați, eu singur Fiind, iar ei mereu o
 droaie-n casă. Dar și mai crunt o grijă tot m-
 apasă: Cu voia ta și-a tatălui din ceruri
 Dacă-i dobor, oare-ncotro fugi-voi Ca să m-
 55 ascund. Te rog să-mi spui tu mie.” Grăi
 Minerva cea cu ochi albaștri:
 „Abrașule, sînt oameni care-ascultă
 De un tovarăș mai de rînd, de unul

⁴⁹ în original: *thyrnos*, termen al cărui conținut e mai vast decît al cuvîntului *kradie* (inima, ca organ anatomic), însemnînd duhul de viață din fiecare om, izvorul acțiunilor și al sentimentelor. în acest înțeles, *thymos* e des întrebuintat în poemele homerice pentru a indica sediul reflecțiunii care precede fapta.

Ce-i muritor și nu dă sfat ca mine.
 60 Eu sînt zeița care-n veci te apăr
 În tot ce faci și ți-oi vorbi pe față:
 De ne-ar încercui cincizeci de cete
 De oameni ahtiați să te omoare,
 Tu poți să-i birui și să capeți turma
 65 De oi și boi. Dar las' să-ți vie somnul.
 Că ți-ar fi rău să stai de veghe o noapte.”
 Și zîna somn îi picură pe gene, Apoi
 se-ntoarse la Olimp. Iar somnul 70
 Moleșitor îl copleși pe dînsul Și inima
 i-o dezrobi de grija.
 în vremea asta se trezi soția-i Cea vrednică și-n
 așternutu-i moale Se puse iar pe plîns. Și cînd de
 lacrimi Se satură, întîi zeiței sfinte, Diana, ruga își
 rosti: „Diano, Zeiță naltă, fiică de-a lui Joe,
 75 Săgeată-mă în piept și-acum în clipă Ia-mi
 sufletul sau să mă ia un vifor Pe căi de nori și să m-
 arunce-n valul Vîrtelnicului Ocean întocmai Cum a
 luat vîrtej de vînt odată Pe fetele lui Pandareus!
 80 Ele, Cînd zeii le pierduseră părinții, 85 La
 curte au rămas copile-orfane, Dar le hrăni zeița
 Afrodita Cu caș, cu vin plăcut, cu miere dulce, Le
 dăruî Junona frumusețe Și minte mai presus decît
 la toate 90 Femeile, boi nalt apoi le dete Diana
 preacurata, și Minerva Cu măestria mîinii le deprinse.
 Cînd Afrodita spre Olimp se duse Să ceară pentru
 fete-n floarea vîrstei ⁸⁸ Variantă simțitor deosebită a mitului
 povestit în cîntul XIX,

679 și urm.

⁸⁷ Vinul, brînză și mierea intră invariabil în compoziția anu-
 mitor băuturi, uneori magice, ca așa-numitul *kykeon*, oferit
 de Girce tovarășilor lui Odiseu (mai înainte, X, 323 și urm.),
 alteori vindecătoare, ca amestecul pregătit de Hecamede
 pentru Nestor și Mahaon (*Iliada*, XI, 638 și urm.).

95 Nuntirea de Ia domnul fulgerării — Căci el le știe toate, și norocul și nenorocul tuturor în lume — Vintoasele pe fete le răpiră și le robiră groaznicelor Furii; Așa să mă doboare și pe mine Cei din Olimp, trăsnească-mă Diana,
 100 S-ajung sub țarnă-alături de Ulise, Decît să bucur pe un om ce nu e De seama lui. Ba tot mai rabzi nevoia Gînd noaptea poți dormi, după ce ziua Ai plîns zdrobit,⁹ că somnul, după-nchisul Pleoapelor, e balsamul uitării A toate, rău
 105 și bun. Dar mie, biata, îmi mai trimite-un zeu și vise rele. 110 Chiar noaptea asta mi-a dormit alături Un om ca el. Era leit cum fuse Cînd a purces cu armia la Troia, Mă-nveselii în suflet că-mi păruse Că nu e vis, ci dînsul chiar aieve." 115 Așa grăi. Și zîna dimineții Curînd sosi pe tronul ei de aur. Ulise i-auzi din pat jălitul, Stătu pe gînduri și-i păru în sine Gă-l cunoscū nevestă-sa și stete 120 La capul lui. împăturindu-și țolul și pieile pe care se culcase, Le așeză în sală pe un scaun și blana cea de bou luînd afară, O puse jos și cu întinse brațe El ruga-și-ncepu: „Părinte Joe, De m-ați adus în țara mea pe apă și pe uscat cu voia voastră, după Ce-așa de crîncen m-ați bătut, ajută S-aud menind a bine doar pe unul

⁹ Vezi mai înainte nota la I, 332.

⁹ Ceea ce textul laconic nu spune, dar rezultă dintr-o tradiție păstrată de autori mai noi, e că pedeapsa fiicelor lui Pandareus ispășea o crimă a părintelui lor, furtul cînelui de aur răpit dintr-un templu al lui Zeus din Creta și dăruit lui Tantal, regele Frigiei.

130 Din oamenii ce se deșteaptă-n casă și Joe să-mi arate-un semn pe-afară" și
 Așa zicea. Luă aminte domnul. și bubui din cer, de sus din nouri, și-n sinea lui se bucură Ulise. Din casă i-a
 135 venit a bine-o șerbă Din cele care măcinau pș unde Palatul lui Ulise-avea merinde. Lucrau acolo zi și noapte două-Sprezece roabe și tocau făină De orz și grîu, care-i a lumii
 140 hrană și măduvă. Dormeau acolo toate Femeile cînd măcinase grîul și numai una nu-și gătasε lucrul, Fiind cea mai nevolnică din toate. și-opri morișca și meni a bine Pentru stăpîna ei: „Părinte Joe, Tu, împărate peste zei și oameni, Puternic ai turnat din cer și totuși Nu-i pic de nor. E semn că piață bună Trimiți cuiva. Mi-ascultă demîndarea și mie bieteii. Fă ca
 150 pețitorii In ziua asta cea din urmă dată Să ospăteze-n casa lui Ulise, Mișeii care-aici în trud-amară La măcinat puterile-mi secară, Să fie masa lor cea de pe urmă!"
 155 Așa ură femeia, iar Ulise Se bucură cînd i-auzi menirea și tunetul lui Joe; avea nădejde Că poate să-și răzbune pe nemernici.
 160 In vremea asta celelalte roabe Se strinseră prin casă și-ncepură S-aprindă foc neobosit în vatră. Din pat se scoală Telemah, viteazul, Cu zeii deopotrivă, și se-mbracă, Pe umăr pune sabie ascuțită și în picioare dalbele sandale

¹⁸« Vezi mai înainte nota II, 479.

170 Ia lancea tare cu țugui de-araină, S-
oprește-n prag și Evricleii zice: „Cinstit-
ați pe străin cu pat și hrană? Ori n-ați
grijit de el? Așa e mama, Cu toată-
nțelepciunea-i. Nu-și dă seama, Primește
175 ea pe ticăloși cu cinste, Iar pe cei buni
nesocotind i-alungă." „Copilul meu,
răspunse Evriclea, Nu-nvinui pe cine nu-i
de vină. Stătu doar și bău cît vru el
singur, Zicea însă că nu-i flămînd, în
180 vreme Ce doamna-l întreba. Dar cînd îi
fuse De somn, și de culcat, zori stăpîna
Pe roabe să-i aștearnă de culcare. Dar el
ca omul cufundat în jale Și în răstriște,
nu vru să se culce In pat pe perne moi:
185 dormi în tindă Pe piei de oi, pe-o blană
nedubită De bou și noi c-un țol l-
acoperirăm."

Așa ea zise. El ieși din sală Cu
lancea-n mîină. Li'urmu ogarii Cei
190 sprinteni de picioare. El la stătu
Aheilor se duse. Evriclea, Fiica lui
Op, nepoata lui Pișenor, Mai-marea-
ntre femei, silea pe roabe:

195 „Hai maturați de zor stropind în sală
Și aruncați pe jeturile mîndre Covoare
porfirii. Și cu bureții Voi ștergeți toate
mesele din sală, Curate faceți oluri și
pahare Cu două toarte și cu șart lucrate,
Iar altele să mergeți'după apă De la
200 fîntînă și-o cărați mai iute. Că n-or sta
mult departe peșitorii, Sosesc pe
mîncate aici la curte, Căci astăzi pentru
toți e sărbătoare."

205 Așa zorea; ele ascultau supuse.
Și douăzeci porniră la fîntînă Să
care apă. Celelalte harnic Lucrau
prin casă, toate pricepute.
Rîndașii peșitorilor intrară,

Frumos și bine lemne despicară.
210 Femeile-'au venit de la fîntînă Și mai veni
porcarul și le-aduse Trei vieri, pe cei mai
buni din toată turma. Lăsă în curtea-
mprejmuită porcii Să pască și-ntrebă el
pe Ulise
215 'Prietenos:' „Străine, oare-aheii
Se uită mai frumos acum la tine?
Sau te batjocoresc ca mai înainte în
casa asta?" I-a răspuns Ulise: „Să le
plătească cei-de-sus ocară,
220 Necuviința și nelegiuirea
Ce-o fac mișeii-n casa cea străină,
Că n-au un'pic de-obraz și de rușine!"
Așa vorbeau. S-apropie Melantiu
Căprarul. El mîina mai multe capre
225 Din cele mai alese, demîncare La
peșitori. Urmat era căprarul De doi
păștori. El caprele-n pridvorul
Răsunător legă și lui Ulise Așa-i
făcu: „Străine, tu și-acuma
230 Vei necăji pe domni cerșind prin casă.
Și n-ai să te mai cari de-aici? Pesemne
Noi nu ne-om despărți, de nu vei face
Saftea din pumnii mei. Că ți-i cerșitul
Nesocotit. Mai sînt și alte mese
235 Pe la ahei." Așa-l certa, și-Ulise
Nimic n-a zis. Tăcu ca piatra molcom,
Tot da din cap și tăinuia în sine
Cumplite gînduri. Mai veni pe urmă
Al treilea, Filetios, scutarul
240 Păștorilor. Mîina o vacă stearpă Și
capre grase pentru ospătare. De pe
uscat veniseră pe mare De dincolo, că
i-au trecut plutașii Ce trec pe toți
care sosesc la dînșii.
245 Le priponi el bine sub pridvorul
Răsunător și întrebă porcarul
Mergînd la el aproape: „Cine-i oare
Acest străin sosit acuma proaspăt La
casa noastră? Gare-i seminția,

250 Părinții lui și neamul și moșia?
Sărac de el! După făptură pare Că-i
domn stăpînitor. N-au milă zeii De
oamenii pribegi; i-afundă-n jale.
Chiar domnilor le sorocesc răstriștel"
255 Și cum vorbi, se duse la Ulise Și
îmbiindu-i mina dreaptă-i zise: „Noroc,
străine taică! Fie barem De-acum să-ți
meargă bine, c-azi te-apasă Necazuri
multe. Doamne, tată Joe, Nu-i altul între
260 zei mai crud ca tine. Tu nu te-nduri de
oameni și ești totuși Părinte-al lor. Tu-i
lași de-a pururi pradă Nevoii și durerilor
să cadă. Cum te-am văzut, am nădușit și
lacrimi Mi-au dat în ochi gîndind la bietu-
265 Ulise. Că mi-l închipui și pe el tot astfel
Umblînd rufos și lainic între oameni, De
mai trăiește și mai vede soare. Iar dacă-i
mort și-i dus pe ceea-lume, Vai cum îl
plîng pe bunul meu Ulise! Eram un
270 copilandru cînd mă puse Să fiu peste
văcarii lui mai mare în țara chefalenilor.
Acuma Cu miile i se-nmulțiră boii Și n-
are nici un om așa prăsilă De boi frunțoși.
Dar alții dau poruncă Să-i mîn la dînșii
275 pentru ospătare. De fiul său din casă nu țin
seamă, Nu tremură de-a zeilor mînie. Sînt
gata între ei să-mpart-averea Stăpînului
cel dus demult. Și-n mine Mă tot vînzol
cu mintea, stau pe gînduri.

280

²⁷³ „Ghefalenii” nu apar nicăieri în părțile sigur autentice ale poemului, numele homeric al insulei astăzi numită Chefalonia fiind Same (v. mai înainte nota la IX, 32). Pentru apărătorii teoriei după care vechea Itaca trebuie căutată în Leucas, în schimb, actuala Chefalonia e vechiul Dulichion, iar „chefalenii”, supușii lui Odiseu îndeobște, indiferent de locul lor de proveniență. (Gf. *Iliada*, II, 631 — 635, probabil tot un adaos.)

Mi-e foarte rău, pe cînd e-n viață fiul
Stăpînului, să plec în altă țară
285 Și să mă car cu boi cu tot la alții. Dar e
și mai grozav să stau pe-aceia Și boii
altora păzind, să sufăr Așa de greu. De
mult plecam în lume Și m-aciolam la alt
stăpîn puternic,
290 Că nu mai pot. Mai am însă nădejde
Că vine bietul domn al meu săracul
Și spulberă din casă pe nemernici."
Ulise iscusitul îi răspunse:
„Văcarule, tu pari un om de treabă
295 Și chibzuit. Văd c-ai vorbit cuminte,
De-aceea eu din partea mea ți-oi spune
Și-oi face-un mare jurămînt. Ca mărtor
Să-mi fie Joe între zei întîiul Și masa
primitoare ca și vatra
300 Cea sfînt-a lui Ulise, unde astăzi M-
adăpostesc, că tu vei fi de față Cînd
va sosi al tău stăpîn acasă Și, dacă
vrei, vedea-vei tu cu ochii Cum cad
uciși mișei care astăzi
305 Domnesc aici." Aداuse văcarul:
„Străine taică, să te-asculte zeii! Să
vezi atunci ce poate-a mea virtute Și
brațul meu." Așijderea Eumeos Rugă pe
zeii toți ca înțeleptul
310 Ulise la palatul lui să vie.
Așa ei laolaltă cuvîntară.
Iar pețitorii unelteau omorul Lui
Telemah. Dar le zbură din stingă Un
vultur nalt în zbor ce-avea în gheare
315 Un porumbel sfios. Cum vede asta Și
zice Amfinom atunci: „Prietenii, Nu
izbutește gîndul nostru moartea Lui
Telemah. Să ne vedem de masă." Așa le
spuse Amfinom și spusa-i
320 Plăcu la toți. Veniră ei la curtea
Măritului Ulise, și pe jețuri Și-n
scaune veșmintele-și lăsară. Și
prinseră să-njunghie capre grase

825 Și mari berbeci, grăsuți și-un bou din turmă
 Și fripseră-n frigare măruntaie
 Și le-mpărțiră între ei. Cu apă
 Amestecară-n oluri vin, și cupe
 Văcarul împărți la toți; și pine
 330 Le mertici Filetios, vătaful
 Păstorilor, în dalbele panere,
 Turnă în cupe Melanteu și-n urmă
 Ei minile-ntindeau înspre bucate
 Ce-n fața lor stau gata. între acestea
 Pofti-nadins feciorul lui Ulise
 Pe tatăl său să șadă lângă pragul
 De piatră-n sala bine-ntemeiată.
 Și-un scaun prost îi puse și-o măsuță,
 Și peste ea ceva din măruntaie
 340 Și vin turnându-i în pahar de aur,
 Așa-i grăi: „Aci să șezi la masă
 Să bei între bărbați, și las' pe mine
 Că te păzesc de blendele și-ocara
 Oricărui pețitor. Nu-i casa obștii,
 345 Ci-i casa mea lăsată de la tata.
 Voi, pețitori, nu faceți gură, nu dați
 Cu minile, să nu se iste sfadă
 Și-ncaier între noi." Așa voinicul
 Î-amenință. Ei buzele-și mușcară,
 350 Mirându-se că Telemah vorbise
 Cutezător. Dar Antinou le zise:
 „Aheilor, să-ngăduim cuvîntul Lui
 Telemah, deși e greu, că tare Ne-
 amenință pe noi. Păcat că Joe Se-
 355 mpotrivi, că-i astupam noi gura
 Acestui meșter vorbitor." El astfel Le
 cuvînta, dar nu-i păsa de vorbe Lui
 Telemah. Atunci minară crainici Prin
 mijlocul cetății hecatomba

»7-36i Acolo unde se citesc astăzi, versurile referitoare la crainici nu par la locul firesc. Rostul lor fiind să explice pentru ce pețitorii sînt nevoiți să-și pregătească singuri prînzul, întregul episod s-ar înfățișa mai clar, dacă amănuntele în legătură cu jertfa pentru Apollon ar figura îndată după convorbirea dintre Odiseu și Filetios.

Cea sfîntă pentru zei. Sobor ținură
 ttOO Aheii prin dumbrava cea umbroasă
 A marelui săgetător Apollon.
 Ei cărnurile fripseră-n
 frigare, Le traseră din foc, le
 împărțiră Și la bogatul praznic
 s-așezară.
 865 Iar oamenii care slujeau la masă
 Făcură parte lui Ulise-ntocmai Ca la
 ceilalți, c-așa i-a fost porunca Lui
 Telemah, feciorul lui Ulise. Iar pe
 frunțașii pețitori Minerva
 «70 Tot nu-i lăsa de loc să înceteze
 Cu dureroasele-nfruntări, ca astfel
 Tot mai adînc să-l doară pe Ulise.
 Era-ntre pețitori un om pornit spre
 Necuviinți, unul numit Ctesipos,
 875 Din Same. Bizuindu-se pe-averea
 Cea mult-a lui, pețea și el pe mîndra
 Soție-a celui dus. Ctesip acesta
 Ocarnicilor pețitori le zise:
 „Luați aminte, am să vă spun o
 vorbă.
 380 Străinul are parte cumsecade
 La fel cu noi. Nu-i bine nici cu cale
 Neospătați să fie musafirii Lui Telemah,
 cînd vin la casa asta. Să-i dau și eu un
 dar de ospetie,
 385 Ca doar și el la rîndu-i să-l îmbie La
 vrun băiaș, sau la vro altă slugă Din
 casa lui Ulise." Astfel zise Și din paner
 luînd cu mîna-i grasă Un arm de bou
 asupra-i îl răpede.
 390 Dar se feri de el atunci Ulise
 Puțin plecîndu-și capul și c-un zîmbet
 Amar rînji. Atins fu numai zidul

³⁷⁵ Cum s-a arătat în nota la versul 273, Same e numele homeric al insulei astăzi numită Ghefalonia. În plină epocă clasică, cînd nu se mai cunoștea o insulă Same, acesta era numele unei cetăți situate pe coasta răsăriteană a Ghefaloniei.
 391-392 zîmbetul „amar" (*sardonion*) e, potrivit celor mai multe manuscrise, un zîmbet „sardonic" (*sardonion*: de la Sa.rdo, vechiul nume al Sardiniei). De reținut totuși că nici un

Cel măestrit. Dar lui Gtesip îi zise
 Muștrindu-l Telemah: „Noroc de tine
195 C-a fost așa, că n-ai zdrelit pe oaspe, C-
 almintrelea te străpungeam cu lancea Și
 tatăl tău aici, în loc de nuntă, Ți-ar fi
 gătit mormîntul. Să ia seama, Să nu-și
 dea nimenea pe faț-arama.
100 Căci știi acum și seamă-mi dau de toate,
 Și bun și rău. Eu nu mai sînt copilul De
 pîn-aci. Destul că rabd în mine Privind
 la jaful vostru: oi junghiate Și vin băut
 și pîne risipită,
406 Că-i greu să va opresc eu unul singur
 Pe voi cei mulți. Nu-mi fiți dușmani de moarte,
 Nu-mi faceți rău. De vreți să-mi puneți capul,
 O vreau și eu. Mi-ar fi cu mult mai bine Să
 mor decît mereu să-mi vadă ochii
410 Aceste mîrșăvii, stîlciți pe oaspeți,
 Femeile urît batjocorite Prin casa mea
 frumoasă." Asta zise Și toți tăcură
 molcom. Agelaos, Al lui Damastor
 fiu, vorbi în urmă:
415 „Nu vă-nciuțați, prieteni, nu răspundeți
 Potrivnic celor zise cu dreptate. Nu-l mai
 jigniți pe-acest străin, pe nimeni Din robii de
 la curtea lui Ulise. Aș vrea să spun lui
 Telemah și mamei
420 Acestuia o vorbă bună; poate Va fi
 plăcut-amîndurilor. Gît fuse Nădejde-n
 noi că se va-ntoarce-acasă Cumintele
 Ulise, n-avea nimeni De ce cîrți, dacă-
 i făceați s-adaste
426 Și să mai stea prin casă pețitorii. Mai
 bine ar fi fost dacă el însuși S-ar fi
 întors și-ar fi venit în țară. **Dar** astăzi
 e vădit că nu mai vine. Deci du-te tu
 la maică-ta și spune-i
480 Să ia de soț pe cine-i mai de frunte

poemelor homerice nu presupune cunoașterea acestei

Și-o înzestreză mai bogat, ca astfel
 De-avutul părintesc tu să te bucuri,
 Să bei, să ospătezi, iar ea să cate De
 casa altuia." Lui Agelaos
4B5 Răspunse Telemah: „Îți jur pe Joe, Pe
 suferința tatei, care bietul De bună
 seamă-i dus ori bate drumuri Departe de
 Itaca, nunta mamei Eu n-o amîn. Ba zic
 să se mărite
 440 Cu cine-o vrea; i-oi da chiar multe daruri.
 Dar peste voia dînsei, mi-e rușine S-o
 scot cu sila și cu zor din casă. Ferească
 Dumnezeu de-una ca asta!" Așa le zise el.
 Atunci Minerva
 <**4fi** Trezi un rîs la pețitori, un hohot
 Nepotolit; ea le scrîntise mintea, De
 tot rîdeau parcă din fălci străine.
 Mîncau din cărnuri crude și cu sînge,
 Și ochii lor erau muițați de lacrimi
4i>0 Și toți erau porniți pe tînguire.
 Atunci luă cuvîntul și le zise
 Teoclimen: „Ce crunt blăstem vă paște,
 Sărmanilor? Vă-mpresură-ntuneric Și capul
 și obrazul și genunchii.
455 Răsună vaiet, lacrimi curg pe față,
 Stropit cu sînge-i zidul și tavanul. Și
 geme și pridvorul și ograda De
 umbrele ce năziiie spre bezna De
 întuneric. Soarele din slavă
400 Se-ntunecă,-nfiorătoare noapte
 Se-ntinde peste tot." Așa el zise,
 Și toți rîdeau voios de cele spuse.
 Dar Evrimah, odrasla lui Polibos,
 Așa-i răspunse: „E nebun străinul
405 Ge-abia veni din alte părți. Hai iute
 Să-l scoatem noi, băieți, afară-n piață,
 G-aici îi pare lui că e-ntuneric."
 Teoclimen în chip de zeu răspunse:
 „O, Evrimah, eu nu cer călăuză
470 Căci am urechi și ochi, picioare bune

Și minte-ntreagă, nicidecum scrîntită.
 Cu ele voi ieși de-aici afară, Fiindcă
 văd c-asupra voastră vine Un rău de
 care nu mai scapă nimeni,
 475 O, pețitori, din voi care-n căminuJ
 Viteazului bațjocoriți pe oameni Și
 izvodiți nelegiurii." El zise, Apoi ieși
 din luminoasa curte, Și merse la
 Pireos, care vesel
 480 La dînsul îl primi. Iar pețitorii
 Priveau unii la alții și cu toții Rîdeau
 de oaspeți și-ntărtau cu asta Pe
 Telemah. Iar unul din duiumul
 Obraznicilor tineri astfel zise:
 485 „O, Telemah, nu-i nimeni alt ca tine
 Așa fără noroc de oaspeți: unul Aici i-un
 biet calic hoinar, cu poftă Nesățioasă
 după vin și pine, Un leneș și un păcătos,
 povara
 490 Pămîntului. Cellalt se apucase
 De prorocit. Dar de m-ascuți pe mine Și
 faci cum zic, ți-ar fi cu mult mai biner Pe-
 acești străini să-i imbarcăm îndată Și să-i
 trimitem la siculi, pe unde
 495 Să-i vinzi pe preț." Așa vorbeau cei tineri,
 Dar nu-i păsa lui Telemah de vorbe; Tăcut
 privea la tatăl său cum gata Tot sta să-
 nalțe brațul lui puternic Asupra pețitorilor
 nemernici.
 500 Iar Penelopa-n fața lor se puse
 Pe-un jeț frumos și asculta cuvîntul
 Rostit de fiecare om din sală.

Ei tot rîdeau și-și pregăteau ospățul Pe
 pofta lor, c-așa de multe vite 505
 Junghiaseră. Dar nici n-avea să fie O
 masă mai lehamite ca asta Ce o puneau
 la cale-acum Minerva Și marele viteaz,
 că pețitorii Făcuseră-nceputul fărdelegii.

⁴⁹⁴ Cum s-a relevat în mai multe rînduri, problema legăturilor
 dintre Grecia homerică și Peninsula italică (inclusiv insu-
 lele din imediata-i apropiere) e obscură. Măcar că verosi-
 milă, însăși cunoașterea de către poet a Siciliei nu poate
 fi susținută, cîtă vreme nu se știe dacă Temesa din cîntul I>
 259 nu-i cumva un oraș din Cipru (vezi nota la acest vers),
 cîtă vreme, mai ales, nu se va fi dovedit în chip definitiv
 autenticitatea pasajelor unde se menționează sicilienii:
 versul pe care-l comentăm și 285 și 520 din cîntul XXIV.

CINTUL XXI

Atunci Minerva cea cu ochi albaștri Povățuia pe fiica lui Icariu, Mintoasa Penelopa, să ia
arcul și fierul brumăriu de la topoare

5 La peticitori în față să le puie De întrecut la curtea lui Ulise, Și-a fost aceasta jocul și
prilejul Pieirii lor. Sui dar scara naltă La casa ei, luă cu mîna-i plină

10 O cheie bine-nevoiată, mare, Frumoasă și lucrată din aramă Și cu mîner de fildeș. Dup-
aceea Se duse ea cu roabele-mpreună La cea din urm-a ei cămară, unde

15 Erau odoarele domnești, aramă Și fier din greu lucrat și-aurărie, Precum și arcul încordat
și tolba Cea plină de săgeți amare, darul Ce-i dase lui Ulise un prieten

⁴ Despre folosirea fierului în *Odiseea*, vezi mai înainte notele la I, 258; IX, 504; XIV, 440.

¹⁰ Guvîntul grec *kleis*, care va rămîne în lumea greacă termenul consacrat pentru „cheie”, la Homer nu înseamnă decît „bară de siguranță”, „zăvor”. Singurul text din poeme unde înțelesul de „cheie” apare neîndoiește e cel pe care-l comentăm, dar tocmai această împrejurare trezește suspiciuni în privința autenticității versurilor 9—12.

20 Odată în Lacedemon, Ifitos Evritianul, un bărbat ca zeii. Ei în Messenia se-ntîlniră-acasă
La ortomanul Orsiloh. Ulise Mersese-atunci pe-acolo ca să ceară
25 Despăgubire de la-ntreg poporul, Căci oameni din Mesena în corăbii Răpiseră oi multe din
Itaca, Trei sute, împreună cu păstorii De-aceea și Ulise, un copilandru,
80 Ga sol făcuse calea asta lungă Fiind trimis de tata-i și de sfetnici.
Ifitos căuta în vremea-aceea Douăsprezece iepe-a lui pierdute Și supte de-a lor muli robaci,
și asta.i
35 Pricinui la urma și sfîrșitul, Gînd el ajunsese-acasă la feciorul Lui Jupiter, la Hercule-
oțelitul, Viteazul marilor isprăvi. Acesta Ga oaspe chiar acasă îl răpuse,
40 Năstrușnicul, căci n-avusese teamă De-a zeilor mînie, nu cinstise Niçi masa însăși unde îl
poftise; Ba după ce-l ucise pe Ifitos, Și iepele i-opri la el în grajduri.
45 Așa se întîlni el cu Ulise

²¹ Fiu al lui Euritos, în legătură cu care vezi mai înainte aota
la VIII, 314.

²² Orașul *Messene* avea să fie întemeiat abia în secolul al IV-lea
î.e.n. în aceste condiții, textul nu se poate referi decît la
ținutul cu acest nume din sud-vestul Peloponesului, a cărui
mențiune nu se întîlnește însă în nici un alt pasaj din poe-
mele homerice. Mai mult, după versul 20, poetul consideră
Messenia ca o împărțire a Lacedemoniei, ceea ce n-avea
să se întîmple decît în ultimii ani ai veacului al VIII-lea
î.e.n., la sfîrșitul primului război „messenic”.

⁴² Pe potrivă vetrei, masa, este un element al cultului domestic, pus sub ocrotirea lui Zeus, apărătorul oaspeților și al călătorilor.
Gf. mai înainte, XIV, 214-216.

⁴⁵ Data întîlnirii cu Ifitos trezește nedumeriri îndreptățite, dacă ne gîndim că, după unele texte din *Iliada*, hălăduirea pe Pămînt a
lui Heraclie ar fi avut loc în timpul tinereții lui Nestor (XI, 690—691; XV, 640), de unde s-ar putea trage

Și-n dar îi dete arcul ce-l avuse Părintele-i vestit
 arcaș Evritos Și eare-apoi, cînd el muri la curte,
 Fiului său lăsase moștenire. 50 Ulise-n schimb îi
 dete-o lance tare Și-o sabie,-nceputul unei calde
 Prietenii, măcar că niciodată Ei nu se ospătaseră-
 ntre dîșii, Căci Hercule nainte l-omorise 65 Pe
 fiul lui Evritos, de la care Avea Ulise arcul. Arma
 asta El n-o lua cu dînsul niciodată La mersul lui
 în bălăii pe mare, Ci-n casă o păstra ca amintire
 60 De la un bun prieten; doar în țară La el de-o
 mai purta. Cum ea, zeița Intre femei, ajunse la
 cămara Cu pragul de stejar, pe care-un meșter îl
 netezi,-! obli pe ciripie, 65 Și potrivit usciorii
 puse asupra-i Lucioasele canaturi, ea în grabă De
 la belciug desprinse-atunci cureaua Și dibuind în
 față-i puse cheia Și dete-n lături drugii de la ușă;
 7# Trosni atunci, cînd se deschise, ușa Ca
 mugetul de taur la pășune. Sui crăiașa podu-nalt
 de scînduri Pe care stă un șir de lăzi cu straie
 Frumos-mirositoare. Se întinse 75 Și din cuier
 luă ea însăși arcul Cu tocul lucitor, unde el fuse
 Adăpostit; șezu-ntr-un colț pe urmă, Și pe
 genunchi proptindu-l, plînse-n hohot Pe vechiul
 arc după ce-l scoase-afară. 80 La urmă, cînd
 destul gemu și plînse, Se duse ea la pețitori în sală
 Cu arcul ce răsaltă și cu tolba

concluzia că Odiseu era egalul în vîrstă al centenarului crai
 68 Textual: „n-apucaseră să-și cunoască masa unul altuia”
 Cu alte cuvinte, să se viziteze reciproc.

426

Cea plină de săgeți otrăvitoare. Iar
 slugile-au cărat o ladă plină De
 85 fierărie și de-aramă, scule De lupt-
 a lui Ulise. Cum ajunse La pețitori, ca
 o zeiță dînsa Stătu pe pragul sălii
 măestrite C-un vâl strălucitor lăsat pe
 față. 90 Și-avînd alături două-
 nsoțitoare, Ea astfel pețitorilor le zise:

„Voi, mîndri pețitori, ați dat năvală La
 casa mea, ca necurmat și pururi Să beți și să
 mîncati, că mi-e bărbatul 95 Plecat de mult.
 Și pentru ast-avurâți Și-aveți doar un cuvînt:
 dorința De-a vă-nsura și-a mă lua pe mine.
 Dar iat-acum vă dau prilej de luptă Și-
 ntrecere: vă pun nainte arcul Cel mare-al lui
 Ulise. Și oricine li va destinde mai cu-
 100 ndeminare Și va răzbate cu săgeata toate
 Securile, bărbatul meu sa fie. li voi urma, și
 părăsi-voi casa 105 Cea plină de-amintiri
 din tinerețe, De bogăție și de frumusețe, De
 care cred că eu cîndva și-n vise îmi voi
 aduce-aminte.” Asta zise Și porunci
 porcarului Eumeos 110 Naintea pețitorilor s-
 așeze

Topoarele și arcul. El cu lacrimi In
 ochi primi odoarele-amintirii De la
 stăpîn și-n fața lor le-aduse. Și la
 vederea arcului văcarul Plîngea și el.
 115 Iar Antinou, văzîndu-i Așa-i certa și-
 i ocăra: „Voi, tuieși Țărani care
 gîndiți numai la ziua De astăzi, voi,
 ființe păcătoase, De ce vă miorcăiți
 așa și faceți

⁸³ Textual: „săgeți ce avea⁴²⁷ pricinuiască suferințe”. în legă-
 tură cu otrăvirea săgeților în lumea homerică, vezi nota
 la 1, 358.

120 Să i se frîngă inima femeii?
 Și-așa e biata-n sufletu-i rănită, Că soțul
 și-a pierdut. Ci stați mai bine Tăcuți la
 masă ori ieșiți afară Și plîngeți. Părăsiți
 mai iute arcul 126 Să-nceapă jocul vajnic
 peșitorii,
 Că-mi pare că nu-i lesne-a trage arcul
 Acesta lustruit; doar nu-i nici unul
 Din cei de față tare ca Ulise. Eu
 însumi îl văzui; eram pe-atuncea Doar
 130 un copil și tot mi-aduc aminte." Așa
 zicea și-avea nădejde-n sine Să-ntindă
 coarda, să răzbată fierul, Dar el avea
 întîiul să se-nfrupte De-amarnica
 săgeat-a lui Ulise, Pe care-l necinstea
 135 șezînd în casă-i Și asmuțind asupra-i
 pe tovarăși. Dumnezeiescul Telemah le
 zise:
 „Vai mie, Joe mă sminti cu totul! Iubita-
 mi mamă, cît e de cuminte, Tot zice că
 140 se va-nsoți cu altul Și se va-ndepărta
 din casa asta. Și eu prostește rîd și tot mă
 bucur. Dar haide, peșitori, acum la luptă,
 Răsplata-i o femeie ca nici una în toată-
 Ahaia și-n cetatea Pilos, Și-n Argos, și-
 145 n Micena, și-n Itaca, Și pe uscatul
 negru. O știți bine Voi înșivă, de ce să-mi
 laud mama? Deci hai odată, n-o lungiți cu
 mofturi Și nu mai pregetați să-ntindeți
 arcul, Ca să vedem pe cel care va bate.
 150 Și em m-aș încerca să trag dintr-însuh
 De l-aș putea întinde și săgeata-i S-o trec
 prin fier, eu n-aș avea durerea 155 Să văd
 că maica-mi părăsește casa, Cu altul pleacă
 și mă lasă singur, Și pot și eu s-am biruiți
 frumoase Ca tatăl meu." El zice și-n picioare
 Răsare drept, aruncă de pe umăr Veșmîntu-
 i porfiriu, descinge spada

160

Și sapă-ntîi un singur șanț de-a **lungul**
 Și-implintă-n el topoarele, le-nșiră
 Pe ciripie toate, apoi adună
 Și calcă țărna-n jurul lor, de-i prinse
 165 Pe toți mirarea de frumos ce puse
 Topoarele la rînd, că niciodată El
 jocul nu văzuse. Apoi el merse, Stătu
 la ușă-n prag să-ncerce arcul. De trei
 ori îl clinti și vru să tragă,
 170 De trei ori brațu-i se muie și totuși
 Se bizuia c-ar fi putut la urmă Să-
 ntindă coarda, să răzbată fierul. L-ar
 fi întins și tras a patra oară Din
 răspuțeri, dar îl opri Ulise
 175 C-un semn din ochi. Și Telemah **mai zise:**
 „Vai, fi-voi un molîu și un nevolnic Ori
 sînt prea tînăr și-ncă nu **mă-ncumet** În
 brațul meu să-nlătur pe orcine M-ar
 încolți întîi. Dar hai încoace
 180 Voi toți care sînteți mai tari ca **mine,**
 Cercați din arc, să isprăvim mai **iute** Cu-
 ntrecerea." Așa vorbi și arcul îl puse jos
 proptindu-l de-ale ușii Frumos-strujite și-
 ncheiate scînduri,
 185 Și sprijini săgeata de belciugul
 Scînteietor al arcului. Se duse
 Și iar șezu pe jețu-i de-nainte.
 Luă cuvîntul Antinou și zise:
 „Sculați pe rînd, tovarăși, cîte **unul**
 190 Din dreapta, de la locul unde-ncepe
 Paharnicul să toarne vin în cupe",
 întîiul se sculă din jeț Leodes,
 Feciorul lui Enop și ghicitorul Din
 jerfe care-aproape de ulciorul
 195 Frumos de vin stătea în fundul sălii,
 Căci numai el ura nelegiuirea Și-
 avea pe toți tovarășii minie. El cel
 dintîi ia arcul și săgeata,

-mQ_a haruspicii etrusci și romani, Leodes **citea viitorul**
 în măruntaiele victimelor sau, poate, în **fumul jertfelor.**

- 200 Se pune-apoi pe prag și-ncearcă arcul,
Nu-l poate trage însă, că nainte-i
Cad minile lui moi și nedeprinse,
De ostenite, și-astfel cuvîntează:
„Prietenii, nu-l pot trage, să-l ia altul.
Că arcul ăsta va scurta viața
205 La mulți fruntași și-ar fi mai bine moarte
Decît așa trăind să n-avem parte De-aceea
pentru care noi ne strîngem Pe-aici și
așteptăm în toată ziua. Dorește-acum și
crede fiecare
210 Nevasta lui să fie Penelopa,
Dar după ce cu arcul o să-ncerce
Și va vedea că e-n deșert, să plece
Cu daruri în petiț după vreo altă
Femeie-mpodobită din Ahaia,
215 Iar Penelopa de bărbat să-și ieie Pe-
acela care-i dă mai multă avere Și-i fu
sortit." Așa vorbi, și arcul îl puse jos
proptindu-l de-ale ușii Frumos strujite
și-ncheiate scînduri.
220 Și sprijini săgeata de belciugul
Scînteietor al arcului. Se duse Și iar
șezu pe jețu-i de nainte. Dar Antinou
așa-ncepu să-l certe: „Leodes, tu, ce
grea și-nfricoșată
225 Ți-e vorba care ți-a scăpat din gură! Mi-e
greață să te-aud, dacă ți-nchipui Că arcul
ăsta va curma viața Și sufletul la mulți
fruntași, fiindcă Tu nu poți să-l întinzi.
Dar vezi că mama
230 Pe tine nu mi te făcu destoinic
Să tragi din arc, la țel s-arunci săgeata.
Sînt alții care-l vor putea destinde." Apoi
el lui Melantiu da poruncă:
„Melantiu, hai și-aprinde foc în vatră,
235 Așază lîngă el un scaun mare
C-o blan-asupra-i și-adu-o roată bună De
său, ca arcul să-ncălzim, să-l ungem Și să-
ncercăm apoi cu el și jocul Să-l isprăvim".
Iar el îndată focul

240 L-aprinse-n vatră, puse-un scaun mare
C-o blan-asupra-i și aduse o turtă De său
păstrat în casă, și cu săul Ei arma o-ncălzira
și-o-ncercară, Dar n-o putură-ntinde, căci n-
avură 245 De-ajuns putere și-ncă stau
deoparte Cei doi care erau cei mai puternici
Acolo, Antinou și Evrimahos.^ Ieșir-atunci
din casă laolaltă Văcarul și porcarul lui
Ulise 250 Și-n urma lor se furișă yiteazuL
Iar cînd erau tustrei ieșiți afară De curte și
de porți, blajin cu graiul Asa-i luăp^e
amîndoi Ulise:

„Văcarul meu și tu, porcure scumpe, 255 Să
tac ori să vă spun ceva? Nevoia Mă biruie să fac
destăinuire. Ce-ați face voi de dragul lui Ulise,
De-a'r fi să vie așa pe nevestite Și să-l aducă
zeii? Oare fi-veți 260 Cu el alături sau cu
pețitorii?

Să-mi spuneți drept, cum vă învață mintea
Si inima." Văcarul îi răspunse:

„O, doamne Joe, împlinește-mi voia Să vină
el, un zeu să mi-l aducă, ^ 265 Să vezi ce
pot și mîna mea ce poate .

Așijderea se tot ruga Eumeos De zeii toți
să-i vie-acasă domnul. Cum îi văzu pe amîndoi
statornici Și cu credință, așa le zise dînsul: 270
„Sînt eu Ulise-aici la mine acasă, Eu bietul
care după cazne multe La douăzeci de ani
venii în țară. Voi singuri între robi îmi vreți
sosirea-Eu n-auzii pe altul între dînșii 275
Dorind să mă întorc la mine-acasa. De-aceea
vă spun drept cum o să fie: De-ajută Dumnezeu
să pot răpune Pe mîndrii pețitori, amîndurora
Vă dau cîte-o femeie și avere, 280 Și casă vă
voi face lîngă mine

Și o să fiți tovarășii și frații / Lui Telemah. Și eu că sînt Ulise, V-arăt un semn învederat cu care Să mă cunoașteți și să-mi dați crezare: 285 E rana ce-mi făcu de mult* mistrețul Cu colțu-i alb cînd eu fusei cu fiii Lui Autolic pe muntele Parnesos."

Zicînd așa, dă zdrențele deoparte Și arată urma unei sgance-ntinse. 290 Ei cum o văd și se încredințează, Încep a plînge, brațele și-aruncă Asupra lui Ulise și-i sărută Cu dragoste pe cap și pe la umeri. Asemenea-i cuprinde și Ulise 295 Și le sărută mîinile și capul.

Și-ar fi tot stat bocînd ei pînă-n seară, De nu-i oprea și nu zicea Ulise:

„Destul acum cu vaietul și plînsul, Să nu ne vadă cineva din casă, 300 Ieșind aici, și să ne spuie celor Ce stau năuntru. Să intrăm în sală, Nu toți deodată, ci pe rînd. Nainte Voi merge eu, voi după. Și să fie Acesta semnul: Pețitorii mîndri «05 Cu greu s-or învoi să-mi lase arcul Și cucura, dar tu, Eumeu, ridică-1 Și adu-mi-1 și pune-mi-1 în mîină Și spune apoi femeilor să-ncuie Canaturile de la ușa sălii. 310 De-ar auzi cumva din ele vruna Un gemet ori un vaiet din ogradă De la bărbați, să n-o zbughească-afară Pe uliță, ci-n loc să stea tăcută La lucrul ei. Pe tine-apoi, Filetiu, Te-nsărcinez să-nchizi cu cheia poarta Din curte și s-o-ncui vîrtos cu nodul."

■ Despre caracterul relativ patriarhal al sclaviei homerice vezi înainte nota la XIV, 80. Gf. și XV, 438 și urm.

Așa vorbi și în palat se-ntoarse
Și iar stătu pe unde mai stătuse;
Întrar-apoi și robii lui Ulise.

- «20 într-asta Evrimah umbra cu arcul,
îl mînuia și-l tot călca la vatră, Ci nu putea el totuși să-l întindă Și-ofta din greu în sinea lui cea dîrză Și cuvînta cu ciudă:
„Vai, mă doare De mine și de toți ceilalți tovarăși. Și nu mi-i doar așa de mult de nuntă, Măcar că-mi pare rău — mai sînt destule Femei și-n țar-aici și-n altă parte — Mă doare că ne biruie-n putere
«80 Ulise și că nu putem să batem Cu arcul noi. Ce rîs și ce ocară, De-or auzi cîndva urmașii noștri!" Iar Antinou Eupitianu-i zise: „Dar nu va fi așa, o știi tu bine,
:i:15 O, Evrimah. Căci azi e sărbătoare, E ziua ce poporul o sarbează în cinstea zeului arcaș Apollon, Și cine azi cutează-a-ntînde arcul? Ci stați pe loc și n-aveți nici o grijă,
«40 Lăsăm să stea topoarele-nșirate. Mi-nchipui doar că nimenea nu vine Ca să le ia din casa lui Ulise. Să toarne-acum paharnicul în cupe Să punem arcul jos după-nchinare
«45 Și porunciți căprarului Melantiu S-aducă mîne aici pe mînecate Tot ce-i mai bun din turmele-i de capre. Să ardem buturi jertfe lui Apollon, Slăvit arcaș, să mai-ncercăm cu arcul
«50 Și lupta să-ncheiem." De vorba asta Ei toți se mulțumiră și-ncepură Să toarne apă crainicii pe mîină, Cu vin umplură vasele feciorii

«•»Festivitatea în cinstea lui Apollon amintită mai sus în cîntul XX, 355—358; în măsura în care va fi revenit periodic, lasă să se bănuiască existența unui început de calendar sacru.

- 355 Și împărțiră tuturor pahare
Și începutul ei întâi făcură
Din el și după ce stropiră paos La zei și după vrere toți băură, Cu mintea iscusind grăi Ulise:
„Voi, pețitori ai preamăritei doamne,
360 Luați aminte, am să vă spun o vorbă Cum mă învață inima din mine. Dar mai ales mă rog de Evrimahos Și Antinou care frumos acum V-a sfătuit să încetați
cu arcul
365 Și să cinstiți pe zei cu sărbătoarea, Iar mine să dea zeii biruință Oricui va vrea. Să-mi dați și mie arcul Ca între voi să-ncerc și eu puterea Cu brațele-mi, să văd
mai am eu oare
370 Virtutea ce-am avut cândva, ori poate Nevoile și drumul mi-o sleiră." Ei auzind, grozav se mai zburliură Temîndu-se să nu destindă arcul. Și Antinou sări la el cu
gura:
375 „Nemernic, venetiț, n-ai pic de minte.
Tu nu te mulțumești c-aici te lăfăi • Cu noi la masă și te-ndopi din toate Și ne ascuți vorbirile și sfatul Ca nici un alt străin milog ca tine.
380 Te strică băutura care scoate
Din minți pe-oricine, dacă soarbe lacom Și nu bea cu măsură. Băutura Sminti și pe centaurul, vestitul Evrition, când merse în ținutul
385 Lapiților și petrecu la curtea Lui Piritou. îl amețise vinul Și, căpiat, el săvârși tot felul De nebunii la Piritou în casă, De-i prinse ciuda pe voinici; săriră
390 Asupra lui, pe jos îl tîrnuiră

Și-1 scoaseră-amețit prin tind-afară Și-urechile și nasu-i retezară, Și năucit așa plecînd bețivul Besmetic își'purta nenorocirea;
 395 De-aicea se ișcă apoi bătaie
 Intre centauri și lapiți, și dînsul Acolo-ntîiul își plăti cu viața Beția lui. Urgie așa de mare Din partea mea te-așteaptă și pe tine,
 400 De-i trage arcul. Nici o îndurare Nu vei găsi pe-aici în adunare. Pe loc pe mare te-oi porni la craiul Ehetos, crud schiloditor de oameni Și-acolo nu scapi teafăr
 și cu zile.
 405 be-aceea stai și bea-ți paharu-n pace Și nu te pune cu bărbați mai tineri." Dar mijloci cumiștea Penelopă:
 „Nu-i drept, nici bine, Antinou, să superi Pe oaspeții lui Telemah, pe-aceia
 410 Ce vin în casa asta. Crezi că dacă Acest străin, încrezător în vlaga Și-n mîna lui, ar fi în stare-a trage Din arcu-acesta mare-al lui Ulise, Mă va lua pe
 mine de soție?
 415 Doar nici el însuși nu gîndește asta; De-aceea pentru el să nu-și mai strice Nici unul poft-aici, că nu se cade."
 Răspunse Eyrimah: „O, înțeleaptă Copil-a lui Icariu, Penelopă,
 420 Noi n-avem grijă că te ia străinul, Că nici nu se cuvine, dar ne temem De gura lumii. Poate-odată vrutul Și cel din urmă dintre ahei să zică: Nevrednici
 oameni mai pețeau femeia
 425 Unui fruntaș viteaz și nu putură Să-ndoaie arcul, dar veni o liftă De cerșetor pribeag și lesne-1 trase

^{3*5} Popor mitic din părțile Tessaliei. Sub regele lor Piritooș (tovarăș de vitejii legendare al lui Tezeu), lapiții au purtat cu centaurii războiul amintit în text, prilejuit de încercarea lui Eurytion de a răpi pe mireasa lui Piritooș, Hippodamia.

395-396 Lupta dintre centauri și lapiți se află săpată în marmură pe frontonul occidental al templului lui Zeus din Olympia.

*<>3Vezi mai înainte nota la XVIII, 113.

Și răzbătu prin fier. Așa vor zice,
 Și pentru noi va fi pe veci rușine."^r
 430 Ađaose-mpotrivă Penelopa:
 „Doar n-au să fie lăudați de oameni, O,
 Evrimah, acei care-njosindu-1, Despoaie
 casa unui om de frunte. De ce dar voi găsiți
 că i-o rușine
 435 Dacă-ntre voi acum și-un altul vine?
 Acest străin e mare și puternic Și se
 fălește că-i născut din tată De neam
 înalt. De-aceea dați-i arma Ca să-1
 vedem. Că iată-mi dau cuvântul
 440 Și-1 voi îndeplini, dacă va trage
 La țintă el și-o să-1 ajute-Apollon, L-oi
 îmbrăca frumos în haine mîndre, I-oi da,
 spre-a se păzi de cîini și oameni, O suliță
 și-o sabie cu două
 445 Țăișuri; i-oi mai da și-ncălțăminte
 Și l-oi trimite-oriunde i-ar fi voia."
 Iar chibzuitul Telemah îi zise:
 „O, mamă, nimeni n-are drept ca mine
 Să dea cui vrea ori să respingă arcul.
 450 Nici unul dintre domnii din Itaca Și
 nici de prin ostroave de pe lingă Elida
 nu m-or stingheri cu silă, De-oi vrea
 să dau acestui oaspe arcul Și chiar să-
 1 dăruiesc pe totdeauna.
 455 Dar du-te tu la tine sus și vezi-ți De
 stative și furcă și zorește-ți Femeile
 să-și caute de treburi. Aici vor îngriji
 de arc bărbații Și mai cu seamă eu,
 stăpînul casei."
 460 Uimită ea se-napoie la dînsa,
 Luase-aminte cu ce rost vorbise
 Băiatul ei. Suindu-se-mpreună Cu
 roabele însoțitoare-n catul De sus al
 curții, ea-și plîngea bărbatul
 465 Plecat de mult, pînă ce somn prielnic
 Pe pleoape lin îi picură Minerva.
 Luînd porcaru-n vremea asta arcul[^]
 Porni să-1 ducă. Pețitorii-n sală

Strigau vîrtos, l-amenințau cu toții
 470 Și unul se răsti la dînsul: „Unde
 Duci arcul tu, nemernice, trăsните?
 Curînd la turma ta de porci, departe
 De oameni, leșul ți-or mînca dulăii
 Ce însuți i-ai hrănit, dacă Apollon
 475 Și ceilalți zei o să ne-ajute nouă."
 Așa-i ziceau. De team-atunci porcarul,
 Că mulți amenințau răcnind în sală,
 La locul lui napoi aduse arcul.
 Striga și Telemah înfricoșindu-1: 480
 „Du arcul, taică. Vei păți-o-ndată,
 De-ascuți de ei. C-am să te iau la goană
 Cu pietrele pe cîmp. Deși-s mai tînăr,
 Sînt mai vînjos ca tine. De-ar fi, Doamne,
 Să-ntrec pe-atîta în puteri mulțimea
 485 De pețitori care se află-n sală,
 Ce strașnic eu le-aș face vînt de-aicea,
 Din casa mea, că numai rău făcură."
 Așa țipa la el, și pețitorii
 Cu haz de dînsul rîseră cu toții 490
 Și-o mai lăsară moale la mînia
 Lui Telemah. Porcarul duse arcul
 Și-1 încrezu în mîna lui Ulise.
 Apoi ieșind chemă pe Eyriclea
 Și-i zise: „Doică bună și cuminte,
 495 Poruncă-i de la Telemah: închide
 Canaturile de la ușa sălii.
 Iar dac-aude o slugă din ogradă
 Vrun gemet sau vrun vuiet dinăuntru
 De la bărbați, să nu iasă din curte,
 500 Să stea pe loc la lucrul ei tăcută."
 Așa-i vorbi. Ea nu rosti nimica
 Și-nchise ușa sălii strălucite.
 Tăcut din casă o zbughi pe-afară
 Filetiu și închise poarta curții.
 505 Era-n pridvor lăsată o fișie
 De funie de la un vas pe mare.
 Cu ea legă și-nțepeni văcarul
 Canaturile porții și se-ntoarse,
 Șezu pe jețul unde sta nainte,

510 Și urmărea cu ochii pe Ulise.
 În vremea asta el umbla cu arcul, li
 pipăia și-l învîrtea-n tot felul, Ga
 nu cumva în lipsa-i îndelungă Să-i
 fi fost coarnele de cari mîncate.

515 Iar pețitorii se mirau, și unul
 Zicea privind la altul mai de-aproape:
 „O fi om meșter, priceput la arcuri;
 Va fi avînd și el de-aceste-acasă; Ori
 vrea la fel să-și facă poate vrunul,

520 De-aceea și-l tot dibuie milogul
 Deprins la rău." Se mîngîia un altul:
 „Afița bine și folos să aibă Cît va
 putea el să destindă arcul". Așa
 ziceau cu toții. Iar Ulise

525 Cel iscusit, îndată ce-a pus mîna Pe
 arcul mare, peste tot cu ochii li
 cercetă. Și cum un maistru vrednic
 Pricepător de eîntec și lăută Pe-un nou
 căluș întinde lesne coarda

530 Din mațul răsucit de oaie, -ntocmai
 Așa struni și el netrudnic arcul, Cu
 dreapta-i prinse și-ncercă el coarda, Iar
 ea sună frumos ca ciripitul De
 rîndunică. Pețitorii fură

535 Cuprinși de-obidă și schimbară fețe.
 Iar cerul bubui atunci prin nouri
 Vădînd semn bun: se bucură Ulise
 De piaza care domnul îi trimise.
 Luă săgeata ce stătea stingheră

540 Pe masă lîngă el, că celelalte Ce-
 aveau să le cunoască pețitorii S-aflau
 grămadă-n scobitura tolbei, Și-o trase
 el, de unde sta pe scaun, De crestături
 și coardă pîn' la cotul

545 De corn al arcului și-ochind în față-i
 Zvîrli săgeata, nimeri la țintă:

Prin capetele de securi deodată
 Trecu pe rînd țuguiul ei de-aramă
 Și dincolo răzbi! Și-a zis Ulise:

550 „Vezi, Telemah, că chiar șezînd pe scaun
 Tot nu se rușinează musafirul, Doar nu
 greșii și nu trudii cu arcul Prea mult ca
 să-l întind. Puterea-mi încă E neslăbită,
 nu cum mă defăima

555 Și zic nesocotînd-o pețitorii.
 Dar iată ceasul, pînă ce-i lumină,
 De pregătit aheilor de cină, Apoi
 să mai petrecem noi cu lira Și
 cîntecul, podoaba mesei." Zise

560 Și semn făcu viteazul din sprîncene, Iar
 Telemah o sabie și-ncinse Și-o suliț-
 apucînd se dușe-alături De jețul lui și-
 aci stătu-n picioare Sub armătura
 lucie de-aramă.

⁵¹⁴ Ga arcul lui Pandaros în *Iliada*, IV, 109 și urm., arcul lui
 Odiseu e alcătuit din două coarne legate între ele printr-un
 inel de metal.

CANTUL XXII

Ulise-atunci se dezgoli de zdrențe,
Sări pe pragu-nalt cu arc și tolă,
Turnă din tolă-n față-i la picioare
Săgețile-i și tinerilor zise:

„Acest necrâncen joc al nostru-i gata.
Acum căta-voi eu o altă țintă, La care
nimeni n-a bătut, că poate Voi izbuti,
dacă mi-ajut-Apollon.”

Așa grăi și aținti săgeata Spre
10 Antinou. Acesta de pe masă Lua
mîndrețe de pocal de aur Cu două toarte,
dibuind cu mîna Voind să bea. Nici nu-i
trecu prin minte Uciderea-i. Că cine putea
oare Să cugete că vrutul, cit de tare, în
15 mijlocul mulțimii pe el singur L-ar fi
ajuns cu moarte-așa de crudă? li nimeri-n
grumaz; săgeata-n carne-i Trecu prin ceafa-i
gingașă, iar dînsul 20 Se răsturnă în lături
și pocalul
Din p#mn i-alunecă, șiroi de sînge Pe
nări îl podidi, împinse masa Departe cu
picioarele izbind-o, Bucatele pe jos se
răvășiră 25 Și pînea și friptura se
mînjiră.

Iar tinerii făcură zarvă-n sală,

Cînd au văzut că soțul lor căzuse.
Sculîndu-se, prin sală se-mbulziră, Nici
pavăză, nici lance nu găsiră 30 Și
mînioși certară pe Ulise:

„Străinule, faci rău că tragi în oameni. De
alté jocuri n-o să ai tu parte, Că nu mai
scapi de sîngeroasa moarte, C-ai omorît un
om fruntaș în țară; 35 Pe-aici au să te sfîșie
vultanii.” Și-nchipuiau cu toții că Ulise
Omorul pe nevrute-l făptuise Și nu se
dumiriseră nebunii, Că le sosise ceasul
tuturora. 40 Privindu-i crunt, așa-i trezi
Ulise:

„Voi, Clinilor! Credeți că niciodată Eu n-
aveam să mai vin de pe pămîntul Troienilor,
de-mi spulberați avutul Și vă culcați cu
roabele-mi de-a sila 45 Și-umblați după
neastă-mea, în vreme Ce eu trăiam, și n-
aveați nici o teamă De zei și de ocara lumii.
Iată Sosit vi-i ceasul, lîngă voi e moartea.”

La vorba asta toți îngălbeniră, 50
Cătau cu ochii încotro să fugă De
pacoste, de groaznica năpastă. Doar
Evrimah se-ncumetă a zice:

„De ești chiar tu Ulise din Itaca, Ai
drept cînd spui că ți-au făcut aheii 55 Atîta
rău pe-aici și pe la țară. Dar mort e Antinou,
acela care-i Pricina tuturor acestor rele, Căci el
împinse lucrul pîn-aicea, Și nu atît de dragul
și nevoia 60 Nuntirii lui, ci pentru că el
alta Clocea în gînd, dar nu i-o-implini Joe: Voia
să fie domn peste Itaca, Hoțis pînea el să-ți
omoare fiul. Deci el pieri acuma pe dreptate.
65 Te-ndură dar și miluie-ți supușii. Te-om
împăca pe urmă noi cu daruri Culese de la toți
și-n schimb cu-averea

Ce s-a băut și s-a mâncat pe-aceia
 Noi ți-om plăti fieștecare prețul
 70 De douăzeci de boi în bronz și aur Ca să
 te mulțumim. Dar pîn-ktuncea Găsim că-
 i drept să ții pe noi mînie." „O, Evrimah,
 răspunse crunt Ulise, Să-mi dați și toat-
 averea moștenită
 75 Ce-aveți acum și-o veți spori cu alta De
 oriunde, tot nu înceta-va mîna-mi Să
 secere pînă ce nu plăti-veți Cu vîrf și
 îndesat nelegiuirea. Aveți s-alegeți lupt-
 aci sau fuga,
 80 De-i chip să fugă cineva de moarte.
 Dar nu cred să mai scape-acum nici unul
 De grozăvia morții." Astfel zise Și toți
 în suflet și-n genunchi slăbiră. Dar
 Evrimah îi sprijinea cu graiul:
 85 „El n-are să s-astîmpere, prieteni,
 Odată ce pe armă puse mîna Cumplit-a
 lui, va fulgera de-acolo Din prag pînă ce
 are să ne culce Pe toți. Dar hai la luptă,
 trageți
 00 Jungherele și v-apărați sub mese De
 lovituri și-asupra lui cu toții Sa
 năvălim grămadă, să-l respingem Din
 prag și de la ușă și să mergem Sa
 facem iute larmă prin cetate,
 95 Și-ar fi aceasta data cea din urmă
 Cînd el mai săgetează." Asta zise, Din
 teacă smulse un jungher cu două Taișuri
 ascuțite din aramă Și asupra-i năvăli
 răcnind sălbatic. 100 Pe loc Ulise-l
 aținti. L-ajunse
 La piept săgeata-i lîngă sîn și-acolo Răzbi
 ficatul, de-i pică din pumnu-i Cuțitul jos. El,
 șovăind, pe masă Căzu lungit, de răsturnă
 mîncarea 105 Și cupa cea cu două toarte,
 fruntea-i Izbindu-și de podea cu-amar în suflet
 Și scaunul trînti el, din picioare Zbătîndu-se
 pînă ce noaptea morții

Vederea i-o-mpăinjeni. Deodată 110 Și
 Amfinom asupra lui Ulise Sări cu sabia să-
 l deie-n laturi, Dar Telemah îi apucă
 nainte, Cu sulița l-ajunse pe la spate Și
 între umeri pieptul îi străpunse, 115 Iar
 el bufni pe jos, cu latul frunții
 Pocnindu-se. Dar Telemah din față-i Napoi
 se dete părăsindu-și lancea In leșul lui, căci
 se temu că poate, Sărind vreunul, să-l
 însăbieze 120 Din față sau din spate. Det
 fuga Spre tatăl său, s-apropie și-i zise:
 „O, tată, să-ți aduc vreo două suliți, Un
 scut și-o bună chivără de-aramă Și eu să mă-
 narmez, să dau și arme 125 Văcarului și lui
 Eumeu porcarul. Mai bine-i'să ne înarmăm."
 Ulise-i Răspunse lui: „Fugi iute și le adu
 Cit eu mai am săgeți ca să mă apăr, Să nu
 mă dea deoparte de la ușă, 130 Fiind în
 luptă singur". Asta-i spuse Și Telemah
 poruncii se supuse. Da fuga către cămara cea
 cu arme, Luă opt suliți, cîte patru scuturi Și
 coifuri de aramă cu podoabe 135 De cozi de
 cal și repede le-aduse, întîi el însuși îmbrăcă-
 armătura. Frumos se înarmară și păstorii Și
 se-implîntară-alături de Ulise.
 Iar dînsul, cît avea săgeți s-aținte, 140
 Chitind mereu, culca pe cîte unul Din
 pețitori, și mulți din ei căzură. Dar cînd
 apoi săgețile-i lipsiră, își răzimă el arcul de
 ȩsciorul Măreței săli spre luciul perete, 145
 Își puse-un scut de patru piei pe umăr, Tuf li
 pe cap un zdravăn coif de-aramă, Din care
 filfîia cumplită coamă Și împumnă
 puternicele suliți.

Era în zid pe lingă pragul sălii
 150 O dosnică porțiță treptuită
 Ce da pe-acolo pe-o strîmtoare-afară
 Și-avea canaturi îmbucate bine.
 Porcarului i-orîndui Ulise Să stea de
 pază la porțița asta,
 165 Căci ea rămase singura ieșire.
 Striga și Agelaos la tovarăși:
 „Nu poate vrunul să se urce oare
 La ușa-aceea ca să dea de veste
 Poporului și să se facă vuiet
 160 Mai repede, ca săgetarea asta
 Să fie cea din urm-a lui Ulise?”
 Melantios căprarul îi răspunse:
 „Nu-i chip de fel, mărite Agelaos, Că
 prea-i de tot aproape ușa-n curte
 165 Și grea ieșirea. Lesne doar pe-acolo Pe
 toți ne poate-opri în loc un singur
 Bărbat, dacă-i voinic. Dar hai mai bine
 Eu arme să v-aduc din armărie Să vă-
 narmați, că-mi pare că Ulise
 170 Și Telemah năuntru le dosiră
 Și nu-s în altă parte.” Asta zise
 Melantios și se sui-n cămară Pe
 gangurile-nguste-n dosul sălii. Luă
 de-acolo scuturi douăsprezece
 175 Și-atîtea lănci și chivere de-aramă Cu
 păr stufos de cal. Și-apoi o-ntinse Și
 repede la pețitori le-aduse. Ulise se
 muie-n genunchi și-n suflet Văzînd cum
 ei se înarmau, cum suliți
 180 Prelungi clăteau cu pumnii, și cumplită,
 Năprasnică-i păru de-acum bătaia. Și-a
 zis lui Telemah: „De bună seamă, Vreo
 femeie-n casă sau Melantiu Asupră-ne-
 nteți mai crunt încaier”.
 185 Iar socotitul Telemah răspunse:
 „O, tată, eu sînt vinovat de asta
 Și nimeni altul, c-am lăsat la arme
 Deschisă ușa ce se-nchide bine, Și
 cineva m-o fi pîndit pe mine.

190 Porcare, du-te tu de-nceiue ușa Și vezi
 dac-a făcut-o vro femeie Ticăloșia asta
 ori Melantiu, Pe care-l bănuî.” Astfel
 ei vorbiră, Pe cînd pastorul caprelor,
 Melantiu
 1.95 Se furisă din nou s-aducă arme.
 Porcarul îi zări și-ndată zise
 Viteazului, fiind de el aproape:
 „Nălțate fiu al lui Laert, Ulise,
 Mișelul care noi îl bănuisem
 200 Se duce după arme. Spune-mi verde
 Să-i fac eu felul, dacă pot să-l birui,
 Ori să-l aduc aici ca să-i dai plata
 Păcatelor de dînsul făptuite în casa
 ta.” Ulise-așa-i răspunse:
 205 „In sală eu cu Telemah ține-vom In
 Mu pe tineri, cît or fi de aprigi. Voi
 doi legați-l cobză pe Melantiu De mîni
 și de picioare și-aruncați-l în dosnica
 odaie, -nchideți ușa
 210 Și ferecați-l bine c-o frînghie,
 Și trageți-l pe stîlpu-nalt s-ajungă Pîn'
 la tavan și atîrnat acolo Amar să-i
 fie-n viață multă vreme.” Ei amîndoi
 voios îl ascultară,
 215 Dau fuga spre cămară, dar căprarul
 De loc nu-i bănuî, fiind năuntru Pe
 unde el cotrobăia la arme. Ei doi
 stătură-n lături de la ușa, Pe-aproape
 de usciori. Și cînd Melantiu
 220 Trecu pe prag c-un mîndru coif în mînă
 Și-ntr-altă cu un scut rotund și mare,
 Străvechi, mucegăit de-al lui Laerte,
 Pe care el, viteazul, îl purtase în
 tinerețea lui, dar care-acuma
 225 Era trîntit acolo între arme Și
 descusut pe la curele, dînșii
 Sărir-asupra-i și de păr luîndu-l,
 îl traseră-n odaie și-l trîntiră Pe
 jos, de stete otrăvit la suflet.
 230 Și mînile, picioarele sucindu-i

Din răspuțeri, amarnic îl legară
 Intocmai cum le porunci Ulise
 Și-l prinseră pe urmă de-o frînghie,
 îl traseră pe stîlpu-nalt, de-ajunse 235
 Pîn'la tavan. Și-așa Eumeu porcarul
 Rîdea de el: „De-acuma toată noaptea
 Vegheaz-aici culcat pe patul moale
 Așa cum ți se cade. Aici te-apucă
 Pe tine ziua alb-a dimineții 240
 Cînd ea se va ivi pe tron de aur
 Din Ocean, ca-n vremea cînd spre curte
 La pețitori mînai alese capre
 Pentru ospaț." Așa rămase-acolo
 Găpraru-ntins și ferecat amarnic,
 245 Iar amîndoi ceilalți se înarmară
 Și după ce-ncuiară ușa bine,
 Din nou se-napoiară la Ulise.
 Acolo toți luptau cu-nversunare,
 La prag cei patru și-n cuprinsul sălii
 250 Voinicii mulți. Atunci venind Minerva
 S-apropie de ei; după făptura
 Și glasul ei era leită Mentor.
 Se-nvioră cum o văzu Ulise
 Și-i glăsui: „Ajută, Mentor, scapă-1
 255 De rău și nu-l uita pe-un prieten care
 Doar bine ți-a făcut, tu mi-ești de-o seamă."
 Așa-i zicea simțind că e Minerva.
 Strigau la ea ceilalți cu-amenințarea
 Și între ei o-nfricoșa întîiul 260
 Feciorul lui Damastor, Agelaos:
 „Ia seama, Mentor, nu cumva Ulise
 Cu vorba să te-nșele, ca tu astfel
 Să lupți cu noi și să-l ajuți pe dînsul,
 C-așa socot că fi-va dup-aceea 265 Cum
 noi gîndim: că-ndată ce-om răpune
 Pe-aceștia doi, pe tatăl și pe fiul,
 Și tu vei fi ucis cu ei alături;
 De faci prostia asta, vei plăti-o
 Cu capul tău; și după ce cu arma 270
 Vă vom zdrobi pe voi, averea-ți toată
 Din casă și de-afară vom prăda-o

Deodată cu avutul lui Ulise, Și n-om
 lăsa pe fiii tăi acasă Și nici pe fete, nici
 pe-a ta soție^ 275 Să mai petreacă în
 cetatea asta."

Dar mai dihai se în-ciuda Minerva Și se
 răsti așa către Ulise:

„Tu nu mai ești viteaz și bun de arme Ca
 "altădată cînd pentru Elena, 280 Frumoasa
 preamărită după tată,
 Te-ai războit vro nouă ani la Troia Și cînd cu
 sfatu-ți s-a luat cetatea. Cum poți acum, cînd
 ești la tine-acasă Și-aproape de-ale tale, să te
 vaieti 285 Naintea lor că nu te mai poți bate?
 Dar haide-ncoa', iubitul meu, alături Să-mi stai
 aci, să vezi ce poate Mpntor Și cum plătește
 facerea de bine." Așa grăi și cumpăna izbîndei
 290 Ea încă o ținu neșovăită
 Și vru să mai încerce bărbăția Și vrednicia-n
 arme-a lui Ulise Și Telemah. Deci ea zburînd
 deodată, Ca rîndunica ștete pe grindîșul 295
 Tavanului funingit al sălii.
 Atunci a prins să-nflacăre pe tineri Feciorul
 lui Damastor și-Amfimedon, Demoptolem și
 Evrinom și fiul Lui Polictor Pisandru și Polibos,
 300 Fiind cei mai aleși și vrednici tineri Ce
 mai trăiau și se luptau pe viață; Pe ceilalți îi
 toropise arcul Și dese se săgeți. Striga la dîșn
 Zicîndu-le Agelaos: „O, prieteni, 305 S-
 astîmpără de-acum această fiară, Căci iată, după
 laudele goale, S-a dus și Mentor și-au rămas ei
 singuri Naintea'ușii. Nu dați voi deodată

SăSaifiJ &S&S. î-^U IV, 258, pentru auto-
 rul *Odiseii* Elena e fiica lui Zeus.

- Cu lancea toți, să tragă-ntîi cei șase
- 310** Ca să vedem de nu ne-ajută Joe
Să-nfrîngem și să batem pe Ulise-
De cade el, de ceilalți nu ne pasă".
Așa vorbi. Și dup-a lui povăță Ei
ahtiați asupra-i sulițară,
- 315** Dar zîna le făcu deșert ochitul,
Căci unul nimeri în ușă, altul într-
un uscior, al treilea în perete.. Dar
cînd ai lui de arme se feriră, Le-a
zis Ulise: „Dragii mei, acuma
- 320** Să dăm și noi cu sulițe-n mișeii Ce vor
să ne omoare după groaza De rele ce-au
făcut". Chitind tuspătru Asupra lor, pe
loc și sulițară. Ulise pe Demoptolem
străpuse,
- 325** Iar Telemah pe Evriad, porcarul Pe
Elatos, văcarul pe Pisandru. Ei toți
odat-au și mușcat pămîntul, Ceilalți s-
au det napoi spre fundul sălii. Ulise-
atunci și-ai lui se repeziră
- 830** Și boldurile scoaseră din trupuri. Din
nou dușmanii suliți azvîrliră, Din
nou deșerte le făcu Minerva, Căci
unul nimeri în ușă, altul într-un
uscior, al treilea în perete»
- 335** Doar • Amfimedon îl păli la mîină
Pe Telemah, julindu-l pe deasupra,
Și pe Eumeos peste scut Ctesipos La
umăr îl zdreli și pe deasupra-i
Zburîndu-i lancea se lăsă pe țarnă-
- 340** Ulise și ai lui din nou mulțimea De
pețitori cu armele ațintiră. Tot
dînsul mai răzbi pe Evridâmas, Iar
fiul său la fel pe Amfimedon,
Porcarul pe Polib, pe cînd văcarul
- 345** în piept împuse pe Ctesip și-i zise
Fălîndu-se din gură: „Tu, feciorul
Lui Politers, tu, batjocoritorul, Să
nu mai fi nerod și să te lauzi Cu
vorbe mari, ci zeilor te-ncrede,

- 350** Căci ei doar sînt cu mult mai tari ca tine.
Aceasta fie-ți darul de-ospeție De răsplătit
piciorul care-l deteși Odată lui Ulise, cînd
prin sală Umbla cerșind." Așa grăi păstorul
- 355** Cornacilor juncani. Atunci Ulise Brățiș lovi
pe fiul lui Damastor, Iar Telemah pe Leocrit,
feciorul Lui Evenor, cu sulița-n deserturi, Iar
el străpuns căzu pe brînci, cu fruntea
- 360** Pocnită de pămînt. în clipa asta, Din
culmea casei ridică Minerva
Urgelnicul ei scut și pețitorii
Cuprinși de spaimă toți fugiră-n sală
împrăștiați întocmai ca cireada
- 365** De boi cînd strechea, iute năpădind-o,
O-mprăstie în zile lungi de vară.
Cum vulturii cu cioc și gheare strîmbe,
Venind din plaiuri, tabără năvalnici în stol de
păsări care-nfricoșate,
- 370** De sus din nori se lasă pe cîmpie,
Ei sar asupra lor și le sfîșie, Că
nu pot ele să le stea-mpotrivă Și
nici să fugă, de fac haz țaranii,
Vînatul urmărind, așa Ulise
- 375** Și-ai lui atunci se năpustiră-n sală
Rotiș lovind, și pețitorii groaznic
Gemeau pe jos izbindu-se cu capul. Și
pardoseala fu scăldată-n sînge.
Leodes, repezindu-se din ceată,
- 380** S-aruncă la genunchii lui Ulise
Și-l roag-așa: „îngenunchez, viteze,
Și, rogu-te, ai milă și-ndurare. Mă
pot jura că n-am atins vrodată Cu
vorba sau c-o faptă rea pe vruna
- 385** Din slugile-ți din casă, ba de-a pururi

³⁶² Propriu vorbind, așa-numita „egidă" (*aigis*), de care vor-
bește originalul grec, nu-i un scut, ci o plătoșă, și anume
plătoșa lui Zeus (*Iliada*, IV, 167, XV, 308), în unele împrе-
jurări folosită și de Athena pentru a-și înpăimînta vrăj-
mașii (II, 447; XXI, 400).

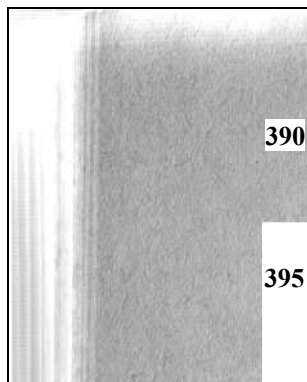
- Cu lancea toți, să tragă-ntîi cei șase
- 310** Ca să vedem de nu ne-ajută Joe
Să-nfrîngem și să batem pe Ulise~
De cade el, de ceilalți nu ne pasă".
Așa vorbi. Și dup-a lui povață Ei
ahtiați asupra-i sulițară,
- 315** Dar zîna le făcu deșert ochitul, Căci
unul nimeri în ușa, altul într-un
uscior, al treilea în perete -Dar cînd
ai lui de arme se feriră, Le-a zis
Ulise: „Dragii mei, acuma
- 320** Să dăm și noi cu sulițe-n mișeei Ce vor
să ne omoare după groaza De rele ce-au
făcut". Chitind tuspatri Asupra lor, pe
loc și sulițară. Ulise pe Demoptolem
străpunse,
- 325** Iar Telemah pe Evriad, porcarul Pe
Elatos, văcarul pe Pisandru. Ei toți
odat-au și mușcat pămîntul, Ceilalți s-
au *ăst* napoi spre fundul sălii. Ulise-
atunci și-ai lui se repeziră
- 830** Și boldurile scoaseră din trupuri. Din
nou dușmanii suliți azvîrliră, Din
nou deșerte le făcu Minerva, Căci
unul nimeri în ușa, altul într-un
uscior, al treilea în perete.
- 335** Doar Amfimedon îl păli la mîină
Pe Telemah, julindu-l pe deasupra,
Și pe Eumeos peste scut Ctesipos La
umăr îl zdreli și pe deasupra-i
Zburîndu-i lancea se lăsă pe țărână,
- 340** Ulise și ai lui din nou mulțimea De
pețitori cu armele ațintiră. Tot
dînsul mai răzbi pe Evridâmas, Iar
fiul său la fel pe Amfimedon,
Porcarul pe Polib, pe cînd văcarul
- 345** în piept împunse pe Ctesip și-i zise
Fălindu-se din gură: „Tu, feciorul
Lui Politers, tu, batjocoritorul, Să
nu mai fi nerod și să te lauzi Cu
vorbe mari, ci zeilor te-ncrede,

350 Căci ei doar sînt cu mult mai tari ca tine.
Aceasta fie-ți darul de-ospeție De răsplătit piciorul
care-l deteși Odată lui Ulise, cînd prin sală
Umbla cerșind." Așa grăi păstorul 355 Cornacilor
juncani. Atunci Ulise Brățiș lovi pe fiul lui
Damastor, Iar Telemah pe Leocrit, feciorul Lui
Evenor, cu sulița-n deserturi, Iar el străpuns căzu
pe brînci, cu fruntea 360 Pocnită de pămînt. În
clipa asta, Din culmea casei ridică Minerva
Urgelnicul ei scut și pețitorii Cuprinși de spaimă
toți fugiră-n sală împrăștiați întocmai ca cireada
366 De boi cînd strechea, iute năpădind-o, O-
mprăștie în zile lungi de vară.

Cum vulturii cu cioc și gheare strîmbe, Venind
din plaiuri, tabără năvalnici în stol de păsări care-
nfricoșate, **370** De sus din nori se lasă pe cîmpie, Ei
sar asupra lor și le sfîșie, Că nu pot ele să le stea-
mpotrivă Și nici să fugă, de fac haz țărâni, Vînatul
urmărind, așa Ulise **375** Și-ai lui atunci se
năpustiră-n sală Rotiș lovind, și pețitorii groaznic
Gemeau pe jos izbindu-se cu capul. Și pardoseala fu
scăldată-n sînge.

Leodes, repezindu-se din ceată,
380 S-aruncă la genunchii lui Ulise
Și-l roag-așa: „îngenunchez, viteze, Și,
rogu-te, ai milă și-ndurare. Mă pot jura
că n-am atins vrodată Cu vorba sau c-o
faptă rea pe vruna **886** Din slugile-ți din
casă, ba de-a pururi

³¹² Propriu vorbind, așa-numita „egidă" (*aigis*), de care vor-
bește originalul grec, nu-i un scut, ci o platoșă, și anume
platoșa lui Zeus (*Iliada*, IV, 167, XV, 308), în unele împre-
jurări folosită și de Athena pentru a-și înspăimînta vrăj-
mașii (II, 447; XXI, 400).

Opream și pe ceilalți de-a face asta,
Dar nu-i puteam abate de la rele,
De-aceea și din vina lor pieriră.
Dar eu, ca ghicitor al lor, muri-voi
390 Nevinovat, că nu-i vro mulțumire
La binele ce l-ai făcut." Ulise
Se uită crunt și-i zice: „De te lauzi
G-ai fost prorocul lor, de bună seamă
395 C-adesiori te-i fi rugat în casă
Să n-aibă loc întorsul meu mai iute
Și-a mea soție să te ia pe tine
Și s-ai copii cu dînsa. Nu scapi dară
De feroasa moarte." Astfel zise
400 Și, înpumnînd o sabie ce-acolo
Pe jos era zvîrlită de-Agelaos,
Gu ea-l pîli din răsputeri în ceafă
Și capu-i retezat căzu în țărână
Bolborosind. Iar Femiu cîntărețul,
405 Feciorul lui Terpias, care numai
De silă pețitorilor cîntase,
El singur fu scutit de neagra moarte.
Stătu cu lira-n mîină lîngă treapta
Portiței din perete, dus cu mintea.
De-i bine să se fiirise-n ogradă,
410 Să-și caute-adăpost pe lîngă altarul
Frumos zidit puternicului Joe,
Pe care-atîtea jertfe închinară
Laerte și Ulise, ori să sară
Să-i cadă la picioare lui Ulise.
415 Și tot gîndind așa-i păru mai bine
Să-i cadă la genunchi. El puse lira
Pe jos acolo-ntre ol și scaun;
Apoi dînd buzna și-apucînd genunchii
Viteazului, se milcui de dînsul:
420 „Te rog, Ulise, ai milă și cruțare.
Chiar tu te vei căi de vei ucide Pe
cîntăreț, pe-âcela care cîntă

⁴⁰⁴ Tatăl lui Femios, Terpias („Desfătătorul”: cf. verbul *terpe*, „desfăta”), poartă un nume ce nu-i fără legătură cu meseria fiului.

La oameni și la zei, că eu cîntarea De
sine-am învățat. Un zeu tot felul
425 De cîntece mi-a insuflat în minte Să-ți pot
cînta și ție ca în fața Celui-de-sus. Deci
nu căta, Ulise, Să mă înjunghi. Să-ți sptiie
însuși fiul, Că nu cu drag și nici cu voie
bună
480 Veneam la pețitori să cînt la mese,
Ci oameni mulți și mult mai tari ca mine
Mă tot purtau pe-aici să cînt cu sila."
Dar Telemah îl auzi și-ndată De-
aproape a zis iubitelui său tată:
485 „Oprește, taică, nu-l lovi pe dînsul,
Că n-are vină. Să cruțăm asemeni Pe
bunul crainic Medon, care pururi, Gînd
eu eram copil, căta de mine . La curtea
noastră, dacă nu-l răpuse
440 Pe-aici cumva Filetiu sau porcarul Sau
n-o fi dat de tine cînd prin sală Ai
năvălit." Așa-i grăi, și Medon Cel
chibzuit îl auzi de unde Sub jeț se
tupilase și în blană
445 De bou abia jupit se îmbrăcase
Ferindu-se de neagra zîn-a morții.
Tîșni de-acolo, iute smulse blana,
Se repezi și cuprinzînd genunchii
Lui Telemah începe-să se roage:
460 „Prietene, eu sînt aici. Să nu dai,
Și lui Ulise zi-i să nu mă-mpungă Cu
lancea-i cotropindu-mă, de ciudă Pe-
acei nebuni care-i mînceau averea Și te-
njosseau pe tine." Iar Ulise
455 Zîmbindu-i i-a răspuns: „Să fii pe pace, Că
te-a scăpat și te-a luat în pază Feciorul
meu, ca să cunoști un lucru Și altora să
spui că-i mult mai bine Să nu fii rău, ci
bun față de oameni.
460 Dar voi ieșiți în curte, tu și Femiu
Vestitul cîntăreț, și stați deoparte De-
acest măcel pînă ceTaici în sală Eu pun
la cale tot ce se cuvine."

CLU 'v

Așa vorbi, iar ei ieșind, șezură Pe
465 lîng-altar și-n jur priveau cu groază Și
așteptau mereu a lor pieire.

Ulise-ntr-asta cerceta prin sală De nu-i ascuns
cumva-ntre morți, sub mese Vreunul încă viu,
ferit de moarte. 470 El i-a văzut pe toți în praf
și-n sînge Căzuți grămadă-ntocmai ca și peștii
Ce-i scot pescarii în năvod din 'mare Pe-un mal
scobit, pe unde ei cu toții Se-ntind pe prund
lipsiți de apa mării Și mor răpuși de luminosul
soare. Așa pe jos lungiți și peștorii Steteau
475 în valma unul peste altul. Lui Telemah îi
zise-atunci Ulise:

„Poftește-ncoa' pe doica Evriclea Să-i
480 spun o vorbă care-mi stă pe suflet." Și
Telemah poruncii se supuse, Bătu la ușa
și chemă pe doică: „Hai scoaF, bunico,
vino cît mai iute, Tu care-ai paza
slugilor la curte. Te cheamă tata, vrea
485 ceva să-ți spuie." Așa grăi și ea porni
tăcută, Deschise ușa sălii mari și merse
Nainte Telemah și-n urmă dînsa. Găsi ea
pe Ulise între leșuri Pătat de sînge și de
praf ca leul Ce sfîșie un bou pe la pășune
Și are înroșit de sînge pieptul Și falcile,
490 și-i groaznic la vedere; Așa era la mîni și
la picioare Mînjit Ulise. Cînd văzu
bătrîna Mormanele de morți, un lac de
sînge, Se puse-a chiui privind minune De
fapta-i izbîndită. Dar Ulise Oprind-o și
strunindu-i gura-i zise:

495 „Taci, doică, și te bucură în tine. Dar
nu mai chiui, că nu-i a bine Să te
mîndrești cu moartea unor oameni. Că lor
le puse capăt doar ursita Ce-a fost de sus
și-a lor nelegiuire,

500

452

505 Că nu cinsteau pe nici un om din lume,
Nici bun, nici rău, apropiat de dînsii,
Și deci din mișelia lor muriră Așa de
crud. Ci numără-mi tu mie Femeile
din casă; arată care

610 M-a rușinat și care-a fost de treabă."

Răspunse Evriclea: „Eu ți-oi spune,
Copilul meu, așa cum i-adevărul.

Cîncizeci la număr sînt aici la curte
Femeile ce le-am deprins la lucru
515 De mîna și la pieptănatul lîinii Și la
răbdarea vieții de robie Din toate
numai douăsprezece fură Nerușinate și
se destrămară, De n-au mai vrut să știe
nici de mine

620 Și nici măcar de însăși Penelopa. Că
Telemah abia crescui, și mama-i La
șerbi să dea poruncă nu-i da voie. Dar
să mă sui acum, să dau de veste Soției
tale care-i adormită

625 înpatu-i de vrun zeu." Insă Ulise
Se-mpotrivi: „Să n-o trezești tu încă,
Ci cheamă-ncoace pe femei să vie, Pe
toate cîte-au fost nerușinate". Așa-i
roști. Ieși din sală doica

530 Să înștiințeze pe femei să vie.
Chemînd pe Telemah atunci Ulise
Și pe porcar și pe văcar, le zise:

„Acum începeți să cărați afară
Aceste trupuri și zoriți pe roabe
5H5 Să curețe și cu bureți să frece Și
mesele și scaunele toate. Și după ce voi
casa veți griji-o, Luați și scoateți pe
femei afară, La mijloc între chioșc și
între zidul

540 Frumos al curții și loviți în ele Cu
săbiile lungi pînă ce viața Le-o veți
curma și-uita-vor desfătarea Ce-n
drăgostirea lor pe-ascuns avură Cu
peștorii." Asta-i fu porunca

545 Și roabele buluc veniră toate.

453

J

|

█

A
§ 465
a

v
o
r
b
i
,
i
a
r

e
i

i
e
§
i
n
d
,

§
e
z
u
r
ă

P
e

l
î
n
g
-
a
l
t
a
r

§
i

U
l
1480
470

500

485
475

605 Că nu
cinsteau pe

vieții
de

adormit
ă

Ș
i
p
e

5B5
ă
r
S

540

e
l
a
c

nici un om
din lume,
Nici bun,
nici rău,
apropiat de
dînșii⁷ Și
deci din
mișelia lor
muriră Așa
de crud.

Ci
numără-mi
tu mie
Femeile
din casă;
arată care

510 M-a
rușinat și care-a
fost de treabă."

Răspuns
e Evriclea:
„Eu ți-oi
spune,
Copilul
meu, așa
cum i-
adevărul.
Cincizeci
la număr
sînt aici la
curte
Femeile ce
le-am
deprins la
lucru

515 De mîna și
la
pieptănatul
lîinii Și la
răbdarea

robie
Din
toate
numai
douăspr
ezece
fură
Nerușin
ate și se
destrăm
ară, De
n-au
mai vrut
să știe
nici de
mine

520 Și nici
măcar
de
însăși
Penelop
a. Că
Telema
h abia
crescu,
și
mama-i
La șerbi
să dea
poruncă
nu-i da
voie.
Dar să
mă sui
acum,
să dau
de veste
Soției
tale
care-i

525 In
patu-i de
vrun zeu."
Insă Ulise
Se-
mpotriv
i: „Să
n-o
trezești
tu încă,
Ci
cheamă
-ncoace
pe
femei
să vie,
Pe toate
cîte-au
fost
nerușin
ate".
Așa-i
rosti.
Ieși din
sală
doica

530 Să
înștiințeze pe
femei să vie.

Ch
emî
nd
pe
Tel
em
ah
atu
nci
Uli
se

p
o
r
c
a
r
ș
i
p
e
v
ă
c
a
r
l
e
z
i
s
e
:

”
A
c
u
m

î
n
c
e
p
e
t
i
s
ă
c

M
o
r
ț
i
ș
e
v
ă
i
e
t
a
u
,
v
ă
r
s
a
u
ș
i
r
o
a
i
e
D

r
i
m
i
.
E
l
e
m
o
r
ț
i
i
-
n
t
î
i
'
c
ă
r
a
r
ă
Ș
i
s
u
b
p
r
i
d
v
o
r

ul curții i-așezară Proptindu-se-ntre
dânsele.' Ulise
550 Le porunca <i> zor le da el singur, Și ele
duceau morții cu de-a sila. Apoi cu apă
și bureți frecară Și curățiră mesele de-a
rîndul Și scaunele toate. în oara asta
555 Văcarul și porcarul împreună
Cu Telemah, luînd lopeți, podeaua De lut
învîrtoșat o răzuiră Și roabele cărar-apoi
gunoiul Și-1 lepădară dincolo de poartă.
5f>0 Și-n urmă cînd ei casa o grijiră, Luînd pe
slugi, le scoaseră din sală La mijloc între
chioșc și-mprejmuirea Frumoas-a curții, le-au*
închis acolo In loc îngust, de n-aveau cum să
scape,
505 Iar Telemah a început a zice:
„Eu n-aș yrea să le dau o moarte bună
Acestor păcătoase care mie Și mamei mele
ne-au adus atîta Batjocură și foc pe capul
nostru
570 Și care se culcau cu pețitorii".
Legă atunci de stîlpul mare-al bolții O
funie de vas albastru-n proră Și-o prinse de
grumazul tuturoră Si-o trase-n sus, ca nu
cumva s-ajungă
575 Pîn' la pămînt picioarele-atîrnate.
Cum sturzii lați în aripi sau porumbii Se
prind în cursa ce-n tufiș s-ascunde, Voind să
intre-n cuibul lor, și-acolo Găsesc odihna
morții, astfel ele
580 Cu capete-atîrnate-n șir stau toate
Cu lațul de grumaz, ca s-aibă moartea Cea
mai de plîns; oleacă din picioare Se mai
zbăteau și-n clipă erau gata. L-au scos atunci
din casă pe Melantiu
585 Prin tindă și prin curte și-i tăiară
Urechile și nasul și-i stîrpiră

- Rușinea și la cîini o lepădară; Ba,' în
mînia lor, îl mai trunchiară De brațe și de
craci. Și dup-aceea
- 590 Spălindu-se pe mini și pe picioare, Se-
napoiară-n sală la Ulise. Și truda lor se
isprăvi. Ulise 6răi atunci bătrînei
Evriclea:
- „Măicuto, adu-ncoace a-jum pucioasă,
595 Leac bun de molimi, adu foc să curăț Cu
fumul sala. Tu pe urmă du-te La Penelopa,
fă-o-neoa' să vie Cu roabele-i și pe femei
silește Mai repede să vie-n sală toate."
- 000 Iar doica i-a răspuns: „Tu ai dreptate, Copilul
meu, dar să-ți aduc o haină Și o cămașă să
le-mbraci pe tine, Să nu mai stai așa
zdrențos în sală Naintea lor, că nu-ți mai
sade bine"
- 605 Dar stărui și-orîndui Ulise:
„S-aprind'eți focul mai întîi în vatră". Și
doica l-ascultă pe el și-aduse Pucioasă și
aprinse foc. Ulise bezmolipsi cu fumul toată
sala
- 010 Și curtea lui și-ograda pretutindeni.
Iar doica prin palat apoi se duse
Spre a vesti și a pofti pe șerbe.
Ieșiră ele din cămări și toate
Se repeziră-n jurul lui Ulise.
- 015 Cu drag primindu-l, îl strîngeau de mînă Și-l
sărutau pe cap și peste umeri Urîndu-i bun
sosît, iar el îndată Le cunoscă pe toate și-l
cuprinse Un dulce dor de plîns și de
suspînuri.

C I N T U L X X I I I

Bătrîna chiuind de bucurie | Sui în casă
 sus să dea de veste \ Ștăpîni-sei că-n sală e
 Ulise. ■ i întineri-n genunchi, se sprinteniră
 5 Picioarele-i și cum ajunse-acolo, Ea
 peste capu-i s-aplecă și zise: >— „Scoal”,
 Penelopō, draga mea copilă %j Să vezi aieve
 ce-ai dorit de-a pururi,
 Veni Ulise, aici sosi în casă, 10 Deși
 tîrziu. El chiar acum ucise *pe* mîndrii
 pețitori care palatul li năruiau și-i tot
 mînceau averea Și-i asupreau copilul." Dar
 crăiasa O dojeni: JVtăicuțo, te șmintiră 15
 Doar zeii care pot prosti pe unul întreg la
 minte, și pe un zănatic li cumițesc. Mi te
 scrîntiră zeii. Nainte ai fost cu totul
 cumpănită, De ce tu rîzi de mine-ndurerata
 20 Și-mi buigui de-astea și-mi alungi odihna
 Ce-așa de dulce pleoapele-mi închise? Așa
 frumos eu n-am dormit vrodată De cînd
 Ulise a plecat la Troia, La ciuma de cetate
 blestemată. 25 Coboară-te mai bine, du-te-n
 sală. De-ar fi venit în locul tău vreo

456

Femeie de-ale mele să-mi dea mie
 O veste așa, din somn să mă deștepte,
 Urît o mai făceam napoi să plece.
 30 Dar ai noroc de bătrînețe." Doica
 I-a zis: „Eu nu rid, fata mea, de tine,
 Ci-i drept așa cum zic, veni Ulise, I-
 aici în casă. Este chiar străinul —
 Ge-a fost batjocorit de toți în sală.
 35 De mult știa doar Telemah de asta,
 Dar el, băiat cuminte, ascunse gîndul
 Și socoteala bunului său tată Ga să-și
 răzbune pe dușmanii noștri." La vorba
 asta ea, sărînd din patu-i,
 40 Cuprinse pe bătrîna și din pleoape Un
 strop îi curse și-ncepu s-o roage:
 „Măicuțo, spune-mi drept, dacă Ulise
 Veni, cum zici, cu-adevărat acasă. Cum
 oare el putu să puie mîna
 45 Pe acești nemernici? El doar fuse singur,
 Iar ei o droaie-ntotdeauna-n casă."
 Răspunse doica: „Nu văzui și nu știul
 Ci auzii doar gemetul acelor Răpuși de el.
 Noi stăm de spaimă-n fundul
 50 Palatului și ușile-au fost bine închise
 toate pînă ce în sală Veni fecioru-ți
 singur să mă cheme, Trimis fiind de
 tatăl său anume. Eu l-am găsit în urmă
 pe Ulise
 55 Stînd oblu între morți care-mprejuru-i
 Zăceau pe jos grămadă lîng-olaltă. Te-
 ai fi înveselit în tine, dacă L-ai fi
 văzut mînjit de praf și sînge Ca leul.
 Acum morții stau cu toții
 <0 Eungiți la poarta curții, iar Ulise Cu
 focul mare-aprins și cu pucioasă/
 Dezmolipsește sala cea frumoasă. / Dar
 vino să vă bucurați acuma Voi
 amîndoi, că prea mult pătimirăți.
 65 Căci iată că vi se-implini dorința
 îndelungată. El veni la vatră-i. Și-

Și pe băiat acasă, iar pe cîinii De pețitori îi pedepsi cu moartea 70 La curtea lui pe toți." Dar Penelopa Se tot temea și cuvînta bătrînei:

„Măicuțo, nu te prea mîndri tu încă Și nu mai rîde-așa de bunăvoie. Tu știi ce bine-ar fi primit Ulise De toți ai lui și mai ales de mine Și fiul nostru, dac-ar fi să vie; Dar nu-i adevărat ce-mi spui tu mie. Pe pețitori i-o fi ucis vreunul Din zeii pe care i-o fi-ndrjit urgia Trufiei lor și faptele mișele, Că nu cinsteau pe nici un om din lume, Nici rău, nici bun, oricine-a fost. Ia dînșii. De-aceea și-o pățiră. 75 Iar Ulise Pierdu nădejdea-ntoarcerii în țară, Pieri și biet el însuși." Doica-i zise:

„Ce vorbă ți-a scăpat din rostul gurii, Copila mea? Bărbatu-ți este-n casă, La vatră, și tu zici că nu mai vine De-acum pe veci? Ești tot necrezătoare. Dar am să-ți dau dovadă-nvederată: ^E rana care i-a făcut odată (Mistrețul. Am văzut-o doar cu ochii Cînd l-am spălat. Am vrut s-o spun și ție, Dar el, chitit, îmi puse pumnu-n gură Și mă opri să-ți spun. Dar hai cu mine, Și dacă te-amăgesc cumva, stau bună Și-omoară-mă cu moartea cea mai crudă."

80 Iar Penelopa i-a răspuns: „Măicuță, Oricît de mult te-ajută mintea-n toate, Tu anevoie vei pătrunde gîndul Celor-de-sus. Ci hai să mergem totuși La fiul meu, să văd pe pețitorii Cei morți și pe bărbatul ce-i răpuse."

100 Ea zice și din casă-i se coboară 105 În cumpănă: să-ntrebe de departe Pe soțul ei sau drept la el să meargă Și să-i cuprindă mînile și capul Să le sărute? Și cum trece pragul

De piatră, intră-n sală și s-așază **110** La celălalt perete. El într-asta,
Proptit de stîlpu-nalt, stătea la vatra Cu ochii-n jos și aștepta cuvîntul Femeii lui, cînd ea-l văzu cu ochii. Dar dînsa de uimire sta
tăcută. **115** Aci-l vedea pe el aievea-n față, Aci se îndoia c-ar fi chiar dînsul, G-așa de slut era-mbrăcat în zdrențe. Iar Telemah o
dojeni și-i zise:

„Tu, maică rea și maică fără sufleO
120 De ce te depărtezi așa de tata j
Și nu te-appropii să-i rostești o vorbă? Nici o femeie alt-așa ca tine, Ținîndu-și firea, n-ar fi stat departe De soțu-i, care suferind atîtea
125 Nevoi și patimi i-a sosit în țară La douăzeci de ani. La tine pururi E sufletul mai tare decît piatra." Lui Telemah îi zise
Penelopa:

„Copilul meu, sînt toată buimăcită. **180** Nu pot să. spun și nici să-ntreb nimica Și nici să stau și să mă uit în față De-i chiar Ulise-aci
venit în casă, Noi negreșit pe urmă ne-om cunoaște Mai bine între noi, c-avem noi semne **185** Ce numai noi le știm și nimeni altul."

Așa vorbi crăiasa, iar Ulise Zîmbi și-ndată fiului său zise:

„Tu lasă pe-a ta mamă să mă-ncerce Pe mine-n casă, Telemah, că-ndată **140** Se va încredința și mai temeinic, Imos cum sînt și
jerpelit acuma7~\ Ea nu mă prețuiește și nu crede^^ Că eu sînt soțul ei. Dar noi cu mintea Să chibzuim cum poate fi **mai**
bine. **145** Cînd cineva din obște-omoară numai

---

¹⁴⁶ Aluzie la străvechea lege a talionului, în vigoare de-a lungul
celeii mai mari părți a istoriei arnaice a Greciei, potrivit
căreia, cum se exprimă o eroină a lui Eshyl, „a ucide la
rîndu-ți pe ucigași e legiuit“ (*Prinosul la mormînt, 144*).

220 Pe-afară scoate-1 și așterne asupra-i
 Veliște, cergi și blănuri." Asta zise Ea
 încercându-și soțul, dar Ulise Răspunse
 înciudat mărutei doamne: 'sj* „Mă doare-n
 suflet ce mi-ai spus, femeie. Dar cine patul
 225 meu să-1 mute-aiurea? Căci anevoie ar fi
 putut s-o facă Și cel mai priceput, de n-a
 fost doară Vrun zeu care venind cu
 dinadinsul L-o fi mutat acolo, că nici unu]
 Din muritorii vii, oricît de tare Și june să
 fi fost, ușor să-1 miște De loc n-ar fi putut.
 280 Că i-o minune Cu patul meu lucrat cu
 măestrie De mine, nu de altul. In ogradă
 Crescuse un măslin cu frunze late, Vînjos și
 verde, gros la trunchi ca stîlpul. In jurul
 lui eu mi-am zidit iatacul Cu pietre dese
 235 și-am făcut dea.supra-i Acoperiș și-am pus
 canaturi strînse Și îmbucate bine la
 intrare. Am retezat din ramuri tot
 măslinul Și l-am tăiat apoi din rădăcină,
 I-am netezit tulpina cu arama Frumos, cu
 240 șart și drept pe ciripie. Din trunchi făcui
 picior de pat, cu sfredel îl sfredelii și
 începui de-aicea Și meșterii deasupra lui
 crivatul Cu flori de-argint, de aur și de
 245 fildeș. Și peste dînsul mai lății curele
 Strălucii de porfiră. Iată semnul De care eu
 spuneam că i-o minune. Acum eu nu știu,
 stă la lpcu-i patul? Sau cineva, tăind
 întreg măslinul, L-o fi mutat cumva în
 250 altă parte?" Așa vorbi. Și ea-naintea-
 acestor Dovezi întemeiate-a lui Ulise,
 Slăbind la suflet și-n genunchi, deodată
 Zbucni în plîns, se repezi de-a dreptul Și
 de grumaz cu brațele-1 cuprinse, Pe cap îl
 255 sărută și prinse a-i zice:

462

200 „Ulise, nu te supăra pe mine, Tu
 care ești întîiul între oameni De
 luminat în toate, că doar zeii Ne-au dat
 răstriștea și pe noi sărmanii Ne-au
 pizmuit, de n-am fost laolaltă
 2fi5 Ca să ne bucurăm de tinerețe
 S-ajungem pîn-la pragul bătrîneții. Nu
 fi ciudos, nu mă muștra că nu te-am?
 Primit cu drag cum te văzui pe tine.
 j Căci pururea eu tremuram în mine
 270 Să nu mă-nșele cineva cu vorba
 Venind pe-aici, că mulți mai umblă-n
 lume Cu vicleșug. Doar nici Elena,
 fiica Lui Jupiter, nu s-ar fi dat
 vrodată în dragoste c-un om din altă
 țară,
 275 De-ar fi știut că-aheii cei războinici
 Aveau napoi s-o întoarne acasă. Un
 zeu o-mpinse la rușinea astă, Că
 de la sine nu-i trăzni să facă
 Păcatul greu, de unde apoi se trase
 280 Și jalea noastră. Acum mi-ai dat tu
 însă Vădite semne despre patul nostru
 Ce nimenea, nu-1 mai văzu, ci numai
 Noi singuri, tu și eu, îl știm și una
 Din roabe, Actorida, care-odată,
 285 Cînd am venit mireasă, mi-a fost dată
 De tatăl meu ca paznică la ușa
 Iatacului. De-aceea și pe tine Te
 cred, oricît de tare sînt la suflet." Așa
 grăi. Și tot mai mult Ulise
 290 Se-nduioșă și se porni a plînge Și
 tot plîngea mereu țîind în brațe Pe
 scumpa și cinstita lui soție.
 -----Pe cil y-ai'Ula de dorit pămîntul
 Sărmanilor înotători a căror
 295 Corabie Neptun pe mare-o sparse,
 Fiind de vînt și valuri mari bătută,
 Puțini mai scapă de talaz și-noată
 Spre mal împresurați de spuma mării,
 Și bucuroși ei pe uscat se suie
 300 Fugind de-acel potop, așa crăiasa

463

Căta cu drag și veselă la soțu-i Și-1 tot ținea de
gît cu brațe albe. I-ar fi găsit așa lumina zilei
Pe amîndoi jălind, dacă Minervei Nu-i fulgeră
un gînd; ea lunga noapte Opri la capăt și
305 ținu sub apă în Ocean pe zîna dimineții In
aur întronată: nu-i da voie La revărsarea zorilor
pe lume Să-nhame telegarii săi, pe Lampos Și
Faeton ce-o poartă-n car pe dînsa. Și-a zis
nevestei sale-atunci viteazul: ^ „Femeie,
310 noi cu trudele și greul jLa capăt încă n-am
ajuns. Mai este Ghiar mult nainte înc-atîta
zbucium Și lung și-anevoios peste măsură Și
totul de făcut numai de mine. Căci astfel îmi
ghici odată umbra Lui Tiresias cînd mă
315 coborîsem lîi iad ca să-1 întreb de întunare
In țara mea și între ai mei. Dar vino Să ne
culcăm și să dormim, femeie, Dulceața tihnei să
gustăm." Crăiasa Cuminte i-a răspuns: „Tu poți
acuma, Oricînd ai vrea, să guști în pat
320 odihnă, Că zeii te-ajutară pe pămîntul Și-n
casa ta s-ajungi. Fiindcă însă Tu te-ai gîndit și-
un zeu ți-a pomenit-o, Hai spune-mi care luptă-
ți mai rămîne, Că tot socot că mai tîrziu voi
ști-o, Și nu-i mai rău de pot s-o aflu-ndată."
Ulise-ndemînaticu-i răspunse: / „De ce tot
stărui să ți-o spun, sărmano? jEu totuși o voi
povesti și iată, 335 Nimic n-ascund, dar nici o
bucurie

Nu vei avea cum nici eu nu mă bucur,
(Că mi-i ursit orașe să cutreier

Mi:

r

⁸⁸⁷ Ciclul pănaniilor lui Odiseu nu se încheie, după toate probabilitățile, o dată cu întoarcerea în Itaca. După tradiții ce aparțin celui mai vechi strat al legendei, revenirea la cămin era urmată de noi peripeții, anunțate în pasajul pe care-1

Avînd cu mine o vîslă-ndemînată, Să
merg pîn-oi sosi la oameni care 340 / Nu
sînt deprinși cu marea și nu gustă
Bucatele din sare potrivite, Nici știu de
rumenitele corăbii Și nici de vîsle,
aripele năvii. îmi spuse Tiresias care-i
semnul 345 Cel mai vădit spre-a nu da
greș în cale. j Gînd alt drumet mă va-
ntîlni pe mine ! Și zice-va că am pe
dalbul umăr Lopată-n loc de vîslă,
acolo-n glie Să-nfig eu vîsla, lui Neptun
prinoase 350; Pe-altar să-nchin, un taur,
un berbec : Și un grăsun. Apoi venind
acasă I Mărețe jerfe sfinte de o sută

De boi să-nalț la zeii cei din slavă, La
toți pe rînd. Iar moartea mea-n afară j
De mare o să-mi fie prea ușoară.

Stiiri-voi doar îngreuiat de-o lungă \
Și^erde bltrmețe. Și sub mine
^Ife toate-ndestulat va fi poporul.
Aoestea-mi spuse mie Tiresias Că-
ntocmai o să mi se-ntîmple toate."

Iar Penelopa zise: „Dacă zeii Ursitu-
ți-au frumoase bătrînețe, Tu ai
nădejde-a fi scutit de rele". Într-asta
doică și cu Evrinoma 305 Gatiră-
ndată, sub lumini de facile,

comentăm și din numărul cărora unele aveau să fie cîntate de poetul Eugammon din Gyrene, care a trăit spre sfîrșitul secolului al VII-lea î.e.n. în poemul în două cînturi intitulat *Telegonia*, acesta înfățișa cititorilor întîmplările lui Telegonos, feciorul lui Odiseu și al Gircei, pornit să-și găsească părintele în părțile Itacei. Ajuns în insulă, fiul vrăjitoarei ucidea pe Oiiisu din greșeală, apoi se însura cu Penalopa (în timp ce Telemah se căsătorea și el cu Girce), sfîrșit profesc, ieșit din imaginația unui autor în căutare de senzațional.

³⁴⁰ și urm. Sînt, cu unele schimbări neînsemnate, propriile cuvinte ale lui Tiresias în cîntul XI, 163 și urm.

³⁵⁰ și ³⁵¹ Sacrificiul solemn al celor trei victime, numit de greci *tritîya*, e cunoscut și în religia romană sub numele de *suove-aurilia*.

- Culcuș de țoale moi. Și cum în pripă
 Crivatul trainic ele l-așternură,
 Bătrîna în iatacul ei se-ntoarse Ca să
 se culce, iar cu facla-n mîină
- 370 Purcese odăiasa Eyrinoma
 Naintea lui Ulise și-a crăieseși La
 mersul lor spre pat. După ce-i duse în
 dormitor, porni napoi, și soții în
 vechiul pat cu drag s-adăpostiră.
- 375 Iar Telemah, porcarul și văcarul
 Curmară jocul din picioare, hora
 Femeilor. Și dînșii se culcară La urmă
 în umbroasa locuință.
- Iar cînd de-ajuns se desfătară soții
- 380 în dragoste plăcută, stau de vorbă Și
 petreceau istorisind trecutul. Ea-i
 povesti tot răul ce-ndurase De la
 femei și de la urgisitul Duium de
 pețitori care, de dragu-i,
- 385 Junghiau la boi și-oî grase-n toată ziua
 Și-i tot secău vinațul din butoaie, far
 el viteazu-i povestea tot răul Ce
 altora-l pricinui și cîte Mai suferi el
 singur la nevoie.
- 390 Ea cu nesaț îl asculta și somnul Pe
 gene nu-i veni pînă ce dînsul Nu
 încetă de-a povesti. îi spuse La
 început cum pe ciconi răpuse Și
 cum sosi în țara cea mănoasă
- 395 La lotofagi, ce rău făcu ciclopul
 Și cum îl pedepsi pe el Ulise

---

⁸⁷⁴ Cu retragerea „în vechiul iatac” a celor doi soți — în sfîrșit regăsiți — se sfîrșea versiunea autentică a *Odiseii*, cum rezultă neîndoios din însemnările păstrate de o întreagă serie de manuscrise, după mărturia cărora doi din cei mai de seamă homerizanți ai antichității, Aristofanes din Byzanț și Aristarch din Samothrake, considerau versul 296 al originalului drept ultimul vers al poemului. Alți comentatori, în schimb, n-au întîrziat să ridice proteste împotriva unei judecăți care — sacrificînd cîntul al XXIV-lea, împreună cu preciziunile privitoare la împăcare — părea a lipsi epopeea de sfîrșitu-i firesc.

Și
-
și
ră
z
b
u
n
ă
p
e
vr
e
d
ni
ci
i
to
v
ar
ăș
i
P
e
c
ar
e
i
to
t
m
în
c
a
fără
d
e
m
il
ă.
Și
c
u
m

- ajunse la Eol și-acesta
400 Cu dragoste-l primi și de la dînsul Cu bine-1
petrecu napoi, dar n-a fost Menit s-ajungă el în
scumpa-i fară, Căci viforu-1 răpi și pe noianul
Bogat în pești îl duse pe Ulise,
405 De tot ofta din greu. Și cum pe urmă La
lestrigoni sosi, în Telepilos, Pe unde ei și
oameni și corăbii I-au potopit și într-un vas el
singur Se strecură de-acolo. Și de Girce
410 Vorbi apoi, de toată măestria" Și viclenia
ei; și cum în navă" Călători pe lumea
cealaltă \ Să-ntrebe pe prorocul
Tiresias \ Și soții și-i văzu și pe-a sa mamă
415 Care-1 cresc și-l alăpta din fașaj Cum auzi el
cîntec de sirene Și-ajunse pe la Stiireile Izbite,
La groaznica Haribda și la Scila, De unde
teafăr nu mai scapă nimeni.
420 Și cum ai lui vînaseră cireada" ^ —\
De boi a Soarelui; cum Joe, domnul;
Detunător din slăvi, răzbi c-un fulgei"
înlăcărăt corabia-i pe mare, /
De se-necară toți ai lui tovarăși
425 Și numai el se smulse morții crude Și s-aciolă
în insula zeiței Calipso, Ogigia. Și cum dînsa
La ea-1 ținu, dorind bărbat să-i fie, în peștera-
i boltită, și-i da hrană
430 Și-i juruia să-1 facă fără moarte Și fără
bătrînețe cît e veacul. Dar vrerea lui ea n-o
putu învinge .V Și cum, după nespuse multe
cazne, Se-nlimăni pe la feaci și-acolo
435 Ca pe un zeu toți oamenii-1 cinstiră Și-n vas
îl petrecură pînă-n țară

467

5

C
e

468

10

I
n
v
r
e
m
e
a
a
s
t
a
H
e
r
m
e
s
d
i
n
C
i
l
e
n
e
C
h
e
m
ă

C Î
N T
U L
X X I
V

l
a
s
i
n
e
s
u
f
l
e
t
e
l
e
c
e
l
o
r
G
a
r
e
-
a
u
p
e
t
i
t
.
P
u
r
t
a
c
u
e
l

20 în vreun alt pasaj
din Homer, Sînca
Alb ar putea fi
promontoriul
30 Leucas, pe insula
cu același nume»
devenit celebru
în legenda după
35 care —
îndrăgostită de
Phaon — Sappho
și-ar fi dat
moartea
zvrzindu-se în
mare. Firește, o
asemenea tradiție
nu s-a putut
răspîndi decît în
urma morții
poetei, care
reprezintă deci
data în urma
căreia va fi
fost compusă
această primă
parte din cîntul
XXIV.
17-18 Ni-i despre
înțelesul acestor

expresii nu se pot
face decît
presupuneri. A
susține că e vorba
de „poarta” prin
care în fiecare zi
Soarele coboară
în lumea de sub
pămînt, sau de
„poarta viselor”
(despre care cf.
XIX, 753), e
posibil, dar nu
convingător. Mai
plauzibilă apare
ipoteza că ne-am
găsi înaintea
unor aluzii
inspirate de o
învățătură despre
lumea de
dincolo, de felul
orfismului sau
altei concepții
înrudite.
is-19 vezi mai
înainte nota la XI,
539.

La fiul tău. Dar ți-a fost scris pe lume
 45 Să mori de moartea cea mai dureroasă."
 Iar umbra lui Atrid așa-i răspunse:
 „Tu, norocite fiu al lui Peleus, Ahile cel
 asemenea cu zeii, Tu ai murit la Troia, așa
 departe De Argos, și în lupta pentru tine
 50 Se omorau în preajma ta fruntașii Troieni
 și-ahei, când tu, pe jos ca bradul întins în
 volbura de praf, uitaseși De-al cailor mînat
 în bătălie. Noi cît e ziua ne-am bătut și nu
 stăm De loc atunci din harță, dacă cerul Cu-
 55 o vijelie nu curma-nceștarea. Te-aduseră pe
 urmă la corăbii De la război și-ți curățirăm
 trupul Cel arătos cu apă încropită Și-ulei
 mirositor. Plîngeau danaii În jurul tău cu
 lacrimi calde, părul rȘi-l depărau, și mumă-
 60 ta-mpreună * Cu zînele suron din fundul
 mării Veni și ea, când auzi de asta, Și chiu
 năprasnic răsună pe ape, De se-ngroziră-
 ndată toți aheii Și-ar fi luat-o fuga spre
 corăbii, De nu-i oprea moș Nestor, știutorul
 05 De multe și din vechi, a cărui minte #
 Păruse a fi deapururi cea mai bună, Și-i
 sfătui așa el cu-nadinsul:
 «Argiilor, mai stați și nu dați fuga,
 Ostași ahei. E mama lui Ahile; Ea vine-
 75 aci cu zînele-mpreună Să-și vadă fiul
 mort.» Stătură-aheii, Bărbații toți. Și te
 împresurară Copilele lui moș Nereu din
 mare Bocind duios și te-mbrăcară-n
 haine Dumnezeiești. Iar cele două muze
 80

⁷⁸ Nereidele, divinități marine, alcătuind „suita” maicii lui Ahile. ⁸⁰ în poemele homerice, acest pasaj e unicul unde numărul muzelor apare fixat la nouă, ca în tradiția posteroară; în

Cu viers frumos jăleau de-a rîndul toatei.
 De nu rămase nici un om cu ochii /
 Nelăcrimați: așa-i mișcase Muza /
 Cu glasu-i plin de farmec. Nopti și zile /
 Nemuritorii zei și muritorii \
 85 Te-au plîns mereu, și-n ziua-a optsprezecea
 Te-au pus pe rug, și-am ars alături multe
 Nămaie grase, boi cornaci, și-n urmă
 Ai ars și tu în strai de zei, în rîuri
 90 De mir și miere dulce. Oaste multă,
 Pedestri și călări, se perindară
 În jurul tău și durdui pămîntul
 De tropot mult. Iar cînd pe rug văpaia
 Te mistui, noi albele-osaminte \
 96 În vin și-n balsam le-am cules, Ahile,
 Și-ți dete maica un ulcior de aur,
 Un dar care zicea că-i de la Bacchus,
 Măestritur-a lui Vulcan slăvitul. —
 Și oasele-n ulcior ți-adăpostiră -H
 100 O, strălucite-Ahile, laolaltă
 Cu oasele firtatului Patroclu. /
 Deosebit mai puseră cenușa """"x
 Lui Antiloh, cel care ți-a fost ție
 Nespus mai drag decît oricare dintre
 105 Prieteni, după moartea lui Patroclu.
 Deasupra lor noi, oastea cea aleasă
 De-ahei războinici, am durat un mare
 Și minunat mormînt pe-o ieșitură
 De țarm din largul Helespont, ca astfel
 110 Din mare, de departe, el să fie
 Văzut de călătorii toți și-acuma Și-n
 zilele de-apoi. Iubita-ți mamă Ceru-
 nvoirea zeilor și puse

cîteva alte locuri din *Odiseea* e vorba de o singură muză (1,1; VIII, 86, 681), iar în *Iliada* de „muze” în număr nedeterminat, îeo-ioi potrivit dorinței exprimate în chip repetat de cei doi prieteni; cf. *Iliada*, XXIII, 91 și 243. ¹⁰⁸ În epoca clasică, un tumul situat la nord-est de capul Sigeion, pe țarmul Hellespontului, trecea drept mormîntul comun al celor doi inseparabili.

I

- In mijlocul băteleştei mîndreşe
- 115** De-odoare de răsplată pentru lupta De-ntrecere dintre vitejii noştri.
Am fost de faţă la-ngroparea multor Viteji şi am văzut la moartea unui Stăpînitor cum se încing voinicii
- 120** Cu arma şi se-ntrec după răsplată;
|Dar nicăieri n-am stat uimit mai tare /Ca la vederea mîndrelor odoare /Ce zîna Tetis, a ta mamă, ți le puse iXia jocurile prohodirii tale.
- 125** Că prea erai iubit de zei; de-aceea,
Deşi eşti mort, dar numele-ți nu moare; Gi-n toată lumea faima lui va merge Şi-n veci de veci va fi slăvit, Ahile. Dar eu ce bine-avui după-ncetarea
- ISO** Războiului? La-ntorsul meu acasă
Menit mi-a fost de Joe să am moartea Cea mai de plîns, să mă omoare văru-mi Egist şi blestemata mea soţie." Aşa vorbiră dînşii întreolaltă.
- 135** Venir-atunci la ei, aduşi de Hermes, Ucişii lui Ulise, peşitorii. Şi sufletele,-ndată ce-i văzură, Naintea lor uimite se-ndreptară.
Şi umbra lui Atride Agamemnon ;
- 140** A cunoscut pe A«o^iinMra^JiuJ Lui Menelau, căci eTTTTuse oaspe, ETeşMtacauT locuia-n Itaca, Şi începu pe dînsul să-l întrebe:
„Ce-a fost de v-a-nghiţit pămîntul negru
- 145** j^e voi, o, Amfimâdon, oameni tineri, Aleşi, de-o seamă toţi? C-aşa pe-alese Oşteni de frunte, nimenea-n cetate N-ar fi putut s-adune laolaltă Neptun pe voi v-a potopit pe mare
- 150** Stîrnind furtună şi talazuri multe? Sau pe uscat v-au cotropit duşmanii La harţele pentru răpîri de turme Sau cînd luptaţi pentru soţii şi ţară? Răspunde-mi la-ntrebare, că mă laud

155 C-am fost cu voi legat prin ospetie.i/ Tu nu ții minte c-am venit acolo La voi cu Menelau după Ulise Ca să-1 luăm la Troia în corăbii? Băturăm marea în răstimp de-o lună **160** Și-abia-1 înduplecarăm ca să vie." Iar sufletul lui Amfimedon zise:

„Slăvite fiu al lui Atreu, tu, craiul

Vitejilor, ba eu mi-aduc aminte

De tot ce-mi spui, mărite, și sînt gata

165 Să-ți povestesc deschis cu de-amănuntul

Și-ntocmai cum a fost sfîrșitul nostru.

Pețirăm pe soția lui Ulise ^{”^}

Cel dus de muît. Ea nici nu ne respinse Și nici se învoi să facem nunta **170** Nesuferită ei, și-urzea Cu mintea-i)

Pieirea noastră. Iată dar vicleana

. Ce născoci. La stativele curții

Ea puse la țesut o pînzetură

Subțire și prelungă și ne zise:

175 «Voi, tineri pețitori ai mei, acuma,

Cînd răposat e soțul meu Ulise. Mai așteptați și nu dați zor cu nunta, Să isprăvesc întîi această pînză Să nu mi se destrame ur-zitura,

ISO Că vreau să fie giulgiul lui Laerte Cînd nemiloasa moarte o să-1 culce, Ca nu cumva femeile-aheene Să aibă-alean pe mine, că din parte-mi Fu socrul meu nepînzuit la moarte, Cînd el agonisise-atît-avere.» Așa ne spuse și-o crezurăm, proștii, Ea ziua tot lucra la pînza mare, Dar peste noapte, la lumini de torțe, Ea deșira tot ce lucrase ziua. Așa ne tot prosti trei ani de-a rîndul.

Dar cînd veni al patrulea și vremuri, Și luni, și zile multe se-ncheiară, Atunci ea fu trădată de-o femeie 'Care-i știuse bine-nșelăciunea **195** Și noi am apucat-o ș%-am văzut-o

200 Cum deșira mîndrețea ei de pînză. De sil-
atunci ea isprăvi țesutul. Și-n timp ce
dînsa pînțetura-i mare Ne-o arăta spălată
și frumoasă,* De semăna cu Soarele și
205 Luna, Un zeu dușman aduse pe Ulise La
capătul moșiei lui, pe unde Ședea
păstorul porcilor în staul. Aci veni și
fiul lui Ulise La-ntoarcerea-i pe mare de
la Pilos. Și-acolo pețitorilor croiră O
210 moarte cruntă și-amîndoi pe urmă Veniră
în cetate; înainte Ajunse Telemah, apoi
Ulise. Porcarul ni-l aduse-n haine slute;
Părea un cerșetor, bătrîn cu totul, /
Proptit de un toiag, purta bulendre Și
cum era de jerpelit și jalnic Nici unul
215 dintre noi, mai vechi sau tînăr, Nu-l
bănuî cînd el pică la curte. Și-l necăjeam
cu vorba și bătaia. El înghiți o vreme cu
răbdare Ocările și blendele, ci-n urmă,
220 în cugetu-i fiind trezit de Joe, El, ajutat
de Telemah, îșistrînse în armărie
mîndra-i armătură Și-o încuie. Apoi pe-a
lui soție O sfătui cu multă viclenie La
luptă între pețitori să puie Securile și
225 arcul lui Ulise, Și-aceasta ne-a fost jocul
și-nceputul Topeniei, săraci de noi. Nici
unul Nu am putut să-ntindem coarda de
la Călitul arc, că ne lipsea puterea. Dar
cînd ajunse-n mina lui Ulise Cumplita
armă, noi strigam cu toții Și-amenințam
230 să nu i-o dea, să zică Ce-o zice 'el. Doar
Telemah el singur Tot stăruia și-l
îndemna-mpotrivă. Și cum pe arc Ulise
puse mîna, Ușor destinsese coarda-i și
săgeata
285

Trecu prin fier. Pe urmă el cu arcul
Stătu pe prag și ochii crunt rotindu-și,
240 Turnă o ploaie de săgeți în față-i.
întîi străpunse pe-Antinou frunțașul.
Apoi, ochind, svîrli săgeți amare

\\
Și-n toți ceilalți, și noi cădeam grămadă.
^ Vedeai ușor că le-ajuta în luptă Un
zeu de sus, căci repede prin sală,
245 Cuprinși de-avînt nebun, roțiș dau
moarte. Un groaznic gemet s-auzea și
pocnet De capete, și toată pardoseala
Era un lac de sînge. Așa pierirăm
Sărmanii noi și trupurile noastre
250 Și-acuma zac la curtea lui Ulise,
Că n-au vro știre-ai noștri cei de-acasă;
Ei sîngele cel negru de la rane Ne-ar fi
spălat și la înmormîntare Ne-ar fi
bocit, că asta-i cinstea dată
255 La răposăți." Iar Agamemnon zise:
„O, fericite fiu al lui
Laerte,-' Preaiscusite vrednice
Ulise, Cu-a ta neîntrecută
vrednicie Din nou ai dobîndit
pe-a ta soție.
260 Prea cuminte a fost neprihănită^
Copil-a lui Icarîu. Penelopa! \\j
Cum ea de soțul tinereții sale Mereu
și-aduse-aminte! Niciodată Nu-i
piere slava de femeie bună.
265 în cinstea ei cînta-vor
muritorii, înduhuiți de zei,
cîntare mîndră. Ea nu făcu
nelegiuiri în viață Ca fiica lui
Tindar care-și ucise Pe soțul
ei; de-aceea și-o să fie
270 Hulită ea în cîntecele lumii,
Căci nume rușinos lăsă în
urmă Femeilor și chiar celei
mai bune."

Așa ei întreolaltă cuvîntară în
tăiniți sub pămînt, pe ceea-lume.

²⁶⁸ **Clitem nestra.**

476

477

S-au coborât într-asta din cetate Ulise cu
ai lui și-au fost îndată La falnica moșie-a lui
Laerte, Pe care el după trudire multă Prin
vitejie-n dar o dobândise De la popor. Și-aci
și-avea lăcașul Și-n jurul lui bordeie unde
280 robii Și-aveau șederea, hrana și culcușul Și-i
tot munceau pe placul lui de silă.

Pe lângă el era și o bătrână
285 Siciliana ce-avea toată grija
Moșneagului departe de cetate. Și
la ai lui grăi atunci Ulise:

„Intrați acuma voi aci în casa Frumos
zidită, puneți iute masa, Tăiați un porc, pe cel
290 mai bun din turmă, Gă eu mă duc să-ncerc
puțin pe tata, Să văd oare mă mai cunoaște
dînsul Ori m-a uitat, că prea e multă vreme
De cînd plecai". Așa vorbi Ulise Și le dădu
războinicele arme, Cînd ei spre curte iute-
295 naintară.

Ulise merse-aproape de pometul Gel
încărcat de poame ca să-ncerce Pe tatăl
său, se coborî-n grădină, Dar nu găsi
300 pe Doliu grădinarul Și nici pe fiii lui
sau pe vro slugă;

²⁷⁶ și urm. După lunga interpolare a celei de a doua „coborîri în lumea morților” — episod fără legături logice ori artistice cu restul poemului — povestea întîmplărilor lui Odiseu reîncepe cu versul 275, care continuă nemijlocit expunerea întreruptă la sfîrșitul cîntului XXIII.

279.280 Textul, neclar, nu ne lămurește asupra condițiilor dobîndirii acestui domeniu. Lîmpede e doar că e vorba de un bun „agonisit” de Laerte cu prețul „multor osteneli”. De ce natură vor fi fost acestea, nu ni se spune, iar interpretarea că ogorul i-ar fi fost dăruit de popor e o simplă presupunere. Gf. totuși mai înainte, VII, 190 și *Iliada*, VI, 194, cu notele respective.

285 Vezi mai înainte nota la XX, 492.

³⁰¹ Măcar că, din punctul de vedere al condiției juridice, fiii lui Dolios erau sclavi, ca părintele lor, textul face aci o

Ei duși erau cu toții ca s-adune
Mărăciniș de îngrădit livada;
Moș Doliu era-n fruntea lor. De-aceea
305 Găsi pe tata-i singur în grădina |
Cea bine-orînduită, unde dînsuj
Moșoroia sub un răsad cu sapa. y
Purta pe el o haină peticită,
Soioasă, slută. Și carîmbi de piele
310 De bou cîrpiți avea el în picioare Spre a-l
feri de zgîrieturi, și-n mină Purta mînuși să
nu-l înghimpe spinii, Și-n cap avea căciulă
el de capră, Sporindu-și astfel jalea de
părinte.
315 Dar cum Ulise îl văzu pe dînsul
Ingheboșat de greul bătrîneții Și cufundat
în jale, stete-acolo Pe sub un păr înalt, din
pleoape lacrimi Li picurau. Se puse-apoi pe
gînduri
320 Și cugeta cum poate fi mai bine: S-alerge,
să-l cuprindă, să-l sărute Pe tatăl său, să-i
spuie de-amănuntul Cum el veni și se
întoarse-n țară? Ori să-l întrebe-ntîi pe-
ncercate?
325 La urmă-i se păru c-ar fi mai bine Cu
vorba, iscodindu-l să-l încerce întîi pe el. Și-
așa gîndind, Ulise Păși spre tata-i drept. Și
cînd moșneagul Plecat pe la răsad scurma
țarina,
330 Feciorul lui s-apropie și zise:
„Bunicule, grădinăritul nu ți-i
Necunoscut; ba ești tu meșter mare, Gă
nici un pom aici, smochin sau viță, Măslin
sau păr nu-i nengrijit de tine,
335 Ba nici verdeța asta prin grădină. Dar
nu te supăra de-ți spun o vorbă: Tu nu te
îngrijești de tine însuși Și bătrîneța ta-i
de plîns, că tare Mai ești slinos și-mbraci
rupturi pe tine,

deosebire între acești robi născuți în casă și sclavi cumpărați (*dmoes*), în general tratați cu niai puține menajamente.

340 Nu pentru că ești leneș și stăpînul
 Nu-ți poartă grijă, că nimic la tine,
 Nici fața, nici făptura nu te-arată. Că
 ești un rob; se vede-n toate domnul. Tu
 pari ca unul care după baie
 345 Și ospătat, molatic, cum e felul
 Bătrînului, stă gata să se culce. Dar
 spuii-mi mie apriat: la care Bărbat
 slujești? De-a cui grădină cauți? Și-
 adeverește-mi una să știu bine,
 350 De am sosit aieve aci-n Itaca,
 Cum de curînd îmi zise unul care, Cînd
 eu veneam, m-a întîlnit pe cale, Un om ce
 nu-mi părea întreg la minte, Că nu vru
 să-mi dea lămuriri în toate
 355 Și nici să mă asculte la-ntrebarea
 Ce i-am făcut despre un vechi prieten, De
 mai trăiește ori e dus din lume, Că vreau
 să-ți spun, ia seama și m-ascultă: De mult
 am găzduit la noi în țară
 860 Pe unul care mi-a venit acasă,
 Mai drag decît oricare din străinii
 Cei perindați la casa mea ca oaspeți.
 Zicea că el se trage din Itaca Și tată
 i-e Laert Arcesianul.
 365 L-am dus la mine, l-am ținut în gazdă
 Frumos, cu toată dragostea și grija,
 C-aveam de toate eu la mine-acasă. Ba
 datu-i-am și daruri convenite; Ca unui
 oaspe-al meu: talanturi șapte
 370 De aur măestrit și o pārnaie
 De-argint curat și toată înflorată, Și
 douăsprezece mantii, tot atîtea
 Covoare și cămăși, dulămi frumoase. I-
 am dat pe lîngă ast-apoi și patru
 375 Femei deprinse meșter să lucreze,
 Chipoase toate, alese de el însuși."
 \Laerte, podidit de lacrimi, zise:

³⁶⁴ Fiul lui Arcesios. Cf. nota la IV, 1010.
³«»Vezi mai înainte nota la VIII, 543.

„Aici, străine, este țar-aceea
 De care-ntrebi. Dar ea e stăpînită
 380. De oameni ticăloși și fărdelege.
 Poman-a fost din parte-ți scumpătatea De
 daruri dăruite. Dacă-n viață L-ai fi găsit
 pe dînsul în Itaca, S-ar fi plătit frumos
 de-a ta primire
 385 Și te-ar fi dăruit de-ajuns în ziua Plecării
 tale, așa cum se cuvine Acelui care-ncepe
 ospetia. Dar spune-mi tu cinstit și
 lămurește-mi: E mult de cînd l-ai găzduit
 pe dînsul,
 390 Pe bietul oaspe-al tău, nenorocitul? Că
 el mi-e fiul, dac-a fost vrodată.
 Departe de ai lui și de-a lui țară, L-or
 fi-nghițit în mare poate peștii Sau pe
 uscat a fost mîncat de fiare
 395 Și de zăgani. Nu-l plînseră părinții, Nici
 taică-său, nici mama la-ngropare Și-n patul
 morții nu-i închise ochii Și nu-l boci-
 nțeleapta Penelopa, Soția lui, cum se
 cuvine, c-asta
 400 E data pentru morți. Dar mai grăiește-mi
 Adevărat, că vreau să știu: de unde Și cine
 ești? Și unde ți-s părinții \ Și țara ta?
 Și runde ți-e otgonită V Corabia care la
 n©i te-aduse
 405 Pe tine cu voinicii tăi tovarăși? Ori călător
 venit-ai în străină Corabie care pe-aici te
 scoase Și-apoi s-a dus?" Și i-a răspuns
 Ulise: „Eu drept la toate ți-oi răspunde ție.
 410 Sînt din Alibas, unde-am case mîndre Și
 tată mi-i Afidas, care-i fiul

⁴¹⁰ Nume plăsmuit, poate în legătură cu verbele *alaomai* — *alyo* („a rătăci”, „a colinda”), mai probabil cu legendara țară a argintului, *Alybe*, pomenită în *Iliada*, II, 845. Venit din acest ținut fabulos, pretinsul Eperitos („Dușmanitul”, „Combătutul”) se dă drept fiul lui Afeidas („Gel ce nu-și cruță mijloacele”, „Cheltuiitorul”), la rîndu-i fiul lui Poly-pammon („Gel cu multe resurse”, „Bogatul”).

Lui Polipemon craiul și mă cheamă
Rgeritos. Mă-mpinse un zeu din țara
SicarTiei, rătăcitor încoace :

- 415 Să vin silit. Corabia mi-i trasă La
mal, departe de cetate. Iată Sînt azi
cinci ani de cînd trecu Ulise
Nenorocitul pe la noi în țară, De
unde-apoi plecă. Și la pornire
420 I s-arătară semne bune, pasări
Zburau din dreapta. De-asta și eu vesel li
petrecui și el voios se duse, C-aveam
nădejde că noi iar ca oaspeți Ne-om
întîlni, ne-om face daruri mîndre."
425(Așa-i vorbi. Și-un negru nor de jale L-
acoperi și-i cotropi ființa Moșneagului, de
ridică cenușă Și-o-mprăstie cu minile-
amîndouă • Pe capu-i alb și suspina din
suflet.
430 Privind la el, se-nduioasă viteazul
Și-un fum parcă-i trecu pe nări. Deodată
Se repezi la el și-mbrățișindu-l Cu drag îl
sărută și-i zise: „Eu sînt Acela, tată, eu
pe care-l cauți,
435 Întors la douăzeci de ani în țară,
Dar nu mai plînge, nu boci cu lacrimi, Ți-
aduc o știre și e grabă mare, C-am secerat
acasă pe mișeii De pețitori plătindu-le tot
răul
440 Și-ocara sîngeroasă ce-mi făcură".
La asta însă cuvîntă Laerte:
„De ești tu fiul meu Ulise, arată-mi
Un semn vădit, ca eu să te pot crede".
Răspunse-ndemînaticul Ulise:
445 „Întîi cu ochii cercetează-mi semnul
Rămas din rana ce-mi făcu mistrețul Gînd
mă dusei pe muntele Parnesos. Tu singur
m-ai trimis și maica-mi scumpă La tatăl
ei, la moșul Autolicos,
450 Să capăt niște daruri juruite

- De dînsul la întorsul meu de-aeolo.
Pe lîngă asta pot să-ți număr pomii
Livezii tale, care odinioară, Copil
fiind, cu tine în grădină,
455 Ți i-am cerut și tu mi-i deteși mie.
Umblarăm prin pomet și tu de-a rîndul Mi
i-ai numit și numărat. În totul Vro
patruzeci smochini. Și-mi juruiseși
Cincizeci de rînduri de butuci de vie
460 Cu brazdele de grîu la fiecare.
Și cresc în vie struguri de tot felul h
Cînd vine vremea lor și-ajută cerul."
Așa-i grăi. Slăbi-n genunchi Laerte Și-
n sine se muie știind că bune-s
465 Dovezile-arătate de Ulise.
Pe fiul său cu brațele-l cuprinse. Ulise-1
sprijini, că leșinase Bătrînul de mișcat
ce-a fost. La urmă, Cînd se trezi și prinse
să răsufle,
470 El începu din nou să cuvînteze:
„O, doamne, tot mai sînt în slavă zeei,
Dac-au plătit aieva pețitorii Neleguirea
lor și mîrșăvia. t)ar prea mă tem ca nu
cumva deodată
475 Să vie peste noi itacienii,
Să nu dea glas chemînd de pretutindeni Și
celelalte-orașe chef alene." Ci-1 întări așa
din grai Ulise:
„Increde-te și n-avea nici o grijă.
480 Dar hai curînd să mergem noi acasă,
La capătul livezii unde-acuma E
Telemah, văcarul și porcarul, Trimiși
de mine spre-a găti mai iute Ospățul
nostru." Așa-ntre ei vorbiră
485 Și spre conacul mîndru o porniră.
Sosînd aci, aflare ei la curte Pe
Telemah, văcarul și porcarul Tăind la
cărnuri, pregătind la vinuri. În
vremea asta îngriji bătrîna

«"Sicilia. Gf. nota la XX, 492.

⁴⁷⁷ Vezi mai înainte nota la XX,
271.

483

Pe mulți voinici aleși, dar el și oastea Și
năvile-și pierdu și-acum la-ntorsu-i Pe
cei mai nobili chefaleni răpuse. / Să
mergem dar asupra lui, nainte

670 Ca el să se strecoare pîn' la Pilos Ori
poate și-n Elida, țara unde Domneșc
epeii. Altfel pe vecie Ne-om face noi
de-ocară, că-i rușine S-audă după
moarte toți că fiii

575 Și frații noștri nu ni-i răzbunarăm De
ucigași. Mi-ar fi viaț-amară Și-aș vrea
pe dată mort să cad mai bine. Deci să
pornim, ca nu cumva pe mare Nainte
el să afle-a lui scăpare."

580 Așa zicea plîngînd. Și toți aheii
Cuprinși au fost de milă. Inșă iată,
Treziiți din somn, de la palat veniră
Dumnezeiescul cîntăreț și Medon Și
steteră în mijlocul mulțimii

586 Și uluit ramase fiecare,
Iar Medon cuvîntă așa-adunării: ,
„Itacieni, voi daț-mi ascultare. Să
știți că tot ce-a izbîndit Ulise Nu-i
peste voia zeilor. Eu însumi

690 Cu ochii mei văzui cum sta pe-alături
De el un zeu asemenea lui Mentor. Aci
ieșea naintea lui și-ntr-una-l
îmbărbăta, aci da buzna-n sală La
pețitori și-i îmbulzea, iar dînșii

695 Cădeau polog." Acestea zise Medon
Și ei de teamă toți îngălbeniră. [Luă
cuvîntul Aliters, viteazul Lui Mas tor
fiu, moșneagul care singur Vedeo nainte
și napoi, și astfel

600 li povățui cu bună judecată: / „Iubiți
itacieni, luați aminte De ce-am să
spun. Nenorocirea asta Din slăbiciunea
noastră ni se trage. Voi n-ați vrut să mă
ascultați pe mine

605 Și nici pe Mentor, un păstor de oameni,
Să fi strunit pe fiii voștri-n oarba
Trufie-a lor, c-au fost a lor păcate
De neiertat, prea mare le-a fost vina ^N
C-au stors averea, au necinstit femeia **610**
Unui fruntaș viteaz închipuindu-și Că nu mai
vine el. Acum să faceți Cum eu vă zic, să n-
ascultați pe nimeni. Să stăm pe loc, ca nu
cumva noi singuri De pacoste să dăm." Acestea
spuse. **615** Ei se sculară-atunci cu strigăt
mare, Mai mult de jumătate, și-o porniră;
Ceilalți au stat pe loc în adunare, Că nu
plăcu acelora îndemnul Lui Aliters, ci sfatul
lui Eupites. **620** Și gloată s-adunară toți-
naintea
Cetății mari. în fruntea lor zănatic Mergea
Eupites socotind în sine Că va răstoarce
moartea lui Antenor, Feciorul său. Dar n-avu
să se-ntoarie, **625** C-a fost sortit să moară el
acolo.
Pe Joe-atunci îl întrebă Minerva: „Părinte, tu,
Saturniene, cel mai înalt stăpînitor, raspunde-mi
mie Care te-htreb. Ce gînd ascunzi în tine? **630**
Vrei tu să faci război amar și crîncen? Ori pace și
frăție-ntre amîndouă Aceste taberi?" Joe viforosul
Răspunse-așa: „Tu, fiica mea iubită, De ce mă-
ntrebi și mă descoși pe mine? **685** N-ai pus la cale
singură-nturnarea Și răzbunarea lui Ulise? Fă dar
Cum vrei. Ți-oi spune eu cum cred că-i bine
Acuma, cînd Ulise pedepsit-a Pe vinovați: să-și
dea cu toții mîna, **640** Jerfînd să jure între ei
credință. Și-Ulise să domnească mai departe, Iar
noi să facem ca ceilalți să uite De-a fiilor și-a
fraților pieire,

- De-aci nainte dragoste să fie
645 Și pace în belșug și bogăție."
Așa vorbi. Și zîna, și mai gata De
ajutorare, se grăbi din piscul
Olimpului în zbor s-o ia la vale.
Cînd toți de hrană dulce-avură parte
650 La masa de la curtea lui Laerte,
Ulise-orîndui: „Să iasă unul Să
vadă dacă nu cumva vrăjmașii S-
apropie". Și la poruncă fiul Lui
Doliu alergă și c-o privire
655 Din prag văzu cum ei s-apropiară,
Și repede vesti el pe Ulise:
„Ei sînt aci. Să-ncingem arma iute."
La vorba asta toți se repeziră Și
armele-apucară. Ședeau gata
660 Cei patru cu Ulise și feciorii
Lui Doliu șase. Se-narmă și Doliu Și
moș Laert. Deși cu plete albe, Dau zor
și ei, războinici de nevoie. Și după ce-
armătura o-mbrăcară,
665 Deschiseră ei poarta și ieșiră
În frunte cu Ulise. Atunci Minerva S-
apropie de ei, leită Mentor s La glas
și la făptură. Iar Ulise Se bucură cum
o zări și zise
670 La fiul său: „Tu, Telemah, ia seama.
Cînd oamenii s-or încleșta la luptă Pe
unde-aleșii se cunosc, ia parte Și tu, să
nu-mi faci de rușine neamul Părinților,
ce peste tot pămîntul
675 în frunte-au fost cu sufletul și brațul
Întotdeauna." Telemah răspunse:
„Tu ai să vezi, de vrei, iubite tată,
Că nu-ți voi face de rușine neamul
Cu ce pot eu". Se bucură Laerte
680 Și glăsui: „Ce zi de fericire
Trăiesc eu, Doamne! Fiul și nepotu-mi
Se-ntrec în vitejie." De Laerte S-
apropie și-1 îndemnă Minerva:

685 T u , c e l m a i s c u m p f î r t a t a l m e u , t
 e r o a g
 „Tu, fiu al Z
 lui e Arci
 esiu , e
 moș Lae
 rte, P
 a l s c e a c u o c h i a l b a ș t r i Ș i m t a t ă l u
 i

i ceresc, apoi îndată Rotește-ți
 lancea lungă și dă-i drumul".
 Așa din gură-1 îmboldi Minerva
 690 Și-1 întări virtos. Iar el
 se roagă Zeiței Palas cea
 cu ochi albaștri Și tatălui
 ceresc, apoi îndată
 Rotește lancea lungă și-o
 răpede. Și-n chivără de-
 aramă pe Eupites
 695 îl nimeri și-1 răzbătu cu lancea
 Prin chivără. Bufni pe
 jos Eupites Și zăngăniră
 armele pe dînsul.
 Și printre-naintași
 atunci Ulise Și falnicul
 său fiu se năpustiră
 700 Și-i secerau din săbii și din
 sulii. Ar fi pierit cu toții și nici
 unuF Nu s-ar fi-ntors, de nu
 striga Minerva Și nu împiedica
 din grai oștirea: „Itacieni, lăsați
 războiul crîncen,
 705 Vă dați în lături pe nesîngerate
 Și cît mai iute". Așa
 striga Minerva Și ei de
 frică toți îngălbeniră,
 Cînd strigătul zeiței
 auziră, Și de cutremur
 armele din mîna
 710 Le tot scăpau, cădeau pe
 țarnă toate Și toți fugeau
 napoi înspre cetate De
 dragul vieții. Dar Ulise
 groaznic Răcni atunci,
 luă avînt și dete Năvală
 ca o pajură din nouri,
 715 Și cerul azvîrli-
 nfocatu-i fulger Ce
 se lăsă pe jos
 naintea zînei.
 Atunci a zis
 Minerva lui Ulise:
 „Tu, fiu de viță naltă-a lui
 Laerte, Ulise, tu, stai locului,
 oprește
 720 Războiul care-i groaza
 tuturor, Ca nu cumva
 să mîinii tu cu asta Pe

z
 e
 u
 l
 c
 a
 r
 e
 b
 u
 b
 u
 i
 e
 -
 n
 v
 ă
 z
 d
 u
 h
 u
 r
 i
 "

489

—
Odiseea

La-ndemnul ei se-nduplecă Ulise Și-n
suflet se înveseli. Iar Palas, 725 Leită
Mentor după glas și față, Făcu-ntre taberi
să se-ncheie pace **Și-unire** pe credința lor
jurată.

GLOSAR*

⁷¹⁷ Sfârșitul brusc al narațiunii, particularitate tot atât de izbitoare în cazul *Iliadei* (încheiată pe neașteptate cu descrierea funeraliilor lui Hector), se explică, așa cum s-a relevat nu o dată, prin împrejurarea că poemele homerice făceau parte dintr-un întreg „ciclu”, fiind legate nemijlocit de alte epopei: *Iliada* de *Aithiopsis*, atribuită lui Arctinos din Milet; *Odiseea* de *Telegonia* lui Eugammon din Cyrene, în legătură cu care vezi mai înainte nota la XXIII, 137.

Acioală: adăpost
aciola (a se[^]): a se adăposti, a-și căuta refugiu
albiat, -ă, adj.: adâncit în chip de albie, scobit
alean: dușmănie, necaz
alergaei, -e, adj.: alergător, iute de picior
apriat, adv.: lămurit, împede, răspicat
arcăni (a): a prinde în arcane, a lega
arete: berbec
arm: picior
armălaie: zgomot, zarvă

B

Banta (pi. bente): lanțuri, legături

bănui (a): a lua în nume de rău
barai (a): a mîna, a îndemna
băteliște: bătaie, întrecere
beldie: țeapă de lemn, suliță, catarg
binevenita (a) a întâmpina cu urări de bun ven*
bleandă (pi. blende): lovitura

491

boată: cracă, bîță
bolii (a se): a se umfla

---

* în acest glosar lămurirea cuvintelor pornește de la înțelesul atribuit acestora de traducător. Nu s-au înregistrat termeni de folosință curentă, nici bei al căr3P sens rezultă limpede din context.